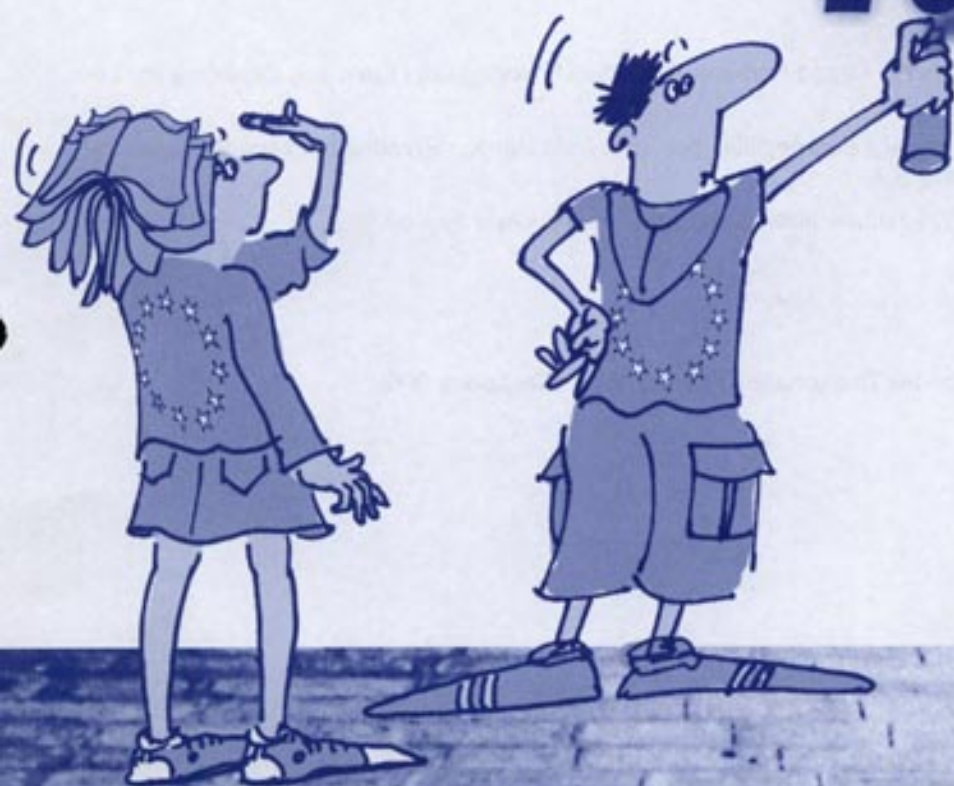

SKOLNY KLUB EUROPEJSKI

Poradnik

Wydawnictwa CODN

Warszawa 2002

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
00-478 Warszawa, Al. Ujazdowskie 28
tel. (0-22) 621-30-31, fax. (0-22) 621-48-00
e-mail: codn@codn.edu.pl
Internet: www.codn.edu.pl

Autorzy: Kamila Bartoszewicz-Malicka, Margarid Belard, Ewa Bobińska, Jarosław Chodźko, Agnieszka Fijałkowska, Małgorzata Glinka, Joanna Gospodarczyk, Andrzej Gruca, Ewa Kędracka-Feldman, Anna Klimowicz, Rafał Kunaszyk, Aleksander Ławiński, Michał Pawłęga, Mateusz Pilich, Małgorzata Pomianowska, Krystyna Sadowska, Mirosław Sielatycki, Danuta Szymańska-Al Samarraï, Halina Wesołowska, Katarzyna Zakroczyńska, Krystyna Zaufal

Opracowanie graficzne: Maja Chmura
Opracowanie redakcyjne: Joanna Gospodarczyk
Korekta: Tamara Książyk-Przybysz
Koordynator projektu: Ewa Bobińska

Publikacja współfinansowana przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej i Fundację Bankową im. Leopolda Kronenberga.

Atlas „Historia i przyszłość integracji europejskiej” przygotowało Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera S.A.

Płyty CD-ROM ufundowało Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce.

© Copyright by Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2002

Wydanie I

ISBN 83-87958-31-X

Skład: Jan Jacek Swianiewicz
Druk: WDD Plus, Warszawa, ul. Fort Wola 22

Wstęp

Oddajemy w ręce Czytelników — nauczycieli i uczniów — poradnik „Szkolny Klub Europejski”. Ukazuje się on w czasie szczególnym — na rok przed przewidywanym terminem referendum w sprawie **członkostwa Polski w Unii Europejskiej** i niespełna dwa lata przed oczekiwanym przez nasz kraj przystąpieniem do tej organizacji. Zdajemy sobie sprawę, że udział Polski w Unii Europejskiej jest wydarzeniem o znaczeniu historycznym, decydującym o przyszłym rozwoju naszej ojczyzny i sukcesie jej mieszkańców.

W 1989 roku pierwszy po wojnie niezależny rząd polski sformułował nowe cele polityki zagranicznej, uznając za priorytet włączenie naszego kraju do struktur europejskich i światowych. Cele te były stopniowo osiągane w następnych latach — członkostwo w Radzie Europy (1991 r.), układ stowarzyszeniowy z Unią Europejską (podpisany w 1991 r., ratyfikowany w 1994 r.), członkostwo w OECD (1996 r.) i w NATO (1999 r.). Do spełnienia pozostało włączenie do Unii Europejskiej. Wierzmy, że stanie się to w 2004 roku.

Zmiany, jakie zaszły w Polsce w ostatnich latach wpłynęły również na polski system edukacyjny. Oficjalnie odstąpiono od socjalistycznych zasad nauczania, wśród których dominowało czarno-białe przedstawianie świata („bratni obóz” przeciwstawiony państwu kapitalistycznym) i zamknięcie na kontakty z Zachodem. Na początku lat 90. wprowadzone zostały niezbędne zmiany programowe — szkoły otrzymały większą swobodę w tworzeniu własnej oferty dydaktycznej, nauczyciele mogli zająć się dziełami do tej pory nieobecnymi w klasach lekcyjnych.

Polska oświata powinna wspierać strategiczne cele państwa. **Wymiar europejski w nauczaniu** stał się więc istotną potrzebą. Szkoła stara się sprostać zadaniu przygotowania polskiej młodzieży do nowych wyzwań. Już w pierwszych latach zmian politycznych i gospodarczych, pomimo braku formalnych zapisów programowych dotyczących **edukacji europejskiej**, w wielu szkołach pojawiły się oddolnie różne inicjatywy praktycznie wprowadzające europejski wymiar nauczania. Były nimi programy autorskie, międzynarodowa wymiana młodzieży, liczne przedsięwzięcia proeuropejskie — konkursy, obchody Dnia Europy, gazetki, przedstawienia itp. Bardziej zaawansowaną formą aktywności stały się klasy autorskie i **szkolne kluby europejskie (SKE)**. Pojawiła się liczna grupa nauczycieli pasjonatów przekonanych, że edukacja europejska jest ważną dziedziną, która powinna być obecna w polskiej szkole. Dzięki nim stała się ona, obok edukacji ekologicznej i obywatelskiej, najważniejszym nurtem **innowacji pedagogicznych** lat 90. w Polsce. W 1999 r. w ramach reformy edukacyjnej wprowadzono do szkół *Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów*. Po raz pierwszy w oficjalnym dokumencie ministerialnym znalazły się komponenty programowe odnoszące się wprost do zagadnień integracji europejskiej — **ścieżka edukacyjna Edukacja europejska** w gimnazjum. Inna ścieżka — *Kultura polska na tle kultury śródziemnomorskiej* pełni funkcję wspomagającą w nauczaniu o procesie integracji europejskiej. W 2002 r. ścieżkę edukacji europejskiej wprowadzono do szkół ponadgimnazjalnych. Edukacja europejska stała się więc elementem systemowym, wszyscy polscy uczniowie powinni bowiem zapoznać się (przynajmniej w podstawowym zakresie) z zagadnieniami integracji europejskiej. Jednak nie w każdej szkole ścieżka europejska jest skutecznie realizowana. Konieczne są zatem szkolenia nauczycieli, praktyczne poradniki dydaktyczne, materiały informacyjne. W gorszej sytuacji w porównaniu z nauczycielami gimnazjów i liceów są nauczyciele szkół podstawowych i zasadniczych zawodowych. W tych typach szkół nie ma ścieżek edukacyjnych poświęconych tematyce europejskiej. Są jednak placówki, w których innowacyjnym nauczycielom udało się przekonać dyrekcję i radę pedagogiczną do realizacji proeuropejskich przedsięwzięć — najczęściej w powołanym szkolnym klubie europejskim.

Wielkie zadanie edukacyjne, jakim jest przygotowanie polskiej młodzieży do członkostwa w Unii Europejskiej wymaga wyszkolonych kadr oraz wolontariuszy. **Informacja, promocja i edukacja europejska** to trzy elementy niezbędne we wprowadzeniu polskiego społeczeństwa do struktur europejskich. W tym procesie dużą rolę ma do odegrania polska szkoła, a szczególnie nauczyciele i pedagodzy zainteresowani tematyką europejską i przekonani do idei europejskiej. To właśnie takie osoby często decydują się na zorganizowanie szkolnego klubu europejskiego. W rządowym Programie Informowania Społeczeństwa (PIS) z 1999 r. wielokrotnie podkreślano rolę edukacji. Wśród odbiorców programu wskazano na dwie grupy docelowe: osoby uczące się (młodzież szkolna, studenci) oraz nauczyciele. Autorzy programu za szczególnie ważne uznali tworzenie, również przez szkoły, „dobrej informacji europejskiej”. Podobne stanowisko zajęła Rada Europy, która w programie edukacyjnym „Europa to więcej niż myślisz” (rozdział „Rola młodzieży”) słusznie zauważa, że ...nie jesteśmy w stanie zwrócić się bezpo-

średnio do każdego młodego Europejczyka. Dlatego też musimy odwołać się do osób będących swego rodzaju „mnożnikami”, które zapoznają się z problemem, a następnie wracają do siebie i „upowszechniają słowo”. Są to przeważnie członkowie młodzieżowych organizacji... To jest właśnie główne zadanie uczniów i nauczycieli z klubów europejskich w najbliższych latach — być „mnożnikami”, multiplikatorami, przewodnikami wiedzy europejskiej. Dotarcie z informacją europejską do osób w najbliższym otoczeniu: w rodzinie, grupie przyjaciół, szkole, środowisku lokalnym, pozwoli nam na lepsze przygotowanie do życia — kształcenia, pracy, wypoczynku we wspólnej Europie. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej oznacza lepsze perspektywy gospodarcze, wzmocnienie bezpieczeństwa państwa oraz symboliczne przypieczętowanie włączenia naszego kraju do demokratycznej i obywatelskiej Europy.

Nauczyciele zajmujący się klubami europejskimi otrzymują wsparcie ze strony placówek doskonalenia nauczycieli — Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli (CODN) i wielu wojewódzkich placówek doskonalenia oraz od polskich organizacji pozarządowych. Są wśród nich organizacje ogólnopolskie, jak Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Polska Rada Ruchu Europejskiego, Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, oraz regionalne, jak np. Komitet Europejski w Wałbrzychu. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej (poprzednio Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Integracji Europejskiej i Pomocy Zagranicznej) od początku wspierał ruch klubów europejskich. Doksztalcania nauczycieli zajmujących się edukacją europejską podjęły się niektóre uczelnie. Niniejszy poradnik, który ma służyć pomocą klubom europejskim jest właśnie przejawem współpracy różnych partnerów dotychczas wspierających rozwój klubów.

W tym miejscu chcę podziękować instytucjom i organizacjom, które pomogły Centralnemu Ośrodkowi Doskonalenia Nauczycieli w opracowaniu i wydaniu tej publikacji. **Urząd Komitetu Integracji Europejskiej** udzielił wsparcia finansowego oraz od początku wspomagał nasze przedsięwzięcie. **Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce** ufundowało CD-ROM, będący istotną edukacyjnie częścią niniejszego pakietu. **Centrum Informacji Europejskiej UKIE** dostarczyło materiały oraz zapewniło promocję. **Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga** jako pierwsza organizacja pozarządowa udzieliła nam wsparcia finansowego, dzięki czemu mogliśmy podnieść standard wydawnictwa. **Polska Fundacja im. Roberta Schumana** poleciła autorów oraz udostępniła cenne archiwum Polskiego Kalendarza Europejskiego. **Z Polskiej Rady Ruchu Europejskiego** wywodzą się kolejni autorzy oraz pochodzą kolejne studia przypadków. **Małopolskie Forum Edukacji Europejskiej** z Krakowa pomagało nam zdobywać fundusze na wydanie poradnika, z organizacji tej wywodzą się autorzy wielu tekstów. **Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. Eugeniusza Romera S.A.** przekazało *Atlas Historia i przyszłość integracji europejskiej*, będący cennym uzupełnieniem poradnika. Ponadto autorami tekstów są przedstawiciele kilku innych organizacji proeuropejskich, jak też nauczyciele prowadzący szkolne kluby europejskie. Całość przedsięwzięcia koordynował **Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli**, a w jego imieniu Panie Joanna Gospodarczyk i Ewa Bobińska; dzięki ich pracy i determinacji możemy dzisiaj cieszyć się niniejszym poradnikiem. Dziękuję wszystkim, dzięki którym ta publikacja mogła się ukazać.

Zdajemy sobie sprawę, że poradnik wymaga rozbudowy, dlatego przyjęliśmy formułę segregatora z przekładkami i załącznikami. Każdy klub będzie mógł w dowolny sposób uzupełniać poradnik, opisując projekty, dołączając sprawozdania finansowe i prowadząc kronikę. W następnych latach przybędą sojusznicy, będą ukazywały się nowe materiały informacyjne, które będzie można sukcesywnie dołączać do pakietu.

W okresie dzielącym nasz kraj od członkostwa w Unii Europejskiej szkolne kluby europejskie powinny wzmocnić pracę we własnych środowiskach. Wierzimy, że będzie w tym pomocny również poradnik „Szkolny Klub Europejski”. Gdy Polska stanie się członkiem UE, rola klubów nieco się zmieni, ale nadal w polskiej szkole będzie to rola ważna. Wierzimy, że nasz pakiet nie straci na aktualności i będzie przez lata w zasięgu rąk kolejnych grup klubowiczów.

Mirosław Sielatycki
Dyrektor CODN

Warszawa, wiosna 2002

Jak pracować z pakietem „Szkolny Klub Europejski. Poradnik”

Info

Pakiet „Szkolny Klub Europejski” powstał z myślą o młodych ludziach, którzy chcą przygotować się do życia w zjednoczonej Europie, są ciekawi świata i lubią podejmować nowe wyzwania, czyli dla obecnych i przyszłych członków szkolnych klubów europejskich.

Autorzy poradnika mają nadzieję, że będzie on użytecznym przewodnikiem w działalności klubowej zarówno dla uczestników, jak i dorosłych opiekunów klubów. Ma on przede wszystkim charakter praktyczny.

Książka składa się z trzech części: pierwszej — przeznaczonej dla klubowiczów, drugiej — dla opiekuna oraz trzeciej — zestawu przekładek do wspólnego wykorzystania. Nie są to oddzielne pozycje, autorzy zakładają bowiem, że nauczyciel będzie korzystał z materiałów adresowanych do ucznia, a klubowicze dowiedzą się od opiekuna o szczegółach zawartych w tekstach w drugiej części. Wielokrotnie autorzy celowo kładli nacisk na różne aspekty problemów, w zależności od adresata materiału.

Ponadto pakiet zawiera CD-ROM „**Unia Europejska**” opracowany przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce oraz Atlas „**Historia i przyszłość integracji europejskiej**” przygotowany przez Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera S.A.

Struktura pakietu

Część dla klubowicza

Pierwsza część pakietu przeznaczona jest dla klubowicza. Autorzy podzielili ją na trzy najważniejsze etapy: „Dzieciństwo”, „Dorastanie” i „Dojrzałość”. Taki podział obrazuje kolejne fazy działania szkolnego klubu europejskiego: od początków do dojrzałego, samodzielnego funkcjonowania.

Dzieciństwo

W tej części znajdują się materiały prezentujące podstawowe informacje o ruchu szkolnych klubów europejskich (ich historii, głównych celach i założeniach). Ponadto zamieszczone są tu teksty poświęcone motywacji podejmowanych działań w grupie rówieśników, mechanizmom budowania grupy, charakterystyce liderów. Część tekstów ma charakter instruktażowy — zawiera m.in. scenariusze zajęć integracyjnych, wskazówki dotyczące organizacji pierwszego spotkania w szkolnym klubie europejskim.

Dorastanie

Ten rozdział poświęcony jest pierwszym działaniom klubu. Zostały w nim przedstawione pomysły na proste projekty, które mogą być realizowane w szkole, bez konieczności szukania sojuszników i dodatkowych pieniędzy.

Dojrzałość

Ta część poradnika zawiera wskazówki dla klubowiczów, którzy mają za sobą pierwsze doświadczenia w prowadzeniu SKE. Znajdują się tu materiały poświęcone realizacji dużych, ponadszkolnych projektów, promocji klubu oraz współpracy w sieci klubowej. Większość podrozdziałów składa się z części informacyjnej oraz gotowych scenariuszy zajęć klubowych. Są tu także teksty, których lektura skłania do głębszych refleksji nad tożsamością regionalną, narodową i europejską. Również i te materiały można wykorzystać na zajęciach klubowych.

Część dla opiekuna klubu

Układ rozdziałów powiela strukturę części uczniowskiej: od tekstów dotyczących założenia klubu po duże projekty i promowanie działalności. Pozostałe materiały prezentują zagadnienia związane z wprowadzaniem do nauczania ścieżki edukacyjnej *Edukacja europejska* oraz sposoby realizacji zagadnień europejskich podczas zajęć klubowych.

Autorzy zamieścili także przykłady dobrej praktyki klubowej — opisy działań szkolnych klubów europejskich z małych miejscowości, interesujące pomysły i projekty. Przytoczone relacje pokazują różne, często zaskakujące formy działalności klubów.

Członkowie SKE mogą skorzystać z krótkich prezentacji najważniejszych instytucji, wspomagających kluby w Polsce, takich jak m.in.: Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Polska Rada Ruchu Europejskiego oraz Fundacja im. Stefana Batorego. Znalazły się tutaj także przydatne adresy, kontakty i bibliografia.

Na końcu poradnika znajduje się kilka przekładek, które pomogą w uporządkowaniu materiałów dokładanych przez klubowiczów w miarę rozwoju działalności.

- Kalendarz — rozpisany na 12 miesięcy działalności klubowej. Można w nim zaznaczać wszystkie najważniejsze daty i wydarzenia.
- Lista klubowiczów — przygotowana do zapisania wszystkich danych, adresów, numerów telefonów klubowiczów.
- Lista kompetencji — przygotowana w formie puzzli. Można na niej umieścić przydatne informacje o każdym członku klubu — co lubi, czym się interesuje, w czym czuje się najlepiej. Tak wypełniona układanka pokaże możliwości całego klubu.
- Finanse — w tym miejscu można zapisywać wszystkie wydatki i wpływy związane z działalnością klubu. Systematycznie notowane pomogą w sporządzeniu szczegółowych rozliczeń dla sponsorów.
- Kronika — to miejsce zostawione jest dla pomysłowości klubowiczów; można tu wklejać zdjęcia, druki, zaproszenia.
- Nasze projekty — tu warto wpinać całą dokumentację związaną z prowadzonymi projektami.
- Wnioski grantowe — miejsce przeznaczone na wnioski grantowe, komunikaty o konkursach grantowych, tłumaczenia wniosków na języki obce.
- Partnerzy — do listy przygotowanej przez autorów poradnika warto dodać następnych partnerów.
- Nasze dokumenty — to ważna część pakietu; powinny znaleźć się tu podstawowe dokumenty — statut, regulamin, misja.

Dołączony do pakietu Atlas „Historia i przyszłość integracji europejskiej” to przydatne źródło wiedzy, z którego można korzystać na zajęciach klubowych. Atlas wydało Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych S.A. im. E. Romera, które wspólnie z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej przygotowało materiał ilustrujący historię Europy od Cesarstwa Rzymskiego po II wojnę światową i powstanie Unii Europejskiej.

Drugim bardzo przydatnym źródłem wiedzy jest CD-ROM — zestaw foliogramów prezentujących Unię Europejską. Foliogramy, wykresy, dane statyczne można wykorzystać podczas prowadzenia zajęć SKE. Warto pamiętać, że te materiały mogą ulec dezaktualizacji. Należy wówczas skorzystać z pomocy różnych instytucji, których adresy zamieszczone są w poradniku.

Publikacja „Szkolny Klub Europejski. Poradnik” ma służyć w codziennym życiu klubowym, dlatego jej wygląd i treść w dużej mierze będzie zależała od klubowiczów. Zapraszamy do wspólnej lektury i pracy.

1. Dzieciństwo

1. Na tropach europejskiej przygody, <i>Andrzej Gruca</i>	9
2. Pierwsze kroki klubu, <i>Anna Klimowicz</i>	11
3. Motywy działania w klubie, <i>Krystyna Sadowska</i>	15
4. Pierwszy raz we własnym gronie, <i>Danuta Szymańska-Al Samarra</i>	21
5. W grupie różnej, <i>Michał Pawłęga</i>	23
Studium przypadku: Klub Europejski przy VIII Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	38

Dzieciństwo szkolnego klubu europejskiego to czas narodzin pomysłów, pierwszych kontaktów i spotkań. Autorzy podpowiadają, jak rozpocząć pracę klubu, jakie kroki podjąć, by klub zaczął funkcjonować w szkole. Dają wskazówki, jak organizować i przeprowadzić pierwsze spotkanie w gronie zainteresowanych kolegów, co robić by się lepiej poznać i zrozumieć. Oprócz praktycznych rad, scenariuszy ćwiczeń integracyjnych jest także miejsce na zastanowienie się nad motywami działania w klubie.

Na tropach europejskiej przygody

Czy wiecie, że decydując się na założenie szkolnego klubu europejskiego podążacie śladami króla Henryka Żeglarza? Ten potężny i odważny władca rządził XV-wieczną Portugalią. Kraj jego opływał w bogactwa, ale królowi Henrykowi było wciąż mało. Szukał przygód, nowych doświadczeń, zaskakujących przeżyć. Hojną ręką wydawał pieniądze z królewskiego skarbcza na nowe statki, które żeglowały po nieznanym morzach. Dzięki jego odwadze i pragnieniu poznania nowości świata, Portugalia bogaciła się i rozwijała.

Co wspólnego ma wasz klub w Dąbrowie Wielkiej, który stale musi szukać pieniędzy z tym bogatym władcą? Ciekawość, otwartość, niespokojny duch i... Portugalię. Bo to właśnie współczesna Portugalia i jej mieszkańcy ponownie zdecydowali się na wielką wyprawę w nieznaną, przystępując w 1986 r. do Unii Europejskiej. Portugalczycy musieli przezwyciężyć wiele problemów, jakie narastały przez lata zacofania gospodarczego i dyktatury politycznej. Młodzi i starsi mieszkańcy tego kraju na Półwyspie Iberyjskim przeżywali obawy i niepewność, jak potoczą się ich losy w zjednoczonej Europie. Lata osiemdziesiąte XX wieku stały się dla nich czasem przemian i decyzji na miarę wielkich odkryć geograficznych XV wieku. Portugalia przez ostatnie 200 lat, podobnie jak Polska, znajdowała się w trudnej sytuacji gospodarczej i politycznej. Zrozumienie własnej historii i współczesnych przemian dawało szansę na zmiany cywilizacyjne. To wówczas zrodził się w Portugalii pomysł tworzenia i powoływania szkolnych klubów europejskich. Przygotowując się do wielkiego żeglowania po Europie, by poznać inne narody, państwa, kultury trzeba było opracować program działań. Twórcami pierwszych klubów w Portugalii byli nauczyciele i uczniowie. Przede wszystkim podjęli współpracę ze szkołami w Europie Zachodniej, a tym sposobem poznawali kulturę i historię innych narodów (możecie się zapoznać z artykułem inicjatorki portugalskich klubów, pani Margaridy Belard „Portugalski program europejskiego wymiaru w edukacji”, zamieszczonym w części dla opiekuna na str. 219).

Po kilkunastu latach idea SKE pojawiła się w Polsce. I w ten sposób niespokojny duch króla Henryka Żeglarza znalazł się w naszym kraju.

Czy wiecie, że pierwsze kluby w Polsce powstały w 1993 roku, a teraz jest ich około 2000!

Trudno jest policzyć wszystkie działające szkolne kluby europejskie. Jeżeli chcecie dowiedzieć się, ile klubów działa w sąsiednich powiatach czy w całym województwie skontaktujcie się z ośrodkiem doskonalenia nauczycieli lub z Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej. Te instytucje powinny dysponować dokładnymi danymi.

Jeżeli już wiecie, ilu was jest, to zastanówcie się nad definicją szkolnego klubu europejskiego. Oto ona:

Szkolny klub europejski — to mniej lub bardziej formalnie zorganizowana grupa uczniów, zainteresowanych tematyką europejską, poszerzeniem swojej wiedzy na temat Europy i Unii Europejskiej, procesów integracyjnych Polski z Unią oraz współczesnych problemów nurtujących społeczeństwa europejskie. Członkowie SKE włączają się dobrowolnie w różnorodną działalność klubu. Istotą przynależności do klubu jest chęć działania w swoim środowisku na rzecz budowania demokratycznego społeczeństwa europejskiego, tolerancyjnego i otwartego na różne kultury. Głównym celem (misją) klubu jest integrowanie społeczności szkolnej wokół zagadnień europejskich, wspólnych działań proeuropejskich, a także podejmowanie międzynarodowych projektów młodzieżowych. Szkolny klub europejski rozwija współpracę w środowisku lokalnym (pracuje z rodzicami, władzami lokalnymi, mieszkańcami), szuka sojuszników wśród instytucji państwowych i organizacji pozarządowych.

Wasz klub jest więc jednym z ponad tysiąca klubów, które zajmują się podobnymi, ale nie identycznymi sprawami. Nie ma dwóch takich samych klubów. O planach, projektach, zainteresowaniach decydujecie wy sami. Od was więc zależy, jaką działalność podejmiecie, co stanie się waszym głównym celem. Oczywiście, wszystkie SKE włączają do swoich misji edukację europejską, poszerzanie wiedzy o krajach Unii Europejskiej i procesie negocjacyjnym Polski z UE. Jednak to od was zależy, jak będziecie realizować te cele, w jakim czasie, formie i miejscu.

Pierwsze szkolne kluby europejskie powstały w Polsce dziewięć lat temu. Był to czas poszukiwań i prób, nawiązywania wątków jeszcze sieci współpracy. Lecz dzięki tym pionierom, którzy musieli odwoływać się do portugalskich doświadczeń, następni klubowicze mieli już przygotowane pewne wzory. Łatwiej bowiem podpatrzeć w sąsiedniej szkole, czym zajmuje się klub, niż starać się o materiały z Unii Europejskiej.

Teraz początkujący członek SKE wie, że jego klub jako porządna organizacja musi mieć statut, logo, siedzibę, władze i plan działania. Pozostają jednak wątpliwości, niedomówienia, znaki zapytania.

Nasz poradnik ma wam pomóc w zbudowaniu klubu i w pokierowaniu nim. Zacznijmy od pomysłu.

Pierwsze kroki klubu

Info

Jak pomysł zamienić na rzeczywistość, marzenia na codzienną praktykę? Pierwsze jedenaście kroków pokaże wam, że te najważniejsze zadania nie są wcale trudne do wykonania. Wystarczy zapał i kilku życzliwych kolegów, którzy wspólnie chcą przeżyć europejską przygodę.

KROK PIERWSZY — MAMY POMYŚŁ

Pomysł rozpoczęcia działalności klubu europejskiego w twojej szkole wydał ci się niezły. Od pomysłu do realizacji droga bywa jednak dość trudna, dlatego musisz jak najszybciej swoją inicjatywą „zarazić” innych. Na pewno znasz w klasie, a także w klasach zaprzyjaźnionych jakieś osoby całkiem do rzeczy. Zacznij z nimi rozmawiać na temat założenia klubu. Pamiętaj — im bardziej entuzjastycznie będziesz przedstawiał sprawę, tym szybciej przekonasz do niej innych. Oczywiście nie należy przy tym popadać w przesadę. Jedno jest pewne — musisz pokazać swoje zaangażowanie. Wszystkie inicjatywy społeczne mają zwykle podobny początek: ktoś ma pomysł, dzieli się nim z innymi, zachęca ich, by mu pomogli przekonać pozostałych itd., aż coś się zaczyna dziać. Grupa, która podejmuje jakieś działanie nazywa się „grupą inicjatywną”. Pierwsze spotkanie „grupy inicjatywnej” możecie zorganizować niekoniecznie w szkole. Całkiem miło będzie u kogoś z was w domu.

KROK DRUGI — NAMAWIAMY

Co powinniście ustalić na takim pierwszym, jeszcze nieformalnym, zebraniu? Nie czas na wielkie plany i podział zadań, bo jest was zaledwie kilka osób. Teraz pora na rozpoczęcie lobbingu!!! Co to takiego? Otóż lobbing polega na przekonywaniu innych do słuszności swojej sprawy, zbieraniu jak największej liczby zwolenników — tych, którzy jeśli nawet się nie włączą do waszej działalności, to od czasu do czasu mogą pomóc. Takich ludzi, czyli swoje lobby, można zbierać wśród innych uczniów, nauczycieli oraz rodziców, czy innych znajomych dorosłych. No i koniecznie potrzebny jest wam dorosły opiekun klubu — nauczyciel, z którym macie dobry kontakt. To nie jest istotne jakiego przedmiotu uczy. To nie musi być wychowawca, lecz po prostu nauczyciel, w którego towarzystwie dobrze się czujecie, który was lubi i zgodzi się, by poświęcić wam czas.

KROK TRZECI — SZUKAMY OPIEKUNA

Teraz namówcie nauczyciela, którego udało wam się „zwerbować” (a może nawet dwóch nauczycieli — czasem, jak wiecie, nauczyciele przyjaźnią się ze sobą i rażniej im robić coś razem), aby zechciał wspólnie z wami — grupą liderów przygotować plan działania oraz opisać sposób, w jaki będziecie realizować pierwsze zadania waszego klubu.

KROK CZWARTY — ROZMAWIAMY Z DYREKTOREM

Ponieważ dyrektor jest w szkole gospodarzem, a gospodarz musi wiedzieć, co się dzieje w jego domu, następnym zadaniem grupy inicjatywnej będzie przedstawienie swojej propozycji dyrekcji szkoły. Dyrektor sam nie decyduje o wszystkim, dlatego też przedstawi wasz pomysł podczas zebrania rady pedagogicznej, aby uzyskać opinię innych nauczycieli i ich deklarację włączenia się do współpracy z klubem. Następnie dyrekcja ostatecznie zatwierdzi wasz projekt.

KROK PIĄTY — REKLAMUJEMY

Skoro macie już formalną zgodę rady pedagogicznej na rozpoczęcie działalności klubu, dobrze byłoby poszerzyć grono klubowiczów. Grupa, która potrafi się najlepiej ze sobą porozumieć i podzielić pracą, powinna liczyć około dwudziestu osób. W większym zespole trudniej się dogadać i rozliczać z wykonania zadań. Często rozmywa się też odpowiedzialność za różne rzeczy — jeden ogląda się na drugiego, tworzą się rozmaite grupki i podgrupki, zwiększa się możliwość pojawiania się konfliktów. Zbieranie uczestników najlepiej zacząć od kampanii informacyjnej dotyczącej klubu, czyli opracowania i rozprowadzania:

- plakatów,
- ulotek,
- ogłoszeń w istniejącej już gazetce szkolnej.

Można również zorganizować w szkole kilka spotkań informacyjnych i przygotować krótką informację do szkolnego radiowęzła.

KROK SZÓSTY — SPOTYKAMY SIĘ

Jest was już spora gromada, zatem teraz zorganizujcie pierwsze spotkanie, które radziłabym poświęcić na wzajemne poznanie siebie i swoich mocnych stron (o organizacji inauguracyjnego spotkania przeczytacie na stronie 21).

Później popracujcie nad wizją działań klubu (np. przez najbliższe trzy lata) i określeniem jego misji.

Pomyślcie również nad nazwą klubu i jego logo (znaczką firmowym). Podczas burzy mózgów zbierzcie różne pomysły zadań. Zapiszcie je na małych karteczkach, następnie spróbujcie ułożyć je w sensowną całość, nalepiając na większą kartkę.

Klub może mieć swoje władze: prezydenta (lub prezesa), sekretarza, skarbnika, administratorów, rzecznika, itp. Możecie różnie nazwać te stanowiska i podzielić się nimi. Możecie wybrać władze w demokratycznych wyborach.

Zastanówcie się nad określeniem zakresu zadań (obowiązków, uprawnień) poszczególnych osób. Warto jest to wszystko zapisać, aby w przyszłości uniknąć nieporozumień. Powinniście zadbać, aby każdy mógł robić to, co lubi i umie (o rolach w grupie przeczytacie na stronie 23).

Możecie zajrzeć do Internetu i zobaczyć, co robią inni, którzy w klubach pracują już od dawna.

KROK SIÓDMY — UKŁADAMY STATUT

Opracujcie teraz statut klubu oraz wzór legitymacji członkowskiej (szczegółowe informacje znajdują się w części dla opiekuna na stronie 149). Statut klubu jest bardzo ważnym dokumentem i należy go opracowywać niezwykle starannie, przewidując różne sytuacje w przyszłości. Określa on wasze pole działania — jeśli coś przeoczycie, trzeba będzie wprowadzać zmiany, a to zawsze przysparza trochę kłopotu.

Na legitymacji powinno być miejsce na wpisanie numeru, nazwy klubu oraz szkoły, imienia i nazwiska członka klubu, pełnionej funkcji, imienia i nazwiska nauczyciela opiekuna, na datę wystawienia i podpis właściciela.

Opracowane dokumenty wraz z kartą informacyjną z danymi o szkole, nauczycielu — opiekunie klubu i uczniach — członkach klubu prześlijcie do instytucji, zajmujących się koordynacją klubów europejskich, czyli do: Polskiej Rady Ruchu Europejskiego, Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana, Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Ich adresy znajdziecie w części dla opiekuna.

KROK ÓSMY — PLANUJEMY

Przed oficjalnym rozpoczęciem działalności klubu zapoznajcie wszystkich członków klubu z jego misją i planami na przyszłość.

Opracujcie wspólnie plan szczegółowych działań na cały rok, określcie dokładnie zadania i terminy. W zapisywaniu przyda wam się kalendarz zamieszczony w tym pakiecie.

Przydzielcie zadania konkretnym osobom.

Pamiętajcie, że dobry przepływ wszystkich informacji to podstawa sprawnego działania.

Dobrze jest rozpoczynać każde spotkanie od krótkich relacji osób, które miały powierzone konkretne zadania.

Warto jest opracować „listę sojuszników”, czyli instytucji, z którymi planujecie rozpocząć współpracę. Taki wykaz pomoże zorientować się, kto i w czym może nam pomóc.

KROK DZIEWIĄTY — SZUKAMY SOJUSZNIKÓW

Jak najszybciej nawiążcie kontakty z wybranymi instytucjami (zwłaszcza z samorządem lokalnym) oraz z klubami europejskimi z innych szkół. Zdobądźcie informacje (adresy, dokumenty) o ambasadach, konsulatach, reprezentacjach międzynarodowych organizacji z różnych krajów, biurach podróży, organizacjach odpowiedzialnych za ochronę środowiska i dziedzictwa kulturowego, organizacjach pozarządowych zajmujących się propagowaniem wiedzy o UE. Wiele z tych instytucji organizuje rozmaite konkursy, przesyła swoje materiały informacyjne, ma własne strony internetowe (adresy znajdziecie na stronie 235).

KROK DZIESIĄTY — URZĄDZAMY SIĘ

Istotną sprawą dla klubowiczów jest posiadanie własnego pomieszczenia. W szkole jest zwykle o to bardzo trudno, ale może znajdzie się dla was kąt, który da się zagospodarować, bo przecież warto gromadzić różne materiały oraz wasze prace. Może w przyszłości otworzycie w szkole punkt informacji o Unii Europejskiej?

Musicie zadbać o swoje miejsce — urządzić je odpowiednio, udekorować symbolami Unii, flagami państw członkowskich.

KROK JEDENASTY — ZACZYNAMY NA DOBRE! (i nie ostatni, bo reszta zależy od waszej inwencji)

Macie już opiekuna, statut, swoją siedzibę, są członkowie z legitymacjami... Wobec tego — czas na pełen gaz!!! Zorganizujcie uroczystość oficjalnego otwarcia klubu z przecięciem wstęgi przy dźwiękach unijnego hymnu.

Od początku starajcie się zbudować pozytywny wizerunek klubu. O tym, co robicie powinna być na bieżąco informowana cała społeczność szkoły i nie tylko. A gdybyście tak co tydzień (lub co miesiąc) umieszczali na korytarzu szkolnym w specjalnie przygotowanej witrynie najważniejsze relacje o tym, co się dzieje w klubie? Możecie również przygotować audycję promującą działalność klubu w lokalnym radio czy telewizji. Koniecznie nawiążcie kontakt z lokalną prasą, być może znajdzie się w gazecie miejsce na stałą rubrykę, w której będziecie mogli sprawdzić się jako młodzi dziennikarze (o skutecznej promocji dowiecie się na stronie 79).

Jak widzicie, pracy przed wami mnóstwo. Wszystko zależy od waszego zaangażowania, wytrwałości i pomysłowości. Czy warto? Oczywiście! Praca w klubie europejskim może być wspólną przygodą.

Motywy działania w klubie

Info

Zastanawiacie się, dlaczego zajęliście się organizacją szkolnego klubu europejskiego? Dlaczego zamiast grać na komputerze załatwiacie dokumenty, organizujecie imprezy? Dlaczego chcecie wam się działać? Przeczytajcie o motywacjach, którymi kierujecie się w różnych działaniach.

Znacie zachrypniętego, lekko jękającego się mężczyznę w żółtej koszuli i czerwonych spodniach? To Jurek Owsiak, który od dziesięciu lat w styczniową niedzielę dzieli się radością z tysiącami ludzi, którzy wspierają jego pomysł i organizują ogólnonarodową zbiórkę na chore dzieci. Wśród tych, którzy przekazali pieniądze na Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy są politycy, biznesmeni i wasi rówieśnicy. Ludzie, którzy na co dzień mają ze sobą niewiele wspólnego, w ten jeden dzień są naprawdę razem.

Poznajecie na zdjęciach drobną kobietę, która porusza się o kulach inwalidzkich. Czasem niemal niknie pomiędzy pudłami, workami, które dzięki jej energii trafią do Kosowa, Afganistanu, Azerbejdżanu. To Janka Ochojska, szefowa Polskiej Akcji Humanitarnej.

Setki ludzi wyciągniętych z narkotykowego dna, przygarnięci bezdomni, chorzy na AIDS. Dostali szansę powrotu do normalnego, bezpiecznego życia dzięki uporowi Marka Kotańskiego, który nie zwraca uwagi na trudności i problemy tworzone przez urzędników i polityków.

Jaka siła tkwi w tych ludziach, że potrafią zarazić swoim entuzjazmem, radością życia i energią setki i tysiące ludzi? Skąd tyle w nich uporu i samozaparcia, by pokonać przeszkody i zwyciężyć?

Pewnie myślicie, że taka moc dana jest tylko wybranym. Spróbujemy was przekonać, że i wy możecie zrobić coś wspaniałego i niepowtarzalnego. Bo jeśli spotkacie kilka osób, którym przedstawicie swoje pomysły, których namówicie do wspólnych działań, być może spełnią się wasze najskrytsze marzenia.

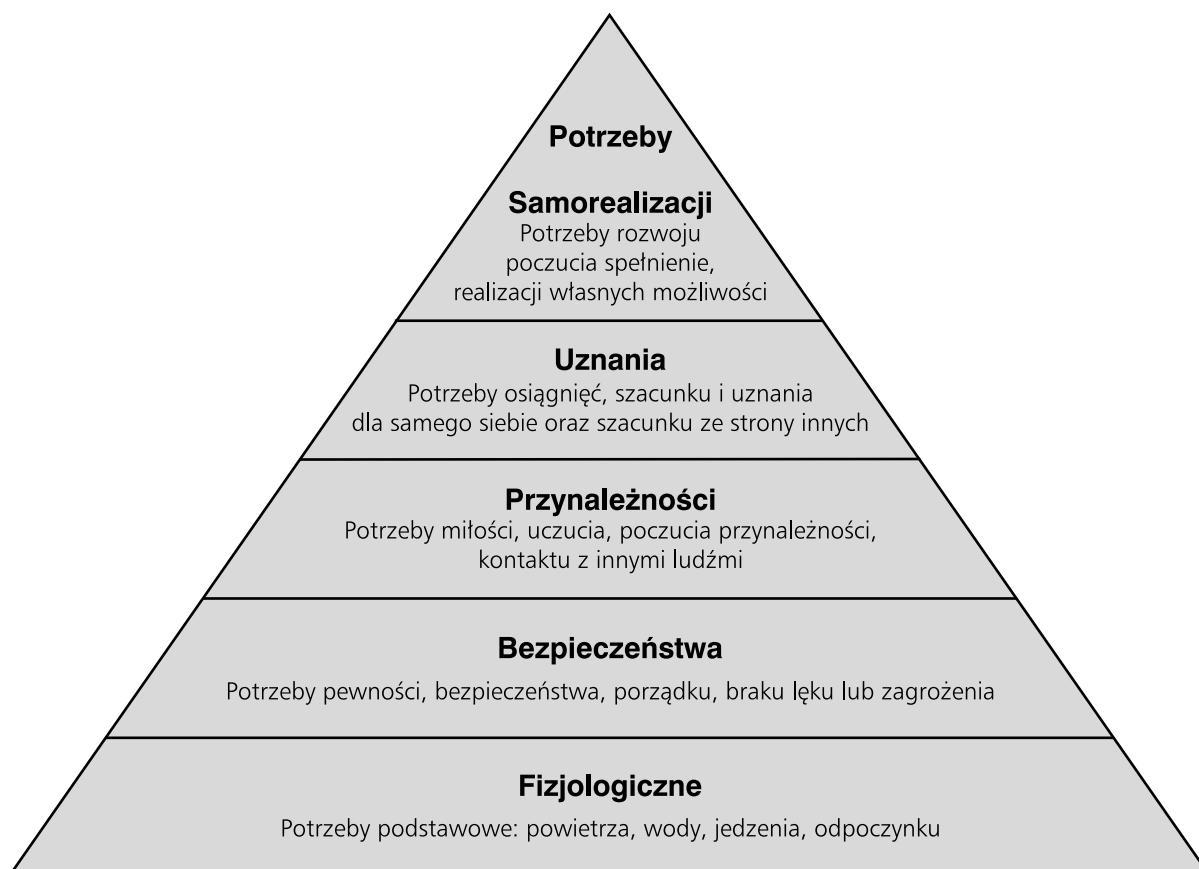
Potrzebna wam jest głęboka i silna **motywacja** do działania. Zapytacie, co to jest motywacja? To sztuka wydobywania z ludzi tego, co jest w nich najlepsze i daje siłę do działania.

Jeśli zamierzacie zostać liderami szkolnego klubu europejskiego i wspólnie z kolegami realizować ciekawe projekty, musicie posiadać sztukę motywowania ich do pracy, czyli nauczyć się wydobywać z nich to, co najlepsze.

Pierwszym krokiem w poznaniu sztuki motywacji jest uświadomienie sobie czym są potrzeby człowieka.

Zapewne przydarzyło wam się odczuć gwałtowny skurcz w żołądku, kiedy przechodziliście obok piekarni, z której wydobywał się smakowity zapach chleba. W ten sposób organizm dał znać, że czas na małą przekąskę. Skurcz w żołądku to sygnał, iż organizm ma niezaspokojoną potrzebę. Co dzieło się dalej? Zjedliście chrupiące bułeczki na miejscu. Zmotywowani głodem, posługując się wiedzą o możliwości jego zaspokojenia (piekarnia) i dysponując odpowiednimi narzędziami (pieniądze) — zaspokoiliście **potrzebę jedzenia**. To jedna z tak zwanych potrzeb podstawowych. Zalicza się do nich także potrzeba powietrza, wody, odpoczynku. Niezaspokojenie tych potrzeb (tzw. fizjologicznych) może prowadzić nawet do śmierci człowieka. Obok podstawowych wyróżnia się także inne grupy potrzeb: bezpieczeństwa, przynależności, uznania oraz samorealizacji. Jeden z psychologów, **Abraham Maslow**, zobrazował ich hierarchię, przedstawiając ją w postaci piramidy. Przypatrzcie się jej uważnie.

U podstawy piramidy znalazły się potrzeby fizjologiczne. Maslow twierdził, że potrzeby wyższego rzędu pojawiają się dopiero po zaspokojeniu potrzeb niższego rzędu. Zastanówcie się, czy jest to reguła.

Piramida A. Maslowa

Zastanawiacie się z pewnością, do czego może się przydać wiedza o hierarchii potrzeb. Pamiętajcie, że każdy z waszych kolegów przychodząc do szkolnego klubu europejskiego, chce zrealizować swoje potrzeby, spełnić oczekiwania i marzenia. Tych potrzeb nie da się opisać w tak prosty sposób, jak przykładu z głodem i chrupiącą bułką. Są to bowiem potrzeby wyższe, które znacznie trudniej sobie i innym uświadomić, rozpoznać je i nazwać.

Wasza działalność w klubie ma charakter pracy społecznej, wykracza bowiem poza podstawowe obowiązki ucznia. Nauczyciel nie może (i nie powinien) nakazać wam zapisać się do klubu. Praca w SKE wynika więc z różnych waszych, mniej lub bardziej uświadomionych, potrzeb: przynależności, uznania, samorealizacji. Może także wiązać się z potrzebą pogłębiania wiedzy czy z realizacją zainteresowań. Przynależność do szkolnego klubu ma charakter dobrowolny. Dlatego ważne jest, abyście umieli dostrzec, że dzięki klubowi rozwijacie się, spełnacie swoje oczekiwania, czyli realizujecie potrzeby.

Pamiętajcie, że nie istnieje możliwość zaspokojenia wszystkich potrzeb każdego członka klubu. Czasem może to prowadzić do frustracji, gniewu, a w najgorszych przypadkach — do opuszczenia klubu. Mimo, że nie ma szansy, by wszystkie potrzeby zostały spełnione, możecie jako liderzy podjąć próbę określenia tych najważniejszych dla całej grupy.

Już wiecie, że jeśli chcecie skutecznie wydobywać z ludzi to, co jest w nich najlepsze, czyli motywować do pracy, musicie poznać ich oczekiwania i potrzeby.

Byłoby jednak dużym błędem z waszej strony, gdybyście oczekiwali, że koledzy na pytanie o ich motywację do pracy w klubie odpowiedzą, że największym marzeniem ich życia jest popularyzowanie wiedzy o Unii Europejskiej wśród polskiej młodzieży. Nie usłyszycie także, iż śnią o budowaniu społeczeństwa obywatelskiego w waszej szkole.

Prawdopodobnie dowiecie się, że przyszli na spotkanie założycielskie, bo chcieliby coś zrobić albo — po prostu — z nudów. Ktoś powie, że zależy mu na piątce z wos-u, inny, że podpadł u dyrektora

i chce się wykazać. Kolega z sąsiedniej klasy (ten z czerwonym paskiem na świadectwie) poinformuje, że chce poszerzyć swoją wiedzę o Unii Europejskiej. Ktoś powie na głos to, o czym marzy większość z was: zagraniczne podróże, koledzy w dalekich krajach i szansa na lepszą przyszłość.

Jesteście oburzeni niektórymi odpowiedziami. Myślicie, że ludzie są niepoważni i beznadziejni. Nie zrażajcie się tymi opiniami. Ich obecność na zorganizowanym przez was spotkaniu świadczy o tym, że rozpiera ich energia i — być może — mają wiele ciekawych pomysłów. Na pewno szukają możliwości rozwoju. Przychodząc na spotkanie założycielskie pokazali, iż obudziły się w nich wyższe potrzeby. Do was należy poznanie ich i rozbudzenie. Pomyślcie, czym rzeczywiście się kierowali: Chęcią przynależności? Potrzebą identyfikacji? Potrzebą działania dla innych? A może chęcią zapracowania na szacunek otoczenia? Część z nich przyszła, bo być może zależy im na rozwoju, na poczuciu spełnienia i satysfakcji z realizacji własnych planów.

Spróbujcie wyciągnąć odpowiednie wnioski: jeśli potraficie przekonać swoich kolegów, że wasza współpraca w klubie może prowadzić do choćby częściowego spełnienia ich oczekiwań, będziecie mieli wokół siebie osoby zmotywowane do pracy. Przekonajcie ich, że w SKE mogą realizować swoje pomysły, poszerzać wiedzę, podejmować interesujące i ambitne projekty.

Pokażcie ścieżki, którymi podążając będą odkrywali siebie i swoje potrzeby, a co więcej: będą mogli je zaspokajać przy przyjaznym wsparciu grupy. Pomóżcie odnaleźć i nazwać potrzeby nieuświadomione, postarajcie się obudzić potrzeby dotąd nieodczuwane.

Jasno i wyraźnie przedstawcie, które z ujawnionych potrzeb mają szansę być zaspokojone, a o których nie ma sensu marzyć. Lepiej mieć mniejszą grupę, ale przekonaną o waszej wiarygodności, niż tłum frustratów, którzy pewnego dnia odejdą zrozpaczeni, że nikt im nie zapewnił długich, darmowych wakacji w Brukseli. Bądźcie otwarci, ale jednoznaczni. Pamiętajcie, że z niejasnej, zbyt skomplikowanej i rozbudowanej wypowiedzi każdy wyciągnie inne, czasem błędne, wnioski. W jasnym formułowaniu zadań pomoże prosta metoda — zapisujcie na tablicy zasadnicze punkty rozmowy i od razu wyjaśniajcie wątpliwości grupy.

Pamiętajcie, że motywacja jest zawsze indywidualna.

Innymi słowy: dla każdego coś dobrego. Cechą charakterystyczną organizacji społecznych (do takich można zaliczyć SKE) jest to, że o aktywności jej członków decyduje przede wszystkim zgodność indywidualnych postaw z wartościami realizowanymi przez organizację.

Część z kandydatów do wspólnej pracy po prostu nie wie, **po co** przyszła na spotkanie założycielskie. Wie tylko, **dłaczego** tu jest — bo jest z nim najlepszy kolega, bo pojawiła się koleżanka, na której mu zależy. Waszym zadaniem jest zmiana ich tłumaczeń „dłaczego” na odpowiedź — „w jakim celu”. Musicie pomóc nowym klubowiczom w wyznaczeniu i nazwaniu celów. Nie stawiajcie celów odległych, a jeśli już nakreślicie szeroki horyzont, to postarajcie się o wspólne, choć pod waszym kierownictwem, wypracowanie celów etapowych. Podzielcie drogę, którą przejść macie wspólnie, na odcinki — zadania, etapy. Na końcu każdego z nich postawcie „kamień milowy”. Ustalcie terminy i osoby odpowiedzialne za poszczególne zadania. Wspólnie zastanówcie się nad relacjami pomiędzy członkami klubu i zadaniami. Na pewno będą takie zadania, których nie da się wykonać bez udziału innych i takie, które można będzie realizować niezależnie od siebie.

Opowiedzcie wszystkim o takiej właśnie konstrukcji waszej działalności, wyjaśnijcie wątpliwości. Postarajcie się, aby wszyscy zrozumieli i zaakceptowali tę propozycję. Pamiętajcie, że łatwiej i chętniej się pracuje, gdy zadanie jest jasno i precyzyjnie wyznaczone, gdy jest zrozumiałe, zaakceptowane i przyjęte jako własne.

Zastanawiacie się, jak wyznaczyć cele główne i etapowe. Przypomnijcie sobie, jak układacie czas i trasę wycieczki pieszej. Kiedy idziecie na parę dni w góry, najpierw siadacie w domu, bierzecie mapę i wyznaczacie trasę wędrowki. Na jej końcu znajduje się punkt, do którego chcecie dojść. To wasz **cel główny**. Po drodze musicie gdzieś spędzić noc, coś zjeść, odpocząć, rozejrzeć się, „poczuć góry”. Ustalacie z kolegami, że pierwszego dnia po wejściu na wybrany szczyt zjecie obiad w schronisku, a po południu pójdziecie na pobliską polankę. To wasze **cele etapowe**. Noc spędzicie w kolejnym schronisku. To wasz **kamień milowy**. Miejsce, w którym możecie usiąść, pogadać o tym, jak się szło, omówić dalszą drogę. I tak dalej, dzień po dniu, góra po górze — aż do celu wędrowki. Wiecie przecież, że łatwiej się idzie, gdy cel jest widoczny jak na dłoni. To zaleta celów etapowych. Możecie go zobaczyć, jest

stosunkowo blisko, na wyciągnięcie ręki. Chce się iść! Do celu głównego taki kawał drogi — to często zniechęca.

O motywacji lidera

Pewnego popołudnia podczas spaceru w parku miałam okazję obserwować, jak ojciec uczył swojego synka jazdy na rowerze. Z dużym przekonaniem mówił mu, że jest to bardzo łatwa czynność. Tłumaczył przez chwilę dziecku, jak to się robi. Po pewnym czasie synek dał się przekonać, usiadł na rowerze i lekko podtrzymywany przez ojca zaczął pedałowac i jechać. Po kilkudziesięciu metrach takiej jazdy ojciec go puścił, ale maluch nie zauważył tego momentu i jechał już samodzielnie, choć o tym nie wiedział. Nagle odwrócił głowę, spostrzegł, że ojciec go nie ochrania. W tym samym momencie przewrócił się i zaczął głośno płakać. Zniechęciło to ojca do dalszej pracy z dzieckiem. Zdenerwowany wziął syna za rękę, rower pod pachę i szybkim krokiem poszedł do domu.

Po jakimś czasie spotkałam tego samego chłopca, tym razem był w parku z mamą. Ona także próbowała nauczyć go jazdy na rowerze. Synek wsiadał na rower, przewracał się, płakał. Jego matka jednak nie okazywała zniecierpliwienia i za każdym razem tak samo entuzjastycznie zachęcała chłopca do jeszcze jednej próby. Po godzinie chłopczyk świetnie jeździł na rowerze. Oboje byli szczęśliwi.

Dlaczego matce udało się nauczyć syna jazdy na rowerze? Czy tylko z tego powodu, że miała więcej cierpliwości? Psychologowie zajmujący się motywacją mówią o zarażeniu entuzjazmem. Ona to właśnie zrobiła: przekonała dziecko, że poradzi sobie ze stawianym przed nim problemem.

Pamiętajcie, że bez wewnętrznego entuzjazmu nie będziecie przekonywający dla innych. Lider musi utrzymywać swoją własną motywację na wysokim poziomie.

Nie jest to zadanie łatwe. Będziecie w swojej działalności klubowej napotykali na wiele trudności. Czasami będzie wam się wydawało, że wasza praca nie ma sensu. Będziecie się czuli samotni, postawieni przeciw wszystkim, niedowartościowani. Musicie wiedzieć, że realizacja nawet najwspanialszych planów wiąże się z codzienną, często żmudną pracą.

Dobrym liderem nie jest ten, kto potrafi snuć najbardziej niesamowite plany i mieć najciekawsze nawet pomysły! Dobrym liderem jest ten, kto potrafi przeprowadzić swoich podopiecznych przez szarość codziennej pracy i doprowadzi ich do celu — choćby częściowego. Osiągnięcie celu pierwszego etapu będzie stanowiło znakomitą nagrodę i jednocześnie motywację do robienia kolejnych, wspaniałych rzeczy.

Zanim więc zwołacie zebranie założycielskie szkolnego klubu europejskiego, zastanówcie się, dlaczego właśnie wy chcecie to robić. Z czego wynika wasza własna motywacja i czy jest na tyle silna, by umożliwić pokonanie przeszkód i trudności, bo tych na pewno w waszej działalności nie zabraknie. Jeśli jednak swoją pracę będziecie wykonywali z sercem, zapewne znajdziecie wielu, którzy będą chcieli z wami współpracować.

O szukaniu motywacji w wartościach

Wśród czynników motywacyjnych można wskazać takie, które mają charakter zewnętrzny — stoją poza wami — oraz te o charakterze wewnętrznym, które są w was. Do czynników zewnętrznych zalicza się na przykład kary i nagrody. Wśród wewnętrznych czynników motywacyjnych rozróżnia się między innymi wartości, czyli zbiory prawd, które człowiek przyjmuje za swoje i stara się na ich podstawie budować swoje życie. Chrześcijanie za najważniejsze wartości uznali 10 przykazań Bożych, Żydzi mają Talmud, muzułmanie — Koran.

Są takie wartości, które mają charakter uniwersalny, na przykład dobro czy prawda. Są także wartości ważne tylko dla danej społeczności lub wyłącznie w danym okresie, np. wolność słowa w systemach totalitarnych lub niepodległość dla narodów pozbawionych ojczyzny (np. Kurdów).

Pamiętajcie, że wartości zawsze stanowią bardzo ważny czynnik motywujący ludzi do działania.

Zwróćcie uwagę na to, że wartości odgrywają szczególnie ważną rolę w działaniu ludzi w organizacjach społecznych. Większość z nich to zapaleńcy, których do pracy, często w charakterze wolontariuszy (ochotników) pobudza poczucie misji. Ważne są dla nich takie wartości, jak demokracja i patriotyzm. W przypadku pracy w organizacji społecznej zdarza się, że wartości całkowicie zastępują inne czynniki motywacyjne. Ludzie za swoją pracę nie otrzymują wynagrodzenia, nie mają także innych zewnętrznych czynników motywacyjnych. W tej sytuacji właśnie wartości nabierają zasadniczego znaczenia i stanowią najsilniejszy, niekiedy jedyny czynnik motywacyjny, którego nie można lekceważyć.

W szkolnym klubie europejskim możecie spotkać osoby, których motywacje będą głęboko zakorzenione w wartościach. Nie szczydźcie czasu na rozmowy na ten temat. Uważajcie jedynie, aby to, czym zajmujecie się w klubie nie pozostawało w sprzeczności z wartościami przyjętymi przez klubowiczów. Zastanówcie się także nad wartościami ważnymi dla was. Często będziecie musieli się do nich odwoływać, szukać w nich siły i motywacji do dalszego działania. Róbcie to! Wartości są jak latarnia morska dla statku szukającego swojego portu podczas burzy.

● ● ● Ćwiczenia

Ćwiczenia pomagające w poznaniu motywacji

Motywacje klubowiczów można poznać za pomocą kilku dość prostych metod.

- Jedno ze spotkań klubu poświęćcie na dyskusję na temat motywacji do działania. U góry dużej kartki papieru napiszcie pytanie: „Dlaczego to robię?”. Następnie zachęćcie kolegów do odpowiedzi. Zapiszcie je na kartce. Porozmawiajcie o możliwościach zaspokojenia tych potrzeb w waszym SKE.
- Spotkajcie się w gronie kilku najbardziej aktywnych osób działających w klubie. Porozmawiajcie o ich motywacji do pracy. Zorientujcie się, co dla nich w tej działalności jest najważniejsze. W planowaniu dalszej pracy weźcie pod uwagę ich oczekiwania. Realizujcie takie projekty, które będą się wiązały z ich potrzebami i zainteresowaniami.
- Przygotujcie prostą ankietę, która będzie zawierała kilka możliwych odpowiedzi na pytanie „dlaczego to robię?” oraz trochę wolnego miejsca na wpisanie własnych motywacji do działania. Rozdajcie kolegom ankietę z prośbą o jej wypełnienie. Poinformujcie, że łatwiej będzie się wam pracowało, jeśli poznacie swoje wzajemne oczekiwania. Po wypełnieniu ankiet przeanalizujcie je i wypiszcie na tablicy te odpowiedzi, które najczęściej się powtarzają. Rozmawiając o waszych motywacjach, zastanówcie się, w jaki sposób można je wykorzystać w pracy organizacji. Ankieta może wyglądać w następujący sposób.

Dlaczego to robię?

Przeczytaj poniższą listę i wybierz pięć stwierdzeń najtrafniej, według ciebie, odpowiadających na pytanie „Dlaczego zdecydowałem się na zgłoszenie do udziału w tym projekcie?”

1. Lubię się szkolić.
2. Chcę poszerzyć swoją wiedzę na temat Unii Europejskiej.
3. Chcę poznać nowych ludzi.
4. Żeby się nie nudzić.
5. Lubię pracować z innymi ludźmi.
6. Lubię robić coś ciekawego.
7. To jest zgodne z moimi zainteresowaniami.
8. Jest to zupełny przypadek.
9. Lubię być aktywny.
10. Jestem samotny — szukam przyjaciół.
11. Nie wiem, co mnie interesuje — szukam swojego powołania.
12. Będzie łatwiej dostać się na studia.
13. Chcę zdobywać nowe doświadczenia.
14. Łatwiej będzie znaleźć pracę, gdy wpiszę to do mojego CV.

Drodzy liderzy, jeżeli po przeczytaniu tego rozdziału przystąpicie do działania i wykorzystacie z powodzeniem choć jeden jego akapit — uznaję, że moja motywacja doprowadziła do zaspokojenia potrzeby pomocy z pożytkiem dla was.

Pierwszy raz we własnym gronie

W tym rozdziale dowiecie się, jak organizować efektywne spotkanie, na co zwracać szczególną uwagę, o czym koniecznie trzeba pamiętać, aby uczestnicy spotkania wyszli z niego zadowoleni. Nasze rozważania koncentrować się będą na dwóch problemach — jak organizować spotkanie oraz jak je prowadzić.

Wiele reklamówek pokazuje sztywno siedzących mężczyzn dookoła dużego, owalnego stołu. Nuda, bezruch, marazm, który przerywa pojawienie się... reklamowanej zupki, soku, batonika. Spróbujcie po obejrzeniu takiego clipu reklamowego przypomnieć sobie zebrania, w których dotychczas uczestniczyliście. Czy też odliczaliście minuty, myśląc, ile ciekawych rzeczy można byłoby zrobić zamiast siedzieć i słuchać powtarzających się głosów. Nie jesteście sami w tych ocenach. Jak pokazują badania, co trzecie zebranie ankietowani uznali za zbędne, choć podobno aż 20 procent ludzkiej aktywności poświęconej jest na planowanie, organizowanie, uczestniczenie i prowadzenie zebrań! Chcielibyście uniknąć tych powszechnych błędów? Przygotować zebranie, które nie zostanie uznane za stratę czasu? Z pewnością uda się, lecz wcześniej musicie popracować nad jego sprawnym przebiegiem. Przeczytajcie listę koniecznych posunięć, sporządźcie swój harmonogram i zwołajcie zebranie. Do przeprowadzenia pierwszego zebrania mogą się przydać ćwiczenia integracyjne, które znajdują się w następnym rozdziale.

Pamiętajcie! Prowadzenie efektywnych spotkań jest umiejętnością, której można nauczyć się, przestrzegając określonej procedury.

- Jasno sformułuj cel lub cele zebrania. W ten sposób unikniesz niespodzianek, większości pułapek i bałaganu podczas spotkania. Spisz wszystkie cele na oddzielnej kartce.
- Przedstaw cele na początku spotkania. Daj uczestnikom szansę wprowadzenia ewentualnych zmian.
- Wcześniej przygotuj program spotkania (najlepiej na dużej kartce, flipcharcie). Powieś go w widocznym dla każdego uczestnika miejscu. Pamiętaj, że świadomość posuwania się do przodu w dyskusji dobrze wpływa na efektywność spotkania.
- Zadbaj o ustalenie stałego terminu i miejsca spotkania (godziny, dnia w tygodniu i sali).
- Powiadom wszystkich o spotkaniu — najlepiej bezpośrednio. Przygotuj wnętrze sali, w której ma odbyć się spotkanie. Ustaw wystarczającą liczbę krzeseł, sprawdź, czy są przybory do pisania na tablicy / tablicy flipchartowej. Pamiętaj o papierze, wolnych kartkach i długopisach do notowania. Przewietrz salę.
- Na początku zebrania upewnij się, czy wszyscy uczestnicy się znają. Jeżeli nie — poproś, by wszyscy kolejno przedstawili się.
- Wyjaśnij znane ci przyczyny nieobecności kolegów.
- Zapytaj o zgodę uczestników na przeprowadzenie zebrania według zaproponowanego przez ciebie porządku.
- Wspólnie ustal normy obowiązujące podczas zebrania (np. wypowiedzi nie dłuższe niż 3 minuty, nie przekrzykujemy się itp.).
- Wybierz z uczestnikami osobę, która będzie protokołowała zebranie (np. według kolejności alfabetycznej).
- Przedstaw problemy, działania lub zadania do omówienia.

- Przedyskutuj rozwiązania. Sprawdź, czy wszyscy wyrazili swoją opinię.
- Podkreśl problemy, które grupa wspólnie wypracowała.
- Podsumuj istotne elementy programu zebrania.
- Sprawdź, czy przyszłe zadania do realizacji są dla wszystkich zrozumiałe i czy zostały przyjęte.
- Ustal z grupą termin, czas i miejsce kolejnego spotkania.

Aktywność uczestników zależy nie tylko od ich dobrego nastawienia i zainteresowania tematem spotkania. Ważny jest klimat — sukcesem będzie stworzenie atmosfery zachęcającej do zadawania pytań, dzielenia się wątpliwościami, wzajemne wspieranie się uczestników w pokonywaniu trudności.

Zastanówcie się nad sposobami usprawnienia prowadzenia spotkania. Jednym z nich jest wprowadzenie moderatora, który będzie bezstronnym i neutralnym pośrednikiem między uczestnikami spotkania — udzielając głosu, wspierając grupę w poszukiwaniu zgody. Dobry moderator wciąga w dyskusję wszystkich obecnych, podkreśla i akcentuje ustalenia grupy, dba o osiągnięcie celów bez zbaczania z tematu.

Prowadzący w roli moderatora koncentruje się na:

- ułatwianiu uczestnikom porozumienia się i znalezienia wspólnego języka, podtrzymaniu dobrej komunikacji w grupie,
- dbaniu o stworzenie możliwości zabrania głosu przez każdego, pilnowaniu reguł ustalonych przez grupę,
- ochronie uczestników przed atakami personalnymi,
- wyczuwaniu i wyrażaniu uczuć, emocji i nastrojów grupy,
- dbaniu, by wszyscy zajmowali się tym samym, w tym samym czasie i w taki sam sposób,
- dostarczeniu informacji potrzebnych grupie do podjęcia decyzji,
- przyjmowaniu i stawianiu wniosków formalnych związanych z przebiegiem spotkania,
- akcentowaniu momentów świadczących o zbliżaniu się do porozumienia lub osiągnięciu celu/celów.

W grupie różnie

Każdy członek zespołu powinien znaleźć swoje miejsce w grupie. Takie, w którym będzie się dobrze czuł i będzie mógł być sobą. Proces budowania grupy polega na pomaganiu każdemu jej członkowi w znalezieniu własnego miejsca i przyjęciu odpowiadającej mu roli w grupie.

Budowanie grupy jest długotrwałym i skomplikowanym procesem — zawsze zaczyna się od wzajemnego poznania, przełamania lodów i powolnego tworzenia zaufania pomiędzy członkami grupy. Później jest czas na doskonalenie komunikacji wewnątrzgrupowej.

W tym rozdziale dowiecie się, jak przejść przez pierwszy etap, jak zintegrować członków klubu i pomóc w znalezieniu porozumienia między nimi. Nie jest to zadanie łatwe, ale na pewno przyniesie korzyści w działaniu!

Dlaczego ludzie pracują w grupach? Co można dzięki temu osiągnąć?

Przyjrzyjcie się popularnym opiniom na temat korzyści pracy w grupie.

Zalety pracy grupowej

Korzyści dla grupy	Korzyści dla jednostki
• szerokie i głębokie ujęcie tematu, • większa efektywność, • krótszy czas wykonywania zadania, • możliwość ujawniania twórczych postaw, • dyskusja nad kontrowersyjnymi problemami, • poczucie bezpieczeństwa, • lepsza jakość wykonywanego zadania, • odpowiedzialność zbiorowa, • nauka współodpowiedzialności, • wykonywanie zadań, którym nie podoła jednostka, • wykorzystanie wszelkich zdolności i talentów w procesie rozwiązywania złożonych problemów.	• skupienie się na swojej części zadania, • korzystanie z doświadczeń innych, • motywowanie do pracy, • wzbogacanie własnej osobowości, • ocena pracy jednostki przez pozostałych członków grupy — korekta, • możliwość zastępstwa w chwili niedyspozycji, • pokonywanie barier komunikacyjnych, • umiejętność organizowania, planowania, • szansa zaistnienia osób słabych, nieśmiałych, • pozytywne wzmocnienie przekazane przez grupę, • możliwość poznania własnych umiejętności.

Mam nadzieję, że te argumenty przekonały was, że warto pracować w grupie.

Wspólna praca w grupie pozwala osiągnąć duże cele niewielkim nakładem pracy.

Problemy pojawiające się w początkowej fazie istnienia klubu

Musicie wiedzieć, że praca w grupie niesie ze sobą pewne zagrożenia. Już na początku istnienia klubu możecie natknąć się na problemy, które utrudnią lub uniemożliwią współpracę między klubowiczami. Zapoznajcie się z listą najczęstszych kłopotów grupowej pracy:

- nikt nie czuje się odpowiedzialny za to, co robi klub;
- tworzy się grupa osób, przeszkadzających w pracy, niechętna wszystkim pomysłom i zadaniom;
- pojawiają się konflikty między członkami klubu;
- niektóre osoby zawodzą, nie przychodzą na spotkania, nie wywiązują się z obowiązków;
- pracujecie z ludźmi, którzy za plecami krytykują klub, a pytane wprost, nie przyznają się do krytykowania.

Zastanówcie się, czy przyczyna problemów nie tkwi na przykład w:

- braku dobrej, życzliwej atmosfery w klubie (zaufania, otwartości),
- niedostatecznym wzajemnym poznaniu się członków grupy,
- kiepskim komunikowaniu się,
- braku poczucia bezpieczeństwa,
- braku zgrania, zintegrowania, poczucia wspólnoty celów,
- braku lidera,
- braku motywacji do pracy.

Co możecie zrobić w takiej sytuacji?

Przede wszystkim przemyślcie, czy w klubie działa lider grupy, czy dobrze pełni swoją funkcję. Zastanówcie się nad pozycją członków — jak czują się ze sobą, czy mogą być sobą, czy są naturalni w swoich działaniach.

W swoich rozważaniach przypomnijcie sobie, kim jest **lider**. Przeczytajcie tekst Roberta B. Woyacha „Jak zostać przywódcą?”, zamieszczony na końcu rozdziału.

Pozycja lidera kojarzy się zazwyczaj z posiadaniem władzy, umożliwiającej wpływanie na innych, kierowanie i przewodzenie.

Lider:

- inicjuje,
- stoi na czele,
- prowadzi grupę do celu,
- jest przewodnikiem i rzecznikiem grupy.

Najważniejsze jest to, iż lider nie staje się nim dzięki nadaniu mu takiego tytułu, lecz poprzez uznanie jego pozycji przez pozostałych członków klubu (grupy).

Zadania lidera to:

- realizowanie zadań, czyli nadzór nad ich wykonaniem,
- tworzenie zespołów, czyli grup rozwiązujących konkretne problemy,
- rozwijanie, wspieranie i motywowanie członków grupy: przydzielanie odpowiednich dla nich zadań (pod względem trudności i stopnia odpowiedzialności), zachęcanie do działania.

Żaden przywódca nie potrafi sprostać wszystkim potrzebom grupy, nie jest w stanie wykonać wszystkiego samodzielnie. Dobry lider wie, że najlepsze skutki przynosi umiejętne przekazanie innym członkom grupy odpowiedzialności za wykonanie zadań.

Oto kilka podstawowych umiejętności dobrego lidera:

- umie nawiązywać kontakty z ludźmi,
- jest otwarty na ludzi,
- umie motywować ludzi: wzbudzać entuzjazm, energię do działania,
- umie budować grupę,
- posiada zdolność rozwiązywania konfliktów,
- wie, jak planować i dzielić zadania.

Nie jest to tak trudne, jeśli stale pamiętacie, że lider nie istnieje bez grupy — działa bowiem z grupą i dla niej.

Każdy z członków SKE odgrywa w życiu swoją niepowtarzalną rolę: jest uczniem, dzieckiem swoich rodziców, kolegą, członkiem zespołu lub jego przywódcą. W niektórych rolach czuje się bardzo dobrze, w innych zdecydowanie gorzej.

Podobnie jest w grupie: każdy jej członek wnosi do grupy swoje zainteresowania, zdolności, przyzwyczajenia, swój charakter. Rozejrzyjcie się dokoła, a zobaczycie, że klubowi koledzy odgrywają określone role. Dobry lider potrafi dostrzec takie cechy charakteru członków grupy, które pozwolą nie tylko na realizację zadań klubu, ale też na samorealizację.

Jeśli zastanawiacie się nad cechami swoich kolegów, skorzystajcie z podziału ról grupowych, którego dokonał Meredith Belbin, psycholog brytyjski¹:

Koordynator — to osoba, która potrafi zwiększyć efektywność zespołu poprzez właściwą koordynację działań jego członków. Istotą jego postępowania jest zachęta, przekonywanie, godzenie kontrowersji, słuchanie opinii innych. Ma zdolność wciągania i angażowania w działanie wszystkich członków zespołu, tak aby jak najlepiej wykorzystać ich indywidualne zdolności.

Komendant — to człowiek, któremu bardzo zależy na osiągnięciach. Próbuje zmusić zespół do stawiania sobie coraz ambitniejszych celów i do bardziej intensywnego działania. Jako typ ambitnego lidera gromi innych za opieszałość, spoczywanie na laurach i bezwładność. Jednak w odróżnieniu od koordynatora istotą jego działania jest ostra krytyka, wymuszanie i obrażanie, co może rodzić opór i wywołać sytuacje konfliktowe.

Pomysłodawca — to osoba kreatywna, opierająca się na wyobraźni i niestandardowym podejściu do zagadnień. Lubi pracować w samotności i skupiać się na poszukiwaniu nowatorskich rozwiązań problemów, przed którymi stanęła grupa. Często w swoich pomysłach nie liczy się z realizmem obowiązujących procedur i ograniczeń, za co jest krytykowana przez praktycznie nastawionych członków zespołu.

Merkury — to członek grupy z rozlicznymi kontaktami, dzięki którym potrafi dotrzeć do różnych miejsc i informacji przydatnych dla zespołu. Jego notes jest pełen adresów i numerów telefonów, stale wysyła i odbiera sms-y, e-maile. Jest osobą niezwykle uzdolnioną interpersonalnie, entuzjastyczną i przyjazną, dzięki czemu jest bardzo dobrze odbierana przez innych. Ma zdolność do kontaktowania ludzi i uczestniczenia w negocjacjach. Jest też bardzo dobrym ambasadorem grupy.

Racjonalny analityk — to osoba o głębokiej wnikliwości i wysokiej inteligencji, krytyczna i obiektywna, ale mało mówna. Zwykle przyjmuje w zespole pozycję osoby stojącej z boku i obserwującej. Wkracza wtedy, gdy ma zapaść rozstrzygająca decyzja. Jest nieoceniona w bezstronnej, rzeczowej analizie faktów, która pomaga grupie w wypracowaniu najlepszej decyzji, w sytuacji burzliwego ścierania się przeciwstawnych pomysłów.

Dusza zespołu — to osoba ciepła, łatwo nawiązująca kontakty, wrażliwa na emocje innych. Najważniejsze jest dla niej utrzymanie dobrej atmosfery w zespole. Dzięki swym zdolnościom dyplomatycznym

---

¹ Por.: Bożena Kowalczyk, Paweł Jordan, *Budowanie zespołu*, Boris, Warszawa 1996.

pomaga rozwiązywać konflikty. Szczególnie przydatna w sytuacji wewnętrznych walk pomiędzy członkami zespołu, nadmiernej krytyki, nagonki na jednego z członków zespołu.

Perfekcjonista — to człowiek bardzo skrupulatny, zdyscyplinowany, skoncentrowany na jakości i szczegółach. Czuje się osobiście odpowiedzialny za efekty pracy zespołu. Stale niepokoi się, czy wszystko idzie w dobrym kierunku, ciągle sprawdza detale. Lubi doprowadzać zadania do końca i dopinać na ostatni guzik.

Realizator — to osoba praktyczna, nastawiona na konkretne działanie. Potrafi ocenić realność i szanse powodzenia projektów oraz zamienić plany i marzenia w czyn. To doskonały wykonawca projektów wymyślonych przez innych. W pracy zespołowej koncentruje się na organizowaniu pracy i praktycznym wykorzystaniu umiejętności członków zespołu oraz posiadanych urządzeń i materiałów.

Jeśli już wiecie, jakie pozycje zajęli klubowicze i kto jest liderem, pomyślcie o zintegrowaniu członków i zbudowaniu odpowiedniej atmosfery w grupie.

Tworzenie odpowiedniej atmosfery to:

- budowanie zaufania pomiędzy członkami waszego klubu,
- zbliżenie i wzajemne poznanie się,
- nauka i doskonalenie komunikacji wewnątrz grupy.

Nie macie pomysłu na integrację grupy? Oto kilka najprostszych podpowiedzi:

- wspólny wypad do kina, teatru,
- integracyjna impreza,
- wspólny spacer,
- wycieczka za miasto,
- wyjazd na kilka dni w góry.

Trudniejsze, bo wymagające sporego zaangażowania są **ćwiczenia integracyjne**. Przemyślane i dobrze przeprowadzone są receptą na sukces.

Pamiętajcie jedynie, że wasze zachowanie, sposób mówienia i pozytywne nastawienie do uczestników wpłynie na ich postawy podczas ćwiczeń oraz budowanie zaufania w grupie.

Najlepsza do przeprowadzenia ćwiczeń jest odpowiednio przewietrzona sala z dobrym oświetleniem. Jeśli macie możliwość wyboru, postarajcie się o takie pomieszczenie gdzie będzie wystarczająco, lecz nie za dużo miejsca.

Ustawcie krzesła w krąg — w ten sposób każdy uczestnik zajęć będzie widziany przez innych.

A oto lista podstawowych zasad zachowania się prowadzącego w czasie ćwiczeń:

- posługuj się imionami członków grupy (jeśli nie jesteś pewny, czy wszystkie zapamiętałeś, poproś na początku, by przypięli sobie karteczki z imionami);
- nie bądź gadułą, pamiętaj o upływającym czasie: ludzie pracują w cyklu dobowym (zazwyczaj szczyt aktywności przypada na godziny 9–13 i 17–20). Koledzy są w stanie skupić uwagę przez maksymalnie 30 minut;
- zwracaj uwagę, jak się czują członkowie grupy (czy np. nie są zmęczeni, znudzeni, zniecierpliwieni);
- słuchaj uważnie, co mówią uczestnicy, daj prawo do wypowiedzi / udziału w ćwiczeniu każdemu;
- sam baw się dobrze i zachęcaj do tego innych;

- zrób chwilę przerwy, kiedy powstanie wrzawa, poczekaj aż grupa się uspokoi, nie przekrzykuj jej;
- pod koniec zajęć zapytaj uczestników, jak się czuli w czasie ćwiczeń, jak się czują teraz.

Możecie skorzystać z propozycji różnych ćwiczeń, które są znane i sprawdzone². Podzieliłem je na trzy grupy.

- **Ćwiczenia wstępne**, pozwalające na budowanie zaufania w grupie, integrację, wzajemne poznanie się — szczególnie cenne w procesie poznawania się, budowania grupy.
- **Ćwiczenia doskonalące komunikację w grupie**, które mogą być stosowane zarówno w integracji, jak i w późniejszej pracy.
- **Ćwiczenia aktywizujące grupę**, które należy stosować zawsze, kiedy uczestnicy mają niski poziom energii (pojawiają się ciche rozmowy, szmery, spadek uwagi, ziewanie).

Ćwiczenia aktywizujące mogą być przerwami podczas gier integracyjnych. Poziom zmęczenia jest także zależny od tego, jak długo pracowaliście i jak bardzo nużące były realizowane zadania.

---

² Scenariusze opracowano na podstawie książki *Grupa bawi się i pracuje. Zbiór grupowych gier i ćwiczeń psychologicznych*, Wyd. Oficyna Wydawnicza UNUS, Warszawa 1994.

Ćwiczenia integrujące — wprowadzające

1. Bingo

Cele

- Budowanie grupy
- Przełamywanie lodów
- Wzajemne poznanie się
- Budowanie dobrej atmosfery w grupie
- Podniesienie energii grupy

Czas trwania

15–20 minut

Materiał pomocniczy

nr 1 — tabelka

Przebieg zajęć

1. Rozdaj wszystkim wcześniej przygotowane tabelki (materiał pomocniczy nr 1).

Następnie poproś uczestników zajęć, by poszukali osób, które spełniają jedno z podanych w tabelce kryteriów. Poszukiwania odbywają się podczas swobodnych rozmów. Imię osoby, która odpowiada krótkiemu opisowi, powinni wpisać w odpowiednią kratkę. Zadanie kończy ten uczestnik, który najszybciej wypełni wszystkie kratki.

2. Po zakończeniu wypełniania poproś jednego uczestnika o przeczytanie na głos kolejnych kategorii i chóralne podanie imienia osoby, która spełnia podane wymogi.

Materiał pomocniczy nr 1

Przed zajęciami przygotuj specjalne tabelki — po jednej dla każdego uczestnika. Najlepiej, by każda była inna. Podane kategorie powinny dotyczyć spraw bardzo ogólnych, np.:

ktoś, kto jest fanem *Oasis*,

ktoś, kto jest jedynakiem,

ktoś, kto mieszka w domu jednorodzinnym,

ktoś, kto regularnie czyta *Politykę*.

Ktoś, kto jest fanem <i>Oasis</i>		Ktoś, kto czyta regularnie <i>Politykę</i>
	Ktoś, kto umie uprawiać ogródek	Ktoś, kto interesuje się filmem
Ktoś, kto lubi ciasto z kremem czekoladowym		Ktoś, kto lubi rozwiązywać krzyżówki
Ktoś, kto chodzi na siłownię	Ktoś, kto umie jeździć na nartach	

2. Rozbudź empatię, czyli współczucie

Cele

- Budowanie grupy
- Przełamanie lodów
- Wzajemne poznanie się
- Budowanie dobrej atmosfery w grupie

Czas trwania

20 minut

Materiał pomocniczy

nr 1 — lista pytań

Przebieg zajęć

1. Na początku wyjaśnij, co to jest empatia, czyli umiejętność współodczuwania, „wczucia się” w emocje, myśli drugiej osoby, a także wyobrażenie sobie, co dana osoba może w tym momencie czuć, jakie może mieć emocje.

2. Podziel grupę na pary, prosząc by uczestnicy połączyli się z tymi, których najmniej znają. Poleć, by w parach usiedli naprzeciwko siebie. Rozdaj przygotowane wcześniej zestawy pytań. Wyjaśnij cel zadania: *Spójrzcie na osobę, która siedzi naprzeciwko. Przeczytajcie pytania umieszczone na rozdanych kartkach. Jak sądzicie, jaki jest partner z pary? Swoje odpowiedzi zapiszcie obok pytań. Możecie patrzeć na siebie, ale nie pokazujcie sobie odpowiedzi, starajcie się też nie porozumiewać ze sobą.*

Daj na to zadanie 10 minut.

3. Gdy czas minie poleć, by uczestnicy sprawdzili swoje opisy z konkretną osobą.

Materiał pomocniczy nr 1

Przygotuj wcześniej identyczne dla wszystkich formularze, zawierające listę pytań pomocnych przy określeniu cech człowieka. Każdy uczestnik ćwiczenia otrzymuje jeden formularz.

Przykładowe pytania:

1. Jakie jedzenie lubi najbardziej?
2. Czy ma rodzeństwo?
3. Dokąd najbardziej lubi jeździć na wakacje?
4. Czym zajmuje się w wolnym czasie?
5. Jakiej muzyki lubi słuchać?
6. Czy lubi pływanie?
7. Czym się interesuje?
8. Czy posługuje się obcymi językami? Jakimi?
9. Co robi w deszczowe popołudnia?

3. Kotara

Cele

- Poznanie członków grupy — nauka ich imion
- Przełamanie lodów
- Podniesienie poziomu energii w grupie

Czas trwania

10–15 minut

Środki dydaktyczne

Duży koc, prześcieradło lub płachta materiału

Przebieg zajęć

1. Poproś o pomoc jedną osobę. Wspólnie rozciągnijcie prześcieradło, tak aby stworzyło kotarę. Podziel grupę na dwa mniejsze zespoły i poleć, by stanęły po dwóch stronach kotary. Na twój znak energicznie opuśćcie kotarę i wtedy każdy ma szybko powiedzieć imię osoby stojącej naprzeciwko.

2. Po podniesieniu kotary poproś, by uczestnicy zamienili się miejscami. Po chwili opuśćcie prześcieradło, tak by uczestnicy mieli możliwość podać imiona nowych osób.

Możesz powtórzyć kilkakrotnie to ćwiczenie, ale pamiętaj, że powtórki mogą znużyć.

4. Kategorie

Cele

- Przełamanie lodów
- Zabawa
- Samopoznanie

Czas trwania

10–15 minut

Przebieg zajęć

1. Ustaw krzesła w koło (powinno ich być o jedno mniej niż uczestników zajęć). Poleć, żeby grupa usiadła na krzesłach. Poproś, by osoba, która została bez krzesła stanęła w środku koła. Wyjaśnij, że jej zadaniem będzie wymienienie cechy, która wyróżni jakąś grupę, np. osoby, które mają brata; właściele czarnych skarpetek; osoby, które lubią szpinak, itd. Powiedz, że po głośnym wymienieniu cechy, siedzący, którzy odpowiadają danej kategorii, powinni szybko wstać i zająć inne krzesło. Osoba stojąca na środku też „poluje” na wolne miejsce. Uczestnik, który został na środku rozpoczyna zabawę, podając kolejną kategorię.

2. Pamiętaj, że musisz nadawać takie tempo zabawie, by uczestnicy nie zastanawiali się nad kategoriami i szybko zmieniali miejsca. Zakończ ćwiczenie, zanim grupa zdąży się znudzić.

5. O kim mowa?

Cele

- Zapoznanie się
- Podniesienie energii grupy

Czas trwania

10–15 minut

Przebieg zajęć

1. Poproś o zgłoszenie się dwóch osób — jedna z nich staje plecami do pozostałych, druga ma opisać wybranego przez siebie uczestnika grupy. Wyjaśnij, że opis powinien być pozytywny. Osoba, która stoi tyłem ma zgadnąć, kogo dotyczy ten opis. Po odgadnięciu ma prawo do wyboru następnej osoby, która ma się odwrócić.

2. Pamiętaj, że jako osoba prowadząca musisz uważać, żeby opisy były pozytywne i nikogo nie uraziły.

● ● ● Ćwiczenia poprawiające komunikację wewnątrzgrupową

1. Jakie to przysłowie?

Cele

- Doskonalenie komunikacji wewnątrzgrupowej
- Interakcje grupowe

Czas trwania

20–25 minut

Materiał pomocniczy

nr 1 — lista przysłów

Przebieg zajęć

1. Wcześniej, przed zajęciami, zadбай, by uczestnicy mieli wystarczająco dużo miejsca do przeprowadzenia prób, tak by poszczególne grupy nie widziały siebie nawzajem.

2. Podziel uczestników na mniejsze grupy (3–4-osobowe). Rozdaj każdej z nich karteczkę z przysłowiem, które ma stać się tematem improwizacji teatralnej.

3. Poleć, by każda grupa przygotowała i zaprezentowała scenkę związaną z przysłowiem. Dodaj, że może to być interpretacja dosłowna, symboliczna bądź pantomimiczna. Podaj czas przygotowania (5 minut).

4. Po upływie czasu poproś pierwszy zespół o prezentację scenki. Zadaniem pozostałych będzie odgadnięcie przysłowia.

● ● ● ● Materiał pomocniczy nr 1

Najpopularniejsze przysłowia:

- Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.
- Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło.
- Kuj żelazo, póki gorące.
- Lepiej późno niż wcale.
- Ziarnko do ziarnka aż zbierze się miarka.
- Lepsza rozwaga niż odwaga.
- Uderz w stół, a nożyce się odezwą.
- Potrzeba matką wynalazków.

Ćwiczenia podnoszące energię grupy

1. Kto się schował?

Cele

- Ćwiczenie pamięci
- Budowanie relacji grupowych

Czas trwania

10–15 minut

Przebieg zajęć

1. Poproś, żeby uczestnicy usiedli w rozproszeniu w całym pomieszczeniu. Zachęć jedną osobę do zgłoszenia się na ochotnika. Wyjaśnij, że ćwiczenie polega na tym, że podczas nieobecności ochotnika (wychodzi z pomieszczenia), jedna osoba z grupy ma się schować. Po powrocie do sali, ochotnik ma zgadnąć, kto się schował.

2. Poleć, by chętna osoba schowała się i czekała na powrót gracza, który ma wymienić jej imię.

Do podniesienia energii grupy doskonale nadaje się także ćwiczenie „Kategorie”.

Tekst uzupełniający

Robert B. Woyach

Jak zostać przywódcą?

Definicja przewodzenia

Wprawdzie na temat przywództwa mamy złożone i często niejasne pojęcie, ale większość zapewne zgodzi się z tym, że (1) przewodzenie to rodzaj relacji międzyludzkich, (2) przywódcy wskazują ludziom kierunek i (3) przywódcy pomagają ludziom realizować różne przedsięwzięcia. Przeglądając się wszystkim tym elementom, spróbuj zastanowić się nad rozróżnieniem między „przewodzeniem” i „rządzeniem” grupą.

Przewodzenie to relacja między ludźmi. Traktowanie przywództwa jako cechy właściwej pewnym osobom jest uproszczeniem. Mówimy, że Karla jest „liderką”, czy też że „ma cechy przywódcze”. Sformułowanie to może być ogromnie mylące. Przewodzenie to nie cecha osoby. To relacja między ludźmi.

Niezależnie od tego, jak bardzo Karla mogłaby być dynamiczna, elokwentna, odkrywca i mądra, jeśli wyląduje sama na bezludnej wyspie, nie będzie mogła być przywódczynią. Liderem stajesz się tylko wtedy, gdy ludzie akceptują twoje przewodnictwo i „idą za tobą”. Większość przywódców zostaje nimi świadomie; przyjmują przywódczą rolę. Uda się im się ją odgrywać jednak tylko wtedy, gdy inni ludzie

akceptują ich jako liderów. W tym sensie określenie „zwolennik” może też być mylące. Zwolennicy nie są bierni. Ich rola nie ogranicza się do reagowania na to, co robią przywódcy. Akceptując lub odrzucając przewodnictwo różnych osób, grupa naprawdę wybiera swoich przywódców. Oto dlaczego tak często nie wiecie się liderom, którzy nie odróżniają rządzenia od przewodzenia grupie.

Przywódcy wytyczają szlak. Słowo **lider** oznacza kogoś prowadzącego do celu, przewodnika, przywódcę. To proste stwierdzenie ujmuje ważny aspekt bycia przywódcą.

Dla każdej grupy ludzi poczucie celu lub misji jest niezwykle ważne. To ono między innymi łączy ludzi, sprawia, że stają się grupą, a nie przypadkową „zbieraniną”. Jedną z najważniejszych rzeczy, jaką robi przywódca, jest pomaganie grupom w rozwijaniu wspólnego poczucia celu. Nawet tu jednak podstawowe znaczenie ma rozróżnienie między rządzeniem grupą a przewodzeniem jej. Przywódcy pomagają grupom kształtować wizję. Odgrywają w tym procesie aktywną rolę. Ale rzadko przedstawiają grupom własne koncepcje. A kiedy to robią — tak jak w grupach religijnych lub w przypadku rządów efekty najczęściej stanowią dobitne przykłady złego przewodzenia!

Liderzy pomagają grupom doprowadzić do skutku różne przedsięwzięcia. Większość ludzi postrzega przewodzenie jako pomoc grupie w dążeniu do jakiegoś celu poprzez wspólne działanie. Ten wymiar przewodzenia ma właściwie dwa różne aspekty.

Po pierwsze, liderzy mobilizują członków grupy do działania. Ludzie odgrywający przywódcze role w pewnym momencie stają wobec pytania: jak zmobilizować innych?

Po drugie, przywódcy muszą wykraczać poza indywidualne motywacje. To oni nakłaniają grupę do wspólnej pracy! Wymaga to przekazania jednostkom poczucia wspólnego kierunku i osobistego zaangażowania w dążenie do osiągnięcia wspólnego celu. Wymaga też nakłonienia ludzi do współpracy i dzielenia się wypływającymi z tego korzyściami. W tym sensie przywództwo możemy uważać za proces tworzenia i podtrzymywania trwałości grup.

Oba aspekty wskazują na różnicę między sterowaniem a przewodzeniem grupie. Motywowanie ludzi do pracy na rzecz grupy i nakłanianie do współpracy z innymi członkami zespołu wymaga autentycznego przewodzenia.

W większości grup nie wystarczy po prostu polecić ludziom, by pracowali lub współdziałali. Nie można kontrolować ich zachowania. Trzeba im przewodniczyć tak, by chcieli zgodnie współdziałać w grupie.

Jeśli uwzględnimy wszystkie trzy opisane cechy, otrzymamy następującą definicję przywództwa:

Przewodzenie (przywództwo) jest procesem, który pomaga grupie kształtować wizję jej celów oraz mobilizować ludzi należących i nienależących do tej grupy do nieustannego angażowania się w dążenie do realizacji tej wizji.

Czy jednak każdy lub wszyscy, którzy to czynią są liderami?

Kto odgrywa przywódczą rolę?

Jednym ze źródeł nieporozumień na temat istoty przywództwa jest nasza skłonność do utożsamiania słowa „przywódca” z „osobą u władzy”. Mówimy o przewodniczącym rady uczniowskiej jako o liderze organizacji uczniowskiej, o dyrektorze, że przewodzi szkole. W obu przypadkach identyfikujemy tylko jednego lidera w grupie i w obu przypadkach jest to osoba na najwyższym stanowisku kierowniczym.

Władza nie może zastąpić przywództwa

Utożsamianie władzy z przewodzeniem może mieć katastrofalne skutki! Jeżeli łączyście władzę — to znaczy siłę stosowaną wobec ludzi — z przewodzeniem, to ulegiecie pokusie użycia władzy w kwe-

ściach, które wymagają przywódcy — takich, jak stwarzanie w grupie poczucia sensu wspólnego działania i angażowanie się w realizację wspólnego celu.

Władza może skłonić niektórych ludzi do zrobienia pewnych konkretnych rzeczy, ale nie może ich nakłonić do poświęcenia się dla wspólnych celów grupy. Nie może ich nawet zmobilizować do wspólnej pracy. To, by ludzie dążyli do wspólnego celu, byli mu naprawdę oddani i mogli skutecznie współdziałać, wymaga przewodniczenia.

Wielu liderów to sytuacja korzystna dla grupy

Wprawdzie są grupy faktycznie zależne od lidera działającego z pozycji władzy, ale większość grup czerpie korzyści z posiadania nie jednego, lecz kilku liderów. W istocie, najbardziej udane grupy to takie, gdzie większość, jeśli nie wszystkie należące do nich osoby, w taki czy inny sposób zajmują przywódczą pozycję. Żeby to jednak spostrzec, trzeba mieć świadomość, że przewodzenie to coś zupełnie innego niż rządzenie grupą.

Większość grup funkcjonuje znacznie lepiej, gdy nie muszą polegać na jednej tylko osobie spełniającej funkcję przywódczą. Niektóre grupy są w stanie dobrze działać nawet wtedy, gdy nie ma w nich nikogo u władzy — dopóki mają dostatecznie dużo liderów!

Przywódcy destrukcyjni i autentyczni

Pomysł, że grupa powinna mieć kilku liderów może niektórych niepokoić. Może budzić wizję kompletnego chaosu — wszyscy „prowadzą” grupę w różnych kierunkach, wszyscy mówią, a nikt nie słucha. Stare przysłowie powiada „Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść”. Czy nadmiar przywódców niszczy grupę?

Większość z nas miała do czynienia z grupami, którym brak było poczucia kierunku albo dostatecznej dyscypliny, by razem pracować. Jesteśmy jednak w błędzie sądząc, że takie grupy mają zbyt wielu przywódców. W rzeczywistości mają ich za mało.

Autentyczni przywódcy. Są to ci, którzy naprawdę pasują do definicji lidera, starają się wyważać interesy osobiste, grupowe i społeczne tak, żeby wszystkim lepiej się wiodło. Stawiają dobro grupy na równi z własnymi interesami. Usiłują odnaleźć źródło sukcesów dla grupy w sposób przynoszący korzyści całej społeczności. Osób tak właśnie pojmujących rolę przywódczą nigdy nie jest w grupie wiele.

Martin Luther King Jr., czarnoskóry przywódca ruchu na rzecz równości rasowej w USA, stanowił przykład autentycznego przywódcy w najpełniejszym tego słowa znaczeniu. Nie uważał ruchu praw obywatelskich za sposób wymuszania swojej woli na innych ludziach. Nie przedkładał własnych interesów nad interesy całego ruchu. Miał świadomość wagi podjętych działań. Nie zrezygnowałby z walki o równość rasową tylko po to, by zbudować porozumienie w grupie.

King starał się też być autentycznym przywódcą, próbując równoważyć interesy swojej grupy — czarnych Amerykanów — z interesami społeczeństwa jako całości. Wielu Amerykanów było przekonanych, że ruch praw obywatelskich forsował interesy czarnej mniejszości kosztem białej większości. King odrzucił taką koncepcję. Potwierdzał wielokrotnie, że zrównanie praw białych i czarnych przyniesie pożytek Stanom Zjednoczonym, korzystnie wpłynie na wizerunek kraju. Wzywał białych Amerykanów, by nie czynili ustępstw wobec swych czarnych współobywateli, lecz żyli na miarę własnych najszczytniejszych ideałów wolności i równości. Postępując w ten sposób, argumentował, uruchomią potencjał wszystkich Amerykanów.

Autentyczni przywódcy, tacy jak Martin Luther King, często powodują, że czujemy się niezręcznie. Nierzadko sprawiają kłopoty, lecz robią to w przekonaniu, że zmierzają do lepszego społeczeństwa, a także służą interesom własnej grupy.

Nieprawdziwi przywódcy. Prawdziwych przywódców w grupie nigdy nie jest za wielu. Grupa może jednak się rozpaść, gdy ma zbyt wielu fałszywych liderów. Kto jest fałszywym liderem? Jak można go rozpoznać? Nieprawdziwi liderzy nie przechadzają się z pieczętkami na czołach. Aż nazbyt często rozpoznaje się ich dopiero wtedy, gdy już narobią szkód.

Nieprawdziwi liderzy zazwyczaj kierują się interesem osobistym kosztem interesu grupy. Najczęściej spotykany jest typ „egotyczny”. Rozgląda się za tym, co mógłby od grupy uzyskać. Oczywiście, wszyscy ludzie należą do grup po części z pobudek egoistycznych. Ale egotysta nie ma żadnego względu dla potrzeb grupy. Pragnie uznania grupy lub gratyfikacji płynącej z kontrolowania innych. Kiedy dostaje to, czego chciał, wszystko jest dobrze. Kiedy jednak tak się nie stanie, próbuje nękać grupę, póki nie postawi na swoim.

Niektórzy fałszywi przywódcy dbają o interes grupy kosztem społeczeństwa. Takim przywódcą był Adolf Hitler. Wydawało się, że pragnie dla narodu niemieckiego wszystkiego, co najlepsze. Ale tylko dla niektórych Niemców — nie dla Żydów lub ludzi, którzy się z nim nie zgadzali. Jego wizja dotycząca tego, co jest dobre dla Niemców, była ukształtowana kosztem interesów innych Europejczyków. Na szczęście tragiczne konsekwencje przywództwa hitlerowskiego stanowią wyjątek. Niestety, ten typ postawy przywódczej nie należy do rzadkości.

Czy można się nauczyć, jak być przywódcą?

Przez całe stulecia zadawano sobie pytanie, jak to się dzieje, że niektórzy ludzie zostają przywódcami, a inni nie. Zastanawiano się, czy przewodzenia można się nauczyć. Przez długi czas panowało przekonanie, że liderem trzeba się urodzić. Ostatnio historycy i inni badacze twierdzą, że przywódcy wyłaniają się z kryzysów; są kreowani przez swoje czasy. W każdym razie twierdzi się, że nie można się nauczyć tego, jak być przywódcą.

Obie koncepcje należą już dziś do mitów, uznają bowiem, że przewodzenia nie można się nauczyć, co jest niezgodne z prawdą.

Czy liderem trzeba się urodzić?

Bardzo długo przeważało myślenie w kategoriach „cech przywódczych”. Panowało przekonanie, że niektórzy ludzie są „urodzonymi przywódcami”. Wydawało się po prostu, że posiadają cechy osobowości odpowiednie do tego, by pełnić funkcje przywódcze. Przywódcy charyzmatyczni stanowili szczególny przypadek potwierdzający ogólną zasadę. Posiadali wrodzoną atrakcyjność, która powodowała, że inni nie byli w stanie się im oprzeć.

Osobowość rzeczywiście ma wpływ na styl bycia liderem. Otwarta, agresywna osoba może czuć się lepiej, pełniąc swą funkcję w sposób efektywny i widoczny. Ktoś cichy będzie funkcjonował inaczej. A jednak **umiejętność odgrywania przywódczej roli nie zależy od tego, czy ktoś ma odpowiednią osobowość**. Prowadzone latami badania nie wskazały na żaden zespół cech charakteru, który zapewniałby sukces w roli lidera. Skuteczni i dobrzy przywódcy ulepiani są z bardzo różnej gliny. A więc, w bardzo dosłownym sensie, nikt nie rodzi się liderem.

A co z przywódcami charyzmatycznymi? Bez wątpienia niektórym ludziom łatwiej grać przywódcze role, ponieważ mają pewną charyzmę. Trudno dokładnie określić, co powoduje, że dana osoba ma taki dar. Wielu ludzi uważało Charlesa de Gaulle’a za przywódcę charyzmatycznego. Jego imponująca postać, umiejętności krasomówcze, królewski sposób bycia — wszystko to składało się na charyzmę. Ale nie trzeba mieć tego daru, by być dobrym liderem. Gdyby tak było, na świecie byłoby bardzo niewielu przywódców!

Czy przywódców kreują okoliczności?

Wielu ludzi uważanych za wielkich przywódców (Abraham Lincoln, Winston Churchill, Konrad Adenauer) nie miało charyzmy. Abrahamowi Lincolnowi nie powiodłoby się nawet w wyborach na sołtysa, a jednak został prezydentem Stanów Zjednoczonych. Nawet jako prezydent wydawał się wielu współczesnym bardzo przeciętnym człowiekiem. Zarówno Lincoln, jak i sto lat później Churchill i Adenauer, przewodzili w sposób właściwy swoim czasom. Okoliczności pozwoliły ujawnić ich wielkość, która w innych warunkach nie byłaby tak widoczna.

Fakt, że wielcy przywódcy wydają się wyłaniać w szczególnych okolicznościach, doprowadził do powstania koncepcji, że przywódcy pojawiają się przypadkiem, a nie na drodze świadomego wysiłku zmierzającego do rozwinięcia umiejętności przywódczych. Ta koncepcja ma swój sens. Przywódcy nie pojawiają się w próżni. Aby osiągnąć sukces, trzeba rozumieć okoliczności, w jakich ma się sprawować swą funkcję.

Mity sprowadzają jednak kwestię relacji międzyludzkich do roli tła. Zbyt duży nacisk kładą na okoliczności. To prawda, że sytuacja wpływa na sposób, w jaki najskuteczniej można kształtować poczucie celu w grupie. Okoliczności narzucają też to, co trzeba zrobić, by skłonić grupę do współpracy. Sytuacja określa, które umiejętności i w jaki sposób powinien wykorzystać lider. Sama sytuacja nie kreuje jednak lidera. Ludzie mogą się uczyć oceniać sytuacje i stosować nabyte umiejętności we właściwy sposób.

Krótko mówiąc, liderzy wyłaniają się wtedy, gdy ludzie rozwijają umiejętności pozwalające im we właściwy i skuteczny sposób pełnić funkcje przywódcze w rozmaitych warunkach!

(Fragment książki Roberta B. Woyacha, „Jak zostać przywódcą”, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1993)

Klub Europejski przy VIII Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Głównym celem naszego Klubu Europejskiego jest szerzenie informacji o Europie, Unii Europejskiej, Radzie Europy, NATO, o wyzwaniach stojących przed współczesną Europą oraz o integracji europejskiej. Chcemy także budować atmosferę tolerancji i szacunku. W swojej działalności zakładamy również starania o uświadomienie współzależności świata i Europy, potrzeby współpracy międzynarodowej i przełamywania stereotypów kulturowych i rasowych. Pragniemy rozwijać w sobie poczucie odpowiedzialności za pokój, obronę praw człowieka oraz ochronę środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Nasza historia

Klub Europejski powstał w 1995 roku z inicjatywy prof. Henryka Józefowskiego, organizatora międzynarodowych wymian uczniów i nauczycieli w naszej szkole. Swoją działalność klub zainaugurował 20 marca 1995 roku otwarciem wystawy „To be or not to be”. Powołanie do życia klubu było naturalną konsekwencją działań naszej szkoły.

VIII LO im. A. Mickiewicza w Poznaniu 13 lat temu rozpoczęło współpracę ze szkołą Gustav-Heinemann-Oberschule z Berlina, a rok później z Peder Skrivares Gymnasium i Almers Gymnasium z Varberg ze Szwecji.

W ramach tej wymiany międzyszkolnej około 800 młodych Niemców i 600 Szwedów odwiedziło Poznań i tyle samo uczniów naszej szkoły było w Niemczech i Szwecji. Te cztery szkoły współpracują ze sobą i wspólnie realizują wiele projektów.

Założenie klubu było świadomym dążeniem do sformalizowania działalności i uzyskania możliwości udziału w wielu sesjach, warsztatach, sympozjach, konkursach o tematyce europejskiej w kraju i za granicą.

Działalność klubu

W ciągu sześcioletniej działalności zorganizowaliśmy wiele spotkań z politykami oraz ludźmi kultury, między innymi z: posłem Markiem Zielińskim, prof. Władysławem Bartoszewskim, senatorem Wojciechem Krukiem, posłem Tadeuszem Mazowieckim, poetą i tłumaczem literatury polskiej z Berlina Henrykiem Bereską, poetą o. Wacławem Oszajcą, prezydentem Poznania Ryszardem Grobelnym, ks. prof. Michałem Czajkowskim, członkiem Stałego Komitetu Episkopatu Polski do Dialogu z Judaizmem, członkiem Polskiej Rady Chrześcijań i Żydów.

Braliśmy udział w wielu warsztatach, sympozjach, spotkaniach w: Bocholt (Kongres VDFG&FAFA), Katowicach (Krajowe Spotkanie Klubów Europejskich), Sonnenberg (*Dom, Naród, Europa — ile ojczyzn potrzebujemy*), Warszawie (*Forum Klubów Europejskich*), Świnoujściu (I Forum Młodzieży — organizowane przez Szwedzki Instytut Bałtycki), Oleśnicy (II Dni Europejskie w Oleśnicy), Berlinie (Światowe Spotkanie Młodzieży — uroczystości z okazji 10-lecia obalenia muru), Warszawie (Konferencja *Przez edukację do Europy*), Europejskie Centrum Młodzieży w Eksjo w Szwecji (II Forum Młodzieży — organizowane przez Szwedzki Instytut Bałtycki), Warszawie (Okrągły Stół Klubów Europejskich), Poznaniu (konferencje organizowane przez Ośrodek Badań i Edukacji Europejskiej oraz Instytut Zachodni), Sztokholmie — Olga Gajdzińska, prezes Klubu Europejskiego towarzyszy premierowi Jerzemu Buzkowi w roboczej wizycie związanej z objęciem przez Szwecję prezydencji w UE, Wiesbaden (I Europejskie Forum).

Od lat pracujemy na rzecz pojednania i przebaczenia między Polakami i Niemcami. Wspólnie ze szkołą w Berlinie przygotowaliśmy wystawę *Polacy i Niemcy - bardziej sobie bliscy niż sądzimy*. Wystawa ta była prezentowana w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu, w Ratuszu Dzielnicy Tempelhoff, Instytucie Kultury Polskiej w Berlinie, Urzędzie Miasta i Gminy Rzepin oraz w Collegium Polonicum w Sł-

bicach. W dowód uznania dla naszej wieloletniej współpracy zostaliśmy zaproszeni przez Prezydenta Bundestagu, Wolfganga Thierse do pokazania wystawy w siedzibie Bundestagu w Bonn. Ekspozycja trafiła także do Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Krzyżowej, do miejscowości Dreieich położonej niedaleko Frankfurtu nad Menem, do Oleśnicy, Gniezna, miejscowości Soest i Torgelow w Mecklemburgii. Wydaliśmy również specjalny katalog tej wystawy.

Przygotowaliśmy: *Dni Polsko-Niemieckie* przy okazji otwarcia wystawy oraz spotkanie ekumeniczne uczniów z Poznania, Berlina i Varberg; Europejskie Spotkanie Młodzieży z okazji 10-lecia wymiany uczniów i nauczycieli z Berlina oraz 9-lecia wymiany z Peder Skrivares Gymnasium i Almers Gymnasium z Varberg ze Szwecji, wspólnie z Kołem Historycznym widowisko *Impresje europejskie*, które prezentowane było w szkole oraz na Starym Rynku w Poznaniu z okazji przekazania miastu flagi europejskiej przez Radę Europy, *Dzień Kultury Żydowskiej*.

Pomagaliśmy w przygotowaniu nabożeństwa ekumenicznego w Katedrze Gnieźnieńskiej dla Klubu Rotariańskiego z Polski i Niemiec; konferencji *Przez edukację do Europy* (we współpracy z Fundacją Roberta Schumana), wspólnie z samorządem szkolnym prawyboru prezydenckie w ramach akcji *Młodzi głosują*, wspólnie z samorządem szkolnym i Wielkopolskie Forum Klubów Europejskich (razem z Wielkopolskim Centrum Informacji Europejskiej), happening *Przeciw korupcji* — w ramach ogólnopolskiej akcji Antykorupcyjnej Koalicji Organizacji Pozarządowych (wspólnie z Fundacją im. Stefana Batorego).

Współpracujemy z Ośrodkiem Badań i Edukacji Europejskiej, Stowarzyszeniem Pisarzy Polskich, Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Izraelskiej, Wielkopolskim Centrum Informacji Europejskiej.

Jesteśmy pierwszą szkołą w Polsce, która razem ze szkołą z Berlina, prowadzi wymianę uczniów i nauczycieli z Montfort College z Chiang Mai w Tajlandii i Sydney Church of England Co-educational Grammar School z Redlands w Australii.

We wrześniu 2000 roku rozpoczęliśmy międzynarodowy projekt muzyczny między VIII Liceum Ogólnokształcącym, Gustav-Heinemann-Oberschule z Berlina, Sydney Church of England Co-educational Grammar School Redlands i Marryatville High School z Adelajdy w Australii. Jego uświetnieniem był międzynarodowy koncert uczniowski, który odbył się 9 kwietnia 2001 roku w Auli Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza pod honorowym patronatem Ambasadora Australii Margaret Adamson, Marszałka Województwa Wielkopolskiego Stefana Mikołajczaka, Prezydenta Miasta Poznania Ryszarda Grobelnego, Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza Stefana Jurgi.

Koncert był dedykowany mieszkańcom Poznania, w szczególności młodzieży niepełnosprawnej oraz uczniom szkół średnich. W programie orkiestry wspólnej, uczniowskiej znalazły się utwory muzyki poważnej i popularnej.

W październiku 2001 roku odbyła się w naszej szkole Międzynarodowa konferencja *Rasizm, przemoc, Holokaust*, w której brali udział uczniowie z Niemiec, Szwecji oraz liceów poznańskich.

Otrzymaliśmy kilka wyróżnień i nagród, m.in. wyróżnienie w konkursie *Nasz Klub Europejski*, organizowanym przez Urząd Rady Ministrów, dyplom za udział w konkursie *PRO PUBLICO BONO*, ogłoszonym przez Prezesa Rady Ministrów Jerzego Buzka, I miejsce w finale wojewódzkim konkursu *Euroszkoła*

Gazeta poznańska

Młodzież wybrała Platformę Obywatelską

Wczoraj w VIII LO im. A. Mickiewicza odbyły się prawyborzy parlamentarne, w których na 790 uprawnionych uczniów wzięło udział 690. Oddano 653 ważnych głosów i 38 nieważnych

W naszym liceum to już drugie prawyborzy w historii - mówi Henryk Józefowski, nauczyciel, koordynator prawyborów. - W ubiegłym roku zorganizowaliśmy prawyborzy prezydenckie, ale, niestety, wynik głównych wyborów nie zgadzał się z naszymi sondażami.

Zdaniem Henryka Józefowskiego, przeprowadzanie prawyborów w szkołach to dla młodzieży dobra lekcja demokracji, podczas której nauczą się, że warto uczestniczyć w życiu politycznym państwa.

W naszym liceum to już drugie prawyborzy w historii - mówi Henryk Józefowski, nauczyciel, koordynator prawyborów. - W ubiegłym roku zorganizowaliśmy prawyborzy prezydenckie, ale, niestety, wynik głównych wyborów nie zgadzał się z naszymi sondażami.

Uczestniczymy w prawyborach dobrowolnie - mówi Jan Szczodrowski, przewodniczący Klubu Europejskiego w VIII LO - chcemy pokazać społeczeństwu i politykom, że młodzi ludzie też mają swoje zdanie i że są silną grupą, z której opinią powinni się liczyć.

Myszę, że to będzie też dobry sondaż dla partii politycznych - dodaje Henryk Józefowski - teraz politycy będą znali preferencje młodzieży.

Na 790 uczniów, uprawnionych do głosowania do wyborów nie przystąpiło tylko 100 osób. - Najlepsza jest Platforma - dodają pozostali wyborcy - przynajmniej przedstawia realny program, nie mydli oczu wyborcom, a poza tym daje szansę rozwoju młodym ludziom.

Katarzyna SKLEPIK

Wyniki Prawyborów w VIII LO

Platforma Obywatelska	- 316 głosów
SLD	- 91 głosów
Prawo i Sprawiedliwość	- 75 głosów
UW	- 68 głosów
Samobrona	- 60 głosów
AWS	- 21 głosów

● Hanna Parysek

Głosowałam na Unię Wolności. Dlaczego? Bo nie chcę pisać nowej matury, a Unia gwarantuje starą maturę.

● Wacław Zimpel

Głosowałam na Platformę Obywatelską. Zgadzałam się z poglądami polityków reprezentujących Platformę.

w *Interecie*, zorganizowanym w ramach programu *Internet w szkołach*, wyróżnienie w finale ogólnopolskim konkursu *Euroszkoła w Interecie*, pod patronatem Prezydenta RP.

Mamy nadzieję, że te formy współpracy przyczyniają się do przełamywania niechęci i uprzedzeń, służą nawiązaniu szczerych przyjaźni, pozwalają na wzajemne poznanie i zrozumienie, są zachętą do rozwijania nowych kontaktów.

Zapraszamy na naszą stronę: www.ids.poznan.pl/lo8/euro

*Jan Szczodrowski, Prezes SKE
Tomasz Borowiak, wiceprezes
Joanna Chudzińska, sekretarz
prof. Henryk Józefowski, opiekun*

2. Dorastanie

1. Klub pracuje, <i>Halina Wesołowska, Krystyna Zaufal</i>	43
2. Wycieczka europejska, <i>Małgorzata Glinka</i>	47
3. Dzień europejski, <i>Michał Pawłęga</i>	51
4. Gazetka klubowa, <i>Joanna Gospodarczyk</i>	55
Studium przypadku: Klub Europejski w Zagwizdzu	61

Dorastanie szkolnego klubu europejskiego mija na pierwszych projektach, realizowanych w gronie klubowiczów i uczniów. Autorzy tekstów zamieszczonych w tym rozdziale prezentują podstawowe zasady pracy zespołowej, podpowiadają, jak zorganizować ciekawe przedsięwzięcia, do których można zaprosić kolegów i nauczycieli ze szkoły. Wycieczka, dni europejskie czy gazetka klubowa mogą stać się pierwszymi prawdziwymi wyzwaniami dla całego klubu.

Klub pracuje

Jesteście razem. Macie opiekuna, statut, siedzibę. Zarejestrowaliście się w ogólnopolskich i regionalnych bazach danych. Kilka razy spotkaliście się, by lepiej się poznać. Teraz zastanawiacie się, co dalej możecie razem zrobić. Jak zacząć działać europejsko?

Ten rozdział poświęcony jest dorastaniu klubu, pierwszym miesiącom poszukiwań interesujących zadań, przezwyciężania trudności i kłopotów, które stają przed każdym klubem.

Chcemy pokazać wam, jak zabrać się za zadania, które są prawdziwie „europejskie”: Dzień Europejski, wycieczka europejska. Radzimy wam, jaką drogę wybrać, by te pierwsze działania zakończyły się sukcesem. Dlatego w tym rozdziale przedstawiamy podstawowe informacje dotyczące projektu, metody pracy, którą wybiera coraz więcej osób. Jest to sprawdzony sposób współdziałania grupy ludzi, którzy chcą osiągnąć wspólny cel.

Realizacja pierwszych zadań nie powinna być bardzo trudna. Rozsądniej jest powstrzymać ambitnych kolegów, którzy na inauguracyjnej imprezie klubowej widzieliby gości z kilku ambasad krajów członkowskich UE, burmistrza i lokalną telewizję. To, oczywiście, może się udać — polecamy relację Grzegorza Sokołowskiego z Grudziądza (strona 92), lepiej jednak zacząć od imprezy zorganizowanej dla kolegów i nauczycieli waszej szkoły. Organizując Dzień Europejski czy przygotowując gazetkę, sprawdźcie swoje umiejętności pracy metodą projektu — nauczycie się planowania, dzielenia się zadaniami, dotrzymywania terminów, koordynowania i monitorowania całości.

Przed wami pierwsze poważne zadanie — projekt, w który chcecie zaangażować nie tylko kolegów z klubu, ale pozostałych uczniów i nauczycieli ze szkoły. Jeśli dobrze się przygotujecie, nikt nie popuka się w głowę, że sięgacie po rzeczy niemożliwe i nieosiągalne. Projekt da wam możliwość rozwinięcia samodzielności, kreatywności i inicjatywy. Wszystkie te umiejętności przydadzą się w dorosłym życiu.

Przed przystąpieniem do działania, zastanówcie się nad swoimi możliwościami — intelektualnymi i organizacyjnymi, a także raz jeszcze nad potrzebami i zainteresowaniami.

W przeprowadzeniu wstępnej analizy pracy klubu przydatne będą następujące pytania:

- W którym punkcie istnienia klubu znajdujemy się?
- Dokąd zmierzamy?
- Jak chcemy to osiągnąć?
- W jaki sposób sprawdzimy, że osiągnęliśmy zamierzone cele?

Stwórzcie wspólny plan działania.

- Pamiętajcie, że realizacja nowych zadań będzie wymagała ciągłej aktywności i poszerzania kręgu zainteresowanych działalnością w SKE.
- Nie zniechęcajcie się pierwszymi niepowodzeniami, bo są one nieuniknione.
- Każdy pomysł, który chcecie zrealizować oznacza poświęcenie wolnego czasu i wysiłku.

- Macie prawo do popełniania błędów, ale nie traćcie dobrego nastroju — z każdej pomyłki można wyciągnąć naukę na przyszłość.
- Każde zadanie, nawet najbardziej banalne, wykonujcie starannie i odpowiedzialnie.

Zanim przystąpicie do konkretnego działania w SKE, postarajcie się zrozumieć różnice między programem i projektem. Kiedy zakładaliście klub, określiliście cele, problematykę i formy działania. Tak tworzyliście **program**. Dla jego realizacji musicie podejmować małe i duże przedsięwzięcia. Każde z nich będziecie nazywać **projektem**.

Decyzję opracowania pierwszego projektu klubowego rozpocznijcie od wspólnej rozmowy, która pozwoli na:

- postawienie diagnozy — Jak jest? Przykładowo — jaka jest znajomość problematyki europejskiej w waszym środowisku, w szkole itd.? Jakie macie doświadczenia w projektowaniu działań?
- określenie obszarów zainteresowań i potrzeb waszych kolegów,
- wstępne sformułowanie celów,
- skonfrontowanie potrzeb i celów — w jakim stopniu są one zgodne?
- znalezienie pomysłu — co możecie zrobić?
- ustalenie, czego potrzebujecie, aby zrealizować pomysł? Co możecie wnieść samodzielnie? Czego potrzebujecie od innych?
- wstępne zaplanowanie zadań / działań,
- próbę ustalenia wyników i rezultatów waszego przedsięwzięcia oraz porównania ich z założonymi celami,
- próbę określenia skutków projektu — Jakie korzyści może przynieść jego realizacja nam jako wykonawcom? Jakie korzyści może przynieść innym? Jak długo będą widoczne skutki projektu?
- wstępne opracowanie składowych budżetu (kategorie wydatków),
- wskazanie możliwych sposobów obserwacji wprowadzania w życie projektu oraz jego oceny (częstokowej i końcowej), która pozwoli ocenić wydajność i efektywność działań.

Odpowiedzi na powyższe pytania pomogą wam w opracowaniu opisu projektu, który chcecie zrealizować. W krótkiej i zwięzłej propozycji planowanych działań muszą się znaleźć najistotniejsze informacje: temat, zakładane cele, liczba zaangażowanych osób, termin realizacji, przewidywany czas przygotowań, osoby koordynujące projekt, lista potrzeb i instytucji, do których zwróćcie się o pomoc. Takie opracowanie przygotujcie wspólnie z opiekunem klubu. Po ustaleniu wszystkich szczegółów możecie zaprezentować je dyrektorowi szkoły, radzie pedagogicznej, radzie rodziców, samorządowi szkolnemu, czyli wszystkim, z kim chcecie współpracować podczas projektu. Pomoże to nie tylko w pozyskaniu sojuszników, ale i w uzyskaniu wsparcia finansowego z ich strony.

Realizacja każdego projektu, nawet tego skromnego, szkolnego, wymaga określonych funduszy. Bez pieniędzy niewiele zrobicie. Zorientujcie się, jakie są możliwości ich uzyskania. Być może uda wam się przeprowadzić pierwszy projekt z pieniędzy pochodzących z waszych składek. Pamiętajcie, że każdy wydatek, nawet niewielki, powinien być zapisany w rozliczeniu finansowym (w rozdziale „Finanse” zamieszczonym w części dla opiekuna, znajdziecie podstawowe wskazówki o prowadzeniu finansów szkolnego klubu europejskiego). Przed rozpoczęciem projektu przygotujcie kosztorys, czyli zestawienie przewidywanych wydatków i ewentualnych wpływów.

Ostatnim etapem realizacji projektu jest jego ocena, a precyzyjnie ujmując — jej ewaluacja. Oznacza to, że wasze działania powinny być poddane ocenie połączonej z refleksją, czyli szukaniem odpowiedzi na pytania:

- Jakie cele udało nam się osiągnąć / co udało nam się zmienić?

- Co jeszcze chcielibyśmy zmienić i kiedy?
- Czego nie możemy zmienić i dlaczego?
- Jakie mieliśmy trudności?
- Jakie popełniliśmy błędy? Jakiego były ich przyczyny? Co powinniśmy zrobić, by w przyszłości ich nie powielać?

W ocenie projektu mogą pomóc ankiety przeprowadzone wśród uczestników (klubowiczów i osób spoza klubu), raporty, wywiady, listy pytań i obserwacje.

Przy określeniu i ocenie rezultatów projektu dla rozwoju jego wykonawców przydatny może być arkusz indywidualnej oceny sporządzony według przykładowego wzoru:

- Czy realizacja projektu była dla mnie interesująca?
- Czy nasze działania były dobrze zaplanowane i zorganizowane?
- Czy podejmowane zadania sprzyjały rozwijaniu wiedzy i umiejętności?
- Czy sposób pracy wyzwalał moją aktywność i pozwalał mi na samodzielność?
- Czy atmosfera pracy w trakcie realizacji projektu była przyjazna?
- Czy stosunki między kolegami odznaczały się życzliwością, sympatią i wzajemnym szacunkiem?
- Czy w zespole istniała współpraca?
- Czy uzyskane rezultaty są dla mnie satysfakcjonujące?

Pamiętajcie o promocji projektów. Możecie wykorzystać szkolny radiowęzeł, plakaty, film wideo, szkolną gazetkę, itp. Nie wystarczy ogłosić projekt. Powinniście zebrać dokumentację, by można ją było pokazać sponsorom, nowym klubowiczom, dyrekcji. Przydadzą się aparaty fotograficzne, kamery wideo, magnetofony, długopisy. Pamiętajcie o wycinkach prasowych, drobnych pamiątkach, rysunkach. W promocji mogą was wesprzeć lokalne media (przeczytajcie o tym w rozdziale „Klub w reklamie”).

● ● Scenariusz projektu

Projekt *Dzień Francuski*

Zorganizowanie Dnia wybranego państwa to przykład powszechnego działania szkolnego klubu europejskiego. Jeżeli zamierzacie go zorganizować, zastanówcie się i odpowiedzcie na pytania:

- Dlaczego chcecie podjąć ten projekt?
- Kto skorzysta z tego przedsięwzięcia?
- Jakie efekty przyniesie jego realizacja?
- W jaki sposób będzie realizowany?

Prawdopodobnie odpowiecie: że Dzień Francuski przybliży wiedzę o Francji i jej mieszkańcach, przygotuje członków klubu i ich rodziców do wymiany polsko-francuskiej, wzmocni motywację do uczenia się języka francuskiego. Skorzystają więc uczniowie i rodzice. Projekt przyczyni się do wzrostu zainteresowania kulturą Francji, rozwoju umiejętności organizacyjnych członków klubu, wzmocnienia motywacji do nauki języka francuskiego.

A to kilka pomysłów na realizację Dnia Francuskiego:

- konkurs plastyczny „Architektoniczny symbol Francji”,
- sławni Francuzi — miniinscenizacje uczniowskie,
- fragmenty spektaklu teatralnego na podstawie „Małego księcia” A. Saint-Exupéry’ego,
- przyspieszony kurs języka francuskiego,
- koncert piosenki francuskiej,
- degustacja potraw francuskich,
- pokaz mody francuskiej.

Następne pytania powinny dotyczyć organizacji, osób odpowiedzialnych, terminów i spodziewanych rezultatów, a także listy osób, do których należy zwrócić się z prośbą o pomoc (np. nauczyciel francuskiego, konsul Ambasady Francji).

Ważne jest także ustalenie czynników zewnętrznych, niezbędnych dla powodzenia projektu (np. uzyskanie zgody dyrektora szkoły, pozyskanie nauczycieli dla projektu, zebranie pieniędzy i materiałów informacyjnych od sponsorów). Na koniec trzeba się zastanowić nad oceną rezultatów.

Wycieczka europejska

Wycieczka to dobry pomysł nie tylko na wspólnie spędzony czas, ale także na rozwinięcie umiejętności organizatorskich, ćwiczenie pracy zespołowej i nowe doświadczenia.

Pierwsza wycieczka może odbyć się po waszej najbliższej okolicy. Najważniejszy jest pomysł na jej trasę i dobre samopoczucie. Ponieważ jesteście członkami szkolnego klubu europejskiego, wycieczka też powinna mieć w nazwie przymiotnik — „europejska”. Jak to zrobić w waszej miejscowości? Wystarczy poszukać europejskich śladów.

Scenariusz

Cele

- Poznanie najbliższego otoczenia
- Poszukiwanie związków z Europą
- Rozbudzanie zainteresowania najbliższym otoczeniem
- Nauka efektywnego współdziałania w grupie
- Kształcenie umiejętności poszukiwania, podejmowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł

Czas trwania

Czas zależy od tematu wycieczki, długości trasy, pory roku. Ważne jest, by wycieczka nie kolidowała z zajęciami szkolnymi.

Metody

Planowanie, burza mózgów, dyskusja „za i przeciw”, projekt

Środki dydaktyczne

Przewodniki turystyczne, magazyny podróżnicze, mapa Polski, plan miasta i okolicy, papier

Przebieg

Jeżeli chcecie, aby wasza wycieczka nie stała się zwyczajnym wyjściem ze szkoły, powinniście pamiętać o kilku warunkach:

- podział zadań w zespole,
- ustalenie głównego celu,
- ustalenie harmonogramu,
- opracowanie potrzebnych informacji,
- przygotowanie sprawozdania po wycieczce,

- ocena wycieczki.

Krok 1.

Kiedy, dokąd, którędy i w jakim celu chcecie zorganizować wycieczkę?

Planując wycieczkę, zorganizujcie spotkanie klubu, na którym zastanowicie się nad celem i trasą wycieczki. Propozycje zbierajcie za pomocą burzy mózgów. Pamiętajcie, by każdy uczestnik spotkania miał szansę zgłoszenia swojego pomysłu. W zbieraniu pomocne wam będą takie pytania:

- Dlaczego chcecie zorganizować wycieczkę?
- Dokąd chcecie się udać?
- Jak długo będzie trwała wasza wycieczka?
- Czy chcecie coś zwiedzić?

Krok 2.

Opracowujemy szczegółową trasę wycieczki

Trasę wycieczki możecie zaplanować sami lub przy pomocy opiekuna. Dobrze przygotowany plan to gwarancja niemal stuprocentowego sukcesu. W planie powinny znaleźć się takie składowe: miejsca do zwiedzania, termin, przybliżony czas trwania, liderzy, środek komunikacji, podział na zespoły, ewentualne instrukcje zadań realizowanych przez zespoły.

Krok 3.

Dzielimy się na zespoły

Jeżeli wasz klub jest liczny, lepiej będzie jeśli podzielicie się na mniejsze zespoły. W ten sposób łatwiej będzie wam wykonać różne zadania (np. odnalezienie obiektu, opis wybranego zabytku, przeprowadzenie wywiadu na zadany temat).

Jeżeli wpadliście na pomysł wycieczki — niech to będą „Ślady Francji w naszej okolicy”, zastanówcie się nad podziałem zadań. Po rozmowie z opiekunem, nauczycielem historii czy geografii wiecie, że przez waszą miejscowość przemaszerowały wojska napoleońskie, a niedawno pewien przedsiębiorca założył skup ślimaków winniczków. Zastanówcie się, jak powinna przebiegać trasa wycieczki, które miejsca istotne dla tematu trzeba odwiedzić, jakie zadania wykonać. Możecie przeprowadzić rozmowę z właścicielem skupu, poszukać przepisów kulinarnych na potrawy ze ślimaków, dowiedzieć się o zasadach prawnych regulujących zbieranie i skup skorupiaków. Możecie także naszkicować budynek, w którym „z całą pewnością” nocował Napoleon podczas marszu na Moskwę, opisać drzewo zasadzone w 1812 roku na pamiątkę pobytu cesarza.

Krok 4.

Wycieczka

Przed wyjściem upewnijcie się, że wszyscy zawiadomili swoich rodziców o wycieczce, sprawdźcie, czy uczestnicy przygotowani są na zmianę pogody (kurtki przeciwdeszczowe, dobre buty). Dobrze byłoby, gdyby każdy zespół zaopatrzony był w aparat fotograficzny lub kamerę wideo. Jeżeli opiekun nie może z wami pójść, musi wiedzieć o planowanej trasie i czasie powrotu.

Krok 5.

Co było ciekawego?

Sprawozdanie w dowolnej formie (kronika ze zdjęciami, film wideo) będzie pamiątką i dokumentacją waszych poczynąń klubowych.

Po wycieczce możecie zorganizować spotkanie, na którym podsumujecie wasze pierwsze wspólne przedsięwzięcie. Pomocne wam będą takie pytania:

- Jakie były indywidualne i grupowe trudności?
- Jakie zadania nie zostały zrealizowane (i dlaczego)?
- Czego się nauczyliśmy?
- Jakie są efekty wspólnej pracy?

Po wycieczce możecie zorganizować: wystawę fotografii, projekcję filmu, prezentację wyników obserwacji lub konferencję dla kolegów z waszej szkoły.

Dzień Europejski

Ważne daty w historii współczesnej Europy to 5 i 9 maja — 5 maja 1949 r. powstała bowiem Rada Europy, natomiast 9 maja 1950 r. Robert Schuman, francuski minister spraw zagranicznych, ogłosił deklarację, która zapoczątkowała powstanie Wspólnot Europejskich. Obie daty są doskonałą okazją do zorganizowania święta Europy w waszej szkole lub środowisku. Maj jest nie tylko dogodnym terminem ze względu na charakter rocznicowy, ale i na słoneczną i ciepłą pogodę. W tym rozdziale znajdziecie wskazówki, jak podzielić między siebie różne zadania oraz jak sprawnie przeprowadzić Dzień Europejski, a także podpowiedzi atrakcyjnych pomysłów.

Zastanawiacie się, po co organizuje się Dni Europejskie? Odpowiedzi jest kilka. Święto Europy to dobry czas, by:

- promować ideę integracji europejskiej,
- aktywizować środowisko lokalne,
- reklamować działalność klubu,
- poznawać i pokazywać innym kulturę krajów europejskich,
- pogłębiać wiedzę na temat integracji europejskiej, sytuacji społeczno-politycznej w Europie i roli Polski we współczesnym świecie.

Dzień Europejski przynosi korzyści waszemu klubowi, bowiem:

- reklamujecie swoją działalność w szkole, gminie i osiedlu,
- macie okazję do częstszych i coraz lepszych kontaktów z dyrekcją szkoły, władzami lokalnymi, organizacjami proeuropejskimi.

Oczywiście Dzień Europejski jest także okazją do przeżycia czegoś interesującego, a przede wszystkim okazją do **znakomitej zabawy**. Bardzo dobrym pomysłem jest zainaugurowanie w tym dniu działalności klubu.

Komitet organizacyjny

Dzień Europejski jest poważnym i efektywnym przedsięwzięciem, wymagającym sprawnej organizacji i odpowiedniego podziału pracy, czyli pracy metodą projektu. Proponuję wyłonić z grona klubowiczów komitet organizacyjny, który będzie odpowiadał za całość przygotowań do imprezy. Pomyślcie o wybraniu:

przewodniczącego — koordynującego przygotowania, utrzymującego kontakty z dyrekcją szkoły, władzami lokalnymi, pilnującego terminów realizacji poszczególnych zadań, a także mającego nadzór nad finansami przedsięwzięcia oraz reprezentującego organizatorów Dnia Europejskiego;

skarbnika — zajmującego się przygotowaniem kosztorysu, odpowiednim wydatkowaniem pieniędzy, zbieraniem faktur oraz rozliczeniem finansowym imprezy;

specjalisty do spraw promocji — zajmującego się kształtowaniem pozytywnego wizerunku imprezy oraz przygotowaniem potrzebnych informacji (ulotek, plakatów, komunikatów radiowych i prasowych),

utrzymywaniem kontaktów ze szkolnymi i lokalnymi mediami, podejmowaniem i koordynowaniem wszystkich działań promujących przedsięwzięcie;

specjaliści do spraw programowych — zajmującego się koordynowaniem opracowania programu Dnia Europejskiego, nadzorem nad jego realizacją oraz kontaktującego się z koordynatorami poszczególnych elementów projektu;

szefów poszczególnych elementów projektu — odpowiadających za przygotowanie i przeprowadzenie powierzonych im punktów programu (np. powitanie gości, występy artystyczne, projekcje filmów).

Jest to oczywiście propozycja, którą dostosujecie do swoich możliwości i potrzeb. Pamiętajcie o szczegółowym rozdzieleniu obowiązków. Dla własnej wygody powieście podział zadań w widocznym miejscu.

W organizację Dnia Europejskiego włącznie opiekuna klubu oraz innych sprzyjających wam nauczycieli — z pewnością będziecie potrzebować ich pomocy i doświadczenia.

Oczywiście funkcje członków komitetu organizacyjnego mogą się pokrywać z funkcjami klubowymi, ale nie jest to konieczne. To komitet organizacyjny jest bezpośrednio odpowiedzialny za przeprowadzenie Dnia i wszelkie związane z tym problemy.

Ponieważ organizacja Dnia Europejskiego wymaga wypełnienia wielu zadań, postarajcie się, by wszyscy członkowie klubu byli wciągnięci w projekt.

1. Zastanówcie się, czy chcecie zorganizować Dzień Europejski poświęcony jednemu czy kilku państwom europejskim. Ograniczenie do jednego kraju jest łatwiejsze i wygodne dla klubu, który nie ma doświadczenia w organizowaniu podobnych imprez. Po podjęciu decyzji o wyborze kraju opracujcie program Dnia Europejskiego.

Możecie na przykład zorganizować:

- pokaz filmów kina europejskiego,
- konkurs dotyczący wiedzy na temat Unii Europejskiej,
- kram z informacjami o krajach członkowskich Unii Europejskiej i funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- dyskusję z zaproszonymi gośćmi,
- pokazy artystyczne, np. teatralne, taneczne,
- wystawę prac (np. nagrodzonych podczas konkursu europejskiego w waszej szkole),
- warsztaty tematyczne (artystyczne, europejskie...),
- degustację potraw charakterystycznych dla danego kraju / krajów.

Zanotujcie swoje pomysły i przygotujcie program Dnia Europejskiego. Dokładnie zapiszcie punkty programu, terminy, potrzebne materiały. Zastanówcie się nad podziałem obowiązków, a po rozdaniu funkcji zapiszcie, kto za co będzie odpowiedzialny. Nad szczegółowym programem powinien pracować komitet organizacyjny.

2. Pomyślcie o źródłach finansowania Dnia. Zastanówcie się, czego i ile **realnie** potrzebujecie, by impreza się odbyła. Następnie wypunktujcie, co musicie kupić, a co możecie od kogoś otrzymać. Swoje potrzeby spiszcie i dołączcie do programu.

Z tak przygotowanym programem udajcie się do opiekuna klubu. Wspólnie z nim przedyskutujcie wszystkie punkty, podział obowiązków, plan wydatków. Po ewentualnych poprawkach możecie zwrócić się do dyrekcji z prośbą o wyrażenie zgody na zorganizowanie imprezy. Nie traktujcie tego jako przykrego obowiązku i formalności. Może opiekun lub dyrektor odpowiedzą coś ciekawego, doradzą przydatne kontakty, pomogą w rozmowach ze sponsorami?

3. Zastanówcie się, skąd możecie wziąć materiały konieczne do organizacji Dnia. Zanim zaczniecie prosić o wsparcie, przygotujcie listę ofert w zamian za okazaną pomoc. Mogą to być np.: tytuł oficjalnego sponsora imprezy, logo umieszczone przy wejściu do szkoły lub w sali, informacja o sponsoringu w materiałach przygotowanych dla prasy, radia, a także przedstawienie firmy podczas oficjalnego rozpoczęcia. Rozmawiając o dofinansowaniu imprezy, miejcie ze sobą jej program, materiały reklamowe oraz listę oferowanych sponsorowi profitów. Poproście o udział w tych rozmowach opiekuna klubu lub innego życzliwego wam nauczyciela. Dzięki temu będziecie poważniej potraktowani (więcej na ten temat przeczytacie w rozdziale „Klub w reklamie”).

Potencjalnymi darczyńcami są: dyrekcja szkoły, rada rodziców, władze gminy lub powiatu, ambasady państw europejskich, sklepik szkolny, cukiernia, sklep papierniczy, rodzice.

Pamiętajcie, że sponsorzy raczej nie są skłonni pomagać finansowo. Z pewnością łatwiej będzie wam otrzymać np. materiały biurowe, ciastka, pomoc w kserowaniu, skorzystaniu z komputera, przewiezieniu czegoś, użyciu sprzętu nagłaśniającego. To także są formy dotacji!

4. Jeśli zdecydujecie, że Dzień ma być „mocnym uderzeniem” w dziejach waszego klubu i podołacie trudom organizacji imprezy pozaszkolnej, zaprosicie osoby z zewnątrz. Zastanówcie się, kogo zaprosicie do udziału w Dniu Europejskim. Może w waszej miejscowości mieszka jakiś obcokrajowiec, gotów pomóc w organizacji imprezy? Namówcie taką osobę do prezentacji swojego kraju (w dowolnej formie — spotkania, poczęstunku, nauki tańca, itp.). Możecie także zaprosić władze gminy, powiatu, przedstawicieli organizacji proeuropejskich, Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej. Obecność takich gości z pewnością podniesie rangę imprezy i może stać się początkiem owocnej współpracy pomiędzy nimi a waszym klubem. Pamiętajcie, by zaprosić gości z dużym (co najmniej miesięcznym) wyprzedzeniem. Jeżeli będziecie chcieli zrobić to w ostatniej chwili, mogą odmówić z powodu braku czasu.

5. Pomyślcie o materiałach informacyjnych, które możecie wykorzystać podczas przygotowań i realizacji Dnia Europejskiego. Mogą to być informatory i foldery na temat poszczególnych państw oraz zasad funkcjonowania Unii Europejskiej. O pomoc w ich pozyskaniu możecie zgłosić się do ambasad (adresy znajdziecie w każdej książce telefonicznej) oraz Centrum Informacji Europejskiej.

Kiedy przygotujecie program, znajdziecie sponsorów, zaprosicie gości, zorganizujecie wszystkie działania, zdobędziecie potrzebne materiały, pozostaje tylko realizacja waszych zamierzeń!

Gazetka klubowa

Jednym z pomysłów na kolejne wasze zadanie jest wydanie gazetki klubowej. Wspólna praca nad wyborem tematów, tekstami, układem stron, ilustracjami może przynieść wiele satysfakcji i zadowolenia. Dodatkowym plusem gazetki jest to, że dzięki niej możecie mieć nowych członków klubu, którzy po przeczytaniu jej przekonali się do waszej działalności.

Jeżeli w waszym zespole są osoby, które lubią pisać, z pewnością zgłoszą się do tworzenia gazetki. Ale pamiętajcie, że nie tylko piątka z polskiego jest legitymacją do udziału w pracy redakcyjnej. Przydadzą się wszyscy chętni z otwartymi głowami, zaskakującymi i niezwykłymi pomysłami, wyobraźnią plastyczną, ciekawością świata i poczuciem humoru. Gazetka nie musi być śmiertelnie nudnym sprawozdaniem z działalności klubowej. Ma być taka, jaką sobie wymyślicie: zwariowana, rzetelna, poruszająca tematy, o których mówi się na szkolnych korytarzach i czytana. Jak to zrobić, skoro nie macie pieniędzy i doświadczenia?

Krok 1.

Szukamy sojuszników

Po pierwsze — musicie znaleźć sojuszników. Sprawdźcie, czy to dopiero wy wpadliście na pomysł wydawania gazetki szkolnej. Może kilka miesięcy temu podjął się tego samorząd szkolny, ale po jednym, dwóch numerach zaniechał. W takiej sytuacji warto porozmawiać z kolegami z samorządu i zastanowić się nad wspólną pracą redakcyjną (wasz klub mógłby zająć część stron gazety).

Dobrym pomysłem jest nawiązanie kontaktu z lokalną redakcją i życzliwym dziennikarzem, który pomoże wam podczas tworzenia gazetki.

Jeśli nie macie jeszcze odwagi na takie kontakty, to porozmawiajcie z waszym opiekunem lub innym nauczycielem. Może się okazać, że ktoś z nauczycieli od dawna myślał o pracy dziennikarskiej i udział w szkolnej gazetce spełni jego marzenia.

Macie już rozeznanie, kto z dorosłych włączy się do wydania pierwszego numeru. To będzie trudna praca, bowiem wejście na rynek prasowy nie jest łatwe. Wiedzą o tym poważne redakcje, które przed wydaniem nowego tytułu ćwiczą przez kilka miesięcy, pracując nad tzw. numerami zerowymi. Te wydania nigdy nie ukazują się w sprzedaży. Jest to rodzaj próby generalnej dziennikarzy, wydawców i drukarzy.

Was nie stać na długie trenowanie, ale musicie pamiętać o jednej rzeczy: im mniej popełnicie błędów w pierwszym numerze, tym więcej osób przeczyta kolejny. Gazeta wydana niechlujnie, z błędami (ortograficznymi i rzeczowymi), nieścisłościami i, co najgorsze, nieciekawą, już na starcie skazana jest na porażkę. Co zrobić, żeby tak się nie stało? Trzeba dobrze zaplanować działania.

Krok 2.

Zwołujemy kolegium redakcyjne

Wydawanie gazety to prawdziwa praca zespołowa. W „dorosłej” gazecie o jej charakterze, doborze tematu, wyglądzie stron decyduje kolegium redakcyjne, czyli zespół ludzi zajmujących się różnymi zagadnieniami związanymi z wydawaniem. Pracami kolegium kieruje redaktor naczelny, który, jeśli jest silną osobowością, może mieć duży wpływ na charakter gazety. W kolegium zasiadają także sekretarze redakcji (koordynują całość prac redakcyjnych), dziennikarze różnych pionów, graficy.

W swoim gronie ustalcie, jakie funkcję pełnilibyście najchętniej, co każdy z was najbardziej lubi i potrafi robić. Jeżeli sądźcie, że przydałoby się więcej osób, możecie zaprosić do współpracy kolegów spoza klubu. Powieście w szkole plakaty z zaproszeniem do dziennikarskiej przygody.

Krok 3.

Wymyślamy formułę gazetki

Już wiecie, ile osób zajmie się wydawaniem gazety. Teraz zastanówcie się nad jej wyglądem, formatem i stroną graficzną.

Gazetka klubowa to nie jeden okolicznościowy numer, ale zamierzenie obliczone na rok, dwa. Zadbajcie, by czytelnik powracał do waszej gazetki i potrafił ją rozpoznać. Służy temu m.in. uzgodniony i, w miarę możliwości, stały projekt stron oraz rozmieszczenie tematów.

Opracowując projekt, zastanówcie się nad objętością waszej gazetki. Załóżmy, że na początek będzie to osiem stron formatu A4. Złóżcie kartki i ołówkiem zaznaczcie, jakie zagadnienia powinny znaleźć się na kolejnych stronach.

Układ stron w kolejnych numerach gazetki nie powinien podlegać zasadniczym zmianom. A to oznacza, że jeśli ustaliliście, że rozmowy będą ukazywać się na stronie czwartej, a kącik humoru na siódmej — to należy się trzymać takiego podziału.

Pamiętajcie, że choć technika komputerowa daje wam ogromne **możliwości graficzne**, to dobrze wydane pismo nie powinno być upstrzone nowinkami. Zdecydujcie się na jeden, dwa kroje czcionki. To w zupełności wystarczy. Czytelnik może być znużony pstrokacizną różnych czcionek i klipartów /graficznych ozdobników. Jeśli macie uzdolnionego plastycznie kolegę, poproście go, by opracował winietki graficzne, którymi opatrzyście stałe rubryki (np. nasza rozmowa, poczta, kącik satyryczny). Oryginalne rysunki będą ciekawsze niż gotowe formy grafiki komputerowej.

Wizytówką gazety jest **okładka, czyli pierwsza strona**, na której powinny znaleźć się: tytuł, logo klubu, przyciągający wzrok rysunek lub tytuł interesującego artykułu. Pierwsza strona nie może być „przegadana” (lepiej zostawić miejsce na ładne zdjęcie, ilustrację) niż wydrukować w tym miejscu kilka krótkich artykułów. Obszerny tekst drobnym drukiem może zniechęcić ewentualnych czytelników, którzy nie przepadają za długim czytaniem.

Po otwarciu pierwszej strony, wzrok odbiorcy kieruje się na środek trzeciej. To dobre miejsce na informacje, które chcecie koniecznie przekazać: wasze plany, sukcesy (np. uchwalenie statutu).

Ponieważ będzie to pierwszy numer gazetki szkolnego klubu europejskiego, należałoby przywitać się z czytelnikami i przedstawić siebie oraz klub. Przywilej pisania wstępnika, czyli artykułu rozpoczynającego się na pierwszej stronie należy do redaktora naczelnego. W takim artykule można się zaprezentować na poważnie albo nieco lżej i cieplej. Możecie otworzyć pierwszy numer bardziej niekonwencjonalnie — np. umieszczając ciekawe zdjęcie grupowe wszystkich członków SKE, humorystyczny rysunek.

Pamiętajcie też, że ewentualne reklamy czy artykuły sponsorowane, to znaczy zapłacone przez zainteresowaną firmę, powinny być opatrzone stosownym podpisem (np. tekst sponsorowany).

W każdej gazetce powinna być zamieszczona stopka redakcyjna, czyli miejsce z informacjami o wydawcach oraz adres i kontakt z redakcją.

Krok 4.

Wybieramy tematy

O czym będziecie pisać w waszej gazetce? Odpowiedzi na to pytanie spróbujcie odnaleźć podczas spotkania kolegium redakcyjnego.

Poproście osoby zainteresowane gazetką, by podczas burzy mózgów zgłosiły propozycje tematów. Po ich zapisaniu zastanówcie się, które z nich powinny znaleźć się w numerze, porozmawiajcie o formie przekazu informacji (rozmowa, notatka, reportaż, materiał zdjęciowy). Podzielcie tematy między chętnych uczestników.

W gazetce nie powinno zabraknąć różnorodnych rodzajów materiałów prasowych. Oto lista najczęściej pojawiających się:

- artykuł wstępny — tekst wprowadzający czytelnika w pismo,

- krótkie notki informacyjne — teksty opisujące ważne wydarzenia, bez osobistych komentarzy,
- komentarze — osobiste, odautorskie artykuły odnoszące się do różnych wydarzeń, zawierające wasze opinie i sądy,
- wywiady — rozmowy przeprowadzone przez was z zaproszonymi gośćmi, uczestnikami imprezy (pamiętajcie o autoryzacji, czyli uzgodnieniu ostatecznego kształtu wywiadu z osobą go udzielającą — jeżeli rozmówca zażąda autoryzacji przed publikacją, macie obowiązek jej dokonać),
- felietony — luźne teksty, często o satyrycznym zacięciu, komentujące bieżące wydarzenia (charakter odautorski, jeden z najtrudniejszych gatunków dziennikarskich),
- reportaże — teksty relacjonujące jakieś wydarzenie, zjawisko,
- stopka — krótkie informacje o zespole redakcyjnym (skład, adres); szanująca się gazeta nie pozostaje anonimowa.

Ponieważ podjęliście się wydawania gazetki szkolnego klubu europejskiego, nie może w niej zabraknąć materiałów o Europie i Unii Europejskiej. Członkowie kolegium powinni zdecydować, w jakiej formie będą przedstawiać te zagadnienia (czy będą to artykuły autorskie czy przedrukowane informacje przygotowane przez wyspecjalizowane instytucje takie, jak: Centrum Informacji Europejskiej, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej).

Na posiedzeniu kolegium ustalcie termin oddania tekstów.

Krok 5.

Zbieramy materiały

W trakcie zbierania informacji pamiętajcie, że wszystkie szczegóły i spostrzeżenia warte są zanotowania. Jeżeli waszym zadaniem jest napisanie notatki o uroczystości szkolnej (np. pasowaniu uczniów pierwszych klas), to zastanówcie się, w ilu miejscach i w jakim czasie będziecie zbierać informacje. To nie tylko sama uroczystość, ale i przygotowania, wrażenia oraz refleksje po przysiędze. Notujcie wszystko, co zauważycie, zbierajcie zaproszenia, ulotki, przemówienia. Im więcej macie materiałów, tym lepiej będzie się wam pisało, bo tekst będzie opierał się na wiarygodnych danych. Podczas pisania artykułu starajcie się nie popełnić błędu w pisowni imion i nazwisk waszych bohaterów. Lepiej raz jeszcze się upewnić i spytać o poprawny zapis niż później umieszczać sprostowania.

Podczas pracy reporterskiej najczęściej będziecie notować. Możecie także korzystać z magnetofonu, ale pamiętajcie, że o jego użyciu trzeba poinformować rozmówcę. Rozmowy z mikrofonem schowanym do kieszeni są brzydkim chwytem, nie stosowanym przez rzetelnych dziennikarzy. Oczywiście, są wyjątkowe sytuacje, w których tajne nagrywanie jest dozwolone, ale są to bardzo rzadkie wypadki.

Krok 6.

Pracujemy nad tekstami

Po zebraniu materiałów kilku członków kolegium (np. sekretarz, redaktor naczelny) musi przeczytać wszystkie teksty i zastanowić się nad kolejnością ich umieszczenia. W tym czasie osoba odpowiedzialna za korektę pracuje nad tekstami. Dobrze byłoby, żeby w razie ewentualnych wątpliwości pomógł wam dorosły — opiekun klubu, dziennikarz, polonista.

Opracowane materiały trzeba złożyć, czyli uporządkować i logicznie rozmieścić na stronach, dołączając rysunki i zdjęcia. Na tym etapie poproście nauczyciela informatyki o pomoc i konsultacje.

Krok 7.

Drukujemy

Kolegium redakcyjne powinno zdecydować się, w ilu egzemplarzach chcecie wydać gazetkę. Powielenie wiąże się z kosztami i szukaniem sponsorów. Potrzebne będą wam pieniądze na papier, powielanie i skanowanie.

Najlepszym rozwiązaniem byłaby pomoc finansowa ze strony rady rodziców lub szkoły. Jeśli nie otrzymacie wystarczającego wsparcia, zwróćcie się do lokalnych przedsiębiorców, urzędu gminy (o sposobach szukania pieniędzy przeczytacie w rozdziale „Wielka wyprawa Klubu” i „Klub w reklamie”).

Krok 8.

Rozprowadzamy

Gazetkę możecie rozprowadzać w szkole, w osiedlowym sklepie, kawiarence internetowej, pizzerii (wcześniej poproście o zgodę właściciela). Pierwsze numery wyślijcie do samorządu lokalnego, przedstawicieli instytucji europejskich. Do gazetki dołączcie list z informacjami o was i klubie.

Jeżeli wasza szkoła lub klub ma swoją stronę internetową, możecie zamieścić wybrane artykuły w Internecie. Warto także zastanowić się nad prowadzeniem aktywnych form kontaktu z czytelnikami, np. forum dyskusyjne nad tematem zaproponowanym w tekście, sondaże, plebiscyty.

Możecie rozważyć sprzedaż gazetki. Decyzję o tym podejmijcie wspólnie z opiekunem klubu. Zarobione pieniądze przydadzą się na różne przedsięwzięcia.

Krok 9.

Tworzymy zasady

W pierwszych tygodniach pracy dziennikarskiej przydałoby wam się spotkanie z profesjonalnym dziennikarzem, z którym moglibyście porozmawiać o kodeksie zawodowym. Czy zastanawialiście się wcześniej, według jakich reguł powinien pracować dziennikarz, czy istnieją ograniczenia w zdobywaniu informacji? Wiecie z pewnością, że tytuły prasowe dzielą się na poważne, informacyjne i brukowe, nastawione na sensacje i plotki. Z pewnością chcielibyście, żeby wasza gazetka nie była uważana za plotkarską i niewiarygodną. Zastanówcie się nad kodeksem dziennikarza. Będą w tym pomocne następujące pytania:

- Co jest najważniejsze w pracy dziennikarza?
- Czy wolno mu przekraczać granice prywatności, podawać niesprawdzone informacje?
- Czy dziennikarz ma prawo oceniać, komentować różne zjawiska?

Te pytania mogą być początkiem dyskusji o dziennikarstwie. W przygotowaniu do takiej rozmowy przydadzą się książki i artykuły wybitnych polskich dziennikarzy, np. Ryszarda Kapuścińskiego, Ksawerego Pruszyńskiego, Jacka Żakowskiego.

Możecie także porozmawiać nad zaproponowanymi тезami:

Kodeks początkującego dziennikarza

- Dziennikarz informuje, a nie poucza i wychowuje.
- Przekazywane informacje powinny być jasne, czytelne i wiarygodne.
- Dziennikarz starannie oddziela fakty od opinii, swój komentarz umieszcza w oddzielnym, wyraźnie wyróżnionym miejscu.
- Dziennikarz używa dobrej polszczyzny, trafnie dobiera tematy, nie stroniąc od trudnych i przykrych.
- Dziennikarz zawsze wysłuchuje racji obu stron i przedstawia je w tekście.
- Redakcja ma obowiązek wydrukować sprostowanie nadesłane przez zainteresowaną osobę.

Krok 10.

Zaczynamy od nowa

Już w trakcie rozprowadzania gazetki zastanówcie się nad kolejnym numerem, który ma wyjść za... miesiąc!

● ● Scenariusz

Co w trawie piszczy, czyli jak poznać gusty czytelników

Każdej, szanującej się gazecie zależy na stałych i wiernych czytelnikach, którzy zawsze sięgną po nowy numer. Takim odbiorcom trzeba przedstawić teksty, które ich zainteresują i nie pozostawią obojętnymi. To ćwiczenie ma wam pomóc w poznaniu zainteresowań rówieśników.

Cel

- Analiza potrzeb rówieśników
- Doskonalenie umiejętności analizy sondaży

Czas trwania

45 minut i jeden dzień

Metoda

Burza mózgów, ankieta

Materiał pomocniczy

nr 1 — ankieta

Przebieg zajęć

1. Poproście, żeby uczestnicy spotkania zastanowili się, jakie tematy pojawiają się najczęściej w rozmowach między rówieśnikami. Propozycje, zgłaszane podczas burzy mózgów, zapisujcie na tablicy. Przeczytajcie je głośno i spróbujcie pogrupować (np. nauczyciele, ostatni film w wyświetlany w kinie, zarządzenie dyrekcji o czasie korzystania z pracowni internetowej).

2. Następnym zadaniem będzie przygotowanie ankiety, którą przeprowadzicie wśród rówieśników. Zastanówcie się nad pytaniami, jakie powinny być zadane. Pamiętajcie, że ankieta to przede wszystkim tzw. pytania zamknięte, na które odpowiada się krótko i szybko, bez konieczności dłuższego uzasadnienia. Możecie skorzystać z materiału pomocniczego nr 1.

3. Poproście, by uczestnicy podzielili się na kilka mniejszych zespołów i wybrali poszczególne klasy do ankietowania. Przeprowadzenie badań wymaga przede wszystkim akceptacji dyrekcji szkoły. Jeżeli otrzymacie zgodę nauczyciela, będziecie mogli przeprowadzić sondaż podczas lekcji. Jeśli nie — zróbcie to na dużej przerwie.

Na następnym spotkaniu podsumujcie wyniki i określcie grupy najczęściej powtarzających się tematów.

Materiał pomocniczy nr 1

Ankieta redakcji szkolnego klubu europejskiego

1. Jakie wydarzenie szkolne ostatniego miesiąca uważasz za najważniejsze?

.....

2. Wymień trzy zjawiska, które podobają Ci się w naszej szkole

.....

3. Wymień trzy zjawiska, które Cię denerwują

.....

4. Czy chcesz przeczytać o nich w nowej gazetce?

TAK

NIE

5. Czy taka gazeta jest potrzebna?

TAK

NIE

6. Uwagi dodatkowe

.....

.....

KLUB EUROPEJSKI w Zagwizdzu

O Szkolnych Klubach Europejskich nie wiedzieliśmy prawie nic. W ubiegłym roku szkolnym podejmowane były próby zorganizowania klubu, ale bez większego zaangażowania z naszej strony. Dopiero w tym roku szkolnym wspólnie z panią od WOS-u założyliśmy nasz klub.

Jak do tego doszło?

Pierwszym krokiem było zapoznanie nas z ideą SKE; czytaliśmy ulotki o innych klubach, przeglądaliśmy okolicznościowe gazetki, zbieraliśmy ciekawostki. Jednak większość materiałów otrzymaliśmy od opiekuna. Kiedy nasza pani uznała, że jesteśmy dostatecznie zachęceni i mamy pierwsze własne pomysły wspólnej pracy i zabawy, zwołaliśmy zebranie organizacyjne. Jakież było nasze zaskoczenie, gdy okazało się, że sala spotkania pęka w szwach. Czy to z powodu zainteresowania naszymi planami, czy też chęcią opuszczenia lekcji, wtedy jeszcze nie wiedzieliśmy. Zebranie rozpoczęła pani, a później mówiliśmy my, czyli czteroosobowa grupa inicjatywna. Korzystając z doświadczeń istniejących już klubów, przedstawiliśmy zebranim nasze cele oraz projekt statutu do dyskusji. Zakończyliśmy zaproszeniem do wspólnej pracy i zabawy. Zgłosiło się wielu, ale do pracy chętnych było tylko kilku.

Na kolejnym spotkaniu przegłosowaliśmy statut, wybraliśmy zarząd, podzieliśmy pierwsze zadania i zabraliśmy się do pracy. Już po kilku dniach klasa, która została siedzibą klubu, zamieniona została w centrum informacyjne o Unii Europejskiej i idei SKE. Nazwaliśmy się „My i Europa”, nasz biuletyn to „Eurogim”. Poszczególni członkowie wykonywali pierwsze zadania, np.:

- projekt logo klubu,
- zebranie przydatnych adresów,
- kontakt z oficerem europejskim w urzędzie gminy,
- zgłoszenie klubu do Centrum Informacji Europejskiej w Warszawie,
- tekst listu intencyjnego do ambasad krajów członków UE,
- gazetki o krajach UE,
- poszukiwanie sponsorów,
- propagowanie idei SKE w szkole.

Z niedowierzaniem codziennie oczekiwaliśmy listonosza, który już po dziesięciu dniach przywiózł nam pierwsze przesyłki z potrzebnymi materiałami.

Za nasz sukces uznajemy też to, że odpowiedziały nam wszystkie ambasady.

Nasze logo pomagała nam opracować pani z informatyki. Projektów było kilka, wybraliśmy dwa. Czy myślicie, że to już wszystko? Ależ nie. Podczas, gdy część członków naszego Klubu wyjechała na wymianę partnerską do Vallendar, pozostali włączyli się do akcji ogłoszonej przez Urząd Marszałkowski w Opolu „Dni Europy na Opolszczyźnie”. W naszej gminie Murów był to np. festyn przygotowywany przez miejscową szkołę podstawową, na którym prezentowane były państwa członkowskie UE. Wszystkim, którzy poprosili o pomoc udostępnialiśmy swoje materiały. Na nasz adres przychodzą też inne ciekawe zaproszenia na różne imprezy europejskie, np. „Dni Europy w Gliwicach”.

Za największe osiągnięcie naszej czteromiesięcznej działalności możemy uznać udział dwóch osób w Wojewódzkim Konkursie dla Gimnazjalistów „My w integrującej się Europie”. Jedna z nich znalazła się wśród finalistów.

Braliśmy też udział w uroczystej gali kończącej zmagania uczniów w tym konkursie.

Rozmawiając o naszym klubie, śmiejemy się, że nadchodzące wakacje przerywają nam bardzo owocny sezon. Podczas wakacji pozyskany darczyńca wydrukuje nam koszulki klubowe, a urząd gminy zaopatrzy w materiały papiernicze.

Mamy też kilka ciekawych propozycji do dalszej działalności, np.;

- przeniesienie gotowych gazetek informacyjnych o krajach UE do biblioteki gminnej,
- przygotowanie występu artystycznego o idei UE dla szkół podstawowych,
- opracowanie własnych materiałów o UE przydatnych kolegom i koleżankom na lekcjach WOS-u,
- zorganizowanie wycieczki do Krzyżowej,
- nawiązywanie współpracy z innymi klubami naszego województwa.

Często dyskutujemy na spotkaniach o naszej przyszłości, nie będzie jej jednak bez współpracy z innymi klubami. Okres nauki w gimnazjum to tylko trzy lata, dlatego konieczna jest współpraca z innymi szkołami, które mają już większe doświadczenia i mogą się nimi podzielić. Bardzo brakuje nam cyklicznej (np. raz na kwartał), przekrojowej informacji o działalności SKE. Dużą przeszkodą w naszej działalności są też bariery językowe, czego doświadczamy podczas międzynarodowych wymian szkolnych organizowanych u nas w ramach partnerstwa gmin.

List ten wysyłamy jako naszą wizytówkę w nadziei, że uda nam się nawiązać nowe, interesujące kontakty, **a może coś razem zrobimy!**

Iwona Iliska kl. IIb, Natalia Krzencesa kl. IIc, Norbert Weidel kl. IIc

Opiekun: Anna Kulczycka-Baj

Członkowie SKE w Publicznym Gimnazjum w Zagwizdzu (46-300 Murów)

3. Dojrzałość

1. Wielka wyprawa klubu, <i>Rafał Kunaszyk</i>	65
2. Klub w reklamie, <i>Kamila Bartoszewicz-Malicka</i>	79
Studium przypadku: Klub Europejski w Grudziądzu	92
3. Klub w sieci, <i>Kamila Bartoszewicz-Malicka</i>	97
4. Klub wyjeżdża i gości, <i>Małgorzata Glinka, Joanna Gospodarczyk</i>	105
Studium przypadku: Dni kultury europejskiej w Bierawie	113
5. Być Europejczykiem, <i>Katarzyna Zakroczyńska</i>	115

Klub, który osiągnął dojrzałość może zdecydować się na śmiałe wyzwania. Ma za sobą miesiące zbierania doświadczeń, szkolnych sukcesów, ale i porażek. W tym okresie klubowego rozwoju przychodzi czas na ponadszkolne projekty, zagraniczne wyjazdy i przedsięwzięcia. Klub ma okazję pokazać swoje działania w lokalnej telewizji i prasie, nawiązać kontakty z organizacjami młodzieżowymi.

Wielka wyprawa klubu

Info

W tym rozdziale dowiedziecie się, jak rozwinąć działalność klubową na dużą skalę, jak prowadzić projekty o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Poznacie także sposoby planowania i finansowania przedsięwzięć. Podane ćwiczenia pomogą wam w doskonaleniu procesu decyzyjnego i umiejętności trafnego wyboru tematu projektu.

Działalność klubu można porównać do zadań, które stawiają sobie literaccy i filmowi bohaterowie. Zastanówcie się, może ty lub twoi koledzy zachwycają się wyprawami Indiany Jonesa i, tak jak on, chcecie przemierzać dżunglę w poszukiwaniu Świątyni Słońca, walczyć z opryszkami, odnaleźć zaginioną Arkę. Marzycie w skrytości o wspaniałych przygodach pełnych niebezpieczeństw i niespodzianek? A może ktoś z was jest pasjonatem „Gwiezdných Wojen” i setny raz ogląda niesamowite efekty specjalne, zna na pamięć dialogi z najważniejszych scen tej epopei. A może są w waszym szkolnym klubie europejskim zagorzali zwolennicy Wiedźmina, który walczy ze Złem i swoimi słabościami. Są też z pewnością tacy, którzy nie mogli oderwać oczu od Francuzów zdobywających Mistrzostwo Świata i Mistrzostwo Europy w piłce nożnej, teraz zaś kibicują drużynie trenera Engela.

Wszystkich pasjonatów, kibiców, czytelników łączy z pewnością jedno uczucie: głęboki podziw dla wspaniałe zrealizowanych projektów, które zmieniły życie bohaterów książkowych, filmowych i realnych.

W tym rozdziale proponuję tobie i twoim kolegom przygotowanie i zrealizowanie dużego projektu. Może nie będzie on tak skomplikowany i niebezpieczny jak wyprawa Indiany Jonesa, ale będzie się rządził podobnymi regułami. Przedstawię projekt, który będzie wymagał wyznaczenia celu, doboru odpowiednich metod, dokładnego zaplanowania działań, dobrania partnerów, zrealizowania zakładanych zadań i określenia planów na przyszłość.

Za wami jest już z pewnością Dzień Europejski, kilka numerów gazetki, szkolna debata. Czas na wielką przygodę, czyli dużą, własny projekt.

Czy powinniśmy się w to bawić?

Przed podjęciem ostatecznej decyzji o rozpoczęciu dużego projektu spróbujcie ocenić własne siły. Minęło kilka-kilkanaście miesięcy od spotkania założycielskiego. Macie już niezłe doświadczenie, sporo o sobie wiecie. Orientujecie się, kto sprawdza się w szybkich akcjach, a kto musi mieć czas na zastanowienie się. Wiecie też, jakich macie sojuszników w szkole, jakie jest nastawienie do was dyrekcji, nauczycieli, rodziców. Czy te informacje wystarczą do przeprowadzenia wielkiego projektu? Wahacie się? Namawiam was do lepszego poznania własnych możliwości, potencjalnych zagrożeń, do odkrycia swoich atutów i słabości. W tej analizie pomocna będzie tabela SWOT (jej nazwa pochodzi od skrótu czterech angielskich słów: strong, weak, opportunity i threat — mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia).

● ● Scenariusz

Nasze mocne i słabe strony

Cel

- Poznanie wewnętrznych uwarunkowań klubu

Czas trwania

1,5 godziny

Materiał pomocniczy

nr 1 — tabela SWOT

Przebieg zajęć

1. Narysuj na tablicy schemat tabeli przedstawiony w materiale pomocniczym nr 1. Poproś grupę o dokonanie oceny zaproponowanych zjawisk i wpisanie jej do tabeli zgodnie z podanym schematem. Oto przykładowe propozycje zjawisk, które można ocenić:

A/ Reprezentacja Polski w piłce nożnej z punktu widzenia kibica.

B/ Ostatni film o przygodach Agenta 007 z punktu widzenia widza.

C/ Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy z punktu widzenia wolontariusza.

Po wypełnieniu tabelki, spróbujcie zastanowić się nad oceną klubu.

W ocenianiu pomocne będą dodatkowe pytania:

- Jakie wewnętrzne atuty ma nasz klub? (w odpowiedzi mogą się znaleźć takie silne strony klubowiczów i całego klubu, jak dobra znajomość języków obcych, realizacja z sukcesem mniejszych projektów, nawiązanie współpracy z samorządem, wysoko oceniony Dzień Europejski).
- Co należy poprawić wewnątrz klubu? Pamiętajcie o uwzględnieniu wszystkich braków i słabości, np.: brak faksu, małe zaangażowanie członków, nieregularną działalność, pracę zrywami, słomiany zapał.
- Jakie zewnętrzne możliwości otworzą się przed klubem? Zastanówcie się nad potencjalnymi korzyściami, które mogą wynikać z realizacji dużego projektu, np. poszerzenie wiedzy i nabycie umiejętności, doskonalenie umiejętności współpracy z wieloma partnerami.
- Jakie przewidujecie zagrożenia w trakcie realizacji projektu? Tu mogą znaleźć się wszystkie twoje obawy: nieodpowiedni, niesolidny partner, brak odpowiednich finansów, brak zrozumienia w środowisku.

Ocenę swojego klubu wpisz w tabelę SWOT. Po jej wypełnieniu przeanalizujcie rezultaty. Zrób to najpierw sam, potem wspólnie, na forum grupy. Powinniście także zaprosić do dyskusji opiekuna klubu. Postarajcie się znaleźć odpowiedzi na kilka ważnych pytań:

- Czy mamy wystarczające atuty, aby zabrać się za duży projekt?
- Czy potrafimy w krótkim czasie wyeliminować słabe strony lub ograniczyć je tak, by nie przeszkadzały w realizacji zamierzeń?
- Czy nowe wyzwanie przyniesie wymierne korzyści dla klubu i szkoły?
- Czy istniejące obawy nie zamieniają się w przeszkody nie do pokonania i w efekcie sparaliżują nasze działania?

Jeżeli po przemyśleniu wszystkich „za i przeciw” podjęliście decyzję, że zaczynacie duży projekt, to nadszedł czas na następne kroki wtajemniczenia.

Materiał pomocniczy nr 1

Tabela SWOT

Przykładowa ocena Igrzysk Olimpijskich w Sydney w 2000 roku z punktu widzenia kibica

Silne strony Rekordy świata w pływaniu Dobra organizacja Wzory do naśladowania	Słabe strony Mniej medali dla Polaków niż na wcześniejszych igrzyskach Doping u sportowców Późne godziny transmisji
Możliwości / szanse Oglądanie znanych sportowców Wielkie emocje Sposób na spędzenie wolnego czasu Kibicowanie sportowcom	Zagrożenia Komerccjalizacja Nieprzespane noce Stresy Zmarnowany czas

Co chcemy zrobić?

Tym razem odpowiedź na tak postawione pytanie nie powinna paść podczas burzy mózgów. Nie może być to lekko rzucona propozycja: może pojedziemy do Amazonii, a może na festiwal muzyczny do Skandynawii. To nie o to chodzi. Teraz waszym zadaniem jest określenie autentycznych potrzeb własnego środowiska. Zastanówcie się, jakie problemy w nim istnieją, które z nich można wspólnie z nowym partnerem rozwiązać. W rozmowie pamiętajcie o misji klubu i jej podstawowych założeniach.

● ● Scenariusz

Wybieramy temat

Cel

Doskonalenie procesu decyzyjnego

Czas trwania

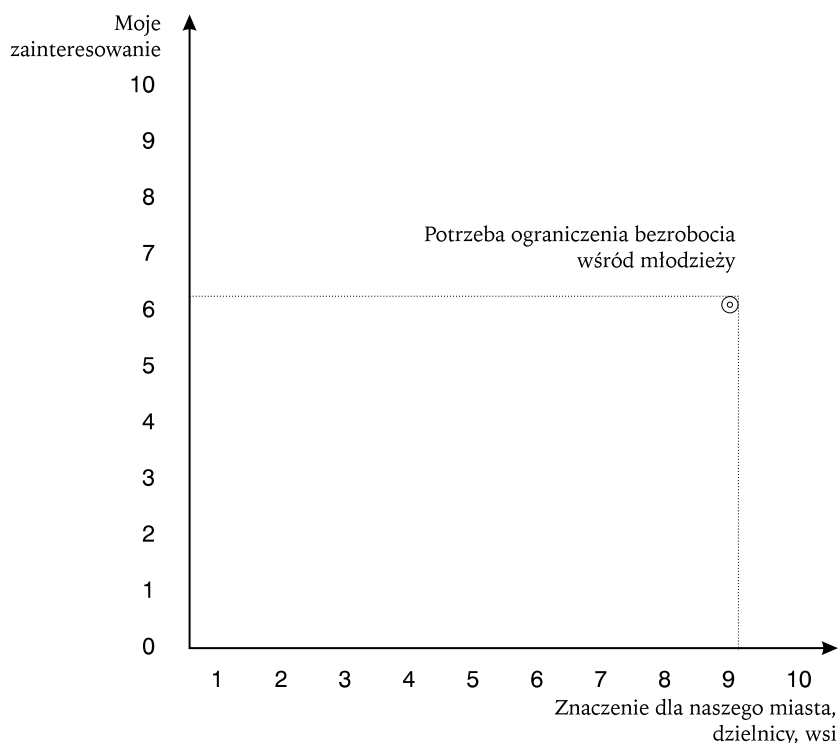
45 minut

Przebieg zajęć

Przed przystąpieniem do tego ćwiczenia poproś kolegów, by przez tydzień–dwa tygodnie śledzili lokalną prasę, telewizję, porozmawiali z rodzicami i zastanowili się nad problemami nurtującymi lokalną społeczność.

1. Podziel uczestników na kilka 4–5-osobowych grup. Poproś, aby zespoły zastanowiły się nad wyborem czterech, ich zdaniem najważniejszych, potrzeb lokalnego środowiska. Następnie każda z grup ma napisać na oddzielnej kartce wybrane potrzeby, np. niechęć mieszkańców gminy do Unii Europejskiej, dzikie wysypiska śmieci w okolicznych lasach, agresja i nietolerancja młodych mieszkańców, bezrobocie. Na zastanowienie daj 5 minut.

2. Poproś uczestników, aby w grupach ocenili w skali 1–10 znaczenie wybranych problemów dla najbliższego otoczenia — miasta, wsi, dzielnicy (wybór dowolny, np. ograniczenie bezrobocia wśród młodzieży), a także stopień ich zainteresowania dla każdego z zaproponowanych problemów. Na tablicy narysuj podany schemat. Wspólnie nanieście rezultaty pracy grupowej.

Na rysunku została zaznaczona potrzeba ograniczenia bezrobocia wśród młodzieży: wypadkowa stopnia zainteresowania to 6 punktów, stopień znaczenia dla otoczenia — 9. Zaznaczony prostokąt pokazuje skalę znaczenia. Jest to wskazówka dla was przy wyborze celów projektu.

3. Wspólnie porozmawiajcie o wynikach pracy. Zastanówcie się nad wyborem ważnych i interesujących problemów.

To będzie kolejny etap przygotowania do dużego projektu.

Przypomnijcie sobie podstawowe warunki dobrze przygotowanych projektów:

- jasny i przejrzysty cel,
- dostosowane do niego metody,
- dobrana ocena realizacji.

Naturalne jest, że podczas realizacji dużego projektu skorzystacie z umiejętności, które zdobyliście w pierwszych miesiącach pracy klubowej. Na początek wspólnie przeprowadźcie ćwiczenie, które pomoże wam w analizie sposobów przygotowania projektu.

● ● Scenariusz

Wybieramy sposoby

Cel

Doskonalenie procesu decyzyjnego

Czas trwania

1 godzina

Materiał pomocniczy

nr 1 — tabela konsekwencji

Przebieg ćwiczenia

1. Stosując metodę burzy mózgów, zbierz propozycje sposobów realizacji wybranego (w poprzednim ćwiczeniu) celu.

2. Wszystkie zgłoszone pomysły zapiszcie na tablicy. Następnie podziel uczestników na kilka mniejszych (4–5-osobowych) zespołów. Każdy z nich otrzymuje kilka zapisanych propozycji (w zależności od ilości zgłoszeń). Zadaniem do wykonania w grupie jest opracowanie dodatnich i ujemnych konsekwencji zastosowania wybranych sposobów realizacji. Przydatna będzie tabela, w którą należy wpisać ocenę (materiał pomocniczy nr 1). Po 15 minutach poproś przedstawicieli grup o zapisanie wyników pracy zespołowej na ogólnej tablicy.

3. Poproś, by wszyscy zapoznali się z zapisanymi konsekwencjami. Następnie zaproponuj, by każdy z uczestników ćwiczenia wybrał trzy, jego zdaniem najbardziej odpowiednie, sposoby realizacji celu i zaznaczył je, stawiając np. kropki.

Materiał pomocniczy nr 1

Tabela konsekwencji

Sposoby osiągnięcia celu	Ocena	Konsekwencje dodatnie	Konsekwencje ujemne

Już wiecie, jakie sposoby realizacji projektu są najbardziej odpowiednie i prawdopodobnie skuteczne. Teraz przyszedł czas na szukanie pieniędzy, bez których nie będziecie mogli zrealizować waszych pomysłów.

Scenariusz

W dżungli fundrisingu, czyli gdzie szukać pieniędzy

Pieniądże — czasem ich brak przyprawia was o ból głowy. To ćwiczenie ma pomóc wam w szukaniu nowych źródeł finansowania.

Cel

Doskonalenie umiejętności planowania

Czas trwania

1 godzina

Materiał pomocniczy

nr 1 — tabela ocen

Przebieg zajęć

1. Przygotuj cztery propozycje projektów, na które należałoby znaleźć pieniądze. Mogą być to na przykład: koncert rockowy z udziałem zagranicznych gwiazd, rajd rowerowy dookoła Polski, podróż do Amsterdamu, wydanie folderu reklamującego wasz klub.

2. Na początku ćwiczenia przedstaw cel spotkania — ocena źródeł finansowania.

Przed rozpoczęciem pracy zespołowej zastanówcie się wspólnie nad kryteriami oceny. W tabeli (materiał pomocniczy nr 1), zapiszcie przydatne wyróżniki, np. dostępność, stopień skomplikowania procedur, wysokość dotacji, czas załatwiania itp.

Następnie podziel uczestników na cztery grupy i zaproponuj, by każdy zespół wybrał sobie jeden projekt z przygotowanych przez was propozycji. Zespoły powinny zastanowić się nad źródłami finansowania, a następnie każde z nich ocenić, biorąc pod uwagę zaproponowane kryteria. Do oceny mogą użyć pięciostopniowej skali:

++ (bardzo pozytywnie), + (pozytywnie), 0 (nie wiem), — (negatywnie), ! — (bardzo negatywnie). Przeznacz 20 minut na zastanowienie się.

3. Poproś przedstawiciela każdej grupy o prezentację wyników pracy zespołu.

Następnie wspólnie wypełnijcie tabelkę, wpisując w nią potencjalne źródła finansowania waszego projektu. W ten sposób stworzycie własną strategię finansową projektu.

Materiał pomocniczy nr 1

Tabela ocen

Ocena źródeł finansowania rajdu rowerowego dookoła Polski

	Dostępność	Stopień skomplikowania procedur	Zasobność	Okres oczekiwania
1. Rada rodziców				
2. Sklep rowerowy				
3. Lokalna radiostacja lub redakcja prasowa				
4. Zakład produkcji nalepek				

Na kilku następnych stronach znajdziecie praktyczne wskazówki przydatne w realizacji dużego projektu. Korzystajcie z nich w wygodny dla siebie sposób, zmieniajcie, dodawajcie. Wszystkie są radami osób, które doświadczyły trudów zbierania pieniędzy, organizowania dużych konferencji, podsumowania wyników wielomiesięcznej pracy. Przeczytajcie i skorzystajcie z nich!

1. Wybrane sposoby na znalezienie partnerów do współpracy

- Kontakty osobiste nauczyciela
- Kontakty rodziców
- Bazy adresowe w Internecie
- Strona internetowe Agencji Narodowych Programów Europejskich
- Listy dyskusyjne w Internecie
- Organizacje młodzieżowe
- Kluby europejskie

- Organizacje pozarządowe
- Kościoły i organizacje kościelne
- Kluby turystyczne
- Ośrodki kultury
- Organizacje charytatywne
- Europejskie organizacje młodzieżowe
- Młodzieżowe zespoły teatralne
- Chóry
- Zawody sportowe
- Konkursy malarskie, fotograficzne
- Wernisaże, wystawy
- Pokazy lotnicze
- Festiwale folklorystyczne
- Biura podróży
- Współpraca „miast bliźniaczych”
- Korespondencja z placówkami dyplomatycznymi
- Udział w międzynarodowych kampaniach, np. „Wszyscy inni, każdy równy”
- Książka telefoniczna
- Lektura prasy
- Firmy
- Goście zagraniczni odwiedzający naszą miejscowość
- Instytuty kultury
- Stażyści — nauczyciele języków obcych
- Radni i parlamentarzyści
- Przedstawiciele Parlamentu Europejskiego
- Udział w seminariach i szkoleniach
- Programy telewizyjne
- Audycje radiowe
- Ogłoszenia prasowe
- Uczelnie pedagogiczne
- Kuratoria oświaty
- Urzędy wojewódzkie
- Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Komitet Integracji Europejskiej
- Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej
- Organizacje mniejszości narodowych
- Organizacje biznesowe
- Izby gospodarcze
- Kursy językowe
- Staże zagraniczne
- Udział w programach edukacyjnych UE, np. Młodzież, Leonardo da Vinci
- ..... (to miejsce na własny sposób — może okazać się najbardziej skuteczny)

2. Dziesięć przykazań dobrego wniosku!

1. Wypełnij dokładnie wszystkie rubryki, szczególnie te, które poświęcone są twojej szkole: podaj aktualny adres, numer telefonu i faksu z numerami kierunkowymi, a jeżeli to możliwe to także adres e-mailowy. Informacje te umożliwią szybki kontakt z tobą.

2. Miejsce przeznaczone na każdą rubrykę zajmuje ograniczoną powierzchnię. Dlatego pisz zwięźle i konkretnie, tak aby nie przekroczyć wyznaczonej ramki.

3. Pisz, używając maszyny do pisania lub komputera, tak aby oceniająca komisja nie miała problemów z odczytaniem tego, co napisałeś.

4. Używaj języka pozytywnego. Pisz: „zrobimy”, „zorganizujemy”, „wydamy gazetkę”, a nie „postaramy się zrobić”, „spróbujemy zorganizować”, „może wydamy gazetkę”.

5. Nie obiecuj czegoś, czego nie będziesz w stanie zrealizować.

6. Pamiętaj, wniosek musi być kompleksowy i obejmować wszystkie elementy warunkujące osiągnięcie celu. Do realizacji zamierzonych efektów muszą zostać dobrane odpowiednie metody pracy i działania.

7. Jednymi z najważniejszych elementów wniosku są: sposoby upowszechniania wyników oraz ewaluacja zewnętrzna i wewnętrzna projektu. Pamiętaj, że otrzymanie grantu zależy również od oceny tego, co napisałeś, jak to zostało zaplanowane, w jaki sposób podzielisz się swoimi doświadczeniami i osiągniętymi rezultatami.

8. Wszystkie informacje zawarte we wniosku muszą być wiarygodne i prawdziwe. Zwróć na to szczególną uwagę przy opisywaniu części budżetowej.

9. Po wypełnieniu formularza aplikacyjnego daj go komuś do przeczytania (nauczycielowi, rodzicom, znajomemu — najlepiej, żeby była to osoba nie orientująca się w tematyce projektu). Zapytaj, czy zrozumiała wniosek i jak postrzega sensowność projektu. Poproś o uwagi i spostrzeżenia.

10. Po zakończeniu pracy nad wnioskiem odłóż go na jakiś czas. Później przeczytaj jeszcze raz i popraw dostrzeżone błędy. **Pamiętaj o terminowym złożeniu formularza aplikacyjnego.** Przekroczenie wyznaczonej daty spowoduje formalne odrzucenie wniosku.

3. Formularz ewaluacyjny dla grupy koordynacyjnej

Szkoła .....

Tytuł projektu .....

Data .....

Miejsce .....

Grupa koordynacyjna:

Dyrektor szkoły .....

Nauczyciel — szkolny koordynator projektu .....

Inni nauczyciele pomagający w realizacji: .....

.....

.....

Uczniowie (udział) bezpośredni .....

pośredni .....

Przygotowania

Liczba spotkań przygotowawczych (wewnętrznych i zewnętrznych) .....

Czy w trakcie przygotowań zmienił się skład zespołu koordynującego, jeżeli tak — opisz przyczyny:

Czy było jakieś zagadnienie (element programu, administracji, wyznaczenia celów, itd.), którego nieuwzględnienie w przygotowaniach spowodowało późniejsze kłopoty?

Czy podczas przygotowań była jasno określona rola każdego z członków zespołu koordynującego?
Czy ktoś spoza członków zespołu pomagał w przygotowaniach — proszę określić jego rolę?

Realizacja projektu

Co było celem projektu?

Czy program został zrealizowany tak, jak wcześniej zostało to zaplanowane?

Jeżeli nie, jakie zmiany nastąpiły w programie i dlaczego?

Czy zakładany rezultat projektu został osiągnięty i w jakim stopniu?

Metody pracy

Czy zastosowane metody pomogły i w jakim stopniu w:

- aktywnym uczestnictwie uczniów w projekcie?
- w poszerzeniu wiedzy i nabyciu nowych umiejętności przez uczniów?

Jaki był wpływ zastosowanych metod pracy na:

	b. dobry	dobry	słaby	b. słaby
— realizację celów dydaktycznych	.....	.....	.....	.....
— zwiększenie motywacji uczniów	.....	.....	.....	.....
— zwiększenie motywacji i satysfakcji nauczycieli	.....	.....	.....	.....

Które z zastosowanych metod można uznać za innowacyjne? W jakim stopniu?

Dynamika grupy

Jak oceniasz relacje pomiędzy:

- nauczycielami w twojej szkole
- dyrektora a nauczycielem koordynującym projekt
- koordynatorami projektu w różnych krajach

Zaplecze techniczne

Oceń zaplecze techniczne realizacji projektu:

	b. dobre	dobre	słabe	złe
— środki komunikacji	.....	.....	.....	.....
komentarz				
— przygotowywanie materiałów edukacyjnych	.....	.....	.....	.....
komentarz				
— sprzęt audiowizualny	.....	.....	.....	.....
komentarz				

— sprzęt komputerowy	.....	.....	.....	.....
komentarz	.....	.....	.....	.....
— warunki lokalowe	.....	.....	.....	.....
komentarz	.....	.....	.....	.....

Ewaluacja całościowa

Proszę dokonać oceny wpływu realizacji projektu na następujące elementy:

	silny	słaby	b. słaby
— personalny rozwój uczestników	....	....	.....
— zdobywanie wiedzy (zgodnej z tematem)	....	....	.....
— motywacja do poszerzania doświadczeń i wiedzy	....	....	.....
— wizerunek szkoły	....	....	.....

Jakie elementy programu były najbardziej wartościowe dla uczestników?

W jaki sposób zostały upowszechnione rezultaty projektu?

Planowana kontynuacja projektu:

Co generalnie należałoby zmienić w przyszłości przy organizowaniu takiego samego projektu?

4. Planowanie seminarium / konferencji

Ogólne założenia

I. „Zanim zaczniesz działać, wpierw pomyśl”

- cele,
- grupa docelowa,
- metody pracy,
- spodziewane trudności,
- koszty,
- ewaluacja,
- co dalej, czyli follow-up.

II. Organizacja czasu pracy (w tym terminy zamknięcia poszczególnych etapów przygotowań).

III. Utworzenie zespołu organizacyjnego.

IV. Podział zadań.

Program:

- analiza zagadnienia będącego tematem seminarium / konferencji,
- zgromadzenie potrzebnej literatury z bibliotek, instytutów badawczych, organizacji pozarządowych,
- opracowanie pierwszej skróconej wersji (draftu) projektu, uwzględniającej także finanse,
- przygotowanie edukacyjnych materiałów pomocniczych (kasety wideo, filmy, gry symulacyjne, plan-sze),
- przygotowanie ewaluacji.

Uczestnicy:

- grupa docelowa (środowisko, wiek, wykształcenie, zainteresowania, płeć),
- stworzenie bazy z niezbędnymi adresami,
- napisanie standardowego listu zapraszającego oraz formularza aplikacji,
- stworzenie listy z adresami zgłaszających się osób.

Mówcy:

- selekcja oczekiwanych mówców i ekspertów,
- zaproszenia (telefony, listy, przypomnienia),
- załatwienie spraw dotyczących podróży mówców, w tym także zwrot kosztów podróży, zakwaterowanie,
- stworzenie listy adresowej mówców.

Literatura:

- selekcja i zgromadzenie tekstów do materiałów przedkonferencyjnych,
- pytania dla uczestników,
- druk / kopiowanie,
- zgromadzenie innych materiałów przydatnych dla uczestników.

Kwestie techniczne:

- centrum konferencyjne: wybór miejsca i rezerwacja, płatność, broszura dołączana do korespondencji — ustalenie terminu,
- sprawdzenie listy uczestników i rozkładu pokoi,
- rozkład posiłków,
- przygotowanie programu dodatkowego (wycieczki, koncerty itd.).

Finanse:

- przygotowanie budżetu na podstawie spodziewanych kosztów,
- zbieranie funduszy,
- kalkulacja kosztów podróży uczestników i mówców,
- oszacowanie innych kosztów lokalnych,
- wymiana pieniędzy, sprawdzenie kursów walut (jeśli to konieczne),
- przygotowanie raportu finansowego.

Obsługa prasowa:

- napisanie komunikatu prasowego,
- stworzenie listy adresowej dziennikarzy lokalnych, regionalnych i krajowych,
- stworzenie listy współpracujących instytucji i organizacji,
- własne działania (wykorzystanie swojego biuletynu, gazety, publikacji środowiskowej).

Terminy

Termin I (ok. 4 miesiące przed rozpoczęciem międzynarodowego seminarium lub 2–3 miesiące przed imprezą o charakterze lokalnym/regionalnym), obejmuje:

- przygotowanie i wysłanie listu zapraszającego, założeń programu, formularza aplikacji,
- powiadomienie ważnych dla realizacji przedsięwzięcia instytucji,
- wybór uczestników,
- przygotowanie listu potwierdzającego / odmownego do osób, które przysłały aplikacje.

Termin II A (6–3 tygodnie przed seminarium), obejmuje:

- wysłanie listu potwierdzającego uczestnictwo, materiałów przygotowawczych, informacji technicznych.

Termin II B (4–1 tydzień przed seminarium), obejmuje:

- list odmowny,
- zamknięcie listy uczestników,
- przygotowanie formularza potrzebnego do zwrotu kosztów podróży,
- przygotowanie plakietek dla uczestników.

Termin III (do 3 miesięcy po zakończeniu imprezy), obejmuje:

- opracowanie raportu końcowego.

Seminarium / konferencja:

- stworzenie listy zadań do wykonania,
- rozdział zadań na każdy dzień,
- utrzymywanie kontaktu z zarządem hotelu oraz kuchnią,
- rejestracja uczestników,
- zwrot kosztów podróży,
- wybranie osób prowadzących poszczególne sesje,
- wyznaczenie osób sporządzających raport i głównego sprawozdawcy,
- podział na grupy robocze,
- sprawdzenie listy adresowej uczestników,
- robienie zdjęć podczas sesji.

Raport końcowy:

- zebranie raportów / materiałów z sesji,
- stworzenie szkieletu raportu,
- prace edytorskie,
- dobór zdjęć i rysunków,
- wersja ostateczna,
- skład i korekta,
- druk i dystrybucja.

Follow-up — dalsze projekty:

- uzupełnienie bazy danych,
- zgromadzenie kwestionariuszy,
- archiwizacja zgromadzonych danych i dokumentów.

(Na podstawie materiałów YDC)

Klub w reklamie

Na starcie zadaliście sobie pytanie: „Po co chcemy zakładać szkolny klub europejski?” Odpowiedzi, które wówczas padły pomogły wam w ustaleniu pierwszych planów i zadań klubu. Określiście wtedy misję i cele działań. Minęło kilka miesięcy, macie coraz więcej pomysłów, coraz śmielsze plany i coraz mocniej odczuwacie potrzebę akceptacji otoczenia dla waszych poczynań. W tym rozdziale dowiecie się, jak przekonać otoczenie do swojej działalności, jak zachęcić do współpracy nowych sojuszników i partnerów.

Z pewnością przekonał się, że trudno jest działać samodzielnie, bez wsparcia i zyczliwości innych ludzi. Mimo wielu wysiłków podejmowanych przez was, lepiej się pracuje, gdy jesteście akceptowani przez otoczenie. Powinniście więc zadbać o to, by wasz klub był lubiany i dobrze postrzegany przez: kolegów, nauczycieli, dyrektora szkoły. Potrzebujecie promocji działań klubu, czyli skutecznej reklamy, dzięki której zjednocicie sobie sojuszników, przyciągniecie nowych członków.

Z pewnością promocja kojarzy wam się z obniżkami cen w sklepie lub reklamą telewizyjną. Tymczasem, niemal każda instytucja czy firma zajmuje się promocją swojej działalności — stara się przekonać odbiorców do własnych produktów, zachęcać do korzystania z jej usług. Te działania nazywane są promocją. Zgodnie z naukową definicją: „promocja to działania informacyjno-nakłaniające, które mają się przyczynić do wzrostu popytu na towary danego przedsiębiorstwa”. Promując wasz klub, musicie zatroszczyć się, by jego programy były dobrze odbierane przez ludzi, wśród których działacie, aby jak najwięcej osób wiedziało, czym się zajmujecie i chciało z wami współpracować. W ten sposób spełnacie jeden z najważniejszych celów działalności szkolnych klubów europejskich, osoby zainteresowane waszymi programami mogą bowiem zechcieć poszerzyć swoją wiedzę o Europie i Unii Europejskiej.

Możecie promować klub na wiele sposobów. Wybierzcie te, które są według was najbardziej skuteczne w waszym środowisku.

1. Tworzenie materiałów pisanych i graficznych.

To chyba najbardziej oczywisty sposób informowania o klubie: gazetki, broszury, informatory. Sprawdzoną metodą jest umieszczanie na korytarzu szkolnym plakatów z informacjami o spotkaniach, imprezach klubu. Sympatycznym gestem są tzw. gadżety (np. zakładki do książek z logo SKE i informacjami o działalności) rozdawane wśród kolegów.

2. Utrzymywanie kontaktów z dziennikarzami.

Na swoje imprezy zapraszajcie dziennikarzy lokalnych gazet, radia i telewizji. Możecie ich także sami informować, wysyłając do redakcji krótkie teksty o ostatnich wydarzeniach klubowych.

3. Organizacja imprez promujących SKE.

Jedną z propozycji takiej imprezy jest Dzień Otwarty klubu, na który zaprosicie nauczycieli i uczniów szkoły. Macie wówczas szansę pochwalenia się, pokazania swoich osiągnięć, a także udzielenia szczegółowych informacji. Większą imprezę możecie zorganizować w mieście — np. paradę, kiermasz, uliczne przedstawienie.

4. Udział w imprezach innych organizacji.

Jeżeli dowiecie się, że jakaś organizacja, stowarzyszenie, władze samorządowe organizują lokalną imprezę, poproście o zgodę na zrobienie własnej, promującej działalność waszego klubu, wystawy, (np. na postawienie planszy ze zdjęciami i informacjami). Taką akcję możecie przeprowadzić podczas

wywiadówki dla rodziców (oczywiście, jeśli dostaniecie zgodę dyrektora szkoły). Jeśli macie koszulki z logo waszego klubu, możecie je założyć tego dnia.

Plan promocji SKE

Pamiętajcie, że przekonanie środowiska, w którym działa wasz klub do tego, że to, co robicie jest ciekawe i ważne, nie jest rzeczą łatwą. Wymaga przygotowania planu działania (strategii) i umiejętnego realizowania go. Szkolny klub europejski, podobnie jak firmy, które produkują i sprzedają swoje produkty, aby osiągnąć sukces musi umieć zachęcić do zainteresowania wytworami swojej pracy.

W tworzeniu planu działania pomocna będzie misja klubu.

Pierwszym krokiem jest wybór zespołu lub osoby odpowiedzialnej za promocję klubu. Nie wybierajcie przypadkowych ludzi! Ci, którzy będą zajmować się promocją, muszą być zaangażowani w pracę klubu, wiedzieć o wszystkim, co się dzieje, współpracować z liderem i opiekunem. Wybrana osoba powinna odznaczać się takimi umiejętnościami, jak: jasny i zwięzły sposób wypowiadania się, „lekkość pióra”, czyli łatwość pisania notatek prasowych, artykułów, zapał, aktywność i odwaga.

Wybrany zespół wspólnie z opiekunem, liderem i pozostałymi członkami powinien ustalić cele działań promocyjnych. Podczas dyskusji o celach pamiętajcie, że mogą one mieć trojaki charakter:

- cel informacyjny — przekazanie otoczeniu informacji o swoim istnieniu i działalności,
- cel perswazyjny — przekonanie otoczenia, że działalność organizacji jest potrzebna i wymaga większego poparcia społeczności, przełamanie niechęci, wpłynięcie na zmianę postawy i skłonienie do aktywnego włączenia się do działań,
- cel edukacyjny — przekonanie odbiorców o wadze podjętych działań i ewentualnym wpływie także na ich postawy.

Zastanówmy się, jak określić szczegółowo cele promocji Dnia Europejskiego:

- cel informacyjny — powiadomienie szkoły o planach klubu,
- cel perswazyjny — zachęcenie uczniów i nauczycieli do włączenia się do przygotowań i przebiegu imprezy,
- cel edukacyjny — pokazanie korzyści, jakie szkole i uczniom przyniesie udział w spotkaniach podczas Dnia Europejskiego.

Skuteczna promocja odniesie efekt, jeśli wcześniej określicie mocne i słabe strony waszego klubu. Jedną z ważniejszych rzeczy do wykonania przed kampanią promocyjną będzie ocena sposobu, w jaki jesteście spostrzegani w najbliższym otoczeniu, czyli w szkole. Czy jesteście zamkniętą grupką kumpli, do której nikt nie ma dostępu, czy widzą was jako kujonów, lubianych przez nauczycieli, niekiedy przez nich faworyzowanych? Czy koledzy interesują się tym, co robicie, zadają pytania, chętnie oglądają zdjęcia? Czy swoim zachowaniem potraficie do siebie zniechęcić?

Zróbcie „rachunek sumienia” i tak zaplanujcie konieczne działania, by zmienić bądź utrzymać obecną sytuację.

Planowanie konkretnych działań

Ustalcie, do kogo chcecie trafić z promocją, czyli — używając fachowego języka — wyznaczcie docelowe grupy odbiorców. Wśród grup istotnych dla was znajdą się z pewnością:

- osoby, do których kierujecie programy (uczniowie, mieszkańcy waszej miejscowości),
- sojusznicy, czyli grupy wspierające organizację (nauczyciele, rodzice, władze szkolne, władze samorządowe itp.),
- sponsorzy,
- środki masowego przekazu,
- inne organizacje pozarządowe, itd.

Jeśli już wiecie, kogo chcecie poinformować o klubie, zastanówcie się, jak do nich dotrzeć. Inny sposób wybieriecie kontaktując się z dziennikarzami (konferencje prasowe, notatki prasowe), inny — z kolegami (gazetka szkolna, impreza), jeszcze inaczej traficie do pozostałych mieszkańców waszej miejscowości (materiały reklamowe, broszury, plakaty, imprezy otwarte).

Teraz nadszedł czas na ustalenie planu działań promocyjnych. Osoba odpowiedzialna za promocję powinna czuwać nad jego realizacją, współpracując z liderem i opiekunem.

Pamiętajcie, że po zakończeniu akcji promocyjnej warto wspólnie ją ocenić i zastanowić się, co tym razem się udało, a co należy w przyszłości poprawić.

Przykład działań promocyjnych klubu

Promocja nie jest trudnym przedsięwzięciem, każdy szkolny klub europejski ma bowiem wiele możliwości reklamowania swojej działalności. Przekonali się o tym klubowicze z Bełchatowa, którzy w maju 2000 roku (podobnie jak wiele innych klubów z różnych regionów Polski), wpisali się w pamięć mieszkańców Warszawy, dziennikarzy i polityków. Dzięki swojej pomysłowości i pracy ich udział podczas VII Polskich Spotkań Europejskich był zauważony i zapamiętany przez wielu uczestników dwudniowej imprezy. Szkolny Klub z Bełchatowa skorzystał z zaproszenia do udziału w paradzie z okazji 50-rocznicy Deklaracji Schumana i przygotował kolorowe przedstawienie promujące swoją działalność i swoje miasto, Bełchatów. A oto jak wyglądał plan działania bełchatowskich uczniów.

- Rozpoczynając przygotowania, kluby nawiązały współpracę ze sobą i z sojusznikami, którzy pomogli organizacyjnie i finansowo (Stowarzyszenie Dzieci w Europie, władze samorządowe Bełchatowa, miejscowa kopalnia węgla brunatnego).
- Wspólnie z sojusznikami opracowały strategię udziału w Paradzie Schumana. Wykorzystały mocne strony każdego z sojuszników przedsięwzięcia (miasto ufundowało przejazd dwóch powozów konnych, kopalnia zaprosiła orkiestrę górniczą, kluby przygotowały stroje, transparenty oraz programy artystyczne).
- Nawiązując dużo wcześniej kontakt z organizatorami imprezy, Kluby zadbały o to, aby przygotowany program był dostosowany do potrzeb uczestników Spotkań (określenie grupy docelowej), dobrze wpisywał się w charakter imprezy (wybór odpowiedniej formy). Zapoznając się na czas z programem, zaplanowały dogodne miejsce prezentacji klubu.
- Prezentacja miała różnorodny charakter: oprawę muzyczną (występ orkiestry i chóru); choreograficzną (występy taneczne); plastyczną (kolorowe stroje, balony); informacyjną (transparenty, broszurki informacyjne).
- Przed Spotkaniami klubowicze poinformowali media Bełchatowa o swoim przedsięwzięciu, zapewniając w ten sposób obecność dziennikarzy na imprezie.

Dzięki takiej prezentacji uczestnicy Parady, a także oficjalnego otwarcia VII Spotkań Europejskich odnieśli wrażenie, że:

- w Bełchatowie działa grupa szkolnych klubów europejskich, która potrafi dobrze współpracować z sojusznikami i zjednywać sobie ich przychylność;
- szkolne kluby europejskie są ciekawą formą działania młodzieży i dobrym miejscem na wykorzystanie pomysłów i zabawę;
- zarówno młodzież, jak i społeczność miejska Bełchatowa popiera proces integracji europejskiej.

● ● Scenariusz

Wyrastamy ponad szkołę

Cele

Pogłębienie umiejętności współpracy z mediami

Czas trwania

Okolo 3 godzin

Metoda

Praca w grupach, burza mózgów, analiza tekstów, symulacja

Materiały pomocnicze

- nr 1 — tabela celów promocji
- nr 2 — tabela adresatów promocji
- nr 3 — tekst „Współpraca z mediami”
- nr 4 — tekst „Patronat medialny”
- nr 5 — tekst „Notatka prasowa”
- nr 6 — tekst „Gazetka okolicznościowa”

Środki dydaktyczne

Szary papier, mazaki, lokalne gazety, kaseta wideo z lokalnymi wiadomościami

Przebieg zajęć

1. Powiedz, że waszym zadaniem będzie promocja nowego projektu w lokalnych mediach. Podczas tych ćwiczeń najpierw wspólnie określacie cele, grupy docelowe i pośredników medialnych.

2. Zapisz na tablicy dwa pytania i poproś o zastanowienie się nad odpowiedziami:

- Jaki cel chcemy osiągnąć poprzez promocję naszego projektu?
- Do kogo kierujemy nasze działania promocyjne?

Przypomnij, że szukając odpowiedzi, warto pamiętać o rodzajach celów podanych w części informacyjnej. Poproś, by uczestnicy skupili się najpierw na określeniu celu promocji. Zaproponuj, aby każdy członek zespołu zapisał na planszy swoją odpowiedź. Podane pomysły porównajcie z celami projektu i z celami waszego klubu. Zastanówcie się razem, które cele można wykreślić, bo mają niewiele wspólnego z celami organizacji i projektu.

Możesz przedstawić przykład wyznaczenia celu: projekt — Dzień Europejski w szkole; cel organizacji — promocja idei europejskiej w środowisku szkolnym; cel projektu — zwiększenie wiedzy rówieśników na temat korzyści płynących z członkostwa Polski w Unii Europejskiej; cele promocji — poinformowanie o planowanym wydarzeniu, zachęcenie jak najszerszego grona uczniów do uczestnictwa w spotkaniach z zaproszonymi gośćmi, przekonanie o znaczeniu przygotowywanej imprezy.

3. Omów z grupą pozostałe cele, wspólnie posegregujcie je i wpiszcie do tabeli (materiał pomocniczy nr 1).

4. Powieś tę planszę w widocznym miejscu. Na podstawie przedstawionych wyników spróbuj przeprowadzić metodą burzy mózgów rozmowę na temat: „Do jakiej grupy musimy skierować nasze działania, aby osiągnąć podane cele?”

Podczas burzy mózgów zapisuj wszystkie pomysły, bez komentowania i oceniania ich w tym momencie. Po zamknięciu listy omówcie razem wszystkie propozycje i uporządkujcie je. Wykreście te, które są nierealne.

5. Powiedz, że teraz, gdy znacie już cel i grupę, do której chcecie dotrzeć z informacją, czas zająć się wyborem mediów, z którymi będziecie współpracować. Aby dowiedzieć się, jakie media są najbardziej popularne wśród wybranej przez was grupy docelowej, możesz zaproponować przeprowadzenie ankiety (np. jeśli dotyczy to waszej szkoły). Postarajcie się wybrać gazety, audycje radiowe, które interesują się tematyką integracji europejskiej i docierają do osób z waszej grupy docelowej. Jeżeli wspólnie zdecydujecie, że kierujecie projekt do kolegów ze szkoły, pamiętajcie o wykorzystaniu szkolnego radiowęzła, gazetki szkolnej, pisma młodzieżowego ukazującego się w waszej miejscowości.

6. Narysuj kolejną tabelę i poproś uczestników o wypełnienie (materiał pomocniczy nr 2).

Wspólnie zapoznajcie się z materiałem pomocniczym nr 3.

7. Poproś, żeby uczestnicy podzielili się na trzy grupy, które będą wykonywały różne zadania.

Przedstaw zadania grupie A:

Waszym zdaniem będzie przygotowanie propozycji dotyczących patronatu medialnego nad projektem klubu. Zapoznajcie się z materiałem pomocniczym nr 4. Spośród mediów, które wcześniej wskazałiscie, wybierzcie te, do których chcecie zwrócić się z prośbą o patronat medialny (patronat medialny jest formą promocji, bowiem redakcja, która zgadza się na objęcie patronatu w zamian np. za umieszczenie swojego logo, zapewnia pojawienie się informacji o imprezie w swoich serwisach). Przygotujcie propozycję patronatu medialnego dla każdego z wybranych partnerów.

Przedstaw zadania grupie B:

Waszym zadaniem będzie przygotowanie notatki prasowej informującej o projekcie (materiał pomocniczy nr 5), a także przygotowanie listy dziennikarzy, do których skierowana będzie notatka. Przeczytajcie raz jeszcze listę mediów przygotowaną przez całą grupę. Podzielcie się na małe zespoły, z których każdy zajmie się innym tytułem. W zespołach dokonajcie uważnego przeglądu kilku ostatnich numerów gazet, programów telewizyjnych i radiowych, zwracając uwagę na pozycje o tematyce zbliżonej z tematem projektu. Przygotujcie listę zawierającą nazwę gazety, programu, radiostacji, adres (znajdziecie go np. w stopce gazety), a następnie spróbujcie znaleźć nazwiska dziennikarzy zainteresowanych problematyką bliską waszych projektów. W ten sposób powstanie lista kontaktowa, przydatna do wysyłania korespondencji.

Nazwa: gazety, radiostacji, lokalnej telewizji	Adres, telefon, faks, e-mail	Nazwisko: redaktora naczelnego, kierownika, dziennikarzy zajmujących się tematyką europejską

Przedstaw zadania grupie C:

Waszym zadaniem będzie przygotowanie się do wydania gazetki okolicznościowej, która poinformuje o klubie. Sięgnijcie po materiał pomocniczy nr 6 i zapoznajcie się z elementami składowymi gazetki. Następnie, w mniejszych zespołach opracujcie schemat gazetki i poszczególne jej fragmenty. Zastanówcie się nad sposobem jej rozprowadzenia w szkole.

Każda grupa ma 60 minut na wykonanie zadania.

8. Poproś przedstawicieli grup o prezentację wyników pracy na forum całego klubu.

Podczas realizowania tego zadania spotkaliście się z trzema rodzajami współpracy z mediami. Pamiętajcie również o innych formach, takich jak: artykuły problemowe, konferencje prasowe, listy do redakcji, wywiady. Promocja w mediach wymaga wielu przygotowań i wysiłku, ale daje wyraźne efekty. Nie zrażajcie się, jeśli za pierwszym razem odzew w gazetach i radiu będzie nikły. Także dziennikarzy trzeba przyzwyczaić do swojej działalności. Dlatego dbajcie o nawiązane kontakty, podtrzymujcie je, zapraszajcie dziennikarzy na wasze spotkania, konferencje, szkolenia, wysyłajcie swoje publikacje itp.

Materiał pomocniczy nr 1

Tabela celów promocji

Cele informacyjne	Cele perswazyjne	Cele edukacyjne

Materiał pomocniczy nr 2

Tabela adresatów promocji

Cel promocji	Grupa docelowa	Media

Materiał pomocniczy nr 3

Współpraca z mediami

Współpraca organizacji pozarządowej, klubu europejskiego z mediami to stałe staranie się i zabieg o przychyłność dziennikarzy, zainteresowanie ich swoimi programami, zachęcanie do współpracy. Dla tego każda organizacja powinna wybrać osobę, która będzie przede wszystkim zajmować się kontaktami z dziennikarzami.

Pamiętajcie: „Jak nas widzą, tak nas piszą”. Dlatego wszystkie informacje, które przekazujecie dziennikarzom powinny być dopracowane i staranne. Dziennikarz nie musi znać się na tematyce, którą się zajmujecie.

Skarbem każdej organizacji jest dobra baza danych mediów, dlatego zanim przystąpicie do działań promocyjnych:

- Poznajcie media, które was otaczają (kto o czym pisze, kto może być zainteresowany tematyką europejską, jakie gazety, audycje radiowe cieszą się największym powodzeniem wśród młodzieży w waszej miejscowości, kiedy zamyka się wydania poszczególnych gazet — możecie na przykład zorganizować wycieczkę do lokalnych wydawnictw, rozgłośni radiowych).
- Skontaktujcie się z innymi organizacjami w waszej miejscowości, poproście, żeby podzieliły się swoimi doświadczeniami w zakresie współpracy z dziennikarzami.

Do każdego działania wybierzcie odpowiednią formę współpracy z mediami, np.:

- patronat medialny (bliska współpraca z wybraną gazetą),
- notatka prasowa (materiał wysyłany bezpośrednio do dziennikarzy),
- konferencja prasowa (specjalnie zorganizowane spotkanie dla zaproszonych dziennikarzy),
- listy do redakcji,
- artykuły problemowe,
- wywiady,
- udział dziennikarzy w imprezach,
- kontakty osobiste z dziennikarzami.

Materiał pomocniczy nr 4

Patronat medialny

Patronat medialny to warta polecenia forma współpracy. Planując realizację projektu, zwracacie się do wybranych przedstawicieli prasy, radio lub telewizji z prośbą o patronat medialny. W ten sposób proponujecie redakcji zaangażowanie i współodpowiedzialność za projekt. Jest to najbardziej formalny sposób współpracy. Zazwyczaj wymaga podpisania umowy pomiędzy organizacją a patronem medialnym. Duże redakcje, o szerszym zasięgu, mają specjalne działy promocji. To do nich trzeba się zwrócić z propozycją współpracy. Prośbę skierujcie nie tylko do działu promocji, ale także do najważniejszych osób w redakcji, czyli redaktora naczelnego, prezesa wydawnictwa, kierownika programowego, sekretarza redakcji. Patronat medialny zapewni obecność dziennikarzy danej redakcji na imprezie. Decyzja o patronacie daje wam możliwość negocjowania sposobu przekazania informacji o waszym projekcie (długość tekstu, strona gazety, wydanie itp.). Zdecydowanie najlepszym rozwiązaniem jest zaproszenie do współpracy dziennikarzy z miejscowych mediów, którzy są bardziej zainteresowani regionalnymi, stosunkowo niewielkimi w skali kraju czy województwa, wydarzeniami.

Pamiętajcie, że aby uzyskać zgodę na objęcie waszej imprezy patronatem medialnym, musicie:

- przekonać pracowników mediów, że będzie to dla nich opłacalne ze względu na: możliwość opisanie ciekawego i barwnego wydarzenia, szansę na wywiady z ważnymi i znanymi osobistościami, zaproszonymi na imprezę, promocję logo gazety w klubowych materiałach reklamowych itp.,
- jasno określić wasze oczekiwania wobec patrona (jak często mają ukazywać się informacje o imprezie, na której stronie, w którym paśmie nadawania),
- zdać sobie sprawę, że nawet patron medialny nie ma obowiązku pisać dobrze o waszej działalności, jeżeli impreza będzie nieudana — spodziewajcie się rzetelnej krytyki,
- pamiętać, aby nie pozwalać na konkurencję między patronami medialnymi (możecie mieć ich kilku — muszą to być jednak media ukazujące się z różną częstotliwością lub na innym obszarze, skierowane do różnych grup odbiorców).

Patronat medialny powinien być ustalony nie później niż 3 miesiące przed imprezą. Telewizja publiczna rozmowy w sprawie patronatu rozpoczyna na rok przed planowanym wydarzeniem.

Niezwykle ważną, a często niedocenianą, jest „specjalna opieka” nad patronem medialnym. Zróbcie wszystko, by dziennikarze czuli się dobrze na imprezie. Dajcie im szansę zaangażowania się w planowanie i przebieg imprezy (oczywiście, jeśli to możliwe), podkreślajcie patronat, pamiętajcie o listownych i osobistych podziękowaniach po zakończeniu imprezy. Starajcie się utrzymać nawiązany kontakt, stale informując o działaniach.

Materiał pomocniczy nr 5

Notatka prasowa

Przygotowując notatkę prasową, pamiętajcie:

- na biurko dziennikarza trafia co dzień kilkadziesiąt informacji, jeżeli wasza nie będzie wyjątkowa — nie ma szans na jej wnikliwe przeczytanie,
- dziennikarz pracuje w ekspresowym tempie, nie ma czasu na wczytywanie się w zawłość tekstów, dlatego im prościej napiszecie — tym lepiej,
- wasz tekst stanie się podstawą notki w gazecie, podanej informacji w telewizji lub radiu, dobierajcie więc słowa tak, aby nawet wyrwane z kontekstu brzmiały odpowiednio,
- jeśli zainteresujecie dziennikarza swoją notatką, może zechcieć zasięgnąć więcej informacji; umieśćcie wyraźne dane i adres (telefon, e-mail) klubowicza odpowiedzialnego za kontakty z mediami.

Sporządzając notatkę prasową, pamiętajcie o regułach rządzących kompozycją tekstu.

- U góry strony umieśćcie nadawcę informacji (pełna nazwa organizacji, logo dzięki któremu będziecie rozpoznawani).
- Zaznaczcie, jakiego rodzaju informacje wysyłacie, tj. — notatka prasowa, komunikat, zawiadomienie, zaproszenie itp. Pozwoli to dziennikarzowi szybko zorientować się w rodzaju korespondencji.
- Tytuł powinien przyciągnąć uwagę dziennikarza — popracujcie dłużej nad jego brzmieniem. Postarajcie się, by był on możliwie krótki (maksymalnie 5 słów). Tytuł powinien zawierać w sobie najważniejszy element informacji i być tak sformułowany, by zachęcić do przeczytania całości.
- Każdy z kolejnych akapitów stanowić powinien odrębną całość, tak aby dało się wybrać jeden z nich i umieścić w informacji prasowej czy telewizyjnej.
- Pierwszy akapit powinien zawierać podstawowe informacje: Kto? Co? Gdzie? Kiedy? Musi się tu znaleźć najważniejszy element przekazywanej informacji, czyli to, co chcielibyście, by znalazło się na sto procent w informacjach jako motyw wiodący. Najprawdopodobniej to właśnie ten fragment zostanie wykorzystany przez dziennikarzy w krótkiej informacji. Postarajcie się, by akapit nie przekraczał 6 linijek.
- Drugi akapit powinien dostarczyć dodatkowe informacje. Możecie tu umieścić dane o tym, kto będzie uczestniczył w projekcie, jaka jest skala wydarzenia, dlaczego jest ono ważne, jaki jest jego cel.
- Trzeci akapit to rozwinięcie problemowe dwóch pozostałych. W tym miejscu krótko przedstawcie projekt, możecie podać dodatkowe informacje, zawrzeć istotny cytat.
- Koniecznie podajcie dane osoby kontaktowej (imię i nazwisko, adres, telefon, faks, e-mail — jest to konieczne, nawet jeśli są one w nagłówku tekstu). Wymieniona osoba musi być dostępna pod podanym numerem telefonu w dniu rozesłania korespondencji oraz, jeżeli informacja jest jedynie zapowiedzią, od dnia poprzedzającego wydarzenie do momentu zamknięcia gazet i emisji najważniejszych programów informacyjnych. Klubowicz wyznaczony do kontaktów z mediami musi umieć odpowiedzieć na szczegółowe pytania związane z tematem notatki.

Materiał pomocniczy nr 6

Gazetka okolicznościowa

Forma i treść przygotowywanej przez was gazetki okolicznościowej zależą od jej adresata. Inaczej zaprojektujecie materiał, który dotrzeć ma na przykład do uczniów trzecich klas gimnazjum w waszym powiecie, a inaczej do nauczycieli z waszej szkoły.

Tworząc gazetkę możecie się zdecydować na przygotowanie dużej gazetki ściennej, której wykonanie będzie tańsze. Takie rozwiązanie pozwala na większą dowolność w wyborze waszych pomysłów plastycznych (rysunki, zdjęcia, zabawy z papier-mâché) i umożliwia prowadzenie dialogu z czytelnikami, którzy mogą na bieżąco odpowiadać na wasze pomysły, współtworząc i ożywiając gazetkę (innymi słowy, będzie ona miała charakter interaktywny). Największą trudność może sprawić uzyskanie odpowiedniego miejsca do umieszczenia gazetki, widocznego dla czytelników i nie przeszkadzającego w normalnym życiu szkoły (np. nie tarasującego przejścia). Musicie więc zadbać o dobry kontakt i wsparcie władz miejsca, w którym umieszczacie gazetkę (dyrektor szkoły, domu kultury, biblioteki, kina itp.).

Decydując się na przygotowanie gazetki powielanej, pamiętajcie, że daje ona możliwość dotarcia do większej liczby czytelników. Dzięki temu, że każdy może ją wziąć do ręki i przeczytać w wolnej chwili, jest ona formą pełniejszego przekazu (w takiej gazetce możecie zamieścić dłuższe i poważniejsze artykuły, których lektura wymaga czasu i skupienia). Chcąc przygotować gazetkę niewielkim nakładem kosztów, musicie liczyć się z ograniczeniem możliwości graficznych pisma. Przed przygotowaniem gazetki zadbajcie o sposób powielenia (szkolne ksero, zaprzyjaźniona firma poligraficzna, drukarnia). Więcej na temat wydawania gazetki klubowej możecie przeczytać w rozdziale „Gazetka klubowa”.

● ● Scenariusz

Tworzymy prospekt

Cele

- Doskonalenie sposobów przygotowywania materiałów promocyjnych

Czas trwania

3 godziny

Metody

Praca w grupach, praca z tabelami

Materiały pomocnicze

- nr 1 — tabela adresatów prospektu
- nr 2 — tekst „Prospekt”

Wprowadzenie

W tym ćwiczeniu zajmiemy się jedną z najbardziej rozpowszechnionych form promocji: przygotowaniem materiałów reklamowych, takich jak informatory i prospekty. Zdarza się, że sporo osób po raz pierwszy dowiaduje się o istnieniu klubu właśnie dzięki specjalnie przygotowanej publikacji. To jej wygląd i treść decydują, czy ktoś zechce odwiedzić siedzibę organizacji, zapisać się do stowarzyszenia, zostać wolontariuszem w wybranym projekcie, wspomóc finansowo dane działanie. Niezwykle ważne jest więc, by materiały były dobrze przygotowane.

Zanim zaczniecie opracowywać prospekt waszego klubu, upewnijcie się czy macie:

- ciekawą, łatwo wpadającą w ucho nazwę. Nie powinna być zbyt długa. Dobrze, jeśli będzie zawierać element wyróżniający was spośród innych szkolnych klubów europejskich;
- logo — czyli znak graficzny, który jest symbolem klubu. Logo możecie umieszczać na wszystkich przygotowywanych przez was publikacjach, plakatach, kopertach czy papierze listowym. Logo nie powinno zawierać zbyt wielu elementów, tak aby było czytelne i przekazywało podstawowe informacje o was. Jeżeli do tej pory nie macie loga lub nazwy, skorzystajcie z doświadczenia kolegów z innych klubów i rozpiszcie konkurs na nazwę i znak graficzny SKE.

Przebieg ćwiczenia

1. Przedstaw zadanie tego spotkania: opracowanie prospektu o klubie. Pierwszą czynnością będzie wybór adresata i celu, dla którego stworzycie prospekt, drugą — wypełnienie tabeli z informacjami, które powinny znaleźć się w prospekcie, trzecią — opracowanie tekstowe i graficzne. Pracę nad dwoma pierwszymi zadaniami wykonacie wspólnie, ostatnie w mniejszym zespole.

2. Poproś, by wszyscy wspólnie zastanowili się nad odpowiedzią na pytanie:

- Do kogo chcemy dotrzeć z informacjami?
- Co chcemy osiągnąć?

Na dużej kartce papieru wypiszcie odbiorców, których chcecie informować o działaniach klubu. Przeznacz na to ćwiczenie 15 minut.

3. Zachęć, by uczestnicy po przyjrzeniu się wynikom pracy, zastanowili się, które z wymienionych grup chcieliby zaprosić do kontaktów z klubem, powiadomić o tym, co robicie, sprawić, aby zainteresowały

się projektami. Wspólnie zaznaczcie te grupy. Następnie poproś, aby każdy uczestnik spotkania zapisał na kilku kartkach swoje odpowiedzi na pytanie:

— Co chcemy osiągnąć dzięki wydaniu prospektu?

Zbierz i posegreguj kartki, następnie razem je omówcie. Pamiętaj, że przygotowywany materiał ma dotrzeć do szerokiego kręgu odbiorców i być zrozumiały dla osób, z którymi najczęściej pracujecie. W przypadku szkolnych klubów europejskich są to najczęściej: odbiorcy projektów (uczniowie, współmieszkańcy), grupy wsparcia (nauczyciele, rodzice, władze szkolne, samorządowcy), sponsorzy, dziennikarze, inne organizacje pozarządowe.

4. Powieś plakat z wynikami waszej pracy (wpiszcie je także do tabeli, nad którą będziecie pracować w kolejnym ćwiczeniu).

5. Przerysuj na tablicę podaną niżej tabelę (materiał pomocniczy nr 1). Poproś całą grupę o podzielenie się na cztery zespoły (A, B, C, D). Każdy zespół wypełnia jedną kolumnę. Przeznacz na to zadanie 30 minut.

6. Po zakończeniu pracy w zespołach poproś przedstawicieli grup o prezentację wyników. Wspólnie je omówcie.

7. Poproś, by uczestnicy spotkania wybrali niewielką grupę, która pracować będzie nad treścią projektu oraz kilka osób odpowiedzialnych za stronę graficzną ulotki. Wspólnie zapoznajcie się z materiałem pomocniczym nr 2, który pomoże wam w opracowaniu zawartości broszury.

Dzięki wspólnej pracy nad tabelą mieliście szansę zdecydowania, co znajdzie się w przygotowanym prospekcie. W ten sposób każdy klubowicz stał się współautorem prospektu. To niezwykle ważne, aby materiały o klubie, które docierają do szerokiego odbiorcy zawierały dane, z którymi się wszyscy zgadzają. Ostatnia część zadania, polegająca na opracowaniu redakcyjnym i graficznym prospektu, może być wykonana przez kilka osób, które są uzdolnione w tych kierunkach.

Materiał pomocniczy nr 1

Tabela adresatów prospektu

Adresat naszego prospektu:			
Cel, który chcemy osiągnąć przez przygotowanie prospektu:			
Grupa A	Grupa B	Grupa C	Grupa D
Co sprawia, że jesteśmy rozpoznawani jako część większej grupy (rodziny), np. jedna z organizacji pozarządowych, szkolnych klubów europejskich, organizacji przyszkolnych, organizacji zajmujących się tematyką europejską, organizacji zajmujących się młodzieżą?	Co wyróżnia nas spośród innych organizacji?	Co w naszej działalności jest najbardziej atrakcyjne dla wybranego odbiorcy?	Co chcielibyśmy przekazać w naszym prospekcie?

Materiał pomocniczy nr 2

Prospekt

Tworząc prospekt promujący wasz klub, pamiętajcie że:

- już pierwszy rzut oka na wasz prospekt musi zachęcić do zachowania go i przeczytania,
- grafika i tekst prospektu powinny mówić maksymalnie dużo o waszej działalności przy użyciu minimum słów,
- prospekt zawiera najpotrzebniejsze informacje, nie może być jednak przeładowany danymi i tekstem,
- każdy, kto przejrzy prospekt powinien wiedzieć, gdzie szukać dalszych informacji na wasz temat,
- prospekt musi być zrozumiały i czytelny.

Dlatego:

- umieśćcie w prospekcie: misję klubu, logo, nazwę, adres kontaktowy, wskazówkę, gdzie otrzymać więcej informacji,
- postarajcie się, aby prospekt skrótowo przedstawiał działalność SKE, wasze najmocniejsze atuty, cechy wyróżniające,
- używajcie języka w pełni zrozumiałego dla potencjalnego czytelnika,
- nie piszcie niczego, co mogłoby okazać się niezgodne z prawdą (czytelnik straci zaufanie do waszej organizacji),
- starannie opracujcie formę graficzną, pamiętajcie o wygodnym formacie, łatwym do przechowania na półce lub w segregatorze.

KLUB EUROPEJSKI w Grudziądzu

ul. Hoffmanna 1-7, 86-300 Grudziądz

e-mail: klub@w.pl; www.klub.w.pl

Był początek listopada 2000 roku. O dawna myślałem o utworzeniu Klubu Europejskiego. Poszedłem z tym pomysłem do pani dyrektor Zespołu Szkół Technicznych — Mirosławy Wojtaszewskiej. Jako że nasza szkoła ma doświadczenie europejskie (realizowaliśmy wiele programów europejskich, m.in. MOVE oraz dwie edycje programu SOCRATES-COMENIUS), właściwie nie miałem problemów z przekonaniem dyrekcji. Po pertraktacjach otrzymałem nawet pomieszczenie na działalność. Wiadomo, że każdy klub musi mieć swojego opiekuna, wybranego spośród nauczycieli. Doskonale wiedziałem, kto jest idealną osobą na to stanowisko — pani Grażyna Wołowicz. Odkąd pamiętam, opiekowała się naszym samorządem uczniowskim. Można z nią o wszystkim porozmawiać, bez skrępowania i zażenowania. Dodatkowo uczy historii i wiedzy o społeczeństwie — czy można więc było wymarzyć sobie lepszą osobę jako opiekuna klubu? Uff, pani Wołowicz też spodobał się mój pomysł.

Surfując po Internecie natrafiłem na strony Stowarzyszenia „Jeden Świat” — Service Civil International Polska. Była tam wzmianka o organizowanym szkoleniu z zakresu pisania i koordynowania projektu wolontariackiego, tzw. workcamp'u. Zainteresowałem się tym ogłoszeniem, bo organizatorzy, dzięki wsparciu finansowemu ambasady amerykańskiej, zwracali całość kosztów szkolenia. Wysłałem zgłoszenia — pani Wołowicz i moje. Zostaliśmy zakwalifikowani. 14 grudnia pojechaliśmy do Lusowa koło Poznania, gdzie zakwaterowano nas w ośrodku wypoczynkowym „La Costa”. Posiłki były wyśmienite, a warunki pobytu luksusowe. Mimo że szkolenie dotyczyło przeważnie wolontariatu, nauczyliśmy się wielu bardzo ważnych rzeczy, przydatnych w naszej działalności. To właśnie w Lusowie napisaliśmy pierwszy projekt, dostaliśmy pierwsze materiały informacyjne i po raz pierwszy publicznie zaprezentowaliśmy nasze cele. Na tym szkoleniu nawiązaliśmy też pierwsze kontakty z przedstawicielami SKE z Kielc.

Po powrocie, zmobilizowany do działania, szukałem osób, które — tak samo jak ja — chciałyby działać w szkolnym klubie. Zabrałem się za pisanie statutu tej małej organizacji. No i zaczęły się pierwsze problemy. Puste pomieszczenie klubowe nie wyglądało zachęcająco, ale po tygodniu można już było w nim pracować. Znalazły się tu niepotrzebne stoliki z pokoju nauczycielskiego, w którym właśnie wymieniono meble, stare biurko z księgowości, nieprzydatny karnisz z jakiejś sali, wyblakłe firanki z sekretariatu, lampka na biurko, która leżała w piwnicy rodziców, czajnik elektryczny, który właśnie w szkole zastąpiono nowym, ponieważ psuł się wyłącznik oraz zbędne szklanki, tacki i łyżeczki, przyniesione z naszych domów. Nie mieliśmy jednak żadnych funduszy na działalność, a nie chciałem bez przerwy prosić szkoły o pomoc. Razem z Krzysztofem Melerskim, kolegą z równorzędnej klasy, zaczęliśmy szukać sponsorów. Przez 2 tygodnie wstawaliśmy o 5³⁰ rano i zanim rozpoczęły się zajęcia oraz po szkole — do późnych godzin nocnych — w marynarkach i „pod krawatem” chodziliśmy po mieście, prosząc o pomoc w wyposażeniu klubu oraz w zorganizowaniu oficjalnej inauguracji naszej działalności. Teraz nie zliczymy, ile to pism z prośbą o sponsoring zanieśliśmy do rozmaitych instytucji. Nie pamiętamy też, ile to razy siedzieliśmy „na dywaniku” u Pani Dyrektor lub zostawialiśmy po lekcjach z wychowawcą, aby tłumaczyć się ze spóźnień i opuszczonych godzin lekcyjnych z powodu „działań na rzecz klubu”. W szkole lub na poszukiwaniach sponsorów spędzaliśmy więcej czasu niż w domu. Wychodząc po szóstej rano, niejednokrotnie wracaliśmy po dziesiątej wieczorem. Pracy było mnóstwo: trzeba było założyć całą dokumentację. Księga przychodów i rozchodów, karty członków klubu, dziennik, rejestr rachunków, ewidencje pism wychodzących i przychodzących itp. zabierały więcej czasu niż się tego spodziewaliśmy. Krzysztof został wiceprezesem, a do zarządu klubu dołączył kolega z mojej klasy — Paweł Kaszubowski, który został księgowym. Wkrótce przyjęliśmy do siebie Beatę Fryckowską. Objęła ona funkcję sekretarza klubu.

Nasze wysiłki przyniosły oczekiwany efekt. 15 lutego 2001 r. skończyłem pisać statut. 16 lutego zostaliśmy oficjalnie wpisani do statutu szkoły jako Klub Europejski przy Zespole Szkół Technicznych w Grudziądzu.

Trzy miesiące przygotowań miały przynieść pełny sukces lub totalną klęskę podczas uroczystej inauguracji naszej działalności 16 marca. Przygotowywało się do niej 20 członków klubu, którzy zdecydowali się do tego czasu zapisać. Z pewnością nie udałooby się nic zorganizować, gdyby nie pomoc dyrektora Telekomunikacji Polskiej S.A. w Grudziądzu — pana Adama Czapskiego, dzięki któremu mieliśmy do dyspozycji darmową linię telefoniczną. Natomiast dzięki wsparciu Urzędu Miejskiego oraz kilkunastu miejscowych firm, kupiliśmy lub otrzymaliśmy wszystkie potrzebne nam materiały. Jako że w naszej szkole mieliśmy doskonałe warunki do zorganizowania oficjalnego otwarcia klubu (największa aula w mieście, która mieści ok. 400 osób), przeznacziliśmy otrzymane od Urzędu Miejskiego 500 zł na nowy wystrój auli. Kurtynę oraz tło sceny obiliśmy jasnogranatowym materiałem. Przykleiliśmy duży napis „Klub Europejski” oraz 12 gwiazdek. Pod sufitem powiesiliśmy 700 (!!!) niebieskich baloników — niektórzy do dzisiaj pamiętają, jak przez 2,5 godziny 10 osób dmuchało te balony (popsuła nam się pompka elektryczna!).

Nadszedł wielki dzień — piątek, 16 marca 2001 r. Przybyli wszyscy zaproszeni goście: Prezydent Miasta Grudziądza — Bożesław Tafelski, Przewodniczący Rady Miejskiej — Zdzisław Lewandowski, Wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy — Czesław Stawikowski, Pełnomocnik Zarządu Miasta ds. programów Unii Europejskiej — Marek Dondalewski, dyrektor grudziądzkiego teatru — Krystyna Nowak, wszyscy dyrektorzy szkół średnich z Grudziądza, a także wielu innych, znamienitych gości. Zadbaliśmy też o dostateczne nagłośnienie imprezy. Zjawili się dziennikarze Radia Grudziądz, „Gazety Grudziądzkiej”, TV Akcent oraz TV SM. Zaprosiliśmy ponadto reporterów „Gazety Wyborczej”, „Gazety Pomorskiej”, Nowości, RMF-FM, Radia PIK, Programu 1 Polskiego Radia i TVP Bydgoszcz. Wszystko musiało być dopięte na ostatni guzik.

Imprezę rozpoczął występ ogólnopolskiej klasy chóru — Alla Camera, którym dyrygowała Anna Janosz-Olszowy. Specjalnie na tę uroczystość chór nauczył się „Ody do radości” — hymnu Unii Europejskiej — w oryginalnej wersji językowej. Potem przysłała pora na część oficjalną — wystąpienia zaproszonych gości oraz wręczenie pierwszych legitymacji członkowskich. Jak to zwykle bywa — po części oficjalnej przeszliśmy do artystycznej. Zaprosiliśmy samych mistrzów. Na początek zagrał zespół POCIĄG (laureat I miejsca na przeglądzie GAPA'99). Potem nadszedł czas na poezję śpiewaną, czyli recital Beaty Otręby (laureatki II miejsca i nagrody Dyrektora Animacji Kultury w Połczynie Zdrój oraz zdobywczyni II miejsca na Poetyckich Okruchach Lata 2000). Ostatnim wykonawcą wieczoru był Michał Malicki (zdobywca I miejsca w wokalnym konkursie piosenki rozrywkowej w Warszawie). Nie można zapomnieć, że wszystkim wykonawcom akompaniował na fortepianie Marcin Partyka — laureat nagród dla najlepszego akompaniatora na festiwalach w Rybniku, Włocławku, Połczynie Zdrój i Radomiu. Warto dodać, że udało nam się namówić wszystkich artystów, aby zaprezentowali się za szczere „dziękuję”.

Po części artystycznej zaprosiliśmy wszystkich zgromadzonych gości na uroczysty bankiet.

Jedno trzeba przyznać — osiągnęliśmy pełny sukces. Dzięki otwarciu z taką „pompą” mieliśmy później zdecydowanie łatwiej. Przydały się kontakty z mediami, które często same interesują się tym, co robimy, a firmy w mieście wiedzą, jak działamy i że warto w nas inwestować. Oficjalna inauguracja naszej działalności pochłonęła 1700 zł — całą tę kwotę zdobyliśmy sami!

Po wielkim otwarciu nie mogliśmy spocząć na laurach. Od razu wzięliśmy się do pracy. Nadal korzystając z uprzejmości TP S.A. (darmowa linia telefoniczna), nawiązaliśmy kontakt z innymi organizacjami proeuropejskimi. Z Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej w Toruniu przywieźliśmy tysiące ulotek i setki informatorów. Stworzyliśmy też minisieć, obejmującą kilkanaście organizacji. Dzięki sieci sprawnie informujemy się o różnych imprezach, szkoleniach, kursach i obozach o tematyce europejskiej.

Już w tydzień po uroczystym otwarciu (22 marca) pojechaliśmy do Inowrocławia na szkolenie, które odbywało się w ramach projektu *Europa w ławce szkolnej* i dotyczyło organizacji idealnego Klubu Europejskiego. Na szczęście, szkoła zwracała nam koszt podróży pociągiem. Pojechała oczywiście pani Wołowicz (szkolenie przeznaczone było dla opiekunów SKE oraz uczniów), Łukasz Falkowski i ja. Łukasz sprawdził się i został szybko pełnomocnikiem ds. kontaktów z klubami europejskimi.

Warto w tym miejscu nadmienić, iż od początku wiedziałem, że będzie to „Klub Europejski”. Niestety, większość osób przyczepiła nam plaketkę „Klubu Integracji z Unią Europejską”. Nie wszyscy nasi członkowie są zwolennikami integracji z „krajami piętnastki”. To pozwala nam spojrzeć na różne problemy obiektywnie i prowadzić ciekawe dyskusje. Dwóch naszych klubowiczów pojechało na czte-

rodniowe warsztaty poświęcone problemom mniejszości narodowych w Europie, także organizowane przez Stowarzyszenie „Jeden Świat” — SCI Poland z Poznania. Jak zawsze organizatorzy zadbał o noclegi, wyżywienie i pokrycie kosztów podróży. Uczestnicy szkolenia mieszkali razem z przedstawicielami mniejszości żydowskiej, białoruskiej, ukraińskiej, rosyjskiej i bułgarskiej. Poznawali ich kulturę i tradycje. Brali udział w modlitwach żydowskich, robili marteniczki, tańczyli bułgarskie tańce ludowe i... po prostu się integrowali, łamiąc wszystkie przestarzałe stereotypy. Uzyskali wiarygodne dane liczbowe dotyczące mniejszości oraz poznali podstawowe zagadnienia związane z odrębnościami kulturowymi. Dzięki tym warsztatom do dzisiaj utrzymujemy kontakty z przedstawicielami poznanych mniejszości narodowych. Warto dodać, że wyjazd ten przyczynił się do zorganizowania 25 maja seminarium na temat: *Mniejszości narodowe w Europie*. W seminarium wzięli udział uczniowie wszystkich szkół średnich w Grudziądzu oraz mieszkańcy naszego miasta. To spotkanie niewątpliwie przekonało wielu ludzi, że nie jesteśmy organizacją, która jedynie zajmuje się integracją naszego kraju z Unią Europejską.

W tym samym czasie, gdy dwóch naszych przedstawicieli było na warsztatach o mniejszościach narodowych, pięć innych osób z klubu wybrało się do Warszawy na Ogólnopolską Konferencję *Nasza Europa*. Niestety, nie udało nam się pozyskać funduszy na tę podróż. Jednak wychodząc z założenia, że dla chcącego — nic trudnego, pojechaliśmy na własny koszt. Jedna osoba do Warszawy dojechała pociągiem, natomiast cztery pozostałe, razem z bagażami upchały się do małego samochodu. W tym miejscu należą się podziękowania Pani Marioli Sokołowskiej — przewodniczącej Komisji Oświaty i Wychowania Rady Miejskiej Grudziądza oraz wiceprezesa Związku Nauczycielstwa Polskiego w Grudziądzu za ten właśnie transport. Nocowaliśmy u Pawła Murawskiego, członka naszego klubu. Paweł mieszka w Warszawie, więc w SKE odpowiada za kontakty z organizacjami, które ulokowane są w stolicy. Na konferencji, po raz pierwszy, udało nam się otrzymać bardzo ważny dokument — „List polecający działalność Klubu Europejskiego przy ZST w Grudziądzu” podpisany przez Tadeusza Mazowieckiego. Fotografia klubowiczów z pierwszym premierem Rzeczypospolitej do dzisiaj wisi na honorowym miejscu w naszej siedzibie. Roland Freudenstein (jeden z założycieli Fundacji im. Konrada Adenauera) zaprosił wszystkich członków naszego klubu na spotkanie w warszawskiej siedzibie Fundacji. Jak tylko uda nam się zebrać potrzebne na podróż fundusze, na pewno skorzystamy z zaproszenia. Konferencja była okazją do nawiązania wielu kontaktów z innymi organizacjami i klubami europejskimi.

12 kwietnia wystaliśmy na serwer ostateczną wersję stron internetowych naszego klubu. Od tego dnia o wszystkich imprezach informujemy również w sieci pod adresem www.klub.w.pl, a pytań i sugestii dotyczących działalności oczekujemy pod adresem e-mail: klub@w.pl

Na seminarium ewaluacyjnym projektu *Różni — Równi* (w skład którego wchodziły m.in. warsztaty na temat mniejszości narodowych), organizowanym ponownie przez Stowarzyszenie „Jeden Świat” (i tym razem organizatorzy spisali się na medal — nie potrzebowaliśmy żadnych funduszy na wyjazd) przez 4 dni dwóch naszych przedstawicieli pracowało nad konkretnymi programami edukacyjnymi, które można wykorzystywać podczas szkoleń i seminariów. Wtedy jeszcze nie wiedzieliśmy, że wszystkie te pomoce tak bardzo przydadzą się w naszej późniejszej pracy.

W tym czasie do klubu przyjęliśmy nowe osoby. Trzeba dodać, że w pewnym sensie jesteśmy organizacją elitarną. Kandydat na klubowicza musi najpierw wypełnić stosowny formularz zgłoszeniowy. Potem zobowiązany jest do dostarczenia pisemnej opinii wychowawcy klasy, poznać założenia statutowe klubu (i zgadzać się z nimi) oraz pozytywnie przejść rozmowę kwalifikacyjną. Po rozmowie pretendent przechodzi dwutygodniowy okres testowy, podczas którego powinien wykazać się pomysłowością i umiejętnością współpracy z innymi klubowiczami. Ma też wymyślić i przygotować niebanalny projekt. Najlepsze pomysły przeważnie wykorzystujemy w dalszej pracy.

Tak więc po okresie testowym, w pierwszych dniach maja zapisaliśmy kolejne osoby. Już w dniach 10–12 maja z nowym klubowiczem pojechaliśmy do Poznania na Ogólnopolską Konferencję *Młodzieżowe Inicjatywy Proeuropejskie*. Tym razem całą imprezę organizował Ośrodek Badań i Edukacji Europejskiej (zapewnił także zwrot kosztów podróży, nocleg i wyżywienie). Nauczyliśmy się od trenerów z AEGEE nowych „chwytów” socjotechnicznych, pomocnych w pozyskiwaniu sponsorów oraz otrzymaliśmy od prezesa OBiEE — Zbigniewa Czachóra zaświadczenie o gotowości bezpłatnego przyjazdu przedstawicieli OBiEE na organizowane przez nas konferencje i seminaria.

Nawiązaliśmy także współpracę z Generation Europe Foundation z Brukseli, od których otrzymaliśmy polskie opracowanie *Kalendarza ucznia Europa 2001*. W połowie maja dwie osoby wybrały się do Górnego koła Brodnicy na zajęcia, na których uczyli się organizacji wymiany międzynarodowej w ramach programu *Młodzież*. Nasi koledzy poznali też zasady pisania wniosków grantowych z tego programu. Tym razem organizatorzy zapewnili nocleg i wyżywienie, a o fundusze na podróż poprosiliśmy grudziądzkie firmy.

Sami nie zdawaliśmy sobie z tego sprawy, że nadchodził nasz wielki dzień. Wraz z naszą opiekunką, Pawłem Kaszubowskim (księgowym) oraz Mateuszem Fabiszewskim-Jaworskim (pełnomocnikiem ds. kontaktów z zagranicą, posiadaczem CAE — Certificate in Advanced English) w dniach 17–19 maja pojechaliśmy do Bydgoszczy, aby prezentować nasz klub oraz szkołę *na I Międzynarodowych Targach Pracy i Ofert Edukacyjnych*. Okazało się, że kilka z obecnych na targach szkół ma też kluby europejskie. Nawiązaliśmy w ten sposób współpracę z organizacjami z naszego regionu oraz pismem *European Magazine*. Ponadto spotkaliśmy przedstawicieli z Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana i otrzymaliśmy zgodę na bezpłatną prenumeratę Polskiego Kalendarza Europejskiego. Na targach wystawiała się też firma MERIDIAN SKANER, która zgodziła się na współpracę z nami. Dostaliśmy od nich dwie dwustronne mapy Unii Europejskiej i EURO.

23 maja zorganizowaliśmy ogólnoszkolny konkurs wiedzy o Unii Europejskiej. Udało nam się namówić grudziądzki Urząd Miejski, aby ufundował nagrody. Konkurs przeprowadzany był „na żywo” za pośrednictwem sieci radiowęzłowych.

Wkrótce po tym rozpoczęły się bardzo pracołłonne przygotowania do naszego największego projektu. Wiedzieliśmy, że *Net Night* (bo tak nazwaliśmy projekt — w wolnym tłumaczeniu: noc netowa) organizujemy jako pierwsi na naszym kontynencie, a może i jako pierwsi na świecie. *Noc netowa* była międzynarodową konferencją internetową, adresowaną przede wszystkim do klubów europejskich, uczniów szkół średnich, a także do wszystkich zainteresowanych tematyką proeuropejską. Jej celem było nawiązanie kontaktów, poznanie działań innych organizacji oraz stworzenie i zrealizowanie nowych, wspólnych projektów. Konferencja odbywała się przez całą noc. Spędziliśmy ją przed monitorami komputerów, rozmawiając z przedstawicielami organizacji proeuropejskich. Szkołom średnim zaproponowaliśmy zorganizowanie nocnej konferencji w szkolnych pracowniach informatycznych. *Noc Netowa* odbywała się w formie chat-konferencji (rozmowa za pomocą tekstu pisanego) lub chat-video-konferencji (rozmowa za pomocą tekstu pisanego oraz przesyłanego obrazu za pomocą kamer internetowych), w zależności od sprzętu komputerowego, którym dysponowali nasi rozmówcy. „Centrum dowodzenia” mieściło się w naszej szkolnej pracowni informatycznej. Dwóch administratorów moderowało chat oraz czuwało, aby wszystko działało bez zarzutu. Dzięki współpracy z firmą VOBIS COMPUTER mieliśmy do dyspozycji 2 kamery internetowe. Liczba uczestników przeszła nasze najśmielsze oczekiwania. Na chatcie ogólnym znaleźli się goście z Anglii, Czech, Grecji, a nawet z Kanady. Ta internetowa konferencja zaczęła się w piątek 1 czerwca o godzinie 20:00 i trwała do 3:00 w nocy. Według uczestników projektu, prasy, radia i telewizji oraz naszym skromnym zdaniem — projekt okazał się wielkim sukcesem, więc druga jego edycja odbyła się w listopadzie 2001 r.

Po tak udanym projekcie prasa zadała nam pytanie — Co dalej? Nie pozwoliliśmy im czekać zbyt długo na odpowiedź. Już 8 czerwca zorganizowaliśmy w naszej szkole ogólnopolskie seminarium *Korzyści i straty wejścia Polski do Unii Europejskiej*. Oprócz przedstawicieli wszystkich szkół średnich z Grudziądza i zaproszonych gości z organizacji partnerskich, przyjechało też kilka klubów europejskich z Polski. Goście wygłosili wykłady panelowe: prof. Marian Żenkiewicz, członek senackiej Komisji Nauki i Edukacji Narodowej, na temat: *Unia Europejska — nadzieje i zagrożenia* oraz dr Grażyna Ciemniak, wiceprezydent Bydgoszczy, na temat: *Ochrona środowiska a członkostwo w UE*.

Kolejną naszą propozycją było międzynarodowe seminarium *Integracja Europejska a Samorząd Terytorialny*, które zorganizowaliśmy na zlecenie grudziądzkiego Urzędu Miejskiego. Gościem specjalnym był Camiel Hamans — przedstawiciel Parlamentu Europejskiego z Holandii. Grudziądzki NOT zapewnił tłumacza, całe seminarium mogliśmy więc zorganizować w naszym ojczystym języku.

Potrzebne nam były pieniądze. Znów poprosiliśmy o pomoc grudziądzkie firmy. Tym razem mogliśmy zaoferować coś w zamian. Naszym argumentem przetargowym była reklama. Reklama na bannerach podczepionych pod sceną, z której przemawiali zaproszeni goście, reklama na tablicach stojących przed aulą, na naszych stronach internetowych czy też reklama multimedialna wyświetlana na ekranie za pomocą specjalnego rzutnika, który nieodpłatnie pożyczka nam na różne imprezy TP S.A. w Grudziądzu. Wreszcie reklama w prasie, radiu i telewizji (na każdym zdjęciu widać było bannery, a często media zgadzały się nawet wymienić nazwy sponsorów). Na koniec proponowaliśmy reklamę zamieszczaną na naszych ulotkach klubowych, które co jakiś czas funduje nam drukarnia i które rozdajemy na terenie całego miasta.

Nadeszły wreszcie długo oczekiwane wakacje. Jednak przez pierwsze 2 tygodnie nadal intensywnie pracowaliśmy, szukając sponsorów, pisząc listy z podziękowaniami za współpracę, porządkując dokumentację ze szkoleń czy też przygotowując materiały do lekcji europejskich, z którymi zamierzamy wystartować w listopadzie we wszystkich szkołach gimnazjalnych w Grudziądzu. Nawiązaliśmy też

współpracę z firmą ESSIA, która zakupiła nam tablicę flipchartową wartości 500 zł oraz zapowiedziała dalszą pomoc.

Po tej dwumiesięcznej przerwie od nauki zabraliśmy się ponownie do pracy. Już 5 września pięciu naszych przedstawicieli pojechało do Gorzewa, aby spotkać się z zaprzyjaźnionymi klubami z Gostynina oraz Płocka. Rezultatem 3-dniowych dyskusji było opracowanie planu wspólnych działań i imprez oraz ustalenie odpowiedzialnych za poszczególne etapy projektów. Wyznaczono też kolejne dwa spotkania koordynujące, które zorganizują kolejno: Klub Europejski z Gostynina w grudniu br. oraz nasz klub w marcu 2002 r.

8 września razem z pełnomocnikiem ds. kontaktów zagranicznych zostałem zaproszony na III Okrągły Stół Klubów Europejskich do Warszawy. Efektem tej konferencji było nawiązanie współpracy z Małopolskim Forum Edukacji Europejskiej.

Pod koniec września przebywali u nas uczniowie i nauczyciele ze szkół w Czechach, Włoszech, Austrii, Niemczech i Portugalii. Zorganizowaliśmy w naszym klubie spotkanie z zagranicznymi gośćmi. Obowiązującym językiem kontaktowania się był angielski. Jednak, jak zawsze bywa na takich spotkaniach, najbardziej owocne okazały się kontakty na mniej oficjalnym gruncie. Szczególnie obiecująco wygląda przyszła współpraca ze szkołą z miasta Mladá Boleslav z Czech.

Już na początku listopada zorganizujemy II edycję ogólnoeuropejskiego projektu *Net Night*, natomiast od połowy tego miesiąca rozpoczniemy program edukacyjny w grudniadzkich gimnazjach. W styczniu planujemy wystawę pod hasłem *Wspomnienia z Hannoveru* otwartą dla wszystkich mieszkańców naszego miasta. W marcu organizujemy spotkanie z partnerami z Gostynina oraz Płocka. Nie będziemy robić takich przedsięwzięć, jak „dni europejskie” czy „kultura danego kraju”, ponieważ te inicjatywy zostały już zrealizowane w naszej szkole w ramach programu SOCRATES-COMENIUS.

Dzisiaj współpracujemy z wieloma organizacjami z kraju. Mamy partnerów w wielu miastach, między innymi w Warszawie, Poznaniu, Bydgoszczy, Ostrowie Wielkopolskim, Grudziądzu, Płocku, Gostyninie, Radomiu, Kielcach, Toruniu, Chodzieży, Pile, Ciechanowie, Staszowie, Sławnie, Ostrołęce, Połańcu, Nowym Mieście nad Pilicą, Inowrocławiu oraz Ostrzeszowie. Współpracujemy również z zagranicą — z Brukselą, Holandią, Portugalią, Niemcami, Czechami, Austrią, Włochami, a nawet z Kanadą i Meksykiem.

Życzę wszystkim Europejczykom radości myślenia, ostrości spojrzenia, tryumfu i zrozumienia, a przede wszystkim satysfakcji tworzenia. Pamiętajcie — jesteście tym, co stwarza, a stwarzacie to, czym jesteście.

Grzegorz Sokołowski
założyciel i prezes Klubu Europejskiego
przy ZST w Grudziądzu

Klub w sieci

Przychodzi taki moment w waszym klubowym działaniu, że zaczynacie myśleć o projektach, które mają szansę realizacji poza szkołą. Warto wówczas zastanowić się i rozejrzeć, czy wokół was nie ma podobnych organizacji, stowarzyszeń czy fundacji. Jeśli są — to spróbujcie nawiązać z nimi współpracę, połączyć się, a nawet zacząć działać w ...sieci. W tym rozdziale dowiecie się, jak podjąć wspólne działania z innymi klubami, jakie korzyści może przynieść praca w... sieci.

Z pewnością wiecie, jak wygląda sieć rybacka — wiele powiązanych ze sobą jednakowych oczek. To właśnie sposób współdziałania organizacji w sieci — współpraca oparta na zasadzie równości, bez wyłonionego lidera, który miałby decydujący głos. Polskie organizacje pozarządowe (często używa się skrótu pochodzącego z jęz. angielskiego — ngo-sy, czyli non-governmental organisations) działają w wielu różnych sieciach.

Podstawowymi celami współpracy w sieci są:

- wymiana informacji i doświadczeń,
- nawiązywanie kontaktów,
- wspólne przedsięwzięcia realizowane na większą skalę,
- wspólne występowanie w istotnych kwestiach.

Szkolne kluby europejskie jako organizacje pozarządowe mogą włączać się do już istniejących sieci organizacji pozarządowych lub szkolnych, bądź też rozpocząć tworzenie własnych sieci — lokalnych, regionalnych, ogólnokrajowych i międzynarodowych.

W Polsce ruch pozarządowy zaczął się rozwijać intensywnie dopiero od przełomowego roku 1989. Powstało wówczas tysiące stowarzyszeń, fundacji, grup nieformalnych działających w wielu miejscach Polski i zajmujących się różnymi sprawami. Z czasem organizacje te zaczęły ze sobą współpracować, grupować się w mniej lub bardziej formalne ciała. Potrzeba wymiany informacji doprowadziła do powstania wielu sieci. Są to zarówno sieci tematyczne (na przykład grupujące organizacje ekologiczne), jak i regionalne (zajmujące się różnymi zagadnieniami, ale działające na danym obszarze, w regionie, województwie, powiecie itp.).

Głównym celem działania sieci jest wymiana informacji i doświadczeń. Realizują to przez: wydawanie biuletynów informujących o poczynaniach członków sieci, prowadzenie wspólnej strony internetowej, organizowanie spotkań, konferencji, szkoleń. Dobrym przykładem jest Sieć Organizacji Pozarządowych SPLOT, która grupuje organizacje zajmujące się w swoich regionach udzielaniem porad i wspieraniem organizacji pozarządowych. Wspólna strona internetowa, stała korespondencja pomiędzy członkami sieci, cykliczne spotkania pozwalają na bliską współpracę. Proeuropejskie organizacje pozarządowe, zamieszczone w Almanachu Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana, szkolne kluby europejskie, których adresy znajdują się w bazie danych Polskiej Rady Ruchu Europejskiego czy też Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej także tworzą mało sformalizowane sieci ogólnopolskie. Dysponują własnymi biuletynami, w których mogą umieszczać informacje o swojej działalności (Polski Kalendarz Europejski, Europejczyk), wymieniają opinie podczas corocznych spotkań dyskusyjnych (Okrągły Stół Szkolnych Klubów Europejskich, Polskie Spotkania Europejskie), biorą udział w konferencjach i szkoleniach. Funkcjonowanie w sieci nie wymaga specjalnych zabiegów formalnych ani też nie wiąże się z żadnymi wydatkami. Jest to dogodna forma współdziałania.

Pamiętajcie, że współpraca w sieci nic nie kosztuje, za to przynosi wiele zysków.

Jeżeli zastanawiacie się nad stworzeniem nowej sieci, zacznijcie działać. Najpierw poznajcie inne organizacje działające w waszej miejscowości czy regionie, potem nawiążcie z nimi kontakt. Stworzona przez was sieć klubów europejskich czy organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką proeuropejską przyniesie wiele korzyści:

- zaplanowanie działań SKE tak, by nie pokrywały się z imprezami innych organizacji,
- skorzystanie z doświadczenia partnerów we współpracy z mediami, poszukiwaniu sponsorów itp.,
- łatwiejsze poszukiwanie sojuszników,
- sprawniejsze przygotowanie dużych wydarzeń takich, jak np. Tydzień kina europejskiego czy festyn klubów w centrum miasta,
- bardziej skuteczne występowanie np. wobec władz samorządowych.

Pamiętajcie, że nawet jeśli to wy zaczęliście tworzyć sieć w waszej miejscowości, wszystkie włączone organizacje działają na równych zasadach, bez prawa pierwszeństwa.

● ● Scenariusz

Co to jest sieć?

Cele

- Poznanie zasady działania sieci
- Przedstawienie szans i zagrożeń płynących ze współpracy w sieci

Czas trwania

3,5 godziny

Metody

Praca w grupie, metoda SWOT

Materiały pomocnicze

- nr 1 — definicje słownikowe
- nr 2 — tabela SWOT

Środki dydaktyczne

Kłębek włóczki, papier

Jednym z najczęściej używanych słów, zrozumiałych na całym świecie jest „Internet”. Pochodzi z języka angielskiego: „net”, czyli sieć i „inter” — wewnątrz. Idea różnych sieci opanowała cały świat. Na czym polega współpraca w sieci? Dowiedzie się tego podczas ćwiczenia, które może być wstępem do następnego, inicjującego powstanie sieci klubów w waszej miejscowości.

Przebieg ćwiczenia

1. Poproś, żeby wszyscy usiedli w kole w taki sposób, by każdy widział pozostałych uczestników spotkania. Powiedz, żeby każdy w ciszy zastanowił się nad odpowiedzią na pytanie: „Dlaczego działam w naszym klubie?” Przeznacz na to 5 minut.

2. Następnie poproś, by pierwsza chętna osoba krótko (najlepiej w dwóch zdaniach) powiedziała o swojej motywacji. Rzuć do niej kłębek, trzymając koniec nitki. Pierwszy uczestnik po skończonej wypowiedzi wybiera kolejną osobę poprzez wywołanie jej imienia i rzucenie kłębka (sam trzyma „swoją” kawałek). Kolejna osoba udziela odpowiedzi i przekazuje kłębek następnej itd. Powtarzajcie tę czynność tak długo, aż wypowiedzą się wszyscy uczestnicy spotkania. Powstała z włóczki sieć jest waszą siecią, możecie ją przykleić na kartonie, powiesić na ścianie i podpisać „Europejska sieć naszego klubu”.

3. W widocznym miejscu wywieś duży plakat z napisem SIEĆ. Poproś, by wszyscy przez kilka minut w ciszy przyjrzeni się temu napisowi i zastanowili się nad pierwszym nasuwającym się skojarzeniem oraz zwrotami z tym słowem. Następnie zaproś, by każdy z uczestników spotkania napisał wokół podanego hasła zwroty, w których ono występuje.

Po zakończeniu ćwiczenia wspólnie posegregujcie zapisane zwroty; powinny powstać cztery określenia sieci np. rybacka, komunikacyjna, internetowa, sprzedaż.

4. Podziel grupę na cztery mniejsze zespoły. Powiedz, by każdy zespół wybrał jeden z podanych na tablicy zwrotów i opracował definicję określeń ze słowem „sieć” (czas — 15 minut). Po zakończeniu ćwiczenia grupy prezentują na forum wyniki swojej pracy, następnie porównują je z przygotowaną definicją z encyklopedii (materiał pomocniczy nr 1).

Korzystając z przeczytanych definicji, wspólnie zastanówcie się, na czym polega współpraca w ramach sieci i określcie ten rodzaj współdziałania organizacji, w tym klubów. Zapiszcie wszystkie propozycje.

5. Posługując się propozycjami podanymi w poprzednim ćwiczeniu, przeprowadźcie dyskusję na temat: „Czy korzystne dla mojego klubu będzie współdziałanie w regionalnej sieci szkolnych klubów europejskich?”. Aby uporządkować dyskusję, możecie skorzystać z metody SWOT opisanej w materiale pomocniczym nr 2.

Współpraca w sieci może określać formę działania organizacji, firm czy też np. komputerów połączonych ze sobą w charakterystyczny sposób. Zawsze jednak celem istnienia takiej sieci jest ułatwienie dostępu do informacji, przepływu danych. Będąc w sieci, współpracujesz z innymi jej członkami na zasadzie partnerstwa i wzajemnej pomocy. Nie ma między wami żadnego układu hierarchicznego. Era Internetu pokazała, że bez umiejętności dzielenia się informacjami z innymi i samodzielnego docierania do potrzebnych danych nie sposób sprawnie funkcjonować i odnosić sukcesy. Podobnie jak pojedynczemu sklepowi trudniej jest osiągać sukces niż sieci supermarketów, tak też pojedynczemu klubowi często trudno jest pracować w oderwaniu od innych klubów i organizacji proeuropejskich działających na jego terenie. Decydując się na współpracę w sieci, trzeba pamiętać, że jest ona jedynie sposobem na ułatwienie wam waszej codziennej działalności w SKE, nie może jej zastąpić.

Materiał pomocniczy nr 1

Definicje słowa „sieć”

1. Podstawowy sprzęt rybacki, narzędzie do połowu ryb, duża siatka z linek lub sznurka, również podobna konstrukcja stosowana do odławiania zwierząt, ptaków.
2. Ogół jednostek, placówek itp. w jakiś sposób ze sobą powiązanych (np. profilem, celem działania, przeznaczeniem), należących do jakiegoś systemu, stanowiących jakąś strukturę: sieć gastronomiczna, sieć wywiadowcza, sieć hoteli, domów towarowych.
3. Ogół połączeń, dróg, linii przesyłowych itp., umożliwiających komunikację, przekazywanie czegoś, transport określonego typu na danym obszarze — sieć kolejowa, telefoniczna, ciepłownicza, sieć dróg lądowych, rzecznych.
4. Charakterystyczna siatka, którą przedzie pająk, pajęczyna.

Opracowano na podstawie „Słownika współczesnego języka polskiego”, Wydawnictwo „Wilga”, Warszawa 2000.

Materiał pomocniczy nr 2

Tabela SWOT

Praca z taką tabelą nazywa się często: pracą metodą SWOT. Pozwala ona dobrze przyjrzeć się pozytywnym i negatywnym konsekwencjom podejmowanej przez nas decyzji. Gdy nie jesteście pewni, jak macie postąpić, SWOT może pomóc wam znaleźć najlepsze rozwiązanie.

Narysuj podobną tabelę na tablicy / flipcharcie i postaraj się wspólnie ją wypełnić, wpisując do poszczególnych kolumn i wierszy odpowiedzi na pytania: Jakie są mocne strony działania mojego klubu w sieci, a jakie słabe? Jakie szanse, a jakie zagrożenia przyniesie ze sobą taka decyzja?

Po zakończeniu pracy podsumujcie wyniki.

Temat: Mój klub działa (współpracuje) w regionalnej sieci szkolnych klubów europejskich

(Strong) — mocne strony, zalety	(Weak) — słabe strony, wady
(Opportunity) — szanse	(Treat) — zagrożenia

● ● Scenariusz

Tworzymy sieć

Cele

Doskonalenie umiejętności komunikacji

Czas trwania

3,5 godziny

Metody

Praca w grupach, dyskusja

Materiały pomocnicze

- nr 1 — schemat organizacji
- nr 2 — schemat form działania
- nr 3 — tabela zadaniowa

Jeśli jako członkowie klubu czujecie, że przyszła pora, aby swoimi doświadczeniami podzielić się z innymi, a także rozpocząć współpracę z organizacjami, działającymi podobnie jak wy, na rzecz integracji europejskiej w waszym regionie, możecie zainicjować pierwszy kontakt, który stanie się zaczątkiem istnienia lokalnej sieci. Korzystając z baz danych (takich jak, Bank Informacji o Organizacjach Pozarządowych Klon/Jawor, baza danych Szkolnych Klubów Europejskich Polskiej Rady Ruchu Europejskiego, Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana, CIE itd.), wybierzcie organizacje, które chcecie zachęcić do współpracy. Następnie, w klubie postarajcie się opracować przebieg planowanego spotkania. Oto kilka porad:

- spotkanie powinno być prowadzone przez osobę bezstronną (najlepiej byłoby, aby nie reprezentowała żadnej organizacji),
- w spotkaniu równe prawo głosu powinno przypaść reprezentantom wszystkich instytucji,
- zadbajcie o to, aby organizacje przybyły na spotkanie, wiedząc, jaki jest jego cel i planowany przebieg,
- efekty spotkania, zaakceptowane przez wszystkich uczestników powinny w formie pisemnej dotrzeć do każdej organizacji.

Jeśli zdecydowaliście się na przeprowadzenie pierwszego spotkania, możecie zorganizować je według poniższego schematu.

Zadania

1. Spotkaliście się, aby wspólnie porozmawiać o możliwościach współpracy waszych organizacji. Osoby, które pozytywnie odpowiedziały na zaproszenie reprezentują organizacje zainteresowane tym zagadnieniem. Zanim jednak zabierzecie się za szczegółowe planowanie form działania sieci, postarajcie się odpowiedzieć sobie na kilka ważnych pytań.

- Czego oczekujemy od mającej powstać sieci?
  - Co wartościowego może wnieść moja organizacja do zawiązującej się sieci współpracy?
  - Jak wyobrażam sobie działanie sieci?
- Podzielcie się na dwie grupy.

Zadanie dla grupy I

1. Poproś, żeby każdy członek tego zespołu na pojedynczych kartkach umieścił krótką odpowiedź na pytanie:

- Co najbardziej przeszkadza mojej organizacji w działalności?
- Co chciałbym poprawić?

Powiedz, że odpowiedzi trzeba tak zapisać, aby na jednej kartce znalazła się tylko jedna myśl, np. brak sojuszników (jedna kartka), niedosyt informacji (druga kartka) itd. Przeznacz 10 minut na to zadanie.

2. Zbierz wszystkie kartki i powieś w widocznym miejscu na tablicy. Omówcie wyniki pracy i wspólnie zastanówcie się, czy tworzona sieć może pomóc w usunięciu wymienionych wcześniej przeszkód. Wyniki dyskusji zapisz na dużej kartce pod hasłem: Czego oczekuję od przyszłej sieci?

3. Przedstaw efekty pracy pozostałym uczestnikom spotkania, zachęcając ich do dorzucania nowych pomysłów.

Zadanie dla grupy II

1. Zadбай, aby w tej grupie znalazł się przynajmniej jeden reprezentant każdej obecnej na spotkaniu organizacji. Zaproponuj, by uczestnicy wypełnili samodzielnie poniższy schemat dotyczący jego organizacji (materiał pomocniczy nr 1). Następnie zaprezentujcie swoje schematy. Pozwoli to wam lepiej poznać siebie i swoje organizacje.

2. Na osobnym dużym arkuszu wypiszcie informacje o najmocniejszych atutach wszystkich organizacji. Wyniki swojej pracy przedstawcie pozostałym uczestnikom spotkania.

Praca wspólna

1. Przyglądając się wynikom pracy w grupach, wspólnie przedyskutujcie, jak wyobrażacie sobie funkcjonowanie waszej sieci. Ustalcie możliwe formy działania sieci (materiał pomocniczy 2).

2. Poproś uczestników, by wypisali je na osobnych kartkach i zachęć ich, aby zapisywali się pod zadaniami, które ich interesują. W ten sposób powstaną grupy zadaniowe.

3. Zaproponuj spotkanie w tych grupach. Np. grupa odpowiedzialna za stworzenie listy dyskusyjnej czy też wspólnej strony internetowej.

4. Zachęć, by w grupach zadaniowych opracować plan działania na najbliższy okres. Tworząc go, możecie skorzystać z tabeli (materiał pomocniczy nr 3). Takie tabele pomogą wam w dalszej pracy, pozwolą też innym uczestnikom sieci śledzić waszą pracę i włączać się w jej poszczególne etapy. Tabele roześlijcie do wszystkich uczestników sieci.

Przytoczone ćwiczenie odnosi się do sytuacji, gdy przymierzacie się do stworzenia własnej lokalnej bądź regionalnej sieci. Oczywiście można zrezygnować ze wspólnego spotkania i całą dyskusję na temat sieci przeprowadzić przy wykorzystaniu Internetu. Czasami najsprawniejsze sieci powstają spontanicznie, gdy organizacje grupują się wokół konkretnego problemu, który chcą wspólnie rozwiązać. Ważne jest, abyście zadbali, by każda organizacja włączająca się do sieci czuła, że spełnia ona także jej oczekiwania.

Materiał pomocniczy nr 1

Schemat organizacji

Nazwa organizacji:

Adres:

Misja mojej organizacji:

Jak długo działamy:

Do kogo kierujemy nasze programy:

Na jakim obszarze działamy:

Nasze najważniejsze programy to .....

Największym atutem mojej organizacji jest .....

Materiał pomocniczy nr 2

Schemat form działania

Współpraca w sieci

Współpraca w sieci może przybrać różnorodne formy. Ich wybór zależy od waszych potrzeb. Pamiętajcie jednak, że zawsze lepiej zacząć od prostych zadań i dobrze je wypełnić (tzw. metoda małych kroków) niż decydować się na duże przedsięwzięcie, którego możecie nie udźwignąć. Początkiem współpracy w sieci może być wymiana adresów, stały kontakt e-mailowy, cykliczne spotkania, na których będziecie dzielić się informacjami. Często też sieci zaczynają swoją działalność od wspólnego załatwienia jakiejś sprawy, np. przedstawiciele kilkunastu organizacji występują do władz miasta o udostępnienie taniego lokalu, w którym będą mogły odbywać się otwarte spotkania.

Z czasem, gdy lepiej się poznacie, możecie zacząć realizować wspólne projekty.

Oto kilka przykładów sposobów współpracy w ramach sieci organizacji.

Wymiana informacji poprzez:

- cykliczne spotkania,
- listę dyskusyjną,
- stałą korespondencję,
- publikacje dotyczące bieżących wydarzeń (np. biuletyn sieci),
- wspólną stronę internetową,
- wzajemne zapraszanie się na organizowane imprezy.

Doskonalenie się wewnątrz sieci:

- wspólne szkolenia,
- wyjazdy studyjne,
- wymiana członków między organizacjami (staże).

Wspólne działania zewnętrzne:

- konferencje,
- konkursy,
- dni europejskie,
- festyny,
- parady,
- wyjazdy,
- wymiany młodzieżowe,
- opracowywanie wspólnego stanowiska w ważnych sprawach,
- konferencje prasowe.

Materiał pomocniczy nr 3

Tabela zadaniowa

Podejmując wspólne działania, dobrze jest je koordynować tak, aby każdy wiedział, kto za co jest odpowiedzialny. Poniższa tabela pomoże wam czytelnie zapisać zadania i osoby za nie odpowiedzialne. Znakiem X zaznaczone są terminy poszczególnych prac. Przygotowanie strony internetowej zgodnie z tabelą powinno np. trwać od października do grudnia.

Co będziemy robić?	Osoba odpowiedzialna	W jakim czasie?			
		wrzesień	październik	listopad	grudzień
Przygotowanie strony internetowej	Jacek z Klubu X		XXXXXX	XXXXXX	XXXXXX
Prowadzenie wspólnej bazy adresowej	Anna z Klubu Y	XXXXXX	XXXXXX	XXXXXX	XXXXXX
Uruchomienie listy dyskusyjnej	Ela z Klubu Z				XXXXXX
ltd.					

Klub wyjeżdża i gości

Info

Internet, telefon, listy są znakomitymi sposobami poznania i zaprzyjaźnienia się z kolegami z innych krajów, ale pozostawiają poczucie niedosytu. Znacie się z korespondencji, wymieniacie uwagi o zespołach muzycznych, filmach, w Internecie chatujecie o polityce, aktorach, szkole. Po pewnym czasie to jednak nie wystarcza. Brakuje wam dłuższej rozmowy, bliskości, wspólnego przeżywania. Zaczynacie rozmawiać, co zrobić, by się poznać, wspólnie przeżyć coś interesującego, zdobyć ciekawe doświadczenia.

Międzynarodowa wymiana daje wam szansę spełnienia wielu marzeń: poznania nowego kraju, kultury, spotkania rówieśników, z którymi utrzymujecie korespondencję, szlifowania obcego języka. Korzystając z gościnności kolegów, macie możliwość zobaczenia wielu zakątków, do których nie docierają biura podróży i zetknięcia się z prawdziwym życiem w innym społeczeństwie.

Z tego rozdziału dowiedziecie się, jak zorganizować wymianę międzynarodową, jakie kroki podjąć, by wspólnie z opiekunem (nauczycielem) wyjechać za granicę lub przyjąć gości.

Najlepszym metodą na sprawne i skuteczne przeprowadzenie tego przedsięwzięcia jest projekt. W poprzednich rozdziałach dowiedzieliście się, na czym polega ten sposób pracy, jakie są jego zalety i wady. Spróbujcie, zgodnie z harmonogramem projektu, ułożyć działania związane z przygotowaniem wyjazdu lub pobytem zagranicznych gości w waszej miejscowości. Pomogą wam w tym kolejne kroki przedstawione w scenariuszu. W części adresowanej do opiekuna znajduje się materiał, dotyczący wymian młodzieżowych w ramach programów europejskich koordynowanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji (strona 247).

Scenariusz

Cele projektu

- Zorganizowanie przez klub europejski międzynarodowej wymiany młodzieży
- Przygotowanie liderów do podejmowania działań związanych z organizacją wymiany
- Umożliwienie kontaktu z inną kulturą
- Umożliwienie doskonalenia znajomości języka obcego
- Poznanie stylu i warunków życia rówieśników w innych krajach
- Zdobycie umiejętności planowania, organizowania i oceniania własnej nauki

Uczestnicy

- Grupa klubowiczów i osoba dorosła (opiekun klubu, nauczyciel języka obcego); najlepiej, jeśli w grupie jest nie więcej niż 12 osób,

Metody pracy

Projekt

Czas trwania

Rok szkolny lub kalendarzowy

Przebieg

1. Wybór grupy rówieśników / kolegów, z którymi chcecie się odwiedzić.
2. Ustalenie zasad pracy podczas projektu.
3. Podział obowiązków pomiędzy klubowiczami.
4. Ustalenie harmonogramu kolejnych zadań.
5. Realizacja zadania.
6. Ewaluacja projektu.

Krok 1.

Z kim i dlaczego chcecie się wymieniać?

Zorganizujcie spotkanie, na którym rozpoczniecie pierwsze rozmowy o projekcie wymiany. Przede wszystkim zastanówcie się, z kim chcecie współpracować. Sprawa jest oczywista, jeżeli korespondujecie z rówieśnikami z zagranicy (z zaprzyjaźnioną szkołą, klubem europejskim, uczniami włączonymi w programy europejskie). Jeśli oni zainteresowani są wymianą, macie już jasność, kogo chcecie gościć u siebie lub do kogo pojechać.

Trudniejsza jest sytuacja, jeśli przed wami decyzja o wyborze partnera.

Ponieważ niemal każdy z was ma niespełnione marzenia o dalekich podróżach, niełatwo będzie wam podjąć decyzję, z którą się wszyscy zgodzą.

Na początku spróbujcie metodą burzy mózgów spisać na tablicy nazwy krajów, do których chcielibyście pojechać. A potem postarajcie się odpowiedzieć na kilka bardzo istotnych pytań. To one pomogą wam podjąć decyzję. Oczywiście, nie musicie dokonywać wyboru podczas pierwszego spotkania. Dajcie sobie czas na wybranie najbardziej dogodnej propozycji. A to kilka przydatnych pytań.

- Dlaczego chcemy zorganizować wymianę młodzieży?
- Jaki kraj chcemy odwiedzić i dlaczego?
- Gdzie i w jaki sposób będziemy szukać partnera?
- Czy chcemy, aby nasza wymiana związana była z określonym tematem lub formą zajęć?
- Jaki termin wymiany będzie najlepszy?

Pracując metodą burzy mózgów, musicie pamiętać, że wszystkie odpowiedzi powinny być zapisane tak, by były widoczne i czytelne dla każdej osoby. Notujcie wszystkie propozycje, nie komentując i nie oceniając w tym momencie. Na zakończenie upewnijcie się, czy wszyscy, którzy mieli pomysły, już je zgłosili.

To przykład zapisanych odpowiedzi podczas burzy mózgów.

Dlaczego chcemy zorganizować wymianę?

- Uczymy się języka obcego i chcemy sprawdzić, czy umiemy się w nim porozumieć.
- Ciekawi nas, jak nasi rówieśnicy w Europie spędzają wolny czas.
- Działamy w SKE i chcemy pogłębić wiedzę o Unii Europejskiej.
- Jesteśmy zainteresowani, jak działa szkoła w kraju członkowskim UE, jakie wymagania stawiane są przed naszymi rówieśnikami.

- Chcemy podyskutować o przyszłych możliwościach pracy dla młodych Polaków w krajach UE.
- Interesują nas różne kraje i planujemy zwiedzić kilka interesujących miejsc.
- Chcemy wyruszyć na zagraniczną wycieczkę i fajnie spędzić czas.

Jeśli jesteście zgodni w wyborze kraju (przyjmijmy, że najwięcej głosów członkowie SKE oddali na Niemcy), popracujcie nad szerszym uzasadnieniem tego pomysłu.

Przygotujcie kartki z zapisanymi pytaniami (najlepiej na jednej kartce — jedno pytanie). Kartki powinny być powielone (kilka kompletów — ich liczba zależy od liczby zespołów, na które podzielicie całą grupę). Każdy zespół powinien odpowiedzieć na podane pytania, np.:

Dlaczego chcemy odwiedzić Niemcy?

- Jesteśmy zainteresowani możliwościami pracy w Niemczech po studiach.
- Uczymy się języka niemieckiego i chcemy sprawdzić swoje umiejętności.
- Chcemy poznać problemy i zainteresowania naszych rówieśników z Niemiec.
- Chcemy się więcej dowiedzieć o polityce ekologicznej w Niemczech i działaniach Partii Zielonych.
- Planujemy rozpocząć projekt ekologiczny ze szkołą z kraju UE.

Gdzie i w jaki sposób będziemy szukać partnera do wymiany?

- Ciotka Mateusza mieszka w Bawarii – można napisać list
- Telefon do Krzyżowej
- Internet
- Program SOCRATES – COMENIUS
- Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
- Urząd Gminy

Jaka forma wymiany jest dla nas najbardziej interesująca?

- Zajęcia warsztatowe
- Obóz ekologiczny
- Wspólne lekcje
- Wspólny projekt

Od kiedy zaczynamy pracować nad projektem?

- Od wakacji
- Od września
- Przez cały rok szkolny

Gdy już wiecie, dokąd chcecie pojechać, zastanówcie się nad sposobem znalezienia partnera do wymiany.

Krok 2.

Jak znaleźć partnera?

Sposobów znalezienia partnera jest wiele, możecie skorzystać z kontaktów koleżeńskich, doświadczenia rodziców, oficjalnych informacji. To lista przykładów nieformalnych i formalnych kontaktów, przydatnych w szukaniu.

Kontakty nieformalne:

- kontakty prywatne: własne, nauczycieli, znajomych,
- ośrodki, firmy lub grupy, które mają kontakty z zagranicznymi partnerami,
- szkoły językowe, zatrudniające tzw. native-speakerów, czyli nauczycieli-cudzoziemców,
- organizacje młodzieżowe, kościelne, grupy dyskusyjne w Internecie.

Kontakty formalne:

- władze lokalne (np. urząd miasta, gminy, marszałkowski), posiadające oficjalne kontakty partnerskie z ośrodkami zagranicznymi (często jest to formuła związku miast bliźniaczych),
- ośrodki informacji dla organizacji pozarządowych,
- fundacje i organizacje pozarządowe,
- agendy rządowe.

Jeżeli chcecie skorzystać z formalnych kontaktów, zwróćcie się o pomoc do Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej, poszukajcie w Internecie.

Jednym z bardzo skutecznych sposobów jest skontaktowanie się z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji. W tym przypadku poproście o pomoc opiekuna klubu, który podejmie się prowadzenia całego projektu w ramach programu SOCRATES – COMENIUS. Jest to program powołany przez Wspólnotę Europejską, wspierający międzynarodową współpracę szkół, uczelni oraz innych placówek związanych z edukacją. Program ustanowiony został w roku 1995, początkowo na pięć (1995–1999), a następnie przedłużony na siedem lat (2000–2006).

Krok 3.

Nawiązanie kontaktu z potencjalnym partnerem

Po sprawdzeniu w kilku miejscach macie listę szkół, z którymi chętnie zawarlibyście bliższy kontakt. Wśród nich są szkoły, w których uczą się rówieśnicy znani wam z wcześniejszej korespondencji oraz nowe placówki. Teraz czas na nawiązanie kontaktu i wysłanie propozycji wymiany.

Przygotujcie list, w którym przedstawicie swój klub i zaoferujecie współpracę. W pierwszym liście powinny znaleźć się informacje dotyczące: waszej szkoły, klubu, a także propozycja nawiązania kontaktu. List musi być wysłany drogą oficjalną — jeśli kierujecie go do szkoły, powinien być podpisany przez dyrektora waszej szkoły lub opiekuna klubu. Możecie poprosić dyrektora, by wyraził zgodę na użycie papieru firmowego szkoły (jeżeli taki jest) lub na opieczątowanie korespondencji. W ten sposób przyszły partner zostanie poinformowany, że wasza działalność jest akceptowana przez dyrekcję i nauczycieli.

Propozycję listu opracujcie wspólnie z opiekunem klubu. Następnym krokiem będzie skontaktowanie się z nauczycielem języka obcego (w naszym przypadku — niemieckiego) i praca nad przetłumaczeniem tekstu.

A to przykład listu do uczniów ze szkoły w Niemczech.

Pieczęć szkoły

miejsce i data

Witajcie,

jesteśmy uczniami II klasy gimnazjum, mamy po 14 lat. Od dwóch lat uczymy się języka niemieckiego. Podczas nauki niemieckiego poznajemy historię i kulturę waszego kraju. W naszej szkole działa Szkolny Klub Europejski. Jesteśmy jego członkami. Mamy nadzieję, że zetknęliście się z ideą klubów europejskich. To znakomity pomysł na poznawanie nowych kolegów z różnych krajów Europy. I właśnie dlatego piszemy do was ten list. Chcielibyśmy wspólnie z uczniami z Niemiec podjąć się zorganizowania międzynarodowej wymiany. W naszym klubie zbieramy informacje o różnych sposobach ratowania środowiska naturalnego. Ponieważ nasza miejscowość, tak jak i wasza, otoczona jest lasami, jesteśmy ciekawi, czy zajmujecie się ochroną przyrody. Zainteresowaliśmy się, jak wygląda polityka partii ekologicznych w krajach Unii Europejskiej. Wydaje nam się, że właśnie niemieccy ekolodzy mają ogromne sukcesy. Chcielibyśmy poznać wasze zdanie. Pomysł napisania akurat do was zrodził się dzięki cioci

naszego kolegi. Pani Barbara Fiszer mieszka w waszej miejscowości i to ona podsunęła wasz adres. Opowiedziała też o was, bo jednym z uczniów jest jej syn, Janek. Z opowieści pani Barbary wynika, że lubicie robić różne ciekawe rzeczy. Może spróbujemy zrobić je razem? Proponujemy wam zorganizowanie wymiany — czyli przyjazd do nas, do Polski, a potem nasz pobyt w Niemczech. Napiszcie nam, co o tym myślicie. Może kontaktować się tradycyjnie, albo przez Internet. Zapraszamy na naszą stronę www.gim24.ids.pl.

Serdecznie pozdrawiamy

Uczniowie II klasy, członkowie Szkolnego Klubu Europejskiego wraz z opiekunem p. Małgorzatą Kowską.

Do listu dołączamy zdjęcie naszego klubu z ostatnich Dni Europejskich.

Po wysłaniu tego listu i otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi macie czas na wstępne przygotowanie grupy osób, które chcą zaangażować się w projekt. Teraz powinniście wspólnie z opiekunem zastanowić się nad kolejnością dalszych działań. Od tej decyzji będą zależały plany finansowe przedsięwzięcia. Pamiętajcie, że mimo, iż planujecie dofinansowanie ze strony sponsorów, może się tak zdarzyć, że koszty pobytu gości w waszych domach będą musieli w części pokryć rodzice (podobnie wasz wyjazd zagraniczny). Z tego powodu bardzo rozważnie zastanówcie się nad następnym krokiem.

Krok 4.

Przygotowujemy listę chętnych

Wyjazd zagraniczny jest z pewnością jedną z najciekawszych przygód podejmowanych przez klub. Niestety, może się tak zdarzyć, że jest więcej chętnych na wyjazd niż wolnych miejsc. Z tego powodu starannie przygotujcie listę osób, które wezmą udział w wymianie. Zastanówcie się nad kryteriami doboru, a także możliwościami włączenia w projekt jak najliczniejszej grupy klubowiczów. Być może uda wam się tak przeprowadzić wymianę, że w ciągu np. dwóch lat wyjadą wszyscy zainteresowani. Te wszystkie ustalenia podejmujcie z opiekunem klubu, a następnie z rodzicami. Ich udział jest bardzo ważny, bowiem to rodzice wyrażają formalną zgodę na wasz wyjazd zagraniczny. Oni także będą prawdopodobnie musieli zapłacić część kosztów związanych z wymianą (np. koszt pobytu zagranicznego gościa w domu czy waszego wyjazdu za granicę).

Zacznijcie od ustalenia podstawowych warunków kwalifikujących do wyjazdu, np.:

- dobra znajomość języka obcego (w stopniu umożliwiającym porozumienie),
- zaangażowanie w prace klubu,
- odpowiedzialność,
- umiejętność współpracy,
- ewentualnie możliwość goszczenia zagranicznego rówieśnika.

Oczywiście każda osoba, która chciałaby wyjechać, musi mieć pisemną zgodę rodziców. Jest to warunek otrzymania paszportu, niekiedy wizy. Klubowicze mogą wyjechać za granicę jedynie pod opieką opiekuna, nauczyciela, czyli osoby dorosłej. Żadne państwo nie wpuści grupy niepełnoletnich osób, które podróżują bez dorosłych.

Po sporządzeniu pierwszej listy chętnych ustalcie, jakie są koszty otrzymania paszportu, miejsce i okres załatwiania wszelkich formalności. Następnym krokiem będzie nawiązanie ściślejszej współpracy z wybranym partnerem.

Krok 5.

Nawiązujemy pierwsze kontakty

Podczas oczekiwania na odpowiedź z wybranej szkoły opracujcie własną prezentację. Może to być szczegółowe przedstawienie zespołu oraz każdego członka klubu. Prezentacja powinna przekonać niezdecydowanych, że warto się z wami poznać.

Odpowiedź na waszą pierwszą propozycję przyjdzie prawdopodobnie po kilku tygodniach. Nie zrażajcie się długim czekaniem. Jeśli bardzo wam zależy — wyślijcie, jeszcze przed otrzymaniem odpowiedzi

— swoją prezentację. Jeśli nie możecie się doczekać na odpowiedź (minęło ok. 5-6 tygodni), spróbujcie napisać do innej szkoły.

Po otrzymaniu listu, w którym wasi rówieśnicy zgadzają się na wspólne działania, zastanówcie się nad szczegółowymi propozycjami tematów, nad którymi chcielibyście pracować razem z niemieckimi kolegami. Zaproponujcie też kilka różnych terminów, tak byście wspólnie mieli możliwość wybrania najbardziej dogodnego.

Na tym etapie przygotowań warto wybrać spośród członków klubu zespół sekretarzy, odpowiedzialnych za korespondencję (pisanie listów, terminowe wysyłanie, tłumaczenia).

Krok 6.

Ustalamy warunki wymiany

W kolejnych listach ustalacie z kolegami z Niemiec kilka istotnych spraw, które muszą być wyjaśnione przed podjęciem ostatecznych decyzji. Postarajcie się odpowiedzieć na następujące pytania:

- Kto kogo odwiedzi po raz pierwszy?
- Co chcielibyśmy zobaczyć / poznać podczas wizyty w Niemczech i co nasi rówieśnicy chcieliby zobaczyć / poznać u nas?
- Nad jakim zagadnieniem będziemy wspólnie pracowali?
- Jakie mamy możliwości finansowe?
- Na jak długi pobyt nas stać?
- Ile osób będzie liczyła grupa (w tym — ilu dorosłych)?

Są to szczegóły, na które musicie odpowiedzieć.

Krok 7.

Przygotowujemy plan działania

Jeśli znacie odpowiedzi na podstawowe pytania, zacznijcie dokładnie planować działania związane z wymianą. Dobrze przygotowany plan zaoszczędzi wam wielu stresów i niepotrzebnych problemów. W szczegółowym harmonogramie muszą znaleźć się następujące pozycje:

- podział zadań między poszczególne osoby,
- dokładny harmonogram pracy (rozpisany na dni i tygodnie),
- kosztorys przedsięwzięcia.

Opracowany plan musi być gotowy co najmniej na 3 miesiące przed wyznaczonym terminem spotkania. W tym momencie musicie zdecydować się na wybór lidera, który będzie „spinał” działania, pilnował terminów realizacji poszczególnych zadań.

Krok 8.

Przedstawiamy program wizyty

Przygotowany program wizyty (jeśli wspólnie zdecydowaliście, że na początek to wy przyjmiecie gości z Niemiec) wyślijcie do swoich partnerów. Oczywiście program musi być wcześniej zaakceptowany przez dyrektora szkoły i rodziców oraz dokładnie i bezbłędnie przetłumaczony. W liście zaznaczcie, że jesteście otwarci na wszelkiego rodzaju zmiany, propozycje. Być może okaże się, że wasi goście chcieliby zobaczyć miejsce, którego nie uwzględniliście w propozycji. Nie zakładajcie nigdy, że program ustalony na trzy miesiące przed wizytą będzie obowiązywał w stu procentach. Zawsze może się wydarzyć coś niezapowiedzianego, co zburzy wcześniejsze ustalenia.

Jeżeli macie harmonogram działania, podział obowiązków, listę uczestników wymiany, a przede wszystkim akceptację dyrektora szkoły i rodziców, musicie się zabrać za szukanie pieniędzy. Prawdopo-

dobnie tylko dzięki źródłom zewnętrznym będziecie w stanie przyjąć gości, a potem wyjechać. Wszelkie starania o dofinansowanie prowadźcie wspólnie z opiekunem klubu.

Krok 9.

Szukamy pieniędzy

Sfinansowanie projektu wymiany to bardzo skomplikowany i trudny etap realizacji przedsięwzięcia. W starania o pieniądze muszą być zaangażowani dorośli: opiekun klubu, nauczyciele, dyrektor szkoły. Każdy projekt musi być dokładnie rozliczony, a to wymaga znajomości podstaw księgowości. W związku z tym, że stroną finansową będzie zajmował się nauczyciel / opiekun, więcej informacji na temat finansów znajduje się w drugiej części poradnika.

Odpowiedź, gdzie szukać pieniędzy znajdziecie przede wszystkim w Internecie. Innym źródłem informacji są lokalne gazety, radiostacje, telewizje, rodzice, nauczyciele. Oni pomogą wam w dotarciu do ewentualnych sponsorów. Szukanie pieniędzy oznacza setki wypełnionych wniosków o przyznanie dotacji, rozmowy, telefony. Staranie o dofinansowanie można także rozpocząć w Narodowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji czy innych instytucjach powołanych do wspierania materialnego wymiany młodzieży.

W poprzednich rozdziałach podkreślaliśmy, jak ważna jest terminowość i zwięzłość składanych ofert. Jeśli pieniądze mają pochodzić z ogłoszonego konkursu na grant, koniecznie musicie poznać terminy składania wniosków. Podania złożone nawet dzień po terminie zostaną odrzucone ze względów formalnych. Inną barierą jest częsta konieczność posługiwania się językiem obcym podczas wypełniania formularzy (to wydłuża czas).

Krok 10.

Jesteśmy tuż przed wizytą

Zgodnie z harmonogramem osoby odpowiedzialne za poszczególne zadania potwierdzają pisemnie zamówienia na usługi, np. zamówienie środków transportu, wizyty w teatrze, muzeum itd. Te działania odbywają się zazwyczaj 3–4 tygodnie przed wymianą. Dobrze jest upewnić się raz jeszcze, na kilka dni przed przyjazdem gości, czy rezerwacja jest aktualna.

Miłym gestem będzie wręczenie opracowanych przez was materiałów informacyjnych, np. folderów w ojczystym języku gości.

Konieczne jest zorganizowanie zebrania dyrekcji, opiekuna klubu i was z rodzicami, którzy zgodzili się przyjąć gości. Wspólnie ustalcie pewne reguły obowiązujące przez cały pobyt (tj. sprawy wyżywienia, transportu, kwestie medyczne — ubezpieczeniowe). Wszyscy goszczący muszą otrzymać dokładny harmonogram wizyty wraz z telefonami organizatorów oraz pozostałych gospodarzy. Istotne jest także ustalenie, czy przyjeżdżający powinni być traktowani w sposób szczególny (np. alergicy nie mogą zamieszkać w domu, w którym jest kot lub pies, wegetarianie potrzebują specjalnej diety, przewlekłe chorzy biorą leki). O wszystkich tych sprawach musicie dowiedzieć się wcześniej i ustalić, który z domów będzie w stanie przyjąć np. ucznia z alergią.

W ostatniej korespondencji przed przyjazdem podajcie swoje telefony i adres szkoły. Przypomnijcie gościom, by zabrali ze sobą legitymację uczniowskie (ułatwi to kupno ulgowych biletów, np. w muzeum), poinformujcie o pogodzie u was, aktualnym kursie złotych.

Sprawdźcie także, czy w waszej miejscowości bez trudu można dokonać wymiany pieniędzy. Jeśli mogą być kłopoty, poproście opiekuna o pomoc (może goście będą musieli wymienić pieniądze w większym mieście). Na wszelki wypadek poinformujcie ośrodek zdrowia, lekarza rodzinnego, że spodziewacie się grupy zagranicznych gości (zapiszcie numer telefonu lekarza).

Krok 11.

Przyjmujemy gości

Ostatnie dni i godziny przed wizytą przeznaczcie na zamykanie spraw. Raz jeszcze potwierdźcie dokładną godzinę przyjazdu gości, ustalcie odbiór z dworca, parking. Sprawdźcie, czy macie pełną

listę kontaktową (telefony domowe i komórkowe, adresy i telefony rodzin, u których zatrzymają się goście). Taką listę muszą mieć wszyscy gospodarze.

W czasie wizyty róbcie krótkie odprawy organizacyjne, na których będziecie ustalać przebieg kolejnych dni, podsumowywać wydarzenia, naprawiać błędy i niedociągnięcia.

Krok 12.

Podsumowujemy wizytę

Po wyjeździe gości przygotujcie ewaluację wizyty. Jak ją przeprowadzić, dowiedzieliście się z rozdziału o pierwszym projekcie.

Podsumowanie może mieć formę sprawozdania do gazety lokalnej, tekstu do kroniki szkolnej ściennej gazetki. Nie zapomnijcie o pisemnych podziękowaniach dla instytucji, które wsparły was finansowo.

Wizyta musi być także dokładnie rozliczona.

Dni kultury europejskiej w gminie Bierawa

Solarnia 6. 06. 2000 r.

Cześć Agnieszko!

Pozdrawiam Cię bardzo serdecznie i życzę Ci wspaniałych wyników w nauce, co — jak myślę, doprowadzi Cię do ładnego świadectwa, no nie?! Jak się czujesz? Co nowego u Ciebie?

W naszej gminie ostatnio trwały „Dni Kultury Europejskiej”. Przez trzy dni odbywało się wiele imprez, o których szczegółowo napiszę.

W czwartek, 25 maja oczekiwaliśmy w godzinach wieczornych gości z Niemiec. Przyjechali o 22.30. Czekaliśmy właściwie na kolegów moich braci, którzy w sobotę mieli grać mecz piłki nożnej. Gdy moi bracia byli w Niemczech (brali udział w turnieju reprezentując Polskę), mieszkali tam u pewnej rodziny. Teraz właśnie jeden z chłopców z tej rodziny zamieszkał u nas, ma na imię Kris, natomiast Sibi pochodzi z Turcji, a teraz mieszka w Niemczech. Ich nazwiska są tak trudne do wypowiedzenia, że ich nie powtórzę. Obaj są w moim wieku. Gdy tato z pomocą moich braci wnieśli do domu ich walizki, chłopcy udali się do mojego pokoju, który stał się ich sypialnią na czas pobytu w Polsce. Nowi koledzy z Niemiec od razu poszli spać, bo byli bardzo zmęczeni podróżą.

Następnego dnia rozpoczął się pierwszy „dzień europejski”, w którym było nie lada radości i frajdy. Musiałam wstać wcześniej rano, aby móc zdążyć przygotować się do próby, która zaczynała się już o 8.00 w Dziergowicach. Również wcześniej wstali koledzy z Niemiec, ponieważ około ósmej mieli zbiórkę koło Domu Kultury w Dziergowicach, skąd mieli wyjechać na wycieczkę po Ziemi Opolskiej. Po śniadaniu i trudach porozumiewania się dwoma językami, mama zawiozła chłopców pod Dom Kultury, natomiast ja wyruszyłam do Dziergowic na rowerze. Próba opóźniła się, bo spóźniły się koleżanki z dalszych wiosek. W tym czasie mogłyśmy się napatrzeć na nowe karuzele stojące obok namiotu. Przybywało coraz więcej dzieci z innych szkół oraz przedszkoli na Międzynarodowy Dzień Dziecka. Na zaproszenie organizatorów festynu telewizja katowicka zorganizowała dla nas wiele zabawnych konkursów i zabaw. Po zakończeniu imprezy rozpoczęła się próba na prawdziwej scenie. Wracając do domu z koleżankami, rozmawiałyśmy o tym, jaka będzie ta sobota, czyli drugi „dzień europejski”?

Moim zdaniem sobota była najciekawszym, można rzec kulminacyjnym, dniem. Poranek wyglądał podobnie do poprzedniego. W czasie wspólnego śniadania koledzy z Niemiec z zadowoleniem opowiadali nam o wycieczce z poprzedniego dnia. Grupa niemiecka zwiedzała różne zakątki i ciekawe miejsca naszego regionu. Byli na zamku w Mosznej (o którym mogę powiedzieć, że jest bardzo ładny, gdyż tydzień temu byłam tam również z rodzicami), spacerowali po parku, gdzie jeszcze kwitły przepiękne rododendrony. Chłopcy mile wspominali też Bierkowice, gdzie mieści się Muzeum Wsi Opolskiej. Do gustu przypadło im również Opole. Jednak po wycieczce jedynym słowem, które Sibi zapamiętał był wyraz: Moszna. Widocznie zamek ten bardzo mu się spodobał. Po śniadaniu mama zawiozła chłopców na stadion sportowy w Dziergowicach, gdzie miał się rozegrać turniej piłki nożnej, na który goście z Niemiec czekali z niecierpliwością. Ja natomiast pojechałam z koleżanką do naszej wychowawczynie — opiekunki kółka tanecznego. Na miejscu czekała już na nas cała grupa taneczna. Nasza pani kupiła nam nowe stroje z funduszy przekazanych przez Dom Kultury i wójta. Specjalnie na te występy każda z dziewczyn z kółka zrobiła sobie pompony, które super się prezentują, gdy trzyma się je w ręku w czasie tańca. Dotarliśmy na boisko wypełnione przez zawodników i kibiców. Ustawiliśmy się na środku płyty boiska i zaczęłyśmy tańczyć. Nasz występ zakończył się brawami i gwizdami, widocznie spodobał się. My oczywiście byłyśmy bardzo ucieszone.

Po losowaniu przez kapitanów drużyn państw, które mieli reprezentować zaczęła się walka. Przed każdą kolejną rozrywką na środek boiska jako pierwszy szedł zawsze sędzia główny z piłką w ręku, za nim dziewczyna z flagą Unii Europejskiej, dalej w dwóch rzędach zawodnicy z flagą swego państwa. Po odegraniu hymnów i zejściu dziewczyn z flagami rozpoczynała się gra.

Drużyna niemiecka, czyli nasi goście, zdobyli III miejsce. Dostali piękny puchar i medale. Myślę, że byli bardzo zadowoleni. A zgadnij kto zajął I miejsce?

No oczywiście, nasza drużyna, która reprezentowała barwy Polski! Nasi chłopcy są najlepsi!!! Po turnieju każdy z zawodników dostał pieczoną kielbaskę z bułką.

Po południu znów musiałam przyjechać do Dziergowic, ale tym razem na występy. Miałam lekką tremę, ale tego chyba nikt nie zauważył, bo byłam przebrana za druida. Ciekawa jestem, czy rozpoznasz mnie na tym zdjęciu?

Moim zdaniem najlepiej wypadł właśnie nasz występ przedstawiający państwa: Wielką Brytanię i Szwecję. O Szwecji opowiadała Pippi (koleżanka z I a), która wyglądem, mową i zachowaniem przypominała filmową bohaterkę z „Opowieści o Fizi Pończoszance”. Wielką atrakcją były też karuzele, na których wraz z kolegami i koleżankami dobrze się bawiłam.

W tym czasie w namiocie występowały różne zespoły. Odbył się wspólny koncert chórów: z Thöringen, Bierawy, Dziergowic i Solarni. Potem występowali nasi goście z Nellingen, którzy grali na akordeonach bardzo fajne utwory, szkoda tylko, że takie smutne.

Po godzinie 19.20 zaczęła się dyskoteka, na której też byłam jakiś czas, ale ze względu na mój wiek nie mogłam uczestniczyć w niej do końca.

Niedziela była ostatnim „dniem europejskim”, który też można było spędzić pod namiotem w Dziergowicach. W tym dniu cała impreza zaczęła się po południu od koncertu kapeli „Gabi” z Bierawy. Później dał koncert zespół akordeonistów z Nellingen.

Aby rozweselić publiczność, Dom Kultury z Bierawy przygotował program rozrywkowy. Najpierw dał koncert nowy zespół, który wydał niedawno pierwszą swoją płytę. Solistka pochodzi z Dziergowic, ma piękny głos i szesnaście lat. Następnie swe umiejętności pokazały dziewczyny z kółka tanecznego, przygotowywane przez Panią Wiolettę Klimanek. Wypadliśmy bardzo dobrze, oczywiście zdaniem mojej mamy, która siedziała na widowni. Ostatnim punktem programu domów kultury był występ młodego zespołu „Generator” (są jeszcze młodszy od poprzedników). Należą do niego dwie moje koleżanki z kl. VIII a i dwóch chłopców VIII b z Dziergowic oraz chłopak starszy od nich o rok. Założycielem grupy jest pan Arkadiusz Żurawowicz, który gra na gitarze elektrycznej, perkusji i organach, no a dziewczyny śpiewają. Koncert wypadł wspaniale. Publiczność biła ogromne brawa. Po nich grała orkiestra „Silesian Brass”. Wieczorem odbyła się dyskoteka, która trwała do godziny pierwszej w nocy, lecz ja, niestety, nie mogłam tak długo zostać.

Po twarzach gości z Niemiec było widać, że są zadowoleni. Odjechali w poniedziałek. Muszę przyznać, że chłopcy byli bardzo sympatyczni, a Sibi rozśmieszał wszystkich domowników. Szkoda, że to już koniec festynu, zabaw i rozrywki.

Myślę, że pierwsze zorganizowane u nas „Dni Kultury Europejskiej” były bardzo udane i mam nadzieję, że w przyszłości takie imprezy będą się jeszcze odbywać.

Na tym kończę, pozdrawiam Cię serdecznie, pozdrowienia również dla całej rodzinie i życzę Ci świadczenia z czerwonym paskiem na koniec roku!!!

Cześć,

Angelika

Angelika Musioł
Publiczne Gimnazjum w Bierawie
klasa I c

Być Europejczykiem — współistnienie w „Europejskim Domu”

Info

Gdy poznaliście już wiele metod i pomysłów na działalność w szkolnym klubie europejskim, spróbujcie odpowiedzieć sobie na pytanie o istotę waszego działania. Oczywiście, jest ono związane z procesem integracji europejskiej, w którym Polska od kilku lat bierze udział. Ale może w tym działaniu jest głębszy sens. Może dzięki pracy w klubie będziecie mogli lepiej zrozumieć siebie samych jako Polaków i jako Europejczyków, będziecie bardziej świadomie popierać ten ważny polityczny proces. Ten rozdział ma wam pomóc w uświadomieniu sobie wagi kształtowania tożsamości narodowej.

Scenariusz

Zaczniemy od siebie

Cel

- Kształtowanie tożsamości narodowej

Metoda

- Ankieta, dyskusja

Czas

- Pierwsza część: 3 godziny
- Druga część: czas nieokreślony

Materiały pomocnicze

- nr 1 — tekst o tożsamości narodowej
- nr 2 — plakat „Unia Europejska — sami swoi”
- nr 3 — przykłady wyników badań sondażowych
- nr 4 — przykład „europejskiego ludzika”
- nr 5 — wzór ankiety do wypełnienia
- nr 6 — instrukcja do badań sondażowych w szkole

Polacy deklarują sympatię i niechęć do różnych narodów. Opisują również siebie i swoje cechy jako narodu. Postrzeganie, szczególnie naszych sąsiadów oraz siebie bardzo się zmieniło po przemianach 1989 roku. Nagle okazało się, że Żelazna kurtyna opadła, że możemy coraz swobodniej kontaktować się z Europą Zachodnią. Było to oczywiście bardzo pozytywne zjawisko, ale miało także swoje negatywne konsekwencje. Polacy musieli bowiem odnaleźć się w zmienionej rzeczywistości, w nowym ustroju politycznym, w międzynarodowych układach. Niemal z dnia na dzień ci, którzy dotąd przedsta-

wiani byli jako sprzymierzeńcy, przestali nimi być. A ci, których uznawano oficjalnie za wrogów, stali się przyjaciółmi. Trzeba było przewartościować swoje poglądy na temat bliższych i dalszych sąsiadów...

Polacy dowiedzieli się również wiele nowego o sobie samych: gospodarka rynkowa i polityczna niezależność ukształtowały, odmienne od dotychczas istniejących, układy społeczne. Wpłynęły również na zmianę sposobu myślenia Polaków o samych sobie: wielu z nich straciło wiarę w siebie, w swoje możliwości, w swoją wartość. Teraz, po kilkunastu latach trudnych przemian, wiara Polaków w siebie odbudowała się. Polacy coraz częściej uważają się za ludzi sukcesu, zauważają zdecydowanie więcej cech pozytywnych niż negatywnych w swoim narodzie, uznają siebie po prostu za Europejczyków, bo przecież zawsze nimi byli. Poniższe ćwiczenia pomogą wam odpowiedzieć sobie na pytanie, za kogo się uważacie. Znając już na nie odpowiedź, nie zgubicie się łatwo w Wielkim Europejskim Domu.

Przebieg zajęć

1. Przed rozpoczęciem ćwiczeń przeczytajcie wspólnie tekst zamieszczony w materiale pomocniczym nr 1. Następnie powieś w widocznym miejscu plakat przedstawiający bohaterów filmu „Samy swoi” na tle Europy (materiał pomocniczy nr 2). Metodą burzy mózgów spróbujcie odpowiedzieć na następujące pytania:

- Jakie uczucia wzbudza w was ten plakat?
- Czy zgadzacie się z jego wymową? Dlaczego (tak lub nie)?

2. Zapisz wszystkie odpowiedzi na tablicy. Porozmawiajcie chwilę o wymowie tego plakatu, o tym, z czym się zgadzacie, a z czym nie.

3. Przedstaw wyniki badań sondażowych (materiał pomocniczy nr 3). Poproś o odpowiedzi na następujące pytania:

- Co, jako Polacy, wnosicie do Unii Europejskiej, z czego możecie być dumni?
- Czego inne kraje europejskie mogą się od nas nauczyć?
- Czego my powinniśmy się jeszcze nauczyć, co poprawić?

4. Po zapisaniu odpowiedzi, zastanówcie się nad stworzeniem własnej sylwetki młodego człowieka, który za dwa–trzy lata będzie obywatelem Unii Europejskiej. Pomyślcie, jakie dobre cechy już posiada, czego powinien się nauczyć, a czego ma się oduczyć? Rozłóż duży arkusz szarego papieru, na którym narysuj taką sylwetkę, wpisując w nią te cechy. Każdy z was może narysować ją najpierw dla samego siebie, potem przedyskutować to w małych, 4-osobowych grupach, a następnie na forum całego klubu (materiał pomocniczy nr 4). Do takiego „europejskiego ludzika”, możecie stale coś dopisywać, stwarzać mu nowe wyzwania. Może wasz „ludzik” poczyni postępy w ciągu następnych miesięcy waszej pracy w klubie?

5. Kolejnym etapem tego ćwiczenia będzie przeprowadzenie badań sondażowych. Pomocne będą wzory ankiet (materiał pomocniczy nr 5). Przed przystąpieniem do badań zapoznaj kolegów ze wskazówkami zawartymi w instrukcji (materiał pomocniczy nr 6). Są w niej informacje na temat przebiegu takich badań, jak również ich podsumowania. Pamiętajcie, że taka akcja zajmuje sporo czasu, jeśli więc go nie macie, przeprowadźcie je tylko w najbliższym gronie (np. w klubie lub w jednej klasie). Jeżeli natomiast czujecie się na siłach, przeprowadźcie wielkie szkolne badania sondażowe. Powodzenia!

6. Jesteście po badaniach sondażowych w waszej szkole. Porównajcie wyniki tych badań z przykładami przytoczonymi w materiale pomocniczym nr 2. Dane w nim zawarte dotyczą całego społeczeństwa polskiego, zarówno ludzi starszych, jak i młodzieży powyżej 18 lat. Czym różnią się te wyniki? Czy wy, jako bardzo młodzi ludzie, deklarujecie więcej sympatii do innych narodów? Czy, według uczniów z waszej szkoły, cechy Polaków i Europejczyków są bardziej do siebie zbliżone niż w deklaracjach całego polskiego społeczeństwa? Jakie cechy są dla was ważne, aby móc uznać kogoś za prawdziwego Polaka? A co o tym myśli polskie społeczeństwo?

Materiał pomocniczy nr 1

Być Europejczykiem

Zastanówmy się, co oznacza dla nas słowo **Europa**. Czy jest to tylko pojęcie geograficzne? Czy może w dzisiejszych czasach, w których rozmawiamy o wejściu Polski w struktury Unii Europejskiej, ma ono dla nas znaczenie głównie ekonomiczne lub polityczne? Podczas tego ćwiczenia porozmawiajmy o kulturowym znaczeniu pojęcia **Europy**. O tym, w jaki sposób kultura ta cały czas powstaje i o tym, jaki my, Polacy, mamy w tym powstawaniu udział. Zastanówmy się także, co oznacza fakt bycia Europejczykiem — czy istnieją szczególne cechy wyróżniające Europejczyków, czy to, że jesteśmy Polakami automatycznie oznacza, że jesteśmy Europejczykami? Podyskutujmy o granicach Europy, nie geograficznych i politycznych, ale tych, które sami wyznaczamy poprzez to, co myślimy, jak się zachowujemy, jakie mamy zwyczaje, jaką tworzymy kulturę: o kulturowych granicach Europy.

Zanim podejmiecie próbę samodzielnej pracy, zapoznajcie się z kilkoma podstawowymi faktami, pojęciami i twierdzeniami związanymi z zagadnieniem kultury i kulturowych granic Europy.

U podstaw ideologii integracji europejskiej leży, jako jedno z wielu, pojęcie „jedności w różnorodności”. To hasło mogło zostać przyjęte przez Europejczyków dopiero po dramacie II wojny światowej, kiedy rozsądek nakazywał pomyśleć o porozumieniu ponad podziałami. Proces integracji europejskiej rozpoczął się po wielu burzliwych dyskusjach, w których jedni, na przykład Winston Churchill, proponowali utworzenie Stanów Zjednoczonych Europy, a inni — Robert Schuman, Jean Monnet, Konrad Adenauer, nazwani potem Ojcami Europy, chcieli rozwiązań, które uszanowałyby odrębność europejskich narodów. Ich pomysły stanęły u podstawy Wspólnot Europejskich, przekształconych później w Unię Europejską. Dlaczego tak ważne było uszanowanie odrębności narodowych i kulturowych Europejczyków? Dlaczego idea Stanów Zjednoczonych Europy nie mogła się przyjąć, wręcz uznawana była za ideę na ówczesne czasy (lata 50.) niebezpieczną? Ponieważ w historię kultury europejskiej, w jej istotę wpisane jest pojęcie odrębności poszczególnych narodów i ich kultur. Europa tworzyła i nadal tworzy swoją kulturę, a dzieje się to dzięki jej różnorodności, dzięki ciągłemu przenikaniu się i dialogowi kultur, poczynając od najmniej-szych regionów, poprzez narody, na całym kontynencie kończąc. Dzisiaj mówimy o Europie stanowiącej jedność, ale szanującej równocześnie prawo wszystkich należących do niej wspólnot: narodowych, kulturowych, religijnych, etnicznych do zachowania swojej odrębności i do różnorodności. Dlatego Stany Zjednoczone Europy, zbyt wcześnie nakazujące ujednolicenie systemów politycznych i ekonomicznych, mogłyby być odebrane przez narody europejskie jako zagrożenie dla ich wolności i niepodległości. Jak się okazuje, bardzo trudno jest zrezygnować z życia tylko w swoim własnym państwie na rzecz życia w szerszej wspólnocie. Często taka rezygnacja wiąże się z poczuciem zagrożenia. Europa długo dojrzewała do takiego stanu, w jakim się dziś znajduje. Teraz nadszedł czas, abyśmy my w Polsce się nad tym zastanowili.

Jakie pojęcia będą potrzebne do rozważań nad **kulturą europejską**? Oczywiście będzie to pojęcie **kultury**, którą zdefiniujemy na razie jako **sposób życia społeczności** (w domyśle europejskiej), sumę wyuczonych wzorów zachowania się tej społeczności i wszystko to, co z tego zachowania wynika (wytwory materialne i duchowe). Ważne dla nas będzie również pojęcie **wielokulturowości** Europy, to znaczy **ciągłego współistnienia, przenikania się i dialogu kultur wytworzonych przez różne narody**, czy też jeszcze mniejsze społeczności. Posługiwać się także będziemy pojęciem **narodu** — **wspólnoty posiadającej swoje państwo i terytorium** (choć oczywiście są wyjątki), **mającej swoją przeszłość, potrafiącej określić swój historyczny początek, mówiącej zazwyczaj tym samym językiem**. Ta wspólnota powinna również mieć swoje plany i nadzieje na przyszłość, widzieć swój dalszy rozwój jako jeden naród. Pojęcia **naród** i **kultura** będą się w naszych rozważaniach stale ze sobą przeplatać.

Co jest **naszą kulturą**? To, w jaki sposób się ubieramy, jakie książki czytamy, jakiej słuchamy muzyki. Wy jesteście na pewno związani z **kulturą miejsca**, w którym mieszkacie: waszego **miasta** lub waszej

ws! Znacie zwyczaje ludzi, wśród których żyjecie i często nie wyobrażacie sobie życia gdzie indziej. Jesteście **zakorzeni**ni: w rodzinie, w szkole, w mieście. To bardzo ważne. Z drugiej strony uświadamiacie już sobie, że jesteście Polakami, że należycie do **narodu**. Znacie naszą historię i, być może, jesteście z niej dumni. Jest pewnie też wiele spraw, które chcielibyście zmienić, których nie akceptujecie.

Coraz więcej wiecie o Europie, o innych otaczających nas krajach i narodach. One także mają swoją **kulturę**, często bardzo podobną do naszej. Z drugiej strony, to wspaniałe, że różnimy się między sobą i że możemy ciągle dowiadywać się od siebie nowych, ciekawych rzeczy. Różnimy się zresztą nie tylko pomiędzy narodami, ale także pomiędzy regionami w ramach tego samego narodu: inne są przecież zwyczaje w górach, inne na Pomorzu.

A więc podobieństwa w zwyczajach naszych i innych państw tworzą **kulturę europejską**, a różnice pomiędzy nami sprawiają, że jest ona bogatsza i ciekawsza. Odkrywajcie te podobieństwa, starając się równocześnie zachować wartościowe różnice.

Spróbujmy odpowiedzieć sobie na dwa podstawowe pytania: jakie jest nasze miejsce w Europie i jakie Europa ma miejsce w nas, w tym co robimy, myślimy i czujemy na co dzień?

Materiał pomocniczy nr 2

**UNIA EUROPEJSKA
SAMI SWOI!**

WSPARCIE DLA ROLNICTWA

PROGRAMY POMOCOWE

SILNA WALUTA

WSPÓLNY RYNEK

ROZWÓJ REGIONÓW

BEZPIECZEŃSTWO

Centrum Informacji Europejskiej

Urząd Komitetu Integracji Europejskiej
Centrum Informacji Europejskiej
ul. Krucza 38/42, 00-512 Warszawa
tel.: +4822 825 04 44, fax: +4822 825 04 43
e-mail: cie@mail.ukie.gov.pl
internet: www.cie.gov.pl

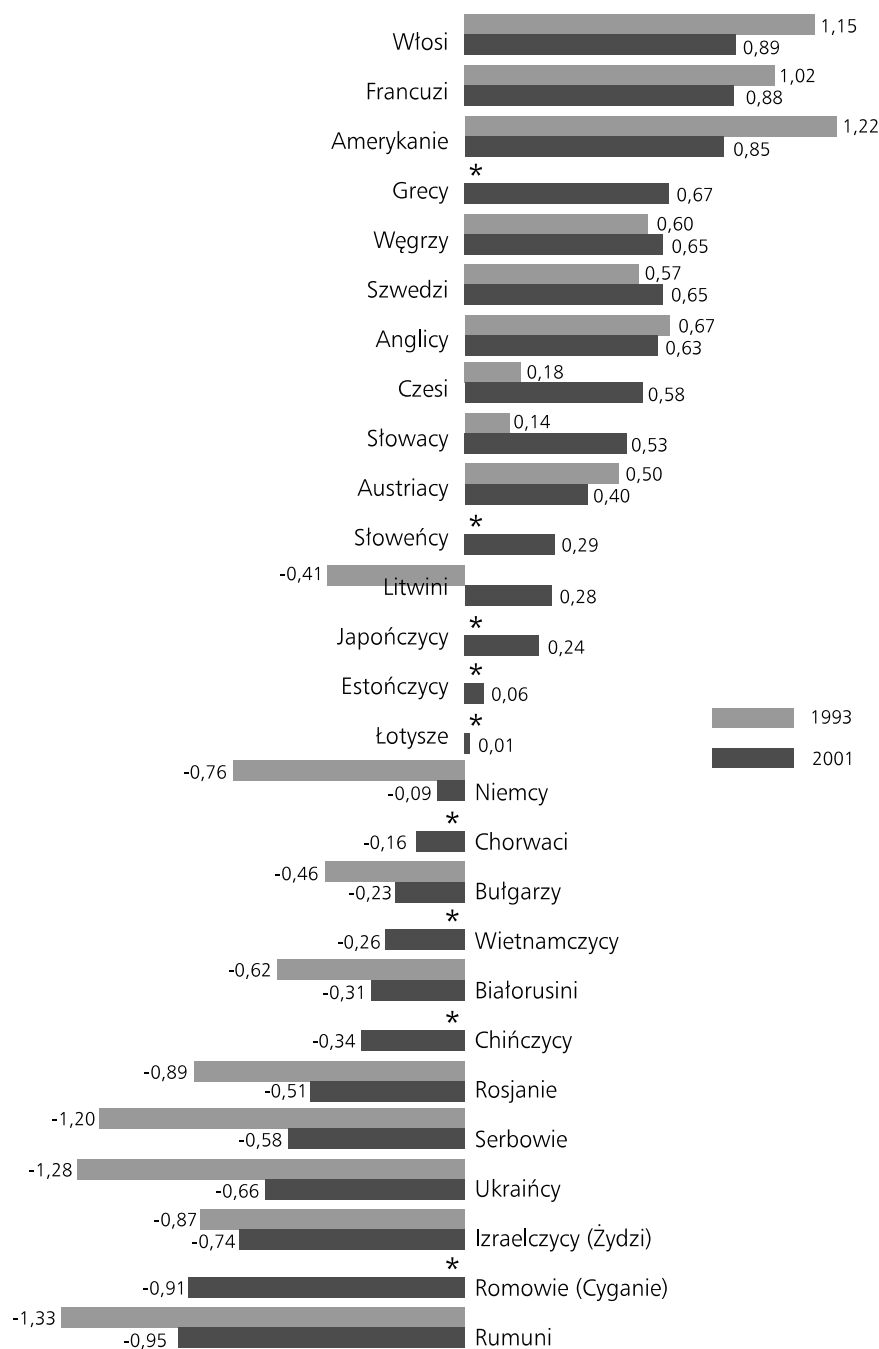

Materiał pomocniczy nr 3

Przykłady wyników badań sondażowych (źródło: CBOS)

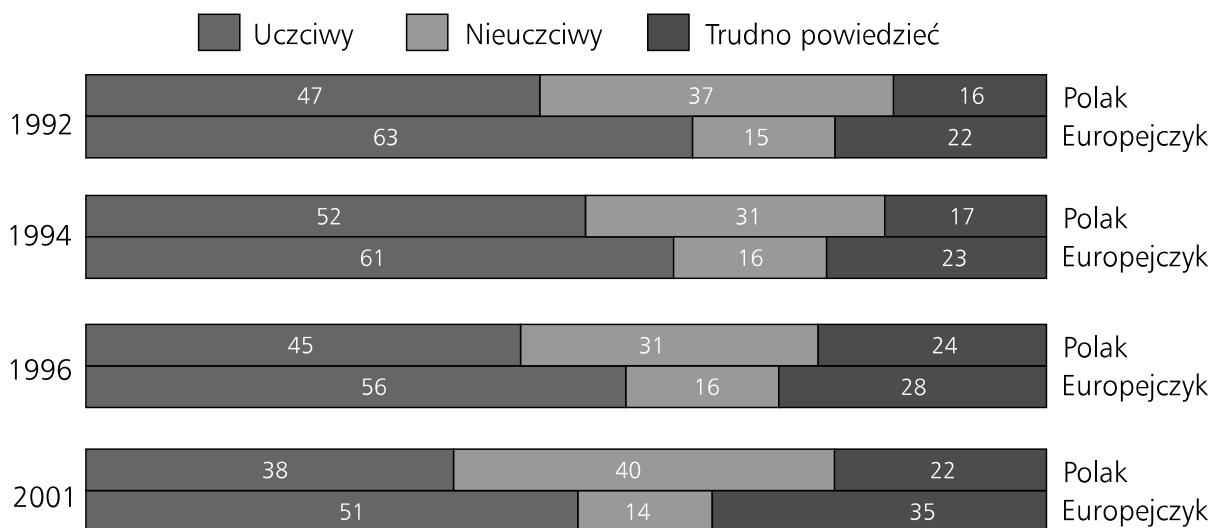
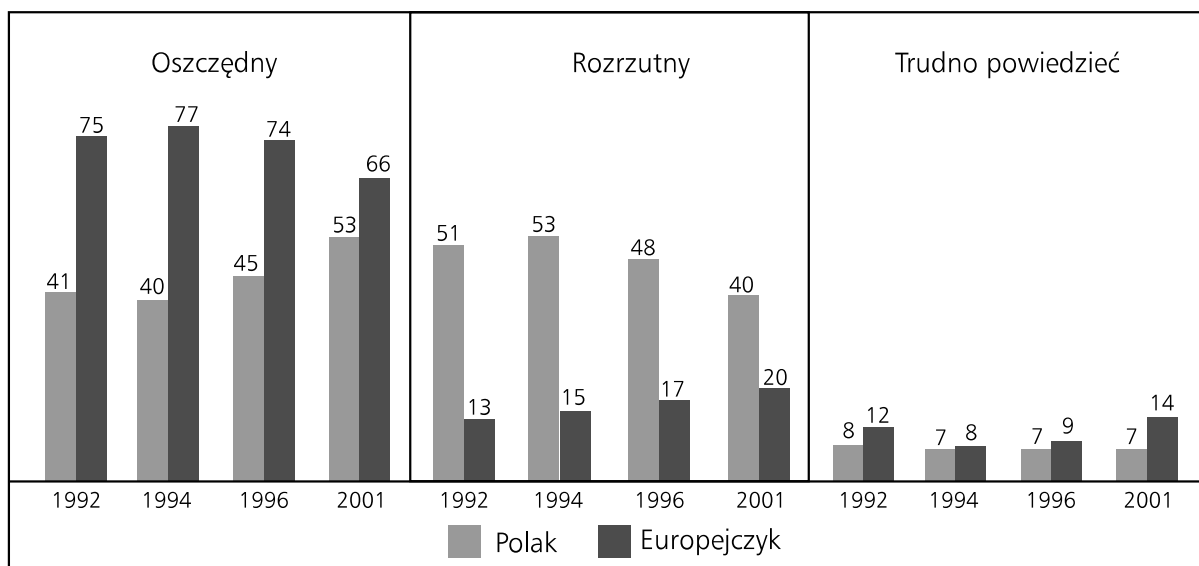
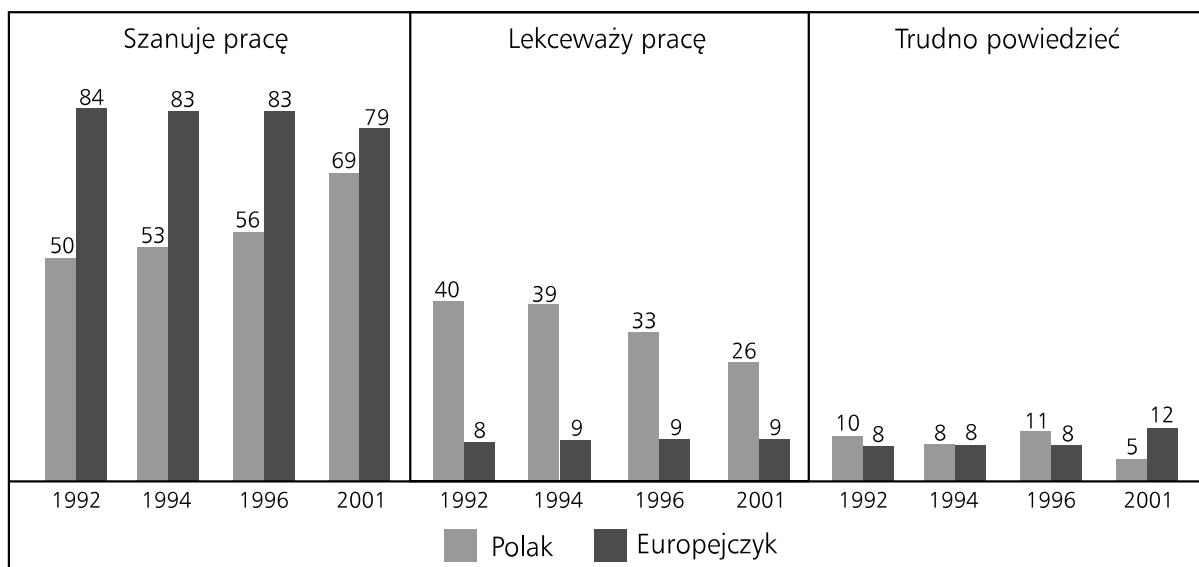
Opinie o stosunku Polaków do różnych narodów wyrażone na skali od -3 (największa niechęć) do +3 (największa sympatia) — wartości średnie.

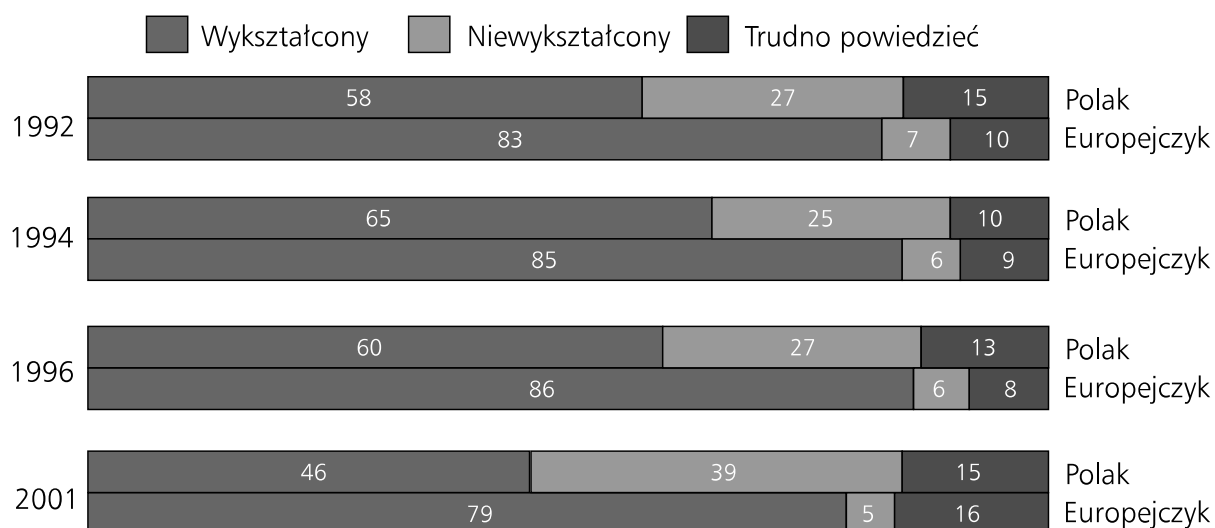
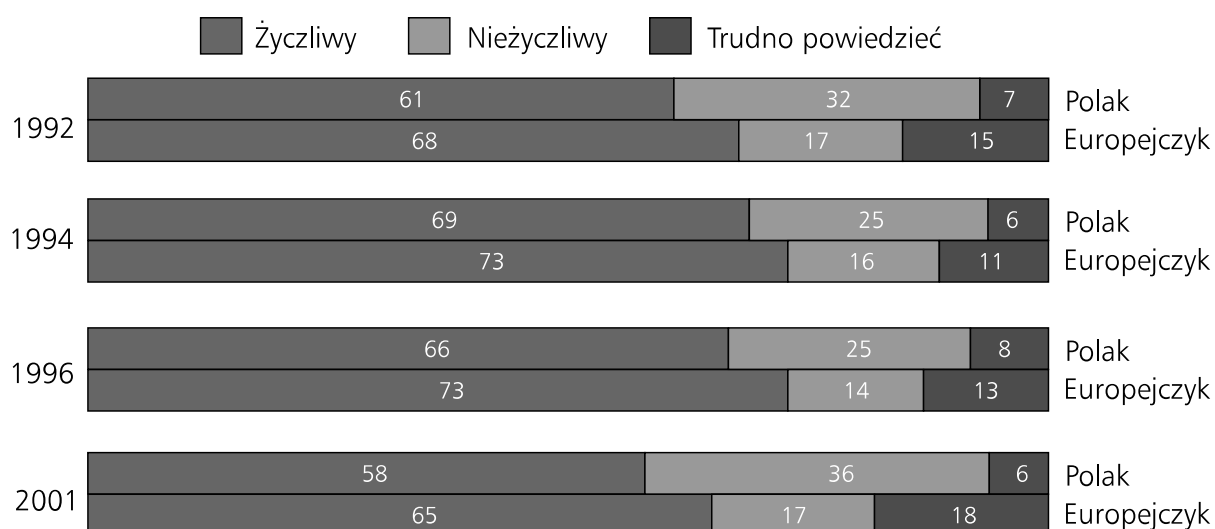
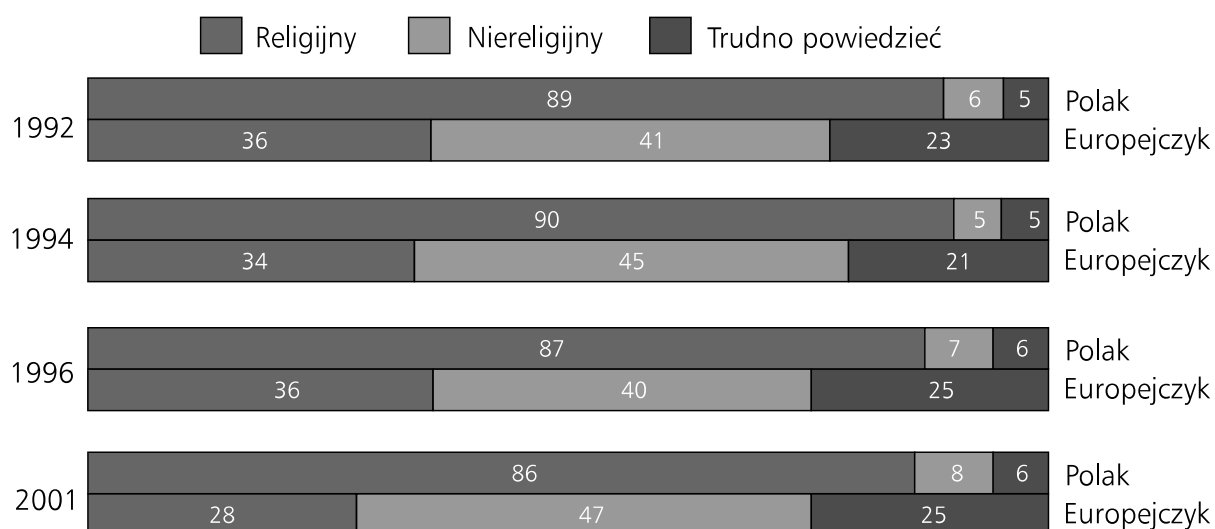

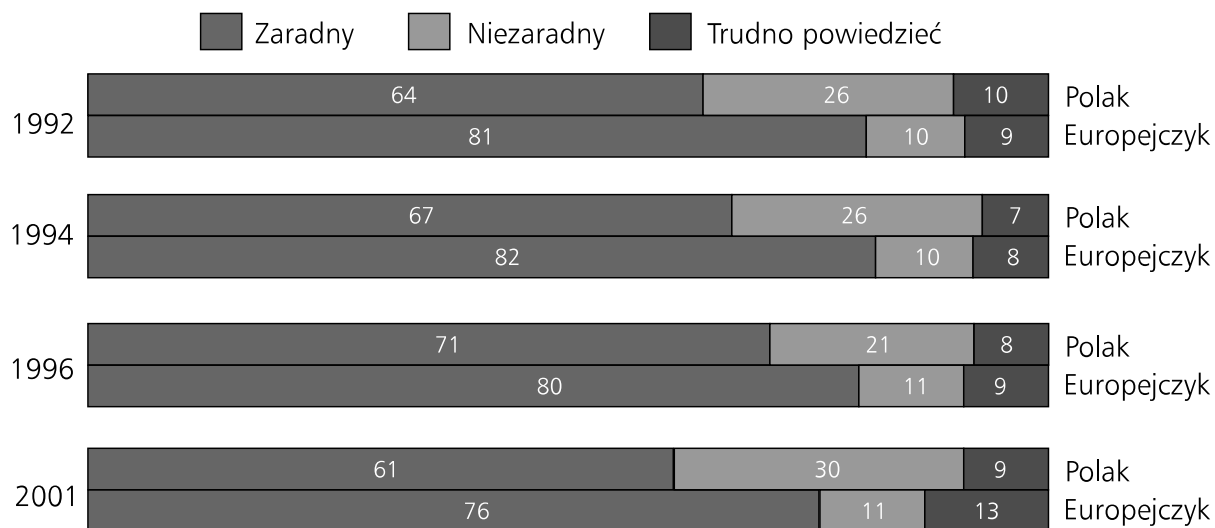
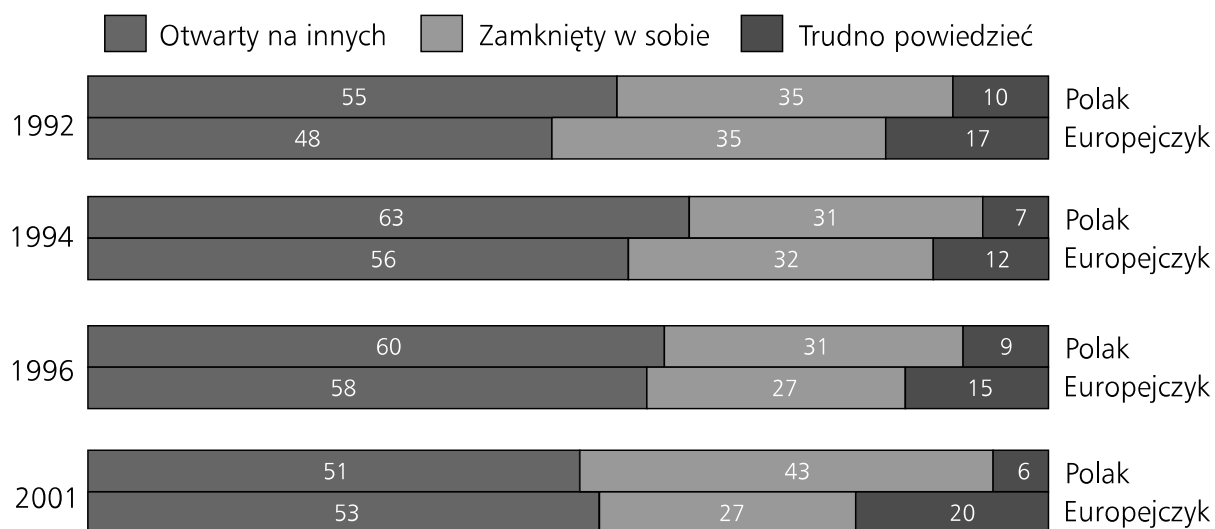
Wartości średnie sympatii i niechęci Polaków do innych narodów w poszczególnych latach. Zauważcie, jak zmieniło się nastawienie do niektórych narodów (np. sąsiadów) i zastanówcie się, od czego te zmiany mogły zależeć.

Narodowości	Średnie na skali od -3 (niechęć) do +3 (sympatia)							
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2001
Francuzi	1,0	0,7	1,2	1,2	1,0	0,9	0,8	0,9
Włosi	1,2	0,8	1,1	1,2	1,1	0,9	0,9	0,9
Amerykanie	1,2	1,0	1,1	1,1	1,3	1,1	0,9	0,9
Węgrzy	0,6	0,4	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,7
Czesi	0,2	0,0	0,3	0,5	0,5	0,3	0,5	0,6
Szwedzi	0,6	0,4	0,8	0,9	0,7	0,5	0,6	0,7
Anglicy	0,7	0,4	0,7	0,9	0,9	0,7	0,6	0,6
Grecy	—	—	—	—	—	—	—	0,7
Słowacy	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3	0,5
Austriacy	0,5	0,4	0,6	0,8	0,8	0,6	0,5	0,4
Litwini	-0,5	-0,5	0,0	0,1	0,2	-0,1	0,3	0,3
Japończycy	—	—	0,5	0,7	0,5	0,3	0,3	0,2
Słoweńcy	—	—	—	—	—	—	—	0,3
Niemcy	-0,8	-0,5	-0,1	0,2	0,1	-0,2	-0,2	-0,1
Łotysze	—	—	—	—	—	—	—	0,0
Białorusini	-0,6	-0,8	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6	-0,3
Chorwaci	—	—	—	—	—	—	—	-0,2
Bułgarzy	-0,5	-0,6	-0,4	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2
Estończycy	—	—	—	—	—	—	—	0,1
Wietnamczycy	—	—	—	—	—	-0,3	-0,3	-0,3
Rosjanie	-0,9	-1,0	-0,9	-0,9	-0,7	-0,8	-0,8	-0,5
Chińczycy	—	—	—	—	—	-0,4	-0,4	-0,3
Izraelczycy (Żydzi)	-0,9	-0,8	-0,5	-0,4	-0,4	-0,7	-0,7	-0,7
Ukraińcy	-1,3	-1,4	-1,1	-1,0	-1,0	-1,0	-0,9	-0,7
Serbowie	-1,2	-1,1	-1,0	-0,9	-0,7	-0,9	-0,7	-0,6
Cyganie (Romowie)	—	-1,8	-1,6	-1,5	-1,5	-1,4	-1,2	-0,9
Rumuni	-1,3	-1,5	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,1	-1,0

Przykłady opinii o typowym Polaku i typowym Europejczyku wyrażone w latach 1992, 1994, 1996 i 2001.

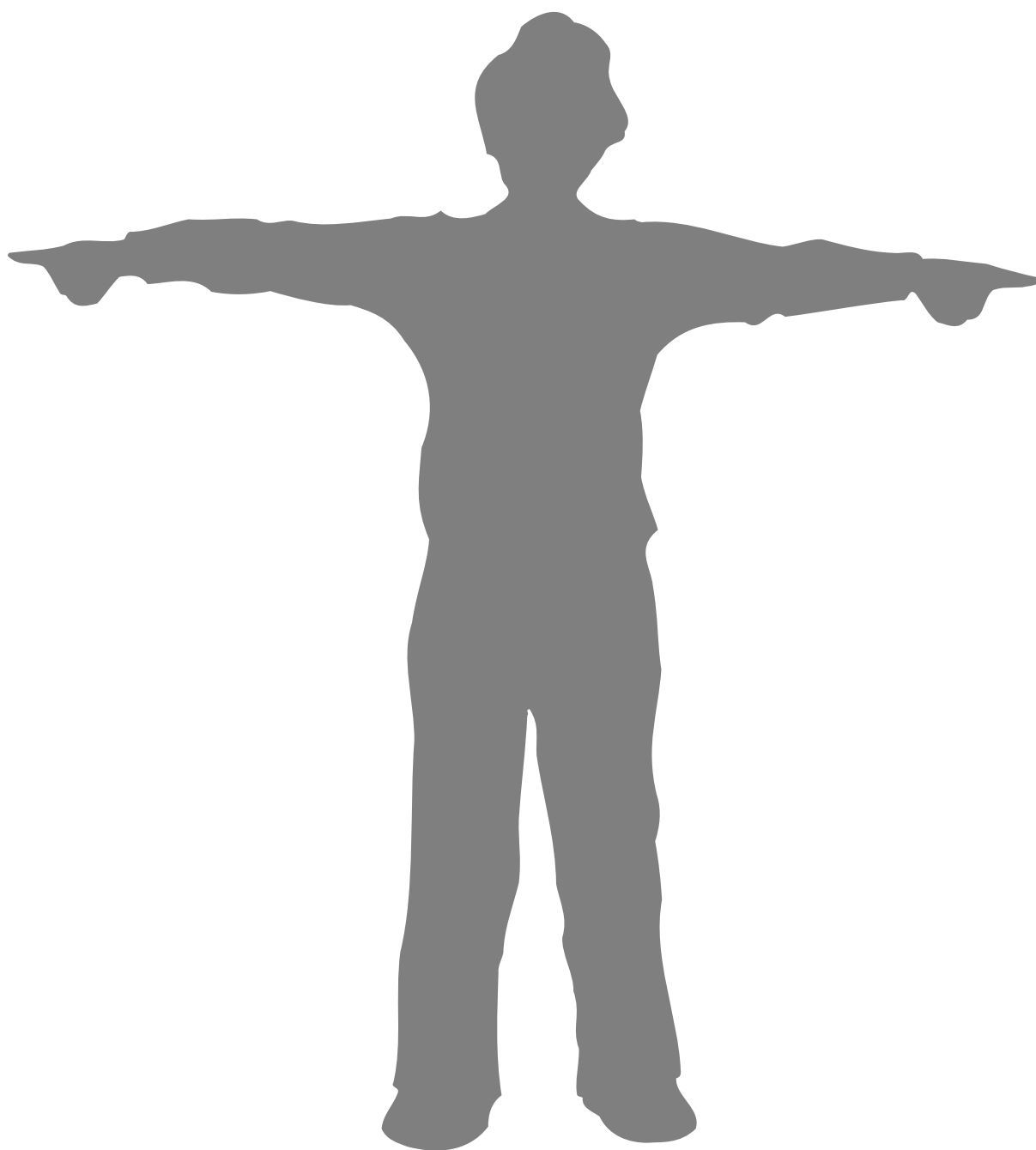

Materiał pomocniczy nr 4

EUROPEJSKI LUDZIK

Materiał pomocniczy nr 5

Być Europejczykiem — ankieta

W naszej szkole, w ramach pracy w szkolnym klubie europejskim, przeprowadzamy badania sondażowe. Chcielibyśmy się z nich dowiedzieć, jakie narody europejskie są Wam bliskie, jakie cechy Polaka i Europejczyka są dla Was ważne. Prosimy, odpowiedzcie na nasze pytania.

1. Określcie Wasz stosunek do innych narodów (nie tylko europejskich) na skali od -3 (maksymalna niechęć) do +3 (maksymalna sympatia):

Amerykanie	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Anglicy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Austriacy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Białorusini	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Bułgarzy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Chińczycy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Cyganie	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Czesi	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Francuzi	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Izraelczycy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Japończycy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Litwini	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Niemcy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Rosjanie	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Rumuni	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Serbowie	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Słowacy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Szwedzi	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Ukraińcy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Węgrzy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Włosi	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)
Wietnamczycy	(-3)-----(-2)-----(-1)----- (0)----- (1)----- (2)----- (3)

2. W tabelce zaznaczcie cechy, które Waszym zdaniem można przypisać Polakom i innym Europejczykom.

Cecha	Polacy	Inni Europejczycy
Życzliwość		
Otwartość na innych		
Patriotyzm		
Wykształcenie		
Religijność		
Zaradność		
Pewność siebie		
Oszczędność		
Uczciwość		
Skromność		
Poszanowanie pracy		
Inne (wpisz jakie):		

3. Jak ważne są niżej podane cechy, aby uznać kogoś za prawdziwego Polaka? Zaznaczcie krzyżykiem odpowiednią rubrykę.

Cechy	Bardzo ważne	Ważne	Nieważne
Być urodzonym w Polsce			
Posiadać polskie obywatelstwo			
Mieszkać w Polsce od dawna			
Mówić po polsku			
Mieć matkę Polkę			
Być katolikiem			
Czuć się Polakiem			
Inne:			

Materiał pomocniczy nr 6

Instrukcja przeprowadzenia badań sondażowych w szkole

1. Zastanówcie się, kogo chcecie badać: wszystkich uczniów waszej szkoły, czy tylko wybrane klasy.
2. Obliczcie, ile, mniej więcej, potrzeba wam egzemplarzy ankiet i odbijcie je na ksero (materiał pomocniczy nr 4).
3. Pamiętajcie, że ankiety muszą być ANONIMOWE i że udział w sondażu może być tylko DOBROWOLNY.
4. Przeprowadzenie takiego sondażu powinniście ustalić z waszym opiekunem. Dyrekcja szkoły także musi zostać o tym poinformowana.
5. Podsumujcie wyniki: na niewypełniony egzemplarz ankiety nanieście (kreskami) odpowiedzi swoich kolegów. Potem obliczcie, ile było odpowiedzi w poszczególnych kategoriach. Biorąc pod uwagę liczbę uczniów, którzy wzięli udział w ankiecie, spróbujcie obliczyć ich odpowiedzi w procentach.
6. Ogłoście wyniki na forum szkoły, a przynajmniej poinformujcie o nich tych, którzy wzięli udział w ankiecie. Ogłoszenie tych wyników może również stać się częścią programu Dnia europejskiego w waszej szkole albo innej imprezy tego typu.

● ● Scenariusz

Wyznaczamy granice Europy

Cel

Pogłębienie wiedzy o miejscu Polski w europejskiej kulturze

Metody

Burza mózgów — skojarzenia, dyskusja, praca z mapką konturową, praca z materiałem źródłowym, samodzielne poszukiwania

Materiały pomocnicze

- nr 1 — teksty dotyczące płaszczyzn podziałów i granic w Europie
- nr 2 — duża mapa Europy (fizyczna lub polityczna, dostępna w szkole)
- nr 3 — mapki konturowe Europy (najlepiej odbite na foliach, wtedy potrzebny będzie rzutnik pisma)
- nr 4 — źródła informacji o zwyczajach krajów europejskich

Czas trwania

Pierwsza część: 1,5–2 godziny.

Druga część: czas nieokreślony.

Czy zastanawialiście się kiedyś, jakie granice, poza geograficznymi, wyznaczają przestrzeń Europy? Gdzie kończy się Europa? Nie jest to jednoznaczne, ponieważ na wschodzie nie ma naturalnych granic wyznaczonych linią brzegową. Europa połączona jest z Azją... Wśród intelektualistów od lat toczy się spór o to, czy Rosja należy do Europy. Jej stolica geograficznie położona jest w Europie, ale większość kraju znajduje się za pasmem Uralu. Przecież Władywostok miastem europejskim nie jest... Jak więc odpowiedzieć na pytanie: „Po czym poznaję, że ktoś jest bądź nie jest Europejczykiem?”. Czy w ogóle odpowiedź na to pytanie ma dla nas znaczenie? I czy jest możliwa?

W samej Europie, jeśli już dojdziemy do określenia jej granic i przestrzeni, istnieją wielorakie podziały i zależności. Postarajmy się także i je określić, dowiedzieć się, które z linii, przez nie wyznaczone, przebiegają przez nasz kraj i jakie z tego wynikają konsekwencje.

Zastanówmy się nad tym, co nas łączy, a co dzieli w Europie...

Przebieg zajęć

1. Powieś na ścianie dużą mapę Europy, tak aby wszyscy mogli ją widzieć. Poproś, by każdy z was zastanowił się przez chwilę nad różnorodnymi podziałami przebiegającymi przez tę mapę.
2. Poproś, by metodą burzy mózgów uczestnicy podawali skojarzenia do pojęć: granice Europy, granice w Europie, przestrzeń Europy.
3. Wspólnie spróbujcie pogrupować te skojarzenia w cztery kategorie: polityczną, gospodarczą, historyczną i kulturową.
4. Podziel grupę na cztery zespoły, każdy z nich ma przydzieloną jedną kategorię. W grupach odczytajcie krótkie teksty odpowiadające każdej z nich (materiał pomocniczy nr 1). Postarajcie się przez chwilę porozmawiać o tej kategorii podziałów i przestrzeni Europy. Może dodacie coś od siebie?
5. Poproś, by przedstawiciele grup na mapkach konturowych poprowadzili linie podziałów wyznaczone przez daną kategorię. Tych linii może być kilka: jedne z nich będą dokonywać podziałów wewnątrz kontynentu, inne mogą wyznaczać jego zewnętrzne granice. Postaraj się, aby każda z grup rysowała innym kolorem (jest to szczególnie ważne wtedy, gdy decydujesz się na użycie folii).

6. Nakładając na siebie folie, przedstaw je na rzutniku pisma. Poproś, by każda grupa skomentowała wyznaczone przez siebie granice: ich charakter, przebieg, znaczenie.

7. Wspólnie zastanówcie się, gdzie wśród wyznaczonych linii znajduje się Polska. Czy wokół niej tworzy się jakiś region? Jakie cechy są dla niego charakterystyczne? Jak byście go nazwali? Możecie posłużyć się także dużą mapą Europy i odnieść do niej zaznaczone podziały. Porozmawiajcie o zależnościach pomiędzy poszczególnymi kategoriami podziałów.

8. Następnie zajmijcie się tylko kategorią podziałów kulturowych w Europie. W kilku grupach zastanówcie się nad następującymi zagadnieniami:

- i. Religia
- ii. Kuchnia
- iii. Język
- iv. Sztuka (możecie ją podzielić na szczegółowe problemy: film, muzyka, malarstwo...)

Poproś o odpowiedzi na następujące pytanie: co łączy, a co dzieli Polskę i inne kraje europejskie, jeśli chodzi o: religię, kuchnię, język, sztukę... Zapisujcie wasze spostrzeżenia w tabelce.

To, co łączy:	To, co odróżnia:

Podsumowując to zadanie, poproś o odpowiedzi na następujące pytania:

- Które z tych podobieństw i różnic mają charakter pozytywny, a które negatywny?
- Czego chcielibyście nauczyć się od innych krajów europejskich, a co chcielibyście odrzucić?
- Czego inne kraje mogą nauczyć się od Polski?
- Czy te podobieństwa i różnice można ze sobą pogodzić?
- Co, waszym zdaniem, tworzy kulturę, którą nazywamy „europejską”: różnice, podobieństwa czy może obie rzeczy na raz?

W zależności od pory roku, w jakiej zajmujecie się tym tematem, postarajcie się dowiedzieć o zwyczajach różnych krajów europejskich związanych ze świętami, obrzędami itp. Najłatwiej wam będzie poznać zwyczaje Bożego Narodzenia lub Wielkanocy. Ciekawe może być również poznanie obrzędów noworocznych. Mogą być to zwyczaje z kilku wybranych krajów, na przykład z naszego regionu (Europy Środkowej), z Europy Zachodniej i z Europy Wschodniej. Posłużcie się materiałem pomocniczym nr 4. Niech każdy z was weźmie na siebie zadanie zdobycia informacji z jednego kraju. Nie obawiajcie się pisać, wysłać e-maile czy dzwonić do ambasad — przedstawicielom innych krajów w Polsce bardzo zależy na propagowaniu ich własnej kultury, tradycji, zwyczajów. Kiedy już zgromadzicie informacje, może dopiszecie coś do waszej tabelki podobieństw i różnic...

Materiał pomocniczy nr 1

Grupa 1: Polityczne podziały w Europie.

Podstawowy podział polityczny w dzisiejszej Europie istnieje pomiędzy państwami należącymi i nie należącymi do Unii Europejskiej. Ale to nie jedyny podział. Zastanówcie się nad różnorodnymi ustrojami politycznymi państw europejskich: jedne z nich są republikami, inne monarchiami konstytucyjnymi... Poza tym państwa europejskie „wplątane” są w sieć sojuszy politycznych (i militarnych). Uwzględnijcie te sojusze. Pomyślcie nad powiązaniem podziałów politycznych z gospodarką i historią.

Grupa 2: Gospodarcze podziały w Europie.

Nie wszystkie „bogate” państwa europejskie należą do Unii Europejskiej. Niektóre z nich wybrały inną drogę rozwoju. Czy podziały gospodarcze pokrywają się w Europie z granicami UE? Chyba nie tylko... Pomyślcie o różnych gałęziach przemysłu, o turystyce, o wielorakich wzajemnych zależnościach państw europejskich. Pomyślcie także o podziałach wewnątrzpaństwowych: „bogata Północ i ubogie Południe” to bardzo częsty układ. Jak myślicie, dlaczego państwa czy regiony północne często mają lepszą sytuację gospodarczą? Może jest to związane z kulturą, ze zwyczajami i stylem życia ludzi? Pomyślcie o tym...

Grupa 3: Historyczne podziały w Europie.

To, w jaki sposób Europa funkcjonuje dzisiaj, ma swoje źródła w historii, zarówno tej najnowszej, jak i trochę starszej. Polska nie znalazła się w Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej i, co za tym idzie, w Unii Europejskiej. Dlaczego tak się stało? Do jakiej grupy państw Polska należała jeszcze do 1989 roku? Czy tę grupę można nadal wyodrębnić? Co jest w tych państwach charakterystycznego pod względem historycznym? Pomyślcie, jaki wpływ miała historia na dzisiejszy polityczny i gospodarczy kształt Europy...

Grupa 4: Kulturowe podziały w Europie.

Macie trudne zadanie, bo kulturą można w zasadzie nazwać wszystko, co stworzył człowiek. W waszych rozważaniach weźcie pod uwagę przede wszystkim zwyczaje, religię, grupy językowe. Zastanówcie się, jakie linie podziałów są przez nie stworzone i jakie są powiązania pomiędzy, na przykład, religią a stylem życia. Czy kraje, gdzie większość ludności wyznaje religię protestancką różnią się od krajów „katolickich” czy „prawosławnych”?

Ponieważ kwestia podziałów kulturowych w Europie będzie niesłychanie ważna dla waszych dalszych rozważań, postarajcie się starannie określić miejsce Polski na mapie tych kulturowych podziałów w Europie...

Materiał pomocniczy nr 2

Mapka konturowa Europy

Materiał pomocniczy nr 4

Źródła informacji o zwyczajach w krajach europejskich

- Bogucka M., *Staropolskie obyczaje XVI–XVII wiek*, PIW, Warszawa 1994
- Braudel F., *Kultura materialna, gospodarka i kapitalizm XV–XVIII w.*, PIW, 1992
- Bystroń J. S., *Dzieje obyczajów w dawnej Polsce w XV–XVII w.*, PIW, Warszawa 1993
- Eliade M., *Sacrum — mit — historia*, PIW, Warszawa 1993
- Elias N., *Przemiany obyczajów w cywilizacji Zachodu*, PIW, Warszawa 1980
- Frazer J. G., *Złota gałąź*, PIW, Warszawa 1996
- Le Goff J., *Kultura średniowiecznej Europy*, Wyd. „Klon”, Olsztyn 1995
- Kuryłowicz M., *Prawo i obyczaje w starożytnym Rzymie*, Lubelskie Wydawnictwo Prawnicze, Lublin 1994
- Łotman J., *Kultura i eksplozja*, PIW, Warszawa 1999
- Pałubicki W., *Człowiek, kultura, obyczaje — szkice antropologiczne*, Bałtycka Wyższa Szkoła Humanistyczna w Koszalinie, Koszalin 1996

4. ABC opiekuna

1. Rola szkolnych klubów europejskich w realizacji edukacji europejskiej, <i>Mirosław Sielatycki</i> ...	135
Studium przypadku:	
Klub Europejski w Zagórzanach	139
2. Warunek konieczny, czyli chęci, ludzie, motywacja, <i>Jarosław Chodźko</i>	145
3. Mamy wizję!, <i>Jarosław Chodźko</i>	147
4. Tworzymy akty prawne, <i>Mateusz Pilich, Jarosław Chodźko</i>	149
5. Pierwsze spotkania, <i>Jarosław Chodźko</i>	155
6. Klubowe finanse, <i>Mateusz Pilich</i>	157
7. Trudne momenty, <i>Jarosław Chodźko</i>	159
8. Rozpędzamy się, <i>Jarosław Chodźko</i>	161
9. Szukamy partnerów, <i>Jarosław Chodźko</i>	163
10. Bliżej Europy, <i>Jarosław Chodźko</i>	165
11. Informujemy innych, <i>Aleksander Ławiński</i>	167
Studium przypadku:	
Multimedialny międzyprzedmiotowy projekt edukacyjny <i>NEGOCJACJE</i>	171
Studium przypadku:	
Pakiet Euromap	176
12. Ewaluacja działalności szkolnego klubu europejskiego, <i>Agnieszka Fijałkowska, Ewa Kędracka</i>	181
Studium przypadku:	
Młodzi euroentuzjaści w Białej Podlaskiej	189
13. Opiekun szkolnego klubu europejskiego i jego umiejętności, <i>Małgorzata Pomianowska</i>	191
Studium przypadku:	
Europa w Ciechanowie i Opolu	203
14. Ścieżka edukacji europejskiej w pracy klubu europejskiego, <i>Mirosław Sielatycki</i>	205
Studium przypadku:	
Wigilia w Klubie Europejskim w Pszczynie	214
15. Portugalski program dotyczący <i>Europejskiego wymiaru w edukacji</i> , <i>Margarida Belard</i>	219
Studium przypadku:	
Klub Europejski w Żyrardowie	222
Studium przypadku:	
Trampkarze na europejskich boiskach	226
Bibliografia	227

Materiały zamieszczone w tym rozdziale to prawdziwe abecadło nauczyciela — opiekuna szkolnego klubu europejskiego. Zamieszczone są tu podstawowe informacje o sposobach założenia klubu, konieczne procedury prawne oraz regulacje finansowe związane z prowadzeniem klubu. W pracy opiekuna przydadzą się materiały poświęcone umiejętnościom opiekuna i lidera grupy oraz ewaluacji prowadzonych działań. W tej części znalazły się też teksty przedstawiające szkolny klub europejski jako jedną z najbardziej zaawansowanych form realizacji tematyki europejskiej w polskiej szkole.

Rola szkolnych klubów europejskich w realizacji edukacji europejskiej

Szkolny klub europejski jest jedną z najbardziej zaawansowanych form realizacji tematyki europejskiej w szkole. Odpowiedzmy na pytanie: co daje on młodym ludziom, nauczycielowi, szkole, środowisku lokalnemu oraz Polsce? Każda z tych perspektyw jest równie ważna. Zwróćmy uwagę na kilka cech klubów europejskich, które są wartością samą w sobie i ułatwiają wypełnianie funkcji SKE. Do tych najbardziej widocznych należą — oddolny sposób powstawania klubu, grupowanie w jednej organizacji uczniów i nauczycieli, wynikająca z własnej woli aktywność pozalekcyjna uczniów. Istotne jest też to, że możemy mówić o zjawisku ruchu klubów europejskich w Polsce oraz o włączaniu się tego ruchu w inicjatywę ogólnoeuropejskie.

Prześledźmy wymienione powyżej perspektywy patrzenia na SKE, które można również traktować jako funkcje klubów.

Czego uczy młodych ludzi praca w SKE?

Spróbujmy odpowiedzieć na to pytanie, wskazując na główne korzyści dla młodych ludzi, płynące z członkostwa w klubie.

- Praca w klubie to **nauka samodzielności oraz przejmowania odpowiedzialności**. W klubie nie można być tylko odbiorcą, każdy musi być aktywny i odpowiadać za fragment wspólnej pracy. Kształtowanie tych cech jest niezwykle ważne dla każdego człowieka, szczególnie dla funkcjonującego w społeczeństwie demokratycznym i gospodarce rynkowej.
- Uczestnictwo w klubie to również **dobra szkoła planowania i organizowania**. W klubie realizuje się różne projekty, a te wymuszają planowe i zorganizowane działanie oraz refleksję nad tym, co się robi. Te umiejętności przydadzą się w dorosłym życiu zawodowym i osobistym. Ważne są też w procesie uczenia się.
- Klub to zespół, a więc praca w nim **uczy współdziałania i współdecydowania w grupie**, a w konsekwencji dzielenia grupowych norm, podejmowania grupowych decyzji, pełnienia grupowych funkcji. To przydaje się w dorosłym życiu.
- Praca w klubie **uczy skutecznego porozumiewania się** z innymi. Szczególnie ważne może okazać się komunikowanie się z młodzieżą z innych państw europejskich, co w klubie łatwiej zrealizować. W dobie integracji i globalizacji umiejętność skutecznego porozumiewania się staje się kluczową kompetencją każdego człowieka. Oczywiście niezbędnym narzędziem jest znajomość języków obcych. Członkostwo w SKE zwiększa motywację do ich nauki.
- Klub stwarza większe możliwości **przyjaznego przyswajania wiedzy**. W klubie nie ma tradycyjnych lekcji, członkowie klubu są w nim z własnej woli i mają wpływ na to, co się w nim będzie działo. Mogą tworzyć materiały szkoleniowe, zarówno na własny użytek, jak i dla uczniów innych szkół. To są dorosłe zadania, przynoszące sporo satysfakcji.
- Młodzi ludzie pracujący w SKE odbywają swoistą praktykę, bowiem **klub przygotowuje do przyszłej nauki, pracy i życia w zintegrowanej Europie**. Ci, którzy rozumieją, że członkostwo Polski w Unii Europejskiej daje aktywnym osobom nowe możliwości rozwoju, skorzystają ze zmian. Europa daje szanse, ale jest wymagająca. Jednolity rynek pracy, nauki, wypoczynku staje się faktem, lepiej przygotować się do wykorzystania tych możliwości już w szkole.

- Praca w klubie kształtuje również **postawy otwartości i tolerancji**, które są niezwykle ważne w demokratycznym, obywatelskim i coraz bardziej różnorodnym społeczeństwie. Są to wyjściowe warunki współpracy z przedstawicielami innych narodów i państw europejskich.

Jakie korzyści przynosi nauczycielowi praca w SKE?

Odpowiedzi na to pytanie byłoby pewnie tyle, ilu jest nauczycieli — opiekunów klubów. Spróbujmy jednak poszukać tych najważniejszych.

- Opieka nad klubem **jest okazją do realizacji własnych zainteresowań**. Oczywiście dotyczy to tych nauczycieli, którzy interesują się tematyką integracji europejskiej i definiują ją jako jedno z najważniejszych wyzwań edukacyjnych polskiej szkoły. Dla wielu nauczycieli Europa to swoiste hobby, które zamierzają realizować razem z uczniami. Dla innych najważniejsza jest praca z młodzieżą, również poza lekcjami. Klub europejski może powstać w wyniku przekształcenia klubu turystycznego, kółka fotograficznego, zespołu folklorystycznego. Praca zawodowa umożliwiającą realizację własnych zainteresowań daje dużo satysfakcji.
- Niewątpliwie praca w klubie **pozwala na lepszy kontakt z uczniami**. W systemie klasowo-lekcyjnym, przy dużej liczbie klas i konieczności realizacji programu nie zawsze jest czas na kontakt z każdym uczniem. W klubie nauczyciel pracuje z grupą zmotywowaną, współpracującą ze sobą, zwykle mniejszą liczebnie niż klasa. Te elementy automatycznie poprawiają relacje nauczyciel — uczeń. W klubie nauczyciel dzieli z uczniami odpowiedzialność za powodzenie wspólnych przedsięwzięć. Relacje w klubie są bardziej demokratyczne niż w klasie. Hierarchię — naturalną w klasie lekcyjnej — zastępuje wchodzenie nauczyciela w rolę opiekuna, moderatora, przewodnika.
- Praca klubowa **wspiera rozwój kompetencji dydaktycznych** nauczyciela. W klubie realizuje projekty, które trudniej przeprowadzić w klasie. Ma więcej czasu na testowanie nowych, mniej konwencjonalnych rozwiązań, nie przeszkodzi mu szkolny dzwonek. Wiele rozwiązań opracowanych w klubie opiekun SKE może przenieść na tradycyjne lekcje. Warto podkreślić jest także, że podczas zajęć klubowych łatwiej jest nauczycielowi zostać innowatorem, nikt bowiem nie napisze za niego programu nauczania ani nie ustali harmonogramu zajęć. Cały proces dydaktyczny jest ze swej natury autorski, co nie tylko daje większą satysfakcję, ale przede wszystkim rozwija kompetencje zawodowe nauczyciela.
- Pełnienie funkcji opiekuna klubu **umacnia pozycję nauczyciela w szkole**. Jest to swoisty awans poziomy, dokonywany poprzez odgrywanie dodatkowych ról w społeczności szkolnej. Nauczyciele pracujący z uczniami po lekcjach są zwykle bardziej lubiani. Kluby europejskie i ich opiekunowie znajdują zazwyczaj miejsce w szkolnych kronikach, a w swoim życiorysie nauczyciel może dodać wartościowy zapis: „opiekun SKE”. Dodajmy, że pozalekcyjna praca nauczyciela powinna podnosić jego prestiż i pensję.
- Wskażmy też na mniej wymierny element — **wzrost satysfakcji z pracy**. Nauczyciel, który wielokrotnie w tygodniu przeprowadza tę samą lekcję, bardzo często ma w klubie dogodniejszy czas na własną ekspresję, twórczość, nowe pomysły. Dla wielu nauczycieli innowacyjnych to okazja do eksperymentów pedagogicznych, z których czerpią zadowolenie. Tych, którzy nie ograniczają pracy w szkole do lekcji przypisanych im w planie zajęć, nie dopada zazwyczaj syndrom „wypalenia zawodowego”. Często zdarza się, że nauczyciel spotyka po latach byłego ucznia, który z sukcesem pracuje w dziedzinie, związanej z przedmiotem pracy klubu i słyszy od niego, że powodzenie zawdzięcza klubowi i opiekunowi. Taka ewaluacja odroczona daje dużą satysfakcję.

Co daje szkole posiadanie SKE?

Aby odpowiedzieć w pełni na to pytanie, należałoby zapytać (najlepiej poprzez ankietowanie) wszystkich członków szkolnej społeczności — uczniów, rodziców, nauczycieli, dyrekcję. Odpowiedzi pewnie różniłyby się, gdyż ten sam klub oglądany z różnych perspektyw jawiłby się za każdym razem trochę inaczej. Podejmijmy się jednak próby syntetycznej odpowiedzi na powyższe pytanie.

- Klub europejski **podnosi prestiż szkoły**. Nie tyle chodzi tutaj o przymiotnik „europejski”, co o realne korzyści, jakie przynosi on uczniom. Czy chcemy, czy nie, „Europa” stała się prawdziwym wyzwaniem edukacyjnym. W zadaniach każdej szkoły eksponowane jest przygotowanie jej absolwentów do dorosłego życia, a to życie będzie przebiegało nie tylko w Polsce, ale i w Europie. To, jak szkoła

odpowiada na powyższe zadanie, może być jednym z kryteriów wyboru placówki przez uczniów i rodziców. Informacja o działaniu SKE jest zazwyczaj umieszczona w informatorze dla kandydatów do szkoły.

- Funkcjonowanie klubu **uatrakcyjnia ofertę dydaktyczno-wychowawczą szkoły**. Niezwykle ważne jest, aby po ostatniej lekcji życie w szkole nie zamierało, aby młodzież miała okazję realizować swoje zainteresowania w różnych kółkach zainteresowań, klubach, zespołach sportowych itp. SKE znakomicie wpisuje się w tę dodatkową ofertę szkoły. Szkolny klub europejski może stać się ważnym elementem szkolnego programu wychowawczego oraz istotnym komponentem szkolnego zestawu programów nauczania.
- Klub **ułatwia nawiązanie współpracy z innymi szkołami**, a zwłaszcza szkołami z państw europejskich. Wymiana młodzieży może być wsparta współpracą nauczycieli. Łatwiej uczestniczyć w międzynarodowych programach wymiany młodzieży, takich jak Comenius czy Jugendwerk, gdy posiada się zmotywowaną i kompetentną grupę nauczycieli i uczniów. A ci ludzie są właśnie w SKE.
- Grupa nauczycieli zaangażowana w pracę klubową **może koordynować realizację programu edukacji europejskiej w całej szkole**. Ścieżkę edukacji europejskiej musi realizować, zgodnie z prawem oświatowym, każde gimnazjum, liceum i technikum w Polsce, a realizacja celów, zadań i treści ścieżki edukacyjnej ma przebiegać na wszystkich przedmiotach. Istnienie SKE stwarza szansę, że klub stanie się „centrum koordynacyjnym” nauczycieli, prowadzących ścieżkę edukacji europejskiej. Należy przy tym uważać, żeby funkcjonowanie klubu nie stanowiło swoistego alibi dla innych nauczycieli, którzy mogą powiedzieć, że „od Europy” to „jest u nas pani X, a w związku z tym ja się nie zajmuję tą tematyką”. Osiągnęlibyśmy wówczas skutek odwrotny do zamierzonego. Nauczyciel — opiekun SKE może być także cennym członkiem zespołu nauczycielskiego pracującego nad szkolnymi programami nauczania, może wejść w rolę osoby szkolącej radę pedagogiczną własnej szkoły w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli (WDN).

Jakie korzyści ma gmina (powiat) z funkcjonowania w jej szkołach SKE?

Władze gminy lub powiatu, jako organy prowadzące szkół, mogą mieć różny stosunek do klubów europejskich funkcjonujących na ich terenie. Często jest to obojętność. Być może znajdują się takie samorządy, które będą niechętne klubom europejskim, bo wynika to z ich antyeuropejskiego nastawienia. Na szczęście wiele samorządów wspiera ideę SKE. W niektórych przypadkach jest to wspomaganie oddolnie zrodzonych inicjatyw, w innych inicjowanie proeuropejskiego zaangażowania szkół.

- Kluby europejskie funkcjonujące w szkołach to **inwestycja w przyszłe kadry „europejskie”**, pomagające gminie w lepszym wykorzystaniu możliwości, wynikających z członkostwa w UE, np. przez bardziej skuteczne czerpanie z funduszy strukturalnych. Lepiej zainwestować we własne kadry, niż potem zatrudniać specjalistów z zewnątrz. Członkowie SKE w okresie przedakcesyjnym to swoistego rodzaju „kadry informacyjne”, pomagające lokalnej społeczności zrozumieć zagadnienia europejskie.
- Kluby europejskie mogą pomóc w **realizacji części edukacyjnej międzynarodowej współpracy gminy**. Wiele samorządów w Polsce nawiązało w ramach programów miast partnerskich współpracę z gminami w innych państwach europejskich. Ważne jest, aby współpraca ta obejmowała również szkoły. Zadania tego mogą się podjąć kluby europejskie. Udział SKE w programie współpracy miast partnerskich przynosi korzyści klubowi, szkole i gminie.
- Poprzez kluby europejskie można **promować własną gminę**, zarówno w kraju, jak i za granicą. W SKE te trzy wymiary tożsamości: lokalny, regionalny i europejski mają szansę uzupełniać się we właściwy sposób. Promując *małą ojczyznę* w pracy klubu, członkowie SKE wspierają gminę, w której mieszkają. Warto podkreślić, że takie nastawienie do lokalności będą mieli też zagraniczni partnerzy, przywiązujący wagę do kształtowania tożsamości lokalnej. „Lokalność” jest zrozumiałą płaszczyzną współpracy w budowaniu „europejskości”.

Jakie korzyści dla Polski przynosi funkcjonowanie SKE?

Czy to pytanie nie jest postawione na wyrost? Przygotowanie polskiego społeczeństwa do członkostwa w Unii Europejskiej jest skomplikowanym procesem, składającym się z mniejszych działań, w tym działań klubów europejskich. Warto zatem odpowiedzieć na to pytanie.

- Kluby europejskie **zapewniają istotny kanał informacyjny o integracji europejskiej**. W rządowym Programie Informowania Społeczeństwa (PIS) wskazano na grupy docelowe, do których należy dotrzeć z informacją „europejską”. Wśród tych grup są m.in. osoby uczące się oraz nauczyciele. SKE włączają do informacji o procesie integracji europejskiej obie te grupy i umożliwiają lepszy przekaz. Należy pamiętać, że poprzez szkołę można dotrzeć także do dorosłych, uczniowie bowiem przenoszą wiedzę europejską do swoich domów.
- Kluby to w pewnym sensie **kuźnia przyszłych kadr „obsługujących Europę”**. Można przypuszczać, że osoby, które w młodym wieku, z własnego przekonania zainteresowały się tematyką europejską, w życiu zawodowym będą się w niej specjalizować. Interesujące, kiedy w Parlamencie Europejskim zasiądzie pierwszy „absolwent” SKE?
- Kluby europejskie **wzmacniają realizację celów programowych polskiej szkoły**. Ścieżkę edukacji europejskiej wpisano jako stały element programowy polskiego systemu oświaty. Wszyscy polscy uczniowie powinni dzięki niej otrzymać niezbędną wiedzę europejską. Polska oświata nie musi dostosowywać się do wymogów unijnych, jednak są niepisane standardy, czyniące polską szkołę — europejską. Należą do nich między innymi: znajomość języków obcych, znajomość technologii informacyjnych, nauka demokracji, tolerancji i przedsiębiorczości. Cele te można realizować na wiele sposobów, w tym bardzo efektywnie w szkolnym klubie europejskim.

Z powyższego przeglądu widać, że szkolne kluby europejskie są istotnym elementem w procesie informowania, promowania i edukowania młodszej części polskiego społeczeństwa o procesie integracji europejskiej oraz o przyszłym członkostwie Polski w Unii Europejskiej.

Podstawową intencją niniejszego tekstu jest wzbudzenie refleksji każdego nauczyciela — opiekuna klubu nad rolami klubu i opiekuna. Kluczowe pytanie „po co to robię”? powinno stale nam towarzyszyć w pracy klubowej. W momencie ukazania się niniejszego poradnika szkolne kluby europejskie w Polsce weszły w okres nastoletni (istnieją już ponad 10 lat). Życzę im wszystkiego najlepszego w dorosłym życiu.

Klub Europejski w Zagórzanach

Gimnazjum w Zagórzanach powstało w wyniku reformy systemu edukacji w 1999 r. Jest to niewielka szkoła wiejska z dużymi problemami. Jak to się zazwyczaj dzieje, mieliśmy problemy lokalowe, dziury w budżecie i wiele barier do pokonania. Ponieważ szkoły wiejskie są ośrodkami kultury, nauki i sportu w swoich miejscowościach, spoczywa na nich wielka odpowiedzialność. Środowiska szkolne są inicjatorami wydarzeń jednoczących wieś, ambasadami wielkiego świata w informacyjnej głuszy. Młodzież i dorośli mają niewielkie szanse na pogłębienie swojej wiedzy (np. o Unii Europejskiej), dlatego łatwo ulegają modnym hasłom i popadają w swoich poglądach w skrajności, najczęściej negatywne (np. boją się sprzedaży polskiej ziemi). W małych miejscowościach o wiele bardziej niż w dużych, potrzebna jest instytucja spełniająca wszechstronne wymagania społeczno-edukacyjno-kulturalne. Poprzednio byłam opiekunką Klubu Europejskiego w Technikum Rolniczym w Bystrej. Nabrałam wówczas doświadczenia w prowadzeniu klubu w społeczności wiejskiej. Dodam, że wcześniej przesłam odpowiednie szkolenia w ramach programu SIERRA-PEIE.

Niemal natychmiast po objęciu stanowiska dyrektora szkoły intensywnie zaangażowałam się w powstanie, tym razem gimnazjalnego, Klubu Europejskiego. Początki są zazwyczaj trudne. Nie zawsze pierwsze pomysły przypadają do gustu uczniom i nauczycielom. Warunkiem sukcesu jest dobra kampania informacyjna oraz zgrany zespół członków założycieli.

Czasami wystarcza dwóch–trzech entuzjastów, w ślad których pójdą inni. Razem z niewielką grupką uczniów opracowałam wstępne cele i plany działania nowego klubu. Przygotowaliśmy plakaty, które informowały uczniów o powołaniu SKE. Zaczęliśmy docierać do innych. Było to zresztą naszym pierwszym, głównym celem — wciągnąć jak najwięcej osób (nie tylko uczniów) i nakłonić do działania dla wspólnego dobra. Pierwsze walne spotkanie klubu poświęciliśmy opracowaniu celów i próbie zdefiniowania poglądów członków SKE na wybrane problemy europejskie.

Uważam, że bardzo ważną sprawą jest danie uczniom możliwości wykazania się oraz udowodnienie im, że potrafią samodzielnie wykonywać różne zadania. Działalność klubu jest skierowana przede wszystkim do nich, dlatego muszą czuć się za niego odpowiedzialni.

W ten sposób, zanim się spostrzegą, stanie to się ich życiową pasją.

Pierwszy projekt klubu jest sprawą pierwszorzędnej wagi. Może on zaważyć na dalszym funkcjonowaniu klubu, a nawet na jego istnieniu. Jeśli brak nam pieniędzy czy doświadczenia, lepiej zrezygnować z dużych, ponadszkolnych akcji. Na początek odpowiedni będzie skromny projekt (ale z ciekawymi założeniami i nowatorskimi metodami pracy) lub projekt w ramach uznanego programu. Bardzo nam zależało na współpracy międzynarodowej, toteż zdecydowaliśmy się na udział w programie *Socrates Comenius*. Jego główne zadanie to rozszerzanie współpracy europejskiej w dziedzinie edukacji i objęcie różnymi formami partnerstwa dzieci, młodzieży i dorosłych. Istotnym celem programu *Socrates* jest kreowanie europejskiego wymiaru w nauczaniu, powiększenie kręgu osobistych doświadczeń o wiedzę na temat innych krajów Europy, rozwinięcie poczucia jedności z Europą oraz wspomaganie procesów przystosowania się do nowych warunków społecznych i ekonomicznych w perspektywie nowej, zjednoczonej Europy. Program *Socrates* dąży do utworzenia w dziedzinie edukacji *Europy bez granic i barier*. Nasza szkoła uczestniczy w *Comeniusie* (jednym z siedmiu różnych komponentów programu). Projekt ten wspiera partnerstwo w zakresie wymiany doświadczeń i rozwoju współpracy interkulturowej między placówkami edukacyjnymi krajów Unii Europejskiej, EFTA oraz krajów Europy Centralnej i Wschodniej.

W praktyce każda współpraca jest nowatorska i odkrywcza. Zwłaszcza że włączają się w nią co najmniej trzy kraje europejskie. My podjęliśmy współpracę z Austrią i Norwegią. Wspólny temat łączy aż 15 szkół — po pięć z każdego państwa. Projekt poświęcony jest przechodzeniu uczniów ze szkoły do życia zawodowego. Każda szkoła pracuje z dwiema partnerskimi placówkami, a następnie wszyscy wspólnie porównują swoje wyniki. Naszymi partnerami są szkoły z St. Lambrecht ze Styrii (Austria) i z Leines w Nordland (Norwegia).

W pierwszym etapie projektu odbyły się spotkania nauczycieli, podczas których sprecyzowaliśmy nasze cele. Koordynatorami działań zostały wyznaczone szkoły z Austrii, austriaccy nauczyciele mają bowiem największe doświadczenie w tej dziedzinie (adaptacja do życia zawodowego jest stałym ele-

mentem edukacji). W tym kraju nauczyciele pomagają swoim uczniom w podjęciu właściwej decyzji, wykorzystując między innymi analizy danych statystycznych. W ramach tego projektu, oprócz pracy nad głównym zagadnieniem, poruszane są inne tematy związane z regionami, np. turystyka, rolnictwo, kultura itp.

Planujemy przedstawić końcowe wyniki projektu w następujących formach.

1. Wydanie broszury, w której szkoły uczestniczące w projekcie prezentują sposoby przygotowania uczniów do wyboru kierunku dalszego kształcenia i drogi zawodowej.

2. Opracowanie i wydanie płyty CD-ROM, przedstawiającej turystykę w regionie (w naszym przypadku z wykorzystaniem badań nad atrakcyjnością i zagospodarowaniem turystycznym Magurskiego Parku Narodowego oraz zabytków kultury materialnej okolic Gorlic).

3. Aktywne kształtowanie umiejętności uczniów poprzez: korespondencję z rówieśnikami (lekcje języków obcych); naukę pieśni i tańców regionalnych (lekcje sztuki); tworzenie gazetki szkolnej (lekcje języka polskiego, informatyki, orientacji zawodowej).

Kolejnym efektem kontaktów partnerskich jest wymiana uczniów i nauczycieli. Nauczyciele spotkali się w austriackiej miejscowości Graz (9–13 października 2000 r.). Podczas spotkania porównaliśmy wyniki rocznej pracy oraz naszkicowaliśmy plany dalszej działalności. Z kolei uczniowie odbyli niezapomnianą wyprawę do naszej partnerskiej szkoły w Austrii.

St. Lambrecht to urocza miejscowość w Alpach. Przyjęto nas tam bardzo gościnnie. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkolnych, zwiedziliśmy zabytki, odbyliśmy kilka górskich wędrówek. Najważniejsze było jednak lepsze poznanie się i nawiązanie prawdziwych przyjaźni z rówieśnikami, dotychczas znanymi z korespondencji. Dzieci miały szansę razem mieszkać, wspólnie spędzać czas i w ten sposób lepiej się poznać. Przez cały czas starały się mówić w obcych językach, używanych jedynie w sztucznych sytuacjach, na lekcjach. Mimo że przed przyjazdem do Austrii znałam cele i założenia tego rodzaju współpracy, to jednak przeżywałam tę wizytę jako niezwykle doświadczenie pedagogiczne.

W ramach rewizyty dzieci z Austrii odwiedziły nas we wrześniu 2001 r. Mam nadzieję, że stanęliśmy na wysokości zadania.

Jakkolwiek cały czas współpracujemy w projekcie *Socrates*, to rozwijamy też działalność w innych programach. Staramy się wciągnąć jak najwięcej osób, jednak członkowie klubu zawsze stanowią podporę i rdzeń wszystkich akcji.

Jesteśmy zapraszani na różne spotkania i sympozja. W lutym 2001 roku trzydziestu gimnazjalistów brało udział w programie „Europa — sobie i innym”. Formą zapłaty za dwudniowy pobyt w Krakowie była pomoc żywnościowa (10 kg owoców lub warzyw od każdego ucznia) dla krakowskich instytucji charytatywnych. Wzięliśmy udział w warsztatach dotyczących sytuacji na rynku pracy.

Przedstawiciele naszego klubu uczestniczyli w obradach II i III Okrągłego Stołu Klubów Europejskich w Warszawie. Wymieniliśmy się doświadczeniami i pomysłami z innymi klubami europejskimi. Braliśmy udział w warsztatach i dyskusjach, dotyczących przede wszystkim aktywności proeuropejskiej młodego pokolenia.

Otrzymaliśmy także zaproszenie z Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na tradycyjne spotkanie mikołajkowe.

To tylko niektóre z ważniejszych spotkań. Cieszą nas one, bo nie tylko zdobywamy w ten sposób nowe doświadczenia, ale czujemy, że jesteśmy dobrze postrzegani i oceniani. Podczas spotkań, poza ramowymi zajęciami, odbywają się nieoficjalne rozmowy z innymi klubami europejskimi. Wymiana doświadczeń i pomysłów wzbogaca wszystkie strony. Nasze przedsięwzięcia cieszą się dużym zainteresowaniem. Ja jestem zadowolona z dwóch inicjatyw: Festiwalu Kultury Angielskiej i II Sympozjum Europejskiego.

Festiwal Kultury Angielskiej realizowany był w ramach „English Teaching 2000”, projektu Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży. Projekt zakładał zachęcenie młodzieży do intensywnej nauki języka m.in. przez umożliwienie jej kontaktu z tzw. żywym językiem, pokazanie uczniom współczesnej kultury anglosaskiej oraz rozwinięcie umiejętności pracy zespołowej. Przygotowanie uczniów do festiwalu odbywało się na lekcjach języka angielskiego, polskiego, geografii, historii, muzyki i informatyki. Na zajęciach młodzież poznawała kulturę, tradycję Wielkiej Brytanii, opracowywała sztuki teatralne, przygotowywała scenografię, kostiumy. Część uczniów (w tym członkowie klubu europejskiego) włączyła się w przygotowywanie prezentacji. Słowem zrobiono wszystko, aby końcowy efekt był naprawdę wspaniałym przeżyciem, bogatym wydarzeniem kulturalnym i informacyjnym. Finał naszych prac odbył się 26 kwietnia 2001 r.

W programie umieściliśmy: konkurs wiedzy o Wielkiej Brytanii, pokaz filmów anglojęzycznych, prezentację narodowych potraw wyspiarskich, konkurs przysłów angielskich, wykład przedstawiciela Ambasady Wielkiej Brytanii w Polsce „Wielka Brytania a Unia Europejska”, konkurs piosenki anglojęzycznej, rozwiązanie konkursów i wręczenie nagród oraz Teatr Festiwalowy „Romeo i Julia — scena balkonowa” i „Opowieść wigilijna”. Podczas trwania całej imprezy była rozdawana gazetka festiwalowa, opracowana w języku polskim i angielskim.

Z powodzeniem udało nam się przeprowadzić wszystkie punkty planu, choć nie obyło się bez zmian i poprawek. Festiwal był dużym sukcesem klubu i szkoły. Wzbudził szerokie zainteresowanie mieszkańców, władz samorządowych, miejscowych mediów. Pomógł nam zapracować na opinię prężnej placówki o wysokich aspiracjach i dużych możliwościach.

W realizację projektu zaangażowane były panie z koła gospodyń wiejskich, które pomogły nam przygotować posiłki, a także ksiądz proboszcz i wielu innych sąsiadów. Do osiągnięć możemy zaliczyć narodzenie się jednoświ. Jest to coś bezcennego, czego nie dałoby się osiągnąć w inny sposób. Także nasza młodzież bardzo serdecznie wspomina pierwszy otwarty projekt. Nauczyliśmy się dużo więcej niż przez ten sam czas moglibyśmy dowiedzieć się na zwykłych lekcjach.

„Bardzo polubiłem angielski, zaczęły mnie śmieszyć angielskie żarty. Teraz bardzo chciałbym pojechać do Anglii i wykorzystać swoją wiedzę”, mówił jeden z uczniów.

II Seminarium Europejskie pod hasłem „Europo — To my” — jest kolejnym projektem, o którym warto wspomnieć. Zrealizowaliśmy go przy pomocy grantu z Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie. Tym razem chcieliśmy zaprezentować naszym uczniom i mieszkańcom całą Europę, ale także (uwaga!) Europie — naszą wieś, region, kraj. Mieliśmy w tym czasie gości z Austrii. Było to przedstawicielstwo austriackiego Czerwonego Krzyża, z którym rozpoczynamy nowy projekt. Założeniami, które motywowały nas do wprowadzenia w życie tego projektu było dalsze pobudzanie aktywności mieszkańców, rozwój integracji wiejskiej, rozbudzanie zainteresowania dziedzictwem kulturowym regionu, przedstawienie wizerunku Ziemi Gorlickiej krajom europejskim. Podjęliśmy także ważne zagadnienie, często pomijane lub nieprawidłowo postrzegane — sytuację młodzieży niepełnosprawnej w małych miejscowościach i w środowiskach wiejskich. Z pewnością ludzie upośledzeni są w nich mocniej napiętnowani niż ci żyjący w miastach. „Normalni” ludzie są głęboko uprzedzeni, brak im zrozumienia dla odmienności. Dlatego chcieliśmy przyczynić się do rozbudzenia wzajemnej tolerancji, zrozumienia i szacunku. Do projektu włączyliśmy szkołę specjalną z Kobylanki.

Symposium odbyło się 15 listopada 2001 r. Najpierw zaprezentowaliśmy nasz Klub Europejski, jego osiągnięcia i cele. Członkowie klubu przedstawili za pomocą samodzielnie przygotowanych materiałów główne problemy związane z Unią Europejską. Gości zdumiała znakomita znajomość i wiedza europejska młodzieży. Projektem zostały objęte wszystkie szkoły gminne. Zorganizowaliśmy różne konkursy: fotograficzny — na najpiękniejsze zakątki regionu, plastyczny — na wizytówki krajów europejskich, ekologiczny — na najciekawszy strój. W ten sposób też można uczyć. W holu szkoły przygotowaliśmy „podróż przez Europę”. Uczniowie prezentowali poszczególne kraje: Grecję, Włochy, Francję, Niemcy, Hiszpanię, Austrię, Norwegię, częstowali specjami charakterystycznymi dla danego państwa, rozdawali ulotki i upominki, a także opowiadali rozmaite ciekawostki.

Gości czekały także inne atrakcje. Szkoła muzyczna z Gorlic wystąpiła z krótkim koncertem. Dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kobylance zatańczyły poloneza. Piękne stroje szlacheckie i znakomite tańce nagrodzone zostały dużymi brawami.

Zebrałiśmy wiele pochwał i ciepłych słów pełnych uznania. Udało się nam zrealizować wszystkie postawione sobie wcześniej zadania. W sumie cały projekt można uznać za udany.

Po blisko trzyletnim funkcjonowaniu Klubu mogę powiedzieć, że było warto. Wszystkie projekty przeprowadzone wspólnie dały nam olbrzymi bagaż doświadczeń. Nauczyły członków zasad współdziałania i przyjaźni w zespole. Po tym, co razem przeszliśmy, nie ma dla nas zadań niemożliwych. Udowodniliśmy sobie i światu, że można być godnymi, świadomymi Europejczykami nawet w małej wiosce w Polsce.

Maria Lianna-Pasińska

Opiekun klubu

Post scriptum

Klub Europejski w Zagórzanach widziany z Krakowa

Mali bohaterowie — uczniowie Gimnazjum w Zagórzanach i ich opiekun już od początku wiedzieli, czego chcą. Szkolny klub europejski stał się oknem na Europę.

Pracowałem wtedy w Małopolskim Kuratorium Oświaty w Krakowie. Agencja Narodowa Programu *Socrates Comenius* poprosiła o znalezienie pięciu partnerskich szkół do projektu edukacyjnego. Moje rozmowy z kandydatami miały różny przebieg. Ile będziemy z tego mieli, nie mamy możliwości organizacyjnych, a czy ze środków *Comeniusa* możemy kupić komputer. To tylko kilka wyrwanych z kontekstu wypowiedzi. Byli i tacy, którzy zgadzali się na wszystko, nie mając świadomości, o jakim temacie projektu rozmawiamy.

Jako jedno z nielicznych Gimnazjum w Zagórzanach wiedziało, w jaki sposób pomóc losowi. Projekt związany z kształtowaniem własnej kariery był szansą rozwoju dla szkoły i dla szkolnego klubu europejskiego.

Wiadomo, że umiejętność komunikowania się z rówieśnikami z zagranicy jest niezbędna w otwarciu szkolnego klubu na Europę. Stąd też jedno z najważniejszych zadań, jakie postawiła sobie młodzież z Zagórzan to intensywna nauka języka angielskiego.

W realizacji tego zadania niezwykle przydatny stał się udział w konkursie „English Teaching 2000”.

Pozwolę sobie na krótką refleksję. W ostatnim czasie szkolne kluby europejskie powstają jak grzyby po deszczu. Z miesiąca na miesiąc jest ich coraz więcej. Niestety, tylko niektóre z nich są w stanie przetrwać dłużej niż rok. Brak pomysłów, a przede wszystkim wizji, powodują powolne ich obumieranie. Szkolny Klub Europejski w Zagórzanach łączy entuzjazm jego animatorów z pełną świadomością korzyści, jakie może przynieść praca dla klubu. Dla każdego z młodych integratorów europejskich to szansa na kontynuację edukacji, na znalezienie w przyszłości pracy.

Czy mając mało samemu, można się dzielić z innymi? Okazało się, że tak. Młodzież z Zagórzan zebrała żywność, która poprzez Stowarzyszenie Krakowski Bank Żywności trafiła do najuboższych krakowskich rodzin. W zamian za to m.in. poznała krakowskie uczelnie i instytucje zajmujące się problemem bezrobocia. Umiejętność inwestowania w swoją przyszłość przez zdobywanie nowych doświadczeń to klucz do sukcesu Klubu Europejskiego w Zagórzanach. Członkowie klubu uczestniczą w różnych projektach realizowanych przez inne instytucje i organizacje, w sposób świadomy wybierając te inicjatywy, które nie tylko są sposobami na miłe spędzenie czasu, ale dają nową wiedzę i umiejętności pozwalające na podnoszenie poprzeczki coraz wyżej. Od projektów małych, poprzez średnie, do tych największych.

Rok 2001 przyniósł nowe, jeszcze trudniejsze wyzwania. Klub przystąpił do konkursu Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie na projekt europejski. Byłem członkiem komisji i — nie ujawniając tajemnic obrad — mogę napisać, że propozycja szkoły w Zagórzanach wyróżniała się spośród innych kandyda-

tów ciekawą, różnorodną formą, treściami łączącymi lokalną tradycję i kulturę z europejskim wymiarem edukacji. Najważniejszym jednak elementem projektu było włączenie wielu różnorodnych partnerów: innych szkół, samorządu, koła gospodyń wiejskich, zespołów folklorystycznych.

Czas na podsumowanie. Małe jest piękne. Czy to laurka? Pewno trochę tak. W miejsce słowa Zagórzany można wpisać różne małe miejscowości położone w Polsce. To właśnie tam niewielkie szkolne kluby europejskie decydują o rozwoju małych ojczyzn. Co jest receptą na sukces? Jak zbudować szkolny klub europejski, który nie przewróci się jak domek z kart? Jak przekonywać do integracji europejskiej? Jeżeli dalej nie wiecie, to jedźcie do Zagórzan albo szukajcie ich w sobie.

Rafał Kunaszyk
Małopolskie Forum
Edukacji Europejskiej

Warunek konieczny, czyli chęci, ludzie, motywacja

Proces integracji europejskiej stawia przed mieszkańcami naszego kontynentu wiele wyzwań. Jednym z nich jest konieczność podejmowania działań związanych z integracją kulturową. **Europa** to nie tylko Unia Europejska, posiadająca instrumenty umożliwiające zbliżanie do siebie gospodarek narodowych i systemów politycznych państw członkowskich. To także, a może przede wszystkim, ludzie zamieszkujący kontynent, którego nazwa pojawiła się po raz pierwszy około VIII wieku. Sama idea jedności Europy ma długą historię. Nie sposób wyliczyć wszystkie nazwiska ludzi świata kultury i polityki, współtwórców koncepcji zjednoczenia Europy.

Istotne jest to, że po II wojnie światowej, dzięki przywódcom politycznym Niemiec, Francji i Włoch, zwyciężyła koncepcja powiązania ze sobą gospodarek i społeczeństw państw Europy Zachodniej na zasadach współpracy, a nie rywalizacji. Dlatego autorzy tej idei, Konrad Adenauer, Robert Schuman i Alcide de Gasperi nazywani są **ojcami Europy**. W tym gronie często wymieniany jest również Jean Monnet, autor planu rozwoju, unowocześniania i restrukturyzacji francuskiej gospodarki oraz Planu Schumana, podstawy traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali. Natomiast Paul-Henri Spaak, belgijski działacz polityczny, odegrał znaczącą rolę w redagowaniu Karty Narodów Zjednoczonych oraz w negocjacjach Traktatu Rzymskiego, na mocy którego powstała Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG) i Euratom.

Integracja europejska ma między innymi przyczynić się nie tylko do rozwoju kultur państw członkowskich UE, ale także do wzbogacenia wspólnego, europejskiego dziedzictwa kulturowego. Zgodnie z artykułem 15 Traktatu Wspólnot Europejskich, instytucje europejskie zajmują się m.in.:

- podnoszeniem poziomu wiedzy oraz szerzeniem kultury i historii narodów europejskich,
- zachowaniem i ochroną dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim,
- niekomercyjną wymianą kulturalną,
- twórczością artystyczną, literacką i audiowizualną.

Państwa członkowskie oraz instytucje wspólnotowe rozwijają również kontakty z innymi krajami i organizacjami międzynarodowymi. Przykładem ścisłej współpracy są inicjatywy podejmowane wspólnie przez Unię Europejską i Radę Europy. Dzięki temu, na początku lat 90. trafiła do Polski inicjatywa tworzenia szkolnych klubów europejskich. Pomysł wywodzi się z Portugalii, gdzie w odpowiedzi na duże zainteresowanie młodzieży problematyką europejską powstał program pod nazwą „Europejski wymiar w edukacji”. Autorem projektu była Margarida Belard, a realizatorem — portugalskie Ministerstwo Edukacji (por. tekst str. 219) Głównymi celami programu były:

- koordynacja działań organizacji rządowych i pozarządowych zainteresowanych problematyką europejską,
- przygotowanie młodzieży do życia w nowej, zintegrowanej Europie,
- stworzenie tzw. świadomości europejskiej,
- umożliwienie rozwoju szkolnictwa europejskiego.

Aby sprawnie i efektywnie zrealizować projekt, postanowiono stworzyć dogodną formułę organizowania spotkań, prowadzenia dyskusji i nawiązywania współpracy pomiędzy uczniami, nauczycielami oraz organizacjami i instytucjami zainteresowanymi edukacją europejską. W ten sposób zrodziła się idea klubów europejskich, działających w szkołach na zasadzie swobodnego zrzeszania się uczniów i nauczycieli.

Obecnie w Polsce działa około 2000 Szkolnych Klubów Europejskich (SKE), a ich liczba stale rośnie. Do stworzenia w waszej szkole klubu niezbędne są **chęci, ludzie oraz motywacja** do podjęcia działań!

Jeżeli chcecie poznawać kulturę europejską, nawiązywać kontakty, zdobywać nowe doświadczenia oraz propagować ideę zjednoczonej Europy, to powinniście znaleźć w swoim środowisku podobnie myślących ludzi. Potencjalnymi sojusznikami będą z pewnością nauczyciele języków obcych, geografii, historii czy wiedzy o społeczeństwie. Ale nie zapominajcie o tych, którzy mają bardzo dobry kontakt z młodzieżą, szerokie zainteresowania i chcą robić coś więcej niż wynika to z ich szkolnego przydziału obowiązków. Oczywiście, nie można zapomnieć o uczniach!

Dobrym sposobem na zainteresowanie młodzieży ideą szkolnych klubów jest prowadzenie zajęć ze ścieżki międzyprzedmiotowej *edukacja europejska*. Jest to dogodna okazja, by uzyskać informacje o stanie wiedzy, zainteresowaniach oraz potrzebach uczniów. Możecie porozmawiać o pomysłach stworzenia SKE z innymi nauczycielami. Oni też mają swoje obserwacje, z których warto skorzystać. Być może właśnie dzięki takim rozmowom znajdziecie osoby, które staną się waszymi sojusznikami w późniejszych działaniach.

Potrzeba spotkań i rozmów jest szczególnie istotna w gimnazjach. Są to szkoły z niewielkim stażem, a pracujący w nich nauczyciele nie zdążyli się dobrze poznać, niewiele wiedzą o swoich poglądach i zainteresowaniach. Nie unikajcie rozmów ze swoimi kolegami!

Zapewne pojawi się pytanie: **po co to robić?** Musicie znać na nie odpowiedź, ponieważ do działania potrzebna jest **motywacja**. Jeśli ją macie, zastanówcie się, jak zachęcić innych.

Możecie zaproponować uczniom ciekawe formy spędzania wolnego czasu. Szkolny klub europejski pozwoli im nie tylko zdobyć wiedzę, ale również umiejętności i doświadczenie. Będzie to możliwe dzięki spotkaniom z osobami o podobnych zainteresowaniach oraz chęci do podejmowania nowych wyzwań. Poprzez różnorodne formy działalności klubu poznają interesujących ludzi, nawiążą kontakty z rówieśnikami z innych krajów, nauczą się współpracować w zespole. Dzięki możliwościom porozumiewania się w języku obcym, poznania historii i kultury europejskiej łatwiej będzie im znaleźć się w zjednoczonej Europie. Mając wpływ na sposób funkcjonowania klubu, będą mogli sprawdzić się jako autorzy i realizatorzy pomysłów. Powinni wiedzieć, że wszystko zależy od ich zapału, kreatywności i odpowiedzialności.

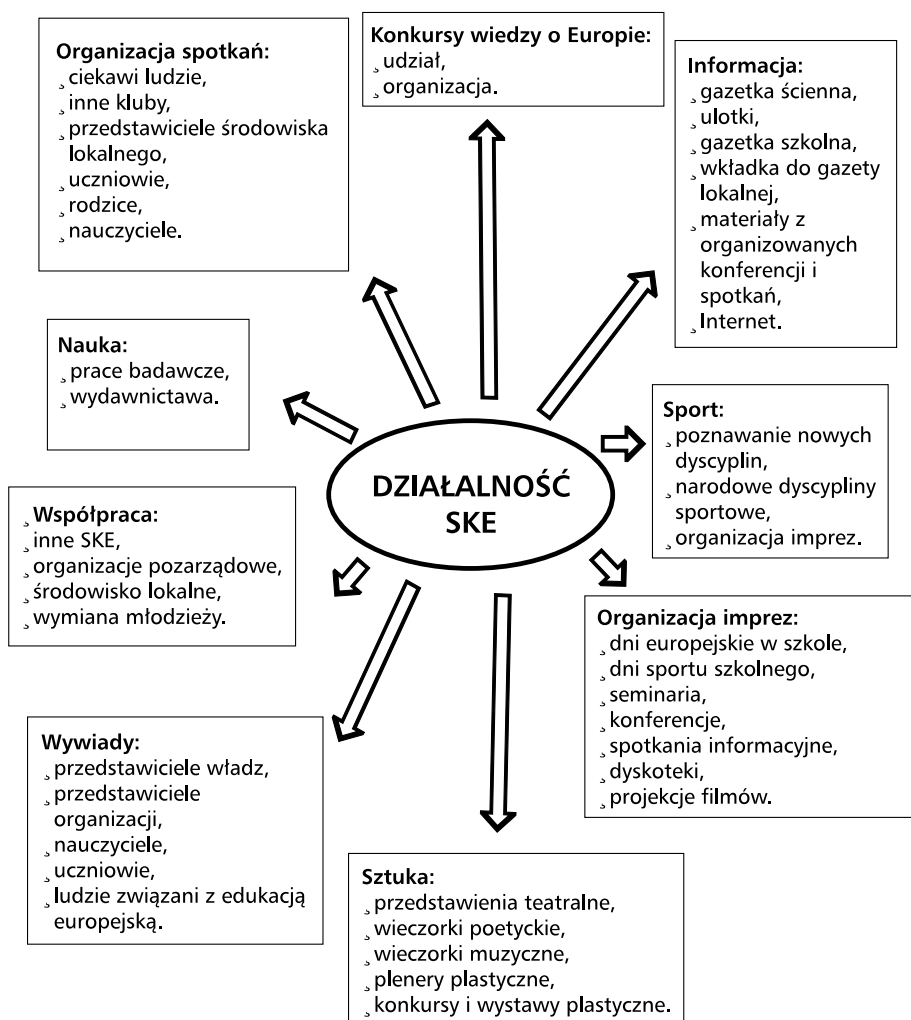
Znowelizowana *Karta Nauczyciela* stawia przed nauczycielami nowe wymagania w zakresie awansu zawodowego. Szkolny klub europejski może stać się jednym ze sposobów spełnienia warunków dotyczących podejmowania dodatkowych działań. Opieka nad SKE połączy więc przyjemne z pożytecznym.

Prowadząc klub, macie okazję pracować z uczniami, którzy świadomie i dobrowolnie zdecydowali się na udział w dodatkowych zajęciach. Od was zależy, czy zrobicie to tak, by rozbudzić ich zainteresowania. Mam nadzieję, że w tej działalności pomocny będzie niniejszy poradnik ze wskazówkami dotyczącymi organizacji i funkcjonowania SKE oraz scenariusze, umożliwiające interesujące, nowatorskie prowadzenie zajęć.

W początkowej fazie tworzenia i rozwijania działalności klubu szczególnie ważna jest rola nauczyciela-opiekuna. Niezbędne jest nauczanie młodych ludzi planowania działań i odpowiedzialności za realizację powierzonych zadań. Powinni nabyć umiejętności pracy w grupie oraz podejmowania decyzji. Od pierwszych spotkań należy przygotowywać uczniów do samodzielności, aby mieli świadomość, że prawidłowe funkcjonowanie klubu zależy od ich pomysłowości, aktywności i umiejętności współpracy. **Nie próbujcie ich wyręczać!** Korzystając z własnych doświadczeń, starajcie się umiejętnie wspierać uczniów, motywować w chwilach zwątpienia, być ich doradcami i opiekunami. Przyjmowanie na siebie wszystkich obowiązków może doprowadzić do tego, że już na starcie zostaniecie sami. Dlatego od początku bądźcie razem z uczniami i wspólnie stwórzcie szkolny klub europejski.

Mamy wizję!

Chcemy mieć szkolny klub europejski! Będzie on..... . No właśnie, jaki? Aby rozmawiać o klubie, musicie wiedzieć, o czym chcecie mówić. Dlatego przed spotkaniami z młodzieżą, rodzicami, nauczycielami i dyrektorem szkoły spróbujcie, w wąskim gronie, zastanowić się nad podstawowymi założeniami funkcjonowania klubu. Nie trzeba do tego zbyt wielu osób. Możecie spotkać się z najbardziej aktywną grupą uczniów i porozmawiać na ten temat albo skorzystać z doświadczeń innych. Być może w sąsiednich szkołach działają szkolne kluby europejskie? Jeżeli nie, to poszukajcie w Internecie. Wystarczy w dowolną przeglądarkę wpisać hasło: *szkolne kluby europejskie*, aby znaleźć informacje przydatne do opracowania podstawowego materiału. Pomocny będzie schemat przedstawiający różne przykładowe formy działalności klubu.

Myślę, że wśród tylu propozycji znajdziecie coś dla siebie, pamiętając o dostosowaniu programu do własnych możliwości oraz o zasadzie stopniowania trudności. Jeżeli stworzycie własny obraz szkolnego klubu, znajdziecie motywację do działania i grupę chętnych do współpracy. Łatwo będzie wówczas opracować wizję i misję swojej organizacji oraz zasady jej funkcjonowania. Na początek dobrze jest przyjąć myśl przewodnią swoich poczynań, z którą będą mogli identyfikować się członkowie klubu i która pozwoli określić was jako grupę.

Tworzymy akty prawne

Jednym z najważniejszych zadań na początku działania szkolnego klubu europejskiego jest ustalenie regulaminu (statutu) i zarejestrowanie klubu.

Przedstawiony w tym rozdziale projekt statutu wymaga krótkiego komentarza.

Forma prawna szkolnego klubu europejskiego. Stowarzyszenia zwykłe i stowarzyszenia.

Szkolny klub europejski najczęściej (choć niekoniecznie) będzie stowarzyszeniem zwykłym. Jest to forma prawna pokrewna stowarzyszeniu „właściwemu”, tzn. takiemu, które posiada osobowość prawną. Zarówno stowarzyszenia, jak i stowarzyszenia zwykłe są bowiem organizacjami społecznymi niedziałającymi dla zysku, prowadzącymi działalność w oparciu o społeczną pracę osób w nich zrzeszonych. Pomiedzy obu pokrewnymi typami organizacji istnieją jednak istotne różnice.

Pierwsza polega na tym, iż stowarzyszenie ma osobowość prawną, a stowarzyszenie zwykłe jest jej pozbawione. Stąd wynika druga zasadnicza różnica, polegająca na zmniejszeniu ciężaru formalności przy powoływaniu stowarzyszenia zwykłego w porównaniu ze stowarzyszeniem właściwym: to ostatnie musi zostać zgłoszone do Krajowego Rejestru Sądowego (co trochę trwa i kosztuje) i, niezależnie od tego, do tzw. organu nadzorującego (którym jest miejscowo właściwy starosta), tymczasem stowarzyszenie zwykłe zgłasza się tylko do starostwa.

Podstawowym aktem organizacyjnym stowarzyszenia właściwego jest **statut**. Natomiast stowarzyszenie zwykłe działa na podstawie **regulaminu działalności**.

Dalsze różnice dotyczą członkostwa i spraw majątkowych. Członkami stowarzyszenia właściwego mogą być osoby fizyczne lub prawne. Natomiast stowarzyszenia zwykłe — skoro same nie posiadają osobowości prawnej — nie mogą zrzeszać osób prawnych, a tylko fizyczne. Brak osobowości prawnej uniemożliwia także stowarzyszeniom zwykłym gromadzenie majątku — bieżąca działalność organizacji jest finansowana tylko ze składek członkowskich. Tymczasem stowarzyszenia właściwe mogą nie tylko zbierać składki, ale również otrzymywać dotacje, spadki, zapisy, darowizny, a nawet prowadzić działalność gospodarczą (której zyski służą oczywiście sfinansowaniu działalności statutowej, lecz nigdy podziałowi pomiędzy członków).

Zgłoszenie założenia szkolnego klubu europejskiego

Do założenia SKE jako stowarzyszenia zwykłego potrzeba, zgodnie z art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855), trzech osób. Uchwalając one, jak już wspominałem, regulamin działalności stowarzyszenia zwykłego, określając w szczególności jego nazwę, cel, teren i środki działania, siedzibę oraz przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie. Oprócz tego regulamin (potocznie nazywany statutem) może także zawierać inne przepisy (np. regulujące nabywanie i utratę członkostwa, sposób wyboru przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie, sposób zmiany regulaminu działalności oraz przyczyny i procedurę rozwiązania stowarzyszenia zwykłego). Takie dodatkowe przepisy znalazły się również w załączonym projekcie regulaminu.

Dane, które ustawa o stowarzyszeniach przewiduje jako podstawową treść regulaminu działalności, założyciele stowarzyszenia zwykłego zgłaszają właściwemu ze względu na przyszłą siedzibę stowarzyszenia, organowi nadzorującemu, przykładowo w następującej formie:

Sochaczew, dnia 10 marca 2002 r.

Do
Starosty Powiatu Sochaczewskiego
Wydział Kultury, Oświaty i Organizacji Społecznych
Starostwa Powiatowego w Sochaczewie

Zgłaszający:
Założyciele Szkolnego Klubu Europejskiego
z siedzibą w Sochaczewie,
ul. Sierotki Marysi 15

INFORMACJA O ZAŁOŻENIU STOWARZYSZENIA ZWYKŁEGO

Niżej podpisani, w trybie przepisany art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855), informują o założeniu stowarzyszenia zwykłego pod nazwą: Szkolny Klub Europejski, z siedzibą w Sochaczewie, ul. Sierotki Marysi 15. Terenem działalności stowarzyszenia jest obszar miasta i gminy Sochaczew. Przedstawicielem reprezentującym stowarzyszenie jest Marek Kowalski, zam. w Sochaczewie, ul. Działkowa 23 m. 13.

Cele działania stowarzyszenia są następujące: *(spisuje się je według brzmienia regulaminu)*.

(—) *Następują właściwe podpisy*

Załączniki: odpis regulaminu działalności

Co trzeba załatwić?

Po pierwsze, musicie mieć siedzibę. W sensie ogólnym przez „siedzibę” rozumie się nie konkretny adres, ale miejscowość, w której rezyduje organ zarządzający. Oczywiście, żeby mieć tę ogólnie określoną siedzibę, trzeba mieć jakiś lokal. Może to być lokal należący do szkoły, ale trzeba koniecznie otrzymać zgodę dyrektora szkoły. Najlepiej byłoby podpisać z dyrekcją szkoły umowę użyczenia.

Po drugie, powinniście się postarać o kogoś, kto zajmie się sprawami „papierkowymi”. Działalność merytoryczna, nawet w niewielkich wymiarach, zawsze pociągnie za sobą jakieś problemy finansowe, konieczność kontrolowania wpływu składek, orientowania się na co wydano wspólne pieniądze itd. Dlatego dobrze byłoby załatwić sobie fachowe wsparcie, np. szkolnej księgowej (formalnie rzecz biorąc, nawet trzyosobowe stowarzyszenie zwykłe musi prowadzić księgowość).

REGULAMIN DZIAŁALNOŚCI SZKOLNEGO KLUBU EUROPEJSKIEGO

§ 1.

Szkolny Klub Europejski „...”, zwany w dalszej części niniejszego Regulaminu „Klubem”, jest stowarzyszeniem zwykłym, działającym na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855).

§ 2.

Klub powołuje się na czas nieokreślony.

§ 3.

Terenem działalności Klubu jest obszar Miasta i Gminy Sochaczew.

Siedziba Klubu mieści się w Sochaczewie, ul. Sierotki Marysi 15.

§ 4.

Działalność Klubu opiera się na społecznej pracy członków.

§ 5.

Celem działalności Klubu jest aktywne uczestnictwo w propagowaniu idei integracji europejskiej w środowisku lokalnym, w szczególności poprzez:

- 1) gromadzenie i przekazywanie wiedzy o:
  - a) Europie w aspekcie: historycznym, geograficznym, kulturowym, gospodarczym itp.,
  - b) państwach członkowskich Unii Europejskiej,
  - c) instytucjach Unii Europejskiej,
  - d) założeniach, celach i prognozach rozwoju integracji europejskiej,
- 2) przyczynianie się do akceptacji zasad pluralizmu i demokracji,
- 3) przyczynianie się do powszechnego uświadomienia konieczności wzajemnej tolerancji i szacunku w stosunkach społecznych oraz potrzeby współpracy międzynarodowej,
- 4) rozwijanie u uczniów lokalnych szkół poczucia odpowiedzialności za los społeczeństwa, pokój, przestrzeganie praw człowieka, ochronę środowiska i światowego dziedzictwa kulturowego,
- 5) kształtowanie europejskiej świadomości u młodzieży,
- 6) przygotowanie do życia i pracy w zjednoczonej Europie.

§ 6.

Klub będzie realizował powyższe cele poprzez:

- 1) zbieranie i aktualizowanie powszechnie dostępnych dokumentów i informacji,
- 2) organizowanie spotkań, odczytów, seansów filmowych, wystaw i konkursów na tematy związane z Europą i integracją europejską oraz aktywny udział w tego rodzaju wydarzeniach,
- 3) opracowywanie i publikowanie własnych materiałów informacyjnych,
- 4) współpracę z innymi organizacjami o celach zbieżnych z celami Klubu,
- 5) organizowanie wymiany międzynarodowej dzieci i młodzieży, służącej wzajemnemu poznaniu mieszkańców Europy.

§ 7.

Członkiem Klubu może być pełnoletnia osoba fizyczna, nie pozbawiona praw publicznych.

Osoby małoletnie, w wieku od 16 do 18 lat, mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do Klubu i mają prawo pełnego uczestniczenia w jego pracach, z tym że przedstawicielem reprezentującym Klub może być wyłącznie osoba pełnoletnia.

Osoby małoletnie w wieku poniżej lat 16 mogą należeć do Klubu, jednakże nie mają prawa głosowania na zebraniach ogólnych członków.

§ 8.

Osoba ubiegająca się o przyjęcie do Klubu składa pisemną deklarację, potwierdzającą wolę przystąpienia oraz znajomość celów i podstawowych zasad jego działalności.

§ 9.

Członek Klubu ma prawo zgłaszać wnioski i postulaty dotyczące pracy Klubu oraz korzystać z pomocy Klubu.

Członek Klubu ma obowiązek przestrzegania niniejszego regulaminu, aktywnej pracy na rzecz realizacji celów Klubu oraz wnoszenia składek członkowskich.

§ 10.

Członkostwo Klubu ustaje na skutek:

- 1) dobrowolnego ustąpienia, zgłoszonego na piśmie i przedstawionego na walnym zebraniu członków Klubu,
- 2) wykluczenia przez walne zebranie członków Klubu, bezwzględną większością głosów na wniosek co najmniej dwóch członków Klubu, z powodu nieprzestrzegania obowiązków członka, określonych w § 9, lub z powodu postawy niegodnej członka Klubu,
- 3) zdarzeń, z którymi wiąże się wygaśnięcie członkostwa, jak w szczególności śmierć.

§ 11.

Do uczestniczenia w walnym zebraniu członków Klubu są uprawnieni wszyscy członkowie Klubu, w tym również osoby małoletnie, nie mające prawa głosu.

§ 12.

Walne zebranie członków:

- 1) może uchwalić zmianę niniejszego regulaminu, większością bezwzględną, w obecności co najmniej połowy członków,
- 2) ustala główne kierunki działalności Klubu oraz wysokość składek członkowskich,
- 3) podejmuje, zwykłą większością głosów, uchwały w sprawie przyjęcia członka,
- 4) decyduje o rozwiązaniu Klubu, większością 3/4 głosów, w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków,
- 5) podejmuje inne uchwały w istotnych sprawach Klubu.

§ 13.

Zebranie ogólne członków Klubu odbywa się co najmniej raz w miesiącu, a częściej w razie potrzeby, z inicjatywy Przedstawiciela reprezentującego Klub lub na wniosek co najmniej 1/3 ogólnej liczby członków Klubu.

Do podjęcia uchwał, jeżeli regulamin wyraźnie inaczej nie stanowi, wymaga się zwykłej większości głosów i obecności na zebraniu ogólnym co najmniej połowy członków Klubu. Jeżeli w pierwszym terminie, mimo prawidłowego powiadomienia, nie stawi się wymagana liczba osób, w drugim terminie zebranie ogólne może podjąć ważne uchwały bez względu na liczbę obecnych członków.

§ 14.

Prawo reprezentowania wobec osób trzecich Klubu przysługuje Przedstawicielowi reprezentującemu Klub, zwanemu dalej „Przedstawicielem Klubu”.

Przedstawiciel Klubu prowadzi również bieżące sprawy Klubu oraz przewodniczy zebraniom ogólnym członków.

§ 15.

Przedstawiciela reprezentującego Klub, powołuje zebranie ogólne członków Klubu, bezwzględną większością głosów w głosowaniu tajnym, na okres dwóch lat.

Pierwszym przedstawicielem reprezentującym Klub jest Marek Kowalski.

§ 16.

Mandat Przedstawiciela Klubu ustaje w razie:

- 1) dobrowolnego ustąpienia z pełnienia funkcji, złożonego na piśmie i przedstawionego na walnym zebraniu członków Klubu,
- 2) decyzji zebrania ogólnego członków Klubu, podjętej większością 2/3 głosów, w obecności co najmniej połowy członków,
- 3) ustania członkostwa, zgodnie z § 10.

§ 17.

Składki członkowskie wnosi się w wysokości i terminach określonych przez zebranie ogólne członków Klubu.

Odpowiedzialność za przechowywanie i prawidłowe dysponowanie środkami pieniężnymi, pochodzącymi ze składek, spoczywa na Przedstawicielu Klubu.

§ 18.

Klub prowadzi rachunkowość, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. z 2001 r. Nr 137, poz. 1539).

Po zarejestrowaniu klubu warto opracować program działania, zgodny ze statutem (regulaminem), obejmujący zarówno cele, jak i metody oraz formy pracy. Będziecie mogli wykorzystać go w czasie spotkań informacyjnych oraz podczas planowania działań na najbliższy semestr lub rok szkolny.

W programie przedstawiamy zasady działalności (najczęściej kluby działają w ramach zajęć pozalekcyjnych, poza programem nauczania). Następnie prezentujemy cele działalności klubu oraz metody i formy pracy.

Przykładowy program działania:

PROGRAM DZIAŁANIA SKE MŁODZI EUROPEJCZYCY

Szkolny Klub Europejski „Młodzi Europejczycy” działa na zasadzie koła zainteresowań.

Cele działalności klubu to:

- rozwijanie w młodych ludziach i innych członkach lokalnej społeczności poczucia świadomości obywatelstwa europejskiego,
- informowanie o procesach integracyjnych w Europie i świecie,
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za pokój i obronę praw człowieka,
- współpraca z partnerami mogącymi pomóc w rozpowszechnianiu informacji o Europie, instytucjach europejskich oraz europejskim dziedzictwie kulturowym,
- promowanie europejskiego wymiaru w edukacji.

Metody i formy pracy:

- współpraca członków klubu z:
  - dyrekcją szkoły,
  - nauczycielami,
  - środowiskiem lokalnym,
  - władzami samorządowymi,
  - innymi SKE,
  - mediami,
  - organizacjami pozarządowymi działającymi na polu edukacji europejskiej;
- organizacja imprez kulturalnych;
- organizacja i udział w seminariach, konferencjach i szkoleniach związanych z problematyką europejską;
- stworzenie gazetki ściennej, poświęconej działalności klubu;
- opracowywanie własnych materiałów związanych z tematyką europejską oraz rozpowszechnianie ich poprzez dostępne media;
- organizacja szkolnego konkursu wiedzy o Europie oraz konkursów plastycznych związanych tematycznie z edukacją europejską;
- opracowanie i aktualizacja własnej strony www;
- współpraca i wymiana zagraniczna z uczniami europejskich szkół.

Pamiętaj: Działalność klubu opiera się na dobrowolnym i aktywnym uczestnictwie wszystkich członków w realizacji podejmowanych zadań.

Taki program jest nie tylko wizytówką klubu. Na jego podstawie możecie planować przedsięwzięcia na określony czas. Możecie przyjąć semestralne, roczne lub długoterminowe *plany działań*, ale pamiętajcie, aby określić:

- cele,
- adresatów,
- metody pracy,
- zadania,
- osoby odpowiedzialne,
- terminy realizacji,
- sposoby finansowania,
- partnerów,
- sposoby ewaluacji.

Pierwsze spotkania

Przed oficjalnym rozpoczęciem działalności szkolnego klubu europejskiego musicie uzyskać akceptację władz szkoły. Jest to konieczny i niezbędny warunek podejmowania dalszych kroków. Dyrektor powinien wyrazić zgodę na prowadzenie zajęć pozalekcyjnych w szkole oraz podejmowanie różnych działań związanych z realizacją przyjętego planu. Dobrym zwyczajem jest, by akceptacja została potwierdzona w formie pisemnej, co jest pewną formą zabezpieczenia przed ewentualnymi, przykrymi niespodziankami ze strony przełożonych.

Sposób i forma zajęć w dużej mierze zależą od specyfiki placówki, jej lokalizacji i kondycji finansowej, a także od zainteresowania samorządu lokalnego. W niektórych szkołach tego typu zajęcia traktowane są jako koła zainteresowań i finansowane z budżetu szkoły. Jednak w większości przypadków niezamówne samorządy starają się oszczędzać i decydują się na ograniczenie liczby zajęć pozalekcyjnych do niezbędnego minimum.

W takiej sytuacji nauczyciel stoi przed wyborem: praca społeczna lub dorabianie poza szkołą.

Zawsze jednak istnieje szansa, że uda się namówić dyrektora szkoły oraz władze gminne na dofinansowanie działalności klubu. Ważne jest więc profesjonalne przygotowanie pierwszego spotkania z przełożonym. Przed wyznaczonym terminem rozmowy sporządźcie listę potrzeb waszego klubu (np. lokal, materiały biurowe, dostęp do telefonu itp.). Pierwsze potrzeby powinny być realne do spełnienia przez dyrekcję, nie ma sensu wysuwać wygórowanych żądań (np. stały dostęp do komputera z Internetem). Tę listę przedstawcie pod koniec spotkania.

W pierwszej części rozmowy skupcie się przede wszystkim na założeniach i planie działania klubu. Pamiętajcie, by zaprezentować korzyści dla szkoły, związane z funkcjonowaniem w niej SKE, czyli:

- wzbogacenie oferty szkoły,
- organizacja czasu wolnego dla grupy uczniów,
- rozwijanie zainteresowań uczniów i nauczycieli,
- zdobywanie wiedzy z zakresu edukacji europejskiej,
- doskonalenie umiejętności uczniów,
- nawiązywanie współpracy z innymi szkołami.

Te wszystkie korzyści można osiągnąć niewielkim nakładem finansowym lub wręcz bez udziału budżetu szkoły!

Pierwsza rozmowa z dyrekcją zdecyduje, czy macie szansę na rozwinięcie swojej działalności. Jeśli się powiedzie, to przed wami następne zadanie — wystąpienie przed radą pedagogiczną, czyli waszymi kolegami. To naturalni sojusznicy, którzy mogą wspierać wiele działań klubowych. Spróbujcie pokazać interdyscyplinarność proponowanych zajęć, a więc możliwość współpracy wszystkich nauczycieli. Spotkanie z całą radą może zapewnić wam bezpieczeństwo, poparcie i pomoc w przyszłości. Z pewnością będziecie chcieli włączyć swoich kolegów w wiele klubowych imprez. Jeśli wyjdą z pierwszego spotkania przekonani, że jesteście zainteresowani ich udziałem w działalności SKE, to dobry sygnał. Razem możecie przecież podjąć się:

- organizacji imprez szkolnych,
- redagowania i wydawania gazetki szkolnej,
- przygotowania wycieczki.

Pamiętajcie, że pomoc i zrozumienie kolegów będą potrzebne także wtedy, gdy trzeba będzie zwolnić członków klubu z zajęć szkolnych lub wziąć zastępstwo na waszej lekcji.

Nie bez powodu piszę o tak, wydawać by się mogło, oczywistych sprawach. Z doświadczeń niektórych opiekunów SKE wynika, że zdarzają się przypadki negatywnego nastawienia nauczycieli do takich inicjatyw. Powody są różne, między innymi:

- niechęć do wszystkiego co nowe,
- obawa przed dodatkową pracą,
- przekonanie o zmniejszeniu zainteresowania uczniów innymi kołami zainteresowań,
- eurosceptycyzm,
- indywidualne konflikty i antypatie w gronie pedagogicznym.

Waszym zadaniem jest przekonanie jak największej liczby osób do tego, co zamierzacie robić i uświadomienie potrzeby współpracy. Potraktujcie każdą deklarację pomocy ze strony kolegów nauczycieli jako swój pierwszy sukces, ponieważ ich właśnie najtrudniej zainteresować dodatkową działalnością.

Wielu opiekunów szkolnych klubów twierdzi, iż wystarczy, aby inni im nie przeszkadzali. Nie jest to jednak słuszne, przychodzi bowiem taki dzień w działalności klubu, że wsparcie kolegów z rady pedagogicznej okazuje się koniecznością. I wówczas może być za późno na przekonywanie o sensowności podejmowanych przez was zadań.

Pamiętajcie także, że członkostwo w klubie wymaga poświęcenia wolnego czasu uczniów. Musicie więc poinformować o tym ich rodziców. Najlepiej będzie wykorzystać czas zebrań klasowych. Podczas rozmowy z rodzicami warto skupić się na przedstawieniu, oprócz podstawowych założeń SKE, pozytywów działania w klubie. Z pewnością dla rodziców ważne jest, że ich dzieci będą:

- spędzały wolny czas pod opieką pedagoga,
- zdobywały dodatkową wiedzę i umiejętności (zwróćcie uwagę m.in. na „szlifowanie” języków obcych i umiejętność pracy w grupie, odpowiedzialność za podejmowane zadania),
- nawiązywały kontakty z rówieśnikami w kraju i zagranicą,
- miały możliwość uczestniczenia w wymianach międzynarodowych,
- dobrze przygotowane do życia w zintegrowanej Europie, czyli będą miały możliwość skorzystania z szerokiej oferty edukacyjnej oraz łatwiejszy dostęp do europejskiego rynku pracy.

Pierwszy test sprawności i przekonania o podejmowanej działalności macie za sobą. Przeszłście go podczas rozmów z dyrektorem szkoły, nauczycielami oraz rodzicami. Teraz czas na organizację działalności klubu: przygotowanie oferty dla przyszłych członków i szeroką kampanię informacyjną.

Klubowe finanse

Działalność każdej organizacji społecznej ma aspekt finansowy. Warto wobec tego zastanowić się, jak wygląda od strony prawnej kwestia gromadzenia przez szkolne kluby europejskie środków finansowych i w jaki sposób powinny się one z nich rozliczać.

Zanim zaczniemy rozmawiać o pieniądzach jest oczywiste, iż musimy mieć określony status prawny. Większość szkolnych klubów europejskich stanowi grupy zorganizowane w sposób nieformalny. Praktyka dowodzi, że w ten sposób można funkcjonować. Jeżeli jednak członkowie klubu chcą, aby był on liczącym się partnerem w lokalnym środowisku, jeżeli mają ambicje rozwinąć działalność — konieczny staje się wybór odpowiedniej formy prawnej i dopełnienie wszelkich, związanych z tym, formalności.

W większości wypadków adekwatna do rozmiarów działalności będzie forma stowarzyszenia zwykłego, o którym mowa w art. 40–43 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. — Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855). Niesie ona jednak ze sobą, z powodów, o których już wcześniej wspominałem w rozdziale „Tworzymy akty prawne”, dość istotne niedogodności. Stowarzyszenie zwykle nie ma osobowości prawnej, nie może zatem być stroną umowy cywilnoprawnej (są nią wszyscy członkowie stowarzyszenia zwykłego wspólnie) ani we własnym imieniu gromadzić majątku. Art. 42 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach wyklucza również wiele możliwości zarabiania pieniędzy, z których „prawdziwe”, duże stowarzyszenia mogą korzystać bez przeszkód, jak m.in. prowadzenie działalności gospodarczej, przyjmowanie spadków, darowizn i zapisów oraz otrzymywanie dotacji, a także korzystanie z ofiarności publicznej (tzn. organizowanie zbiórek i kwest).

Co za tym idzie, SKE nie mógłby zgodnie z prawem np. zorganizować kiermaszu połączonego ze sprzedażą materiałów o Unii Europejskiej, prowadzić sklepu szkolnego (z czego całość dochodów zasilałaby działalność statutową) albo występować do miejscowych firm o pomoc finansową. Jakie źródło finansowania pozostaje więc członkom SKE, który jest stowarzyszeniem zwykłym? Właściwie tylko jedno: składki członkowskie.

Inaczej wygląda sprawa, jeśli członkowie SKE zdecydują się na trudniejsze rozwiązanie: założenie stowarzyszenia, które nazwałem wcześniej „prawdziwym”, tzn. takiego, które ma osobowość prawną. Do jego zorganizowania potrzeba co prawda aż 15 osób, jednak przed klubem otwierają się szerokie możliwości pozyskiwania funduszy — wszystkie, o których wspominałem wyżej.

Nie da się ukryć, że założenie stowarzyszenia mającego osobowość prawną jest kłopotliwe. Trzeba ułożyć statut i złożyć wniosek o rejestrację w Krajowym Rejestrze Sądowym, co wymaga pewnego wysiłku, jeśli chodzi o wypełnianie różnorodnych dokumentów. W sprawie samej rejestracji stowarzyszenia radziłbym zainteresowanym zasięgać informacji bezpośrednio w lokalnym urzędzie gminy, samorządy zostały bowiem zobowiązane do pośrednictwa w przekazywaniu formularzy zgłoszenia do KRS.

Pewien problem stanowi uczestnictwo w organach stowarzyszenia osób małoletnich. Osoby fizyczne w wieku do lat 13 w ogóle nie mają tzw. zdolności do czynności prawnych (tzn. w zasadzie w ogóle nie mogą zawierać umów ani składać oświadczeń ze skutkiem prawnym), a pomiędzy 13 a 18 rokiem życia posiadają jedynie zdolność ograniczoną. Zgodnie z art. 3 ust. 2 Prawa o stowarzyszeniach, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych będą mieli właściwie pełne prawo uczestnictwa w pracach klubu, będącego stowarzyszeniem, z tym jedynie zastrzeżeniem, iż większość osób w zarządzie stowarzyszenia powinny stanowić osoby pełnoletnie (np. w trzyosobowym zarządzie SKE tylko jeden członek zarządu mógłby mieć 16 lub 17 lat). Natomiast uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów nie mogą w ogóle wybierać i być wybierani do władz klubu; jest to poniekąd uzasadnione ich interesem, gdyż prowadzenie spraw stowarzyszenia wymaga poczucia odpowiedzialności i świadomości swoich działań, których to cech z natury rzeczy w wieku 13 czy 15 lat jeszcze brakuje.

Zajmowanie się sprawami klubu przez jego członków nie ma charakteru pracy najemnej (w szczególności takiej, która podlegałaby kodeksowi pracy) i nie powoduje po stronie SKE żadnych szczególnych kosztów, gdyż zgodnie z art. 2 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach, te ostatnie opierają swoją działalność na pracy społecznej członków. Większe problemy pociąga za sobą ewentualne zaangażowanie uczniów lub osób spoza stowarzyszenia, jako że dotychczas, mimo podejmowanych ostatnio przez rząd prób, nie uregulowano prawnie sytuacji wolontariuszy, świadczących nieodpłatnie pracę na rzecz organizacji

społecznych. Prawo o stowarzyszeniach wyraźnie pozwala stowarzyszeniom jedynie na zatrudnianie pracowników, co w większości przypadków SKE nie będzie w ogóle miało miejsca.

Stowarzyszenie — zarówno zwykłe, jak i mające osobowość prawną — musi prawidłowo rozliczać się z członkami i osobami trzecimi. Dlatego na stowarzyszenia nałożono obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych (o czym zresztą spora ich część nie wie). Księgowość prowadzi się zgodnie z przepisami dwóch aktów prawnych:

- ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591 z późn. zm.),
- rozporządzenia z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 137, poz. 1539),

z tym, że jeśli klub rozwija działalność gospodarczą, stosuje się do niego tylko ustawę o rachunkowości.

Bliższy opis sposobu, w jaki należy prowadzić księgi SKE, wykracza poza ramy tego artykułu. Można jedynie poradzić członkom szkolnych klubów europejskich, aby konsultowali się z księgowymi macierzystych szkół, prosząc ich o pomoc. Prowadzenie rachunkowości SKE, zwłaszcza jeśli będą one stowarzyszeniami zwykłymi, nie powinno być zbyt kłopotliwe, a dla członków organizacji, jej władz oraz dla osób z zewnątrz jest to bardzo ważne. Z jednej strony członkowie będą wiedzieli, na co są przeznaczane pieniądze, zarząd zaś będzie w stanie zawsze wytłumaczyć się z każdej wydanej złotówki, z drugiej strony np. firma, która wesprze społeczną inicjatywę finansowo, nie będzie obawiać się o to, że skorzystał na tym ktoś, kto nie powinien.

Trudne momenty

Działalność szkolnych klubów europejskich opiera się przede wszystkim na społecznej pracy jego członków. W sytuacji, gdy przybywa zadań i powstają trudności w ich realizacji, może ogarnąć was zniechęcenie. Powodów takiego stanu może być wiele, np. niewielka liczba zaangażowanych osób, kłopoty finansowe, brak wsparcia lub niechęć ze strony osób i instytucji, które początkowo deklarowały pomoc.

Jeśli pojawiły się takie symptomy zmęczenia, spróbujcie przeanalizować sytuację i określić problem. W ten sposób uda się wam odkryć przyczynę niepowodzeń. Jeżeli uznacie, że jest to spowodowane zbyt małą liczbą osób bezpośrednio działających w klubie, zastanówcie się nad skutecznością swojej kampanii reklamowej. Sposobem weryfikacji wstępnych wniosków może być w tym przypadku przeprowadzenie wśród uczniów ankiety, która pozwoli ocenić stan ich wiedzy o szkolnym klubie. Jedno z pytań powinno dotyczyć źródła informacji o klubie. Możecie postawić kilka pytań otwartych, np.:

- Jakie formy działalności klubu mogłyby zachęcić uczniów do zapisania się do SKE?
- W jaki sposób chcieliby być informowani o jego działalności?

Pamiętajcie: duża liczba pytań otwartych może zniechęcić do udziału w ankiecie. Wybierzcie takie, które są dla was najistotniejsze.

Jednym z rozwiązań problemu niewielkiej liczby członków jest doraźne angażowanie innych osób (uczniów, rodziców, nauczycieli, mieszkańców waszej miejscowości) do poszczególnych zadań. Nie muszą oni deklarować przynależności do klubu, wystarczy, że wyrażą zainteresowanie konkretnym przedsięwzięciem. Możecie mieć nadzieję, że wspólne działanie przekona ich do dalszej współpracy, a jednocześnie więcej osób dowie się o waszej działalności.

Najlepszym i sprawdzonym sposobem na zorganizowanie dużego projektu w szkole jest przeprowadzenie konkursu o tematyce europejskiej. Może to być konkurs wiedzy o Unii Europejskiej, o krajach europejskich lub konkurs literacki, plastyczny, recytatorski. Do takich działań możecie zaprosić uczniów, którzy nie są członkami klubu. Być może po udanej imprezie zechcą się do was przyłączyć.

Zniechęcenie i brak entuzjazmu mogą wynikać z kłopotów finansowych. Zbieranie finansów na działalność klubową to jedno z najtrudniejszych zadań. Więcej informacji na ten temat znajdziecie w rozdziale „Klubowe finanse”.

Trudne momenty to nie tylko brak wystarczającej liczby członków czy kłopoty finansowe. Często można napotkać na opór tych, których uznaliście za potencjalnych sojuszników. Spróbujcie zweryfikować listę osób i instytucji mogących być „pomocnikami” oraz „utrudniaczami”. W analizie mogą się przydać następujące pytania.

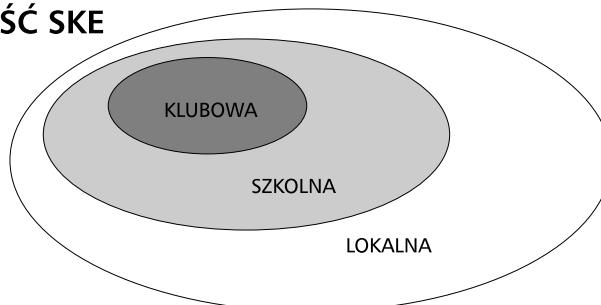
- Kim oni są?
- W czym mogą nam pomóc?
- Dlaczego mogą nam przeszkadzać?
- Co zrobić, aby ich pozyskać?
- Co możemy im zaoferować?

Po przeprowadzeniu takiej analizy z pewnością łatwiej wam będzie przygotowywać poszczególne działania, zwracając się o pomoc lub proponując współpracę odpowiednim osobom (instytucjom), unikając zaś tych, którzy mogą utrudniać realizację klubowych celów.

Rozpędzamy się

Ewolucja szkolnego klubu europejskiego to przejście przez poszczególne etapy działalności.

DZIAŁALNOŚĆ SKE

Powyższy schemat obrazuje prawidłowy rozwój, a co za tym idzie, poszerzanie zasięgu działania SKE.

Pamiętajcie, że istotą funkcjonowania organizacji jest jej stały rozwój oraz wzrost jakości.

Niezbędne jest wypracowanie pewnych rozwiązań, umożliwiających ewaluację podejmowanych i realizowanych działań oraz elastyczne reagowanie na zmiany. Ponieważ nie wszystko możecie przewidzieć na etapie planowania, musicie prowadzić stały monitoring w trakcie realizacji projektów. Dobrym zwyczajem jest prowadzenie dokumentacji podczas działań, a nie po ich zakończeniu. Umysł ludzki nie jest doskonały i nie należy zbyt często liczyć na swoją pamięć.

Nauczcie się zapisywać pomysły, obserwacje i wnioski. Im bardziej uporządkowana forma prowadzenia dokumentacji, tym łatwiej do niej sięgnąć w razie potrzeby.

Z tego powodu warto założyć „księgę pomysłów”, w której będziecie zapisywać swoje przemyślenia. Zdarzają się chwile, gdy nie wiecie, co dalej robić? Wtedy wystarczy zajrzeć do „archiwum” i przypomnieć sobie kilka, zapisanych wcześniej, pomysłów.

Bardzo przydatna, a wręcz niezbędna, jest kronika klubu. Prowadzona starannie, zawierająca opis dotychczasowej działalności, może być ważnym argumentem w rozmowach z potencjalnymi partnerami.

Te wszystkie działania podejmujecie po to, by rozwinąć się, znaleźć nowe, nieznane pomysły i projekty.

Skoro macie już doświadczenie związane z organizowaniem imprez szkolnych, odważcie się zrealizować przedsięwzięcie o lokalnym zasięgu.

Przed wszystkim przeanalizujcie swoje dotychczasowe działania i odpowiedzcie na pytania:

1. Co nam się udało?
2. Co możemy uznać za niepowodzenie?

Istotne jest, by porażki nie zniechęcały, lecz mobilizowały do dalszej, wytężonej pracy.

Starajcie się czerpać naukę z nieudanych lub mniej udanych przedsięwzięć i nie popełniajcie tych samych błędów.

Doświadczenie jest elementem, którego nie sposób przecenić. Szczególnie w działalności szkolnych klubów europejskich, gdzie wszystko jest nowe i nie ma jednej, gotowej recepty na sukces.

Mysząc o wyjściu na zewnątrz, skupcie się na sukcesach. Może warto, jeżeli w waszej szkole wzbudziło to zainteresowanie, zorganizować konkurs wiedzy europejskiej o zasięgu gminnym?

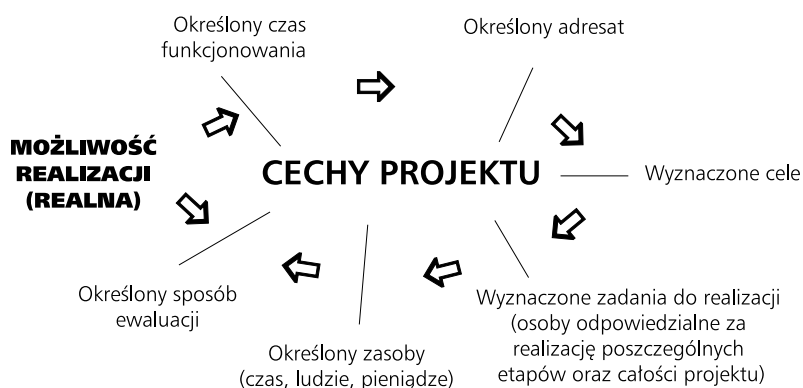
Może przygotowaliście na szkolną imprezę program artystyczny, który podobał się widzom? Pokażcie go teraz innym.

Jeżeli wasza gazetka szkolna czytana jest przez wielu uczniów, spróbujcie rozprowadzić ją w innych szkołach lub nawiązać kontakt z przedstawicielami lokalnej prasy i zaproponujcie współpracę. Większość

gmin wydaje własne gazety i nie zawsze starcza im pomysłów na wypełnienie wszystkich kolumn. Może uda wam się otrzymać miejsce na własne artykuły lub zgodę na dołączenie waszej gazetki w formie wkładki. W ten sposób dotrzecie do większej liczby osób i, być może, zainteresujecie swoją działalnością. Z pewnością łatwiej będzie rozmawiać z przedstawicielami władz samorządowych, organizacji lokalnych czy świata biznesu, jeśli już o was wcześniej słyszeli i czytali.

Takie działania pomagają w stworzeniu odpowiedniej atmosfery wokół klubu, umożliwiającej realizację większych przedsięwzięć.

Teraz pomyślcie o projekcie, który chcielibyście zrealizować. Zaczniście od przygotowania uczniów do pracy metodą projektu (np. według załączonego scenariusza). Ważne, aby przed planowaniem oraz w trakcie realizacji zadań, przestrzegać pewnych sprawdzonych zasad.

DROGA DO SUKCESU, CZYLI ETAPY REALIZACJI PROJEKTU

Aby przebyć całą drogę, należy spełnić następujące warunki:

- opracować plan działania,
- ustalić warunki realizacji (określenie organizacji zespołu, obiegu informacji, sposobów monitorowania),
- zapewnić finanse niezbędne do realizacji,
- stworzyć atmosferę sprzyjającą dobrej współpracy całego zespołu.

Pamiętajcie, że oprócz zapału, zaangażowania i pracy potrzebujecie odrobiny szczęścia. Dlatego nie zrażajcie się drobnymi niepowodzeniami, tylko działajcie. Szczęściu trzeba dać szansę! Spróbujcie również znaleźć sposoby motywowania zespołu do działania, ponieważ trudne momenty są czymś naturalnym i musicie nauczyć się je przezwyciężać.

Szukamy partnerów

Każde działanie wymaga zaangażowania odpowiedniej liczby osób biorących udział w przygotowaniach, jak i w samej jego realizacji. Czym poważniejsze projekty, tym więcej potrzeba zaangażowanych osób. Aby prawidłowo i skutecznie realizować przedsięwzięcia, członkowie klubu zmuszeni są do ciągłych poszukiwań partnerów. Zamieszczony schemat przedstawia potencjalnych sojuszników w działaniach SKE o zasięgu lokalnym.

DZIAŁALNOŚĆ SKE

OSOBY

członkowie SKE
uczniowie
nauczyciele
rodzice
dyrektor szkoły

SZKOLNA

INSTYTUCJE

samorząd uczniowski
rada rodziców szkoły
dyrekcja
rada pedagogiczna
spółdzielnia uczniowska

radni
właściciele firm
dziennikarze

LOKALNA

uczniowie i nauczyciele innych szkół
pracownicy instytucji kultury

jednostka samorządu terytorialnego
rada gminy (powiatu)
Kościół
prasa, radio, telewizja
szkoły
inne SKE
organizacje pozarządowe
Koło Gospodyń Wiejskich
Ochotnicza Straż Pożarna

Analizując powyższy schemat, spróbujcie wrócić do poprzednich rozważań dotyczących „pomocników”. Może w swych analizach pominęliście kogoś i warto ponownie zastanowić się, kto mógłby pomóc? Kto chciałby z wami współpracować? Kto może wesprzeć finansowo? Myślę, że najłatwiej będzie nawiązać współpracę z innymi klubami działającymi w sąsiednich szkołach. Ich członkowie mają podobne cele i potrzeby, a współpracując z nimi możecie znacznie więcej osiągnąć. Pomyślcie na przykład o stworzeniu lobby na rzecz edukacji europejskiej (więcej informacji o stworzeniu sieci klubów znajdziecie w części dla uczniów).

Zastanówcie się, jak odpowiadać na pytania osób, do których zwracacie się z propozycją współpracy. Jeden właściciel firmy zadowolony był tym, iż jego logo umieścicie w materiałach promocyjnych. Inny będzie chciał więcej. Możecie zaproponować honorowe członkostwo w klubie lub wręczyć samodzielnie przygotowany dyplom z podziękowaniem. Warto zaoferować własną wiedzę oraz dostęp do odpowiednich źródeł z informacjami pomocnymi przedsiębiorcom do funkcjonowania na europejskim wolnym rynku.

Ważne jest, aby dobrze przygotować się do każdej rozmowy. Przed spotkaniem spróbujcie zebrać informacje dotyczące osoby czy firmy, z którą się kontaktujecie. Znajomość jej działalności, miejsca na rynku, sukcesów zawsze robi wrażenie. Nie zaczynajcie rozmowy od pieniędzy. Osoba, z którą się spotkaliście także potrzebuje informacji o klubie, planach i zadaniach. Przedstawcie się, wręczcie materiały promocyjne, np. folder z mottem i logo klubu oraz z określonymi celami działalności klubowej. Zreferujcie plany i określcie w nich miejsce dla potencjalnego partnera. W rozmowie podkreślcie, iż doceniacie fakt poświęcenia wam cennego czasu i zaprezentujcie korzyści płynące z ewentualnej współpracy. Oczywiście, zaczynajcie od profitów dla drugiej strony. Następnie możecie przejść do swoich oczekiwań.

Dalszy przebieg rozmowy zależy m.in. od tego, jakiej formy współpracy oczekujecie — stałej czy też przy realizacji konkretnego projektu. Nie zaszkodzi wspomnieć o innych partnerach, których udało

się już pozyskać. Być może podziela to mobilizująco na rozmówców. Motywacją może być występowanie wspólnie z osobami lub firmami o ugruntowanej pozycji na lokalnym rynku, w roli partnerów czy sponsorów.

Jeżeli zapewnicie sobie odpowiednie wsparcie mediów, łatwiej będzie pozyskać tych, którzy potrzebują reklamy. Aby pobudzić wyobraźnię, przeprowadźcie pewną analizę.

Ogłoszenie drobne w prasie kosztuje, w zależności od zasięgu tytułu, od 10 do 50 złotych. Zajęcie większej powierzchni reklamowej to wydatek rzędu 100 do 1000 złotych (lub większy). Są to opłaty za jednorazową reklamę. Wzrastają one wielokrotnie, jeśli reklama będzie umieszczona w radio lub telewizji. Oczywiście podawane kwoty są umowne, ale chcę wyjaśnić pewne mechanizmy. Przed spotkaniem z konkretnym przedstawicielem firmy przeanalizujcie i podsumujcie jego wydatki na reklamę w mediach (np. sprawdźcie cenniki ogłoszeń w lokalnych redakcjach). Mając przybliżoną kwotę wydatków, które musiałby ponieść przedsiębiorca na reklamę, spróbujcie podczas spotkania przedstawić korzyści płynące ze współpracy z klubem. Zakładając, że media przekażą relacje z klubowej imprezy, jesteście w stanie zapewnić dotarcie do dużej grupy potencjalnych klientów. Oprócz relacji dziennikarskich możecie zaproponować umieszczenie reklamy w materiałach promujących konkretne przedsięwzięcie, które członkowie kluby rozprowadzą w lokalnym środowisku. Być może uda się zrobić coś, co znajdzie się w mediach o zasięgu ogólnopolskim.

Waszym najważniejszym argumentem są korzyści dla reklamodawcy, który dzięki wam dotrze do nowych odbiorców i to za niewielką kwotę, brakującą do zorganizowania projektu. Dobrze przygotowana lista profitów dla przedsiębiorcy powinna skłonić nawet tych, którzy słyną z przysłowiowego węża w kieszeni.

Podczas szukania partnerów musicie być realistami, którzy zdają sobie sprawę z możliwości finansowych przyszłych sojuszników.

Bliżej Europy

Skoro główne cele działalności szkolnego klubu europejskiego to:

- rozwijanie w młodych ludziach i innych członkach lokalnej społeczności poczucia świadomości obywatelstwa europejskiego,
- informowanie o procesach integracyjnych w Europie i świecie,
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za pokój i obronę praw człowieka,
- współpraca z partnerami mogącymi pomóc w rozpowszechnianiu informacji o Europie, instytucjach europejskich oraz europejskim dziedzictwie kulturowym,
- promowanie europejskiego wymiaru w edukacji,

niezbędne jest nawiązanie współpracy z tymi, którzy mogą pomóc w ich realizacji.

Wiele organizacji pozarządowych, działających w kraju i za granicą, posiada bogatą ofertę dotyczącą wspierania inicjatyw proeuropejskich. Niniejszy pakiet zawiera szczegółowy opis wybranych działań, lecz nie wyczerpuje listy potencjalnych sojuszników. Pełną listę znajdziemy w wydawanym przez Polską Fundację im. Roberta Schumana, „Almanachu Polskich Pozarządowych Organizacji Proeuropejskich”. Analizując cele działalności i projekty, realizowane przez Polską Fundację im. Roberta Schumana, Polską Radę Ruchu Europejskiego czy Fundację im. Stefana Batorego, poznamy propozycje skierowane bezpośrednio do członków klubów europejskich. Jeżeli myślimy o bezpośrednim kontakcie z zagranicznymi partnerami, warto zapoznać się z zasadami uczestniczenia w europejskich programach edukacyjnych. Dzięki temu, iż Polska jest krajem stowarzyszonym z UE, możliwy jest udział w programie „Młodzież” oraz SOCRATES-COMENIUS. Agencje Narodowe obu programów mają swoje siedziby w Warszawie i działają w strukturach Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Dodatkowo Program SOCRATES-COMENIUS posiada grupę koordynatorów regionalnych, będących pracownikami kuratoriów oświaty, którzy wspierają działania szkół w zakresie poszukiwania partnerów zagranicznych oraz udziału w międzynarodowych projektach edukacyjnych. Szczegółową ofertę dla szkół, zainteresowanych podejmowaniem działań proeuropejskich, zawierają następne rozdziały pakietu, ale warto w tym miejscu wymienić niektóre działania organizacji pozarządowych. Możliwość organizacji lokalnego wydarzenia o charakterze europejskim stwarza projekt EUROBUS realizowany przez Polską Radę Ruchu Europejskiego, która również jest inicjatorem *Okrągłego Stołu Klubów Europejskich* oraz twórcą *Magazynu Internetowego „Europejczyk”*. Udział w cyklicznych *Polskich Spotkaniach Europejskich* organizowanych przez Polską Fundację im. Roberta Schumana daje możliwość nawiązania nowych kontaktów i przyjaźni oraz prezentacji osiągnięć szkolnych klubów. Fundacja im. Stefana Batorego jest twórcą, wspólnie z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, ogólnopolskiego konkursu dla uczniów szkół średnich pt.: „Zostań negocjatorem! Symulacje negocjacji o członkostwo Polski w UE”.

Z bogatej oferty każdy może wybrać coś dla siebie, jednak warunkiem koniecznym do realizacji wspólnych przedsięwzięć z zagranicznymi partnerami jest znalezienie grupy osób zaangażowanych. Często barierą jest słaba znajomość języków obcych i strach przed wszechobecną biurokracją związaną z realizacją projektów. Dlatego ważna jest współpraca jak największej liczby nauczycieli oraz przychylne nastawienie władz szkoły. Należy pamiętać o wprowadzaniu do klubu nowych osób, ponieważ częstym błędem jest niewystarczająca dbałość o ciągłość funkcjonowania organizacji. Zainteresowanie młodych ludzi tematyką oraz przygotowanie ich do realizacji dużych przedsięwzięć wymaga czasu, dlatego z jednakowym zaangażowaniem należy traktować uczniów wszystkich klas, aby każde zakończenie roku szkolnego nie budziło obaw o przyszłość szkolnego klubu europejskiego.

Informujemy innych

Propagowanie idei integracji europejskiej to priorytet w działaniach szkolnych klubów europejskich. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe tylko wtedy, gdy zadbacie o prawidłową komunikację pomiędzy uczestnikami waszych przedsięwzięć.

Proces poprawnej komunikacji wymaga sprecyzowania źródeł informacji i grup docelowych, do których jest adresowana oraz określenia warunków, jakie muszą spełniać kanały informacji, aby jej przepływ był skuteczny. Warto zastanowić się nad kilkoma zagadnieniami związanymi z efektywną komunikacją.

Po co informować?

To, że istniejecie i wspaniale działacie wcale nie oznacza, że wszyscy o tym wiedzą. Musicie sami zadbać o promocję działań klubu, tak aby was rozpoznawano, aby było jasne, kim jesteście. Zatrószcie się, by wizja i misja klubu była znana wszystkim jego członkom i sympatykom. Zadbajcie o prawidłowy przepływ informacji, aby:

- upowszechniać idee integracji europejskiej,
- wymieniać doświadczenia,
- więcej się dowiedzieć i lepiej zrozumieć,
- zaangażować nowych członków i sympatyków,
- pozyskać przychylność członków społeczności szkolnej i lokalnej, sojuszników i sponsorów,
- znaleźć partnerów do współpracy międzynarodowej,
- pogłębić znajomość języków obcych,
- doskonalić umiejętności zastosowania nowoczesnych technik informacji i komunikacji,
- doskonalić umiejętności prezentacji wyników własnej pracy,
- kształtować postawy otwartości i dialogu.

Kogo informować?

Adresatami informacji dotyczących działań podejmowanych przez klub powinni być zarówno ich uczestnicy, jak i osoby oraz instytucje działające poza środowiskiem szkolnym. Do grup zainteresowanych udziałem w podejmowanych projektach należą:

- członkowie i sympatycy klubu,
- społeczność szkolna: uczniowie, nauczyciele, pracownicy administracji szkoły, rodzice,
- społeczność lokalna: przedstawiciele samorządu i mieszkańcy waszej miejscowości,
- media: telewizja, prasa, radio o zasięgu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym, serwisy internetowe oraz bazy danych,
- instytucje i stowarzyszenia działające na rzecz integracji europejskiej,
- potencjalni partnerzy do współpracy w kraju i zagranicą.

O czym informować?

Rodzaj i sposób przekazywania wiadomości powinien być dostosowany do potrzeb i oczekiwań adresata. Poszczególne grupy odbiorców zainteresowane są różnymi informacjami. Dlatego też należy za każdym razem zastanowić się, czego oczekuje odbiorca. Na przykład członkowie klubu chcą wiedzieć o bieżących zadaniach klubu, natomiast dla władz samorządowych ważne są informacje o spektakularnych i medialnych imprezach o międzynarodowym zasięgu. Najważniejsze jest, aby działania informacyjne SKE były prowadzone w sposób jawny i przejrzysty, a dostęp do nich był powszechny i zgodny z obowiązującymi w tym zakresie przepisami i normami. Do informacji powszechnie dostępnych powinny należeć:

- informacja na temat formy organizacyjnej, celach działalności i zadaniach klubu,
- dane adresowe i kontaktowe (adres do korespondencji, telefon, faks, e-mail, www),
- lista członków zarządu,
- informacja o zrealizowanych projektach i osiągnięciach klubu,
- informacja o zamierzeniach, planie i harmonogramie prac,
- programy i sprawozdania z imprez,
- raporty z prowadzonych badań,
- sprawozdania z działalności klubu,
- informacja o statutowych prawach i obowiązkach członków,
- informacje dotyczące majątku klubu,
- roczne sprawozdanie finansowe.

Kto ma informować?

Z powszechnie przyjętych założeń działalności SKE wynika, że wszyscy członkowie powinni dbać o promocję klubu. Każdy klubowicz jest więc promotorem szkolnego klubu europejskiego. W praktyce lepiej jest powołać zespół do spraw promocji, który będzie odpowiedzialny za upowszechnienie informacji. W działaniu sprawdza się niewielki 3–4-osobowy zespół. W jego skład powinny wejść osoby o predyspozycjach i kompetencjach niezbędnych do pełnienia tej funkcji. Członkowie zespołu powinni posiadać następujące umiejętności:

- właściwej autoprezentacji,
- łatwego nawiązywania kontaktów,
- przeprowadzania publicznych wystąpień i prezentacji,
- prowadzenia wywiadów,
- pisanie scenariuszy i reportaży,
- porządkowania i archiwizowania różnorodnej dokumentacji,
- obsługi aparatu fotograficznego, kamery wideo i magnetofonu reporterskiego,
- obsługi komputera i drukarki,
- stosowania edytora tekstu,
- obsługi poczty elektronicznej,
- edycji stron www.

Bardzo przydatna w pracy zespołu jest znajomość języków obcych, umożliwiająca sprawną komunikację i prowadzenie korespondencji z zagranicznymi partnerami. Jeżeli członkowie zespołu nie są w stanie sprostać tym wymaganiom, powinni skontaktować się z osobami, które pomogą w danym przedsięwzięciu.

Kiedy informować?

Powinniście jak najczęściej aktualizować informacje o klubie. Dotyczy to przede wszystkim strony internetowej i tradycyjnej gabloty. Możecie także wydawać okolicznościowe publikacje poświęcone organizowanym imprezom. Każde przedsięwzięcie poprzedzają zazwyczaj programy, zaproszenia i plakaty. Jest to doskonały materiał do sporządzenia raportu dokumentującego jego przebieg. Możecie także przygotować gazetkę, okolicznościowe biuletyny, ulotki.

Dobłą okazją do podsumowania działalności są roczne lub kadencyjne sprawozdania. Warto mieć też przygotowaną informację dla niespodziewanych gości klubu oraz tzw. gotowca dla prasy (najlepiej w wersji elektronicznej) z podstawowymi, aktualnymi danymi.

Jak informować?

Liczba działających szkolnych klubów jest ogromna. Jeśli chcecie się wyróżnić, znajdźcie nazwę, która będzie niepowtarzalna i charakterystyczna. Znakomicie, jeśli ilustruje ona misję klubu i jednocześnie tworzy trafny skrót, np. Klub Młodych Europejskich Eksporterów Tolerancji daje słowo MEET (ang. *meet* — spotykać się, wychodzić na spotkanie).

Dobrze zaprojektowane logo klubu może być doskonałym znakiem firmowym. Większość ludzi ma lepszą pamięć wzrokową niż słuchową. Warto więc zająć się tą sprawą szczególnie starannie. Możecie zorganizować konkurs, podczas którego wyłonicie najlepszy projekt logo. Umieście ten znak na wszystkich wydawanych przez klub pozycjach, gadżetach, ulotkach. Starajcie się często nosić znaczek lub identyfikator zawierający logo, zwłaszcza kiedy występujecie w sprawach klubu. Logo powinno nawiązywać do nazwy i misji klubu.

Najlepsze są stare, sprawdzone metody. Systematycznie aktualizowana i ciekawie redagowana gazetka ścienna jest skutecznym sposobem na efektywną prezentację poczynąń klubu w szkole. Możecie doskonalić swoje dziennikarskie umiejętności, redagując:

- gazetkę klubową,
- biuletyn i informator,
- foldery i albumy,
- plakaty i kroniki,
- wizytówki i zaproszenia,
- raporty z prowadzonych badań,
- sprawozdania z organizowanych imprez.

Większość ludzi lubi otrzymywać prezenty. Szczególne znaczenie dla pozyskania przychylności osób, na których wam zależy, mają przedmioty, którym można przypisać wartość pamiątkową. Nie muszą być kosztowne, liczy się to, że są wykonane własnoręcznie lub mają interesujący pomysł. Okazją do wręczenia pamiątek są zazwyczaj wizyty w szkołach partnerskich i w domach goszczących uczniów. Cenne są drobiazgi nawiązujące do lokalnych tradycji. Doskonałym prezentem dla partnerskiej szkoły i klubu może być płyta zawierająca np. polsko-niemiecki słownik komputerowy lub elektroniczny translator ułatwiający tłumaczenia poczty elektronicznej przychodzącej ze szkoły partnerskiej. Gadżety pełnią ważną funkcję w integrowaniu zespołu. Oto kilka propozycji drobiazgów, na których można umieścić logo:

- papier firmowy, teczki z nadrukiem, koperty,
- pocztówki, kalendarze, plan lekcji,
- pamiątkowe naklejki, znaczki, naszywki,
- foldery, ulotki, programy wizyty,
- identyfikatory i wizytówki,

- koszulki i czapki z nadrukiem,
- listy gratulacyjne, dyplomy i certyfikaty,
- oprowiane i opisane zdjęcia zbiorowe członków klubu.

Europejski status klubu nobilituje i zobowiązuje do pracy w standardach krajów rozwiniętych. Starajcie się wykorzystywać nowoczesne technologie do opracowania większości tekstów. Wyjątek od tej reguły powinny stanowić osobiste listy i ręcznie wypełnione kartki świąteczne. Kartki z życzeniami „z automatu” źle świadczą o nadawcy. Pamiętajcie, że komputer to nie tylko liczydło i maszyna do pisania, ale także multimedialne urządzenie, które pomoże przetworzyć i archiwizować wykonane w czasie imprez zdjęcia, nagrania audio i wideo. Możliwości komputera będą uzależnione od jego typu, rodzaju posiadanego oprogramowania oraz jakości urządzeń peryferyjnych, takich jak: drukarka, skaner czy nagrywarka. Idealem byłby dostęp grupy promocyjnej do urządzeń cyfrowych — aparatu lub kamery. Szczytem marzeń — pomoc profesjonalnych montażystów filmowych i radiowych z lokalnej telewizji lub radia. Marzenia? Nie, to są już możliwości. Trzeba tylko trafić do właściwych ludzi.

Dostęp komputera do Internetu pomnaża wielokrotnie jego możliwości pozyskiwania i przetwarzania informacji, daje też szansę stosowania go jako narzędzia komunikacji między partnerami. Współpraca międzynarodowa może odbywać się na odległość i w tym samym czasie, np. przez zastosowanie poczty elektronicznej, list dyskusyjnych, łącz IRC oraz wideokonferencji. Partnerzy mogą też asynchronicznie pracować, np. nad wspólnym projektem strony internetowej poświęconej zagadnieniom z zakresu edukacji europejskiej. Projekty tego typu stanowią obecnie priorytet w działaniach europejskich programów edukacyjnych i są w znacznym stopniu dofinansowywane przez instytucje europejskie. Z punktu widzenia potrzeb promocji bardzo ważne jest, aby klub zarejestrował w bazach danych oficjalną stronę internetową, w wersji polskiej oraz co najmniej jednym z języków oficjalnych Unii Europejskiej. Ułatwi to wyszukanie waszego klubu przez potencjalnych partnerów poszukujących kontaktów w bazach danych.

Aleksander Ławiński

Multimedialny międzyprzedmiotowy projekt edukacyjny **NEGOCJACJE**

Projekt edukacyjny „Negocjacje” to multimedialny, zapisany na CD, zbiór dokumentów ilustrujących działania zespołów nauczycieli i uczniów V LO istniejącego przy Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze, podjęte w związku z udziałem szkoły w eliminacjach ogólnopolskiego konkursu dla uczniów szkół średnich pt. „Zostań negocjatorem! Symulacje negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej”. Prezentowany materiał stanowi doniesienie badawcze, dotyczące eksperymentu edukacyjnego prowadzonego w ramach działań towarzyszących konkursowi od listopada 2000 roku do września 2001 roku.

Zakończenie i prezentacja pełnej wersji projektu odbyły się w listopadzie 2001 roku.

Idea i cele projektu edukacyjnego „Negocjacje”

Projekt edukacyjny „Negocjacje” i konkurs „Zostań negocjatorem!”

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze od wielu lat prowadzi prace nad propagowaniem innowacji pedagogicznych w praktyce szkolnej. Partnerami we wprowadzaniu tych eksperymentów są uczniowie i nauczyciele V Liceum Ogólnokształcącego, działającego w strukturze Ośrodka. Problematyka edukacji europejskiej, rozwijanie umiejętności uczniów i nauczycieli w zakresie komunikacji społecznej i negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów oraz edukacyjnych zastosowań technik informacyjnych, (TI) rozumianych jako techniki informacji i komunikacji społecznej (ang. *Information and Communication Technologies*), mają priorytetowe znaczenie w działaniach Ośrodka. Stanowią one oś projektu „Negocjacje”, integrując wiadomości i kompetencje uczniów z różnych dziedzin wiedzy, wykraczają też daleko poza obszary tradycyjnie rozumianych przedmiotów szkolnych.

Idea projektu edukacyjnego „Negocjacje” narodziła się w trakcie przygotowań uczniów V LO przy ODN w Zielonej Górze do eliminacji Ogólnopolskiego konkursu dla uczniów szkół średnich „Zostań negocjatorem! Symulacje negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej”. Obfitość zgromadzonej dokumentacji i doświadczeń wymagała szczególnego potraktowania ze względu na wagę podejmowanej problematyki. Konkurs przeprowadzono pod honorowym patronatem ministra Jana Kułakowskiego, Pełnomocnika Rządu ds. Negocjacji o członkostwo RP w Unii Europejskiej i ambasadora Unii Europejskiej w Polsce Bruno Dethomas. Organizatorami konkursu były: Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej i Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Uczniowie V LO z Zielonej Góry odnieśli ogromny sukces. W finale finałów prowadzili w obecności ministra Kułakowskiego, symulacje negocjacji z zespołem z I LO z Gorzowa Wielkopolskiego. Potrzeba dokumentacji osiągnięć uczestników eliminacji i chęć rozpropagowania zdobytych doświadczeń były motywami podjęcia prac nad projektem edukacyjnym „Negocjacje”.

Cele edukacyjne konkursu „Zostań negocjatorem” i projektu „Negocjacje”

Organizatorzy konkursu „Zostań negocjatorem!” przyjęli pewne cele ogólne, jakie miały zostać zrealizowane w trakcie przedsięwzięcia.

- Realizacja części zagadnień zawartych w planowanej ścieżce edukacji europejskiej.
- Rozbudzenie zainteresowania młodych ludzi problematyką negocjacyjną.

- Popularyzacja negocjacji jako metody rozwiązywania konfliktów.
- Promocja szkoły w środowisku lokalnym.
- Zaangażowanie władz lokalnych, rodziców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, mediów w działania związane z konkursem.

Osiągnięciu tych celów miało służyć przeprowadzenie (na wszystkich etapach konkursu) symulacji negocjacji akcesyjnych. W symulacjach negocjacji w pięciu wybranych obszarach problemowych wzięli udział uczniowie szkół średnich. Organizatorzy położyli też nacisk na realizację lokalnych projektów, propagujących problematykę negocjacji i integracji europejskiej we własnym środowisku.

Podjęcie prac nad projektem edukacyjnym „Negocjacje” wymagało sprecyzowania wymienionych celów ogólnych. Szczegółowy opis pożądanych kompetencji uczestników konkursu powstał na podstawie założeń *Podstawy programowej kształcenia ogólnego*.

W tym dokumencie w zadaniach ogólnych szkoły widnieją zapisane umiejętności, jakie powinni nabyć uczniowie, by lepiej przygotować się do pracy we współczesnym świecie.

Uczeń biorący udział w konkursie i realizacji projektu „Negocjacje” powinien osiąść następujące umiejętności:

- planowania, organizowania i oceniania własnej nauki, przyjmowania za nią coraz większej odpowiedzialności;
- skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach, prezentacji własnego punktu widzenia i brania pod uwagę poglądów innych ludzi, poprawnego posługiwania się językiem ojczystym, przygotowania do publicznych wystąpień;
- efektywnego współdziałania w zespole i pracy w grupie, budowania więzi międzyludzkich, podejmowania indywidualnych i grupowych decyzji, skutecznego działania na gruncie zachowania obowiązujących norm;
- rozwiązywania problemów w twórczy sposób;
- poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną;
- odnoszenia zdobytej wiedzy do praktyki oraz tworzenia potrzebnych doświadczeń i nawyków;
- rozwijania sprawności umysłowych oraz osobistych zainteresowań;
- przyswajania sobie metod i technik negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów społecznych.

Uczeń biorący udział w konkursie i realizacji projektu „Negocjacje” powinien również prezentować postawy:

- szacunku dla dobra wspólnego jako podstawy życia społecznego oraz otwartości na przygotowanie się do życia w rodzinie, w społeczności lokalnej i w państwie, w duchu przekazu dziedzictwa kulturowego i kształtowania postaw patriotycznych;
- dialogu, przejawiającą się w umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów oraz współdziałania i współtworzenia w szkole wspólnoty nauczycieli i uczniów;
- samodzielności w dążeniu do dobra w jego wymiarze indywidualnym i społecznym, umiejętnego godzenia dobra własnego z dobrem innych, odpowiedzialności za siebie i innych.

Wymienione cele, umiejętności i postawy opisują oczekiwane rezultaty i osiągnięcia uczniów, uczestniczących w eliminacjach konkursu i opracowaniu projektu edukacyjnego „Negocjacje”. Stanowią one punkt odniesienia do analiz szczegółowych osiągnięć uczniów.

Projekt edukacyjny jako przyjęta metoda nauczania

Problematyka konkursu i przyjęta forma elektronicznej dokumentacji wymagały interdyscyplinarnego podejścia do przygotowań uczniów, startujących w eliminacjach i pracujących nad projektem. Złożony i międzyprzedmiotowy charakter przygotowań stwarzał konieczność zastosowania metody, która zapewniłaby uczestnikom:

- możliwość pracy zespołowej,
- dużą samodzielność w planowaniu, organizowaniu i ocenie efektów własnej pracy,
- świadomość celów, metod i form pracy, kryteriów i form oceny jej efektów oraz przyjętego harmonogramu pracy,
- asynchroniczny i niestacjonarny charakter pracy zakładający współpracę zespołu „na odległość”,
- możliwość realizacji własnych zainteresowań i wprowadzania swoich pomysłów,
- możliwość prezentacji wyników własnej pracy i odczucia osobistego sukcesu.

Tak postawione warunki spełniała metoda projektu, zastosowana w toku przygotowań na wszystkich etapach, od eliminacji szkolnych i towarzyszących im wydarzeń lokalnych, aż po ostateczną wersję elektroniczną dokumentacji na płycie CD.

Multimedialny charakter projektu

Wymogi regulaminu konkursu „Zostań negocjatorem!” nakładały na uczestniczące w nim szkoły obowiązek dostarczenia dokumentacji eliminacji szkolnych oraz imprez towarzyszących w formie sprawozdań, raportów i protokołów. Organizatorzy pozostawili otwartą formułę opracowania. Jakość prezentacji miała decydujące znaczenie dla komisji okręgowej oceniającej przebieg eliminacji szkolnych. W związku z tym, zdecydowaliśmy się na zastosowanie nowoczesnych technologii dla zilustrowania przebiegu eliminacji i towarzyszących im imprez. Zebrane materiały miały różnorodną formę elektroniczną:

- materiały informacyjne i metodyczne przygotowane przez organizatorów na stronach www poświęconych konkursowi,
- relacje, raporty i protokoły uzgodnień sporządzane przez uczestników eliminacji,
- dokumentacja projektów badawczych i imprez towarzyszących eliminacjom,
- zdjęcia wykonane techniką cyfrową i tradycyjną,
- filmy wideo i nagrania audio wykonane przez uczniów,
- publikacje prasowe dostępne w prasowych archiwach internetowych,
- wywiady radiowe dotyczące przebiegu eliminacji,
- multimedialne prezentacje i strony www związane z problematyką negocjacji,
- opisy metod upowszechnienia zdobytych doświadczeń,
- opisy metod ewaluacji osiągnięć uczniów uczestniczących w eliminacjach konkursu,
- opisy technologii wykorzystanych w realizacji projektu.

Elektroniczna postać dokumentacji narzuciła formę projektu, który w ostatecznej wersji został zredagowany w postaci płyty CD, standardowego i taniego nośnika, dającego możliwości pełnej archiwizacji i łatwego dostępu do wszystkich zebranych multimedialnych materiałów. Celem, jaki przyświecał autorom multimedialnej wersji projektu było także upowszechnienie zastosowania nowoczesnych technik informacji i komunikacji w procesie pozyskiwania, opracowania i archiwizacji materiałów o charakterze edukacyjnym.

Międzyprzedmiotowy charakter projektu

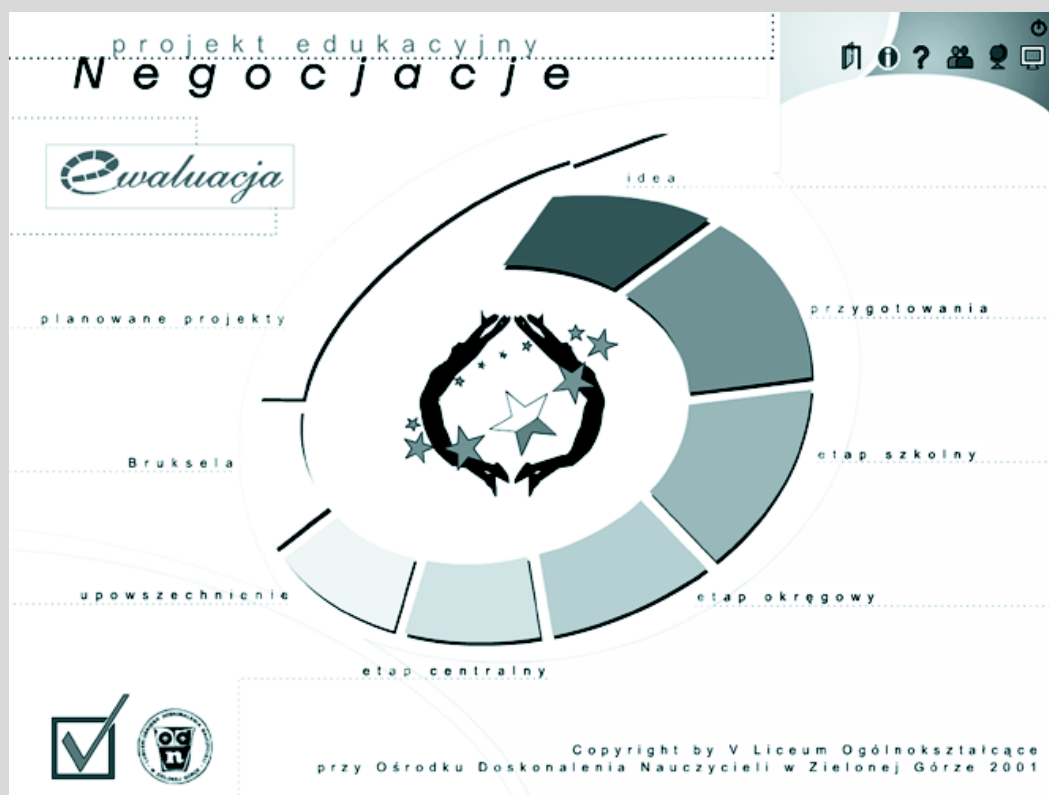
Forma projektu, jak i jego treść wykraczają daleko poza wymagania programowe stawiane przed uczniami szkół ponadgimnazjalnych. Można oczywiście doszukać się w projekcie treści zawartych w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego*. Jednak zastosowane rozwiązania metodyczne mają więcej wspólnego z metodyką ścieżek międzyprzedmiotowych, takich jak: ścieżka edukacji europejskiej oraz ścieżka edukacji czytelniczej i medialnej, niż z tradycyjnie rozumianymi przedmiotami szkolnymi. Elementem integrującym treści projektu były kompetencje komunikacyjne i negocjacyjne uczniów biorących udział w jego realizacji. Kompetencje te rozumiane są w tym przypadku jako złożone umiejętności z zakresu komunikacji interpersonalnej oraz zastosowań nowoczesnych środków informacji i komunikacji we współpracy pomiędzy członkami zespołu negocjatorów oraz do prezentacji efektów własnej pracy.

W tradycyjnym ujęciu projekt „Negocjacje” łączy treści i wymagania zawarte w kilku przedmiotach szkolnych, takich jak: wiedza o społeczeństwie, geografia, historia, matematyka, język polski i języki obce, informatyka, plastyka i muzyka.

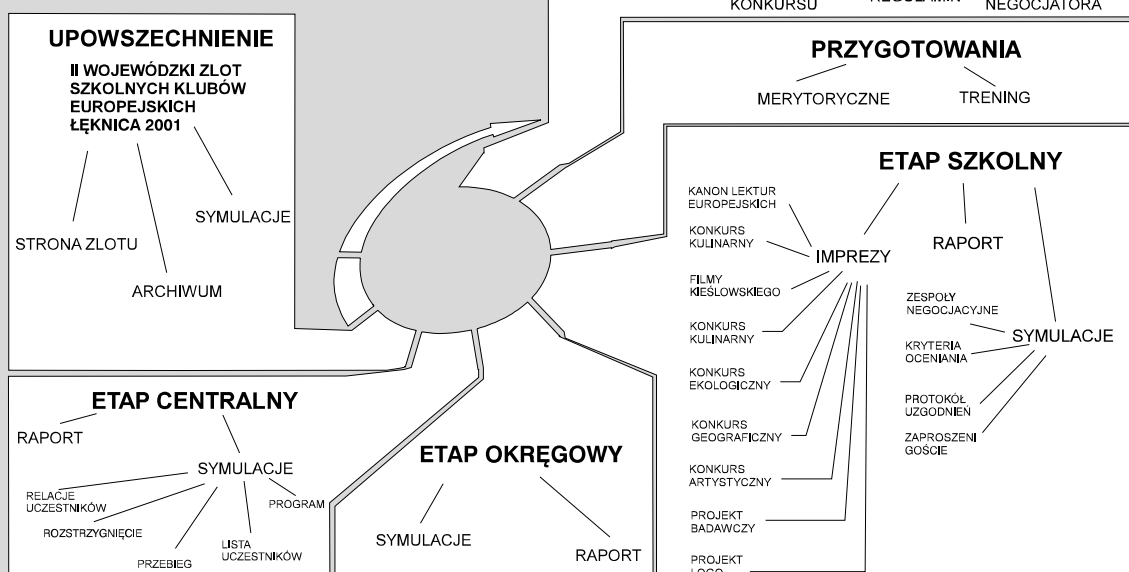
Struktura projektu

Zebraną dokumentację przedstawiono w postaci prezentacji multimedialnej, w porządku chronologicznym, poczynawszy od idei konkursu poprzez jego poszczególne etapy aż po działania służące upowszechnieniu zdobytych doświadczeń. Zastosowanie interfejsu w postaci drogi podzielonej na etapy, pozwala na swobodny dostęp do dowolnego materiału, w zależności od preferencji użytkownika, z pominięciem chronologii wydarzeń. Autorzy interfejsu zakładali, że połączenie motywu drogi i linii czasu w symboliczny sposób oddaje istotę projektu edukacyjnego, którego celem jest doskonalenie umiejętności i wzbogacenie wiedzy. Poniżej zamieszczono kopię interfejsu projektu oraz schemat ilustrujący strukturę projektu „Negocjacje” w postaci mapy projektu.

MAPA PROJEKTU „NEGOCJACJE“

wg. stanu z września 2001

Podsumowanie

Projekt „Negocjacje” jest propozycją nowego metodycznego podejścia do problemu dydaktyki ścieżek międzyprzedmiotowych z zastosowaniem nowoczesnych technologii informacyjnych. Doświadczenia zdobyte w trakcie prac nad projektem zostaną wykorzystane w opracowaniu założeń programu klasy o profilu artystyczno-medialnym, której otwarcie jest planowane w V LO przy ODN w 2002 r.

Zebrany na płycie CD materiał stanowi dla jego autorów — uczniów i nauczycieli V LO, cenną, multimedialną pamiątkę z pełnej przygód podróży, jaką odbyli na drodze do doskonalenia własnych umiejętności. Autorzy projektu mają też nadzieję, że lektura dokumentacji i refleksja nad ich doświadczeniami ułatwi pracę uczniom i nauczycielom, pragnącym zgłębić problematykę negocjacji akcesyjnych w przededniu przyjęcia Polski do Unii Europejskiej.

Więcej projektów uczniowskich: <http://www.odn.zgora.pl>

PAKIET EUROMAP

Euromap 1.2

EU Map 1.1

EuroMap 1.2	
Wybierz z klawiatury cyfrę i literę	
Państwo:	
1. Turcja	
2. Republika Czeska	
3. Włochy	
4. Mołdawia	
5. Belgia	
6. Bośnia i Hercegowina	
7. Jugosławia	
8. Polska	
Stolica:	
a. Tirana	
b. Ryga	
c. Amsterdam	
d. Warszawa	
e. Sarajewo	
f. Belgrad	
g. Bruksela	
h. Ankara	
Państwo	Stolica
5	C
✓ Belgia	
✗ Bruksela	
Punkty	
130	
ESC - zakończ	

Wyniki:		
Państwa: 7/10	Stolice: 6/10	Pozostało 20 pytań

Program edukacyjny dla gimnazjalistów i licealistów do nauki mapy politycznej Europy.

Copyright 2001 by Piotr Powąłowski, Tomasz Szajna

Program przeznaczony do rozpowszechniania jako Freeware.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Dokonywanie modyfikacji części lub całości kodu programu, wykorzystywanie lub rozpowszechnianie w celach komercyjnych — bez zgody autorów — ZABRONIONE.

Autorzy programu:

Piotr Powąłowski (ppow@wp.pl)

Tomasz Szajna (tszajna@go2.pl)

Opieka dydaktyczna nad projektem:

Aleksander Ławiński (alex@odn.zgora.pl)

Patronat:

V Liceum Ogólnokształcące im. Krzysztofa Kieślowskiego
przy Lubuskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli
w Zielonej Górze, ul. Chopina 15a
65-031 Zielona Góra, tel. (0-68) 3272071
<http://www.odn.zgora.pl>.

Opis pakietu EuroMap

Pakiet powstał z inicjatywy uczniów V LO w Zielonej Górze. Przeprowadzenia projektu podjęli się uczniowie klasy III: Pior Powołowski i Tomasz Szajna, pod opieką nauczyciela geografii Aleksandra Ławińskiego.

Pakiet składa się z dwóch programów: EuroMap 1.2 oraz EU Map 1.1

Celem edukacyjnym programu **EuroMap 1.2** jest upowszechnienie znajomości mapy politycznej Europy w szczególności nazw państw i stolic. Nauka odbywa się poprzez skojarzenie nazwy kraju i stolicy z obszarem na mapie konturowej. Wybór nazwy z listy uniemożliwia popełnianie błędów literowych. Po podaniu odpowiedzi przez użytkownika program poddaje ją ocenie i wskazuje odpowiedź prawidłową. Za poprawne odpowiedzi użytkownik otrzymuje punkty. Na końcu programu podawana jest również ocena opisowa osiągnięć użytkownika.

Program **EU Map 1.1** ma na celu upowszechnienie wiedzy na temat przynależności państw europejskich do Unii Europejskiej (lub kandydowania do niej). Nauka, ocena i sposób użytkowania taki sam, jak w EuroMap 1.2.

Dane zawarte w EuroMap 1.2 i EU Map 1.1

Kraj	Stolica	UE	Kraj	Stolica	UE
Albania	Tirana	Nie należy	Łotwa	Ryga	Kandyduje
Austria	Wiedeń	Należy	Macedonia	Skopie	Nie należy
Belgia	Bruksela	Należy	Mołdawia	Kiszyniów	Nie należy
Białoruś	Mińsk	Nie należy	Niemcy	Berlin	Należy
Bośnia i Hercegowina	Sarajewo	Nie należy	Norwegia	Oslo	Nie należy
Bułgaria	Sofia	Kandyduje	Polska	Warszawa	Kandyduje
Chorwacja	Zagrzeb	Nie należy	Portugalia	Lizbona	Należy
Dania	Kopenhaga	Należy	Republika Czeska	Praga	Kandyduje
Estonia	Tallin	Kandyduje	Rosja	Moskwa	Nie należy
Finlandia	Helsinki	Należy	Rumunia	Bukareszt	Kandyduje
Francja	Paryż	Należy	Słowacja	Bratysława	Kandyduje
Grecja	Ateny	Należy	Słowenia	Lublana	Kandyduje
Hiszpania	Madryt	Należy	Szwajcaria	Berno	Nie należy
Holandia	Amsterdam	Należy	Szwecja	Sztokholm	Należy
Irlandia	Dublin	Należy	Turcja	Ankara	Nie należy
Islandia	Reykjavik	Nie należy	Ukraina	Kijów	Nie należy
Jugostawia	Belgrad	Nie należy	Węgry	Budapeszt	Kandyduje
Litwa	Wilno	Kandyduje	Wielka Brytania	Londyn	Należy
Luksemburg	Luksemburg	Należy	Włochy	Rzym	Należy

Wymagania sprzętowe programów

- procesor typu 286 16MHz lub lepszy,
- pamięć konwencjonalna 80kB,
- sterownik grafiki zgodny z VGA,
- pliki programu zajmują ok. 250kB.

Zawartość pakietu EuroMap**Program EuroMap 1.2:**

EuroMap.exe	Logo1.bmp	Litt.chr
Readme.txt	Logo2.bmp	DataMake.exe
Graph.tpu	EurMp1_2.dat	Kraje.txt
Main.tpu	FntImg.dat	
EurMp1_2.bmp	EgaVga.bgi	

Dodatek EU Map 1.1:

Eumap.exe	Logo1.bmp	EgaVga.bgi
Graph.tpu	Logo2.bmp	Litt.chr
Main.tpu	Eu_Mp1_1.dat	DataMake.exe
Eu_Mp1_1.bmp	FntImg.dat	Kraje.txt

Obsługa programu EuroMap 1.2**Uruchomienie programu przez EuroMap.exe.**

Użytkowanie programu jest bardzo proste:

- po uruchomieniu programu pojawi się informacja o programie i prawach autorskich; należy nacisnąć dowolny klawisz;
- następnie pojawi się krótka instrukcja obsługi programu; należy nacisnąć dowolny klawisz;
- uruchomiona zostanie główna część programu; pojawi się mapa konturowa Europy oraz lista krajów i stolic; należy przyporządkować nazwę kraju i stolicę do zaznaczonego na mapie kraju; wybór nazwy kraju i stolicy za pomocą klawiatury;
- po zakończeniu programu (poprzez naciśnięcie Esc) pojawi się okno z podsumowaniem sesji i oceną słowną.
- UWAGA! Program obsługuje się tylko za pomocą klawiatury.

Obsługa programu EUMap 1.1**Uruchomienie programu przez EUMap.exe.**

Dalej jak w **EuroMap 1.2**.

Dane techniczne

Programy zostały napisane w języku Borland Pascal 7.0. Współpracują zarówno z środowiskiem Dos, jak i Windows. Wykorzystują standardowy moduł obsługi grafiki Graph.tpu, sterownik VGA, tryb 640/480/16 (02h); korzystają z własnej tablicy czcionek. Programy kontrolują obecność wymaganych plików w katalogu, w którym znajduje się EuroMap.exe. Mogą pojawić się problemy w czasie pracy

w trybie chronionym. Programy są odporne na błąd pomiaru prędkości procesora — Error200 w module Crt.

W programach użyto elastycznych rozwiązań wczytywania danych. Mapa konturowa Europy jest 16-to kolorowym plikiem BMP 470/450 pikseli (EurMp1_2.bmp lub Eu_Mp1_1.bmp). Baza nazw krajów i stolic zawarte są w plikach EurMp1_2.dat lub Eu_Mp1_1.dat, utworzonych na podstawie pliku Kraje.txt przez uruchomienie programu DataMake.exe (z odpowiedniego katalogu!). Specyfikacja pliku Kraje.txt:

EuroMap 1.2

Numer kraju; Nazwa kraju; Stolica kraju; Współrzędne X1; Y1; X2; Y2; X3; Y3; linia wolna.

EU Map 1.1

Numer kraju; Nazwa kraju; Stosunek do Unii Europejskiej; Współrzędne X1; Y1; X2; Y2; X3; Y3; linia wolna.

Średnikiem oznaczono rozpoczęcie nowego wiersza.

Współrzędne 1,2, 3 wprowadzono dla państw o terytorium niezwartym.

Dopuszcza się modyfikowanie zawartości plików EurMp1_2.bmp; EurMp1_2.dat; Eu_Mp1_1.bmp; Eu_Mp1_1.dat; Kraje.txt w ramach korzystania na zasadach Freeware w celach niekomercyjnych. Zabrania się rozpowszechniania programu bez plików w wersji oryginalnej.

Ewaluacja działalności szkolnego klubu europejskiego

W tym rozdziale zajmujemy się ewaluacją działań SKE. Pojęcie **ewaluacja** dopiero od niedawna funkcjonuje w polskiej szkole, choć jest to znakomite narzędzie oceny pracy zespołowej. Każdy przyzna, że rozsądnym i oczywistym jest zastanawianie się nad przebiegiem i efektami własnych działań, szczególnie jeśli są one nowatorskie. Naturalne są pytania: Czy przedsięwzięcie się udało? Czy nasze działanie okazało się komuś do czegoś potrzebne? Czy osiągnęliśmy założone cele? A może można było zrobić to samo — szybciej? Taniej? Lepiej? A jeśli nam się coś nie udało, to dlaczego? Czy następnym razem będzie możliwe uniknięcie tych samych błędów?

Zazwyczaj odpowiedzi na tak postawione pytania budujemy na fragmentarycznych odpowiedziach, domniemaniach, a także spontanicznych i subiektywnych odczuciach. Dość często nawet nie znajdujemy czasu na refleksję, zastanowienie nad tym, co już się wydarzyło.

Co to znaczy ewaluacja?

Najogólniejsza definicja ewaluacji to **badanie wartości obiektu**.

Angielskie słowo „**evaluation**” zawiera właśnie w sobie rdzeń pochodzący od słowa **value**, czyli wartość.

W naszym przypadku obiektem jest projekt/przedsięwzięcie realizowane przez szkolny klub europejski albo jego wybrane aspekty.

Ewaluacja jest procesem zbierania informacji o przebiegu działania i uzyskiwanych efektach oraz ich analizowania w celu udoskonalenia przebiegu tego procesu i osiągnięcia zamierzonych efektów. (Anna Brzezińska)

Ocena wyników działania to ewaluacja końcowa, **sumatywna**. Ewaluacja procesu w trakcie — to ewaluacja **formatywna**, kształtująca.

Gdy robimy to sami dla siebie, z własnej decyzji, według własnych kryteriów i sposobów — to jest to **autoewaluacja**. Gdy robimy to sami, ale (trochę) dla innych (np. respektując zewnętrzne kryteria przesądzające o wartości) — jest to ewaluacja **wewnętrzna**.

Gdy robią to inni — mówimy o ewaluacji **zewnętrznej**.

Warto zauważyć, że działalność szkolnego klubu europejskiego będzie poddawana ewaluacji zewnętrznej przez różne „ciała” — dyrekcję szkoły, sponsorów, władze gminne, komisje konkursowe. Do nas należy decyzja, w jakim stopniu wykorzystamy oceny zewnętrzne, a w jakim pozostaniemy przy własnych decyzjach.

Co można ewaluować w szkolnym klubie europejskim?

Mogą to być następujące kwestie.

- Jakie są potrzeby i oczekiwania członków klubu oraz przyszłych klubowiczów?
- Jakie jest znaczenie planowanego przedsięwzięcia — czyje i które potrzeby zamierzamy zaspokoić?
- Czy przyjęte metody i sposoby działania są odpowiednie do założonych celów i pozwolą je osiągnąć?
- Jakie są oczekiwania członków klubu wobec konkretnego przedsięwzięcia?

- Jaki jest poziom zadowolenia członków klubu — w trakcie przedsięwzięcia i bezpośrednio po jego zakończeniu?
- Czy przedsięwzięcie było efektywne (tzn. w jakim stopniu zostały zrealizowane założone cele)?
- Jakie są skutki przedsięwzięcia dla członków klubu?
- Jaka jest przydatność przedsięwzięcia dla praktycznych zadań podejmowanych przez członków klubu po zakończeniu działania? Po zakończeniu uczestnictwa w SKE?

Decyzja, co i po co będziemy ewaluować w konkretnym wypadku jest kluczowa dla dalszych działań i musi być podjęta na samym początku procesu ewaluacji, bo w istotny sposób wpływa na dalsze etapy tego procesu.

Ewaluacja krok po kroku

Planując realizację przedsięwzięcia, powinniśmy zaplanować również jego ewaluację. Bardzo trudno efektywnie przeprowadzić ewaluację, jeśli nie została wpleciona w projekt przedsięwzięcia i nie jest równolegle realizowana. Informacje potrzebne do ewaluacji zbieramy z różnych źródeł na różnych etapach projektu.

Przy **planowaniu ewaluacji** warto rozważyć następujące kwestie ¹:

1. Uzasadnienie ewaluacji.
  - Kto chce, żeby przeprowadzono ewaluację?
  - Komu ma służyć ewaluacja?
  - Kto powinien otrzymać informacje?
2. Strategia ewaluacji.
  - Jaki rodzaj ewaluacji jest możliwy z uwagi na towarzyszące jej okoliczności?
  - Jaka forma ewaluacji będzie najlepsza z uwagi na rodzaj ewaluowanego przedsięwzięcia?
3. Przedmiot ewaluacji.
  - Co będzie ewaluowane?
  - Jakiego rodzaju informacji potrzebujesz?
4. Ewaluator (ewaluatorzy).
  - Kto zbiera informacje?
  - Kto koordynuje proces informacji?
  - Kto pisze raporty?
5. Metody ewaluacji.
  - Jakie metody należy zastosować dla uzyskania wymaganych informacji?
  - Czy mogą one być opracowane i zastosowane w czasie, jakim dysponujesz?
  - Czy metody zostaną zaakceptowane przez osoby, których dotyczy ewaluacja?
6. Czas.
  - Ile czasu można zarezerwować na ewaluację?
  - Czy wystarczy czasu na zebranie i analizę danych?
7. Pozwolenia.
  - Czy uzyskane zostały wszelkie pozwolenia konieczne do przeprowadzenia ewaluacji?

¹ B. Ciężka, *Planowanie i projektowanie ewaluacji*, w: *Ewaluacja wdrażania reformy systemu edukacji*, materiały seminaryjne program Phare SMART, Warszawa 1999 r.

- Czy udział w badaniach jest dobrowolny?
- Kto decyduje o tym, co ma się znaleźć w raporcie?

8. Wykorzystanie ewaluacji.

- W jaki sposób może być wykorzystana ewaluacja?
- Kto decyduje o sposobie wykorzystania ewaluacji?
- Czy uczestnikom ewaluacji przedstawiona zostanie robocza wersja raportu?
- Do jakich odbiorców będzie adresowany raport?
- Czy forma raportu będzie dostosowana do odbiorców (styl, objętość)?

Jeśli znamy odpowiedzi na powyższe pytania, możemy przystąpić do przygotowania **projektu ewaluacji**. Będzie on spełniał funkcję przewodnika w trakcie zbierania danych, analizowania ich i pisania raportu.

Projekt ewaluacji powinien zawierać następujące elementy:

- cel ewaluacji,
- odbiorca wyników ewaluacji,
- pytania kluczowe,
- kryteria oceny sukcesu,
- źródła informacji,
- harmonogram zbierania danych,
- odbiorca i forma prezentacji wyników.

Dobrze, jeśli projekt ewaluacji mieści się w tabeli na jednej stronie. Ułatwi to posługiwanie się podstawowymi danymi oraz weryfikację podjętych ustaleń.

Następnym krokiem jest stworzenie narzędzi zbierania danych oraz dobranie próby, czyli pewnej grupy spośród wszystkich osób będących potencjalnym źródłem informacji na dany temat. Należy podkreślić, że pojęcie doboru próby dotyczy nie tylko osób, lecz również dokumentów czy miejsc. Próbę możemy dobierać różnymi sposobami, m.in. przez dobór losowy (np. karteczki z nazwiskami wyciągane z przysłowiowego kapelusza) lub celowy (przemyślany dobór osób, które mają kluczowe znaczenie ze względu na interesujące nas zagadnienia oraz posiadane informacje).

Aby rozpocząć zbieranie danych, musimy powiadomić osoby, które będą włączone w badanie i uzyskać ich zgodę na planowane działania (w części ich dotyczącej) oraz zaangażować zespół, który będzie realizował ewaluację. Poszczególne osoby będą wykonywać różne czynności i powinny być do tego przygotowane. Przykładowo — osoba, której zadaniem będzie prowadzenie wywiadów musi znać pytania, a przede wszystkim umieć słuchać (i notować!). Zaangażowanie i przygotowanie osób realizujących ewaluację ma duże znaczenie dla jej jakości. Osoby te powinny znać bardzo dokładnie projekt ewaluacji, nie tylko w części dotyczącej ich aktywności, ale w całości, co pomoże skupiać uwagę na istotnych faktach. Całość koordynuje osoba, która zbiera materiały, porządkuje je na bieżąco i kontroluje, czy wszystko odbywa się zgodnie z harmonogramem.

Kiedy zakończymy zbieranie danych, możemy odnieść wrażenie, że znamy już odpowiedzi na kluczowe pytania, które postawiliśmy sobie na początku ewaluacji. Owo wrażenie może być mylące; owszem, porządkowanie danych, ich przeglądanie daje nam pewne wyobrażenie o przebiegu przedsięwzięcia, ale by móc w pełni rzetelnie odpowiedzieć na pytania kluczowe, trzeba dokonać analizy zebranego materiału.

Na początku należy uporządkować notatki oraz przepisać nagrany materiał. W ankietach zadawaliśmy głównie, lub tylko, pytania zamknięte, teraz więc musimy policzyć, ile osób i jakich udzieliło odpowiedzi. Można przeglądać ankiety i w pustym egzemplarzu, przy każdym pytaniu zaznaczać odpowiedzi respondenta, następnie podsumować odpowiedzi dla każdego pytania i w ten sposób otrzymać zbiorcze zestawienie. Sprawa jest bardziej skomplikowana w przypadku pytań otwartych. Zapewne

występuje w nich kilka grup podobnych odpowiedzi. Możemy nadać nazwy tym grupom, a następnie przyporządkowywać pojedyncze dane, potem policzyć, ile z nich znalazło się w każdej z grup.

Skrzynka narzędziowa ewaluacji

W tym podrozdziale zajmiemy się kilkoma metodami wykorzystywanymi w naukach społecznych. Nie będziemy mówić o sposobach zbierania informacji zwrotnej, są one bowiem bardzo popularne, a ich stosowanie nie wymaga obszerniejszego komentarza.

Ankieta

Budując ankietę (mówi się również o kwestionariuszu ankiety), trzeba pamiętać o zasadach, według których czynność tę się wykonuje. Zasady odnoszą się następujących kwestii:

- poprawności formułowania pytań,
- rodzajów pytań,
- konstrukcji pytań,
- instrukcji ankiety.

Omówimy teraz najistotniejsze problemy związane z budową kwestionariusza ankiety.

- Poprawność formułowania pytań

Sprawą oczywistą jest, że formułowanie pytań powinno pozostawać w ścisłym związku z pytaniami badawczymi, jakie postawiliśmy projektując ewaluację. Przygotowując ankietę wiemy, że będziemy zbierać materiał, który przyniesie odpowiedzi na interesujące nas zagadnienia. Częstym błędem jest umieszczanie w pytaniach dwóch kwestii jednocześnie. Język, którym posługujemy się w ankiecie powinien być zrozumiały dla ankietowanego. Uwaga: nie należy przeceniać możliwości percepcyjnych respondenta. Pytania powinny kończyć się pytajnikiem. Nie powinniśmy sugerować odpowiedzi.

- Rodzaje pytań

Mamy do dyspozycji trzy rodzaje pytań: zamknięte, otwarte oraz półotwarte.

W pytaniach zamkniętych podajemy respondentowi listę gotowych odpowiedzi na dane pytanie (tzw. kafeteria).

W pytaniach otwartych zostawiamy pod pytaniem wolne miejsce, by respondent mógł sam sformułować odpowiedź.

W pytaniach półotwartych gotową listę odpowiedzi uzupełniamy o możliwość samodzielnego zbudowania odpowiedzi.

Pytania zamknięte są łatwe do analizy i niekłopotliwe dla respondenta, ale poprawne sformułowanie kategorii odpowiedzi wymaga od nas znajomości tematu, o który pytamy. Musimy uwzględnić wszystkie możliwe warianty.

Pytania półotwarte zdejmują z nas część odpowiedzialności, ponieważ respondent może sam dopisać odpowiedź, której nie umieściliśmy w kafeterii, lecz musimy się w tym wypadku liczyć z dodatkową pracą związaną z analizą tych odpowiedzi.

Pytania otwarte (pod warunkiem, że respondenci będą mieli motywację, żeby na nie odpowiadać) mogą być bogatym źródłem informacji. Warto jednak pamiętać o tym, by zadawać je tylko wtedy, kiedy są niezbędne. Jeśli układamy ankietę i okazuje się, że chcielibyśmy zadać prawie same pytania otwarte, lepiej z niej zrezygnować i najpierw przeprowadzić kilka wywiadów. Możemy mieć również do czynienia z sytuacją odwrotną, gdy na podstawie wyników ankiet podejmujemy decyzję o tym, jakie kwestie pogłębibymy w wywiadach.

- Konstrukcja ankiety

Ankietę możemy podzielić na trzy części: wstęp, rozwinięcie oraz zakończenie. We wstępie powinniśmy zawrzeć informacje dotyczące autorów badania, tytułu i celu badania oraz uzasadnienie wyboru

ankietowanych. W tej części umieszczamy również zapewnienie o poufności udzielonych odpowiedzi, prośbę o szczere i wyczerpujące wypowiedzi oraz podziękowanie za udział w badaniu.

W rozwinięciu kwestionariusza zamieszczamy pytania związane z badaną kwestią, układając je w kolejności — od pytań ogólnych do szczegółowych i w taki sposób, by całość stanowiła logiczny ciąg.

Na końcu umieszczamy tzw. metryczkę. Jest to część ankiety służąca zebraniu danych o osobie, która wypełniła kwestionariusz. Możemy pytać o płeć, wiek, klasę, wykonywany zawód, staż pracy, rodzaj wykształcenia, wysokość zarobków, liczbę dzieci i inne kwestie istotne w danym badaniu.

- Instrukcja ankiety

Każda ankieta musi zawierać „instrukcję obsługi”, czyli komentarz, w którym wyjaśniamy, w jaki sposób należy udzielać odpowiedzi na poszczególne pytania. Najprościej, jeśli jedna instrukcja odnosi się do całej ankiety, choć nie zawsze jest to możliwe. Jeżeli natomiast oczekujemy od respondenta zmiany sposobu udzielania odpowiedzi na pytania, zawsze musimy taką informację umieścić w kwestionariuszu.

Gdy już skonstruowaliśmy ankietę, powinniśmy przeprowadzić jej pilotaż, służący przetestowaniu jej trafności i rzetelności. Pilotaż przeprowadza się na małej grupie dobranej z osób, do których kwestionariusz jest kierowany. Po zrealizowaniu tego minibadania modyfikujemy ankietę, jeśli okazało się, że tego wymaga.

Obserwacja

Obserwowanie jest zajęciem bardzo powszechnym i oczywistym. Patrzymy na otaczającą nas rzeczywistość, rejestrujemy fakty, odczucia, emocje. Na tej podstawie dokonujemy klasyfikacji, generalizujemy, interpretujemy. W oświacie bardzo powszechne są hospitacje, obserwowanie praktyki szkolnej. Czy mamy przekonanie, że wszyscy potrafimy obserwować? Na nasz własny użytek pewnie tak, ale obserwowanie podczas prowadzonych badań wymaga głębszego namysłu.

Podejmując decyzję o włączeniu metody obserwacji do realizowania ewaluacji, musimy rozważyć kilka kwestii, które umożliwią pełne wykorzystanie walorów tej metody. Poniżej zostały one zasygnalizowane.

Należy pamiętać o etyce realizowania ewaluacji, zwłaszcza kiedy decydujemy się na prowadzenie obserwacji niejawnej czy nieinformowanie badanych o celu naszych badań. Przypominamy również, że to, co obserwujemy, powinno zostać dobrane zgodnie z celem ewaluacji.

Efektom przeprowadzenia obserwacji są notatki. Jest to niezbędne dokumentowanie naszej pracy. Ponieważ ludzka pamięć jest ulotna, trzeba koniecznie notować podczas obserwacji. W notatkach nie należy interpretować obserwowanej sytuacji, lecz skoncentrować się na opisie. Wnioski z obserwacji wyciąga się w czasie analizy danych. Notatki powinny być konkretne i szczegółowe, dobrze by zawierały cytaty lub możliwie wierne streszczenia wypowiedzi. Koniecznie też trzeba notować własne odczucia i spostrzeżenia, bardzo wyraźnie oddzielone od opisu zdarzeń, np. zapisywać je w nawiasie czy innym kolorem.

Wywiad

Decydując się na włączenie wywiadu do arsenału naszych metod badawczych, mamy do dyspozycji różne jego formy, od swobodnej rozmowy do zadawania wszystkim respondentom dokładnie tych samych pytań w ustalonej kolejności. Zanim wybierzemy najbardziej odpowiednią dla naszej ewaluacji formę wywiadu, można przyjrzeć się zaletom i ograniczeniom związanym ze stosowaniem każdej z nich².

---

² B. Chrostowska, *Wywiad pogłębiony w badaniach ewaluacyjnych w: Ewaluacja wdrażania reformy systemu edukacji*, Warszawa 1999 r.

Wywiad w postaci nieformalnej rozmowy.

ZALETY	OGRANICZENIA
• Pozwala ewaluatorowi reagować na wydarzenia i wydobywać aktualnie zachodzące zmiany. • Można obserwować różnice wśród respondentów oraz zadawać odmienne pytania związane z sytuacją czy konkretnymi osobami. • Otwarty charakter i stosunkowa łatwość tej formy wywiadu.	• Wymaga dużego nakładu czasu, aby wydobyć systematyczne informacje. • Jego realizacja w dużej mierze zależy od umiejętności badacza. • Możliwe problemy w fazie analizy — niejednakowe pytania/niejednakowe odpowiedzi.

Wywiad na podstawie wcześniej przygotowanych dyspozycji.

ZALETY	OGRANICZENIA
• Przygotowany zestaw problemów podnosi efektywność prowadzenia wywiadu oraz ułatwia jego analizę.	• Ograniczony w pewnych ramach tematycznych.

Wywiad z zastosowaniem listy pytań.

ZALETY	OGRANICZENIA
• Konkretnie pytania znacznie ułatwiają analizę danych. • Przydatny w ewaluacji, której prowadzenie jest ściśle ograniczone czasem. • Umożliwia porównywanie odpowiedzi między różnymi grupami respondentów.	• Zamknięta lista problemów do poruszenia w trakcie wywiadu — nieprzewidziane sytuacje nie mogą być włączone do danych. • Zmniejszenie elastyczności i spontaniczności wywiadu.

Konieczna sprawozdawczość — raport z ewaluacji

Tytuł tego podrozdziału nie pozostawia wątpliwości — raport musimy napisać! Dlaczego? Bo jest to właściwie jedyny ślad, jaki pozostaje po badaniu. Oczywiście wyniki możemy przekazać ustnie, ale o takiej prezentacji wkrótce wszyscy zapomną lub nie będą pewni, jakie były szczegółowe dane; sięgnąć do materiałów źródłowych, czyli ankiet, notatek z obserwacji czy wywiadów nie będą mogli (i chcieli), ponieważ są to materiały opatrzone klauzulą poufności i tylko badacze, którym zaufali badani, mogą mieć do nich dostęp. Dlatego też, jeśli będziemy chcieli komuś przedstawić wyniki naszej ewaluacji bądź powołać się na nie po jakimś czasie, raport jest niezbędny!

Podstawową wskazówką przydatną w sporządzeniu raportu będzie odpowiedź na pytanie: dla kogo on będzie? Jeśli okaże się, że odbiorców jest kilku i są to zarówno uczniowie, jak i dyrekcja szkoły, należy pomyśleć o dwóch różnych wersjach. Będą się one różnić językiem opisu, rozłożeniem akcentów wypuklających szczegółowe informacje, obszernością itd.

Raport, bez względu na to, do jakiego odbiorcy jest skierowany, powinien zawierać takie elementy, jak opis przedsięwzięcia, które poddane zostało ewaluacji — co umożliwia również osobom niezorien-

townym lekturę ze zrozumieniem naszego tekstu; opis ewaluacji — co pomoże zidentyfikować, w jaki sposób zbieraliśmy dane i z jakich źródeł, w jakim celu oraz jak dokonaliśmy analizy materiału. Następnie prezentujemy wyniki jako odpowiedzi na nasze pytania kluczowe. Na kolejnym etapie formułujemy wnioski oraz zalecenia na przyszłość. W aneksie umieszczamy narzędzia, którymi posługiwaliśmy się zbierając dane.

Korzystając ze wskazówek zawartych powyżej, przykładowy spis treści raportu ewaluacyjnego mógłby wyglądać tak:

Wstęp

I. Opis ewaluowanego przedsięwzięcia/obszaru

II. Opis ewaluacji

III. Wyniki

IV. Wnioski

V. Zalecenia

VI. Aneks

Psychologiczne pułapki oceniania

Psychologowie ostrzegają przed błędami, jakie można popełnić (i jakie, niestety, popełniamy) przy jakimkolwiek ocenianiu. Przede wszystkim mamy **tendencję do trzymania się środka skali**.

Czyhają na nas efekty:

- kontrastu,
- pierwszeństwa,
- świeżości,
- „aureoli”.

Wpływają na nas nazwiska autorów, miejsce wykonania, nastrój. Niezwykle ważny jest kontekst oceniania — szczególnie społeczny: konformizm i myślenie grupowe.

Oceniamy różnie — zależnie od przyjętej perspektywy. Przejawiamy uporczywe trwanie przy raz ustalonych ocenach. Poddajemy się złudzeniom przy ocenianiu szans: wyolbrzymiamy je albo ich nie doceniamy. Mamy kłopoty z wykorzystaniem doświadczenia. Błędnie oceniamy swoją wiedzę (niestety, z reguły ją wyolbrzymiamy...). Zniekształcamy przekonania przez pragnienia, a pragnienia przystosowujemy do przekonań. Nasze oceny wpływają na fakty poprzez samospełniające się proroctwa...

Dlaczego boimy się ewaluacji?

1. Nie doświadczyliśmy pozytywnego wpływu ewaluacji. Dopóki nie spróbujemy, nie przekonamy się, że „to działa”, nie poznamy, jakie korzyści daje rzetelne, uczciwe „badanie wartości” naszego działania.
2. Boimy się oceny własnej osoby i nie potrafimy oddzielić oceny siebie, swoich właściwości od oceny naszego działania i jego efektów.

Mimo że ewaluacja ma dotyczyć całego naszego projektu/przedsięwzięcia, a więc działania nas wszystkich, to obawiamy się słów ewentualnej krytyki. Rzecz w tym, że jeśli takie słowa nawet padną, to w odniesieniu do naszego działania, a nie — nas samych. To, że w konkretnej sytuacji coś nie poszło do końca po naszej myśli, naprawdę nie oznacza, że jesteśmy do niczego zawsze i wszędzie! *Errare humanum est* — już starożytni wiedzieli, że błędzić jest rzeczą ludzką i nie było, nie ma i nie będzie — jak świat długi i szeroki — ludzi, którzy błędów nie popełniają! Rzecz w tym, żeby umieć z popełnionych błędów wyciągnąć konstruktywne wnioski na przyszłość.

3. Utożsamiamy ewaluację z oceną nastawioną wyłącznie na „wyłapywanie” niedociągnięć w swojej pracy.

Prawidłowo rozumiana ewaluacja ma przede wszystkim dowieść wartości tego, co robimy. Jeśli znajdzie przy okazji błędy, to wyłącznie po to, żeby pomóc nam ich w przyszłości uniknąć!

4. Nie rozumiemy zasad dokonywania ewaluacji, jeśli nie uczestniczyliśmy w procedurze jej przygotowania (nie brano np. pod uwagę naszej opinii przy ustalaniu kryteriów).
To nam nie grozi przy autoewaluacji, którą robimy sami dla siebie...
5. Nie mamy informacji odnośnie sposobów wykorzystania wyników ewaluacji.
Uniknięcie tego błędu też leży wyłącznie w naszych rękach!

Na początku ewaluacja nie jest łatwym zadaniem, choć przecież całe życie oceniamy i jesteśmy oceniani. Spróbujcie sami!

Bibliografia

- Bonstingl J. J., *Szkoły jakości. Wprowadzenie do TQM w edukacji*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1999
- Ewaluacja w szkole. Wybór tekstów*, pod redakcją H. Mizerka przy współpracy A. Hildebrandt, program PHARE TERM FRSE, Wydawnictwo MG, Olsztyn 1997
- Hawkins J. D., Nederhood B., *Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych*, Instytut Psychiatrii i Neurologii, PTP Pracownia Wydawnicza, Warszawa–Olsztyn 1994
- Komorowska H., *O programach nauczania prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999
- Tyszka T., *Psychologiczne pułapki oceniania i podejmowania decyzji*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999
- Van Der Eyken W., *Kierowanie ewaluacją (cz. I) i Jak działamy. Miniporadnik samooceny (cz. II)*, Biuro Obsługi Ruchu Inicjatyw Samopomocowych — BORIS, Warszawa 1997

Młodzi euroentuzjaści w Białej Podlaskiej

Polska od kilku lat stara się o członkostwo w Unii Europejskiej. Uważam, że wstąpienie naszego kraju do tej wspólnoty jest wielką szansą dla wszystkich Polaków, szczególnie ważną dla młodych, dzisiejszych gimnazjalistów i licealistów, którzy będą tworzyć przyszłą Polskę — członka Unii Europejskiej. Niestety, nie wszyscy podzielają moje zdanie, gdyż jak wykazują badania opinii społecznej — tylko połowa Polaków popiera przystąpienie naszego kraju do UE. Myślę, że owe wyniki zmieniłyby się znacznie, gdyby mieli oni głębszą wiedzę o zasadach funkcjonowania struktur europejskich oraz korzyściach i zagrożeniach wynikających z członkostwa.

Pracując jako nauczyciel geografii w gimnazjum, mam szansę zainteresować młodzież tematyką europejską. Mój pomysł utworzenia klubu europejskiego spodobał się kilku uczniom. Podczas pierwszych spotkań rozmawialiśmy o swoich pomysłach działania w SKE. Pragnęliśmy aktywnie uczestniczyć w życiu szkoły poprzez zdobywanie wiedzy na temat Unii Europejskiej, organizowanie imprez o tematyce europejskiej, udział w konkursach europejskich, współpracę z innymi klubami i organizacjami europejskimi.

Jedną z pierwszych naszych inicjatyw było zorganizowanie konkursu na nazwę klubu. Jury najwyżej oceniło propozycję nazwy pochodzącej od skrótu słów: **E**uropa, **U**czy, **R**ozwija, **O**rganizuje, **K**lub **U**nijnych **K**umpli **S**zkolnych, czyli **EUROKUKS**. Zgłoszono również wiele wspaniałych prac na logo klubu — za najciekawszą uznano pracę przedstawiającą tarczę naszego gimnazjum w dłoniach na tle flagi UE.

Aby upowszechnić zdobywaną podczas klubowych spotkań wiedzę, zorganizowaliśmy w naszym gimnazjum, w dniach 8–10 maja 2000 r. *Spotkania z Unią Europejską*. Był to cykl dziewięciu spotkań przedstawiających historię Unii Europejskiej oraz korzyści i zagrożenia wynikające z przystąpienia do niej. Podczas prezentacji korzystaliśmy z wielu pomocy wizualnych, a także zadbaliliśmy o ciekawą oprawę muzyczną. Zainscenizowana przez nas krótka scenka rozmowy polskiego chłopca z komisarzem UE do spraw rolnictwa była celną satyrą na poglądy głoszone przez część Polaków.

W maju 2001 roku, również podczas *Dni Europejskich*, w naszej szkole odbył się kolejny cykl spotkań. Przedstawiliśmy instytucje europejskie, ciekawostki o państwach UE pt. *Jacy są Europejczycy?*, a w satyrycznym programie *Kropka nad U...* — dalsze rozważania polskiego chłopca na temat wstąpienia Polski do UE. Myślę, że nasze majowe spotkania europejskie wejdą już na stałe do klubowego kalendarza, gdyż oprócz prezentowania wiedzy o tematyce europejskiej jest czas na dobry humor oraz bezpośrednią rozmowę z eurosceptykami.

W dniu 16 września 2000 r. przedstawiciele naszego klubu uczestniczyli w zorganizowanym przez Polską Radę Ruchu Europejskiego *II Okrągłym Stołem Klubów Europejskich*. Członkowie utworzonych w gimnazjach i liceach klubów, tworzących środowisko młodego Ruchu Europejskiego, spotkali się w celu zintegrowania środowiska oraz zachęcenia do organizacji podobnych spotkań w regionach, a także przygotowania do przyszłorocznego spotkania. Ważnym elementem spotkania były warsztaty prowadzone przez specjalistów, poświęcone praktycznym aspektom działalności młodzieżowych organizacji proeuropejskich. Delegacja naszego klubu uczestniczyła w panelu dotyczącym współpracy z samorządami lokalnymi.

We wrześniu 2001 roku uczestniczyliśmy również w obradach *III Okrągłego Stołu Klubów Europejskich*. Podczas targów europejskich zaprezentowaliśmy naszą działalność, przygotowując stoisko naszego klubu. Uczestniczyliśmy w panelu *Współpraca z mediami*. Uczestnictwo w obradach *Okrągłego Stołu* pozwoliło włączyć się w szerszy ruch społeczny, spotkać polityków i działaczy organizacji proeuropejskich oraz było inspiracją do dalszych działań o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym.

W październiku 2000 r. nawiązaliśmy współpracę ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Integracji Europejskiej w Białej Podlaskiej. Zaproszeni na konferencję *Wschodnie obszary Polski w warunkach integracji*

Polski z Unią Europejską uczestniczyliśmy w debacie i zaprezentowaliśmy na szerszym forum naszą działalność. W 2001 r. nawiązaliśmy współpracę z Fundacją im. R. Schumana, uczestnicząc w maju w VIII Polskich Spotkaniach Europejskich.

Jednym z celów naszej działalności było pogłębianie wiedzy europejskiej poprzez uczestnictwo w konkursach. Członkowie klubu otrzymali wyróżnienia w Powiatowym Konkursie Europejskim, zajęli IV miejsce w wojewódzkim finale EURO-QUIZU, a obecnie zakwalifikowali się do finału konkursu Euro-internauty Lubelszczyzny. Widząc duże zainteresowanie młodzieży tematyką europejską, utworzyliśmy w naszej szkole biblioteczkę europejską — wiele pozycji do niej przywieźliśmy z Centrum Informacji Europejskiej, które odwiedziliśmy podczas klubowej wycieczki do Warszawy.

Wiemy, że czekają nas różne interesujące przedsięwzięcia. Najwspanialsze jest to, że młodzi euroentuzjaści sami mają dużo ciekawych pomysłów na upowszechnianie wiedzy o Europie. Aktualnie wiele naszych spotkań odbywa się w pracowni komputerowej. Członkowie klubu tworzą za pomocą techniki komputerowej albumy o państwach Unii Europejskiej, pracują nad kolejnym numerem gazетки klubowej *EUROECHO*. W gazetce starają się nie tylko przekazywać wiedzę europejską, ale również dzielić się własnymi refleksjami i doświadczeniami z uczestnictwa w obradach Okrągłego Stołu Klubów Europejskich, Polskich Spotkaniach Europejskich czy konferencjach o tematyce europejskiej.

Nawiązywanie kontaktów, poznawanie świata, zdobywanie ciekawych doświadczeń to ważne atuty naszego klubu, które przyciągają uczniów. Do kilku osób, które stanowiły grupę inicjatywną w lutym ubiegłego roku, dołączyło kilkanaście, i chętnych nadal przybywa.

Myszę, że podobnie dzieje się w innych klubach w całym kraju.

Mariola Zozula — opiekun klubu

Klub Europejski „EUROKUKS”
przy Publicznym Gimnazjum Nr 6 w Białej Podlaskiej
21-500 Biała Podlaska
ul. Zygmunta Augusta 2
tel. (0-83) 342-69-88
e-mail: eurokuks@wp.pl

[Źródło: „Polski Kalendarz Europejski”, 2/2001]

Opiekun szkolnego klubu europejskiego i jego umiejętności

Opiekun szkolnego klubu europejskiego to osoba, która wspiera grupę uczniów zainteresowanych problematyką zjednoczonej Europy, chcących rozwijać swoją wiedzę i umiejętności oraz propagować edukację europejską. Zadaniem opiekuna klubu jest przede wszystkim czuwanie nad procesem tworzenia i funkcjonowaniem klubu. Do jego obowiązków może również należeć koordynowanie działań proeuropejskich w szkole przy współpracy ze środowiskiem lokalnym. Ze względu na charakter zadań pełnionych w klubie, opiekun występuje w co najmniej trzech rolach: **ORGANIZATORA, EDUKATORA I LIDERA**.

Z pełnieniem tych funkcji wiąże się wiele umiejętności, które opiekun powinien posiadać i doskonalić.

Opiekun jako ORGANIZATOR

Opiekun wspiera tworzenie zespołu i razem z nim podejmuje działania, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków i sposobów funkcjonowania klubu, w tym m.in. inicjuje opracowanie ogólnego planu działań, organizuje prace klubu, tak aby możliwe było optymalne wykorzystanie potencjału (wiedzy, umiejętności, doświadczeń, zainteresowań, preferencji, potrzeb, itd.), jakim dysponują klubowicze, dba o stworzenie odpowiednich warunków prowadzenia działalności przez klub (pomieszczenie do spotkań, finanse, materiały biurowe, sprzęt).

Oto lista istotnych umiejętności organizatora.

- **Umiejętność zdobywania informacji oraz pozyskiwania sprzymierzeńców**

Wiedza na temat tego, jak zawiązać szkolny klub europejski, z kim można współpracować, skąd czerpać fundusze jest konieczna, by klub mógł powstać. Dostęp do informacji ułatwia również późniejsze funkcjonowanie klubu europejskiego i może uczestnictwo w nim uczynić bardziej satysfakcjonującym i atrakcyjnym.

Do realizacji celów klubu niezbędna jest również pomoc innych osób. Nieodzownymi partnerami w wielu działaniach będą: dyrektor szkoły, inni nauczyciele, rodzice, władze samorządowe, sponsorzy, uczniowie i nauczyciele innych szkół, eksperci z różnych dziedzin wiedzy oraz organizacje i instytucje wspierające aktywność proeuropejską. Aby pozyskać innych do współpracy, konieczne jest odpowiednie zaprezentowanie klubu, przedstawienie realizowanych zadań oraz efektów dotychczasowej działalności — w tym korzyści płynących dla młodzieży, szkoły, społeczności lokalnej. To jednak nie wystarczy. Ważne jest nie tylko zainicjowanie współpracy, ale również dbanie o jej rozwój.

Zadania do wykonania

- zdobywanie informacji na temat sposobów założenia i funkcjonowania klubu,
- pozyskiwanie sprzymierzeńców wspierających klub pod względem merytorycznym, organizacyjnym, finansowym,
- rozwijanie współpracy,
- .....

• Umiejętność budowania zespołu

Trudno mówić o działalności klubu bez osób go tworzących. Często bywa tak, że opiekun jest inicjatorem powstania klubu i to on zachęca uczniów do podjęcia działań. Jednak we wszystkich sytuacjach opiekun powinien szybko przekazać inicjatywę młodzieży. W początkowej fazie opiekun pomaga w popularyzowaniu klubu w szkole, w ustaleniu podstawowych zasad jego funkcjonowania oraz rejestracji. Później, w trakcie kolejnych etapów działania, opiekun powinien czuwać nad przebiegiem współpracy pomiędzy uczestnikami spotkań — sposobem przydzielania i wykonywania poszczególnych zadań oraz relacjami panującymi w grupie. Ważne jest, aby każdy znalazł w zespole odpowiednie dla siebie miejsce, które będzie służyło zarówno osobistemu rozwojowi danej osoby, jak i grupy, co powinno skutkować efektywną realizacją zaplanowanych zadań.

Zadania do wykonania

- inicjowanie powstania klubu,
- wypracowanie norm i zasad współpracy (kontrakt) i dbanie o ich przestrzeganie,
- tworzenie atmosfery sprzyjającej współpracy (m.in. jasność zasad i reguł, otwartość, wsparcie, akceptacja, tolerancja),
- .....

• Umiejętność planowania i ewaluowania działań

Planowanie daje szansę na bardziej efektywne działanie i lepsze wykorzystywanie istniejących możliwości. Opiekun powinien zaangażować w proces planowania wszystkich uczestników klubu — plan staje się wtedy własnością zespołu, a nie dokumentem narzuconym przez kogoś z góry. Pozwala to na lepszą identyfikację zespołu z celami i zadaniami realizowanymi przez klub i w związku z tym — na większą satysfakcję z bycia jego członkiem. W procesie planowania ważne jest wspólne ustalenie celów, precyzyjne określenie zadań do realizacji, z uwzględnieniem optymalnego wykorzystania posiadanych zasobów. Planowanie powinno odbywać się z pewnym wyprzedzeniem. Dobrze jest też rozważyć możliwość tworzenia planów wielowariantowych, w których szuka się rozwiązań optymalnych.

Jednym z elementów planowania jest projektowanie ewaluacji zadań przewidzianych do realizacji. Ewaluacja pozwala dowiedzieć się, czy i w jakim stopniu zamierzone cele zostały osiągnięte, czy jakość podjętych działań jest zadowalająca, ułatwia też kontrolę postępów oraz bardziej efektywne planowanie pracy. W procesie ewaluacji wszechstronnej analizie powinna podlegać cała działalność klubu, wszystkie realizowane projekty, ich przebieg oraz efekty końcowe.

Zadania do wykonania

- zespołowe tworzenie planów działań,
- projektowanie ewaluacji działań,
- stałe ewaluowanie,
- wykorzystywanie wyników ewaluacji do planowania kolejnych działań,
- .....

• Umiejętność koordynowania

Aby klub działał sprawnie, a członkowie nie czuli się zdezorientowani i zagubieni podczas wykonywanych zadań, potrzebna jest osoba, która zajmie się koordynacją działań realizowanych w ramach klubu. Opiekun z racji pełnionej funkcji wydaje się do tego osobą najbardziej odpowiednią, chociaż może zdarzyć się, że członkowie klubu powierzą to zadanie np. liderowi młodzieżowemu. Opiekun SKE może również pełnić funkcję koordynatora zespołu nauczycielskiego, zajmującego się edukacją europejską w szkole. Koordynacja jest szczególnie istotna wtedy, gdy zadania są nierutynowe, innowacyjne, wykonywane w zmieniających się warunkach i wymagające współdziałania wielu osób. Działań takich w klubie europejskim będzie na pewno wiele, gdyż sama specyfika jego działalności zakłada prowadzenie różnych, często nowatorskich projektów realizowanych przy współpracy wielu partnerów.

Zadania do wykonania

- czuwanie nad przebiegiem współpracy:
  - wewnętrznej (między członkami klubu),
  - zewnętrznej (między klubem a partnerami i odbiorcami działań),
- jasne określanie ról i zadań,
- dbanie o dobry przepływ informacji,
- organizowanie spotkań zespołów zadaniowych, zebrań,
- .....

• Umiejętność administrowania

Z działalnością każdej organizacji związana jest konieczność zadbania o warunki jej działania oraz sposoby rejestrowania podejmowanych działań. Znalezienie odpowiedniego miejsca na spotkania członków klubu, gospodarowanie zasobami finansowymi i materialnymi, prowadzenie dokumentacji, to również ważne aspekty pracy klubu. Tak jak dbałość o zaplecze lokalowe, finansowe i materialne wydaje się być czymś oczywistym i niezbędnym, tak tworzenie i przechowywanie dokumentacji jest często traktowane jako zło konieczne. Warto jednak pamiętać, że gromadzenie dokumentów na temat funkcjonowania klubu służy nie tylko potwierdzeniu jego działalności. Ułatwia także planowanie dalszych przedsięwzięć, umożliwia monitorowanie realizacji zadań i ocenę efektów pracy klubu oraz sprzyja propagowaniu jego działalności. Opiekun jako osoba dorosła przyjmuje też obowiązki, których z racji wieku nie mogą wypełnić uczniowie — koordynacja wymiany zagranicznej, prowadzenie finansów, włączanie klubu do dużych międzynarodowych projektów.

Zadania do wykonania

- zapewnienie pomieszczenia do spotkań i jego podstawowego wyposażenia,
- pozyskiwanie funduszy i innych środków niezbędnych do prowadzenia działalności,
- prowadzenie dokumentacji klubu (merytorycznej, finansowej),
- .....

Opiekun jako EDUKATOR

Do zadań opiekuna szkolnego klubu europejskiego należy podejmowanie działań, mających na celu upowszechnianie edukacji europejskiej w macierzystej szkole i środowisku lokalnym. Związane jest to nie tylko z propagowaniem wiedzy na temat Europy, Unii Europejskiej i państw kandydujących, ale również z kształtowaniem podstawowych umiejętności (np. znajomość języków obcych, umiejętność korzystania z technologii informacyjnej) i postaw (np. otwartość, akceptacja, tolerancja).

- **Umiejętność diagnozowania potrzeb edukacyjnych**

Uczestnicy klubu oraz inne osoby, do których adresowana jest działalność SKE, mają zróżnicowaną wiedzę na tematy związane z problematyką europejską, różny poziom umiejętności („kompetencji europejskich”) oraz różne zainteresowania i preferencje. Zadaniem opiekuna jest sprawdzenie tzw. stanu wyjściowego, określenie, jakie działania należy podjąć, aby w jak największym stopniu zaspokoić potrzeby edukacyjne członków klubu i środowiska lokalnego.

Zadania do wykonania

- badanie potrzeb edukacyjnych uczestników klubu i adresatów jego działań (środowisko szkolne, społeczność lokalna) np. przez przeprowadzenie ankiet i wywiadów,
- analiza uzyskanych informacji,
- zaprojektowanie działań uwzględniających wyniki diagnozy,
- .....

- **Umiejętność stosowania różnych metod nauczania i uczenia się**

Aby wspólne zdobywanie wiedzy, uczenie się nowych umiejętności nie było nużącym i monotonnym zajęciem, lecz przyjemnością, a może i pasją, konieczne jest wykorzystywanie różnorodnych metod nauczania i uczenia się. Szczególną uwagę należy zwrócić na te metody, które aktywizują w sposób wszechstronny. Brak ograniczeń strukturą klasowolekcyjną, różnorodna tematyka, możliwość współpracy z wieloma osobami stwarzają ogromne możliwości. Tak więc: debaty, gry symulacyjne, techniki twórczego myślenia, praca z wykorzystaniem metody projektu będą szczególnie istotne przy zdobywaniu nowej wiedzy, umiejętności i doświadczeń.

Zadania do wykonania

- poznanie jak najbogatszego repertuaru metod nauczania i uczenia się,
- dobór odpowiednich metod do konkretnych zadań i preferencji odbiorców działań,
- elastyczne reagowanie na potrzeby grupy związane ze stosowaniem różnorodnych metod,
- .....

- **Umiejętność korzystania z różnych nośników informacji**

Zadaniem klubów europejskich jest między innymi zdobywanie i rozpowszechnianie wiedzy na temat Unii Europejskiej i krajów kandydujących — wiedzy nie tylko obszernej, ale także stale zmieniającej się. Do wykonania tego zadania nieodzowne jest korzystanie z różnych źródeł i przekazników informacji.

Opiekun powinien więc orientować się, gdzie i w jaki sposób zdobywać informacje oraz zachęcać uczniów do własnych działań w tym zakresie. Oprócz wiedzy na temat źródeł informacji potrzebne są również podstawowe umiejętności techniczne, związane przede wszystkim z obsługą komputera (znajomość podstawowych programów i zasad korzystania z Internetu).

Zadania do wykonania

- zdobywanie i rozpowszechnianie informacji z wykorzystaniem środków masowego przekazu:
  - prasa (ze szczególnym uwzględnieniem prasy lokalnej),
  - radio, telewizja,
  - Internet,
  - literatura fachowa (w tym także publikowanie tekstów przedstawiających własne doświadczenia, pomysły różnych rozwiązań),
- .....

• Umiejętność inspirowania i stymulowania kreatywności

Zadaniem opiekuna jest również przygotowanie uczestników klubu do samodzielności w działaniu. To przede wszystkim ich zaangażowanie, aktywność, pomysłowość będą miały wpływ na funkcjonowanie SKE.

Nic chyba tak nie angażuje w wykonywanie zadań, jak działanie w sposób twórczy i niekonwencjonalny. Efekty takiej działalności przyczyniają się do powstania nowych rozwiązań, są motorem postępu. Stąd też niezwykle ważne w pracy opiekuna jest zachęcanie do kreatywności, poszukiwania nowych pomysłów, wykorzystywania i rozwijania wyobraźni.

Zadania do wykonania

- zachęcanie do nowatorskich działań,
- stosowanie technik twórczego myślenia w trakcie projektowania działań i rozwiązywania pojawiających się problemów,
- poszukiwanie nowych pomysłów i rozwiązań oraz wdrażanie ich w życie,
- .....

• Umiejętność motywowania do zdobywania wiedzy i rozwijania umiejętności

Stosowanie różnych metod w trakcie procesu uczenia się, pobudzanie kreatywności, korzystanie z różnych nośników informacji w znacznym stopniu przyczyniają się do zwiększenia zainteresowania poznawaniem wiedzy, rozwijaniem umiejętności. Jednak nie jest to jedyny sposób motywowania do uczenia się. Istotną jest również możliwość zaprezentowania przez członków klubu własnych umiejętności, wymiany wiedzy i doświadczeń z innymi osobami zainteresowanymi tematyką europejską. Dlatego warto tworzyć jak najwięcej szans, aby klubowicze mogli wykazać się na forum swoimi kompetencjami. Spotkania uczestników SKE z różnych miejscowości, kontakty z młodzieżą z innych krajów, udział w konkursach, debatach publicznych, seminariach, konferencjach dają po temu świetną okazję. Motywowanie

to też osobiste wyrażanie uznania za włożony wkład i wysiłek — podziękowanie, przyjazny gest, docenienie wykonanej pracy — zachęcają do jeszcze większej aktywności i zaangażowania.

Zadania do wykonania

- prowadzenie działań z wykorzystaniem różnych form i metod pracy,
- stwarzanie warunków umożliwiających osiągnięcie sukcesu indywidualnego i grupowego,
- tworzenie możliwości prezentowania własnej wiedzy, umiejętności i doświadczeń,
- dbanie o indywidualny rozwój członków klubu,
- .....

Opiekun jako LIDER

Rola lidera łączy w sobie umiejętności wymienione przy okazji omawiania roli organizatora i edukatora. W przypadku lidera jednak główny akcent położony jest na umiejętności, które umożliwiają takie oddziaływanie na członków grupy, aby chcieli oni działać i wspólnie wykonywać zaplanowane zadania, by po prostu „chcieli chcieć”.

Tak więc kształtowanie wspólnej wizji, zjednywanie członków zespołu do realizacji wyznaczonych celów oraz dbanie o ich skuteczne przeprowadzanie to zadania, które w głównej mierze należą do opiekuna i są jednocześnie związane z pełnieniem funkcji lidera.

• Umiejętność budowania wspólnej wizji

Marzenia mogą mieć ogromną moc — to one wpływają na naszą rzeczywistość, zapoczątkowują zmiany i rozwój. Wyobrażanie sobie tego, co chcielibyśmy, aby miało miejsce, poczucie, że jest to ważne i potrzebne — popycha nas do działania; stąd też niezbędne dla satysfakcjonującego i efektywnego działania każdej organizacji, w tym również klubu europejskiego, jest kształtowanie obrazu przyszłości. Tworzenie wizji nie może być mechanicznym procesem, wymaga ono pracy zespołowej, wspólnego wyznaczania celów, uwzględnienia indywidualnych potrzeb członków klubu.

Zadania do wykonania

- zaangażowanie do prac nad wizją wszystkich uczestników klubu,
- określenie:
  - celu istnienia klubu,
  - priorytetów,
  - podstawowych wartości leżących u podstaw działania,
  - oczekiwań w stosunku do zespołu,
  - kierunków działań klubu,
  - obrazu klubu za rok, dwa lata,
- .....

- **Umiejętność aktywnego wprowadzania zmian**

Kluby europejskie mają w swoim założeniu propagować wiedzę o Unii Europejskiej oraz wpływać na kształtowanie i rozwój proeuropejskich umiejętności i postaw. Realizacja zadań związanych z tak postawionymi celami wiąże się z dokonywaniem zmian zarówno w otoczeniu, w którym działa klub, jak i w samych uczestnikach tej organizacji. Aby zmiany te przyniosły oczekiwane efekty, powinny być zaplanowane i umiejętnie wprowadzane. Do zadań opiekuna należy więc rozpoznawanie, analiza możliwości i zagrożeń z niej wynikających. Konsekwencją tego jest konieczność stymulowania i inspirowania działań, wybierania oraz wspierania pomysłów mających szansę powodzenia. Ważna jest równocześnie gotowość do eksperymentowania i podejmowania ryzyka w celu znajdowania nowych i lepszych dróg realizacji zaplanowanych zadań.

W podejmowaniu wszelkich nowatorskich działań zmierzających do zmiany postaw, a takimi są m.in. działania klubów europejskich, może pomóc wiedza na temat procesu wprowadzania zmian, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów powstawania i redukcji oporu przed czymś nowym i nieznanym.

Zadania do wykonania

- prowadzenie działań edukacyjnych z uwzględnieniem wiedzy na temat wprowadzania zmian,
- ustalenie:
  - co ma być zmienione i dlaczego?
  - gdzie ma dokonać się zmiana (analiza środowiska)?
  - kto ma brać udział w procesie prowadzenia zmian?
  - w jaki sposób zmiana ma być wprowadzana?
  - jakie mają być efekty zmiany?
- .....

- **Umiejętność zachęcania do podejmowania i kontynuowania działań**

Opiekun jest osobą, która ma sprawiać, by klubowicze czuli ochotę do działania i przyjęte zadania wykonywali z przyjemnością. Wiąże się to z umiejętnością dostrzegania oraz zaspokajania potrzeb poszczególnych osób i całego zespołu, a także łączenia tego aspektu funkcjonowania zespołu z wymaganiami wynikającymi z konieczności realizacji określonych zadań.

W procesie motywowania kluczową rolę odgrywają również efekty realizowanych działań. Sukcesy i porażki wpływają w znaczący sposób na rodzaj aktywności podejmowanej przez członków grupy. Gdy niepowodzeń jest zbyt dużo, energia zespołu zaczyna się koncentrować na ich unikaniu, a nie na efektywnym działaniu. Ważne jest więc nagłaśnianie w środowisku szkolnym i pozaszkolnym wszelkich sukcesów, informowanie o planach klubu, zachęcanie innych do wspierania projektowanych zamierzeń.

Opiekun powinien pamiętać, że nagradzanie w odpowiedni sposób i we właściwym czasie, okazywanie uznania, świętowanie osiągnięć kształtuje pozytywne nastawienie do działalności w klubie, zwiększa zaangażowanie i pobudza do działania.

Zadania do wykonania

- diagnoza potrzeb i preferencji członków klubu w zakresie wspólnych działań,
- uwzględnienie tych potrzeb na etapie planowania i realizacji zadań,
- udzielanie pomocy i wsparcia,
- nagradzanie i okazywanie uznania,
- świętowanie i nagłaśnianie osiągnięć,
- .....

• Umiejętność efektywnego komunikowania się

Aby można mówić o współpracy, musi istnieć proces wzajemnego komunikowania się między członkami zespołu. Im bardziej proces ten przebiega bezkolizyjnie, tym większa jest szansa na dobre relacje między uczestnikami klubu i lepsze wykonywanie zadań. Stosowanie takich metod, jak dialog i dyskusja jest niezbędne, aby możliwe było rozwiązywanie pojawiających się problemów oraz efektywne działanie, wpływające na rozwój i wzajemne uczenie się. W obydwu tych metodach istotne są umiejętności aktywnego słuchania i udzielania informacji zwrotnych.

Ogromne znaczenie ma nie tylko komunikacja wewnętrzna, ale także z zewnętrznymi partnerami i odbiorcami działań klubu. Ze względu na specyfikę działalności szkolnych klubów europejskich, szczególnego znaczenia nabiera polityka informacyjna — spotkania z adresatami projektów, wykorzystywanie środków masowego przekazu do informowania o podejmowanych działaniach (prasa lokalna, radio, telewizja, biuletyny informacyjne, ulotki, plakaty itd.).

Zadania do wykonania

- dbanie o stały przepływ informacji pomiędzy członkami klubu oraz partnerami zewnętrznymi,
- rozwijanie umiejętności efektywnego komunikowania się, w tym: aktywnego słuchania, udzielania i przyjmowania informacji zwrotnych,
- stosowanie metod dialogu i dyskusji – jako metod porozumiewania się i rozwiązywania problemów,
- informowanie społeczności szkolnej i środowiska lokalnego o działalności klubu,
- .....

• Umiejętność rozwiązywania konfliktów

Konfliktów nie sposób uniknąć; mogą one paraliżować działania grupy, ale również powodować ożywczy ferment. Wszystko zależy od podjętych przez opiekuna sposobów postępowania w konflikcie. Opiekun ma ważną rolę do odegrania: modeluje sposób zachowania w takiej sytuacji i wpływa na kulturę postępowania grupy.

Warto pamiętać, że oprócz tego, że opiekun może być stroną konfliktu, to przede wszystkim do jego zadań należy pełnienie funkcji mediatora — osoby, która pomaga zwaśnionym stronom dojść do

porozumienia. Opiekun powinien więc mieć nie tylko podstawową wiedzę na temat metod rozwiązywania sporów, ale również posiadać umiejętność stosowania jej w praktyce.

Pomimo że konflikty mogą sprzyjać rozwojowi grupy, to jednak zbyt duża ich ilość może negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie klubu. Dlatego warto im zapobiegać, szczególnie takim, które nie prowadzą do istotnych zmian na lepsze. Służy temu budowanie atmosfery otwartości i akceptacji w zespole, zachęcanie do porozumiewania się w sposób konstruktywny, przeciwdziałanie presji i manipulacji oraz wspólne rozwiązywanie pojawiających się problemów.

Zadania do wykonania

- zdobywanie wiedzy i umiejętności w zakresie rozwiązywania konfliktów,
- zapobieganie konfliktom głównie poprzez dbanie o dobrą komunikację oraz rozwiązywanie na bieżąco pojawiających się problemów,
- rozpoznawanie konfliktów i kontrolowanie ich przebiegu,
- stosowanie różnych metod rozwiązywania konfliktów,
- .....

Umiejętności opiekuna szkolnego klubu europejskiego — autodiagnoza

Spróbuj określić, w jakim stopniu posiadasz umiejętności przydatne w pełnieniu funkcji opiekuna SKE. Zastanów się, w jakim zakresie i w jaki sposób możesz podwyższyć swoje kompetencje. W wykonaniu tego zadania może ci pomóc wypełnienie poniższej tabeli.

Rola	Umiejętność	Skala punktowa					Uzasadnienie uzyskanego wyniku
		1	2	3	4	5	
ORGANIZATOR	• zdobywanie informacji						
	• pozyskiwanie sojuszników						
	• budowanie zespołu						
	• planowanie						
	• ewaluowanie działań						
	• koordynowanie						
	• administrowanie						

EDUKATOR	• diagnozowanie potrzeb edukacyjnych						
	• stosowanie różnych metod nauczania i uczenia się						
	• korzystanie z różnych nośników informacji						
	• inspirowanie i stymulowanie kreatywności						
	• motywowanie do zdobywania wiedzy i rozwijania umiejętności						
LIDER	• budowanie wspólnej wizji						
	• aktywne wprowadzanie zmian						
	• zachęcanie do podejmowania i kontynuowania działań						
	• efektywne komunikowanie się						
	• rozwiązywanie konfliktów						
Wnioski							

Zaproponuj działania, jakie możesz podjąć w celu rozwoju własnych kompetencji w roli opiekuna szkolnego klubu europejskiego.

Rola	Rodzaj umiejętności	Sposób podnoszenia kompetencji
ORGANIZATOR		
EDUKATOR		
LIDER		

Polecana literatura

Przedstawiamy spis publikacji, które pomogą poszerzyć twoją wiedzę na temat umiejętności, związanych z pełnieniem opisanych w tekście funkcji opiekuna SKE.

Rola	Literatura
ORGANIZATOR	<i>Aktywności europejskie</i>, w: <i>Europa na co dzień. Pakiet Edukacyjny</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997 <i>Autoewaluacja w szkole</i>, pod redakcją E. Tołwińskiej-Królikowskiej, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2002, w przygotowaniu Hardingham A., <i>Praca w zespole</i>, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1999 Jurczyk P., <i>Ewaluacja</i>, w: <i>Europa na co dzień. Pakiet Edukacyjny</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997 Królikowski J., <i>Moja gmina w Europie</i>, Wydawnictwo FRDL, Warszawa 2000 Makin P., Cooper C., Cox Ch., <i>Organizacja a kontrakt psychologiczny</i>, PWN, Warszawa 2000 Obłój K., <i>Mikroszkółka zarządzania</i>, PWE, Warszawa 1994 Stoner J., Wankel Ch., <i>Kierowanie</i>, PWE, Warszawa 1996 <i>Praktyka kierowania</i>, pod redakcją D. Stewart, PWE, Warszawa 1996
EDUKATOR	de Bono E., <i>Naucz się myśleć kreatywnie. Podręcznik twórczego myślenia dla dorosłych i dla dzieci</i>, Wydawnictwo Prima, 1995 Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., <i>Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie</i>, Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2000 Brześkiewicz Z.W., <i>Superumysł. Jak uczyć się trzy razy szybciej</i>, Wydawnictwo Comes, Warszawa 1994 Cooper P., <i>Sprawne porozumiewanie się</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1994 Dudley G.A., <i>Jak podwoić skuteczność uczenia się. Techniki sprawnego zapamiętywania i przywoływania informacji</i>, Wydawnictwo Medium, Warszawa 1994 Królikowski J., Tołwińska-Królikowska E., <i>Metody nauczania</i>, w: <i>Europa na co dzień. Pakiet Edukacyjny</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997 Królikowski J., <i>Projekt edukacyjny</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2000 Nęcka E., <i>Trening twórczości</i>, Wydawnictwo PTP, Olsztyn 1992 Taraszkiewicz M., <i>Alfabet refleksyjnego praktyka</i>, w: <i>Europa na co dzień. Pakiet Edukacyjny</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997 Taraszkiewicz M., <i>Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1998

LIDER	Adair J., <i>Być liderem</i>, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1998 Bee R., Bee F., <i>Feedback</i>, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1998 Chełpa S., Witkowski T., <i>Psychologia konfliktów</i>, WSiP, Warszawa 1995 Fischer R., Ury W., <i>Dochodząc do tak. Negocjowanie bez poddawania się</i>, PWE, Warszawa 1996 Clarke L., <i>Zarządzanie zmianą</i>, Wydawnictwo Gebethner i Ska, Warszawa 1997 Gut J., Haman W., <i>Docenić konflikt</i>, Wydawnictwo Kontrakt, Warszawa 1993 Honey P., <i>Jak radzić sobie lepiej z ludźmi</i>, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1997 Parsloe E., <i>Coaching i mentoring</i>, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1998 Woyach R. B., <i>Jak zostać przywódcą</i>, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1993 Zig Ziglar, <i>Poradnik lidera. Jak działać, gdy znajdziecie się na szczycie</i>, Warszawa 1995

Europa w Ciechanowie

W naszej szkole, Zespole Szkół nr 2 w Ciechanowie, odbywają się lekcje ze ścieżki *edukacja europejska*. Mają one przygotować nas do przyszłego funkcjonowania w zjednoczonej Europie oraz do udziału w referendum planowanym na rok 2003, w którym wypowiemy się w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej.

Jako młodzi Europejczycy coraz bardziej potrzebujemy wykształcenia, które rozwija europejską świadomość opartą na wspólnym dziedzictwie duchowym, tradycji humanistycznej i wierze w wolność.

Do najważniejszych zadań realizowanych przez naszą szkołę w edukacji europejskiej zaliczamy:

- **sesję popularnonaukową na temat: „Młodzież a Unia Europejska”**, która odbyła się w lutym 2001 r. Spotkanie prowadził doktorant nauk politycznych Uniwersytetu Warszawskiego i Wyższej Szkoły Humanistycznej w Pułtusku pan T. Kozub. Przedstawił on szanse rozwojowe młodzieży w krajach europejskich, procedury związane z przygotowaniem do członkostwa w UE oraz młodzieżowe programy europejskie np. *SOCRATES*, *LINGUA*;

- **obchody Dnia Europy** — 24 kwietnia 2001 r.
Program obchodów obejmował:

- debatę „Nasze za i przeciw wobec integracji europejskiej”,
- prezentację kuchni europejskich,
- wystawę prac plastycznych „Wspólna Europa”,
- lekcję otwartą „Państwa Europy”;

- **zarejestrowanie Klubu Europejskiego;**

- **wizytę w szkole ambasadora Republiki Estońskiej — Aivo Orav**

Na zaproszenie dyrekcji i uczniów naszej szkoły 4 czerwca 2001 r. gościliśmy ambasadora Republiki Estonii. Oba nasze kraje wiążą wspólne wysiłki w dążeniu do członkostwa w Unii Europejskiej. Oba państwa poszukują partnerów do współpracy w ramach międzynarodowych młodzieżowych programów edukacyjnych. Ambasador Aivo Orav zapoznał zebranych z aktualną sytuacją społeczno-ekonomiczną oraz systemem edukacyjnym w Estonii;

- **wymianę doświadczeń w ramach klubu europejskiego**

- udział opiekunek klubu w konferencji na temat: „Edukacja Europejska w procesie integracji Polski z Unią Europejską — Funkcjonowanie klubów europejskich”; Konferencja odbyła się w Muzeum

Niepodległości w Warszawie i była zorganizowana przez Wydział Integracji Europejskiej Mazowieckiego Kuratorium Oświaty,

- udział delegacji członków klubu w konferencji poświęconej tolerancji. „Europa bez uprzedzeń”, zorganizowanej przez I Liceum Ogólnokształcące w Ciechanowie.

Dodatkowo nasza szkoła realizuje projekt: **„Etyka — żywe wartości w społeczeństwach europejskich”** w ramach programu edukacji europejskiej SOCRATES. Projekt koordynuje szkoła w Falun w Szwecji, a udział biorą też szkoły partnerskie z Holandii, Finlandii, Portugalii i Hiszpanii.

Bartosz Pająk

IV klasa II LO

... i w Opolu

Idea zjednoczonej Europy propagowana jest w naszej szkole od siedmiu lat. Wtedy to powstał pierwszy w województwie opolskim Klub Europejski przy Publicznej Szkole Podstawowej nr 17 w Opolu. Jego tradycję przejęło Publiczne Gimnazjum nr 7. Od czterech lat jestem opiekunem klubu, zrzeszającego obecnie uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum.

Nasza praca klubowa polega przede wszystkim na pogłębianiu wiedzy o instytucjach europejskich, poznawaniu kultur i tradycji narodów Europy. Realizując te cele, organizujemy wystawy, sesje, turnieje wiedzy, spotkania i warsztaty. Interesują nas

zwyczaje, muzyka, sztuka, polityka oraz twórcy życia kulturalnego współczesnej Europy.

Członkowie klubu odnieśli wiele sukcesów, m.in. zdobyli wyróżnienie „Opolskie orły” i plakietę Rady Europy, wręczoną przez władze Opola w dowód uznania naszej działalności proeuropejskiej. Nasz klub współdziała z organizacjami samorządowymi. Byliśmy współtwórcami Opolskiej Rady Klubów Europejskich.

Rok szkolny 2000/2001 obfitował w wiele ciekawych wydarzeń. Realizowaliśmy projekt edukacyjny „Opolskie ścieżki europejskich twórców”, który był integralną częścią szkolnego przedsięwzięcia „Mój region w Europie”.

Przeprowadzony został I Międzyszkolny Turniej Wiedzy o zjednoczonej Europie, w którym wzięli udział uczniowie ośmiu opolskich gimnazjów.

W marcu zaprosiliśmy do naszego gimnazjum członków pięciu opolskich Klubów Europejskich na warsztaty „Prawa człowieka i tolerancja”.

Anita Teuchman-Kandut

Opiekun klubu

Ścieżka edukacji europejskiej w pracy klubu europejskiego

Klub europejski działający w szkole ma do odegrania istotną rolę we wprowadzaniu edukacji europejskiej w swoim środowisku. Klub ze swej natury skupia najbardziej zaangażowanych uczniów (liderów i członków klubu) oraz nauczycieli (opiekunów klubu i nauczycieli wspomagających jego pracę). Ważne jest, aby te osoby nie tworzyły jedynie „elitarnego klubu”, lecz żeby pełniły również funkcję multiplikatorów, czy „osób mnożnikowych” (termin zastosowany przez Radę Europy w programie edukacyjnym *Europa to więcej niż myślisz*). W związku z tym należy stwierdzić, że niezwykle ważną **funkcją klubu europejskiego jest upowszechnianie edukacji europejskiej w macierzystej szkole**. W niniejszym tekście postaram się wskazać, jak można to robić, choć oczywiście zdaję sobie sprawę, że nie ma uniwersalnej recepty. Różnorodność jest w tym względzie pożądana, chodzi jednak o to, aby fundament pozostał ten sam. Tworzą go z jednej strony podstawy programowe, z drugiej zaś wypracowane w środowisku klubów europejskich zasady funkcjonowania klubu.

Istnieje kilka „narzędzi pedagogicznych”, za pomocą których klub europejski może się włączyć w proces animowania, wspierania czy też koordynowania edukacji europejskiej we własnej szkole. Narzędziami tymi są przede wszystkim: szkolny zestaw programów nauczania, szkolny program wychowawczy oraz oferta zajęć pozalekcyjnych w szkole. W niniejszym tekście przyjrzymy się bliżej jednemu z elementów szkolnego zestawu programów nauczania, jakim jest **ścieżka edukacyjna** *Edukacja europejska*. Przywołajmy najpierw najważniejsze informacje i założenia dotyczące ścieżki europejskiej.

Jednym z podstawowych elementów reformy polskiego systemu edukacji jest reforma programowa. W 1999 r. MEN wprowadziło nowy dokument prawa oświatowego w tym zakresie — tzw. *Podstawę programową kształcenia ogólnego*, przeznaczoną dla nowych 6-letnich szkół podstawowych oraz dla przywracanych po półwiecznej przerwie 3-letnich gimnazjów (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego). W 2001 r. ustalono *Podstawy programowe dla projektowanych liceów profilowanych i nowych szkół zawodowych* (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz kształcenia w profilach w liceach profilowanych). W 2002 r. wprowadzono zmienioną *Podstawę programową dla zmodyfikowanej sieci szkół ponadgimnazjalnych — liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników i szkół zawodowych*. Ważnym i nowym komponentem *Podstawy programowej* są **ścieżki edukacyjne** (stosowane jest również zwyczajowe określenie — **ścieżki międzyprzedmiotowe**). Są one, obok przedmiotów nauczania oraz programów wychowawczych, podstawowym „elementem konstrukcyjnym” nowej oferty programowej polskich szkół. Wprowadzenie ścieżek edukacyjnych jako stałej części programowej jest realizacją postulatu stworzenia edukacji w całości opisującej i wyjaśniającej świat w sposób zintegrowany. W 2001 r. minister zaproponował definicję ścieżki jako „rodzaju zajęć edukacyjnych o charakterze międzyprzedmiotowym, w których treści koncentrują się wokół tematyki nie mieszczącej się w całości w żadnym z przedmiotów nauczania i mających szczególne znaczenie poznawcze i wychowawcze oraz służące całościowemu postrzeganiu przez ucznia otaczającej rzeczywistości”. Metodyka nauczania z wykorzystaniem ścieżek edukacyjnych została upowszechniona w polskim systemie oświatowym poprzez program *Nowa Szkoła*, realizowany przez CODN w latach 1997–2000 oraz inne programy doskonalenia i dokształcania nauczycieli. Ścieżka edukacyjna nie jest kolejnym przedmiotem, nie musi mieć osobnych godzin w cotygodniowym planie nauczania, osobnego nauczyciela ani odrębnego podręcznika, wreszcie nie ma ona ocen szkolnych. I bardzo dobrze, polska szkoła i tak była przeładowana wiedzą, uczniowie zaś przeciążeni encyklopedycznymi wymaganiami. W obowiązującym przed reformą modelu programy nauczania poszczególnych przedmiotów były zwykle od siebie izolowane, powstawały w środowiskach „akademicko-branżowych” (tzn. matematyków, polonistów czy biologów), a nie w szkolnych i lokalnych. Należy jednak zauważyć, że mimo tego, w wielu szkołach dopracowano się spójnych wewnętrznie ofert programowych (nie były to jednak częste przypadki). W założeniu reformatorów ścieżki edukacyjne mają być „nowym spoiwem programowym”, łączącym tradycyjne i nowe (jak przyroda, sztuka czy przedsiębiorczość) przedmioty. Nie chodzi o kolejną „panią

od ...” i zamknięcie nowej dziedziny wiedzy w murach osobnej szkolnej pracowni, lecz o możliwą do zidentyfikowania przez młodego człowieka, przydatną mu w życiu i kształtującą jego osobowość spójną ofertę szkoły. Jest to **europejski wymiar nauczania** historii i literatury, ekologiczny wymiar nauczania geografii i biologii, medialny wymiar nauczania języka polskiego i wiedzy o społeczeństwie. Ścieżki edukacyjne mają przenikać i nasycać poszczególne przedmioty, kształtować wspólny język wszystkich nauczycieli, odwoływać się do nowych wyzwań edukacyjnych, jak rola mediów w edukacji, proces integracji europejskiej, nowe podejście do kształtowania środowiska, przygotowanie młodego człowieka do funkcjonowania w gospodarce wolnorynkowej.

W *Podstawie programowej* na poziomie gimnazjum, liceum i technikum wprowadzono ścieżkę edukacyjną *Edukacja europejska* (treść zapisu ścieżki z rozporządzenia w załączeniu). Po raz pierwszy zagadnienia europejskie zostały w tak wyraźny sposób wyeksponowane w ofercie programowej polskiej szkoły. Co ważne, są one obowiązkowe dla wszystkich nauczycieli w gimnazjach i liceach. Oczywiście należy zdawać sobie sprawę, że nauczyciele takich przedmiotów jak historia, wiedza o społeczeństwie, geografia mogą realizować treści europejskie w bardzo szerokim zakresie, nauczyciele języka polskiego czy języków obcych w mniejszym zakresie, a nauczyciele matematyki, wychowania fizycznego jedynie w symbolicznym. Podkreślmy bardzo ważną cechę ścieżki europejskiej w gimnazjum — obejmuje ona wszystkich uczniów na tym poziomie nauczania. Jej kontynuatorka — ścieżka europejska w liceum i technikum będzie obejmować zaś zdecydowaną większość uczniów (tytu, ilu będzie docelowo zdawać maturę). Można więc oczekiwać, że wszyscy absolwenci polskich szkół w mniejszym lub większym stopniu posiadą niezbędną wiedzę europejską, i co ważne — „europejskie kompetencje”. Uzupełnieniem ścieżki europejskiej w gimnazjum jest **ścieżka edukacyjna Kultura polska na tle kultury śródziemnomorskiej**. Jej realizacja wzbogaca edukację europejską o szerszy kontekst kulturowy. W szkole podstawowej edukacja europejska nie jest tak eksponowana, jak w gimnazjum i liceum, podobnie jest w zasadniczej szkole zawodowej. Niektóre treści europejskie wkomponowane są w tych szkołach w podstawy programowe innych przedmiotów. Nauczyciele uczący w tych typach szkół i uznający potrzebę lepszego informowania uczniów o Europie powinni wykorzystać inne drogi — jedną z najbardziej efektywnych są kluby europejskie, ponadto mogą to być europejskie projekty edukacyjne, międzynarodowa wymiana młodzieży, udział w lokalnych, regionalnych, ogólnokrajowych lub europejskich przedsięwzięciach proeuropejskich. Wiadomo jednak, że podejmą się tego jedynie najbardziej przekonani, zmotywowani i przygotowani nauczyciele. Pozostałym należy pomóc, dużą rolę mają tutaj do odegrania organizacje pozarządowe, placówki doskonalenia nauczycieli, media, samorządy terytorialne oraz kluby europejskie w szkole.

Badania socjologiczne potwierdzają korelację — im wyższy poziom wykształcenia, tym większe poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Osoby lepiej wykształcone widzą we wspólnym europejskim rynku nauki, pracy, kultury i wypoczynku lepszą perspektywę dla siebie; osoby słabo wykształcone dostrzegają przeważnie zagrożenia — bezrobocie, patologie społeczne, utratę tożsamości narodowej. Badania socjologiczne wskazują też na inną zależność — im głębsza wiedza na temat zagadnień europejskich, tym wyższy stopień poparcia dla integracji Polski z UE. Wynika z tego, że eurosceptycyzm części Polaków jest skutkiem niewiedzy na temat integracji europejskiej. Wiedzę zaś mogą dostarczyć najskuteczniej szkoła i media. Dlatego bardzo ważne jest dotarcie z edukacją europejską do zasadniczych szkół zawodowych. W placówkach tych nie przewidziano ścieżek edukacyjnych (po prostu nie jest możliwe umieszczenie ich w napiętym planie nauczania), wymiarem europejskim należy więc nasycić nauczanie przedmiotów ogólnokształcących, przedmiotów zawodowych oraz programy wychowawcze. Jest to zadanie równie ważne, jak trudne. Funkcjonowanie klubu europejskiego w szkole zawodowej stwarza możliwość uzupełnienia deficytu edukacji europejskiej w tym typie szkoły.

Ścieżka edukacyjna zawiera w sobie cztery elementy: cele edukacyjne, zadania szkoły, treści nauczania, osiągnięcia. **Cele edukacyjne ścieżki** odwołują się do pożądanej wiedzy (np. *poznanie założeń Unii Europejskiej...*), umiejętności (np. *umiejętność postrzegania integracji europejskiej w kontekście...*) i postaw (np. *rozwijanie tożsamości europejskiej...*). Cele zawarte w *Podstawie programowej* zostały skorelowane z celami umieszczonymi w dokumentach rządowych. Cele edukacyjne opisane są równocześnie w języku praktycznym (np. *przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym Polski i Unii Europejskiej...*). **Zadania szkoły** odwołują się do środowiska szkolnego jako całości, a nie do nauczyciela określonego przedmiotu. Odpowiedzialność ciąży na całej społeczności, a nie przysłowiowej „Pani od Europy”. Ważnym rysem zawartym w zadaniach szkoły jest budzenie aktywności uczniów w „kontaktach z Europą” — *budzenie zainteresowania..., ułatwienie rozumienia..., ukazanie zasad..., możliwości współpracy młodzieżowej..., przygotowanie do samodzielności..., uczestnictwa w życiu....* **Treści nauczania** w ścieżce europejskiej zapisane zostały dość szczegółowo (bardziej niż w innych

ścieżkach), co jest spowodowane niezwykle praktycznym charakterem tej ścieżki — przygotowanie do funkcjonowania w Unii Europejskiej i innych strukturach europejskich. Członkostwo to wiąże się z konkretnymi zobowiązaniami i przystosowaniami, jak też z określonymi szansami i zagrożeniami. W ścieżce filozoficznej, medialnej czy ekologicznej można sobie pozwolić na większą swobodę interpretacyjną. Jak łatwo zauważyć z zapisów ścieżki *edukacja europejska*, nie jest ona zawężona do Unii Europejskiej i polskiej drogi do tej organizacji. W treściach nauczania zawarte są zagadnienia dotyczące szerszego kontekstu europejskiego (*Europa wartości...*, *Duchowy wymiar wspólnoty europejskiej...*, *Prawa człowieka*, *Prawa i obowiązki obywatelskie...*), innych organizacji europejskich i światowych (Rada Europy, ONZ, NATO, Grupa Wyszehradzka, OBWE), sąsiadów Polski, relacji naszego kraju z krajami Europy Środkowej, Europy Wschodniej i regionu Bałtyku. Ważne jest, aby zapisy treści programowych przedstawiać nie tylko w kontekście międzynarodowym i państwowym, lecz również w regionalnym, lokalnym i obywatelskim (... *obywatelski wymiar procesu integracji europejskiej*). **Osiągnięcia** są czwartym elementem ścieżki edukacyjnej, określają one, co powinniśmy osiągnąć po zrealizowaniu programu ścieżki oraz informują, po czym poznamy, że udało nam się zrealizować cele. Część osiągnięć jest łatwiejsza do weryfikacji (np. *rozumienie procesów integracyjnych...*), część zaś mniej wymierna (np. *wyjściowa postawa otwartości i dialogu...*). Oto pełny tekst ścieżki edukacyjnej *Edukacja europejska*.

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA GIMNAZJÓW EDUKACJA EUROPEJSKA

Cele edukacyjne

1. Określenie miejsca i roli Polski i Polaków w integrującej się Europie.
2. Rozwijanie tożsamości europejskiej budowanej na gruncie miłości do małej i wielkiej ojczyzny.
3. Ukazywanie procesu integracji jako środka prowadzącego do przyśpieszenia transformacji ustrojowej i osiągnięcia warunków do długofalowego rozwoju kraju.

Zadania szkoły

1. Ukazanie zasad funkcjonowania najważniejszych organizacji europejskich.
2. Zapoznanie z celami, podstawami ustrojowymi i instytucjonalnymi Unii Europejskiej.
3. Wskazywanie konkretnych form i możliwości współpracy młodzieżowej oraz uczestnictwa w życiu publicznym zintegrowanej Europy.

Treści nauczania

1. Polska w Europie. Przykłady najważniejszych wzajemnych związków między Polską a innymi państwami europejskimi w przeszłości.
2. Zasady ładu europejskiego opartego na wspólnej, historycznej podstawie cywilizacyjnej: filozofii greckiej, prawie rzymskim i Biblii.
3. Twórcy Wspólnot Europejskich: R. Schuman, A. de Gasperi, K. Adenauer i inni.
4. Cele i założenia Wspólnot Europejskich. Krótka historia traktatów.
5. Wielość koncepcji rozwoju Unii Europejskiej.
6. Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Komisja Europejska, Parlament Europejski, Europejski Trybunał Sprawiedliwości, Trybunał Rewidentów Księgowych.
7. Jednolity Rynek Europejski (swobodny przepływ osób, towarów, kapitału i usług). Waluta europejska.
8. Polityka edukacyjna Unii Europejskiej: między odrębnością programową i formami współdziałania. Programy współpracy i wymiany młodzieży. Uznawalność kwalifikacji i wykształcenia.
9. Proces integracji Polski z Unią Europejską. Procedury negocjacyjne. Koszty i korzyści wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej dla polskiego obywatela.
10. Bezpieczeństwo europejskie. NATO, OBWE, ONZ.
11. Rada Europy.

12. Grupa Wyszehradzka. Inne organizacje regionalne.
13. Prawa człowieka.
14. Duchowy wymiar wspólnoty europejskiej (przesłanie Jana Pawła II).

Osiągnięcia

1. Rozumienie procesów integracyjnych zachodzących w Europie.
2. Wyjściowa postawa otwartości i dialogu, wznosząca się ponad uprzedzenia i stereotypy etniczne.
3. Znajomość najważniejszych instytucji europejskich.
4. Wybrane przykłady umiejętności potrzebnych w nawiązaniu współpracy europejskiej na poziomie indywidualnym, grupowym i państwowym.
5. Przyczynianie się do powstawania świadomości: "jestem Polakiem, więc jestem Europejczykiem".

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA LICEÓW EDUKACJA EUROPEJSKA

Cele edukacyjne

1. Poznanie założeń, celów i historii Unii Europejskiej na tle procesów integracyjnych współczesnego świata.
2. Umiejętność postrzegania integracji europejskiej w kontekście przemian geopolitycznych współczesnego świata oraz szans rozwojowych Polski.
3. Umiejętność określania wzajemnej zależności między podstawami tożsamości i suwerenności polskiej oraz podstawami wspólnotowymi Unii Europejskiej.
4. Rozumienie kontekstu europejskiego aktualnych wydarzeń społecznych, kulturalnych, gospodarczych i politycznych w Polsce i Europie.
5. Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym Polski i Unii Europejskiej w okresach przedakcesyjnym i pełnego członkostwa (z korzyścią dla dobra kraju i jedności europejskiej).

Zadania szkoły

1. Budzenie zainteresowania sprawami dotyczącymi integracji europejskiej, działaniami rządu w tym zakresie oraz skutkami integracji dla każdego mieszkańca Polski.
2. Ułatwienie rozumienia głównych zasad funkcjonowania Unii Europejskiej.
3. Stopniowe przygotowanie ucznia do samodzielności w zdobywaniu informacji na temat Unii Europejskiej.
4. Wskazywanie konkretnych form i możliwości współpracy młodzieży.

Treści nauczania

1. Proces integracji europejskiej w perspektywie historycznej: czynniki integrujące i dezintegrujące. Polska i Polacy w budowaniu jednoczącej się Europy.
2. Droga państw europejskich, w tym Polski, do Unii Europejskiej. System, procedury i pola negocjacji. Kalendarium rozszerzenia. Cele integracji Polski z Unią Europejską. Przedakcesyjne działania i programy rządu.
3. Stosunek społeczeństw krajów członkowskich i społeczeństwa polskiego do rozszerzenia Wspólnot Europejskich. Różne opcje obecne w polityce i opinii publicznej krajów członkowskich. Katalog nadziei i obaw. Wyobrażenie roli i miejsce Polski i Polaków w zjednoczonej Europie. Kwestia standardów unijnych.
4. Kierunki integracji. Trzy filary procesu zjednoczenia. Różne koncepcje wizji przyszłej zjednoczonej Europy.

5. Ewolucja prawa Unii Europejskiej. Kwestia konstytucji Unii Europejskiej. Wzajemne relacje między prawem Unii Europejskiej i prawem krajowym.
6. Ewolucja instytucji Unii Europejskiej. Procedury podejmowania decyzji.
7. Gospodarka Unii Europejskiej. Polska w perspektywie polityk wspólnotowych w dziedzinie gospodarczej, w tym w szczególności wspólnej polityki rolnej.
8. Jednolity europejski rynek pracy i jego dostępność dla obywateli polskich. Europejskie problemy społeczne i sposoby ich rozwiązywania.
9. Droga krajów członkowskich do Unii Gospodarczej i Walutowej.
10. Bezpieczeństwo europejskie w wymiarze międzynarodowym i wewnętrznym. Bezpieczeństwo Polski w ramach Unii Europejskiej i w NATO.
11. Prawa i obowiązki obywatelskie, obywatelstwo europejskie, obywatelski wymiar procesu integracji europejskiej.
12. Europa wartości. Duchowy wymiar Europy — edukacja, kultura. Rola edukacji jako czynnika wyrównywania szans polskiej młodzieży w Europie. Możliwości współpracy.
13. Rola i zasady działania samorządów terytorialnych w Unii Europejskiej. Współpraca polskich samorządów z odpowiednikami z Unii Europejskiej. Euroregiony.
14. Miejsce Polski w organizacjach europejskich, w tym w Radzie Europy.
15. Polska i jej sąsiedzi. Polska w regionie Europy Środkowej i Bałtyku. Polska i Europa Wschodnia.

Osiągnięcia

1. Znajomość historii, celów i zasad działania głównych instytucji oraz podstaw prawa Unii Europejskiej.
2. Znajomość praw i obowiązków obywateli i kraju z punktu widzenia wymogów integracyjnych.
3. Znajomość istniejących źródeł informacji na temat Unii Europejskiej oraz umiejętność korzystania z nich.
4. Umiejętność samodzielnego gromadzenia, analizowania i interpretowania informacji na określony temat dotyczący Unii Europejskiej.
5. Znajomość mechanizmów współpracy i komunikowania się oraz umiejętność tworzenia odpowiednich projektów umożliwiających tę współpracę.
6. Znajomość zasad i form współpracy Polski w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem państw sąsiadujących.

Metodyka nauczania ścieżki edukacji europejskiej stale się rozwija. W latach 1996–97 CODN zrealizował duży nowatorski program edukacyjny *Europa na co dzień* (w ramach programu Phare-SIERRA-PEIE), w czasie którego ponad dwa tysiące nauczycieli miało okazję zapoznać się z zasadami wprowadzania do szkół edukacji europejskiej w formie ścieżki międzyprzedmiotowej. Wiele szkoleń przeprowadziły wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli. Nadal jednak występują „białe plamy” — szkoły, w których nie realizuje się ścieżki europejskiej lub robi się to powierzchownie. Pod względem organizacyjnym ścieżkę *edukacji europejskiej* można realizować na kilka sposobów. Nieliczne szkoły decydują się na osobne lekcje tworząc „klasy europejskie”, taka opcja daje największe możliwości, ale niesie też niebezpieczeństwo „zamknięcia” tematyki w jednej klasie (np. kl. I B w gimnazjum jest „europejska”, ale równocześnie klasy I A oraz I C o Europie niewiele się dowiedzą). Ścieżka europejska powinna być realizowana jako wspólne przedsięwzięcie nauczycieli w ramach różnych przedmiotów nauczania. Współdziałanie jest niezbędnym warunkiem zmotywowania uczących do skutecznego wypełnienia zapisów ścieżki. Program ścieżki w danej szkole powinien opracować zespół nauczycieli pod przewodnictwem lidera — nauczyciela najbardziej kompetentnego w zagadnieniach europejskich. Logicznym rozwiązaniem jest, aby funkcję tę pełnił opiekun klubu europejskiego. Korzystne jest wygospodarowanie na realizację ścieżki kilku czy kilkunastu osobnych godzin, najlepiej na początku i pod koniec roku szkolnego — jako lekcji wprowadzających i podsumowujących. Interesującym pomysłem jest też zor-

ganizowanie w szkole „europejskiego tygodnia projektowego”, w czasie którego nie ma tradycyjnych lekcji, a uczniowie realizują projekty związane z tematyką europejską — np. organizują imprezy ogólnoskolne, wystawy, seminaria, konkursy, pokazy filmowe, projekty internetowe, obchody Dnia Europy lub też obchody dni różnych krajów europejskich.

Uważam, że z metodycznego punktu widzenia w edukacji europejskiej powinny być obecne cztery równorzędne elementy:

- **uczenie o Europie** (to znaczy nauka historii kontynentu, rozwoju idei europejskich, eksponowanie kultury ogónoeuropejskiej będącej fundamentem rozwoju kultur narodowych, ukazanie roli chrześcijaństwa),
- **uczenie o integracji europejskiej** (to znaczy ukazanie procesów integracyjnych w perspektywie historycznej, informacja o instytucjach europejskich, przedstawienie funkcjonowania Unii Europejskiej i innych organizacji europejskich),
- **„europejskie kompetencje”** (są niejako narzędziem niezbędnym do funkcjonowania w Europie, wymienić tutaj należy znajomość języków obcych czy też umiejętność korzystania z technologii informacyjnych),
- **„europejskie myślenie”** (ten komponent odnosi się do nauki o fundamentalnych wartościach i zasadach, na których oparta jest Europa — demokracja, tolerancja, prawa człowieka, gospodarka rynkowa).

W realizacji edukacji europejskiej często wykorzystujemy również podejście reprezentowane przez M. Shennan w poradniku Rady Europy¹, w którym autorka wyróżniła trzy aspekty edukacji europejskiej:

- **nauczanie o Europie** (dostarczenie podstawowej wiedzy na temat Europy, z uwzględnieniem perspektywy globalnej i lokalnej),
- **nauczanie w Europie** (kształtowanie podstawowych umiejętności potrzebnych młodym Europejczykom),
- **nauczanie dla Europy** (przygotowanie młodych ludzi do życia w jednoczącej się Europie, do stałych kontaktów i wspólnej pracy z innymi Europejczykami).

Dodajmy do powyższego jeszcze jeden wymiar związany z praktyczną realizacją ścieżki *edukacji europejskiej*. Opisuje on sposób układu treści nauczania związanych z danym zagadnieniem na różnych przedmiotach nauczania². Możemy wyróżnić trzy podstawowe modele ujęcia „treści europejskich”:

- **jednoprzedmiotowy (monodyscyplinarny)**, polegający na realizacji danego zagadnienia w ramach jednego przedmiotu przez jednego nauczyciela, lecz stwarzający możliwość włączenia pokrewnych treści z innych dziedzin, tak aby uzyskać całościowy obraz zagadnienia,
- **wieloprzedmiotowy (multidyscyplinarny)**, polegający na realizacji danego zagadnienia na różnych przedmiotach nauczania, przez różnych nauczycieli i w różnym czasie, tak aby w wyniku procesu nauczania otrzymać w efekcie spójny obraz danego problemu,
- **międzyprzedmiotowy (interdyscyplinarny)**, polegający na realizacji danego zagadnienia w ramach różnych przedmiotów nauczania, przez różnych nauczycieli w sposób zsynchronizowany w czasie, co pozwala na stopniowe wyjaśnianie związków przyczynowo-skutkowych i uzyskanie w efekcie pełnego obrazu danej kwestii.

W załączeniu przedstawiono przykłady realizacji wybranych zagadnień europejskich z wykorzystaniem poszczególnych modeli (patrz załączniki 1, 2, 3).

Reasumując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że rola klubu europejskiego w szkole w zakresie wprowadzania ścieżki *edukacji europejskiej* może polegać na:

- **badaniu potrzeb młodzieży w zakresie wiedzy europejskiej** (członkowie klubu mogą przeprowadzić ankiety i wywiady wśród uczniów badające wiedzę i postawy proeuropejskie oraz potrzeby edukacyjne),

¹ M. Shennan, *Teaching about Europe*, Council of Europe, Strasbourg 1991.

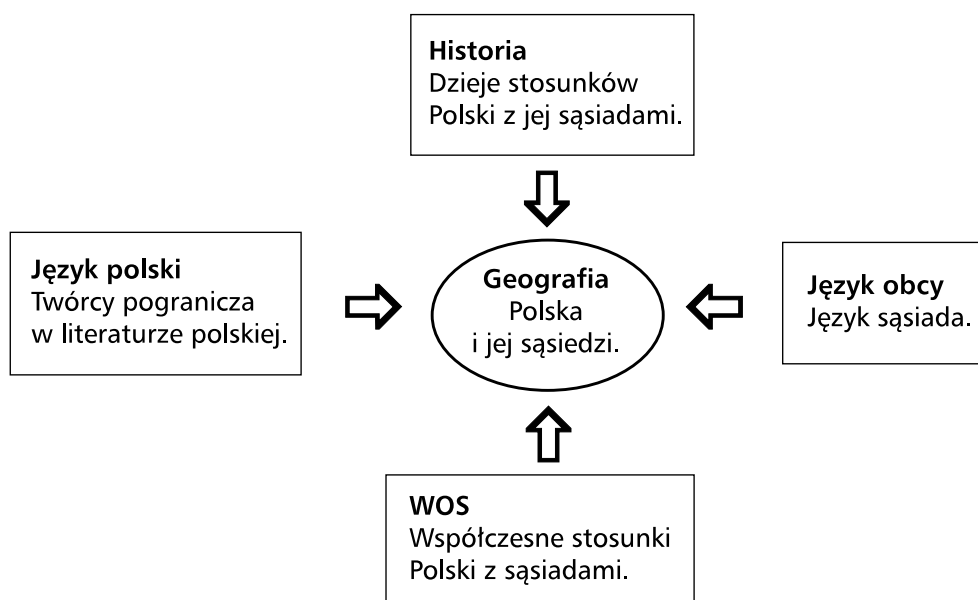
² M. Sielatycki, *Metodyka nauczania zintegrowanego, Nowa Szkoła*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1999.

- **dawaniu przykładów „dobrej praktyki” realizacji zajęć europejskich** (zajęcia prowadzone w klubie mogą być inspirujące dla innych grup młodzieży i nauczycieli, przykłady udanych lekcji, czy projektów mogą ośmielić tych, którzy stali do tej pory z boku),
- **stwarzaniu forum wymiany pomysłów z tematyki europejskiej** (na zajęciach klubu można poświęcić więcej czasu na podsumowanie proeuropejskich działań szkoły, wymienić się doświadczeniami i spostrzeżeniami),
- **planowaniu projektów proeuropejskich dla szkoły** (klub może inicjować różne projekty, włączając całą społeczność szkolną, np. obchody Dnia Europy, festyn europejski, wystawa poświęcona danemu państwu europejskiemu),
- **dokumentowaniu proeuropejskich działań edukacyjnych szkoły** (w klubie można dokumentować wszelkie przejawy proeuropejskiej aktywności szkoły — ciekawe lekcje, wymianę międzynarodową, konkursy europejskie, gazetki poruszające tematykę europejską itp.),
- **koordynowaniu realizacji ścieżki europejskiej w szkole** (nauczyciel — opiekun klubu może pełnić funkcję koordynatora zespołu nauczycielskiego, zajmującego się edukacją europejską w szkole, zaś uczniowie mogą pełnić podobną funkcję w samorządzie uczniowskim).

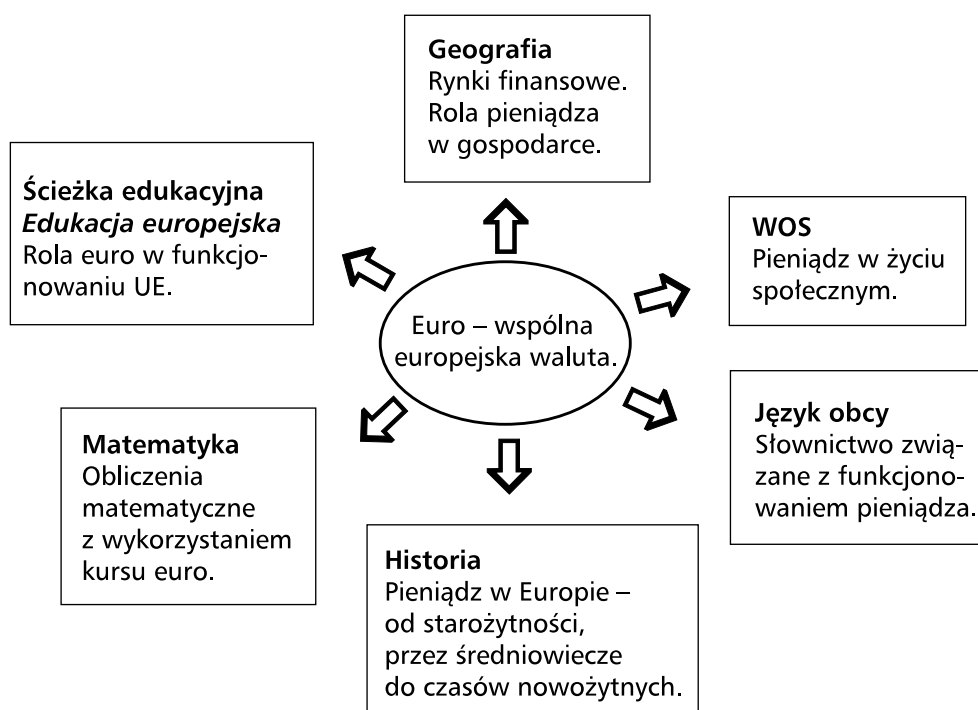
Praktyka pierwszych lat po wprowadzeniu ścieżki *edukacji europejskiej* do polskich szkół wskazuje niezbicie, że w tych szkołach, w których funkcjonują kluby europejskie ścieżka ta jest realizowana w sposób bardziej dogłębny, skuteczny i atrakcyjny (choć nie jest to regułą działającą w każdym przypadku). Obserwujemy też sprzężenie zwrotne — niekiedy w szkole, która wprowadziła w przemyślany sposób tę ścieżkę pojawia się z czasem potrzeba stworzenia klubu europejskiego. Niewątpliwie klub europejski i ścieżka *edukacji europejskiej* są dwoma stale wspomagającymi się elementami.

Załącznik 1

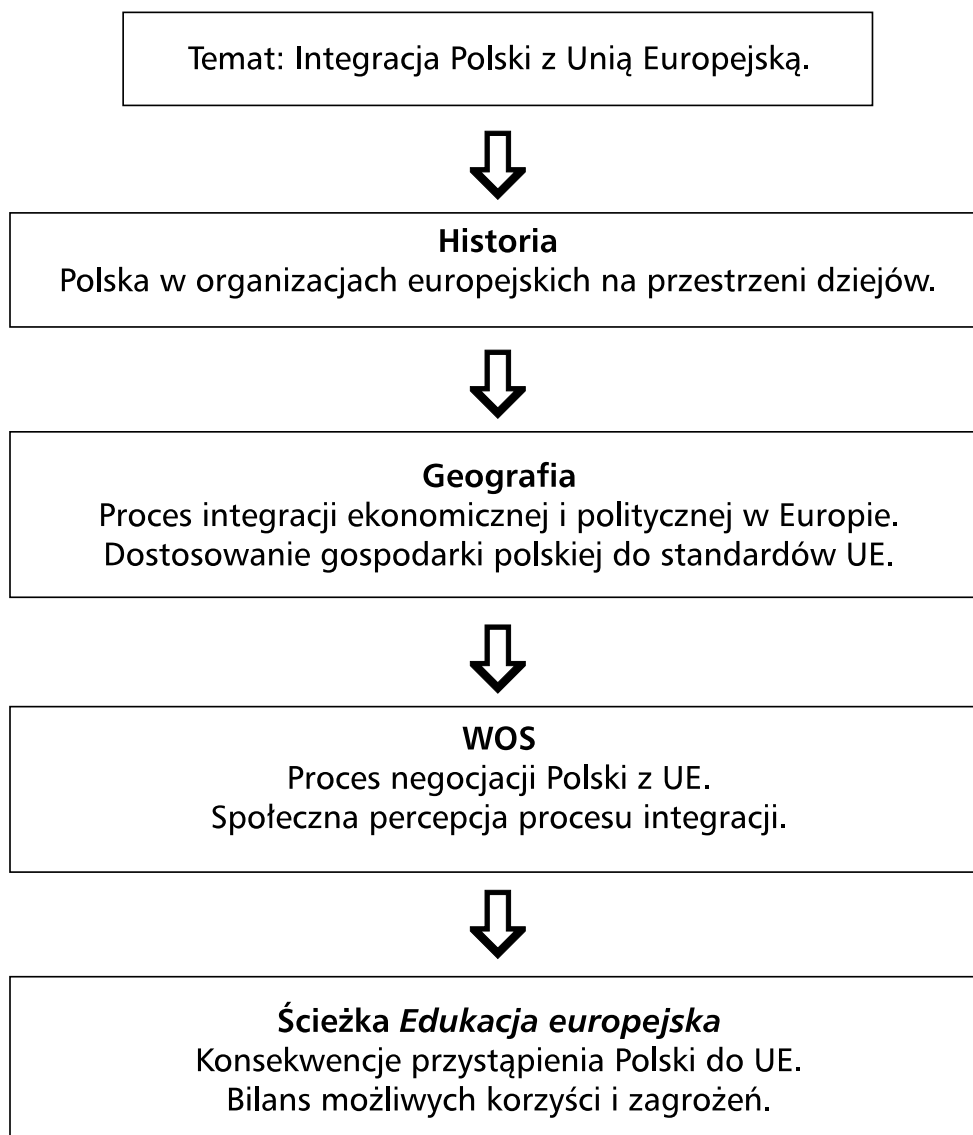
Model jednoprzedmiotowy (monodyscyplinary i zbieżny)

Model wieloprzedmiotowy (multidyscyplinarny i rozbieżny)

Model międzyprzedmiotowy (interdyscyplinarny i przepływowy)

Wigilia w Klubie Europejskim w Pszczynie

Działalność proeuropejska w Zespole Szkół Ekonomicznych w Pszczynie ma już kilkuletnią tradycję. Większość działań młodzieży i nauczycieli związanych jest z funkcjonowaniem Szkolnego Klubu Europejskiego. Rok temu chcieliśmy zaangażować do nowego projektu jak najwięcej osób. Założyliśmy, że akcja obejmie całą szkołę i włączą się do niej przedstawiciele większości klas wraz ze swoimi nauczycielami. Przedstawiane w literaturze metodyczno-dydaktycznej cele nauczania o jednoczącej się Europie mówią m.in. o potrzebie rozwijania poczucia wspólnoty europejskiej z zachowaniem tożsamości narodowej i lokalnej, o rozumieniu tego, co Europejczyków łączy, a co dzieli, o potrzebie przybliżania uczniom wizerunku krajów Europy i potrzebie wychowania do otwartości na inne kultury. Postanowiliśmy osiągnąć to przez realizację projektu badawczego, który nazwaliśmy „Europejskie wigilijne stoły”.

Długo rozmawialiśmy na ten temat, najpierw z członkami klubu, potem z nauczycielami. Wszyscy byli zgodni, że święta Bożego Narodzenia są najlepszą okazją, nie tylko do zaprezentowania bogactwa obrzędów i tradycji, ale też do mówienia o wartościach uniwersalnych, łączących przeszłość z teraźniejszością, Śląsk z Polską, Polskę z Europą. Dyskusja wykazała, że jesteśmy za nowoczesnością, ale czerpiącą z tradycji. Ta przeszłość to nasze korzenie: polskie, śląskie, pszczyńskie, rodzinne. Uznaliśmy, że w okresie burzliwych dyskusji o miejscu i roli Polski oraz Polaków w integrującej się Europie, należy przypomnieć swoją bogatą tradycję i ugruntować poczucie tożsamości narodowej i regionalnej.

Dania

Święta Bożego Narodzenia to lekcja prostoty i pokory dla człowieka, który w znakach i symbolach ma dostrzegać treści głębsze — sens człowieczeństwa, w trudnej codzienności dostrzec blask gwiazdy. W choince, wieczerzy wigilijnej, szopce, kolędach, pasterce, prezentach — ideę miłości i odrodzenia człowieka. W innym przypadku będzie to tylko śmieszna krzątania, dziwaczne rytuały, niepotrzebne wydatki, błyskotki.

Kolejne spotkania tych, którzy byli coraz bardziej przekonani o celowości przedsięwzięcia prowadziły do głębszych wniosków. Mówiliśmy o niepowtarzalności i wyjątkowej atmosferze świąt. Trudno jednak rozumowi ludzkiemu ogarnąć całą tajemnicę świąt. Słowa są zbyt ubogie, a rozum niedoskonały, dlatego uzgodniliśmy, że nasz przekaz obfitować będzie w obrazy,

znaki i symbole. Chcieliśmy je przypomnieć społeczności naszej szkoły i wyjaśnić ich znaczenie. One tworzą bowiem bogatą tradycję i pomagają nam przeżywać tajemnicę Bożego Narodzenia.

Spróbowaliśmy odpowiedzieć na pytanie, czy ogólne wartości wypływające ze świąt Bożego Narodzenia, są jednakowo postrzegane w krajach europejskich? Chcieliśmy pokazać bogactwo i odmiennosć kultur, wskazując na wspólne chrześcijańskie korzenie, przedstawić niemały posąg Polaków wniesiony do wspólnoty europejskiej i wreszcie mówić o specyfice kultury ludowej Śląska, by ją dowartościować i pokazać jej żywotność.

Wszyscy uczestnicy projektu podzieleni zostali na dziesięć grup, bo zdecydowaliśmy, że przedstawimy święta Bożego Narodzenia obchodzone właśnie w dziesięciu europejskich krajach. Głównym kryterium, którym kierowaliśmy się przy wyborze kraju do prezentacji, była jego przynależność do Unii Europejskiej. Mieliśmy jednak świadomość, że Europa to jednolity krąg kulturowy i należy eliminować stare schematy, wynikające z powojennych podziałów. Stąd w tej grupie państw znalazły się Polska i Ukraina, które od zawsze były w Europie i należą do kręgu europejskiej kultury. Grupy wybrały liderów, uzgodniliśmy terminy konsultacji oraz prezentacji. Członkowie grup podzielili między sobą zadania do wykonania. Ustaliliśmy też, że przygotowania do prezentacji i jej realizacja będą przebiegać na podstawie przyjętego schematu (por. załączony scenariusz projektu).

Grudzień był w szkole wyjątkowym miesiącem. Młodzież i zaangażowani w projekt nauczyciele ciężko pracowali. Okazało się, że zdobycie potrzebnych informacji wcale nie jest taką prostą sprawą.

Nie wszystkie ambasady państw, do których zwróciliśmy się o informacje odpowiedziały na nasze pytania. Konieczne było tłumaczenie obcojęzycznych przekazów. Trzeba było użyć prywatnych kontaktów, porozmawiać z rodowitym Duńczykiem, zadzwonić do Włoch, szukać informacji u osoby, która studiowała w Hiszpanii. Już w trakcie konsultacji dało się zauważyć rywalizację między grupami. Choć dzieło było wspólne, to każdy chciał wypaść jak najlepiej. Szczególnie było to widoczne w przeddzień prezentacji, kiedy w auli szkolnej poszczególne grupy przygotowywały swój „kąt”. Udało nam się zdobyć niezbędne środki finansowe, założyliśmy bowiem, że na świątecznych stołach poszczególnych państw znajdą się charakterystyczne, prawdziwe potrawy świąteczne, przygotowane według oryginalnych receptur.

Finał naszych przygotowań odbył się 22 grudnia 2000 r. Najpierw poszczególne klasy, potem wszyscy nauczyciele i władze powiatu, przyglądali się oraz przysłuchiwali, jak kolejne rodziny z europejskich krajów świętują (prezentujący uczniowie, niektórzy ubrani w narodowe stroje, grali role rodziców i dzieci). Możliwa też była degustacja przygotowanych potraw.

Przyjęliśmy alfabetyczny układ prezentacji, zostawiając Polskę na koniec, by podkreślić specyfikę polskiej, śląskiej, rodzinnej tradycji i zaprezentować ją na tle europejskim. Na koniec w naszej auli szkolnej zabrzmiała kolęda „Cicha noc”, którą młodzież zaśpiewała w kilku językach.

Prezentacja ta dała nam okazję do innego sposobu świętowania i przeżywania tych wyjątkowych świąt. Współczesna polska szkoła stawia nauczycielom i uczniom nowe zadania, wyzwalać w nich inicjatywę, samodzielność i aktywność. Posunięcie to okazało się słusznym przedsięwzięciem. Potwierdzeniem było ogromne zainteresowanie uczniów i nauczycieli, którzy z determinacją i wielką aktywnością w krótkim czasie zrealizowali zamierzone cele. Żywa reakcja widzów — uczniów i zaproszonych gości potwierdziła, że podjęte zadania były celowe i słuszne.

Ogrom zebranych materiałów, wkład pracy organizatorów i sugestie odbiorców zadecydowały o potrzebie opracowania tych informacji w formie materiałów pomocniczych dla nauczycieli i uczniów, do wykorzystania na lekcjach wychowawczych, w kółkach zainteresowań, na akademiach, w klubach europejskich czy podczas realizacji ścieżki edukacyjnej. Materiały obejmują:

- projekt jako metodę kształcenia europejskiego,
- scenariusz projektu „Europejskie wigilijne stoły”,
- prezentację (materiały merytoryczne),
- aneksy, np. przepisy kulinarne, kolędy,
- literaturę (wybór).

Bogactwo zaprezentowanych podczas prezentacji treści nie przesłoniło głównego celu, jaki przyświecał autorom: wyzwolenia w uczniach wzruszenia, wzbudzenia refleksji, dostarczenia niepowtarzalnych przeżyć. I to nam się udało w naszej szkole — w Zespole Szkół Ekonomicznych w Pszczynie.

*Stanisław Janosz, Alina Jaworska
Urszula Ryguła, Ewa Wanot*

Ukraina

SCENARIUSZ PROJEKTU

„Europejskie stoły wigilijne”

I. Cele edukacyjne.

1. Cele ogólne:

- zrozumienie wspólnej tożsamości europejskiej,
- dostrzeganie związków polskiego dziedzictwa kulturowego z dziedzictwem Europy,
- rozwijanie postaw otwartych na inne społeczności i kultury,
- odkrywanie zjawiska przenikania się wartości kulturowych,
- wprowadzenie ucznia w świat wartości uniwersalnych,
- rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu (Śląsk) i jej związkach z kulturą narodową i europejską,
- kształtowanie poczucia troski o zachowanie dziedzictwa kulturowego.

2. Cele operacyjne:

Po zakończeniu zajęć, prowadzonych metodą projektu, uczeń potrafi:

- wymienić i krótko opisać najważniejsze obrzędy, zwyczaje i tradycje związane ze świętami Bożego Narodzenia w wybranych przez siebie krajach europejskich, np. typowe potrawy wigilijne, dekoracja domu, życzenia, prezenty,
- rozpoznawać i wyjaśnić niektóre znaki i symbole,
- szukać, gromadzić i interpretować wiadomości,
- posługiwać się różnorodnymi materiałami źródłowymi,
- selekcjonować je,
- komunikować się, współpracować w grupie i dzielić się zakresem obowiązków,
- poczuwać się do współodpowiedzialności za pracę w grupie,
- formułować wnioski,
- dokonać prezentacji,
- rozwiązywać problemy w sposób twórczy,
- korzystać z nowoczesnych technik komunikacji,
- przyswoić sobie poszukiwawcze metody i techniki badawcze,
- korzystać z publikacji obcojęzycznych,
- zaśpiewać kolędę „Cicha noc” w wybranym przez siebie języku.

II. Postawy:

- kształtowanie szacunku dla wartości uniwersalnych,
- dowartościowanie kultury ludowej Śląska,
- świadome uczestnictwo w pracy grupy i odpowiedzialność za działania jednostkowe,
- kształtowanie postawy tolerancji wobec odmienności kulturowej,
- wzmocnienie więzi rodzinnych i międzypokoleniowych,
- lepsze zrozumienie siebie i drugiego człowieka,

III. Metoda i formy:

metoda: projekt

rodzaj: grupowy

typ: badawczy

rezultat: materiały pomocnicze dla nauczycieli i uczniów

formy prezentacji: werbalne, demonstracja, degustacja

IV. Etapy realizacji projektu (od pomysłu do realizacji):

- 1) „burza mózgów”,
- 2) temat projektu i jego cele,
- 3) zadania do wykonania,
- 4) źródła pozyskiwania informacji,
- 5) osoby odpowiedzialne i liderzy grup,
- 6) cele i metody pracy,
- 7) termin konsultacji,
- 8) możliwe sposoby prezentacji,
- 9) termin prezentacji,
- 10) prezentacja.

FORMY:

- praca w grupach zadaniowych

METODY:

- portfolio (teczka z dokumentami),
- praca z tekstem (np. tłumaczenie tekstu, przygotowanie posiłku według przepisu),
- elementy dramy — odtwarzanie ról (np. w grupie włoskiej rola Befany, w grupie francuskiej Mikołaj),
- techniki manualno-plastyczne.

ŚRODKI:

- zebrane materiały informacyjne:
  - fragment Pisma św. o narodzeniu Jezusa, przygotowany w kilku językach,
  - teksty kolęd,
  - opisy obrzędów,
  - przepisy kulinarne,
- materiały plastyczne,
- rekwizyty i symbole charakterystyczne dla danego kraju, np. elementy stroju, flagi narodowe, prezenty, nagrania foniczne,
- instrumenty,
- produkty do sporządzenia tradycyjnych potraw,
- stoły, obrusy, zastawy.

V. Organizacja grup i opis zadania:

- liczba grup zadaniowych odpowiada liczbie krajów wybranych do prezentacji,
- przynależność do grup jest dobrowolna, a wybór podyktowany zainteresowaniami,
- wyznaczenie lidera i podział pracy wewnątrz grupy zależy od decyzji nauczyciela lub uczniów,
- realizacja zadań wymaga sporządzenia harmonogramu działań,
- wszystkie grupy mają do wykonania ten sam zakres zadań, a podstawowym jest zdobycie informacji dotyczących następujących zagadnień:
  1. Okres przedświąteczny — adwent.
  2. Przygotowanie do świąt:
    - a) wystrój mieszkania,
    - b) znaki i symbole.

3. Charakter świąt:
  - a) w jakim gronie są spędzane,
  - b) ile dni się świętuje.
4. Obrzędy, zwyczaje, wróżby.
5. Legendy.
6. Potrawy świąteczne (przepisy).
7. Życzenia.
8. Kolędy, pastorałki i pieśni.
9. Prezenty:
  - a) kto przynosi?
  - b) kiedy?
  - c) w jaki sposób?

VI. Realizacja.

1. Nauczyciel wskazuje uczniom źródła i możliwości pozyskiwania informacji:
  - literatura przedmiotu (słowniki, encyklopedie, przewodniki, foldery, książki kucharskie),
  - kontakty prywatne (listy, wywiady),
  - Internet,
  - korespondencja elektroniczna,
  - ambasady i konsulaty.
2. Nauczyciel ustala terminy konsultacji według przyjętego harmonogramu i dokonuje oceny stanu przygotowań.
3. Selekcja zebranych materiałów według określonych przez nauczyciela kryteriów.
4. Określenie zadań techniczno-organizacyjnych:
  - stoły,
  - rekwizyty,
  - stroje,
  - potrawy.
5. Ustalenie terminu i sposobu prezentacji.

VII. Prezentacja.

Finalny rezultat pracy uczniów podlega prezentacji i ocenie. W trakcie prezentacji uczniowie powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami zapisanymi w celach projektu. Sposoby prezentacji zostały zapisane w punkcie „Metoda i formy”.

VIII. Ocena dokonana przez nauczyciela.

Kryteria oceny:

- zakres i jakość zebranego materiału,
- sposób przekazu,
- oddziaływanie na odbiorcę,
- język prezentacji,
- zaangażowanie poszczególnych członków grupy,
- walory estetyczne prezentacji,
- szczególne walory.

IX. Samoocena

Portugalski program dotyczący Europejskiego wymiaru w edukacji

„...edukacja powinna przygotować jednostkę do życia w społeczeństwie demokratycznym przez umożliwianie wypełniania obowiązków i powinności obywatelskich, wprowadzanie do polityki oraz uczenie podstawowych zasad i wartości leżących u podstaw naszej społeczności, takich jak poszanowanie praw człowieka i demokracji, a także tolerancji i solidarności, które wynikają z lepszego zrozumienia i poznania innych (...)”¹

Młodzi Europejczycy coraz bardziej potrzebują wykształcenia mającego na celu rozwijanie „europejskiej świadomości”, opartej na wspólnym dziedzictwie duchowym, tradycji humanistycznej i wierze w wolność, które zawsze wpływały na historię Europy.

Niedawne zmiany dowiodły słuszności tych potrzeb.

Jednakże ta „świadomość europejska”, zasadnicza dla budowy nowej Europy, nie może zaistnieć bez ogromnego zaangażowania ze strony wszystkich mających udział w procesie edukacyjnym, bez zjednoczonego wysiłku i skoordynowanych działań.

W świetle dotychczasowych dokonań w tej dziedzinie w Europie oraz różnych rezolucji, deklaracji, zaleceń i sprawozdań, które podkreślają potrzebę promowania europejskiego wymiaru szkolnictwa, stało się oczywiste, że pomimo ogólnej zgody co do kwestii podstawowych, tempo praktycznych działań jest raczej niewielkie.

W celu osiągnięcia szybkich wyników działania trzeba, aby kraje członkowskie włączyły się w akcję podjętą przez organizacje międzynarodowe, wprowadzając w życie proponowane środki; pomocna byłaby także możliwość współpracy organizacji pozarządowych działających w tym sektorze, każde współdziałanie zależnie od możliwości wypracowania wspólnej strategii.

Na podstawie dotychczasowych dokonań można tylko stwierdzić, że pożądaných wyników nie osiągnie się przez przypadkowe, pojedyncze działania, które, niezależnie od swoich wewnętrznych wartości, wywołują niewielkie reperkusje i mają nietrwały wpływ na rozwój i utrzymanie powstałych struktur.

Odczuwano potrzebę stworzenia w krótkim czasie ogólnego programu koordynującego działania i tworzącego struktury, tak aby te szeroko dyskutowane teorie przybrały wreszcie konkretną postać.

Po ustaleniu powyższego zebrano wszystkie działania i projekty w jeden program, nazywany — *Europejski wymiar w edukacji*.

Program powstał z mojej inicjatywy w Portugalskiej Komisji Europejskiego Ośrodka Edukacji, a wprowadzono go z pomocą Ministerstwa Edukacji.

Jest to znakomity przykład współpracy między organizacją pozarządową a jednostką rządową oraz koordynacji szerokiego zakresu działań, które łączy wspólny cel.

Dzięki możliwości rozpoczęcia różnorodnych działań na polu „edukacji europejskiej”, opartych na własnym programie, ośrodek portugalski przyczynił się do rozwoju „ducha europejskiego”.

Główny cel programu to tworzenie „świadomości europejskiej”, nie skupionej na samej Europie, lecz ukierunkowanej na rozwój Europy w kontekście całego świata.

Szczegółowe cele programu to głównie:

- wprowadzenie środków przedstawionych w rezolucji Rady Europy na temat „europejskiego wymiaru szkolnictwa średniego”, rezolucji Parlamentu Europejskiego na temat „europejskiego wymiaru

---

¹ Zalecenie 1111(1989) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

w szkole”, rezolucji Komisji Ministrów i Ministrów Edukacji w ramach Rady na temat „europejskiego wymiaru szkolnictwa” (Wspólnota Europejska — 24 maja 1988) oraz zawartych w Zaleceniu 1111(1989) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy dotyczącym „europejskiego wymiaru szkolnictwa”, a także we wcześniejszych zaleceniach, rezolucjach i raportach na ten sam temat;

- koordynacja działań zainteresowanych organizacji rządowych i pozarządowych, poprzez łączenie ich wysiłków;
- stworzenie w Portugalii warunków sprzyjających autentycznemu rozwojowi europejskiego wymiaru szkolnictwa przez werbowanie zainteresowanych szkół i społeczności;
- koordynowanie działań, na poziomie krajowym i poprzez kontakty międzynarodowe.

Chodziło zatem nie tyle o uczenie młodzieży w Europie, bo to już się stało faktem, lecz o przygotowanie jej dla Europy.

Ta proeuropejska edukacja nie powinna być skierowana wyłącznie do dorastającej młodzieży, dla której na ogół przygotowuje się większość międzynarodowych programów i działań. Powinna dotyczyć także młodszych grup, które często są bardziej chłonne i bardziej otwarte na nowości.

Kształcenie młodzieży powinno zawsze zawierać takie wartości, jak poszanowanie różnic, solidarność, współpraca i duch zgody. Nowe pokolenia muszą być wychowane do życia pokojowego i w społeczeństwie demokratycznym. Zasady demokracji wymagają jednoczesnego udziału wszystkich obywateli, a także świadomego i odpowiedzialnego podejścia. Wszystkiego tego możemy się nauczyć, jeśli zaczniemy wystarczająco wcześnie.

Należy kultywować nowy rodzaj obywatelstwa — obywatelstwa europejskiego, bez uprzedzeń co do tożsamości narodowych.

Szkola powinna włączyć się więc w zmianę kształcenia przyszłych obywateli Europy. Uczniom należy przybliżać różne aspekty geograficzne, kulturowe i polityczne Europy. Tylko wtedy będą w stanie zrozumieć, jak struktury zjednoczonej Europy mogą wpłynąć na życie — społeczności lokalnych, regionów, krajów czy całego świata.

Sądzymy zatem, że streszczone poniżej punkty budują podstawę „świadomości europejskiej”:

- a) przygotowanie do kształtowania „świadomości europejskiej” powinno zaczynać się możliwie jak najwcześniej, w szkole podstawowej lub nawet wcześniej;
- b) powinno ono być raczej interdyscyplinarne niż zawężone do pewnego określonego tematu czy grupy tematów;
- c) wymiar europejski powinien znajdować się we wszystkich programach i działaniach szkolnych, obowiązkowych i dodatkowych. Powinien obejmować wiele dyscyplin i mieć charakter przekrojowy;
- d) należy podkreślać wspólnotę dziedzictwa; kulturową jedność i różnorodność; współzależności i potrzebę współpracy; świadomość pluralizmu europejskiego; cele integracji europejskiej; rolę Europy w kontekście światowym itp.;
- e) należy zauważyć, że europejski wymiar w edukacji obejmuje całą Europę, nawet jeżeli sprawy związane ze Wspólnotą Europejską czy Wspólnym Rynkiem wymagają specjalnego podejścia.

Uznanie Europy, na potrzeby europejskiego wymiaru w edukacji, za obejmującą cały kontynent i absolutnie niejednoznaczną z przynależnością do danej organizacji europejskiej².

Program portugalski proponuje zatem zwrócenie się do wszystkich grup wiekowych, od przedszkolnych do policealnych, oraz zaangażowanie całej społeczności szkolnej i lokalnej, zwłaszcza w trzech sferach:

1. Kształcenie nauczycieli i innych członków społeczności szkolnej oraz władz lokalnych.
2. Organizowanie wspólnych działań nauczycieli i uczniów.
3. Projektowanie odpowiednich materiałów szkoleniowych.

---

² Zalecenie 1111(1989) ZPRE.

Aby przeprowadzić ten program sprawnie i efektywnie w całym kraju i aby zwiększyć szanse powodzenia krótkich i nieco dłuższych działań, należało:

- a) rozpowszechniać ten pomysł wśród nauczycieli, by w każdej szkole było kilku gotowych wziąć udział w działaniach „edukacji europejskiej” jako łącznicy, werbując innych zainteresowanych;
- b) stworzyć podstawowe proste, acz efektywne struktury, mające zachęcać do aktywnego uczestnictwa szkoły i społeczność szkolną jako całość. Oznaczało to znalezienie w szkołach pomieszczeń, gdzie nauczyciele i uczniowie zainteresowani tą tematyką mogliby się spotykać, pracować i organizować zajęcia służące stopniowemu tworzeniu prawdziwego ducha europejskiego w szkołach i w społeczności lokalnej.

W takim właśnie kontekście powstał mój pomysł tworzenia, jak je nazwałam, „Klubów Europejskich” w szkołach.

Nauczyciele i uczniowie zainteresowani taką pracą spotykaliby się w owych klubach, a zainteresowani nauczyciele zachęcaliby szkoły do współpracy i udziału w zajęciach.

Akcji na taką skalę nie można przeprowadzić zwyczajowymi oficjalnymi kanałami. Jej powodzenie zależy od entuzjazmu samych nauczycieli, mogących przejmować inicjatywę i swobodnie realizować swoje pomysły, puszczając wodze fantazji, bez przeszkód ze strony biurokracji.(...)

(Biblioteka Europejska nr 4 „Kluby Europejskie”, Margarida Belard, Urząd Rady Ministrów, Biuro ds. Integracji Europejskiej oraz Pomocy Zagranicznej, Warszawa 1993 r.)

Klub Europejski w Żyrardowie

Najpiękniejszą rzeczą, jaka może zdarzyć się człowiekowi, to rozumieć innych.

Jan Jakub Rousseau

Publiczne Gimnazjum nr 1 w Żyrardowie rozpoczęło swoją działalność 1 września 1999 roku. Nowa szkoła, nowe wyzwania, mnóstwo pytań i wątpliwości. Wśród nich pytanie o najważniejsze cele szkoły. Po wielu rozmowach, wspólnie z nauczycielami, uznaliśmy za najistotniejsze: edukację europejską i regionalną oraz kształcenie samorządności.

Zaczęliśmy od zorganizowania Szkolnego Klubu Europejskiego. Na uroczysty początek zaprosiliśmy przedstawicieli gminnych i kuratorskich władz oraz starszych kolegów z Klubu Europejskiego, działającego przy Liceum Ogólnokształcącym w Żyrardowie.

Wkrótce po szkoleniu „Europa — szkoła — gmina”, zorganizowanym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej, rozpoczęliśmy przygotowania do projektu „Z Europą w plecaku”. W prowadzenie projektu włączyły się nie tylko żyrardowskie szkoły, ale także władze miasta, które go zaakceptowały. Głównym celem tego przedsięwzięcia jest upowszechnienie wiedzy o integracji europejskiej oraz, co było bardzo ważne dla nas, powołanie w naszej szkole — Centrum Informacji o Unii Europejskiej. Mieliśmy okazję uczestniczyć w comiesięcznych sesjach, przygotowywanych przez wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja działające w naszym mieście. Ponadto chętni mogli wziąć udział w pięciu konkursach europejskich, ogłoszonych w listopadzie 2000 roku: konkursie plastycznym „Logo Centrum Informacji o Unii Europejskiej”, konkursie na plakat „Moja gmina w Europie”, „Dzienniku Europejskim”, „Gazetce Europejskiej” oraz w Konkursie Wiedzy o Unii Europejskiej. Zorganizowaliśmy w naszym gimnazjum wystawę „Euro”.

Każda klasa naszego gimnazjum otrzymuje na początku swojej nauki w szkole jedno państwo członkowskie Unii Europejskiej, którym ma się „opiekować” przez następne trzy lata. W ten sposób klasa głębiej poznaje kulturę i historię wybranego państwa.

Naszym Klubem Europejskim opiekuje się pani Grażyna Szczepańska, która prowadzi gimnazjalną świetlicę szkolną. Świetlica to nic dziwnego w naszej szkole — po lekcjach mamy czas na udział w różnych kołach — teatralnym, plastycznym, tanecznym. Niektórzy z nas działają w Klubie Ośmiu Wspaniałych. Do Szkolnego Klubu Europejskiego należą wszyscy uczniowie, ale tylko część z nas działa aktywnie.

Pociąg do Europy

Jednym z naszych pomysłów jest „Pociąg do Europy”, czyli zajęcia dla najmłodszych kolegów z pierwszych klas szkoły podstawowej. Plan takiej lekcji pomogła nam ułożyć pani Agnieszka Nojek. Przygotowaliśmy specjalne rekwizyty, pomoce dydaktyczne. Szczegółowy scenariusz zamieściliśmy na końcu tekstu. Zbudowaliśmy potrzebny pociąg. Na pierwszej lekcji mieliśmy dużo tremy, ale potem było już coraz lepiej. Członkowie naszego Klubu przeprowadzili 60 godzin zajęć we wszystkich klasach „0” z żyrardowskich przedszkoli i szkół podstawowych oraz klasach I — III. Odwiedziliśmy także dzieci z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Żyrardowie.

Zakończeniem projektu w roku szkolnym 2000/2001 był Eurofestyn, na którym bawili się uczniowie wszystkich szkół z Żyrardowa, a także uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej oraz Domu dziennego pobytu dla dzieci niepełnosprawnych. Przed szkołą wszystkie klasy gimnazjalne wystawiły stoiska reklamujące państwa europejskie. Uczniowie rozdawali materiały promocyjne otrzymane z Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej (długopisy, breloczki, ulotki, chorągiewki). Podczas festynu odbyła się także wielka loteria fantowa. W trakcie imprezy uczniowie mogli podziwiać pokazy mistrzów II Wiosennego Turnieju Tańca oraz obejrzeć wesołe prezentacje państw unijnych. W programie były także pokazy sztuki walki i umiejętności strażackich. Wystawa „Tak to było” prezentowała roczną działalność naszego klubu.

W przyszłym roku chcemy poszerzyć naszą działalność, nawiązać kontakty z innymi klubami europejskimi.

Członkowie Klubu Europejskiego

„Pociąg do Europy” to zajęcia, które samodzielnie prowadziliśmy w młodszych klasach szkół podstawowych w Żyrardowie. Do realizacji lekcji potrzebne są rekwizyty, które trzeba wcześniej wykonać. Są to duże kartony z narysowanymi wagonikami i lokomotywą, stroje dla dwóch osób, odgrywających rolę Unii Europejskiej i Europy. Trzeba także przygotować flagę i nagranie hymnu Unii Europejskiej. Umówienie dokładnej godziny lekcji to zadanie dla opiekuna klubu, który będzie miał też informacje o liczbie uczniów. Jest to ważne w przygotowaniach, bo trzeba mieć wystarczającą ilość karteczek dla wszystkich dzieci.

Zajęcia prowadzą dwie osoby, które grają rolę „Unii Europejskiej” i „Europy”; pozostali członkowie pomagają w organizacji lekcji.

Przed zajęciami należy poprosić nauczyciela, w którego klasie będziecie prowadzili zajęcia, żeby pozwolił powiesić mapę Europy i rozłożyć inne potrzebne rzeczy.

Scenariusz lekcji

Materiały: stroje dla dwóch osób — Unii Europejskiej (z przypiętymi flagami i nazwami wszystkich krajów członkowskich UE) oraz Europy (z flagami i nazwami krajów europejskich), duże kartony z narysowaną lokomotywą i sześcioma pojedynczymi wagonami, flaga i hymn UE, mapa Europy, koperty z nazwami krajów i flagami, materiały informacyjne o Unii Europejskiej przygotowane dla dzieci, np. z Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej.

Na początku zajęć rozdajcie dzieciom zamknięte koperty z ukrytymi nazwami państw europejskich, prosząc by na razie ich nie otwierały.

Prowadzący I przedstawia się: *Jestem Europą. Popatrzcie jak wyglądam. Jestem częścią świata na półkuli północnej. Razem z Azją tworzę Eurazję, olbrzymi kontynent. Na moim terytorium znajduje się ponad 30 państw.*

Kilkanaście z nich postanowiło zjednoczyć się i stworzyć Wspólnotę Europejską. Teraz nazywamy ją Unią Europejską.

Następnie zachęca dzieci do obejrzenia mapy politycznej Europy.

Prowadzący II (ubrany w strój z flagami i nazwami państw członkowskich UE) wkracza na środek klasy i przedstawia się: *Ja jestem Unią Europejską. Co o mnie wiecie?*

Dzieci odpowiadają, co usłyszały w domach, od krewnych, rówieśników.

Prowadzący I: *Unia Europejska jest związkiem państw. Przeczytajcie, jakie to są państwa i policzcie, ile ich jest.*

Prowadzący pomaga dzieciom odpinać z ubrania „Unii Europejskiej” napisy i flagi krajów członkowskich UE.

A teraz przypnijcie na tablicy pod hasłem „Unia Europejska” flagi i nazwy państw.

Prowadzący II: *Zajrzyjcie do kopert, które dostaliście na początku lekcji. Przeczytajcie nazwę ukrytego państwa. Sprawdźcie, czy nazwa tego kraju jest na tablicy.*

Teraz niech podniosą do góry ręce dzieci, które odnalazły w swoich kopertach nazwy państw należących do Unii Europejskiej. Policzymy, ile osób podniosło rękę. (Uczniowie sami liczą).

Prowadzący I: *Wyobraźcie sobie teraz, że klasa, w której się znajdujemy to Europa. Unia Europejska będzie lokomotywą, do której przyłączą się kolejne wagony. Teraz słuchajcie uważnie. Jeśli usłyszycie nazwę państwa, którą odnalazliście w kopercie, po cichu wstańcie, wsiedźcie do wagonu i wyruszmy w podróż.*

Prowadzący II: *Opowiem wam o Unii Europejskiej. Po II wojnie światowej, w której zginęły miliony ludzi, politycy zaczęli myśleć, co zrobić, by nie dopuścić do wybuchu kolejnej wojny. W 1951 roku sześć państw utworzyło pierwszą Wspólnotę Europejską. Były to: Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy i Włochy. Był to początek Wspólnej Europy. (Uczniowie, którzy mają karteczki z nazwami tych państw, wstają i zajmują miejsca w wagonie numer jeden, tuż za lokomotywą. Jeden z pozostałych klubowiczów odtwarza kasetę z hymnem Unii Europejskiej).*

W 1957 roku powstała Europejska Wspólnota Gospodarcza oraz Europejska Wspólnota Energii Atomowej. W 1973 roku członkami Wspólnoty zostały: Dania, Irlandia i Wielka Brytania (kolejne dzieci wsiadają do wagonu oznaczonego numerem 2). W 1981 roku była to Grecja (wagon numer trzy), pięć lat później — Hiszpania i Portugalia (wagonik czwarty), a w 1995 — Austria, Finlandia i Szwecja (piąty). W 1998 roku starania o członkostwo w Unii rozpoczęły kolejne państwa: Cypr, Czechy, Estonia, Polska, Słowenia i Węgry (wagonik szósty).

Prowadzący I: *Policzcie, ile państw znajduje się w naszym pociągu? Ile jest w pierwszym wagonie? Ile w następnych? Razem w pociągu jest 21 państw.*

Prowadzący II: *Mimo odmiennych kultur, tradycji i historii państwa europejskie połączyło pragnienie życia w pokoju, dążenie do rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego oraz chęć odgrywania ważnej roli w światowej polityce.*

Prowadzący I: *Państwa członkowskie Unii Europejskiej wybrały hymn i flagę. Melodię hymnu słyszeliście podczas jazdy pociągami. Przyjrzyjcie się fladze Unii Europejskiej (dzieci oglądają flagę, licząc gwiazdy). Gwiazdy świecące na błękitnym niebie Europy symbolizują jej ludy, a zamknięty krąg — jedność. Mimo tego, że Unia liczy sobie więcej członków, liczba 12 — jako symbol doskonałości pozostaje niezmienna.*

Prowadzący II: *Od początku 2002 roku w dwunastu krajach UE płaci się w jednej walucie — euro. Przyjrzyjcie się, jak wyglądają banknoty. (Przedstawia banknot euro).*

Prowadzący I: *Najważniejsze instytucje Unii Europejskiej to: Parlament Europejski, Komisja Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, które zajmują się różnymi sprawami związanymi z polityką gospodarczą i społeczną Unii Europejskiej.*

Prowadzący II: *Te instytucje zajmują się gospodarką, polityką. Tworzą prawa obowiązujące w całej Unii. Wszyscy obywatele mają prawo mieszkać i pracować w dowolnym kraju członkowskim Unii Europejskiej.*

Prowadzący II: *Ja, Unia dbam o bezpieczeństwo, postęp gospodarczy, bronię wolności, praw i interesów obywateli. Jak myślicie, czy jestem ważna? Dlaczego mnie stworzono? (Dzieci odpowiadają, rozmawiają o Unii).*

Prowadzący I: *Pamiętacie, ile krajów należy do Unii Europejskiej? Kto potrafi je wymienić? Jak nazywa się waluta Unii?*

Prowadzący II: *Narysujcie w swoich zeszytach moją flagę. Ile mam gwiazdek na fladze? Co one symbolizują?*

Prowadzący I: *Żegnamy się z wami, ale na koniec chcemy zachęcić was do zbierania informacji o Unii Europejskiej.*

Prowadzący II: *Założcie w klasie kącik informacji o mnie, Unii lub o jednym z krajów członkowskich. Życzymy powodzenia i zostawiamy pierwsze eksponaty do kącika.*

Trampkarze na europejskich boiskach

Polska droga do Unii Europejskiej będzie tym prostsza, im więcej znajdzie się na niej inicjatyw i przedsięwzięć, mających na celu zbliżenie młodzieży krajów europejskich. Współorganizując od kilku lat międzynarodowe turnieje piłkarskie dla uczniów do lat 12, zdobyłem doświadczenia menedżerskie i pedagogiczne, przydatne w rozwijaniu kontaktów między szkołami z różnych państw Europy.

Pierwszy Międzynarodowy Turniej Piłkarski Trampkarzy został zorganizowany w Warszawie, w czerwcu 1996 r., dzięki pomocy Robotniczego Klubu Sportowego „Sarmata” i Szkole Podstawowej nr 248. W zawodach uczestniczyły drużyny z Belgii, Danii, Francji, Polski i Szwecji. Następne turnieje odbywały się co roku. VI Międzynarodowy Turniej Piłkarski Trampkarzy w czerwcu 2001 rok wygrała francuska drużyna RSC Montreuillois.

Trampkarze, jak tradycyjnie nazywa się młodych piłkarzy, uczestniczący w turniejach nie tylko grają w piłkę, ale także zwiedzają kraj gospodarzy, poznają jego kulturę i tradycje, nawiązują przyjaźnie. Podczas turniejów zorganizowanych w Warszawie pokazaliśmy naszym gościom Kraków, Zakopane, Oświęcim i Góry Świętokrzyskie. Byli zachwyceni polską gościnnością i kuchnią.

Naszą szkołę do tej pory odwiedziło ponad 6 tysięcy zawodników oraz 50 trenerów i działaczy sportowych z całej Europy. Wizyty te stały się bardzo interesującym doświadczeniem dla naszych uczniów, szczególnie dla członków klubu europejskiego.

Uczniowie z polskich szkół mieli okazję pojechać do Francji, Szwecji, Finlandii, Danii i Niemiec. Zwiedzili m.in. znane parki rozrywki (np. Bellwewarde-ZOO-Park w Brukseli i Aquaparkfarub-Sommerland w Danii). Podziwiali największe i najstawniejsze stadiony piłkarskie, a podczas X turnieju Footballcup WASA w Finlandii — białe noce.

Przygotowanie turniejów podzielone było na następujące etapy: zachęcanie dzieci do gry w piłkę nożną; wybór zawodników do drużyny; treningi klubowe; przygotowanie szkoły do wizyty gości i organizowanie oraz zabezpieczenie finansowe corocznej wymiany z zagranicą. Najtrudniejszym zdaniem jest oczywiście znalezienie wystarczających finansów, tak by w jak najmniejszym stopniu obciążyć rodziców uczniów. Udaje nam się to, bowiem od kilku lat korzystamy z bezdewizowej wymiany młodzieży. Nasza szkoła wykorzystywana jest w wakacje jako baza noclegowo - żywieniowa. Zdobyliśmy zaufanie sponsorów i otrzymujemy wsparcie finansowe, m.in. od Klubu RKS Sarmata, gminy Warszawa Centrum, Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, redakcji „Przeglądu Sportowego”, Polskiego Związku Piłki Nożnej oraz Polskiego Komitetu Olimpijskiego.

Moje pozytywne doświadczenia związane z organizowaniem młodzieżowych turniejów piłkarskich, pozwalają stwierdzić, że jest to działanie warte upowszechnienia w polskich szkołach. Turnieje wzbudzają zainteresowanie sportem, co chroni dzieci przed negatywnymi wpływami subkultur; są także okazją do poznania rówieśników z innych krajów i nauki języków obcych. To też jest forma działania klubu europejskiego.

Krzysztof Jambor
Klub Europejski
przy Szkole Podstawowej nr 248
w Warszawie

[Źródło: „Polski Kalendarz Europejski”, 9/2001]

Bibliografia

- Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie*, Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2000
- Davis N., *Europa*, Wydawnictwo „Znak”, Kraków 1998
- de Bono E., *Naucz się myśleć kreatywnie. Podręcznik twórczego myślenia dla dorosłych i dzieci*, Wydawnictwo Prima, Warszawa 1995
- Dziewulak D., *Systemy szkolne Unii Europejskiej*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1997
- Edukacja regionalna. Poradnik dla nauczyciela*, praca zbiorowa, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2001
- Europa na co dzień. Edukacyjny pakiet multimedialny*, pod redakcją M. Taraszkiewicz i M. Sielatyckiego, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997
- Europa — Szkoła — Gmina*, pod redakcją J. Królikowskiego, Wydawnictwo FRDL, Warszawa 2000
- Europejskie perspektywy pluralizmu w oświacie*, pod redakcją M. Ziemskiej, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW, Warszawa 2000
- Forum Młoda Europa. Kluby Europejskie*, Biblioteka Europejska, Komitet Integracji Europejskiej, Warszawa 1997
- Gajewski J., Szczepanik K., *Vademecum organizacji europejskich*, Wydawnictwo ASKON, Warszawa 2000
- Hardingham A., *Praca w zespole*, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1999
- Jagiello M., *Partnerstwo dla przyszłości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000
- Kaczmarek J., *Unia Europejska. Rozwój i zagrożenia*, Wydawnictwo „Atla 2”, Wrocław 2001
- Konstytucja dla rozszerzającej się Europy*, pod redakcją E. Popławskiej, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2000
- Koszevska K., Tołwińska-Królikowska E., *Szkolny program wychowawczy. Materiały dla rad pedagogicznych i edukatorów*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2001
- Kowalski J., Kozłowska W. E., Sielatycki M., *Partnerzy — Polacy i Niemcy w nowej Europie. Scenariusze lekcji*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1998
- Królikowski J., *Moja gmina w Europie*, Wydawnictwo FRDL, Warszawa 2000
- Królikowski J., *Projekt edukacyjny. Materiały dla rad pedagogicznych*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2000
- Negocjacje członkowskie. Polska na drodze do Unii Europejskiej*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2000
- Międzynarodowa wymiana młodzieży. Poradnik*, Europejskie Centrum Współpracy w Toruniu, Toruń 1999
- Nęcka E., *Trening twórczości*, Wydawnictwo PTP, Olsztyn 1992
- O potrzebie dialogu i kultur*, praca zbiorowa pod redakcją T. Pilcha, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2000
- Reichel G., Rabenstein R., Tanoffer M., *Grupa i ruch — metody relaksacyjne — taniec twórczy — sport zespołowy — gry i zabawy integrujące*, Centrum Animacji Kultury, Warszawa 1994

- Sąsiedzi — Polacy i Ukraińcy w nowej Europie*, praca zbiorowa, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2000
- Ścieżki edukacyjne. Teoria i praktyka. Materiały do wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli*, pod redakcją M. Szuchańskiej, Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2001
- Taraszkiewicz M., *Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1996
- Wahl J., *Robert Schuman. Ojciec Europy*, Wydawnictwo „Wokół nas”, Gliwice
- Wiedenfeld W., Wessels W., *Europa od A do Z. Podręcznik integracji europejskiej*, Wydawnictwo „Wokół nas”. Gliwice 1999
- Zakrzewska I. B., *Podręczny słowniczek terminów Unii Europejskiej*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2000
- Zbiór grupowych gier i ćwiczeń psychologicznych*, oprac. M. Jachimska, Oficyna Wydawnicza UNUS, Wałbrzych 1994
- Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźcach*, pod redakcją K. Koszewskiej, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2001

5. Partnerzy

Działania informacyjne podejmowane przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej	231
Użyteczne adresy internetowe o integracji europejskiej	235
Regionalne Centra Informacji Europejskiej	237
Punkt Informacyjny Unii Europejskiej	241
Ośrodek Informacji Rady Europy	245
SOCRATES-COMENIUS.	
Wyzwanie i szansa szkolnych klubów europejskich, <i>Tadeusz Wojciechowski</i>	247
Młodzieżowy klucz do współpracy europejskiej — Program „Młodzież”	261
Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli — oferta dla szkolnych klubów europejskich, <i>Miroslaw Sielatycki</i>	263
Polska Fundacja im. Roberta Schumana, <i>Radostaw Ciszewski</i>	271
Polska Rada Ruchu Europejskiego, <i>Michał Pawłęga</i>	275
Fundacja im. Stefana Batorego na rzecz edukacji, dla szkoły, dla ciebie, <i>Katarzyna Morawska, Karolina Stawicka</i>	279
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej	285
Studium przypadku: Dziesięciolecie Komitetu Europejskiego w Wałbrzychu	289
„Unia & Polska”	291
Studium przypadku: Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży	293

W tej części przedstawione zostały instytucje i organizacje pozarządowe, które prowadzą działalność proeuropejską wśród młodzieży. Dzięki tym prezentacjom klubowicze będą mieli ułatwiony dostęp do różnorodnych informacji, materiałów, publikacji i baz danych. Nie jest to zamknięta lista, klub może dołączyć materiały promocyjne partnerów, z którymi współpracuje lub planuje podjąć współpracę.

Działania informacyjne podejmowane przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej

Urząd Komitetu Integracji Europejskiej w ramach swoich zadań od 1999 roku realizuje *Program Informowania Społeczeństwa. Integracja Polski z Unią Europejską* (PIS). Celem PIS jest dotarcie do jak największego kręgu odbiorców z rzetelnymi i przystępnymi informacjami, dotyczącymi integracji europejskiej oraz utrzymanie społecznego poparcia dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Zadania te Urząd realizuje m.in. poprzez Centrum Informacji Europejskiej, będące w strukturze Departamentu Komunikacji Społecznej i Informacji Europejskiej UKIE, oraz sieć Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej w całym kraju.

Centrum Informacji Europejskiej

W Centrum Informacji Europejskiej pracują konsultanci, którzy na bieżąco informują na temat różnych aspektów integracji europejskiej, a także przewidywanych korzyści oraz kosztów przystąpienia Polski do UE. Zainteresowani kontaktują się z Centrum Informacji Europejskiej bezpośrednio w siedzibie Centrum, telefonicznie, za pomocą faksu lub poczty elektronicznej.

Konsultanci udzielają także wskazówek instytucjom i proeuropejskim organizacjom pozarządowym oraz oferują wsparcie organizacyjne przy realizacji lokalnych inicjatyw (spotkań, konferencji, warsztatów i innych imprez o charakterze regionalnym).

Adres Centrum Informacji Europejskiej: ul. Krucza 38/42, 00-512 Warszawa, tel. (0-22) 455 54 54, faks (0-22) 455 54 53, www.ukie.gov.pl, e-mail: cie@mail.ukie.gov.pl.

Publikacje i dystrybucja

Realizując działalność informacyjną, Centrum Informacji Europejskiej prowadzi szeroką dystrybucję publikacji własnych CIE/UKIE. Przekazuje publikacje w większych ilościach Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej, ośrodkom akademickim, organizacjom pozarządowym oraz innym partnerom, np. szkolnym klubom europejskim. Wśród materiałów informacyjnych CIE znajdują się ulotki, foldery, informatory, fiszki informacyjne oraz publikacje książkowe.

Strona internetowa UKIE

Na rozbudowanej stronie internetowej Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej pod adresem www.ukie.gov.pl znajdują się informacje; dotyczące różnych aspektów integracji europejskiej. W dziale tematycznym Centrum Informacji Europejskiej została zamieszczona baza danych szkolnych klubów europejskich, ABC Unii, publikacje CIE oraz dane adresowe Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej. Inne zagadnienia; m.in. negocjacje oraz serwis o programach pomocowych; znajdują się w dziale zatytułowanym Serwisy Tematyczne.

Udział pracowników CIE w seminariach, konferencjach i organizacji stoisk informacyjnych

Pracownicy CIE są uczestnikami różnych imprez; propagujących ideę integracji Polski z Unią Europejską. Stoiska informacyjne z publikacjami wystawiane są na targach, wystawach, konferencjach, seminariach, imprezach o zasięgu zarówno lokalnym, jak i ogólnopolskim. Pracownicy CIE współpracują ściśle z Regionalnymi Centrami Informacji Europejskiej, szkolnymi klubami europejskimi, instytucjami rządowymi oraz partnerami społecznymi.

Współpraca Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej z siecią Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej

W celu umożliwienia społeczeństwu szerokiego dostępu do informacji o integracji europejskiej Urząd Komitetu Integracji Europejskiej utworzył sieć 35 Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej. Centra te znajdują się we wszystkich obecnych i większości byłych miast wojewódzkich. Głównym zadaniem każdego ośrodka jest prowadzenie otwartego punktu informacyjnego, udostępnianie dokumentów, publikacji i innych materiałów informacyjnych, dotyczących problematyki integracji europejskiej. RCIE organizują wiele przedsięwzięć promujących ideę integracji europejskiej oraz aktywnie uczestniczą w tego typu inicjatywach, organizowanych przez innych partnerów w regionie.

Urząd Komitetu Integracji Europejskiej w stosunku do RCIE podejmuje następujące działania:

- regularnie zaopatruje Regionalne Centra Informacji Europejskiej w publikacje i materiały informacyjne opracowane przez UKIE oraz przez partnerów społecznych współpracujących z UKIE,
- organizuje szkolenia oraz spotkania dla personelu RCIE,
- wspomaga Regionalne Centra merytorycznie i finansowo w organizacji i realizacji opracowanych przez nie projektów informacyjnych i edukacyjnych (szkoleń, seminariów, konferencji),
- koordynuje udział RCIE w regionalnych imprezach i inicjatywach, organizowanych przez partnerów społecznych współpracujących z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej,
- stale monitoruje działalność RCIE, czuwając nad jakością świadczonych przez nie usług (wizyty weryfikacyjne).

Współpraca UKIE ze szkolnymi klubami europejskimi

Jedną z podstawowych grup odbiorców informacji o integracji europejskiej jest młodzież, skupiająca się w szczególności w szkolnych klubach europejskich. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej pod adresem www.ukie.gov.pl w dziale Centrum Informacji Europejskiej prowadzi internetową bazę danych szkolnych klubów europejskich. Do końca 2001 roku w bazie znajdowało się ponad 1700 adresów. Informacje zawarte w bazie są aktualizowane przez pracowników CIE i wykorzystywane przy okazji odbywającej się kilka razy w roku dystrybucji mate-

riałów informacyjnych, promujących wśród młodzieży ideę integracji Polski z Unią Europejską. Do tej pory UKIE, w ramach dystrybucji do szkolnych klubów europejskich, przekazał następujące materiały informacyjne:

- *Europa od A do Z. Podręcznik integracji europejskiej*, Wydawnictwo Wokół nas, Gliwice,
- *15 lekcji o Europie*, Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców, Gliwice,
- *Unia Europejska krok po kroku*, Regionalne Centrum Informacji Europejskiej, Toruń,
- *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Płyta CD, Regionalne Centrum Informacji Europejskiej, Toruń,
- *Nasza Europa — Twoje miejsce. Informator dla młodzieży i organizacji młodzieżowych*, Płyta CD, Regionalne Centrum Informacji Europejskiej, Toruń,
- *Unia Europejska*, Plakat, Stowarzyszenie Polska 2010 — Europa dla Polski,
- *Wskocz do UE*, Kalendarzyki kieszonkowe, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej,
- *Wskocz do UE*, Kalendarzyki-naklejki, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej.

Pracownicy odpowiedzialni za współpracę ze szkolnymi klubami europejskimi udzielają porad, dotyczących różnych aspektów działalności klubów, a także uczestniczą aktywnie w imprezach lokalnych organizowanych przez SKE, tj. Dniach Europy, festynach, konkursach, konferencjach, zjazdach. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej przekazuje, w miarę swoich możliwości, drobne upominki na nagrody dla zwycięzców konkursów i olimpiad wiedzy o Unii Europejskiej.

Oprac. *Renata Łukiańczuk*
Urząd Komitetu Integracji Europejskiej

Użyteczne adresy internetowe o integracji europejskiej

PODSTAWOWE ADRESY W POLSCE

- www.ukie.gov.pl — oficjalna strona Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Zawiera m.in. bazę tłumaczeń prawa wspólnotowego, komunikaty związane z procesem integracji Polski z UE, dokumenty, serwisy tematyczne, ABC Unii Europejskiej, elektroniczne wersje publikacji.
- www.negocjacje.gov.pl — oficjalna strona Głównego Negocjatora Polski z UE. Zawiera informacje dotyczące procesu negocjacji akcesyjnych, historii integracji europejskiej, państw kandydujących do UE, publikacje; stanowiska negocjacyjne i dokumenty związane z negocjacjami.
- www.europa.delpol.pl — oficjalna strona Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce. Zawiera informacje o działalności Punktu Informacyjnego Unii Europejskiej, pomocy UE dla Polski, stosunków Polska — UE, adresów stron internetowych o tematyce europejskiej, publikacje.
- www.msz.gov.pl/Unia_Europejska/ — oficjalna strona Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Zawiera dokumenty dotyczące integracji europejskiej.
- euro.pap.com.pl — serwer Polskiej Agencji Prasowej. Zawiera zbiór wiadomości agencyjnych o tematyce integracyjnej, częste aktualizacje, możliwość otrzymywania codziennie najnowszych informacji o integracji (bezpłatna prenumerata via e-mail).
- biurose.sejm.gov.pl — strona Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu RP.
- www.radaeuropy.org.pl — strona Ośrodka Informacji o Radzie Europy w Warszawie.
- www.opoka.org.pl/biblioteka/X/XU/index.html — strona o tematyce europejskiej na oficjalnej stronie Kościoła Rzymskokatolickiego w Polsce.
- www.odci.gov/cia/publications/factbook/indexgeo.html — informacje o poszczególnych krajach członkowskich UE oraz o wszystkich krajach świata na serwerze Centralnej Agencji Wywiadowczej USA.

REGIONALNE CENTRA INFORMACJI EUROPEJSKIEJ — SIEĆ PARTNERÓW CIE DZIAŁAJĄCA W REGIONACH POLSKI

- www.rcie.bialystok.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Białymstoku
- www.rcie.bydgoszcz.pl/ — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Bydgoszczy
- www.um.bielsko.pl/RCIE — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Bielsku-Białej
- www.rcie.czyst.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Częstochowie
- www.rcie.elblag.com.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Elblągu
- www.rcie.gdansk.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Gdańsku
- www.kip.kalisz.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Kaliszu
- www.rcie.katowice.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Katowicach
- www.rcie.kielce.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Kielcach
- www.arrkonin.org.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Koninie
- www.rcie.koszalin.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Koszalinie
- www.centrum.krakow.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Krakowie
- www.rcie.lublin.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Lublinie
- www.rcie.lodz.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Łodzi

- www.rcie.podlaskie.com — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Łomży
- www.rcie.nowysacz.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Nowym Sączu
- www.rcie.it.olsztyn.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Olsztynie
- www.rcie.opole.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Opolu
- www.rcie.arrmpw.org.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Ostrołęce
- www.rcie.piotrkow.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Piotrkowie Trybunalskim
- www.rcie.poznan — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Poznaniu
- www.rcie.radom.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Radomiu
- www.rcie.rzeszow.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Rzeszowie
- www.zcie.szczecin.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Szczecinie
- www.europa.torun.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Toruniu
- www.dcie.com.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej we Wrocławiu
- www.rcie.zgora.pl — Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Zielonej Górze

PODSTAWOWE ADRESY w UNII EUROPEJSKIEJ

- www.europa.eu.int — oficjalna strona Unii Europejskiej. Informacje o integracji europejskiej we wszystkich oficjalnych językach Unii Europejskiej

INSTYTUCJE UNII EUROPEJSKIEJ

- europa.eu.int/comm/index_en.htm — Komisja Europejska
- europa.eu.int/comm/commissioners/index_en.htm — skład Komisji Europejskiej
- europa.eu.int/comm/agencies/cate1_en.htm — agencje Komisji Europejskiej
- europa.eu.int/comm/dgs_en.htm — Dyrekcje Generalne w Komisji Europejskiej
- www.euoparl.eu.int — Parlament Europejski
- www.euoparl.eu.int/committees/home_en.htm — Komisje Stałe w Parlamencie Europejskim
- www.euoparl.eu.int/plenary/default_en.htm — sesje plenarne w Parlamencie Europejskim
- eu.int/en/summ.html — Rada Unii Europejskiej
- ue.eu.int/en/presid.htm — prezydencja w Radzie Unii Europejskiej
- www.esc.eu.int — Komitet Ekonomiczno-Społeczny
- cor.eu.int — Komitet Regionów
- www.eca.eu.int — Trybunał Rewidentów Księgowych
- europa.eu.int/cj, curia.eu.int — Europejski Trybunał Sprawiedliwości
- europa.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en — Orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości
- www.euro-ombudsmen.eu.int — Rzecznik Praw Obywatelskich
- www.ecb.int — Europejski Bank Centralny
- www.eib.org — Europejski Bank Inwestycyjny

Regionalne Centra Informacji Europejskiej

woj. zachodniopomorskie

Szczecin, Koszalin

woj. lubuskie

Zielona Góra, Gorzów Wlkp.

woj. dolnośląskie

Wrocław, Jelenia Góra, Wałbrzych

woj. pomorskie

Gdańsk

woj. kujawsko-pomorskie

Bydgoszcz, Toruń

woj. wielkopolskie

Poznań, Kalisz, Konin

woj. łódzkie

Łódź, Piotrków Trybunalski

woj. opolskie

Opole

woj. śląskie

Katowice, Bielsko-Biała, Częstochowa

woj. warmińsko-mazurskie

Olsztyn, Elbląg

woj. podlaskie

Białystok, Łomża, Suwałki

woj. mazowieckie

Warszawa, Płock, Ostrołęka,

Siedlce, Radom

woj. lubelskie

Lublin, Zamość

woj. świętokrzyskie

Kielce

woj. małopolskie

Kraków, Tarnów, Nowy Sącz

woj. podkarpackie

Rzeszów

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Sienkiewicza 40, 15-092 **Białystok**
tel. 0-85 653 77 53, fax 0-85 653 77 53
eurobialystok@bia.pl
www.rcie.bialystok.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Słowackiego 17a, 43-300 **Bielsko-Biała**
tel./fax 0-33 82 28 221 w. 265
rcie@mail.um.bielsko.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Gdańska 10, 85-006 **Bydgoszcz**
tel. 0-52 321 61 61, fax 0-52 322 79 19
rcie@rcie.bydgoszcz.pl
www.rcie.bydgoszcz.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Pułaskiego 4/6, 42-200 **Częstochowa**
tel./fax 0-34 368 09 21 wew. 36
rcie@rcie.czyst.pl
www.rcie.czyst.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Czerwonego Krzyża 2, 82-300 **Elbląg**
tel. 0-55 233 32 22, fax 0-55 232 42 34
rcie.elblag.com.pl
www.rcie.elblag.com.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
Długi Targ 39/40, 80-830 **Gdańsk**
tel. 0-58 305 60 18, fax 0-58 301 02 18
roie@pip.pl
www.rcie.gdansk.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Jagiellończyka 8, 66-400 **Gorzów Wlkp.**
tel. 0-95 721 52 05, fax 0-95 721 52 06
centrum@uwoj.gorzow.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. 1 maja 57, 58-500 **Jelenia Góra**
tel. 0-75 76 76 472, fax 0-75 76 76 470
euronysa@kki.net.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Częstochowska 25, 62-800 **Kalisz**
tel. 0-62 764 50 16, fax 0-62 764 50 16
rcie@kip.kalisz.pl
www.kip.kalisz.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Wojewódzka 42, 40-026 **Katowice**
tel. 0-32 209 17 01, fax 0-32 209 16 90
centrum@rcie.katowice.pl
www.rcie.katowice.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Sienkiewicza 25, 25-007 **Kielce**
tel./fax 0-41 34 300 38
rcie@rcie.kielce.pl
www.rcie.kielce.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
al. 1 Maja 13, 62-510 **Konin**
tel. 0-63 245 30 95, fax 0-63 242 22 29
rcie@arrkonin.org.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Młyńska 2, 75-054 **Koszalin**
tel./fax 0-94 347 13 17
rcie@rcie.koszalin.pl
www.rcie.koszalin.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Mikołajska 4 (Mały Rynek), 31-027 **Kraków**
tel. 0-12 421 30 15, fax 0-12 421 33 15
centrum@federacja.krakow.pl
www.centrum.krakow.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Archidiakońska 6B, 20-113 **Lublin**
tel. 0-81 534 61 91, fax 0-81 534 61 92
nowystaw@lu.onet.pl
www.rcie.lublin.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Skłodowskiej 1, 18-400 **Łomża**
tel. 0-86 215 00 72, fax 0-86 216 33 26
rcie@podlaskie.com
www.rcie.podlaskie.com

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Piotrkowska 262/264, 90-361 **Łódź**
tel./fax 0-42 637 79 76
rcie@ie.lodz.pl
www.rcie.lodz.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Jagiellońska 52, 33-300 **Nowy Sącz**
tel. 0-18 547 47 27, fax 0-18 443 77 34
rcie@nowysacz.pl
www.rcie.nowysacz.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. 1 Maja 3, 10-117 **Olsztyn**
tel. 0-89 535 38 38, fax 0-89 535 99 06
rcie@rcie.it.olszyn.pl
www.rcie.it.olsztyn.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Słowackiego 10, 45-364 **Opole**
tel. 0-77 454 25 97, fax 0-77 454 56 10
domeuropejski@fundacja.opole.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Hallera 13, 07-412 **Ostrołęka**
tel./fax 0-29 760 30 45
mazowsze@btsnet.com.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Armii Krajowej 24a,
97-300 **Piotrków Trybunalski**
tel. 0-44 649 63 53, fax 0-44 647 21 96
eurocentrum@poczta.fm

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
al. Kilińskiego 12, 09-402 **Płock**
tel. 0-24 366 41 66, fax 0-24 366 41 48
rcie-plock@wlochkowic.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Mostowa 27, 61-854 **Poznań**
tel. 0-61 852 49 48, fax 0-61 852 49 05
rcie@rcie.poznan.pl
www.rcie.poznan.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Chorzowska 16/18, 26-600 **Radom**
tel. 0-48 365 31 01, fax 0-48 365 49 70
Info@rcie.radom.pl
www.rcie.radom.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Sucharskiego 2, 35-225 **Rzeszów**
tel. 0-17 866 11 82, fax 0-17 866 11 83
roie@wsiz.rzeszow.pl
www.rcie.rzeszow.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Kazimierzowska 23, 08-110 **Siedlce**
tel./fax 0-25 633 06 97
ekoland@ekoland.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Konopnickiej 7, 16-400 **Suwałki**
tel. 0-87 565 18 25, fax 0-87 565 18 36
info@odnowa-rar.com.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
al. Jedności Narodowej 22a, 70-453 **Szczecin**
tel. 0-91 489 16 89 w. 237, fax 0-91 434 29 92
centrum@univ.szczecin.pl
www.zcie.szczecin.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
Rynek 9, 33-100 **Tarnów**
tel. 0-14 626 43 00, fax 0-14 626 49 00
agata@um.tarnow.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Bankowa 14/16, 87-100 **Toruń**
tel./fax 0-56 652 11 21
centrum@europa.torun.pl
www.europa.torun.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Wysockiego 10, 58-300 **Wałbrzych**
tel. 0-74 842 60 03, 843 49 12
marta.gron@darr.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Kołłątaja 21, 50-006 **Wrocław**
tel. 0-71 788 23 23, fax 0-71 788 23 43
centrum@dcie.com.pl
www.dcie.com.pl

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
ul. Akademicka 4, 22-400 **Zamość**
tel. 0-84 638 26 16, fax 0-84 638 26 15
cbs@wszia.edu.pl
www.wszia.edu.pl/rcie

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
Al. Wojska Polskiego 71a, 65-762 **Zielona Góra**
tel./fax 0-68 325 79 88
rcie@rcie.zgora.pl
www.rcie.zgora.pl

Punkt Informacyjny Unii Europejskiej

Punkt Informacyjny Unii Europejskiej działa przy Przedstawicielstwie Komisji Europejskiej od czerwca 1999 roku. Powstał w ramach realizowanej przez Komisję Europejską strategii informacyjnej, mającej na celu informowanie polskich obywateli o Unii Europejskiej oraz o wyzwaniach i szansach wynikających z przyszłego członkostwa Polski w Unii.

Punkt Informacyjny udziela informacji o Unii Europejskiej, pomaga w dotarciu do źródeł informacji, dokumentów i publikacji unijnych, zamieszczonych na serwisie internetowym **Europa (www.europa.eu.int)**. Upowszechnia publikacje dotyczące instytucji Unii, ich funkcjonowania, polityki UE oraz programów wspólnotowych. W Punkcie można skorzystać ze zbiorów audiowizualnych i multimedialnych.

Punkt Informacyjny Unii Europejskiej
Warszawskie Centrum Finansowe
ul. Emilii Plater 53
00-113 Warszawa
Parter
tel. (0-22) 520 82 62
fax (0-22) 520 82 63
e-mail: info@eudel.pl
www.europa.delpol.pl

PRACOWNICY PIUE:

Robert Polkowski — dyrektor PIUE

Agnieszka Czarnecka — Senior Information Officer

Marta Grywalska — Information Officer

Punkt Informacyjny UE otwarty jest dla publiczności:

poniedziałek — 9.00–13.00

wtorek–piątek — 9.00–17.00

(w soboty PIUE jest nieczynny).

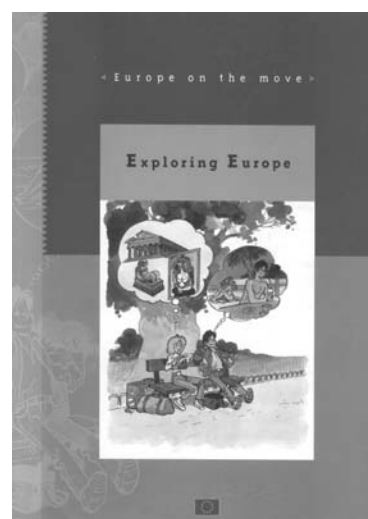
PUBLIKACJE DOSTĘPNE W PUNKCIE INFORMACYJNYM UNII EUROPEJSKIEJ

Publikacje w PIUE są dostępne w czterech językach: angielskim, francuskim, niemieckim i polskim. Broszury obcojęzyczne otrzymujemy bezpośrednio z Biura Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich w Luksemburgu. Można także skorzystać z wersji elektronicznej, odwiedzając stronę internetową Komisji Europejskiej pod następującym adresem:

www.europa.eu.int/comm/dg10/publications

Publikacje w języku polskim są wydawane przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce. Część broszur przetłumaczono na język polski z dokumentów istniejących w oficjalnych językach UE, pozostałe zostały opracowane przez specjalistów z poszczególnych dziedzin i polityk Unii Europejskiej.

Od początku 2000 r. wydajemy serię „**ABC Unii Europejskiej**”, w której skład wchodzi tematycznie opracowane zagadnienia: np. Wspólna polityka rolna UE, Polityka regionalna i fundusze strukturalne

UE, Rynek wewnętrzny UE, EMU i EURO, Stosunki handlowe między Polską a Unią Europejską, Rozszerzanie Unii Europejskiej na Wschód itp.

Osoby odwiedzające Punkt Informacyjny Unii Europejskiej mogą otrzymać **jeden zestaw** naszych publikacji w języku polskim i w językach obcych. Ponadto, szkoły, biblioteki, kluby europejskie oraz nauczyciele wykładający przedmiot związany z integracją europejską mogą otrzymać na miejscu plakaty o EURO i o historii Unii Europejskiej.

Ze względu na ograniczone nakłady, nie jesteśmy w stanie przekazać większej ilości publikacji na imprezy masowe, tj. konferencje, szkolenia, festyny itp. Oferujemy dwa zestawy publikacji na tego typu przedsięwzięcia do stosownego wykorzystania (np. urządzenie wystawy, wyposażenie stoiska lub jako materiały edukacyjno-dydaktyczne dla moderatora szkoleń, itp.).

ZAMÓWIENIE PUBLIKACJI PIUE

Pojedynczy zestaw naszych publikacji przekazujemy **na podstawie oficjalnego pisma** otrzymanego od zainteresowanych osób i instytucji.

Możemy także przygotować (po otrzymaniu oficjalnej, pisemnej prośby) zestawy nagród dla laureatów trzech pierwszych miejsc konkursów wiedzy o Unii Europejskiej (stosownych dla wieku uczestników). W związku z objętością niektórych nagród (np. gier edukacyjnych), nie jesteśmy w stanie przesłać ich pocztą. Po odbiór zapraszamy do Punktu Informacyjnego Unii Europejskiej w Warszawie.

Wszystkie publikacje PIUE są dostępne w formie elektronicznej w formacie PDF, na stronie internetowej Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej pod następującym adresem:

www.europa.delpol.pl

Pisma w sprawie zamówienia pakietu publikacji PIUE można kierować na adres:

Punkt Informacyjny Unii Europejskiej
Warszawskie Centrum Finansowe
ul. Emilii Plater 53
00-113 Warszawa, Polska
Parter
tel. (0-22) 520 82 62
lub na nr faksu:
(0-22) 520 82 63

MATERIAŁY AUDIOWIZUALNE I MULTIMEDIALNE

W Punkcie Informacyjnym Unii Europejskiej dostępne są dokumenty audiowizualne, dotyczące historii i działalności Wspólnot Europejskich. Zestawienie kaset wideo sporządzono w porządku chronologicznym na stronach internetowych Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej (**www.europa.delpol.pl**). Szkoły i instytucje mogą korzystać z wypożyczalni kaset. Media mogą korzystać ze zbiorów dokumentacji audiowizualnej Komisji Europejskiej w Brukseli. Bliższe informacje zawarte są na stronie:

<http://europa.eu.int/comm/mediatheque/video>

PUBLIKACJE KSIĄŻKOWE

Oficjalne publikacje Wspólnot Europejskich wydawane są przez Biuro Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich i rozsyłane do Centrów Dokumentacji Europejskiej w wybranej (przez CDE) wersji językowej. Można z nich korzystać na zasadach określonych przez dany ośrodek.

Zakupu wyżej wymienionych publikacji dokonać można za pośrednictwem:

CHZ „Ars Polona” S.A.
ul. Krakowskie Przedmieście 7
00-068 Warszawa

ksiazki@arspolona.com.pl
www.arspolona.com.pl/pl/ksiazki
tel. (0-22) 826 12 01 w. 147, 151, 154, 167
fax (0-22) 826 47 63

Na miejscu skorzystać można również z wybranych publikacji oficjalnych Wspólnot Europejskich w języku angielskim.

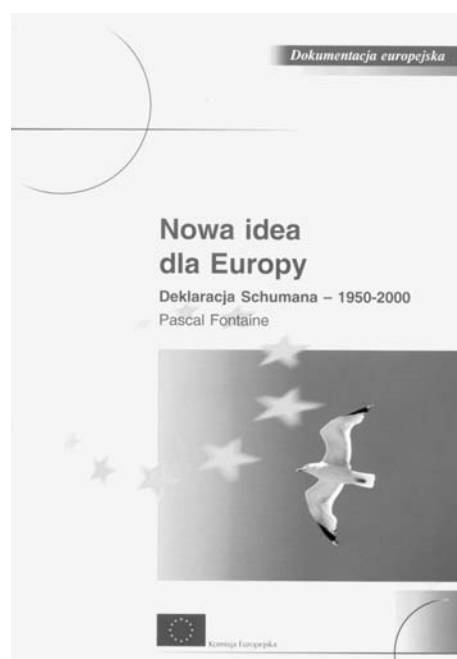
STATYSTYKI — EUROSTAT

Niektóre dane statystyczne opracowane i publikowane przez Eurostat dostępne są w Polsce w wersji papierowej w Centrach Dokumentacji Europejskiej oraz w Głównym Urzędzie Statystycznym.

Wybrane dane statystyczne oraz informację o wydawnictwach Eurostatu można znaleźć pod adresem:

<http://europa.eu.int/comm/eurostat>

Punkt Informacyjny Unii Europejskiej posiada również w swych zbiorach wybrane publikacje zawierające dane statystyczne, np. Eurostat Yearbook 2000, a także dysponuje danymi statystycznymi z serii *Statistics in focus* (wersja angielska) z różnych dziedzin.

Ośrodek Informacji Rady Europy

RADA EUROPY

Ośrodek został utworzony z inicjatywy Kantonu Genewy w 1990 roku jako pierwsza tego typu instytucja w Europie Środkowej i Wschodniej. Pierwotnie jego rola ograniczała się do wspomagania reform samorządu terytorialnego. W roku 1991 Ośrodek, na mocy porozumienia pomiędzy Komitetem Ministrów Rady Europy i Uniwersytetem Warszawskim, został włączony do Centrum Europejskiego UW jako autonomiczna jednostka uczelni. Jednocześnie znacznie rozszerzono jego funkcje. Obecnie do głównych zadań Ośrodka należą:

- współudział w realizacji projektów Rady Europy,
- działalność edukacyjna i popularyzacyjna.

Współudział w realizacji projektów Rady Europy

Ośrodek wspólnie z Radą Europy, środowiskami akademickimi, administracją państwową i organizacjami pozarządowymi organizuje konferencje poświęcone problemom współczesnej Europy, m.in.: Młodzież niepełnosprawna na rynku pracy; Problemy nietolerancji i ksenofobii w Polsce; Problemy partnerstwa kobiet i mężczyzn; Szkoła i jej środowisko; Integracja cudzoziemców; Sport w procesie integracji europejskiej; Konferencja sędziów Sądów Najwyższych (Sieć Lizbońska); Strategia państwa w przeciwdziałaniu zorganizowanej przestępczości i korupcji; Polityka zagraniczna a prawa człowieka; Działania na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn a nowy system emerytalny; Obywatelstwo europejskie; Konferencje na temat I i II Raportu ECRI o Polsce; Traktat z Nicei — polskie interesy; Absolwent Studiów Europejskich a wyzwania związane z europeizacją polskiego rynku pracy; Europejska Konwencja Praw Człowieka w polskim systemie prawa wewnętrznego i praktyce państwa; Jednostka i społeczeństwo wobec zagrożeń terroryzmem; Strategie zatrudnienia OECD, Unii Europejskiej, MOP i Rady Europy a problemy polskiego rynku pracy.

Ośrodek organizuje też, wspólnie z Ministerstwem Sprawiedliwości, szkolenia i seminaria dla sędziów i prokuratorów, a od 1994 roku prowadzi roczne kursy dla adwokatów i radców prawnych, omawiające Europejską Konwencję Praw Człowieka i procedury Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Działalność edukacyjna i popularyzacyjna

Popularyzacja Rady Europy i jej dorobku prowadzona jest przede wszystkim poprzez:

- publikacje Ośrodka (*Biuletyn* — wychodzący od 1992 r., seria *Dokumenty Rady Europy*, książki, broszury),
- tłumaczenie na język polski konwencji i innych dokumentów Rady Europy,
- udzielanie informacji o Radzie Europy.

Biuletyn Ośrodka to periodyk, którego monograficzne numery poświęcone są poszczególnym dziedzinom działalności Rady Europy. W latach 1991–1997 ukazywała się seria dotycząca orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Ośrodek podejmuje też działania na rzecz włączenia wymiaru europejskiego do edukacji i bierze udział w dyskusji nad kształtem kierunku akademickiego „studia europejskie”, współorganizuje szkolenia dla pracowników administracji państwowej i nauczycieli w zakresie praw człowieka.

Uczestnicząc w przygotowaniu konkursów, filmów, programów telewizyjnych i radiowych, Ośrodek popularyzuje działalność Rady Europy wśród szerokich kręgów polskiego społeczeństwa. Od 1993 roku organizuje wraz z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu konkurs „Europa w szkole”.

Biblioteka Ośrodka

Biblioteka Ośrodka to największy w Polsce zbiór dokumentów i publikacji Rady Europy, zawierający m.in. teksty wszystkich konwencji i ich tłumaczenia na język polski, zalecenia i rezolucje podstawowych organów Organizacji, raporty i opinie komisji oraz kompletne orzecznictwo Europejskiego Trybunału i Europejskiej Komisji Praw Człowieka. Dokumenty (w języku angielskim i francuskim) podzielone są według następującej klasyfikacji: traktaty i konwencje, prawa człowieka, środki masowego przekazu, sprawy socjalne, edukacja i kultura, zdrowie, środowisko, demokracja lokalna, współpraca w zakresie prawa.

Ponadto biblioteka posiada księgozbiór podręczny złożony z wydawnictw związanych tematycznie z Radą Europy i jej działalnością. Wszystkie materiały udostępniane są wyłącznie w czytelní. Realizowane są też kwerendy pisemne, telefoniczne i e-mailowe: info@radaeuropy.org.pl.

Uzupełnieniem zbiorów jest stale rozwijana strona internetowa, zawierająca m.in. podstawowe informacje i wybrane dokumenty.

Ośrodek Informacji Rady Europy

02-653 Warszawa, Al. Niepodległości 22

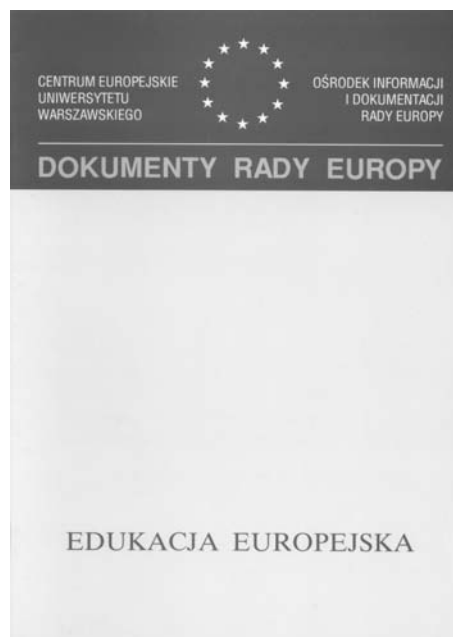
tel. (0-22) 845 20 84, 853 57 73

fax (0-22) 853 57 74

komertel (48) 39 12 09 07

e-mail: info@radaeuropy.org.pl

<http://www.radaeuropy.org.pl>

Tadeusz Wojciechowski

SOCRATES-COMENIUS

Wyzwanie i szansa dla szkolnych klubów europejskich

Przed podjęciem decyzji o przystąpieniu do programu i złożeniem wniosku należy zawsze sprawdzić aktualne warunki udziału w programie SOCRATES w Agencji Narodowej Programu SOCRATES.

I. WPROWADZENIE

Procesy integracji europejskiej, intensyfikacja współpracy międzynarodowej w istotny sposób oddziałują na system edukacji w Polsce zarówno w sferze formalnej, jak i nieformalnej. Polski system oświaty otwiera się na programy współpracy europejskiej. Na podstawie Umów Stowarzyszeniowych Polski z Unią Europejską oferowane są edukacyjne programy Wspólnoty Europejskiej **SOCRATES**, **MŁODZIEŻ** oraz **LEONARDO DA VINCI** adresowane do uczniów, studentów, szkół, wyższych uczelni i innych instytucji edukacyjnych.

Programy te, a w szczególności **SOCRATES**, służą wzmocnieniu wymiaru europejskiego na wszystkich szczeblach edukacji oraz zapewnieniu szerokiego dostępu do istniejących w Europie zasobów edukacyjnych, przy równoczesnym promowaniu równości szans we wszystkich dziedzinach edukacji. Promowanie współpracy instytucjonalnej w edukacji oraz wyjazdów (mobilności) kadry oświatowej, uczniów i studentów wspiera wiele procesów kształcenia (m.in. pogłębienie znajomości języków krajów Unii Europejskiej). Najistotniejsze jest jednak to, że programy te wspierają system edukacji przede wszystkim w sferze sposobu myślenia, przełamywania barier, stereotypów i działania dla jakości.

Programem, który szczególnie rekomendujemy wszystkim szkołom, specjalnie tym z działającymi **szkolnymi klubami europejskimi**, jest program edukacyjny Unii Europejskiej **SOCRATES-COMENIUS**. Wiele spośród szkół, które przystępują do realizacji Partnerskich Projektów Szkół w programie **COMENIUS**, częstokroć znajduje się po raz pierwszy w nowej „projektowej” rzeczywistości, odmiennej od charakteru codziennej pracy szkoły, nawet jeśli szkoła prowadzi dodatkowe formy działania, takie jak **szkolny klub europejski**. Istotnym utrudnieniem są wysokie wymagania formalne przystąpienia do projektu, a także warunki jego realizacji.

Szkolne kluby europejskie stanowią w szkole bardzo dobry punkt startu, gotową grupę inicjatywną dla programu **COMENIUS**. Wyrażają one poważne zainteresowanie sprawami Europy i udziału Polski w strukturach Unii Europejskiej. Doświadczenie nabyte w działaniu SKE jest niezwykle przydatne w sformalizowanym, profesjonalnym przedsięwzięciu, jakim jest realizacja projektu w tym programie.

Większość dostępnych informacji o programie **COMENIUS** koncentruje się na możliwościach, formach, zasadach, procedurach i wymaganiach, pozostawiając sferę przygotowania projektu inwencji nauczycieli i uczniów z partnerskich szkół. Dla tych, którzy mają mniejsze doświadczenie i tych, którzy pragną doskonalić swoje umiejętności prezentujemy, poza niezbędnym minimum informacji o programie (zainteresowani zdobędą pozostałe informacje i dokumenty z podanych w tekście źródeł), praktyczne wskazówki dotyczące wymagań programu, wnioskowania i zarządzania projektem. Nie odnoszą się one tylko do projektów w programie **COMENIUS**. Mogą też z powodzeniem służyć realizacji innych projektów w szkole.

II. GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI?

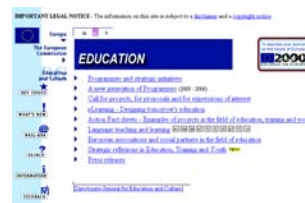
Informacja we współczesnym świecie jest kluczem do działania. Warto zauważyć, że w procesie uczenia się równie ważna jak informacja jest umiejętność jej szukania. Jednym z najlepszych sposobów jest surfowanie w Internecie. Na początku działalności międzynarodowej warto zajrzeć na kilka stron internetowych.

Ważne adresy internetowe

Komisja Europejska — programy edukacyjne

http://europa.eu.int/comm/education/index_en.html

Strona ta jest podstawowym źródłem informacji o programach edukacyjnych Unii Europejskiej. Zawiera szczegółowe opisy poszczególnych programów, ich komponentów, zasad ubiegania się o dofinansowanie i wiele innych, pożytecznych informacji. Większość tekstów dostępna jest w 11 oficjalnych językach Unii Europejskiej.

Baza danych PartBase

<http://partbase.eupro.se>

Baza PartBase pomaga w znalezieniu partnerów do realizacji Partnerskich Projektów Szkół. Pozwala w łatwy sposób znaleźć instytucje odpowiadające zadanym kryteriom, a także umieścić własne informacje.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Agencja Narodowa programów Młodzież i Socrates

<http://www.socrates.org.pl>

Strona jest jednym z najważniejszych polskich źródeł informacji o programach edukacyjnych Unii Europejskiej: SOCRATES i MŁODZIEŻ. Zawiera dokładne opisy poszczególnych programów, ich komponentów, zasad ubiegania się o dofinansowanie, kwestionariusze aplikacji i wiele innych, pożytecznych danych. Bardzo użyteczne są uaktualniane linki z różnymi stronami.

III. KILKA PYTAŃ, NA KTÓRE WARTO ODPOWIEDZIEĆ PRZED PODJĘCIEM DECYZJI O PRZYSTAPIENIU DO PROGRAMU COMENIUS

Czy warto? Czy damy radę zmierzyć się z takim zadaniem?

W wielu przypadkach pierwszy impuls zaangażowania się szkoły w Partnerski Projekt Szkół pochodzi od jednej osoby lub od małej grupy podobnie myślących ludzi. To jednak nie wystarczy. Dokonanie wspólnej, najlepiej na radzie pedagogicznej, analizy własnych możliwości oraz potrzeb pomoże podjąć właściwą decyzję. Korzystając z analizy SWOT, należy przedyskutować udział szkoły w programie COMENIUS. Pomocne będą następujące pytania.

- Jakie są nasze atuty?
- Co powinniśmy poprawić, zmienić, aby przystąpić do programu?
- Jakie możliwości otworzą się przed naszą szkołą?
- Czego się obawiamy?

Wyniki analizy powinny pomóc w podjęciu decyzji o przystąpieniu do programu.

Kto może nam pomóc?

Głównym źródłem pomocy, zarówno w początkowej fazie współpracy, jak i podczas realizacji Partner-
skich Programów Szkół jest Narodowa Agencja Programu SOCRATES - COMENIUS. Tę funkcję pełni
w Polsce Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. Od początku prowadzenia projektu ważne jest także
korzystanie ze stron internetowych Komisji Europejskiej i Agencji Narodowej Programu SOCRATES.

Pozostałe informacje o programie, porady dotyczące m.in. poszukiwania partnerów, wypełniania wniosków, przygotowywania sprawozdań można otrzymać od **koordynatorów wojewódzkich**, działają-

cych w Kuratoriach Oświaty, w wojewódzkich ośrodkach metodycznych oraz w niektórych organizacjach pozarządowych.

Jak to zrobić, czyli dobry pomysł na projekt

Należy pamiętać, iż międzynarodowa współpraca szkół powinna:

- być zintegrowana z regularnymi działaniami w szkole,
- być realizowana w ramach programu nauczania,
- angażować jedną lub więcej klas,
- mieć wpływ na całą społeczność szkoły,
- istotnie wpływać na motywację uczniów do nauki.

Takie założenia dają możliwość współpracy z różnymi nauczycielami w wielu dziedzinach tematycznych, a także rozwijania multidyscyplinarnego i międzynarodowego podejścia do podejmowanych zagadnień. Warto pamiętać, że choć w szkole działa koordynator szkolny, odpowiedzialność za projekt musi być udziałem całego zespołu, a nie jednostki. Projekt nie może być ograniczony do wąskiego zakresu tematycznego i angażować tylko jednego nauczyciela. Istota, zakres, organizacja i rodzaj działań projektu powinny być określone wspólnie przez koordynujących nauczycieli z każdej uczestniczącej szkoły, którzy omówili ze swoimi uczniami i kolegami pomysły, potrzeby i oczekiwania.

IV. JAK ZARZĄDZAĆ PROJEKTEM COMENIUSA

Wielu nauczycieli często intuicyjnie wie, jak zarządzać projektem, uczestniczyli bowiem w innych projektach. Aby osiągnąć sukces, potrzebna jest pełna świadomość zarządzania, czyli procesu planowania, organizacji, kierowania i kontroli pracy członków zespołu przy wykorzystaniu dostępnych środków.

Projekty wymagają specjalnej uwagi ze względu na potrzebę:

- osiągnięcia określonego wyniku końcowego o uzgodnionej jakości, koszcie i czasie;
- stworzenia i zarządzania zespołem projektowym rozwiązywanym po zakończeniu projektu.

W związku z tym, należy zapewnić takie warunki pracy, by:

- projekt był opracowany i efektywnie zaplanowany,
- zadania dokładnie zaplanowane,
- plan projektu wdrożony, a wszystkie problemy rozwiązane.

Podejmując się realizacji projektu w programie COMENIUS, trzeba zwrócić uwagę na kilka bardzo istotnych kwestii.

Co jest treścią projektu?

Uczestników programu COMENIUS zachęca się do wprowadzania założeń „ponadprzedmiotowych” czy interdyscyplinarnych. Opracowując projekt, należy zastanowić się nad następującymi zagadnieniami.

- Związek między treścią i organizacją projektu.
- Jak nauczyciele będą prowadzić dydaktykę z wykorzystaniem założeń interdyscyplinarnych?
- Jakie metody nauczania są najlepiej dostosowane do tego sposobu nauczania?
- Jakie materiały / metody nauczania nauczyciele zamierzają wykorzystać lub opracować w wybranej dla projektu dziedzinie?
- Jaka będzie rola nowych technologii w opracowywaniu treści projektu?

Co chcemy osiągnąć?

Wskazane jest, by projekt zakończył się konkretnymi wynikami. Już w fazie planowania realizatorzy powinni umieć wskazać przynajmniej kilka oczekiwanych przez nich konkretnych wyników projektu, np.:

- poznanie nowych treści przez uczestników projektu,
- lepsze wyniki w nauce konkretnych przedmiotów,
- nabycie nowych umiejętności przez uczestników projektu,
- przygotowanie konkretnych „produktów” w projekcie,
- dokumentacja dotycząca tych aspektów projektu, które są związane z procesem realizacji; innymi słowy — zapis doświadczeń z realizacji projektu, uwzględniający takie aspekty, jak organizacja, komunikacja i treści projektu,
- rozpowszechnianie efektów w szkole oraz wśród innych szkół i instytucji w szerszym środowisku.

Jaka będzie organizacja projektu COMENIUSA w szkole?

Jeśli projekt ma mieć wpływ na całą szkołę, zasadnicze znaczenie ma aktywne wsparcie dyrektora szkoły (kierownictwa szkoły) oraz udział lokalnego środowiska. Pomocne w ustaleniu wstępnych zadań mogą być poniższe pytania.

- Jak uzyskać takie wsparcie? Jak można „sprzedać” projekt COMENIUSA kierownictwu szkoły?
- Jakie konkretne kroki należy przedsięwziąć, by o projekcie poinformowani zostali wszyscy pracownicy i uczniowie we wszystkich uczestniczących instytucjach?
- Jak zadbać o to, by projekt był „widoczny” we wszystkich uczestniczących szkołach? Gazetki ścienne, strony w sieci internetowej, spotkania informacyjne, inne innowacyjne pomysły?
- Co zrobicie, by poinformować o projekcie społeczność lokalną? Czy będziecie organizować prezentacje, sprzedawać „produkty” bądź w inny sposób propagować projekt?
- Jak zapewnicie wkład społeczności lokalnej? Czy będziecie szukać sponsorów wśród lokalnych firm, włączycie do projektu rodziców, stowarzyszenia lokalne, inne instytucje i organizacje? Jakie inne działania zamierzacie podjąć?

Jak rozwiązać problemy komunikacji, uwzględniając wielostronność projektu COMENIUSA?

Projekt COMENIUSA ma charakter wielostronny (kilku partnerów z różnych krajów współpracujących ze sobą), co oznacza, że wszyscy uczestnicy, partnerzy projektu będą musieli współpracować ze sobą. Warto wcześniej pomyśleć o praktycznych elementach współpracy, takich jak **sposób i jakość komunikacji**.

Sposób komunikacji między partnerami — czy będziecie kontaktować się telefonicznie, listownie, faksem, pocztą elektroniczną bądź organizując wideokonferencje? Oceńcie, czy wszyscy partnerzy będą mieli dostęp do nowych technologii? Jak często będziecie spotykać się osobiście?

Jakość komunikacji między partnerami — o czym będziecie musieli często rozmawiać? Jak zadbać o to, by wszyscy partnerzy w pełni uczestniczyli w podejmowaniu decyzji dotyczących projektu? Jak zachęcić uczniów do kontaktowania się ze swoimi kolegami i koleżankami?

Jak zapewnić zaangażowanie całej szkoły?

W projekcie COMENIUSA powinna uczestniczyć cała szkoła, a nie tylko jedna klasa i jeden nauczyciel. Warto zastanowić się nad następującymi pytaniami.

- Jak można włączyć kolegów i koleżanki ze wszystkich szkół w działania grupy partnerskiej? Na jakim poziomie należałoby ich włączyć?
- W jaki sposób wszyscy uczniowie w szkołach partnerskich będą dowiadywać się o postępie w działaniach projektu i uczestniczyć w jego realizacji?

Jak efektywnie wymieniać pomysły i wspólnie pracować?

Jak zadbać o to, by w wymianie informacji, refleksji i doświadczeń brali udział wszyscy uczestnicy projektu? Jakie konkretne kroki można przedsięwziąć, by taka sytuacja rzeczywiście miała miejsce? Czy treść projektu ma autentycznie wielostronny charakter? Innymi słowy, czy projekt rzeczywiście interesuje wszystkich partnerów i jest przedsięwzięciem, nad którym wszyscy wspólnie pracują?

Co należy rozważyć i zabezpieczyć w trakcie realizacji projektu?

Jeżeli projekt został starannie zaplanowany, można zabrać się do pracy. W momencie rozpoczęcia, trzeba pamiętać o tym, że ciągła ocena stanowi kluczowy element działań. W trakcie realizacji projektu warto rozważyć następujące kwestie.

- W jakim stopniu realizacja projektu przebiega zgodnie z planem?
- Jakie nieprzewidziane przeszkody czy problemy sprawiły, że odeszliśmy od pierwotnego planu?
- W jakim stopniu udało się zespołowi realizującemu projekt osiągnąć wyznaczone cele z szerszej perspektywy? Czy dobrze sobie z tym poradzono, czy było to łatwe i czy w pełni wywiązano się z tego zadania?
- Jak można usprawnić realizację planu pracy — obecnie i w przyszłości?
- Jak zapewnić „równość płci” we wszystkich działaniach projektu, w tym w zarządzaniu projektem i wyjazdach zagranicznych?

Czy i jak skorzystać z możliwości wizyty przygotowawczej?

Wizyty przygotowawcze służą bezpośredniemu nawiązaniu kontaktów, opracowaniu planu działań w projekcie i wypełnieniu wniosku. Należy pamiętać, że o taki grant występuje się oddzielnie (minimum 6 tygodni przed planowaną wizytą). Wizyty przygotowawcze mogą być realizowane tylko przed złożeniem wniosku na projekt.

V. PODSTAWOWE INFORMACJE O PROGRAMIE SOCRATES-COMENIUS

SOCRATES jest programem powołanym przez Wspólnotę Europejską — wspierającym międzynarodową współpracę szkół, uczelni oraz innych ośrodków związanych z edukacją. Program ten został ustanowiony w 1995 roku, początkowo na pięć lat (1995–1999), a następnie przedłużony jako **SOCRATES II** na lat siedem (2000–2006). Polska bierze w nim udział od 1998 roku.

SOCRATES służy realizacji następujących celów:

- poprawie jakości kształcenia i nadania edukacji wymiaru europejskiego,
- wzmacnianiu wymiaru europejskiego na wszystkich szczeblach edukacji oraz zapewnieniu szerokiego dostępu do istniejących w Europie zasobów edukacyjnych, przy równoczesnym promowaniu równości szans we wszystkich dziedzinach edukacji,
- promowaniu „ilościowej” i „jakościowej” poprawy znajomości języków Unii Europejskiej,
- promowaniu współpracy instytucjonalnej w dziedzinie edukacji i wyjazdów (mobilności) kadry edukacyjnej, uczniów i studentów.

W Programie **SOCRATES** uczestniczą następujące kraje:

- **Państwa Członkowskie Unii Europejskiej:** Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Włochy i Wielka Brytania.
- **Kraje EFTA/EOG:** Islandia, Lichtenstein, Norwegia.
- **Kraje stowarzyszone z Unią Europejską** (na podstawie umów dwustronnych): Bułgaria, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Republika Czeska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry.
- **Malta i Cypr** (Turcja oczekuje na przyjęcie do programu).

PROGRAM COMENIUS (EDUKACJA SZKOLNA) przyczynia się do poprawy jakości kształcenia i wzmocnienia europejskiego wymiaru edukacji szkolnej poprzez:

- wspieranie międzynarodowej współpracy oraz wymiany między szkołami i placówkami kształcenia/doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- zachęcanie uczestników do opracowywania innowacyjnych metod nauczania i materiałów dydaktycznych,
- promowanie działań służących rozpowszechnianiu sprawdzonych rozwiązań i innowacji w zakresie zarządzania szkołami,
- opracowywanie oraz rozpowszechnianie metod przeciwdziałania marginalizacji w edukacji i niepowodzeniom w nauce szkolnej, promowanie integracji uczniów mających specjalne potrzeby edukacyjne oraz promowanie równości szans we wszystkich sektorach edukacji,
- upowszechnianie zastosowań technologii informatyczno-komunikacyjnych w edukacji szkolnej i szkolenie kadry zatrudnionej w tym sektorze edukacji,
- popularyzowanie nauki języków obcych,
- kształtowanie świadomości interkulturowej w europejskiej edukacji szkolnej oraz wspieranie walki z rasizmem i ksenofobią,
- podnoszenie poziomu kształcenia dzieci pracowników migrujących, osób zmieniających miejsce pobytu ze względu na wykonywany zawód oraz Romów.

COMENIUS skierowany jest do wszystkich rodzajów i szczebli kształcenia, a w szczególności do następujących osób i instytucji:

- uczniowie, studenci i osoby uczestniczące w różnych formach kształcenia,
- kadra szkolna i bezpośrednio zaangażowana w edukację szkolną,
- wszystkie rodzaje placówek edukacyjnych publicznych i niepublicznych,
- osoby i instytucje zarządzające systemem edukacji na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym.
- W odpowiednich Akcjach programu mogą także uczestniczyć inne publiczne lub prywatne instytucje i organizacje, przede wszystkim stowarzyszenia zajmujące się edukacją, ośrodki badawcze prowadzące profesjonalne analizy w dziedzinie edukacji.

COMENIUS oferuje kilka Akcji adresowanych do różnych grup odbiorców.

Struktura programu SOCRATES-COMENIUS

Akcja 1.1.

Szkolny Projekt COMENIUSA
Językowy Projekt COMENIUSA
Comeniusowy Projekt Rozwoju Szkoły

Akcja 2.

Akcja 2.1. Europejski Projekt Współpracy (dotyczy projektów w zakresie kształcenia i doskonalenia nauczycieli)

Akcja 2.2. Indywidualna Wymiana (studentów i nauczycieli)

Akcja 1.3. Sieci współpracy w programie COMENIUS

VI. PROGRAM COMENIUS AKCJA 1

Comenius Akcja 1 obejmuje trzy typy Partnerskich Projektów Szkół. Projekty powinny uwzględniać następujące czynniki.

Priorytety

- Uczniowie mający specjalne potrzeby edukacyjne
- Edukacja interkulturowa, zwalczanie rasizmu i ksenofobii
- Promowanie nauki języków obcych

- Równość szans kobiet i mężczyzn
- Szkoły nie mające doświadczenia we współpracy europejskiej
- Szkoły i uczniowie znajdujący się z różnych względów w mniej korzystnej sytuacji (np. szkoły położone w zaniedbanych obszarach czy niepełnosprawni uczniowie)

Najważniejsze elementy

- Kontynuacja udanych działań szkolnych
- Projekty Rozwoju Szkół — nowa propozycja w programie COMENIUS
- Włączenie Akcji 2 z poprzedniej edycji Comeniusa
- Uprawnione (w ograniczonej liczbie) wyjazdy uczniów w ramach wszystkich projektów

Zintegrowane i wielodyscyplinarne elementy realizowanych projektów rozumiane jako

- Część regularnych zajęć szkolnych
- Część programu nauczania uczniów
- Zaangażowanie kilku grup uczniów czy klas
- Łączenie różnych dyscyplin
- Zaangażowanie jak największej liczby uczniów i nauczycieli

Partnerzy pozaszkolni uczestniczący w realizacji projektów

- *Cel:* „wtopienie” projektów w szersze środowisko szkolne i lokalne
- *Przykładowi partnerzy:* stowarzyszenia rodziców, stowarzyszenia uczniów, władze lokalne i regionalne, przedsiębiorstwa, stowarzyszenia, organizacje non-profit, organizacje pozarządowe, muzea itp.

Inne działania, o które szkoła może wystąpić

- Goszczenie przyszłych nauczycieli języków przyjeżdżających na staże w ramach Comeniusa („stażystów językowych”).

Plan Comeniusa — Każda szkoła zamierzająca ubiegać się o dofinansowanie w ramach **Akcji 1** programu COMENIUS musi opracować Plan Comeniusa, w którym powinna być zawarta krótka charakterystyka szkoły, strategia jej rozwoju oraz opis jej wcześniejszej i planowanej współpracy europejskiej. Szkoła składa swój Plan Comeniusa wraz z wnioskami o fundusze na projekty Akcji Comenius 1.

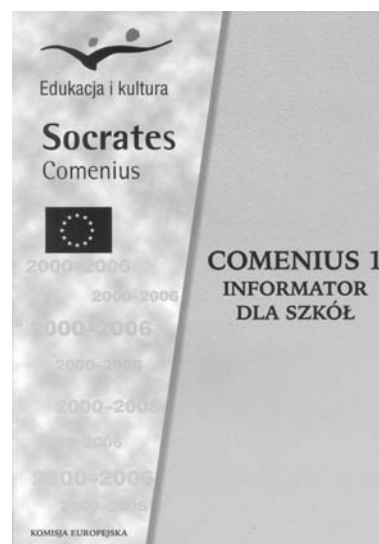
COMENIUS Akcja 1 — krótka charakterystyka partnerskich projektów szkół

Grupy partnerskie pracują wspólnie według uzgodnionego planu. Projekty stwarzają uczniom i nauczycielom możliwość: wspólnej pracy nad wybranym tematem w ramach zajęć szkolnych, wymiany doświadczeń, badania różnych aspektów europejskiej różnorodności kulturowej, środowiskowej, społecznej i ekonomicznej. Efektem każdego projektu powinien być konkretny „produkt” — np. wydawnictwo, film, materiał na CD, inny produkt materialny świadczący o prowadzonych działaniach.

Projekty Szkolne COMENIUSA

Wspólna praca grupy szkół nad wybranym tematem w ramach zajęć szkolnych. Wymiana doświadczeń, badanie różnych aspektów europejskiej różnorodności kulturowej, środowiskowej, społecznej i ekonomicznej.

- **Uprawnieni do realizacji projektu:** szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne
- **Priorytety:** rozszerzenie i wzmocnienie europejskiego wymiaru edukacji szkolnej
- **Format:** co najmniej 3 szkoły z co najmniej 3 krajów, w tym jedna z kraju UE
- **Czas realizacji:** minimum 1 rok — maksimum 3 lata

- **Dziedzina:** dowolna tematyka lub zagadnienia stanowiące przedmiot wspólnych zainteresowań uczestniczących szkół
- **Koncentracja:** na pracy uczniów

Projekty Językowe COMENIUSA

Nauka języków obcych w czasie wspólnej pracy nad wybranym zagadnieniem. Jednym z ważniejszych elementów jest dwustronna wymiana uczniów realizujących projekt.

- **Uprawnieni do realizacji projektu:** gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne
- **Cel główny:** zwiększenie motywacji i zdolności uczniów do nauki języków obcych
- **Priorytety:** najrzadziej używane i nauczane języki UE
- **Format:** 2 szkoły z 2 krajów, w tym jedna z kraju UE
- **Czas realizacji:** jeden rok
- **Dziedzina:** dowolna tematyka czy zagadnienia, stanowiące przedmiot wspólnych zainteresowań uczestniczących szkół
- **Koncentracja:** na pracy uczniów

Projekty Rozwoju Szkół COMENIUSA

Możliwość wymiany doświadczeń oraz wspólnego opracowywania i wdrażania metod, rozwiązań organizacyjnych i dydaktycznych w szkołach adresowana do kadry oświatowej. Projekty te mogą obejmować współpracę z lokalnymi władzami, stowarzyszeniami i przedsiębiorstwami.

- **Cel główny:** usprawnienie zarządzania szkołą i udoskonalenie założeń pedagogicznych
- **Priorytety:** zarządzanie szkołą dla jakości oraz przeciwdziałanie niepożądanym społecznym zjawiskom
- **Format:** co najmniej 3 szkoły z co najmniej 3 krajów, w tym jedna z kraju UE
- **Czas realizacji:** minimum 1 rok — maksimum 3 lata
- **Dziedzina:** dowolna tematyka lub zagadnienia dotyczące dydaktyki, metodyki nauczania i zarządzania szkołą, stanowiące przedmiot wspólnych zainteresowań uczestniczących szkół
- **Koncentracja:** na szkole jako instytucji

Przykłady dziedzin współpracy w tym typie projektu

- Rozwiązywanie konfliktów: zapobieganie przemocy
- Zaangażowanie rodziców i społeczności lokalnej w życie szkoły
- Integracja uczniów mających specjalne potrzeby edukacyjne
- Integracja grup mniejszości etnicznych, religijnych i innych
- Zapobieganie rasizmowi i ksenofobii oraz zwalczanie takich postaw
- Równość szans dziewcząt i chłopców
- Wdrażanie innowacyjnych metod nauczania; kierowanie pracą w klasie, zarządzanie szkołą
- Współpraca i koordynacja działań z władzami lokalnymi, np. placówkami prowadzącymi usługi społeczne i zdrowotne, policją oraz pomoc w zakresie tworzenia rynku pracy dla młodzieży.

CHARAKTERYSTYKA PROJEKTÓW COMENIUSA AKCJA 1

Typ projektu	Comenius School Project	Comenius Language Project	Comenius School Development Project
Uprawnione działania w projekcie	Szkolny Projekt Comeniusa	Językowy Projekt Comeniusa	Comeniusowy Projekt Rozwoju Szkoły
Zadania w projekcie koncentrują się na pracy uczniów	X	X	
Zadania w projekcie koncentrują się na pracy nauczycieli			X
Rodzaj współpracy	Wielostronny (minimum 3 szkoły)	Bilateralny	Wielostronny (minimum 3 szkoły)
Okres trwania projektu	Maksimum 3 lata (odpowiednio do roku szkolnego)	Zasadniczo 1 rok (odpowiednio do roku szkolnego)	Maksimum 3 lata (odpowiednio do roku szkolnego)
Uprawniona wymiana kadry. - Spotkanie robocze koordynatorów - Wymiana nauczycieli „Teacher placement” — praktyka nauczyciela za granicą w zakładzie pracy związanym z tematyką projektu - Wizyta studyjna dyrektora - Towarzyszenie w wymianie zespołu (klasy) uczniów	X X X X	X X	X X X X
Uprawniona wymiana uczniów - Spotkanie robocze koordynatorów - Uczestnictwo zespołu (klasy) uczniów	X	X	X
Ubieganie się o stażystę językowego	X	X	X
Ubieganie się o wizytę przygotowawczą	X	X	X

COMENIUS Akcja 1 — partnerskie projekty szkół — kalendarz, procedury, zasady.

KALENDARZ	Termin składania wniosków o finansowanie projektów w programie COMENIUS Akcja 1 do 1 marca (uwaga: niektóre Agencje Narodowe mają wcześniejszy termin składania wniosków.)
	Okres realizacji działań w projekcie (w danym roku): 1 sierpnia – 31 lipca („rok szkolny”).
	Termin składania wniosków dotyczących goszczenia przyszłych nauczycieli języków przyjeżdżających na staż (tzw. stażystów językowych) w ramach programu COMENIUS do 1 marca (uwaga: niektóre Agencje Narodowe mają wcześniejszy termin składania wniosków.)
	Termin składania wniosków na wizytę przygotowawczą — minimum 6 tygodni przed planowaną wizytą .
PROCEDURY	Agencja Narodowa (zarządza akcjami zdecentralizowanymi dla wszystkich typów projektów programu COMENIUS): • przekazuje informacje kuratoriom, szkołom i innym placówkom oświatowym, • przyjmuje wnioski i przeprowadza procedurę selekcyjną, • przyznaje granty, zawiera kontrakty i dokonuje płatności, • monitoruje, rozlicza granty i ocenia projekty.
	Szkoły ubiegające się o granty na partnerskie projekty szkół składają: • Plan Comeniusa wraz z wnioskami na nowy projekt i wnioskiem dotyczącym goszczenia „stażystów językowych” Comeniusa, • Wniosek koordynatora (pełny) szkoły partnerskie <i>przesyłają do swoich Agencji Narodowych wraz z wnioskiem w języku ojczystym</i> o dofinansowanie projektów; wniosek powinien obejmować wszystkie działania przewidziane w projekcie, włącznie ze wszystkimi planowanymi i uzgodnionymi wspólnie wyjazdami zagranicznymi kadry i uczniów.
	Szkoły mogą ubiegać się o grant na realizację wizyty przygotowawczej tylko przed złożeniem wniosku na projekt na oddzielnym formularzu.
ZASADY	Kontrakty na wizyty przygotowawcze zawierane są ze szkołami (a nie indywidualnymi beneficjentami), a realizowane są przez 1–2 przedstawiciela /li szkoły.
	Kontrakty na realizację projektów — zawierane są ze szkołami według zasad: • odrębny kontrakt dla każdej uczestniczącej szkoły, • Projekty Szkolne oraz Projekty Rozwoju Szkół: jeden kontrakt na pierwszy rok i jeden kontrakt na drugi i trzeci rok projektu, • Projekty Językowe: jeden kontrakt na rok lub dwa lata.
	Spotkania partnerów projektów (robocze) są uprawnione do finansowania od 2001 we wszystkich trzech typach Partnerskich Projektów Szkół — Comenius Akcja 1.
	Wyjazdy uczniów są uprawnione we wszystkich rodzajach projektów (według zasad obowiązujących w poszczególnych projektach).
	Zainteresowane szkoły mogą ponadto: • gościć przyszłych nauczycieli języków obcych przyjeżdżających na staż w ramach Comeniusa, • uczestniczyć w sieciach tematycznych — Comenius Akcja 3.

VII. AKCJA 3 — SIECI TEMATYCZNE

Celem sieci tematycznych programu COMENIUS Akcja 3 jest wspieranie i tworzenie sieci projektów o wspólnej lub podobnej tematyce, dotyczącej europejskiego wymiaru edukacji szkolnej poprzez:

- pogłębienie i kontynuację współpracy instytucji oświatowych zaangażowanych w realizację projektów programu COMENIUS,
- stworzenie forum wymiany refleksji i doświadczeń w sferze promowania innowacji i najlepszych praktyk w różnych dziedzinach edukacji.

O fundusze na stworzenie sieci mogą ubiegać się grupy partnerskie, w których skład wchodzi co najmniej jedna organizacja z sześciu różnych krajów uczestniczących w Programie SOCRATES. Uczestnikami sieci będą głównie placówki edukacyjne, które obecnie realizują projekty Akcji COMENIUS 1 lub 2, zakończyły takie projekty bądź przygotowują nowe.

Koordynatorem sieci programu COMENIUS powinna być instytucja posiadająca dobrą bazę organizacyjną. Z tego względu lepiej byłoby, żeby funkcji tej nie pełniła szkoła, lecz raczej urząd państwowy, uczelnia, placówka kształcenia / doskonalenia nauczycieli, ośrodek badawczy itp.

W ramach sieci COMENIUSA można organizować różne działania, które służą osiągnięciu wyżej przedstawionych celów, na przykład:

- działania ułatwiające i rozszerzające współpracę europejską, np. wymiana informacji, szkolenie koordynatorów projektów, rozpowszechnianie wyników projektów i sprawdzonych praktyk;
- działania promujące innowacje w danej dziedzinie edukacji, np. analizy porównawcze, opracowania tematyczne, organizowanie seminariów czy konferencji;
- działania dotyczące koordynacji projektów i zarządzania projektami.

COMENIUS 3 jest „scentralizowaną akcją” Programu SOCRATES, co oznacza, że selekcję projektów przeprowadza Komisja Europejska, którą wspomagają niezależni eksperci.

Wnioski o przyznanie grantu na realizację sieci powinny zawierać:

- przekonującą strategię rozwojową, przedstawiającą, w jaki sposób sieć zostanie utworzona i jak będzie następnie rozszerzana, np. sieć może rozpocząć działalność od jednej lub kilku poddziedzin szerokiego obszaru tematycznego i rozwijać się stopniowo,
- rzetelną strategię utrzymywania sieci po zakończeniu lub znacznym zmniejszeniu finansowania unijnego,
- prezentację najważniejszych instytucji, rodzaju i liczby projektów potencjalnie zainteresowanych przyłączeniem się do sieci, itp.,
- wyjaśnienie, w jaki sposób techniki informatyczno-komunikacyjne, a w szczególności Internet, będą wykorzystywane w celu nawiązania kontaktów między projektami w obrębie sieci. Szczególną uwagę należy zwrócić na optymalne wykorzystanie internetowych narzędzi współpracy.

Kandydaci, którzy chcą tworzyć sieci lub współpracować z już powstałymi powinni zapoznać się ze stroną internetową programu COMENIUS, gdzie podano informacje o istniejących sieciach i projektach: www.europa.eu.int/comm/education/socrates/comenius.

Priorytetowe tematy sieci programu COMENIUS Akcja 3:

- europejski wymiar edukacji szkolnej oraz edukacja interkulturowa,
- podnoszenie osiągnięć szkolnych oraz innowacje w edukacji szkolnej, w tym również zastosowanie nowoczesnych technik informatyczno-komunikacyjnych w edukacji,
- nauka i promocja nauki języków obcych,
- edukacja środowiskowa.

VIII. O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ WYPEŁNIAJĄC FORMULARZ APLIKACYJNY PROGRAMU SOCRATES-COMENIUS?

Można formułować wiele rad i sposobów wypełniania wniosków o granty. Nie są to ani proste, ani z pewnością krótkie dokumenty. Często, ulegają zmianom i uaktualnieniom. Należy zatem zawsze stosować aktualne formularze. Warto pamiętać, że pomimo jednolitej formy kwestionariusz aplikacyjny po wypełnieniu staje się bardzo indywidualny, wręcz osobisty. Na pewno należy go przed wypełnieniem uważnie przeczytać.

Poniżej prezentujemy kilkanaście praktycznych rad, które w dużym stopniu są uniwersalne i będą pomocne w przygotowywaniu różnych wniosków.

- a) Nie wolno zapominać, iż samo złożenie wniosku o dofinansowanie nie gwarantuje otrzymania grantu.
- b) Należy pamiętać o terminowym złożeniu właściwego dla danego typu projektu formularza aplikacyjnego. Przekroczenie wyznaczonej daty spowoduje formalne odrzucenie wniosku.
- c) Należy sprawdzić, jakie dokumenty, poza wnioskiem, są niezbędne, aby wnioskować o wybrany rodzaj projektu?
- d) Ważne jest, aby zgłoszenia każdej szkoły partnerskiej były wzajemnie zgodne i złożone w tym samym czasie (trzeba pamiętać, że w niektórych krajach mogą obowiązywać wcześniejsze terminy złożenia kwestionariusza aplikacyjnego) do odpowiednich Agencji Narodowych Programu.
- e) Należy wypełnić dokładnie wszystkie rubryki, w tym szczególnie te poświęcone szkole, składającej kwestionariusz aplikacyjny (numery telefonu i faksu zawsze trzeba podawać z numerami kierunkowymi).
- f) Miejsce na odpowiedź często jest ograniczone ramką, dlatego należy pisać zwięźle i konkretnie, tak aby nie przekroczyć wyznaczonej ramki.
- g) Obowiązujący jest maszynopis lub wydruk z komputera, tak aby przyjmujący wniosek nie mieli problemów z jego odczytaniem. Przygotowując wydruk komputerowy, należy posłużyć się elektroniczną wersją formularza aplikacyjnego znajdującą się na stronie internetowej Agencji Narodowej.
- h) We wniosku nie można obiecywać czegoś, co nie będzie możliwe do zrealizowania.
  - i) Należy pamiętać, że wniosek musi być kompleksowy i obejmować wszystkie elementy warunkujące osiągnięcie celu. Do realizacji zamierzonych efektów muszą zostać dobrane odpowiednie metody pracy i działania.
  - j) Przygotowany budżet musi być realny oraz odnosić się bezpośrednio do zaplanowanych działań.
- k) Przygotowując budżet projektu, należy sprawdzić u koordynatora wojewódzkiego lub w Agencji Narodowej programu, które z planowanych wydatków, założonych w budżecie projektu, są uprawnione dla danego typu projektu oraz jaki jest ich sposób naliczania.
- l) Jedną z najważniejszych części wniosku są informacje o sposobie upowszechniania wyników oraz przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej projektu.
- m) Otrzymanie grantu zależy głównie od oceny tego, co zostało napisane w kwestionariuszu aplikacyjnym, jak to zostało zaplanowane i jak nasze rezultaty oraz doświadczenia będą rozpowszechniane.
- n) Wszystkie informacje zawarte we wniosku muszą być wiarygodne i prawdziwe. Szczególnie należy zwrócić na to uwagę przy konstruowaniu części budżetowej.
- o) Po wypełnieniu formularza aplikacyjnego najlepiej dać go osobie postronnej, niebiorącej udziału w przygotowaniu wniosku i poprosić o przeczytanie i ewentualne uwagi. Należy zapytać, czy zapisy są zrozumiałe i wyrażają precyzyjnie sposób realizacji projektu.
- p) Po zakończeniu pracy wniosek trzeba jeszcze raz przeczytać i poprawić dostrzeżone błędy. Konieczne jest terminowe złożenie formularza aplikacyjnego. Przekroczenie wyznaczonej daty spowoduje formalne odrzucenie wniosku.

IX. GLOSARIUSZ

W związku z tym, że część wyrażeń użytych w niniejszym tekście oraz w materiałach informacyjnych może być nieznana, poniżej wyjaśniono wybrane i przydatne terminy oraz pojęcia specyficzne dla programu **SOCRATES-COMENIUS**.

Unia Europejska

Unia Europejska (UE) powstała w wyniku procesu współpracy i integracji, który rozpoczął się w 1951 roku. W roku 1957 sześć krajów (*Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy i Włochy*) podpisało traktat stanowiący podstawę utworzenia Wspólnoty Europejskiej. W roku 1993, na mocy podpisanego wówczas Traktatu z Maastricht, Wspólnotę Europejską zastąpiła Unia Europejska. Po niemal pięćdziesięciu latach, obejmujących cztery etapy rozszerzania, Unia Europejska zrzesza obecnie piętnaście Państw Członkowskich i przygotowuje się do piątego etapu rozszerzania swych granic. Do UE należą aktualnie następujące Państwa Członkowskie: *Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Włochy i Wielka Brytania*.

Komisja Europejska

Komisja Europejska to struktura administracyjna, która doradza UE i wdraża jej decyzje. Komisja stanowi organ wykonawczy Unii, a jej głównym zadaniem jest wspomaganie realizacji celów UE. Drugim zadaniem Komisji jest obrona interesów obywateli Unii oraz czuwanie nad prawidłowym stosowaniem przepisów prawa unijnego. Komisja ma wprowadzić prawo do przedstawiania propozycji i projektów, nie podejmuje jednak najważniejszych decyzji w sprawie polityki i priorytetów UE. To zadanie powierzono Radzie Unii Europejskiej, której członkami są ministrowie z rządów Państw Członkowskich, i Parlamen-
towi Europejskiemu (w wielu, choć nie we wszystkich sprawach).

Agencja Narodowa

Każdy kraj uczestniczący w Programie SOCRATES-COMENIUS powołał organizację, której zadaniem jest promowanie i zarządzanie różnymi działaniami finansowanymi przez UE. Te organizacje działają pod nazwą Agencji Narodowych.

Międzynarodowy lub zagraniczny

Terminy te („międzynarodowy” lub „zagraniczny” — zależnie od kontekstu) odnoszą się do wszelkich elementów lub działań wykraczających poza granice danego kraju. W każdym niemal programie UE należy uwzględnić taki międzynarodowy lub zagraniczny element, ponieważ stanowi on jeden z warunków współpracy między Państwami Członkowskimi.

Projekt

Projekt to przedsięwzięcie obejmujące różne działania w ramach współpracy międzynarodowej, przygotowywane i realizowane wspólnie przez grupę organizacji lub instytucji. W ramach Akcji Comenius 1 szkoły mogą ubiegać się o wsparcie trzech rodzajów projektów: Projekty Szkolne, Projekty Językowe i Projekty Rozwoju Szkół.

Wyjazdy zagraniczne lub wymiana międzynarodowa

Terminy te („wyjazdy” lub „wymiana” — zależnie od kontekstu) odnoszą się do wyjazdów zagranicznych/ wymiany międzynarodowej między partnerami uczestniczącymi w projekcie COMENIUSA. Pod warunkiem, że takie wyjazdy są związane z przygotowywaniem lub realizacją określonego projektu, osoby zaangażowane w dany projekt mogą uczestniczyć w następujących rodzajach wyjazdów/ wymiany: „wizyty przygotowawcze”, „spotkania uczestników projektu”, „wymiana nauczycieli”, „staże nauczycielskie”, „wizyty studyjne dyrektorów szkół” lub „wymiana klas”.

Szkoła

Szkoła oznacza wszystkie rodzaje placówek prowadzących kształcenie ogólne (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne), zawodowe bądź techniczne na szczeblu poniżej szkolnictwa wyższego.

Nauczyciele / Kadra edukacyjna

Ten termin oznacza osoby, które z racji swych obowiązków są bezpośrednio zaangażowane w proces kształcenia w Państwach Członkowskich i innych krajach uczestniczących w Programie SOCRATES-COMENIUS, zgodnie z organizacją systemów edukacji w tych krajach.

Uczniowie

Ten termin oznacza osoby, które są zarejestrowane jako uczniowie w „szkole” zdefiniowanej zgodnie z niniejszym glosariuszem.

Decydenci

Ten termin obejmuje wszystkie kategorie kadry, zajmujące się zarządzaniem, oceną, szkoleniem, poradnictwem i inspekcjami lub nadzorem w dziedzinie edukacji oraz osoby, odpowiadające za te działania w organach władz lokalnych, regionalnych i krajowych oraz ministerstwach.

Firma

Termin „firma” odnosi się do wszystkich firm sektora publicznego i prywatnego, niezależnie od ich wielkości, statusu prawnego i sektora gospodarki, w którym działają oraz do wszystkich rodzajów działalności gospodarczej.

Młodzieżowy klucz do współpracy europejskiej — Program „Młodzież”

WWW.YOUTH.ORG.PL

Program „Młodzież”, realizowany w 31 krajach Europy, jest jedną z inicjatyw edukacyjnych Komisji Europejskiej, obok Programów: SOCRATES i Leonardo da Vinci. Umożliwia realizację różnego rodzaju projektów młodzieżowych na polu współpracy międzynarodowej. Odbiorcami tego programu są organizacje młodzieżowe, stowarzyszenia, fundacje, kluby europejskie, instytucje publiczne, słowem wszyscy, którzy prowadzą działania z zakresu edukacji nieformalnej, skierowane do młodzieży w wieku 15–25 lat. Ta forma pracy odróżnia „Młodzież” od pozostałych programów Unii Europejskiej. Dobór przedmiotu zależy od zainteresowań młodych ludzi, ich pasji, którymi zajmują się po lekcjach i którymi chcą podzielić się z innymi.

W Polsce Program realizowany jest od 2000 roku i potrwa do 2006. Inicjatywa wspierania działań młodzieży była realizowana już od 1998 roku, wówczas pod nazwą „Młodzież dla Europy”, obecny program jest kontynuacją tych działań.

Program i wspierane przez niego działania mają służyć wzajemnemu zrozumieniu ludzi odmiennych kultur, przełamywaniu stereotypów, przeciwdziałaniu rasizmowi i ksenofobii, budowaniu podstaw dla tworzącej się tożsamości europejskiej. Jest również narzędziem dla poznawania świata i ludzi w ciekawy, aktywny sposób.

Młodzież

Młodzi ludzie są najważniejszymi odbiorcami Programu. W działaniach wspieranych przez Program szczególnie promowane jest uczestnictwo młodzieży ze słabszym dostępem do ciekawych form edukacji, młodzieży niepełnosprawnej, zamieszkującej tereny słabo zurbanizowane lub też takiej, która nie ma doświadczenia we współpracy międzynarodowej z rówieśnikami z zagranicy.

Realizacja

W Polsce program „Młodzież” jest realizowany przez Narodową Agencję Programu, działającą w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie. W każdym kraju z 31 biorących udział w Programie (15 krajów UE + 13 krajów stowarzyszonych + kraje Europejskiej Strefy Ekonomicznej) działa Narodowa Agencja, co umożliwia sprawną koordynację Programu w całej Europie. Zadaniem Narodowych Agencji jest przede wszystkim finansowe wspieranie działań prowadzonych przez młodych ludzi w ramach współpracy międzynarodowej z krajami Europy, zgodnych z celami i wytycznymi Programu „Młodzież”.

Projekty

Projekty działań młodzieży wspierane są w ramach czterech akcji Programu: wymiana młodzieży, wolontariat europejski, inicjatywy młodzieżowe, działania wspierające.

W każdym współfinansowanym międzynarodowym projekcie wymagane jest uczestnictwo przynajmniej jednej grupy partnerskiej z kraju Unii Europejskiej.

Akcja 1 — wymiana młodzieży

W ramach tej części Programu „Młodzież” wspierane są projekty wymian młodzieżowych, czyli międzynarodowe spotkania grup młodych ludzi w wieku 15–25 lat z co najmniej dwóch krajów Programu. Wymiany młodzieży mogą być realizowane we współpracy z grupami z więcej niż dwóch krajów (wymiany trójstronne lub wielostronne), co pozwala na uczestnictwo młodzieży z innych krajów stowarzyszonych z UE. Takie spotkanie może trwać od 6 do 21 dni i angażować od 16 do 60 uczestników łącznie z wszystkich grup partnerskich. Tematyka projektu jest dowolna, zależy od zainteresowań młodych ludzi. Często

realizowane są projekty ekologiczne, artystyczne, związane z historią lub sytuacją młodzieży w danej miejscowości, projekty dotyczące mniejszości narodowych, Internetu... Ważne jest, aby przygotowania i działania prowadzone podczas wymiany angażowały uczestników i były ściśle związane z wybranym tematem oraz gwarantowały realizację założonych celów.

Akcja 2 — wolontariat europejski

Młody człowiek, który chce zostać wolontariuszem i skorzystać z Programu „Młodzież” musi mieć ukończone 18 lat. Projekt wolontariatu realizowany przy współpracy organizacji wysyłającej i goszczącej wolontariusza; może trwać od 3 do 12 miesięcy. Krótsze, kilkumiesięczne projekty skierowane są do młodzieży niepełnosprawnej. Projekt wolontariatu umożliwia młodym ludziom wyjazd do jednego z krajów Unii Europejskiej i niezarobkową pracę na rzecz młodzieży, dzieci, osób potrzebujących pomocy lub też pracę przy innych projektach prowadzonych przez organizację goszczącą wolontariusza.

Akcja 3 — inicjatywy młodzieżowe

Projekty realizowane jako inicjatywy grupowe są działaniami prowadzonymi w społeczności lokalnej przez przynajmniej 4-osobową grupę młodzieży, przez okres od 3 do 12 miesięcy. Jest to jedyna forma działań wspieranych przez Program bez konieczności podjęcia współpracy międzynarodowej. Grupa prowadząca inicjatywę realizuje działania na rzecz swojego środowiska lokalnego. Temat projektu również powinien być związany z wybranym elementem codzienności w miejscu zamieszkania.

Akcja 5 — działania wspierające

Podnoszenie kwalifikacji, nabywanie nowych umiejętności w pracy z młodzieżą i pomoc przy podnoszeniu jakości projektów międzynarodowych to zadania Akcji 5 Programu „Młodzież”.

Pracownicy młodzieżowi mogą doskonalić swoje kompetencje poprzez uczestnictwo w seminariach i konferencjach, wizytach studyjnych, podczas wyjazdów do partnerskiej organizacji z zagranicy. Wspierane są również działania, służące poprawieniu jakości projektów wymian młodzieżowych, wolontariatu i inicjatyw grupowych. Do najważniejszych należą wizyty przygotowawcze i seminaria pomocne w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych.

Wnioski (dostępne na stronie internetowej) o współfinansowanie projektów można składać do Narodowej Agencji Programu „Młodzież” pięć razy w ciągu roku w następujących terminach: 1 lutego, 1 kwietnia, 1 czerwca, 1 września, 1 listopada. Zaakceptowane projekty mogą rozpoczynać się po trzech miesiącach od daty złożenia wniosku.

Narodowa Agencja Programu „Młodzież”
ul. Mokotowska 43
00-551 Warszawa
tel. (0-22) 622 37 06
e-mail: youth@youth.org.pl
www.youth.org.pl

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

— oferta dla szkolnych klubów europejskich

Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (CODN) jest jednostką budżetową Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, funkcjonującą od 1991 r. Mieści się w Warszawie, w Alejach Ujazdowskich 28. Misją CODN jest wspieranie ogólnopolskiego systemu doskonalenia nauczycieli zgodnie z polityką edukacyjną państwa. Działalność Ośrodka przejawia się w opracowywaniu programów i koncepcji edukacyjnych, przeprowadzaniu szkoleń dla kadry oświatowej, publikowaniu opracowań pedagogicznych, wspieraniu placówek doskonalenia i stowarzyszeń nauczycielskich oraz dostarczaniu ogólnopolskiej informacji pedagogicznej. W Ośrodku Szkoleniowym CODN w Sulejówku oraz ośrodkach współpracujących szkoli się każdego roku kilkadziesiąt tysięcy nauczycieli. W latach 90. CODN wydał ponad 140 publikacji książkowych oraz setki raportów i opracowań pedagogicznych. Ośrodek realizuje ok. 30 umów międzynarodowych, współpracuje z wieloma partnerami krajowymi, wśród których są uczelnie, placówki doskonalenia nauczycieli, organizacje pozarządowe, instytuty badawcze, stowarzyszenia nauczycielskie.

Jednym z zadań Ośrodka jest doskonalenie nauczycieli na polu **edukacji europejskiej i wspieranie europejskiego wymiaru nauczania**. W chwili obecnej to jedno z istotniejszych wyzwań edukacyjnych, co jest związane z bliskim terminem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. W strukturze CODN funkcjonuje od 2000 r. **Pracownia Edukacji Obywatelskiej i Europejskiej**, powstała w wyniku rozwoju poprzednich jednostek organizacyjnych Ośrodka. W 1993 r. w ramach CODN powołano do życia Ośrodek Edukacji Obywatelskiej i Ekonomicznej (OEiOE), który w 1996 r. przekształcił się w Europejskie Centrum Informacyjne Kształcenia Obywatelskiego (ECKO). Dorobek wspomnianych jednostek wykorzystuje obecnie funkcjonująca pracownia, prowadząc działalność szkoleniową, wydawniczą i informacyjną w zakresie edukacji europejskiej.

W ostatnich latach CODN zrealizował szereg projektów edukacyjnych związanych z europejskim wymiarem nauczania. Część z nich dotyczy szerszego tła edukacyjnego, niezbędnego do realizacji tematyki europejskiej (zagadnienia tolerancji, praw człowieka, funkcjonowania demokracji i wolnego rynku), część odnosi się wprost do zagadnień europejskich (problematyka członkostwa Polski w Unii Europejskiej, stosunki z sąsiadami naszego kraju, współpraca regionalna). Pod względem zasięgu realizowane w Ośrodku projekty można podzielić na: europejskie (obejmujące cały kontynent), regionalne (obejmujące kraje Europy Środkowo-Wschodniej), krajowe (ograniczone do polskiego środowiska oświatowego) oraz lokalne (pilotażowe w wybranych gminach i powiatach). Niektóre z projektów posiadają charakter kompleksowy (zawierają komponenty: trenerski, szkoleniowy, wydawniczy, informacyjny), inne dotyczą wybranej formy aktywności (zwykle są to szkolenia nauczycieli). Możemy też wyróżnić projekty długofalowe (wieloletnie) i roczne. Do najważniejszych **szkoleń** z zakresu edukacji europejskiej, zrealizowanych w latach 1996–2001 w CODN, oraz międzynarodowych edukacyjnych projektów proeuropejskich, których Ośrodek był współorganizatorem, należą:

1. „Europa na co dzień” (Phare-SIERRA-PEIE)
2. „Europa — twoja długoterminowa lokata” (Phare-APPLE)
3. „Integrująca się Europa”
4. „Szkoła ośrodkiem działań europejskich”
5. „Negocjacje Polski z Unią Europejską — jak o nich uczyć?”
6. „Szkoły wiejskie w Unii Europejskiej”
7. „Szkolne Kluby Europejskie”
8. „Zostań negocjatorem!”
9. „Wiedza o Europie w nauczaniu początkowym”
10. „Aktywne metody nauczania w edukacji europejskiej”
11. „FORUM — edukacja europejska w wojewódzkich ośrodkach metodycznych”

12. „Europejski wymiar nauczania w programie Socrates”
13. „Edukacja europejska w polskiej szkole — stan dzisiejszy i wizja przyszłości”
14. „Europa to więcej niż myślisz” (program Rady Europy)
15. „Warszawa w Europie”
16. „Absolwenci polskich szkół w Unii Europejskiej — jak są do tego przygotowani”
17. „Partnerzy — Polacy i Niemcy w nowej Europie”
18. „Sąsiedzi — Polacy i Ukraińcy w nowej Europie”
19. „Forum Dyskusyjne w Europie Środkowej i Wschodniej”
20. „Polska w Europie Środkowej — problemy i perspektywy współpracy”
21. „Zjednoczone Niemcy”
22. „Polska, jej sąsiedzi i jej mniejszości”
23. „Inni — to także my”
24. „Tolerancja — jak o niej uczyć”
25. „Społeczeństwo bez uprzedzeń”
26. „Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźcach”
27. „Szukać podobieństw, zrozumieć różnice — edukacja międzykulturowa w szkole”
28. „Edukacja regionalna — dziedzictwo kulturowe w regionie”
29. „Nauczanie o stosunkach polsko-żydowskich. Jak uczyć o Holocauście?”
30. „Polska w NATO”
31. „Reforma systemu oświaty — Ścieżka edukacji europejskiej”
32. „Projektowanie ścieżek edukacyjnych z zakresu edukacji obywatelskiej i europejskiej”
33. Pilotażowy program rządowy na rzecz społeczności romskiej
34. „In-service Teacher Training in Human Rights Education and Civics in Bosnia and Hercegovina” (seminarium Rady Europy)
35. „Common Problems of Central and Eastern Europe Countries in the Way Towards the Integration with European Union. Analysis from the Perspective of Civic Education Issues and Curriculum Changes” (seminarium Rady Europy)
36. „Learning and Teaching for Democratic Citizenship: Critical Approaches to the Media in Civic Education” (seminarium Rady Europy)
37. „Assessment in Civic Education” (seminarium Rady Europy)
38. „European Dimension in Education” (seminarium Rady Europy)
39. „Education for Democratic Citizenship: Methods and Strategies” (seminarium Rady Europy)
40. „European Dimension in Education in the Perspective of the European Year of Languages” (seminarium Rady Europy).

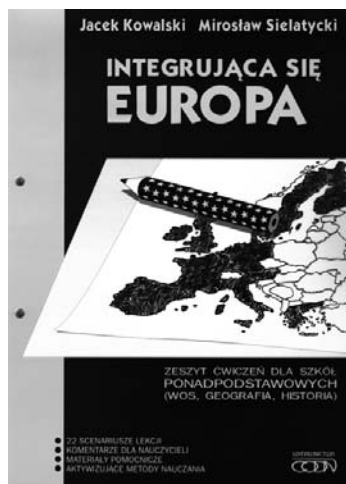
Dzięki działalności szkoleniowej CODN w ostatnich latach udało się przeszkolić na warsztatach o szeroko pojętej tematyce europejskiej wiele tysięcy nauczycieli. Stworzono kilka grup trenerskich oraz grup wsparcia. Największym programem edukacyjnym realizowanym przez CODN była **Europa na co dzień (Phare-SIERRA-PEIE)**. Program realizowany był w latach 1996–98 ze środków programu pomocowego UE Phare na zlecenie Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Integracji Europejskiej. W ramach programu powstał nowoczesny pakiet multimedialny, zawierający podręcznik dla ucznia, poradnik dla nauczyciela (razem ok. 800 stron), kasetę wideo z 12 filmami, program komputerowy na CD-ROM, CD z muzyką europejską, foliogramy, plakat i aplikację internetową. Podręcznik ucznia, w nakładzie 30-tysięcy egzemplarzy, został dostarczony szkołom w całym kraju. Przeszkolona została 20-osobowa grupa trenerów edukacji europejskiej (szkolona w cyklu 400-godzinny). Trenerzy przeszkolili następnie ok. 2 tysięcy nauczycieli, którzy otrzymali pakiet multimedialny, pomocny w prowadzeniu lekcji w macierzystych szkołach. Program był realizowany przy wsparciu siedmiu wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli oraz siedmiu organizacji pozarządowych. Był największym proeuropejskim projektem edukacyjnym w polskim systemie oświatowym.

Obecnie CODN realizuje program „Polska w Unii Europejskiej”, który jest kontynuacją opisywanego projektu oraz programu „Polska w NATO”. Istotną rolę odgrywa też rozpoczęty w 2001 r. program **Szkoły**

wiejskie w Unii Europejskiej, w ramach którego przeszkolonych zostanie w pierwszej fazie 2 tysiące nauczycieli-liderów edukacji europejskiej w gminach wiejskich, którzy następnie będą mieli zadanie przeszkolenia 50 tysięcy nauczycieli szkół wiejskich. Programem skierowanym wprost do uczniów jest organizowany od 2000 r. konkurs **Zostań negocjatorem**, realizowany przez CODN przy współpracy z Fundacją im. S. Batorego oraz innymi proeuropejskimi organizacjami pozarządowymi. Działalności w zakresie edukacji europejskiej nie zawężamy jedynie do kwestii stosunków Polski z Unią Europejską, duże znaczenie przywiązujemy do przeprowadzanych od 1996 r. **seminariów Rady Europy**, które CODN realizuje na zlecenie tej organizacji oraz MENiS. Ważne miejsce zajmują projekty związane z kontaktami Polski z najbliższymi sąsiadami; należą do nich **Partnerzy** (stosunki polsko-niemieckie) oraz **Sąsiedzi** (stosunki polsko-ukraińskie). Ponadto za istotne uznajemy projekty związane z mniejszościami narodowymi w naszym kraju oraz z nauczaniem o stosunkach polsko-żydowskich.

Poza działaniami Pracowni Edukacji Obywatelskiej i Europejskiej osiągnięcia na polu europejskiego wymiaru nauczania posiada również Pracownia Języków Obcych, w której realizowana jest idea **nauczania języków obcych** jako „języków partnerskich”. Oznacza to, że nauczanie języka obcego nie ogranicza się jedynie do zagadnień lingwistycznych, ale bazuje również na istotnych zagadnieniach europejskich, pozwalając młodym ludziom uczącym się języka obcego poznawać kulturę, historię i współczesne problemy państw europejskich. Języki obce są niezbędnym narzędziem w procesie edukacji europejskiej.

Najistotniejszym, poza szkoleniowym, wątkiem proeuropejskiej aktywności CODN jest działalność edytorska. Ośrodek skoncentrował się na wydawaniu praktycznych poradników nauczycielskich, zawierających wiele materiałów przydatnych w pracy z uczniami. Większość publikacji porusza tematykę integracji europejskiej, stosunków Polski z UE, relacji naszego kraju z sąsiadami oraz edukacji międzykulturowej. Oto najważniejsze tytuły z ostatnich lat.

Integrująca się Europa, zeszyt ćwiczeń dla szkół ponadpodstawowych J. Kowalski, M. Sielatyski, 1996 r.

Zbiór ćwiczeń z historii, geografii i wiedzy o społeczeństwie dla uczniów liceów zainteresowanych tematyką integracji europejskiej. Jedna z pierwszych propozycji na rynku oświatowym ukazująca, jak można uczyć o Europie i procesach integracji Polski z Unią Europejską. W publikacji zawarto 22 scenariusze lekcji, komentarze dla nauczycieli, słowniczek europejski, listę pozarządowych organizacji proeuropejskich i klubów europejskich. Przedstawiono w niej również wiele metod aktywizujących.

Europa na co dzień, pakiet multimedialny, pod redakcją M. Taraszkiewicz i M. Sielatyskiego, 1997 r.

Pierwszy multimedialny pakiet edukacyjny zawierający: podręcznik dla ucznia, poradnik dla nauczyciela, kasetę wideo oraz program komputerowy (CD-ROM), CD z muzyką, zestaw foliogramów, plakat oraz aplikację internetową. Pakiet sfinansowany został ze środków Phare na zlecenie Biura Pełnomocnika Rządu ds. Integracji Europejskiej. Publikacja w pełny sposób przedstawia zagadnienia wspólnego dziedzictwa europejskiego oraz proces integracji Polski z Unią Europejską. Autorami pakietu było prawie 30 osób, w tym znani politycy i naukowcy.

W 2001 r. podjęto prace nad wznowieniem pakietu przystosowanego do nowej podstawy programowej.

Europa — twoja długoterminowa lokata, scenariusze lekcji dla liceów, pod redakcją B. Łuby i M. Sielatyckiego, 1998 r.

Zbiór scenariuszy dotyczących głównych obszarów negocjacyjnych Polski z UE (ze szczególnym naciskiem na dostosowania ekonomiczne). Układ scenariuszy odpowiada głównym obszarom dostosowawczym polskiej gospodarki do wymogów Unii Europejskiej (zgodnie z układem Narodowej Strategii Integracji).

Publikacja sfinansowana została ze środków programu Phare.

Partnerzy — Polacy i Niemcy w nowej Europie, J. Kowalski, W. E. Kozłowska, M. Sielatycki, 1999 r.

Książka jest zbiorem scenariuszy lekcji dotyczących stosunków polsko-niemieckich. Autorzy zajmują się zagadnieniami z przeszłości obu narodów, problemami mniejszości narodowych, regionów przygranicznych, obecnym oraz prognozowanym stanem stosunków polsko-niemieckich. Scenariusze lekcji adresowane są do nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Książka powstała przy współpracy z Fundacją Friedricha Eberta.

PARTNER — Polen und Deutsche im neuen Europa, pod redakcją D. Burdzik i M. Multańskiej

To druga książka w serii *Partnerzy — Polacy i Niemcy w nowej Europie*. Niniejsza publikacja napisana jest w języku niemieckim przez niemieckich nauczycieli, pracujących w polskich szkołach i kolegiach nauczycielskich. Autorzy starają się przybliżyć różne problemy wzajemnych stosunków politycznych, ekonomicznych i relacji kulturowych, przygotowując polską i niemiecką młodzież do współpracy w integrującej się Europie i w euroregionach. Publikacja może służyć jako pomoc dydaktyczna nauczycielom języka niemieckiego, jak również nauczycielom historii, wiedzy o społeczeństwie i geografii znającym język niemiecki. Szczególnie przydatną będzie w szkołach bilingwalnych z językiem niemieckim oraz w szkołach przygranicza.

Sąsiedzi — Polacy i Ukraińcy w nowej Europie.

R. Kunaszyk, M. Sielatycki, H. Wesołowska, K. Zaufal, 2000 r.

Podręcznik porusza tematykę stosunków polsko-ukraińskich na tle europejskim. Publikacja adresowana jest do nauczycieli gimnazjów i liceów, szczególnie zaś do tych, którzy szerzej zajmują się tematyką ukraińską i europejską.

W podręczniku znajdują się scenariusze lekcyjne, poświęcone m.in. takim zagadnieniom, jak: historia stosunków polsko-ukraińskich, pogranicze polsko-ukraińskie, problemy mniejszości narodowych w obu krajach, prognozy współpracy przygranicznej. Scenariusze można wykorzystać na lekcjach historii, geografii i wiedzy o społeczeństwie oraz w ramach zajęć pozalekcyjnych.

Zostań negocjatorem! — Pakiet materiałów dla nauczycieli i Vademecum negocjatora, 2000 r., 2001 r.

Podręcznik stworzony wspólnie przez Fundację im. S. Batorego, Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej i CODN.

Pakiet przygotowany dla nauczycieli i uczniów biorących udział w ogólnopolskim konkursie dla uczniów szkół średnich — „Symulacje negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej”. Vademecum przedstawia teorię prowadzenia negocjacji oraz problemy negocjacji Polski z Unią Europejską (przykładowe obszary negocjacyjne). Nauczyciele znajdą w tej publikacji sposoby realizacji projektu symulacji jako działania proeuropejskiego w szkole. Ukazały się dwie edycje książki w roku 2000 i 2001.

Program objęty jest patronatem Głównego Negocjatora oraz Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce.

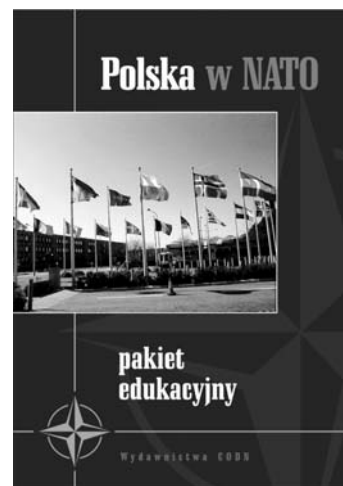
Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźcach,

pod redakcją K. Koszewskiej, 2001 r.

Książka powstała przy współpracy z Biurem Łącznikowym Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR). Adresowana jest do nauczycieli zainteresowanych włączeniem zagadnień tolerancji wobec „obcych”, „innych”. Podręcznik zawiera scenariusze lekcji z różnych przedmiotów (jęz. polski, jęz. obcy, historia, geografia, wiedza o społeczeństwie, religia), które można realizować w ramach ścieżki międzyprzedmiotowej. Odbiorcy znajdą także rozdziały poświęcone zjawisku uchodźstwa we współczesnym świecie, przydatne informacje źródłowe, a także materiał poświęcony sposobom realizacji programu „Zrozumieć innych” jako programu międzyprzedmiotowego.

Polska w NATO, pakiet edukacyjny,
pod redakcją R. Kupieckiego i M. Sielatyckiego, 2002 r.

Jest to pierwsza na polskim rynku oświatowym publikacja przeznaczona dla szkół, poświęcona zagadnieniom związanym z członkostwem Polski w Sojuszu Północno-Atlantyckim. Pakiet to kompendium wiedzy o historii, celach i funkcjonowaniu NATO, a także o polskim udziale w Sojuszu. Książka adresowana jest do nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych zainteresowanych włączeniem tej tematyki do nauczanych przedmiotów. W książce zamieszczone są teksty merytoryczne prezentujące aktualny stan wiedzy o roli NATO w światowej i europejskiej polityce oraz scenariusze lekcji z historii, geografii, wiedzy o społeczeństwie, przysposobienia obronnego, ścieżki „edukacja europejska” i godziny wychowawczej. Poradnik uzupełniają materiały źródłowe — teksty, zdjęcia, dane statystyczne, mapy). Pakiet powstał przy współpracy z Przedstawicielstwem Polski przy NATO, Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Obrony Narodowej.

Szkolny Klub Europejski.

Poradnik, pod redakcją J. Gospodarczyk, 2002 r.

Podręcznik adresowany do uczniów gimnazjów — liderów klubów oraz do nauczycieli — opiekunów klubów. Dostarcza informacji potrzebnych do założenia i prowadzenia szkolnego klubu europejskiego. Autorzy przygotowali teksty, które trafią do młodych ludzi, zainteresowanych tą formą działań proeuropejskich.

Nauczanie języków mniejszości narodowych i etnicznych,
pod redakcją M. Gorzelak, 2001 r.

Zeszyt specjalny z serii „Języki Obce w Szkole”, poświęcony mniejszościom narodowym. Autorzy prezentują metody nauczania języków mniejszości, problemy z asymilacją kulturową i społeczną. W numerze zamieszczono teksty o nauczaniu języka polskiego jako obcego i o nauczaniu języka niemieckiego wśród mniejszości niemieckiej w Polsce.

Ponadto CODN brał udział w przygotowaniu takich publikacji, jak „Zostań negocjatorem” czy „Edukacja europejska w polskiej szkole”. W czasopiśmie „Unia & Polska” od początku roku szkolnego 2001/2002 Ośrodek prowadzi stałą rubrykę „Edukacja europejska”. W powyższych opracowaniach zawarto setki przykładowych scenariuszy lekcyjnych o tematyce europejskiej, kilkadziesiąt wykładów na temat wiedzy europejskiej, przykłady dobrej praktyki z zakresu realizacji projektów proeuropejskich, wiele użytecznych informacji. Poza podręcznikami w ramach projektów realizowanych przez CODN powstały również materiały powarsztatowe, kasety wideo, zestawy foliogramów. W przygotowaniu są kolejne książki poruszające tematykę europejską. Nakład części powyżej prezentowanych publikacji jest już wyczerpany, ale są one dostępne w Mediatece Edukacyjnej CODN i wojewódzkich bibliotekach edukacyjnych.

W Mediatece Edukacyjnej w CODN znajduje się osobny **dział europejski** poświęcony edukacji europejskiej. Nauczyciele, którzy prowadzą kluby europejskie, realizują innowacyjne programy uwzględniające europejski wymiar nauczania i wdrażają ścieżkę edukacji europejskiej mogą w tym miejscu skorzystać z przydatnych zbiorów. Mediateka zawiera też zbiory anglojęzyczne poświęcone Europie. Katalog Mediateki udostępniony jest w Internecie. W Mediatece Szwajcarskiej CODN znajdują zaś zbiory niemiecko, francusko i włoskojęzyczne odnoszące się do tej problematyki.

Nauczyciele-opiekunowie klubów europejskich mogą znaleźć w CODN różnorodne wsparcie w pracy ze szkolnym klubem europejskim. Mogą więc:

- **uczestniczyć w szkoleniach** organizowanych przez Ośrodek — poszerzających wiedzę na temat zagadnień europejskich oraz wzmacniających kompetencje zarówno w pracy z uczniami, jak i innymi nauczycielami,
- **pozyskiwać publikacje** Wydawnictw CODN zawierające praktyczne propozycje realizacji zajęć na tematy europejskie oraz teksty popularnonaukowe przybliżające problematykę integracji europejskiej,
- **wypożyczać książki i czasopisma** związane z tematyką europejską w Mediatece CODN i w Mediatece Szwajcarskiej,
- **otrzymywać informacje** na temat edukacji europejskiej w Pracowni Edukacji Obywatelskiej i Europejskiej CODN,
- **uczestniczyć wraz z uczniami w konkursach dla szkół** organizowanych przez Ośrodek wraz z organizacjami pozarządowymi.

Zapraszamy wszystkich nauczycieli-opiekunów klubów europejskich do współpracy z CODN, korzystania ze szkoleń, publikacji, zbiorów mediatek. Należy podkreślić, że wielu nauczycieli-opiekunów klubów stało się trenerami i autorami związanymi z naszym Ośrodkiem.

Radostław Ciszewski

Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Zainteresowanie Polaków tematyką integracji europejskiej przyczyniło się do powstania szkolnych klubów europejskich. Polska Fundacja im. Roberta Schumana (PFRS) już w 1996 roku zdecydowała się wspierać kluby i rozpoczęła realizację programu „Szkolne Kluby Europejskie”.

Projekt ten znakomicie wpisywał się w misję fundacji, która została założona w 1991 roku. Wśród założycieli były osobistości życia politycznego, głęboko zaangażowane w przemiany polityczno-gospodarcze, m.in. Tadeusz Mazowiecki — pierwszy premier niepodległej Rzeczypospolitej, Piotr Nowina-Konopka — minister stanu pierwszego rządu.

W momencie powoływania Fundacji, mimo istniejących różnic politycznych w Polsce i w krajach Unii Europejskiej, było jasne, że rozszerzenie struktur europejskich jest możliwe i realne, choć wymaga wielu działań i wysiłków. Polska Fundacja im. Roberta Schumana zdecydowała się uczestniczyć w przygotowaniu polskiego społeczeństwa do tego nieuniknionego i oczekiwanego procesu.

Jednym z podstawowych celów Fundacji jest wspieranie wszelkich inicjatyw politycznych i społecznych, mających na celu rozwój demokracji w Polsce i przygotowanie jej do członkostwa we wspólnej Europie. W tym długoterminowym procesie PFRS pragnie wspomagać zmiany, zmierzające do przyswojenia przez społeczeństwo rzeczywistości europejskiej i zbudowania zaplecza dla organizacji pozarządowych. Fundacja wspiera instytucje kulturalne, naukowe i pedagogiczne, które przyczyniają się do pogłębiania związków Polski z instytucjami europejskimi. Podejmowane przez PFRS działania mają przyczynić się do kształtowania wolnego, odpowiedzialnego i sprawiedliwego społeczeństwa.

Patron Fundacji, Robert Schuman jest symbolem zjednoczonej, demokratycznej Europy.

Przywrócenie Europy Polsce i Polski Europie będzie długim i skomplikowanym procesem. Aby go doprowadzić do końca, potrzeba wiele społecznego i indywidualnego wysiłku. Wzorując się na symbolicznej postaci Roberta Schumana — człowieka wielkiej wizji i wielkich czynów, myśliciela i męża stanu, działacza gospodarczego i jednego z Ojców Założycieli nowej Europy — chcemy w tym dziele uczestniczyć. Robert Schuman wierzył głęboko, że świat, Europa i wartości ludzkie nie mogą być podzielone i muszą wrócić do wspólnoty. Podzielamy tę wiarę i mamy nadzieję, że Fundacja nazwana jego imieniem przyczyni się do budowania tej wspólnoty, pisał Tadeusz Mazowiecki 26 marca 1991 roku.

Polska Fundacja im. Roberta Schumana jest organizacją pozarządową: nie korzysta z żadnego wsparcia rządu. Od początku swojego istnienia całkowicie niezależnie określiła swoje cele i środki służące ich realizacji. Jako organizacja niepartyjna PFRS współpracuje ze wszystkimi demokratycznymi ugrupowaniami politycznymi, które uznają potrzebę przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i działają w tym kierunku; wspiera kontakty i współpracę z organizacjami pozarządowymi (stowarzyszeniami, klubami, fundacjami), skupiającymi wokół idei europejskiej różne środowiska, pozbawione uprzedzeń politycznych.

Fundacja realizuje swoje plany poprzez wiele projektów, których głównym celem jest dostarczanie różnym grupom odbiorców wiedzy o rozmaitych zagadnieniach europejskich.

PROJEKTY

- **Polskie Spotkania Europejskie** — coroczne wydarzenie współorganizowane przez Fundację oraz instytucje z całej Polski, podczas którego spotykają się przedstawiciele pozarządowych organizacji proeuropejskich. W ramach Spotkań organizowana jest również Parada Schumana i festyn europejski.
- **Almanach Polskich Pozarządowych Organizacji Proeuropejskich** — aktualizowana co roku publikacja zawierająca adresy organizacji oraz opis ich działalności, jak również spis szkolnych klubów europejskich oraz niektórych przydatnych adresów.

- **Polski Kalendarz Europejski** — biuletyn miesięczny polskich proeuropejskich organizacji pozarządowych, zawierający m. in. wywiady, artykuły, ogłoszenia dotyczące ich działalności oraz procesu integracji europejskiej.
- **Przez Edukację do Europy** — program dotyczący możliwości kształcenia wyższego w dziedzinach związanych z integracją europejską oraz studiowania i odbywania praktyk w krajach Unii Europejskiej. Pomoc przy organizowaniu podobnych konferencji lokalnych.

- **Młodzież — Rolnictwo — Unia Europejska** — projekt dla uczniów i nauczycieli szkół rolniczych z całej Polski (konferencje, seminaria i szkolenia). Elementem programu jest konkurs „Jak zreformować gospodarstwo mojego ojca?”, organizowany wspólnie ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego. Nagroda główna to indeksy tej uczelni.
- **Szkolne Kluby Europejskie** — program skierowany do uczniów — członków i opiekunów SKE. Obejmuje szkolenia, konferencje i wymianę międzynarodową (szerzej o programie w dalszej części tekstu).
- **Wolontariat — Budowanie Mostów w Europie** — program międzynarodowej wymiany wolontariuszy, realizowany przy współpracy z niemiecką organizacją Inicjatywa Chryścjan dla Europy z Drezna; dający młodym ludziom szansę pracy wolontariackiej za granicą przez okres 12 miesięcy.
- **Europejskie know-how dla środowisk lokalnych** — program skierowany do działaczy i urzędników samorządów oraz organizacji pozarządowych. Celem programu jest przekazanie najważniejszych informacji dotyczących sposobów korzystania z funduszy przedakcesyjnych oraz Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich.
- **Szkolenia dla Telewizji Polskiej S.A.** — cykl comiesięcznych szkoleń dla grup dziennikarzy telewizyjnych. Na szkoleniach poruszane są uznane przez dziennikarzy za najważniejsze tematy integracji europejskiej. Wykładowcami są najlepsi w danej dziedzinie eksperci — nie tylko polscy. Szkolenia organizowane są razem z Fundacją Partners Polska.
- **Polska myśl europejska XX wieku** — gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o Polakach działających na rzecz zjednoczonej Europy w XX wieku oraz polskiej myśli politycznej w tym zakresie.
- **Seminarium Polityki Zagranicznej** — cykl seminariów dla studentów odbywających się regularnie w siedzibie Fundacji. Tematy tegorocznych seminariów koncentrowały się m.in. na stosunkach polsko-francuskich, integracji europejskiej, udziale Polaków w ruchu europejskim.
- **Wydawnictwa** — współudział w wydawaniu publikacji dotyczących integracji europejskiej.
- **Fundacja im. R. Schumana w Internecie** — własna strona, na której znajdują się wszystkie informacje o działalności Fundacji, wiadomości, forum dyskusyjne i inne.

- **Konferencje tematyczne** — związane z integracją europejską.

Bardzo liczną grupę odbiorców stanowi młodzież szkolna. Fundacja dociera do niej poprzez współpracę ze szkolnymi klubami europejskimi. Obecnie w bazie danych Fundacji znajduje się ok. 600 klubów europejskich.

W jaki sposób można nawiązać współpracę z Polską Fundacją im. Roberta Schumana? Bardzo prosto. Wystarczy przysłać do Fundacji (listem, faksem lub e-mailem) informację o tym, że w szkole powstał klub. Zgłoszenie powinno zawierać następujące dane:

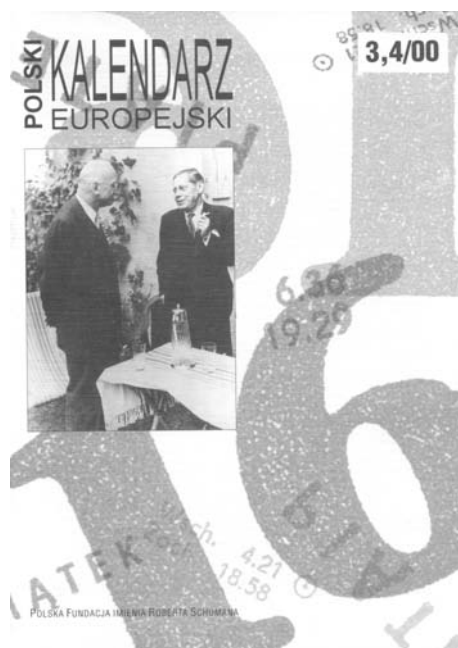
- nazwę klubu,
- nazwę szkoły,
- dokładny adres,
- numer telefonu i faksu,
- adres poczty e-mail i adres strony www (jeżeli klub takie posiada),
- imię i nazwisko opiekuna.

Zgłoszenie zostanie wpisane do bazy danych. Dzięki temu klub uzyska dostęp do informacji o wszelkich przedsięwzięciach Fundacji i możliwość czynnego w nich uczestnictwa.

Projekty Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana dla szkolnych klubów europejskich

- Wykłady w szkołach — prowadzone przez pracowników i zagranicznych praktykantów Fundacji. Szczegółowa tematyka wystąpień (w języku polskim, angielskim lub ojczystym praktykanta) uzgadniana jest z klubem.
- Szkolenia w szkołach — po indywidualnym uzgodnieniu Fundacja może zorganizować jedno- lub dwudniowe szkolenie.
- Szkolenia dla nauczycieli. Średnio raz na pięć tygodni odbywa się w Warszawie szkolenie dla nauczycieli — opiekunów Szkolnych Klubów Europejskich, jak i zainteresowanych tematyką europejską. Szkolenie takie każdorazowo trwa trzy dni.
- Materiały informacyjne. Polska Fundacja im. Roberta Schumana jest wydawcą Polskiego Kalendarza Europejskiego. Miesięcznik ten wysyłany jest do wszystkich klubów.
- Konferencje i seminaria. Fundacja organizuje konferencje i seminaria skierowane do klubów europejskich.
- Wydarzenia europejskie. Polska Fundacja może, dzięki dotacji Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, współorganizować i dofinansować kilkanaście wydarzeń promujących integrację europejską (każde może otrzymać do 3 tysięcy złotych).
- Polska Fundacja im. Roberta Schumana organizuje każdego roku, podczas Polskich Spotkań Europejskich, spotkanie dla szkolnych klubów europejskich.
- Wymiana międzynarodowa. Każdego roku Fundacja organizuje seminaria zagraniczne lub kursy językowe. Skierowane są one do członków klubów.

Oferta Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana adresowana do szkolnych klubów europejskich zakłada również szeroką współpracę Fundacji przy wszelkiego rodzaju przedsięwzięciach organizowanych przez kluby. Zakłada pomoc merytoryczną i organizacyjną, wsparcie materialne w postaci nagród i inne.

Adres:

Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Al. Ujazdowskie 37/5

00-540 Warszawa

tel. (0-22) 621 21 61, 622 00 68, 622 03 43, 622 03 42

fax (0-22) 629 72 14

www.schuman.org.pl

e-mail: poczta@schuman.org.pl

Osoby odpowiedzialne za Program Szkolny:

Marcin Brzeziński — koordynator programu: m.brzezinski@schuman.org.pl

Radosław Ciszewski — kierownik Działu Programowego: rsc@schuman.org.pl

Polska Rada Ruchu Europejskiego

Polska Rada Ruchu Europejskiego to organizacja pozarządowa, której głównym celem jest działanie na rzecz integracji europejskiej, przy pełnym respektowaniu praw człowieka, ładu demokratycznego i odmiennych tożsamości kulturowych w różnorodnych środowiskach społecznych i politycznych oraz w różnych regionach. Polska Rada Ruchu Europejskiego wspiera dążenia Rzeczypospolitej Polskiej do członkostwa w Unii Europejskiej.

Polska Rada Ruchu Europejskiego działa w kilku obszarach:

informacyjny — przez upowszechnianie wiedzy i informacji o integracji europejskiej, ze szczególnym odniesieniem do spraw polskich;

edukacyjny — przez kształtowanie świadomości europejskiej Polaków, upowszechnianie wiedzy o kulturach innych krajów, wychowywanie w duchu tolerancji i szacunku dla różnych tradycji oraz odmienności;

analityczno-studialnym — przez działalność badawczą, seminaryjną itp., poświęconą występującym lub przewidywanym problemom związanym z procesem przekształcania się Europy;

politycznym — poprzez lobbing w sferach politycznych i administracji państwowej, konsultacje i ewaluacje działań rządowych w zakresie polityki zagranicznej, zwłaszcza integracji europejskiej.

Od roku 2002 Polska Rada Ruchu Europejskiego przyjęła następujące priorytety edukacyjne:

1. Działania edukacyjne nastawione na przygotowanie młodzieży szkół średnich do świadomego udziału w referendum akcesyjnym. PRRE uznaje, że najistotniejszym elementem edukacji proeuropejskiej jest połączenie działań prowadzonych przez nauczycieli, szkolne kluby europejskie oraz przez wykładowców Polskiej Rady Ruchu Europejskiego. Swoje działania skupiamy w trzech obszarach:
  - a. szkolenie nauczycieli szkół średnich w zakresie europejskiego wymiaru w edukacji,
  - b. informowanie młodzieży szkół średnich o korzyściach i kosztach integracji Polski z UE,
  - c. wspieranie i rozwijanie działalności klubów europejskich, szczególnie w szkołach średnich.
2. Prowadzenie serwisu internetowego „Europejczyk” /www.europejczyk.wp.pl/, dającego możliwość propagowania idei integracji europejskiej przez najbardziej wygodne narzędzie komunikowania się, czyli Internet. Umożliwia on stałe uzupełnianie gromadzonych materiałów i dotarcie praktycznie do każdego odbiorcy w całym kraju, a nawet za granicą.

W roku 2002 i następnych Polska Rada Ruchu Europejskiego zamierza realizować następujące projekty.

EUROBUS 2002

Celem projektu jest propagowanie idei europejskiej w małych ośrodkach. W porównaniu z poprzednimi latami wprowadzono wiele istotnych zmian, m.in. związanych z profilem grup odbiorców, jak i samym programem zajęć.

EuroBus stwarza możliwość zorganizowania lokalnego wydarzenia o charakterze europejskim. Projekt adresowany jest nie tylko do uczniów i nauczycieli, ale także do wszystkich mieszkańców małych miejscowości.

Projekt przewiduje zorganizowanie pięciu tras EuroBusa. Na każdej z nich znajdzie się dziesięć miejscowości. W przedsięwzięciu mogą uczestniczyć uczniowie i nauczyciele liceum powiatowego, przedstawiciele samorządów lokalnych, a także pośrednio media oraz społeczność lokalna. Priorytetem będą

objęte miejscowości położone w województwach: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim i mazowieckim.

Program pobytu EuroBusu w jednej miejscowości przewiduje :

- zajęcia w liceum obejmujące:
  - 3–4 warsztaty tematyczne (np. negocjacje akcesyjne, kluby europejskie) — uczniowie mają możliwość wyboru, w którym z nich chcą uczestniczyć (czas: 3–4 godz.),
  - spotkanie/warsztaty dla nauczycieli z zakresu europejskiego wymiaru nauczania i działalności SKE,
  - przekazanie szkole nieodpłatnych materiałów informacyjnych, przeznaczonych nie tylko dla biblioteki szkolnej, ale także dla każdego z uczniów,
- spotkanie z przedstawicielami samorządu lokalnego:
  - zaproszenie do udziału skierowane jest do przedstawicieli władz, samorządów gospodarczych (czas: ok. 1,5–2 godz.),
  - spotkanie powinno skupiać się na zagadnieniach ważnych dla konkretnego powiatu, a związanych z przystąpieniem Polski do UE, np. problemy ochrony środowiska, rolnictwa, małych przedsiębiorstw itp.,
- spotkania otwarte dla mieszkańców (organizowanie w dogodnych terminach — przy wsparciu lokalnych mediów).

Każdy przyjazd EuroBusu będzie poprzedzony informacjami zamieszczonymi w lokalnych i regionalnych mediach.

Do udziału w EuroBusie zostaną zaproszone szkoły z województw, w których realizowany jest projekt. Szkoły mogą również zgłaszać się samodzielnie (zgłoszenie musi wpłynąć do PRRE najpóźniej do końca maja). Udział w projekcie jest bezpłatny.

OKRĄGŁY STÓŁ KLUBÓW EUROPEJSKICH

Obecnie w Polsce działa ponad 1500 klubów. Niektóre organizacje proeuropejskie przygotowują regionalne spotkania klubów. Ideą Okrągłego Stołu Klubów Europejskich (OSKE) jest koordynacja tego typu działań.

Okrągły Stół Klubów Europejskich organizowany jest przez PRRE od trzech lat: kwiecień 1999, wrzesień 2000 i 2001.

Ze względu na dużą liczbę Klubów Europejskich oraz brak możliwości zorganizowania efektywnego spotkania wszystkich re-

prezentantów, w 2002 roku program zmieni swoją formułę.

Projekt zakłada zorganizowanie ośmiu spotkań regionalnych (ROSKE) oraz spotkania ogólnopolskiego (OSKE) dla przedstawicieli wszystkich regionów.

IV Okrągły Stół Klubów Europejskich — spotkania regionalne

Organizując spotkania bezpośrednio w regionach, przyczynimy się do większej integracji środowisk proeuropejskich oraz umożliwimy udział liczniejszej grupie zainteresowanych osób. Ponadto lokalne spotkanie będzie sprzyjało nawiązywaniu kontaktów i wymianie doświadczeń we własnych środowiskach. Projekt zakłada, że w każdym spotkaniu regionalnym weźmie udział około 200 osób.

Spotkania planowane są w ośmiu ośrodkach:

- Kraków (dla województw małopolskiego i świętokrzyskiego),
- Katowice (dla województwa śląskiego),
- Poznań (dla województw wielkopolskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego),

- Gdańsk (dla województw pomorskiego i kujawsko-pomorskiego),
- Białystok (dla województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego),
- Lublin (dla województw lubelskiego i podkarpackiego),
- Wałbrzych (dla województw opolskiego i dolnośląskiego),
- Warszawa (dla województw łódzkiego i mazowieckiego).

W przygotowanie spotkań regionalnych włączone będą partnerskie organizacje regionalne; większym PRRE będzie jedynie pomagała, w pozostałych przypadkach PRRE będzie głównym organizatorem imprezy.

Regionalne Okrągłe Stoły Klubów Europejskich (ROSKE) będą miały charakter spotkań warsztatowych, podczas których uczestnicy będą mogli doskonalić i rozwijać swoją wiedzę oraz umiejętności, związane z prowadzeniem i działaniem szkolnego klubu europejskiego.

Planowane są dostosowane do lokalnych potrzeb warsztaty tematyczne. Wśród tematów warsztatów znajdują się np.: „Zakładanie SKE”; „Wymiana doświadczeń w zakresie działania SKE” (doświadczeni uczą mniej doświadczonych); „SKE jako animator działalności społecznej na poziomie lokalnym”; „Powiatowe CIE jako możliwość pracy SKE”; „Media i ich rola w działalności SKE; współpraca z mediami”.

Jednym z podstawowych zadań ROSKE będzie przygotowanie informacji/raportu, przedstawiającego dokonania w zakresie edukacji europejskiej w regionie oraz wybór 20 delegatów na OSKE (5 nauczycieli i 15 uczniów). Ich zadaniem będzie m.in. przedstawienie opracowanego raportu.

Podczas ROSKE będą odbywały się targi SKE i lokalnych organizacji proeuropejskich, pozwalające uczestnikom na zapoznanie się z podejmowanymi w regionie działaniami o charakterze proeuropejskim.

ROSKE odbędą się jesienią, w terminach od września do listopada — w zależności od regionu.

IV Okrągły Stół Klubów Europejskich — spotkanie ogólnopolskie

Tegoroczny OSKE będzie miał charakter spotkania seminaryjnego, podczas którego podjęta zostanie próba podsumowania działalności klubów w regionach. Najważniejszym elementem spotkania i przyczynkiem do dyskusji będzie przedstawienie przygotowanych raportów na temat stanu edukacji europejskiej w regionach.

Podobnie jak w latach ubiegłych zorganizowane zostaną Targi Informacji Europejskiej oraz Targi Klubowe — w tym roku przygotowane przez przedstawicieli regionalnych.

Przyjęty przez uczestników OSKE dokument końcowy zostanie przekazany Ministrowi Edukacji Narodowej i Sportu, Szefowi Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Prezesowi Rady Ministrów i Prezydentowi RP.

OSKE przygotowywane będzie bezpośrednio przez PRRE; odbędzie się w listopadzie lub grudniu 2002 roku. Do współpracy włączony zostanie Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli oraz inne organizacje proeuropejskie.

Do udziału w szkoleniach zapraszane są wszystkie SKE, zarejestrowane w bazie klubów Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Formularze rejestracyjne są dostępne na stronie www.ukie.gov.pl w dziale „Edukacja/ Szkolne Kluby Europejskie”. Udział w OSKE jest bezpłatny.

WSPARCIE DLA SZKOLNYCH KLUBÓW EUROPEJSKICH

Szkolne kluby europejskie, poza wsparciem programowym i finansowym, potrzebują materiałów na temat Unii Europejskiej oraz pomocy w kontaktowaniu się i zapraszaniu wykładowców bądź gości specjalnych.

Projekt „Wsparcie dla szkolnych klubów europejskich” ma pomóc klubom w codziennych działaniach i podejmowanych zadaniach.

W ramach programu:

- dwa razy w tygodniu prowadzimy telefoniczny dyżur konsultantów, którzy odpowiadają na wszystkie pytania, pomagają w pozyskaniu materiałów (flag UE, materiałów i informacji na temat Unii Europejskiej) oraz w miarę możliwości, uczestniczą w imprezach organizowanych przez SKE,
- raz w miesiącu informujemy kluby o postępie integracji Polski z UE i o możliwościach prowadzenia działalności klubów (czasopismo internetowe PRRE „Europejczyk” /www.europejczyk.wp.pl/).

Udzielana pomoc i informacje są bezpłatne. Prosimy o kontakt z biurem PRRE.

SZKOLENIA DLA NAUCZYCIELI

W środowiskach nauczycielskich istnieje duże zainteresowanie wprowadzaniem do zajęć szkolnych europejskiego wymiaru w edukacji.

Jak wynika z naszych doświadczeń, oferta doskonalenia nauczycieli w tych zagadnieniach jest ciągle niewystarczająca, szczególnie w województwach północnych i wschodnich.

Celem projektu jest przygotowanie nauczycieli szkół średnich, którzy są zainteresowani programami informującymi o integracji Polski z UE. Szkolenia dotyczą przede wszystkim form działania, mających decydujący wpływ na sposób przekazu wiadomości.

W ramach trzydniowych zajęć, odbywających się w różnych miejscowościach, poruszane są następujące zagadnienia.

1. Polityka oświatowa Unii Europejskiej — zmiany po przystąpieniu Polski do UE.
2. Programy edukacyjne realizowane i finansowane przez Komisję Europejską; możliwości włączenia się w ich realizację i otrzymania grantów.
3. Realizacja ścieżki europejskiej w szkole.
4. Przygotowywanie wniosków grantowych.
5. Sposoby pozyskiwania funduszy na działalność proeuropejską w szkole.
6. Formy prowadzenia europejskiego wymiaru w edukacji: dni europejskie, konkursy europejskie, wymiany młodzieżowe, przeglądy filmowe/teatralne.
7. Szkolne kluby europejskie.

Szkolenia prowadzone są przede wszystkim w ośrodkach wiejskich, gdzie dostęp do tego typu form doskonalenia jest trudniejszy. Odbywają się one w siedzibach powiatów/gmin, tak by zminimalizować koszty dojazdów uczestników oraz uciążliwości z tym związane.

Jako priorytetowe traktujemy województwa mazowieckie, podlaskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie i kujawsko-pomorskie.

Szkolenia prowadzone są od maja do listopada w miejscowościach, w których istnieją zainteresowane udziałem grupy nauczycieli. Uczestnicy zobowiązani są do pokrycia części kosztów udziału w szkoleniu w wysokości 50 zł/kurs. Zgłoszenia prosimy przysyłać na adres biura PRRE.

„EUROPEJCZYK” — MAGAZYN INTERNETOWY PRRE

„Europejczyk”, powstaje, jako magazyn internetowy, w cyklu miesięcznym, jednak jego interaktywność daje możliwość częstszego zamieszczania materiałów. Korzystanie z serwisu jest bezpłatne i nie-limitowane.

Głównym celem magazynu jest dotarcie do możliwie najszerzego grona odbiorców z kompetentną informacją, prezentującą różne poglądy związane z integracją europejską.

Serwis internetowy www.europejczyk.wp.pl jest:

- źródłem informacji o Europie,
- forum, na którym poruszane są zarówno problemy bieżące, związane z procesem negocjacyjnym, jak i poświęcone przyszłości Europy.

Korzystanie z serwisu jest bezpłatne.

Zapraszamy do kontaktowania się z nami:

Polska Rada Ruchu Europejskiego
ul. Smolna 34/25a
00-325 Warszawa
tel./fax (0-22) 827 42 96,
e-mail: redakcja.europejczyk@wp.pl

Katarzyna Morawska
Karolina Stawicka

Fundacja im. Stefana Batorego na rzecz edukacji, dla szkoły, dla ciebie

Fundacja im. Stefana Batorego jest polską organizacją pozarządową, która została założona przez amerykańskiego finansistę i filantropa George'a Sorosa. W 1979 roku zainicjował on powstanie sieci fundacji działających obecnie, w ramach „Open Society Network”, w ponad 30 krajach w Europie Środkowej i Wschodniej, Azji Centralnej, w Republice Południowej Afryki, Gwatemali, na Haiti oraz w Stanach Zjednoczonych.

Fundacja im. Stefana Batorego działa od roku 1988.

Celem Fundacji jest wspieranie rozwoju demokratycznego, otwartego społeczeństwa. Społeczeństwo otwarte to społeczeństwo wykształcone. Dlatego za jeden z priorytetów założyciele Fundacji uznali dostęp do edukacji, zapewniający uczącym się — przede wszystkim młodzieży — równe szanse życiowe.

Do głównych zadań Fundacji należą: umacnianie postaw i inicjatyw obywatelskich, rozwijanie współpracy między narodami, wspieranie działalności kulturalnej oraz upowszechnianie i podnoszenie jakości kształcenia.

Środki na działalność Fundacji pochodzą w większości z Open Society Institute, finansowanego przez George'a Sorosa. Dodatkowe fundusze Fundacja pozyskuje z innych źródeł zagranicznych i krajowych: od organizacji pozarządowych oraz darczyńców prywatnych — firm i osób indywidualnych.

Fundacja prowadzi działania w ramach kilkunastu programów. Podstawową formą działalności Fundacji jest rozpatrywanie wniosków i przyznawanie dotacji na dofinansowanie projektów innych organizacji oraz monitorowanie sposobu i efektów wykorzystania przekazywanych środków finansowych. Dotacje i stypendia przyznawane są na zasadzie konkursu. Część programów prowadzi własną działalność: organizuje konferencje, spotkania i szkolenia.

Takie programy, jak: **Młodzieżowy, Akademicki, Informacja i Komunikacja Społeczna, Prawny, Forum Europejskie** (powstałe na początku 2002 roku z połączenia Forum Europy Środkowo-Wschodniej i Programu Europejskiego) są najbardziej zaangażowane w szeroko rozumiane działania edukacyjne, choć projekty o charakterze edukacyjnym lub na rzecz instytucji oświatowych realizują także inne programy, m.in. Społeczny czy Kulturalny.

Program Prawny wspiera projekty, mające na celu pogłębienie edukacji prawnej wśród uczniów i nauczycieli, jak np. „Prawo na co dzień” Stowarzyszenia Edukacji Prawnej. Program Kulturalny realizuje projekt „Artyści w akcji”, w ramach którego wspiera działania ludzi teatru, pracujących z młodzieżą trudną.

Fundacja współpracuje również — na zasadach partnerskich — z innymi organizacjami pozarządowymi, realizując wspólne projekty. Wśród tych organizacji jest wiele zajmujących się edukacją, m.in. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Polska Rada Ruchu Europejskiego, Stowarzyszenie Szkoła Liderów, Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Fundacja Ośrodka Karta, Małopolskie Forum Edukacji Europejskiej.

W działaniach na rzecz polepszenia systemu kształcenia w Polsce Fundacja współpracowała od początku swej działalności z instytucjami oświatowymi, w szczególności z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli (CODN) i Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu.

W dziedzinie edukacji Fundacja im. Stefana Batorego działa na rzecz:

- **wprowadzania rozwiązań systemowych w edukacji**, wspierających reformę polskiego systemu oświaty, z uwzględnieniem bliskiego członkostwa Polski w Unii Europejskiej;

- **środowisk lokalnych zajmujących się edukacją:** pomaga szkołom, organizacjom i grupom społecznym w środowisku lokalnym, zwłaszcza z mniejszych miejscowości, które uczą młodzież aktywności, uczestnictwa w życiu publicznym i postaw prospołecznych;
- **osób i grup zajmujących się nauczaniem i uczących się:** oferuje nauczycielom, uczniom, studentom, pracownikom naukowym pomoc, aby mogli oni kontynuować edukację lub doskonalić swą wiedzę w wybranej dziedzinie.

W dalszej części artykułu zaprezentujemy dotychczasową działalność Fundacji im. Stefana Batorego w dziedzinie edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz edukacji europejskiej. Omówimy projekty realizowane przez Fundację w ostatnich latach, jak również nowe inicjatywy.

Przedstawione projekty nie wyczerpują listy działań edukacyjnych podejmowanych przez Fundację. Wskazują jedynie na filozofię i kierunki jej działania w tej dziedzinie. Mogą także stać się inspiracją do podejmowania samodzielnych inicjatyw.

I. Wprowadzanie rozwiązań systemowych

Do 1997 r. w Fundacji działał **Program Młodzież i Edukacja**, którego celem było z jednej strony pobudzanie aktywności młodzieży i umożliwienie podejmowania różnych inicjatyw przez młodzież, z drugiej: wspieranie reformy szkolnictwa, unowocześnienie procesu nauczania i wzbogacanie programów kształcenia o treści związane z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności w zakresie edukacji obywatelskiej, ekonomicznej i ekologicznej.

Obecnie inne programy Fundacji realizują te zadania, głównie **Program Młodzieżowy, Program Akademicki i Forum Europejskie**.

Koalicja organizacji pozarządowych i środowisk oświatowych na rzecz edukacji europejskiej

Jednym z ważnych zadań systemu kształcenia jest przygotowanie polskiego społeczeństwa do członkostwa w Unii Europejskiej. Zwłaszcza szkoły, ze względu na powszechność nauczania i swoją szczególną pozycję w środowisku lokalnym, odgrywają istotną rolę w upowszechnianiu informacji i edukacji europejskiej. Pod koniec 2000 roku z inicjatywy Fundacji i Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli powstała **Koalicja organizacji pozarządowych i środowisk oświatowych na rzecz edukacji europejskiej**. Bodźcem do podjęcia tych działań były wnioski z konferencji pt. „Edukacja europejska w polskiej szkole — stan obecny i wizja przyszłości”, która odbyła się w Sejmie, w listopadzie 2000 roku. Nauczyciele i działacze lokalnych organizacji pozarządowych w dyskusji, odbywającej się w obecności przedstawicieli władz oświatowych i parlamentarzystów, przygotowali wspólnie „Stanowisko organizacji pozarządowych i środowisk oświatowych na temat edukacji europejskiej”.

Pełny tekst Stanowiska można znaleźć na stronie internetowej Fundacji: <http://www.batory.org.pl/program/europejski/edukacja/>. W tym dokumencie, skierowanym do władz publicznych, zaproponowano konkretne działania, zmierzające do upowszechniania i podniesienia jakości edukacji europejskiej w polskich szkołach.

Instytucje i organizacje tworzące Koalicję podejmują dalsze inicjatywy w celu wypracowania wspólnego stanowiska i metod postępowania oraz współpracy z urzędami odpowiedzialnymi za edukację i przygotowanie Polski do członkostwa w UE, takimi jak MENiS, MSZ, UKiE czy Urząd Głównego Negocjatora. W minionym roku członkowie koalicji wspólnie z Departamentem Informacji i Kształcenia UKiE wypracowali propozycję programu wykonawczego do Programu Informowania Społeczeństwa (PIS). We wrześniu 2001 prowadzony był **monitoring programów wyborczych pod kątem działań na rzecz edukacji europejskiej**.

19 grudnia 2001 r., w Sejmie, podczas konferencji „Przez edukację do Europy” zorganizowanej przez Polską Fundację im. Roberta Schumana, **odbyła się dyskusja panelowa „Edukacja europejska w polskiej szkole... cz. 2”**, z udziałem przedstawicieli rządu, parlamentu i instytucji oświatowych. Była ona podsumowaniem rocznych działań Koalicji. Nauczyciele i uczniowie z całej Polski dzielili się z nami swymi pomysłami i uwagami dotyczącymi edukacji europejskiej w szkołach. Dyskutowano także o roli środowisk pozarządowych w procesie przygotowania Polski do członkostwa w UE, członkostwa, z którego — dobrze przygotowani — będziemy mogli korzystać na równi z innymi krajami.

Koalicja ma charakter otwarty. Dotychczas w jej prace włączyły się: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Małopolskie Forum Edukacji Europejskiej, Polska Fundacja im. Roberta Schumana oraz Polska Rada Ruchu Europejskiego.

Współpraca tej grupy jest wyrazem przekonania, że dla uzyskania świadomego poparcia przez społeczeństwo integracji Polski z Unią Europejską oraz przygotowania młodego pokolenia do życia w zjednoczonej Europie niezbędne są systematyczne działania na rzecz edukacji europejskiej. Programy edukacji europejskiej w polskiej szkole wciąż jednak ograniczają się do wybranych szkół i pracujących w nich aktywnych nauczycieli.

„Równe szanse” — Lokalne Programy Stypendialne

Założeniem projektu, realizowanego przez Program Młodzieżowy Fundacji od roku 2000, jest pomoc w tworzeniu koalicji z udziałem lokalnych środowisk: organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, władz samorządowych, biznesu i lokalnej społeczności na rzecz budowania stabilnego systemu pomocy stypendialnej dla młodzieży, pragnącej kontynuować naukę w szkole średniej. Organizacjom zainteresowanym projektem proponowaliśmy pomoc merytoryczną i finansową. We współpracy z Akademią Rozwoju Filantropii przeprowadziliśmy cykl szkoleń, dotyczących metod zakładania i prowadzenia programów stypendialnych, zbierania funduszy i zarządzania nimi, tworzenia lokalnych koalicji, oraz promocji.

W programie biorą udział 34 organizacje, które uczestniczyły w szkoleniach, następnie przedstawiły przekonujący plan działania, w tym realny plan zbierania funduszy i racjonalne zasady ich wykorzystania. Organizacje te otrzymały obietnicę dofinansowania ze strony Fundacji: do każdej złotówki, którą zadeklarowały się zebrać, Fundacja zobowiązała się dołożyć drugą złotówkę, podwajając w ten sposób zgromadzone środki. Wypłata dotacji przez Fundację następuje w momencie zgromadzenia przez organizacje odpowiednich funduszy ze źródeł lokalnych. Dotychczas w ramach programu wsparcie otrzymało 26 programów stypendialnych prowadzonych przez lokalne organizacje z 14 województw. Organizacje biorące udział w projekcie wykorzystywały różne formy pozyskiwania pieniędzy. W tworzeniu lokalnych funduszy stypendialnych uczestniczyli różnorodni partnerzy: od samorządów, z których pochodziło blisko 40% środków finansowych zgromadzonych w ramach projektu w całej Polsce, poprzez firmy prywatne (23%) do osób indywidualnych (15%). Pozostałe 23% funduszy zebrano podczas różnych imprez.

Projekt „Podaj dalej...” ma na celu budowanie pomostów między organizacjami, prowadzącymi nowatorskie, modelowe programy edukacyjne, a tymi, które chciałyby realizować je w swoim środowisku. Rozpowszechniając wybrane projekty, możemy pomóc organizacjom, które pragną skorzystać z dobrych wzorów, aby dzięki temu zaoszczędzić środki i uniknąć błędów, jakie mogłyby popełnić, próbując od podstaw tworzyć własne programy. W ramach tego projektu Fundacja przekazuje dotacje z przeznaczeniem na opracowywanie materiałów informacyjnych o wybranych programach, adoptowanie ich na potrzeby organizacji, które chcą je wdrożyć, oraz szkolenie pracowników. Przykładem inicjatywy dofinansowanej w ramach tego konkursu może być projekt Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej: Program Dialog w Kielcach — „Upowszechnienie projektu „Młodzieżowa Akademia Lidera”, w ramach którego odbyły się warsztaty dla młodzieży ze szkół średnich z zakresu umiejętności społecznych i obywatelskich.

II. Środowisko lokalne: organizacje pozarządowe, szkoły, szkolne kluby europejskie

W historii Fundacji istniały programy, których zadaniem było inicjowanie oraz promocja nowych metod nauczania i aktywizacji młodzieży w różnym wieku, np. w ramach działań Letniej Szkoły Ekonomii, Międzynarodowych Letnich Szkół Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych czy Centrum Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Kilka z tych programów usamodzielniało się, tworząc niezależne stowarzyszenia i fundacje.

Przykładowo Centrum Młodzieżowej Przedsiębiorczości, działające dziś jako Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości, zainicjowało projekty; **Ekonomia stosowana, Przedsiębiorczość, Debaty szkolne**. Są one realizowane w różnej formie do dziś. Fundacja Batorego wspierała szczególnie powstanie Klubów Debat Szkolnych, gdzie młodzież zdobywa umiejętności potrzebne do publicznego wypowiadania się; częstym tematem takich dyskusji może być integracja europejska, o czym szkolne kluby europejskie wiedzą najlepiej.

Fundacja im. Stefana Batorego nadal wspiera niektóre z projektów organizacji, których powstanie inicjowała.

Konkurs „Młodzież i edukacja”

Od 1997 roku przekazywaliśmy fundusze Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży, która w ramach konkursu „Młodzież i edukacja” przyznawała dotacje na projekty, mające na celu tworzenie przyjaznego środowiska szkolnego, wzbogacanie pozalekcyjnej oferty dla dzieci i młodzieży, wyrównywanie szans edukacyjnych, przeciwdziałanie rozszerzaniu się przemocy wśród młodzieży, wprowadzanie nowych form edukacyjnych oraz na szkolenia dla nauczycieli. W 2000 roku, w ostatniej, zamykającej konkurs edycji, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży rozpatrzyła 275 wniosków i przyznała 24 dotacje na sumę 198 500 złotych (wypłaconą z funduszy przekazanych przez nas w roku 1999).

„Szkoła po lekcjach”

Celem projektu jest wspieranie szkół, które prowadzą lub zamierzają prowadzić działalność pozalekcyjną związaną z pobudzaniem i realizacją zainteresowań uczniów oraz integracją lokalnego środowiska. W 2000 roku projekt realizowano w dwóch województwach: warmińsko-mazurskim i podlaskim. O dofinansowanie w wysokości do 2000 zł mogły ubiegać się szkoły (podstawowe, gimnazja, średnie, zespoły szkół, rady rodziców, komitety rodzicielskie, samorządy szkolne) oraz organizacje społeczne, działające na ich terenie lub ściśle z nimi współpracujące. Projekt cieszył się dużą popularnością, przyznaliśmy 78 dotacji, które w naszym imieniu wypłacała zaproszona do realizacji projektu organizacja partnerska: Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych.

W roku 2002 Projekt będzie realizowany w województwie lubuskim i zachodniopomorskim.

Więcej informacji na ten temat pod adresem:
<http://www.batory.org.pl/program/mlodziezowy>.

Gazetki szkolne

Fundacja, przy współpracy z organizacjami partnerskimi, organizowała konkurs przeznaczony dla redakcji gazet szkolnych i pism środowiskowych. W sześciu edycjach konkursu nagradzane były najciekawsze tytuły, a redakcje szkolne i lokalnych pism mogły otrzymać finansowe wsparcie swojej działalności.

Internet dla szkół

Ważnym narzędziem służącym nowoczesnej edukacji jest Internet. Dlatego Fundacja współpracuje i wspiera Zakład „Internet dla szkół”, działający przy Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dzięki temu programowi wiele szkół otrzymało możliwość korzystania z Internetu. Celem projektu było nie tylko wyposażenie jak największej liczby szkół w komputery i dostęp do Internetu, ale również szkolenie kadr i młodzieży w skutecznym wykorzystaniu tego narzędzia dla celów edukacyjnych.

Fundacja zainicjowała także, w 1999 roku, powstanie **Stowarzyszenia Bank Drugiej Ręki** (www.bdr.ngo.pl), które zajmuje się pozyskiwaniem używanego sprzętu komputerowego i przekazywaniem go osobom i organizacjom, które ze względu na ograniczone środki finansowe nie mają możliwości uzyskania dostępu do nowoczesnych technologii.

Edukacja europejska w Internecie

Fundacja stale wspiera wysiłki zmierzające do poszerzania zasobów internetowych, służących bezpośrednio uczniom i nauczycielom w edukacji obywatelskiej i europejskiej.

Chcemy upowszechnić już istniejące i realizowane w całej Polsce inicjatywy. W tym celu Fundacja wraz z CODN, w ramach działań Koalicji, podjęła wysiłek zbierania informacji o aktualnym stanie edukacji europejskiej adresowanej do dzieci i młodzieży: o prowadzonych programach autorskich, szkoleniach i imprezach, ich zasięgu i zakresie merytorycznym. Gromadzi też materiały dydaktyczne: publikacje, skrypty, scenariusze lekcji, programy autorskie. Wybrane teksty zostaną udostępnione w Internecie w ramach popularyzowania dorobku środowisk zaangażowanych w edukację europejską. Zamierzamy także w przyszłości nagradzać najlepsze prace i najciekawsze projekty, służące edukacji europejskiej.

Cały czas czekamy na nowe, ciekawe materiały ze szkół, szkolnych klubów europejskich i wszystkich organizacji zaangażowanych w edukację europejską. Można je nadsyłać na adres: europa@batory.org.pl, z dopiskiem: „Zasoby internetowe”.

Zostań Negocjatorem! Symulacje negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej.

Ogólnopolski konkurs dla uczniów szkół średnich

Konkurs przeznaczony jest dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jego celem jest przybliżenie młodzieży tematyki negocjacji akcesyjnych oraz zainicjowanie debaty wokół budzących żywe zainteresowanie czy nawet kontrowersje najtrudniejszych tematów negocjacji Polski z Unią. Projekt jest realizowany wraz z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej oraz Polską Fundacją im. Roberta Schumana. Patronat nad konkursem objęli: Główny Negocjator oraz Przedstawicielstwo UE w Polsce. Konkurs jest rozgrywany w trzech etapach: szkolnym, regionalnym i ogólnopolskim. W maju 2001 r. zakończyła się jego pierwsza edycja. W roku szkolnym 2001/2002 realizowana jest druga edycja konkursu, do której już na etapie szkolnym zgłosiło się, jak w roku ubiegłym, blisko 1000 szkół. Szkoły, które zgłaszają się do konkursu często realizują go z młodzieżą działającą w szkolnych klubach europejskich, natomiast w szkołach, gdzie takie kluby jeszcze nie działały — całoroczne zajęcia z zakresu integracji europejskiej i negocjacji przyczyniają się do ich powstania.

Przygotowane dla potrzeb konkursu materiały edukacyjne „**Vademecum negocjatora. Materiały edukacyjne dla uczniów i nauczycieli**” wraz z materiałami pomocniczymi dla nauczycieli oraz CD-ROM, zawierającym wybrane dokumenty i opracowania mogą być także przydatną pomocą dydaktyczną w prowadzeniu lekcji o tematyce związanej z negocjacjami akcesyjnymi, procesem integracji Polski z UE. Jest to więc narzędzie uniwersalne, które może być szeroko wykorzystywane przez nauczycieli zajmujących się edukacją europejską oraz szkolne kluby europejskie do przeprowadzenia negocjacji także poza konkursem.

Materiały związane z konkursem można znaleźć na stronach internetowych Fundacji oraz pozostałych organizatorów konkursu.

Europa na 4 ręce — partnerskie inicjatywy europejskie

W wielu miejscach w Polsce podejmowane są różne działania dotyczące edukacji europejskiej. Zaangażowani są w nie entuzjaści: działacze lokalnych organizacji pozarządowych, nauczyciele, przedstawiciele samorządu. Wciąż jednak brakuje wiedzy o szansach, jakie członkostwo Polski w Unii stworzy w naszym życiu i najbliższym otoczeniu — osiedlu, gminie, mieście, jakie będą konsekwencje zjednoczenia. Chcąc wesprzeć działania przygotowujące społeczeństwo polskie do funkcjonowania w warunkach zjednoczonej Europy, w pierwszej połowie 2001 roku, Fundacja przeprowadziła konkurs na projekty, których celem jest pogłębienie wiedzy na temat procesu integracji Polski z UE oraz pobudzanie aktywności obywatelskiej wokół problemów lokalnych związanych z integracją europejską. Dotację otrzymały 23 organizacje pozarządowe, instytucje kulturalne i oświatowe z miejscowości liczących do 30 tysięcy mieszkańców oraz z terenów wiejskich, które przedstawiły projekty edukacyjne — realizowane przy współpracy z partnerem lokalnym, skierowane do młodego pokolenia, w których uczestniczyły także inne grupy społeczności lokalnej (np. uczniowie i absolwenci miejscowej szkoły, rodzice, przedstawiciele samorządu, działacze organizacji pozarządowych). Kilka projektów, które zyskały pozytywną opinię Komisji Programowej, nadesłały szkolne kluby europejskie z bardzo małych miejscowości. Najciekawsze i najlepiej opracowane metodycznie projekty, które mogą być realizowane także przez inne organizacje, jak np. projekt Szkoły Podstawowej w Łapach (woj. warmińsko-mazurskie) pt. „Ojczyzna to kraj dzieciństwa” (w nim dzieci poznają Europę podczas cyklu zajęć związanych z postaciami literackimi z krajów UE, np. „Pipi na wybiegu”, „Z Andersenem do Danii”, „Baw się i ucz z Kubusiem Puchatkiem”), zostaną zaprezentowane w Internecie na stronie poświęconej edukacji europejskiej.

III. Nauczyciele, uczniowie, studenci

Wspieranie działań mających na celu podnoszenie standardów jakości kształcenia są od kilku lat priorytetem działania Programu Akademickiego.

Program dofinansowywał m.in.: projekty dotyczące poprawy jakości nauczania w szkołach wyższych, studia doktoranckie, stypendia zagraniczne dla młodych pracowników naukowych, kursy inicjowane i prowadzone przez kadrę akademicką, mające na celu podnoszenie poziomu wiedzy nauczycieli, a także zachęcające do podejmowania współpracy z samorządem i organizacjami pozarządowymi.

Fundacja wspiera kursy dokształcające dla nauczycieli z Polski wschodniej i północnej. Jedną z form pomocy nauczycielom jest program dofinansowywania udziału nauczycieli w szkoleniach zagranicznych, realizowany od 1996 roku wraz z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli.

Fundacja oferuje młodym pracownikom naukowym i studentom możliwość ubiegania się o stypendia na pobyty badawcze w zagranicznych placówkach naukowych. O **stypendia** mogą się starać również studenci i młodzi naukowcy z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, zainteresowani studiami nad Polską współczesną. Projekt ten jest kontynuowany we współpracy z Kasą im. Józefa Mianowskiego.

Szczegółowe informacje o aktualnych programach stypendialnych i zasadach ubiegania się o dofinansowanie oraz o innych placówkach udzielających stypendiów można znaleźć w Internecie: <http://www.batory.org.pl/program/akademicki/>

Historia bliska i Historia alternatywna

Fundacja im. Stefana Batorego współfinansuje realizowany przez Fundację Ośrodka Karta **konkurs „Historia bliska”**, którego celem jest rozbudzenie zainteresowania młodzieży najnowszą historią i zachęcenie do podjęcia samodzielnych badań historycznych w najbliższym otoczeniu. Konkurs adresowany jest do uczniów szkół średnich, interesujących się historią i gotowych podjąć samodzielne poszukiwania świadków i dokumentów wydarzeń historycznych w swoim środowisku. W roku szkolnym 2001/2002 tematem szóstej edycji konkursu jest: **„Obcy wśród swoich — doświadczenie XX wieku”** (więcej informacji: www.karta.org.pl).

Z kolei projekt **„Historia alternatywna”**, realizowany przez Forum Europy Środkowej-Wschodniej i miesięcznik „Mówią Wieki”, pomaga uczniom i nauczycielom z Białorusi, Rosji, Litwy, Ukrainy i Polski odkryć wspólną, często bardzo trudną historię.

Wśród inicjatyw **Programu „Przeciw Korupcji”**, skierowanych do różnych grup społecznych, jest projekt **„Młodzi przeciw korupcji”**. Centrum Edukacji Obywatelskiej opracowało, na zlecenie Fundacji, scenariusze lekcji na temat etyki i zapobiegania korupcji. Zorganizowano także szkolenia dla nauczycieli gimnazjów i szkół średnich, którzy rozpoczęli realizację projektów działań antykorupcyjnych z uczniami. Na stronie internetowej Programu: <http://www.przeciw-korupcji.org.pl/> można znaleźć scenariusze lekcji na temat korupcji przeznaczone dla gimnazjów i szkół średnich. W szkolnej edukacji przydatne mogą być także poradniki pod hasłem „Ściągawka z demokracji” doradzające, jak zgodnie z prawem i skutecznie załatwiać sprawy w urzędach. Dwa pierwsze zeszyty są już dostępne w Internecie pod powyższym adresem.

Fundacja im. Stefana Batorego jest otwarta na wszelkie nowatorskie inicjatywy i projekty edukacyjne, zarówno te pochodzące od instytucji oświatowych, jak i lokalnych organizacji pozarządowych, instytucji oświatowych, a także pojedynczych placówek dydaktycznych.

Zapraszamy do współpracy w ramach istniejących programów czy też nowych, tworzących się dopiero projektów.

Wszystkich zainteresowanych bieżącymi działaniami Fundacji zapraszamy do korzystania z informacji publikowanych w Biuletynie, rocznym sprawozdaniu z działalności oraz w Internecie lub do bezpośredniego kontaktu:

Fundacja im. Stefana Batorego
00-215 Warszawa, ul. Sapieżyńska 10a;
tel. (0-22) 5360200; fax 5360220
[http: //www.batory.org.pl](http://www.batory.org.pl); e-mail: batory@batory.org.pl

Opracowanie (na podstawie materiałów informacyjnych Fundacji im. Stefana Batorego)

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

Fundacja Rozwoju
Demokracji Lokalnej

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej została założona w 1989 roku. Jest jedną z największych organizacji pozarządowych działających w Polsce. Misją fundacji jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i samorządu terytorialnego. Po dziesięciu latach działalności, w 2000 roku, Fundacja została laureatem Nagrody Głównej Prezesa Rady Ministrów w Konkursie „Pro Publico Bono”.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej to sieć różnych instytucji, w skład których wchodzi:

- 16 regionalnych ośrodków szkoleniowych wraz z filiami,
- 4 Wyższe Szkoły Administracji Publicznej (WSAP),
- Polski Instytut Demokracji Lokalnej (PILD — Polish Institute for Local Democracy),
- Centrum Programów Przeciwdziałania Bezradności Społecznej,
- Wydawnictwo Samorządowe.

Koordinacją sieci zajmuje się Krajowe Biuro Zarządu z siedzibą w Warszawie.

FRDL swoją misję realizuje przede wszystkim poprzez szkolenia i programy edukacyjne adresowane do urzędników samorządowych, radnych, a także do członków społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych. Skorzystało z nich dotychczas ponad 500 tys. osób.

Wyższe Szkoły Administracji Publicznej, utworzone z inicjatywy FRDL, nadają po trzyletnich studiach tytuł licencjata. Obecnie kształcą się w nich ponad 5 tys. studentów, a licencjat otrzymało prawie 3,5 tys. absolwentów.

Fundacja należy do europejskiej sieci organizacji, prowadzących szkolenia dla władz lokalnych i regionalnych.

Perspektywa przystąpienia Polski do Unii Europejskiej stawia przed administracją publiczną, a zwłaszcza samorządem terytorialnym wiele konkretnych zadań. Zgodnie ze swoją misją FRDL prowadzi działania, wspierające przygotowanie społeczeństwa do podejmowania nowych wyzwań. Działalność fundacji można podzielić na dwie kategorie:

- realizacja przedakcesyjnych projektów i szkoleń,
- propagowanie wiedzy o Unii Europejskiej wśród władz lokalnych oraz społeczeństwa (szczególnie młodzieży).

Programy nauczania wszystkich uczelni, działających w sieci FRDL obejmują zagadnienia związane z Unią Europejską. Oferta studiów jest coraz bogatsza, np. łódzka Wyższa Szkoła Administracji Publicznej zorganizowała w roku akademickim 2001/2002 podyplomowe studia z tego zakresu, a ośrodek szkoleniowy w Jeleniej Górze przygotował wraz z WSAP w Szczecinie i Politechniką Wrocławską program podyplomowych międzynarodowych studiów transgranicznych i europejskich.

Regionalne ośrodki fundacji oferują szkolenia i usługi doradcze związane z przygotowaniem samorządów lokalnych do funkcjonowania w Unii Europejskiej. W programach kursów główny nacisk położony jest na praktyczne możliwości pozyskania funduszy przedakcesyjnych, poznanie zasad przygotowania aplikacji oraz organizowania współpracy podczas prowadzenia projektów.

„**Samorządowa droga do Unii Europejskiej**” to nowy program FRDL, finansowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Norwegii. Jego celem jest ożywienie procesu merytorycznego przygotowania samorządów terytorialnych do członkostwa w strukturach unijnych. Jednym z istotnych założeń tego programu jest uświadomienie samorządom konieczności opracowania lokalnych planów działań podejmowanych przez nie w przejściowym okresie włączania Polski do UE. W ramach programu odbywać się będą warsztaty dla powiatowych urzędników, odpowiedzialnych za kwestie integracji europejskiej. Zostaną także opracowane materiały szkoleniowe, wyjaśniające metody tworzenia gminnych i powiatowych planów w zakresie ochrony środowiska, polityki zatrudnienia, wspierania przedsiębiorczości,

edukacji i działań młodzieżowych. Planowane jest przeszkolenie 200 osób oraz wydanie materiałów szkoleniowych w nakładzie 3 tys. egzemplarzy.

W trosce o przygotowanie poszczególnych grup społeczeństwa polskiego do nowej sytuacji politycznej i gospodarczej kraju fundacja sama lub przy współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi, organizuje regionalne, ogólnopolskie i międzynarodowe konferencje i seminaria poświęcone tematyce unijnej.

Upowszechnianiu wiedzy o Unii Europejskiej służy także międzynarodowy projekt informacyjny **LOGIN** dostępny na stronie <http://www.frdl.org.pl>. Jest to forum wymiany informacji i doświadczeń samorządów lokalnych z kraju i całego regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Za pośrednictwem Internetu samorządy otrzymały łatwy dostęp do najważniejszych i najbardziej aktualnych informacji o problemach europejskich. Wirtualna **Biblioteka LOGIN** zawiera obecnie ponad 3000 podzielonych tematycznie tekstów — artykuły, akty prawne, raporty, poradniki oraz opisy innowacji lokalnych. W module **Integracja Europejska** zgromadzono materiały na temat Unii Europejskiej, procesów dostosowawczych, teksty stanowisk negocjacyjnych oraz ustawodawstwo unijne przetłumaczone na język polski.

Przy Świętokrzyskim Centrum FRDL działa od dwóch lat **Regionalne Centrum Informacji Europejskiej** (RCIE), mające status partnera UKIE, a w ramach Pomorsko-Kujawskiego Centrum Demokracji Lokalnej istnieje **Regionalny Ośrodek Informacji Europejskiej** (ROIE).

Fundacja rozwija działalność punktów informacyjnych, z których znaczna część prowadzi tzw. **Półki Europejskie**, popularyzujące wiedzę i materiały na temat UE. FRDL inspirowa i wspiera szkolne kluby europejskie (SKE). Przykładem może być projekt „**Zrozumieć Europę**”, prowadzony przez Opolskie Centrum Demokracji Lokalnej, którego głównym celem było wspieranie nauczycieli i uczniów, działających w opolskich SKE. Centrum Szkoleniowe FRDL w Białymstoku zrealizowało przy współpracy ze Starostwem Powiatowym w Hajnówce program „**Proeuropejska Edukacja Młodzieży**”, upowszechniający wśród uczniów szkół średnich wiedzę o UE oraz przygotowujący liderów szkolnych klubów europejskich. Po zakończeniu projektu powstały trzy nowe kluby. Ponadto przeprowadzono wspólnie z Ośrodkiem Wspierania Organizacji Pozarządowych szkolenia dla nauczycieli — koordynatorów SKE z czterech powiatów województwa podlaskiego.

Od listopada 2000 r. WSAP w Szczecinie realizuje projekt „**Unia Europejska — program studencki dla młodzieży**”, w ramach którego przygotowano studentów do pełnienia funkcji trenerów. Jednocześnie prowadzone są warsztaty dla uczniów szkół średnich (do tej pory przeszkolono ponad 2 500 młodych ludzi). Projekt jest kontynuowany.

Wiele realizowanych przez fundację programów szkoleniowych adresowanych jest do urzędników samorządowych oraz pracowników oświaty, zwłaszcza nauczycieli. Głównym celem tych projektów jest przekazanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do upowszechniania idei proeuropejskich we własnych środowiskach lokalnych. Przykładem takiej działalności mogą być programy RCIE w Kielcach: „**Lekcje europejskie w szkołach województwa świętokrzyskiego**” (uczestnikami byli uczniowie gimnazjów i szkół średnich); „**Szkoła Europejska I**” i „**Szkoła Europejska II**” adresowane do nauczycieli, podczas których przedstawiona została metodologia prowadzenia zajęć o tematyce europejskiej.

Centrum Szkoleniowe w Szczecinie prowadzi projekt „**Młoda Europa**”. Jest on adresowany do młodzieży szkół średnich z małych miejscowości województwa zachodniopomorskiego. Młodzi uczestnicy wydają europejską gazetę w wersji drukowanej i elektronicznej „**Witaj Europo!**”, organizują proeuropejskie imprezy w swoich szkołach. Zorganizowali również I Zachodniopomorski Młodzieżowy Sejmik Europejski. Jednym z punktów programu sejmiku była debata i głosowanie nad przygotowaną przez młodzież Kartą Młodego Europejczyka.

FRDL organizuje konferencje, seminaria, konkursy dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej. Współpracuje z Fundacją im. Stefana Batorego i Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli przy organizacji ogólnopolskiego konkursu dla szkół średnich: „**Zostań Negocjatorem! Symulacje negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej**”. RCIE w Kielcach współorganizuje wojewódzki konkurs wiedzy „**Europa bez tajemnic**” oraz patronuje I Festiwalowi Szkół Podstawowych Województwa Świętokrzyskiego, w ramach którego odbędzie się konkurs wiedzy o Europie i Unii Europejskiej.

Ważnym elementem przygotowania społeczeństwa do integracji z krajami UE są programy wymiany międzynarodowej. Służą one wzajemnemu poznaniu, przełamaniu stereotypów i uprzedzeń. W fundacyjnych Centrach Wolontariatu (Białystok, Kielce) pracują ochotnicy z krajów unijnych. W ramach programu Unii Europejskiej „**Młodzież**” Świętokrzyskie Centrum FRDL współpracuje z organizacjami pozarządowymi i samorządami ze Szwecji, Hiszpanii i Włoch, prowadząc programy wymiany młodzieży.

Międzynarodowe grupy zrealizowały w Świętokrzyskiem projekt „**Legendy, mity i tradycje narodowe**”, wolontariusze z Polski uczestniczyli w Hiszpanii w międzynarodowej programie „**Młodzież w środowisku naturalnym i wiejskim**”.

Ciekawą inicjatywą szczecińskiej WSAP jest zorganizowanie „**Bałtyckiej Karawany Młodości**”, międzynarodowej imprezy objazdowej wspieranej przez organizacje pozarządowe ze Szwecji, Danii, Niemiec, Estonii, Finlandii, Islandii, Łotwy, Litwy, Norwegii i Polski. Młodzież z tych krajów podczas podróży autobusem wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego spotyka się z młodymi mieszkańcami, rozmawia i dyskutuje na interesujące tematy.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej prowadzi promocję działań podejmowanych na rzecz integracji europejskiej wśród samorządowców i organizacji pozarządowych, prowadząc m.in. stałą rubrykę w dwutygodniku „**Unia & Polska**”.

Nasz adres:

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
Biuro Zarządu
ul. Hauke-Bosaka 11
01-540 Warszawa
tel. (0-22) 869 92 00
fax (0-22) 839 22 85
<http://www.frdl.org.pl>

Dziesięciolecie Komitetu Europejskiego w Wałbrzychu

Komitet Europejski w Wałbrzychu powstał 5 listopada 1991 roku. Głównym celem założycieli było prowadzenie proeuropejskich działań edukacyjnych we wszystkich szkołach ówczesnego województwa wałbrzyskiego.

W pierwszym etapie działania Komitetu grupa nauczycieli z Wałbrzyskiego podjęła podyplomowe studia z zakresu integracji europejskiej na Uniwersytecie Wrocławskim (Studium wiedzy o Europie). Następnie Komitet zorganizował kilka międzynarodowych seminariów dla nauczycieli z Polski, Niemiec, Francji, Austrii, Słowenii i Hiszpanii. Seminaria poświęcone były różnym zagadnieniom: aktywności europejskiej nauczycieli (dwa spotkania), szkoleniu liderów klubów europejskich w ramach programu SIERRA, współczesnej polskiej i niemieckiej szkole, agresji w szkole (z udziałem sędziów, prokuratorów, policjantów i psychologów), edukacji europejskiej w Domach Europy oraz przeciwdziałaniu bezrobociu.

Komitet w Wałbrzychu współorganizuje zagraniczne konferencje i seminaria. Dzięki temu polscy nauczyciele mieli szansę uczestniczyć w spotkaniach m.in. we Francji, Niemczech i Austrii. Tak intensywne i różnorodne szkolenia dały znakomite efekty: w tej chwili w regionie działa ponad 100 Szkolnych Klubów Europejskich, w tym 40 w samym Wałbrzychu.

Komitet Europejski nie ogranicza swojej działalności do środowiska nauczycieli. Zorganizował warsztaty i seminaria dla sędziów oraz urzędników administracji państwowej byłego Urzędu Wojewódzkiego w Wałbrzychu.

Do cyklicznych działań proeuropejskich Komitetu można zaliczyć takie imprezy, jak: Dzień Europy, Święto Unii Europejskiej, Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka, Dzień Uchodźcy, Złot Szkolnych Klubów Europejskich, Regionalny Konkurs Wiedzy o Unii Europejskiej i Radzie Europy, a także wyjazdy szkoleniowe do instytucji europejskich.

Członkowie Komitetu Europejskiego regularnie uczestniczą w Polskich Spotkaniach Europejskich, organizowanych przez Polską Fundację im. R. Schumana. Uczniowie wałbrzyskich szkół średnich brali udział w pracach Młodzieżowej Rady Integracji Europejskiej przy Premierze i Europejskiego Parlamentu Młodych w Strasbourgu.

Bardzo ważnym okresem w działalności Komitetu Europejskiego był rok 1995, kiedy Komitet został przyjęty do Międzynarodowej Federacji Domów Europy (FIME). Jako pełnoprawny członek FIME wałbrzyska organizacja współpracuje z innymi Domami Europy, a prezes KE, Jacek Szerer został w 2001 roku wiceprezydentem ds. prawnych FIME. Udział w Federacji Domów Europy umożliwia Komitetowi nawiązywanie wielu kontaktów międzynarodowych i sprawną wymianę doświadczeń.

Również w 1995 roku przy Komitecie Europejskim powstało Centrum Edukacji Europejskiej, uroczyste otwarte przez ówczesnego ambasadora UE w Polsce Rolfa Timansa.

W Centrum odbywają się regularne zajęcia poświęcone Europie, lekcje europejskie, szkolenia dla nauczycieli oraz spotkania z interesującymi gośćmi. Z zaproszenia do rozmowy z mieszkańcami Wałbrzyska skorzystali m.in. Pierre Martin prezydent Federacji Domów Europy, prof. Andrzej Rzepliński, minister Jan Trzuszczński — główny negocjator z UE oraz prezydent Aleksander Kwaśniewski.

Komitet Europejski miał możliwość przedstawienia swojego dorobku ówczesnemu Przewodniczącemu Komisji Unii Europejskiej, Jacques'owi Delors.

Dziesięć lat intensywnej pracy przyniosło wymierne sukcesy: w Wałbrzychu powstała platforma współpracy przedstawicieli różnych zawodów i środowisk, dorosłych i młodzieży, zainteresowanych działalnością proeuropejską.

Komitet liczy 195 członków, którzy aktywnie uczestniczą w krajowych i międzynarodowych szkoleniach i spotkaniach (m.in. w Brukseli, Strasbourgu, Amsterdamie, Luksemburgu i Paryżu). Oni także

przenoszą idee europejskie do swoich środowisk, inicjują powstawanie klubów europejskich oraz spotkania i dyskusje.

Działania Komitetu Europejskiego w Wałbrzychu stały się wzorem dla nowych stowarzyszeń o podobnym charakterze, np. Żarowskiego Stowarzyszenia „Europa bez Granic”, Europejskiego Forum Młodzieży w Bystrzycy Kłodzkiej czy Polskiego Forum Edukacji Europejskiej w Katowicach.

Działalność Komitetu Europejskiego w Wałbrzychu została doceniona nie tylko w regionie dolnośląskim. W 1999 roku Komitet Europejski otrzymał wyróżnienie dla najlepszej organizacji pozarządowej, przyznane przez Fundację im. Stefana Batorego i Bankers Trust.

Różnorodne inicjatywy podejmowane przez Komitet Europejski doprowadziły do stworzenia autentycznego ruchu europejskiego oraz podniesienia poziomu wiedzy o Europie. Członkowie Komitetu mają nadzieję, że w ten sposób mieszkańcy regionu licznie i świadomie wezmą udział w referendum europejskim przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Młody klubowiczu i opiece Klubu!

Unia & Polska to jedyne pismo w Polsce w całości poświęcone Unii Europejskiej i dążeniom Polski do członkostwa w UE.

Ekonomia, film, polityka, sport, wywiady — wszystko z perspektywy unijnej. W tym dwutygodniku — Magazynie niezależnych wydawców tematyka unijna nie jest mdła i nudna, lecz podana w sposób frapujący i różnorodny.

W każdym numerze znajdziecie dla siebie interesujące materiały na bardzo wysokim poziomie merytorycznym. Krzysztof Bobiński, wydawca magazynu i Marek Sarjusz-Wolski, redaktor naczelny pisma stworzyli dla was gazetę, w której poważna publicystyka łączy się z lepszymi formami.

Chcecie poznać korzyści i zyski z członkostwa w Unii Europejskiej, przeczytać najnowsze informacje z procesu negocjacyjnego? Wszystko macie podane w piśmie, z którym współpracują naukowcy i publicyści, od lat zajmujący się tymi problemami. Prosto z Brukseli piszą dla was dziennikarze, którzy doskonale znają realia polityki unijnej. Dzięki nim znajdziecie w piśmie interesujące wywiady z osobistościami życia politycznego Europy, politykami z pierwszych stron gazet. Macie więcej czasu? Przeczytajcie artykuły zawierające dogłębną analizę polityczną i gospodarczą Polski, krajów sąsiednich, Unii Europejskiej i świata.

W piśmie znajdziecie też omówienie bieżących wydarzeń w Polsce, rozmowy z politykami, socjologami i ekonomistami.

„Unia & Polska” przynosi co dwa tygodnie:

- kronikę wydarzeń związanych z integracją Polski z UE,
- wywiady z politykami z Polski i krajów członkowskich UE,
- informacje o postępach w negocjacjach,
- publicystykę ekonomiczną i polityczną.

Macie też szansę przeczytać o swoim mieście, powiecie, gminie. W każdym numerze zamieszczone są teksty dziennikarzy lokalnych mediów, którzy opisują interesujące wydarzenia, inicjatywy proeuropejskie. Szczepotno, Kluczbork, Lublin — czyli wszędzie tam, gdzie ktoś próbuje działać europejsko.

W dwutygodniku znajdziecie także materiały źródłowe, ustawodawstwo unijne, komentarze do zmian legislacyjnych.

Na kilku wydzielonych kolumnach przeczytacie teksty przygotowane m.in. przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej i inne organizacje pozarządowe. Z nich dowiedziecie się o programach i projektach edukacyjnych, szkoleniach, warsztatach, działaniach samorządów lokalnych.

Jeśli znużyła was ekonomia i polityka, „Unia & Polska” dostarcza wam kilka stron, poświęconych kulturze i nauce. Możecie przeczytać recenzje filmowe i muzyczne, zastanowić się nad zjawiskiem kultury europejskiej w dobie globalizacji...

Młody klubowiczu! Specjalnie dla Ciebie przygotowana jest wkładka „Unia & Polska — Young”. To artykuły napisane przez niewiele starszych od ciebie ludzi — studentów różnych uczelni.

„Oddajmy władzę w ręce wyobraźni. Stwórzmy wspólnie wizerunek nowej Europy. Odważnie, pewnie, bezkrytycznie. Świat w końcu należy do nas”, zachęcają młodzi dziennikarze.

Czytaj „Unię&Polskę — Young”.

Roczna prenumerata kosztuje 100 złotych plus 7% VAT (dla szkół: 80 złotych plus 7% VAT).

Dział Prenumeraty: ul. Poznańska 12 m. 102, 00-680 Warszawa, tel. (0-22) 629-09-11.

EDUKACJA EUROPEJSKA

Podręczniki i integracja

Perspektywa rozpoczęcia rozmów o przyjęcie do Unii postawiła przed polską szkołą nowe zadania. Zbiegły się one z gruntowną reformą polskiej oświaty, którą zaczęto realizować pod koniec lat dziewięćdziesiątych. Postanowiono opracować nowe programy i podręczniki dla zreformowanej szkoły.

Zdefiniuj pojęcie „Europa”

W 1997 roku zanalizowałem cztery podręczniki szkolne do historii dla ósmej klasy szkoły podstawowej oraz około dwudziestu do historii i wiedzy o społeczeństwie dla szkół ponadpodstawowych pod kątem ukazania problematyki europejskiej. Historia Europy pod względem objętości zajmowała w tych pierwszych drugie miejsce po dziejach ojczystych. W ukazaniu dziejów naszego kontynentu dominowało ujęcie chronologiczne, opisowe i w rozbiu na poszczególne kraje. Nie wszystkie kraje europejskie były opisane lub choćby wymienione. Uczeń mógł się więcej dowiedzieć o powstaniu i funkcjonowaniu państw totalitarnych niż demokratycznych.

Autorzy podręczników nie zajmowali się definiowaniem pojęcia Europa, ale opowiadali się za szerokim jej pojęciem, nie ograniczając go do podziałów politycznych – tak ostrych po II wojnie światowej. Wiadomości na temat jednoczenia się kontynentu europejskiego w XX wieku były rozbite, niepełne, zdarzały się błędy merytoryczne. Trudno było znaleźć w podręcznikach całościową wizję Europy. W każdym analizowanym podręczniku obraz Europy zdominowany był przez wojny światowe (z których każda w początkowej fazie była przeciw europejską!), różne konflikty i powojenną rywalizację Wschód-Zachód. Autorzy analizowanych podręczników potraktowali marginalnie dzieje państw pozaeuropejskich. O nich dowiadywał się uczeń głównie przez pryzmat wydarzeń europejskich.

Podaj skutki integracji

Także analiza podręczników szkolnych do historii i wiedzy o społeczeństwie dla szkół ponadpodstawowych raczej rozczarowywała. Zawierały one wprawdzie dużo informacji o dziejach Europy i o integracji europejskiej. Charakteryzował je jednak europocentryzm w traktowaniu problemów globalnych. Autorzy podręczników opowiadali się za szeroką definicją przynależności poszczególnych państw do Europy. Stronili od ujęcia problemowego, brak było opisu procesów.

Natomiast uczeń znajdował w tych podręcznikach wykład składający się z dat i faktów, w których mógł się nieraz zagubić. W obrazie Europy dominował opis wojen i rywalizacji. Niepokojącym zjawiskiem była bezkrytyczna niemal prezentacja skutków powojennej integracji europejskiej. Mogło to spowodować powstawanie u uczniów fałszywych wyobrażeń i nadmiernej oczekiwań związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

[Źródło: „Unia & Polska”, 2/2002]

Zanotuj nowości oświaty

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych można było odnotować kolejne zmiany. Perspektywa rozpoczęcia rozmów o przyjęcie do Unii postawiła przed polską szkołą nowe zadania. Zbiegły się one z gruntowną reformą polskiej oświaty, którą zaczęto realizować właśnie w tym czasie. Na miejsce dwustopniowego systemu kształcenia: podstawowego i średniego wprowadzono trzystopniowy: sześciolletnią szkołę podstawową, trzyletnie gimnazjum i trzyletnie liceum. Postanowiono opracować nowe programy i wycofać obowiązujące dotąd podręczniki szkolne. Zaczęły ukazywać się pierwsze podręczniki dla zreformowanej szkoły. Na rynku dostępnych jest około trzydziestu książek do historii. Oczywiście zasługują one na pogłębioną analizę, ale nawet pobieżne zapoznanie się z częścią z nich pozwala stwierdzić, że błędy popełniane w starych podręcznikach nie są obce i nowym publikacjom.

Podąż ścieżką integracji

Przemiany polityczne, społeczne i cywilizacyjne uzmysłowiły autorom reformy potrzebę wprowadzenia przedmiotów uzupełniających (tzw. ścieżek dydaktycznych). W ramach zajęć gimnazjalnych wprowadzono więc między innymi ścieżkę edukacyjną „Integracja europejska”, która ma charakter interdyscyplinarny, czyli obejmuje kilka przedmiotów realizowanych w trakcie procesu kształcenia. Program tej ścieżki można realizować jako osobny przedmiot albo włączać niektóre jego elementy do odpowiednich przedmiotów, jak historia, wiedza o społeczeństwie, geografia czy sztuka.

Na rynku polskim nie ma jeszcze odpowiedniego podręcznika do problematyki europejskiej dla gimnazjów. Nauczyciel może jednak skorzystać z różnych publikacji pomocniczych. Do cenniejszych z nich należy wydana we Wrocławiu praca zbiorowa zatytułowana „Edukacja europejska w zreformowanej szkole”, zawierająca przeróżne materiały dydaktyczne i informacyjne. Warto wspomnieć także o wydawanej przez Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych serii atlasów dla szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum. Na uwagę zasługuje ostatnia publikacja tego wydawnictwa: „Historia i przeszłość integracji europejskiej. Atlas”. Opublikowano w nim wybór map poświęconych dziejom integracji i zaopatrzone je w krótki komentarz.

Z pewnością jest już tylko sprawą czasu, kiedy pojawią się nowe podręczniki i nauczanie o Europie nie będzie jedynie dziełem przypadkowych działań zaangażowanych nauczycieli. Postulatem na najbliższe lata będzie bez wątpienia dalsze kształcenie tej grupy osób i pilna analiza ukazujących się podręczników szkolnych pod kątem treści europejskich, gdyż stanowią one – pomimo zmian w polskim szkolnictwie – nadal główne źródło wiedzy uczniów.

KRZYSZTOF RUCHNIEWICZ

Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży

Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży jest fundacją działającą na rzecz młodych ludzi. Centrum powstało w 1994 roku w Toruniu. Skupia ludzi zainteresowanych kształtowaniem postaw otwartości i aktywności w społeczeństwie obywatelskim. Służą temu różne programy, często o zasięgu międzynarodowym, których głównym celem jest rozbudzanie wzajemnego zainteresowania ludzi różnych religii i kultur. Toruńskie Centrum zajmuje się także wspieraniem osób i organizacji działających społecznie oraz promowaniem różnych inicjatyw lokalnych skierowanych do młodzieży.

Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży reprezentuje od 1996 roku najstarszą na świecie (istniejącą ponad 65 lat) federację pozarządowych edukacyjnych organizacji non-profit — The Experiment in International Living (EIL). Federacja zrzesza organizacje w 25 krajach na wszystkich kontynentach oraz współpracuje z kilkudziesięcioma organizacjami.

W 1989 roku Organizacja Narodów Zjednoczonych wyróżniła EIL tytułem Pośłańca Pokoju (Peace Messenger). Federacja ma także status doradczy przy Radzie Społeczno-Ekonomicznej ONZ oraz przy Radzie Europy.

Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży, jako reprezentant EIL, kładzie duży nacisk na edukację wielokulturową i współpracę pomiędzy narodami. Do najważniejszych przedsięwzięć edukacyjnych toruńskiego Centrum należą:

- Młodzieżowa Akademia Edukacyjna — cykl seminariów poświęconych zagadnieniom integracji europejskiej i współpracy międzynarodowej,
- szkolenia dla organizacji pozarządowych — warsztaty z zarządzania, finansowania i promocji w organizacjach pozarządowych,
- szkolenia na temat międzynarodowej wymiany młodzieży (wydanie tematycznego poradnika),
- Klub Edukacji Ekologicznej — cykl warsztatów poświęconych edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży,
- Międzynarodowe Forum Młodzieży — wymiana doświadczeń i programów związanych z konkretną tematyką, np. startem zawodowym młodego pokolenia.

Ośrodek Szkoleniowy ECWM (niepubliczna placówka kształcenia ustawicznego z pełnymi uprawnieniami) prowadzi różnego rodzaju kursy wspierające młodzież, która rozpoczyna dorosłe życie.

Ośrodek Pomocy Dzieciom i Młodzieży obejmuje:

- Klub Otwartych Drzwi — skupia młodzież niepełnosprawną (przede wszystkim ze szkół średnich) oraz ich pełnosprawnych rówieśników.
- Koło Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych — poszukuje wolontariuszy, którzy są zainteresowani pracą z niepełnosprawnymi dziećmi.

Programy Wymian Międzynarodowych to m.in.:

- AuPAIR in America — program edukacyjny dla młodych osób zainteresowanych roczną pracą w Stanach Zjednoczonych. Podczas wyjazdu uczestnicy programu mieszkają u rodzin amerykańskich, opiekują się dziećmi i uczą się języka angielskiego.
- Fulbright and EIL Public Policy Program to Poland — program dla młodzieży amerykańskiej, którego głównym celem jest edukacja obywatelska. Podczas pięciodniowego pobytu w Polsce młodzi Amerykanie poznają przemiany, jakie zaszły w Polsce po 1989 roku.

Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży

Plac Św. Katarzyny 9, 87-100 Toruń

tel. (0-56) 652-22-40, 621-92-72

e-mail: ecwm@ecwm.org.pl

<http://www.ecwm.org.pl>

Źródło: [„Polski Kalendarz Europejski” 6/2001]